

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE RUSÇA ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN PROGRAM VE DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Doktora Tezi

Ayfer KARA

Danışmanlar: Prof. Dr. Şener DEMİREL

Doç. Dr. Nurşat BİÇER

Elâzığ-2019

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Ayfer KARA'nın Prof. Dr. Şener DEMİREL ve ikinci danışman Doç. Dr. Nurşat BİÇER danışmanlıklarında hazırlamış olduğu "Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Kullanılan Program ve Ders Kitaplarının Karşılaştırılması" başlıklı tezi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 16/05/2019 tarih ve 2019/19 sayılı kararıyla oluşturulan jüri birliği/oy çokluğu ile başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Şener DEMİREL (Danışman)
2. Prof Dr. Tarık ÖZCAN
3. Prof Dr. Hasan KAVRUK
4. Dr. Öğretim Üyesi Hayrettin AYAZ
5. Dr. Öğretim Üyesi Salim DURUKOĞLU

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun..... tarih ve..... sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Şener DEMİREL ve ikinci danışman Doç. Dr. Nurşat BİÇER danışmanlıklarında hazırlamış olduğum “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Ve Rusça Öğretiminde Kullanılan Program ve Ders Kitaplarının Karşılaştırılması*” adlı doktor tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi hâlinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim

(imza)

Ayfer KARA

24/06/2019

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğrenmenin gerekliliği herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Yabancı dil öğrenmek bazen bir amaç bazen de bir araçtır. Dil öğrenimi ve öğretimi farklı milletlerden insanlarla sosyal iletişim kurmayı sağlar. Ülkelerin kendi dilini öğretmesinin amacı bireylerin o ülkenin kültürel hayatını öğrenmelerini, kişisel olarak dil gelişimlerini sağlamaktır. Yeni bir dil öğrenmek bireyin kendisini iyi hissetmesini ve hayata olan bakış açısını genişletmesini sağlar. Yabancı bir dil öğrenmek kolay değildir ve insanlar, iyi yabancı dil konuşanlara “Yabancı bir dili en kolay nasıl öğrenebiliriz?” sorusunu sık sık sormaktadırlar. Bir dili öğrenmenin en iyi yolu, o dili konuşanların ortamında bulunmaktır. Bunun için insanlar hedef dilin konuşulduğu ülkeye gitmektedirler. İnsanlar dil öğrenmek üzere gittikleri ülkede dil kurslarına devam etmekte, yurtlarda ve evlerde kalmakta, marketlerden alışveriş yapmakta, restoranlarda yemek yemekte ve boş zamanlarında gezmektedirler. Tüm bunları yaparken para harcamaktadırlar. Bu harcamalardan dolayı dil öğretimi Türkiye için olmasa da özellikle İngilizler ve dünyada dilleri çok konuşulan ülkeler için yüksek gelir elde edilen bir kaynağa dönmüştür. Özel kurumların ya da birkaç üniversitenin yabancı dil eğitimi alanında çalışmalar yapması yeterli değildir. Devletin kendi resmî dilini öğreten ve bunun için materyal hazırlayan kurumlara maddi ve manevi destek vermesi, bunun yanında dil öğretimini denetlemesi de gerekir. Aksi takdirde dil öğretimi istenilen düzeyde olmayacaktır.

“Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Kullanılan Program ve Ders Kitaplarının Karşılaştırılması” başlıklı doktora tez çalışmasında Rusya’da “Minin Devlet Pedagoji Üniversitesi, “Laboçevskiy Devlet Üniversitesi ve Dobrolyubova Devlet Dilbilim Üniversitesinde yabancılara Rusça; Türkiye’de Gazi TÖMER ve Ankara TÖMER’de yabancılara Türkçe öğretiminde faydalanan programlar ile ders kitapları (Doroga v Rossiyu, Okno v Rossiyu, Poehali, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe) işlevsel ve yapısal açıdan analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır: Çalışmanın birinci “Giriş” bölümünde problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları ve tanımlar; ikinci “Kuramsal Çerçeve ve Alanyazın” bölümünde yabancı dil öğretimi, yabancı dil

öğretiminin amacı, Türkçe ve Rusçanın yabancı dil olarak öğrenimi ve öğretimi, Türkçe ve Rusça öğretim kitapları, ilgili çalışmalar; üçüncü “Yöntem” bölümünde araştırmanın yöntemi, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama süreci ve verilerin analizi; dördüncü “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde Rusça ve Türkçe öğretiminde faydalanılan programlar, yabancı dil öğretimi kitapları, dil öğretim süresi, Türkçe/Rusça öğretiminin ölçme ve değerlendirmesi açısından karşılaştırılmaları ilgili bulgular ve yorum; beşinci “Sonuç ve Öneriler” bölümünde ise araştırma sonunda programlar, kitaplar ve ölçme-değerlendirme ile ilgili elde edilen sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

Tez çalışmalarım boyunca bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım Sayın Prof. Dr. Şener DEMİREL ve ikinci danışmanım Doç. Dr. Nurşat BİÇER Hoca’ma teşekkürlerimi borç bilirim.

Ayfer KARA

Elâzığ 2019

ÖZET

Doktora Tezi

Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Kullanılan Program Ve Ders Kitaplarının Karşılaştırılması

Ayfer KARA

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Elâzığ-, 2019, Sayfa: XXIII+409

Bu tezin amacı, Yabancı dil olarak Türkçe ve Rusça öğretiminin karşılaştırılması çerçevesinde Türkçe ve Rusça dil kurslarında uygulanan öğretim programlarını, Türkçe/Rusça öğretiminin süresini ve Türkçe / Rusça öğretimini karşılaştırarak değerlendirmek ve elde edilen veriler ışığında önerilerde bulunarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkıda bulunmaktır.

Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminde farklı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar hem program oluşturulmasında hem de ders kitapları düzeyinde çeşitlilik göstermektedir. Bu çalışmayla Rusya ve Türkiye’de hedef ülke dilinin öğretilmesinde her iki ülkenin programları ve ders kitapları karşılaştırılarak bazı eksiklikler ortaya konulmuştur.

Türkiye’de Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER’deki yabancılara Türkçe öğretimi programları, Rusya’da ise Nijegorskiy Dobrolyubova Devlet Dilbilim Üniversitesi, Nijegorskiy Lobaçevski Devlet Üniversitesi ve Nijegorskiy Minin Devlet Pedagoji Üniversitesindeki yabancılara Türkçe ve Rusça dil öğretimi kurslarında uygulanan Türkçe / Rusça programları, (A2), Poehali 1 (A1), Poehali 2. 1 (A2), Poehali

2. 2 (A2-B1) Doroga v Rossiyu I, II, III, Okno v Rossiyu I. II - Yeni Hitit I, II, III, Gazi TÖMER 1, 2, 3, 4, 5 ders kitapları araştırmanın dokümanlarını oluşturmaktadır. Araştırmada, Yabancılar Türkçe ve Rusça öğretiminde ders ve yardımcı ders kitaplarından ve kaynaklardan toplanan veriler, tasnif edilerek analiz edilmiştir.

Bu çalışmada Rusya'nın tercih edilmesinin sebebi araştırmacının yabancılar dil öğretimi konusunda bu ülkede tecrübe sahibi olmasıdır. Araştırmacı uzun yıllar Ruslara Türkçe öğretmiş ve aynı zamanda Ruslara İngilizce öğretimi alanında yüksek lisans derslerine öğrenci olarak devam etmiştir.

Sonuç olarak hem yabancı dil olarak Rusçanın hem de Türkçenin öğretilmesinde yararlanılan programlar ve ders kitaplarında her iki ülkenin kendine özgü yöntemler ve kuramlar uyguladığı görülmüştür. Türkiye ve Rusya'daki dil öğretim programlarının ve ders kitaplarının kendi içlerinde eksiklerinin olduğu gözlenmiş ve bu çerçevede önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe, yabancı dil olarak Rusça, ders kitapları, metin, program.

ABSTRACT

PhD Thesis

The Comparison of Language Teaching Implications in Turkey and Russia in The Context of Teaching Turkish as a Foreign Language

Firat University

Institute of Educational Sciences

Turkish and Social Sciences

Turkish Education

Elazig-2019, Page:XXIII+409

The aim of this thesis is to compare the teaching programs and textbooks of foreign students attending Turkish and Russian language courses within the framework of comparing Turkish and Russian teaching as a foreign language and length of teaching Turkish / Russian, and evaluating teaching courses, and making suggestions to contribute to Turkish teaching as a foreign language under light of the data obtained.

There are different problems in foreign language teaching in Turkey. These problems are encountered both in designing programs and in writing textbooks. In this study, in order to teach the language of the target country in Russia and Turkey, the programs of both countries, and textbooks have been compared and some deficiencies have been put forward.

TÖMER Turkish courses in Ankara University and Gazi University, the duration of teaching Turkish, and the Turkish teaching textbooks (Gazi Turkish for Foreigners 1, 2, 3, 4, 5; New Hitit Turkish for Foreigners 1, 2, 3 Russian courses in preparatory faculties of Russia / Nijniy Novgorod Labochevskiy State University, Minin State Pedagogy University, Dobrolyubov State Linguistic University; Doroga v Rossiyu 1, 2, 3; Okna v Rossiyu 1, 2; Poehali 1, 2, 1, 2.2), the course and auxiliary textbooks and sources (collected data, sorted) in teaching Turkish and Russian to foreigners were analyzed through a deep analysis.

In this study, Russia is preferred because the researcher has experience in teaching Turkish to foreigners in this country. The researcher has taught Turkish to Russians for many years and has also attended English courses that were taught to Russians.

As a result, both Russian and Turkish are used to teach as a foreign language, and both state-specific methods and theories have been observed in textbooks. Language teaching programs and textbooks in Turkey and Russia have observed deficiencies and suggestions that have been made for better language teaching.

Keywords: Turkish as a foreign language Russian as a foreign language, textbooks, text, program.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VII
İÇİNDEKİLER	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIII
EKLER LİSTESİ.....	XX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXI

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	13
1.2. Araştırmanın Amacı.....	13
1.3. Araştırmanın Önemi	14
1.4. Sayıtlılar.....	15
1.5. Sınırlılıklar	15
1.6. Tanımlar.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZINLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	17
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	17
2.1.1. Yabancı Dil Öğretimi.....	17
2.1.2. Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminin Amacı.....	21
2.1.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Tarihi	34
2.1.3.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları.....	40
2.1.3.1.1. XI. Yüzyıldan XX. Yüzyıla Kadar Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları.....	40
2.1.3.1.2. XX. Yüzyılda Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları	48
2.1.3.1.3. XXI. Yüzyılda Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları	49
2.1.3.2. Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Tarihi	51
2.1.3.3. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları	61
2.1.3.3.1. XX. Yüzyıla Kadar Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları	61
2.1.3.3.2. XX. Yüzyılda Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları	62

2.1.3.3.3. XXI. Yüzyılda Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları.....	63
2.1.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Program	64
2.1.4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı.....	66
2.1.4.2. Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretim Programı	72
2.2. Alanyazınla İlgili Çalışmalar	84
2.2.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Dair Çalışmalar	84
2.2.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Mukayeseli Çalışmalar.....	84
2.2.1.1.1. Yüksek Lisans Tezleri	84
2.2.1.1.2. Doktora Tezleri	89
2.2.2. Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Karşılaştırmalı Çalışmalar	90
2.2.2.1. Yüksek Lisans Tezleri	90
2.2.2.2. Doktora Tezleri	93

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	95
3.1. Araştırmanın Modeli.....	95
3.2. İncelenen Dokümanlar	96
3.3. Veri Toplama Süreci.....	97
3.4. Verilerin Analizi	97

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	99
4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretim Programları.....	99
4.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe/ Rusça Öğretiminin Süreleri.....	102
4.2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Süreleri.....	102
4.2.2. Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminin Süreleri	104
4.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme.....	105
4.3.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme	105
4.4. Yabancılar İçin Türkçe ve Rusça Öğretim Kitapları	133
4.4.1. Yabancılar İçin Türkçe ve Rusça Öğretim Kitaplarının Tasarımları, Ünite Düzenleri ve Görselleri.....	134
4.4.1.1. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarının Tasarımları	134
4.4.1.2. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarının Ünite Düzenleri	148
4.4.1. 3. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarındaki Görseller	163

4.4.2. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Yöntem	170
4.4.2.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Yöntem	171
4.4.2.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Yöntem.....	173
4.4.3. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Temel Dil Becerileri	176
4.4.3.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Temel Dil Becerileri.....	177
4 4. 4. Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi.....	213
4.4.4.1. Türkçe Öğretim Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi.....	214
4.4.4 .2. Rusça Öğretim Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi	220
4.4.5. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Alfabe Öğretimi.....	236
4.4.5.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Alfabe Öğretimi.....	236
4.4.5.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Alfabe Öğretimi	237
4. 4.6. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarındaki Metinlerin Konusu...	238
4.4.6.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Metinlerin Konusu.....	239
4.4.6.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Metinlerin Konusu	264
4.4.6.2.1. Türkçe ve Rusça Kitaplardaki Bilgilendirici, Açıklayıcı ve Öğüt Verici Metinler (Deneme, Sohbet, Fıkra, Eleştiri ve Makale).....	265
4. 4. 6. 2. 1. 1. Kişileri ve Onların Yaşadıkları Mekânları Anlatan Metinler	272
4. 4. 6. 2. 1. 1. 1. Kişileri Anlatan (Biyografik) Metinler	275
4.4.6.2.1.1.2. Kişilerin Kendilerini ve Yaşadıkları Mekânları Anlattıkları Metinler ...	278
4.4.6.2.1.1.3. Kişilerin Kendilerini ve Ailelerini Tanıttıkları Metinler	285
4.4.6.2.1.1.4. Kişilerin Kendilerini ve Mesleklerini Tanıttıkları Metinler	288
4.4.6.2.1.2. Günlük İhtiyaca Yönelik Metinler	293
4.4.6.2.1.2.1. Diyalog Metinleri.....	294
4.4.6.2.1.2.2. Haber ve Reklam Metinleri.....	296
4.4.6.2.1.2.3. Mektup ve Mesaj Metinleri.....	297
4.4.6.2.2. Edebî Metinler	303
4.4.6.2.2.1. Hikâye, Roman ve Anı Metinleri.....	303
4.4.6.2.2.2. Masal ve Efsane Metinleri	307
4.4.6.2.2.3. Tiyatro ve Piyes Metinleri	311
4.4.6.2.2.4. Şiir ve Şarkı Metinleri.....	312
4.4.7. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Kültür Unsurları.....	319
4.4.7.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Kültür Unsurları	321

4.4.7.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Kültür Unsurları	325
4.4.8. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Deyimler ve Atasözleri	339
4.4.8.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Deyimler ve Atasözleri.....	339
4.4.8.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Deyimler ve Atasözleri	341
4.4.9. Türkçe ve Rusça Öğretim Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme.....	343
4.4.9.1. Türkçe Öğretim Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme	343
4.4.9.2. Rusça Öğretim Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme	346

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	347
5.1. Sonuçlar	347
5.2. Öneriler	354
KAYNAKLAR	358
EKLER	379
ÖZ GEÇMİŞ	408

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Doküman İncelemesi Aşamaları.....	96
Şekil 2: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe Kitapları.....	134
Şekil 3: Doroga V Rossiyu 3 (B1)	135
Şekil 4: Poehali 1 Yazı Puntosu.....	135
Şekil 5: Yeni Hitit 1,Yazı Puntosu.....	135
Şekil 6: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	135
Şekil 7: Yeni Hitit Kitapları.....	136
Şekil 8: Poehali Kitapları.....	137
Şekil 9: Poehali Kitabı Çizgi Resimler	138
Şekil 10: Poehali Kitabının Sayfaları.....	138
Şekil 11: Poehali 2.1, Resimli Alıştırılmalar	139
Şekil 12: Poehali 1, Tanışma Alıştırılmaları.....	140
Şekil 14: Doroga V Rossiyu Kitapları	141
Şekil 15: Doroga V Rossiyu, Yazı Puntosu.....	142
Şekil 16: Doroga V Rossiyu, Kelimelerin Vurguları.....	142
Şekil 17: Doroga V Rossiyu 2, Ünlü Kayakçı Yuliya Çepalova.	143
Şekil 18: Doroga V Rossiyu 2, Mihayl'in Kızkardeşi Ve Eşi (-İn Hâli).....	143
Şekil 19: Okno V Rossiyu Kitapları	144
Şekil 20 : Yeni Hitit Kitaplarında Semboller.....	145
Şekil 21: Poehali Rusça Kitaplarında Semboller.....	145
Şekil 22: Doroga V Rossiyu Rusça Kitaplarında Semboller	146
Şekil 23: Okno V Rossiyu 1, Kelime Yapımı.....	155
Şekil 24: Okno V Rossiyu 1, Kelime Bilgisi	156
Şekil 25: Üslup, Okno V Rossiyu.....	159
Şekil 26: Poehali 1, Sözlük.....	162
Şekil 27: Erzurum Çifte Minareli Medrese Ve Harvard Üniversitesi	163
Şekil 28: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3, Deniz Şehri	164
Şekil 29: Gazi Yabancılar İçin Türkçe, Kitabın Öyküsü	165
Şekil 30: Gazi Üniversitesi Binası.....	165
Şekil 31: Poehali 2. 1, Uyumsuz Görsel	166
Şekil 32: Poehali 2.1, İşle İlgili Resim	167

Şekil 33: Doroga V Rossiyu 2, Olga İvanovna.....	167
Şekil 34: Doroga V Rossiyu 2, Kırılmalı Kalesi, Yalta	168
Şekil 35: Doroga V Rossiyu 2, Koktebel / Kırım	169
Şekil 36: Yeni Hitit 1, Meslek Seçelim	183
Şekil 38: Yeni Hitit Kitabı Dinleme Metni.....	185
Şekil 39: Yeni Hitit 1, Dinleme Sırasında Yapılan Alıştırma 1.....	188
Şekil 40: Yeni Hitit 1, Dinleme Sırasında Yapılan Alıştırma 2.....	189
Şekil 41: Yeni Hitit 1, Dinleme Sırasında Yapılan Alıştırma 3.....	189
Şekil 42: Poehali 1, Kelime Oluşturma Alıştırmaları.....	198
Şekil 43: Poehali 1, Bulmacadan Kelime Bulma.....	198
Şekil 44: Poehali 2.1, Hata Düzeltme Alıştırmaları.....	199
Şekil 45: Poehali 2. 1, Resimli Tahmin Alıştırmaları.....	201
Şekil 46: Doroga V Rossiyu 2, Metin Öncesi Hazırlık.....	206
Şekil 47: Doroga V Rossiyu 3, Çoktan Seçmeli Alıştırmaları	207
Şekil 48: Doroga V Rossiyu 3, Aynı Kökten Türeyen Fiiller	208
Şekil 49: Yeni Hitit, Ad Tamlaması	216
Şekil 50: Yeni Hitit 1, İçindekiler.....	218
Şekil 51: Yeni Hitit 2, Dil Bilgisi Yapılarına Uygun Metinler.....	219
Şekil 52: Poehali1, Büyük Harflerle Gösterilen Ekler.....	227
Şekil 53: Poehali 1, Şimdiki Zamanın Çekimi	228
Şekil 54: Poehali 2. 1. “Uçit” Fiili.....	229
Şekil 55: Doroga V Rossiyu1, İzmaylovskiy Park	230
Şekil 56: Yeni Hitit 1, Tablolar	232
Şekil 57: Doroga V Rossiyu 1, Gelecek Zaman	233
Şekil 58: Okno V Rossiyu, Sayı Çekimi.....	235
Şekil 59: Doroga V Rossiyu 1, Moskva Kak Na Ladoni.....	279
Şekil 60: Poehali 2.1, Rus Köylüsü Mirça.....	282
Şekil 61: Yeni Hitit 1, Salih Demirkıran	284
Şekil 62: Doroga V Rossiyu 1, İsimsiz Tanışma Metni	286
Şekil 63: Doroga V Rossiyu 2, Vladimir Putin	288
Şekil 64: Poehali 2. 1, Hırsız	292
Şekil 65: Poehali 1, Maşenka Ve Medved.....	308

Şekil 66: Okno V Rossiya , Küçük Balerin	314
Şekil 67: Yeni Hitit 3, Gençlik Böyledir İşte.....	316
Şekil 68: Poehali 2. 1, Briliantovaya Ruka	317
Şekil 69: Poehali 2. 1, Briliantovaya Ruka Şarkısı.....	318
Şekil 70: Yeni Hitit 2, Bu Yıl Moda Ne?	337

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 1991-2000 Rusya Yüksek Öğretim Kurumlarında Burslu Ve Sözleşmeli Öğrencilerin Sayıları (Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkeleri Hariç)	6
Tablo 2: Kıtalar Ve Bölgelere Göre Rusya’da Eğitim Alan Öğrenciler	10
Tablo 3: Kıtalar Ve Bölgelere Göre Türkiye’de Eğitim Alan Öğrenciler	11
Tablo 4: 2013-2018 Yıllarında Türk Üniversitelerinde Okuyan Yabancı Öğrencilerin Sayısı	12
Tablo 5: Rusya Ve Türkiye Üniversitelerinde Okuyan Yabancı Öğrencilerin Sayısı	12
Tablo 6: Dil Becerilerine Göre Kazanımlar	67
Tablo 7: Ankara Tömer Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı.....	68
Tablo 8: Gazi Tömer Türkçe Programı.....	69
Tablo 9: A1 Ve A2 Seviyesinin Amaçları, İletişim Durumları Ve Konuları	75
Tablo 10: Yabancılar İçin Rusça Öğretim Planı (Hazırlık Sınıfları) 1. SömeŒtr Tüm Hazırlık Sınıfları İçin.....	101
Tablo 11: Yabancılar İçin Rusça Öğretim Planı (Hazırlık Sınıfları) 2. SömeŒtr (Teknik Profil).....	101
Tablo 12: 2017-2018 Gazi Tömer A1-A2 (Temel Düzey) Ders Saatleri	103
Tablo 13: Gazi Tömer B1-B2 (Orta Düzey) Ders Saatleri	103
Tablo 14: Gazi Tömer C1+ (İleri Düzey) Ders Saatleri	104
Tablo 15: Gazi Tömer Seviye Belirleme Sınavı Soru Türleri	107
Tablo 16: Gazi Tömer Türkçe Yeterlik Sınavı Soru Türleri	108
Tablo 17: Gazi Tömer Dil Bilgisi Yeterlik Testi	109
Tablo 18: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Yeterlik Sınavı	110
Tablo 19: Yunus Emre Enstitüsü Yeterlik Sınavı Okuma	111
Tablo 20: Yunus Emre Enstitüsü Yeterlik Sınavı Dinleme	111
Tablo 21: Telc’in Sınav Değerlendirmesi.....	114
Tablo 22: Rusya Devleti Çok Seviyeli Test Sistemi.....	116
Tablo 23: Rusya Üniversitelerinde Okumak İçin Gerekli Dil Seviyeleri	116
Tablo 24: Konuşma Konusunda Kontrol Tablosu	120
Tablo 25: Sınav Kontrol Tablosu.....	121
Tablo 26: Konu Kontrolü Seçenekleri Değerlendirmesi Ve Derecelendirme Ölçeği ..	121

Tablo 27: A2 Seviyesi Trki Sınavı Süresi	123
Tablo 28: A2 Seviyesi Kelime Bilgisi Ve Dil Bilgisi Testi Soruları.....	124
Tablo 29: A2 Seviyesi Dinleme Soruları	124
Tablo 30: A2 Seviyesi Okuma Soruları	124
Tablo 31: A2 Seviyesi Konuşma Soruları	125
Tablo 32: A2 Seviyesi Kelime Bilgisi-Dil Bilgisi Soruları	125
Tablo 33: A2 Testi Dinleme Soruları	126
Tablo 34: A2 Testi Okuma Soruları	126
Tablo 35: A2 Testi Konuşma Soruları	127
Tablo 36: A2 Testi Yazma Soruları	127
Tablo 37: Yabancılar İçin Rusça Testi 3. Seviye (C1)	128
Tablo 38: Trki-3 Okuma Soruları	129
Tablo 39 : Trki-3 Sınavının Değerlendirmesi	130
Tablo 40: Trki-3 Dil Bilgisi Ve Kelime Bilgisi Testinin Değerlendirmesi	131
Tablo 41: Trki-3 Okuma Sorularının Değerlendirmesi	131
Tablo 42: Trki-3 Dinleme Sorularının Değerlendirmesi	131
Tablo 43: Trki Konuşma Sorularının Değerlendirmesi	132
Tablo 44: Trki-3 Yazma Sorularının Değerlendirmesi	132
Tablo 45: Trki 4 (C2) Sorularının Değerlendirmesi	133
Tablo 46: “Yeni Hitit 1” Kitabının Ünitelerinin Öğretimi İçin Önerilen Süre	146
Tablo 47: Rusça Ve Türkçe Kitapların Hacimleri	147
Tablo 48: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Kitabı (A1) Ünite Düzeni	148
Tablo 49: Yeni Hitit 1 Kitabı Ünite Düzeni	150
Tablo 50: “Poehali 1” Kitabı Ünite Düzeni	151
Tablo 51: Poehali 2. 1, İçindekiler.....	151
Tablo 52: Rusça Kitaplarda Ünitelerin Düzeni.....	152
Tablo 53: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2 (A2) Alıştırma Türleri.....	180
Tablo 54: Yeni Hitit 1, Yazma Konuları	183
Tablo 55: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2 Orta Düzey (B1) Yazma Etkinlikleri .	186
Tablo 56: “Yeni Hitit 1” Kitabında Alıştırmalar	191
Tablo 57: Yeni Hitit 1, Okuma Metinleriyle İlgili Alıştırma Türleri	192
Tablo 58: Yeni Hitit 1, Konuşma Bölümünde Yer Alan Alıştırma Türleri.....	195

Tablo 59: “Poehali 1” Kitabında Yer Alan Alıştırmaların Türleri	197
Tablo 60: “Poehali 2. 1 Kitabında Yer Alan Alıştırmaların Türleri	200
Tablo 61: Poehali 2. 2 Kitabı Alıştırma Türleri (14. Ve 15. Dersler).....	202
Tablo 62: “Doroga V Rossiyu 1” Rusça Kitabı Alıştırma Türleri.....	204
Tablo 63: Doroga V Rossiyu 2 Rusça Kitabı Alıştırma Türleri	205
Tablo 64: “Doroga V Rossiyu 3” Kitabı Alıştırmalar	206
Tablo 65: “Okno V Rossiyu 1” Kitabındaki Alıştırma Türleri.....	208
Tablo 66: “Okno V Rossiyu 2” Kitabındaki Alıştırma Türleri.....	211
Tablo 67: Türkçe Kitapları Dil Bilgisi Konuları	217
Tablo 68: “Poehali 1” Ve “Doroga V Rossiyu 1” Kitaplarında Dil Bilgisi Konuları...	221
Tablo 69: “Poehali 2. 1” Ve “Doroga V Rossiyu 2” Kitaplarında Dil Bilgisi Konuları.....	223
Tablo 70: “Poehali 2. 2” Ve “Doroga V Rossiyu 3” Kitaplarında Dil Bilgisi Konuları.....	224
Tablo 71: “Poehali 1” Ve “Yeni Hitit 1” Kitaplarında Dil Bilgisi Konuları	225
Tablo 72: “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” Kitabındaki Metinlerin Konuları.....	240
Tablo 73: “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” Kitabındaki Metinlerin Konuları.....	240
Tablo 74: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3 (B1) Kitabındaki Metinlerin Konuları	243
Tablo 75: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4 (B 2) Kitabındaki Metinlerin Konuları	246
Tablo 76: “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5 C1” Kitabındaki Metinlerin Konuları	249
Tablo 77: Yeni Hitit 1 Kitabındaki Metinlerin Konuları	251
Tablo 78: Yeni Hitit 2 Kitabındaki Metinlerin Konuları	255
Tablo 79: “Yeni Hitit 3” Kitabındaki Metinlerin Konuları	260
Tablo 80: Bilgilendirici, Açıklayıcı Ve Öğüt Verici Metinler (Deneme, Sohbet, Fıkra, Eleştiri Ve Makale).....	266
Tablo 81: Röportaj / Söyleşi Metinleri	271
Tablo 82: Kişi (Biyografi Ve Otobiyografi) Ve Yer Tanıtımı Metinleri.....	273
Tablo 83: Diyalog Metinleri	294
Tablo 84: Haberler Ve Reklam Metinleri	297
Tablo 85: Mektup Ve Mesaj Metinleri	298
Tablo 86: Hikâye / Roman/ Anı Metinleri.....	306
Tablo 87: Masal Metinleri	310

Tablo 88: Efsane Metinleri	310
Tablo 89: Tiyatro/ Piyes Metinleri.....	311
Tablo 90: Şiir Ve Şarkı Metinleri	312
Tablo 91: Gezi Yazısı Ve Şehir Mimarisi İle İlgili Unsurlar	335
Tablo 92: Dereceleme Ölçeği (Öğretmen).....	345
Tablo 93: Dereceli Puanlama Anahtarı.....	345

EKLER LİSTESİ

Ek 1-Poehali I ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1 (Temel Seviye) Konuları	379
Ek 2- Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Poehali 2. 1 Kitaplarında Yer Alan Konular ...	383
Ek 3-Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe Öğretim Programı	386
Ek 4- Sakal (“Poehali 2.2” kitabından,).....	394
Ek 5-Rusya’da Gençler Ne Dinliyorlar? (“Okno v Rossiyu” kitabından).....	396
Ek 6- St. Peterburg’da Müzik Festivali “Beyaz Gecelerin Yıldızları (Okno v Rossiyu Kitabından).....	397
Ek 7- Modern Rus Toplumunda Din (“Okno v Rossiyu” kitabından)	398
Ek 8- Doroga v Rossiyu, Ayı ve Maşa Masalı	400
Ek 9: MEB, Hayat Boyu Öğrenme Daire Başkanlığı B1 Seviyesi Türkçe Programı...	401
Ek 10. Fotoğraflar	402
Ek 11. Orijinallik Raporu.....	407

KISALTMALAR LİSTESİ

AKT	: Aktaran
AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ALTE	: The Association of Language Testers in Europe (Avrupa Dil Testleri Birliği)
AOÖÇ	: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Common European Framework of Reference for. Languages, CEFR)
ASTP	: Sistema Otsenki Urovnya Znaniy Rabotnikov (İşçilerin Bilgi Seviyelerini Ölçme Sistemi)
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
DA	: Dinleme-Anlama
DB	: Dinleme Becerileri
DOSAAF	: Dobrovol'noye Obşestvo Sodeystviya Armii, Aviatsii i Flotu (Donanma, Havacılık ve Ordunun Tanıtımına Yönelik Gönüllü Toplum)
DVV	: Deutscher Volkshochschul-Verband
EPPS	: Elektronik Performans Destek Sistemi
GMBH	: Gesellschaft mit beschränkter Haftung
HÜDİL	: Hacettepe Üniversitesi Dil Dergisi
IELTS	: Uluslararası İngilizce Dil Yeterlilik Sınavı
İMOP	: Devlet Politeknik Üniversitesi Hazırlık Fakültesi-Uluslararası Eğitim Programı Enstitüsü
İRYP	: Institut Razvitiya i Upravleniya Predpriyatii / Şirketlerin Yönetimleri ve Gelişmeleri Enstitüsü
KK	: Karşılıklı Konuşmalar
KPD	: Vedeniye Kadrovogo Deloproizvodstva (İK Yönetimi)
KPSS	: Коммунистическая партия Советского Союза (Sovyetler Birliği Komünist Partisi)
KUTK	: Kommunističeskiy Universitet Trudyaşıhsya Kitaya (Çin Komünist Emekçileri Üniversitesi)

KUTV	: Kommunistiçeskiy Universitet Trudyashiysya Vostoka / Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi
MADY	: Moskova Devlet Otomobil- Yol Teknik Üniversitesi
MAPRYAL	: Mejdunarodnoy Assotsiatsiyi Prepodavateley Russkogo Yazık a i Literaturı (Uluslararası Rus Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri Derneği)
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MGU	: Moskovskiy Gosudarstvenniy Universitet (Moskova Devlet Üniversitesi)
MOPR	: Mejdunarodnoy Pomoşı Bortsam Revolyutsiy (Uluslararası İhtilal Savaşçılarına Yardım)
MÜSKOM	: Tsentralniy Musul'manskiy Komissariat (Merkez Müslüman Komiserliği)
NİİNKP	: Ulusal Kolonilerin Bilimsel Araştırmalar Enstitüsü
NRB	: Natsionalniy Rezervniy Bank (Milli Rezerv Bankası)
OBM	: Ortak Başvuru Metni
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkez
PNP	: Povişeniye Nefteotdaçi Plasta (Petrol İyileştirme Oluşumu)
RCFC	: Rossiyskaya Sovyetskaya federativnaya Sotsialistiçeskaya Respublika (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti).
RKİ	: Russkiy Yazık Kak İnostranni (Yabancı Dil Olarak Rus Dili)
ROMİR	: Rosiyskoye Obşestvennoye İmeniye İssledovaniye Rıнка (Sosyal Araştırma Merkezi)
ROPRYAL	: Rossiyskoye Obşestvo Prepodavateley Russkogo Yazık a i Literaturı (Rus Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri Derneği)
SPBGU	: St.-Peterburgskiy Gosudarstvenniy Politehniçeskiy Universitet St. Petersburg Büyük Petro Politeknik Üniversitesi)
RSFSR	: Rossiyskaya Sovyetskaya Federativnaya Sotsialistiçeskaya Respublika Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti)
RUDN	: Rossiyskiy Universitet Drujbı Narodov Halkların Dostluğu Üniversitesi
RUSSIAN- FLIC	: Britanya Ticaret- Sanayi Odası Genel ve İş Rusçası Diploması

RDO	: Russkiy Yazık Dlya Obşeniya (Puşkin Devlet Üniversitesi ve Rus Ticaret Sanayi Odası Diploması (Dört seviye).
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
TBU	: Test Bazoviy Uroven' (Yabancı ülke vatandaşları için basit seviyede Rusça sınavı)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TELC	: The European Language Certificates
TİKA	: Türkiye İktisadi Kalkınma Ajansı
TOEFL	: Test of English as a Foreign Language (Yabancı Dil Olarak İngilizce Testi)
TÖMER	: Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi
TRKİ	: Testirovaniye po Russkomu Yazıku Kak İnostrannomu (Yabancı Dil Olarak Rusça Test Sistemi)
TSAGOR	: Tsentralny Gosuderstvennyy Arhiv (Merkez Devlet Arşivi)
TS KPS	: Tsentral'nıy Komitet Kommunističeskoy Partii/(Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi)
TSK RKP	: Tsentralny Komitet Kommunističeskoy Partii Sovyetskogo Soyuza (Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi).
TSMO	: Moskova Üniversitesi Hazırlık Fakültesi Uluslararası Eğitim Merkezi
TSSPM	: Tsetr Sotsial'nogo Prognoziravaniya i Marketinga (Sosyal Tahmin ve Pazarlama Merkezi)
TYS	: Türkçe Yeterlik Sınavı
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
VNP	: Valovoy Natsional'nıy Produkt (Gayrî Safi Millî Hâsıla)
YDT	: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
YEĞİTEK	: Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
YETKM	: Yunus Emre Türk Kültür Merkezi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Türkler ve Ruslar; tarih boyunca Balkanlar, Karadeniz, Kafkaslar ve İstanbul olmak üzere dört bölgede karşılaşmışlardır. 10. yüzyıl Rus, Bizans ve Türk tarihi açısından oldukça önemlidir. Bizans batıda önce Hazarlar sonra Bulgarlar ve Ruslar tarafından kuşatılırken doğuda Türk akıncıların saldırısına uğramıştır. 1071 yılında Bizans İmparatoru Romanos Diogenes'in Sultan Alparslan tarafından Malazgirt'te yenilgiye uğratılmasından sonra Selçuklu Türkleri Anadolu'ya yerleşmiş ve Bizans ile komşu olmuşlardır. Bu yüzyılda Ruslar tarafından kurulan Kiev Knyazlığı büyürken, Bizans oldukça sıkıntılı bir dönem geçirmiştir. Yine bu dönemde Doğu Avrupa'da hüküm süren Türk kavimlerinden Hazarlar çökmek üzeredir. Bu coğrafyanın ve Balkanların tam ortasında yer alan Bizans İmparatorluğu da kendi menfaatleri gereği bu mücadelenin içerisinde yer almıştır. Bu üç millet arasındaki ilişkiler her zaman siyasi menfaatlere dayalı olarak yerine göre dostça veya düşmanca bir seyir izlemiştir. Rus-Bizans münasebetlerinde ikinci karşılaşma Knyaz Oleg zamanında olmuştur. Knyaz Oleg 2000 gemiyle denizden ve askerlerle karadan İstanbul'u kuşatıp şehre zarar vermiştir. Bunun üzerine Bizanslılar vergi vermeyi kabul etmiş ve dostluk antlaşması imzalamışlardır (Nestor, 1110-1118; Çev: Lihaçeva, 1981). 1071 yılında Bizans İmparatoru Romanos Diogenes'in Sultan Alparslan tarafından Malazgirt'te yenilgiye uğratılmasından sonra Selçuklu Türkleri Anadolu'ya yerleşmiş ve Bizans ile komşu olmuşlardır. 1453 yılında da Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethederek Bizans İmparatorluğu'nu yıkmıştır (Uzunçarşılı, 2015). Böylece Rus Çarlığı ve Osmanlı Devleti Balkanlarda ve Karadeniz'de aynı coğrafyada hüküm süren iki komşu devlet olmuştur.

III. İvan'ın 1472 yılında Bizans Prensesi Sofiya ile evlenmesinden sonra Ruslar kendilerini Bizans'ın varisi olarak görmüş ve Ortodoksluğun merkezi İstanbul olduğu

için İstanbul'da hak iddia etmişlerdir. Yüzyıllar boyunca sürekli ilişki içinde olan iki güçlü devlet Çarlık Rusyası ve Osmanlı Devleti'nin 1492-1512 yılları dostluk ve dayanışma içerisindedir. “*Osmanlı Devleti ile Rusya'nın ilk diplomatik ilişkisinin başlangıcı III. İvan zamanına dayanmaktadır. Rus tüccarlarının Azak şehrinde ve Kefe'de bazı baskılara maruz kaldıklarının Moskova'da öğrenilmesiyle III. İvan 1497'de Michail Pleşçeyev İstanbul'a elçi olarak göndermiştir*” (Eltut, 2015, s. 120). 1682'de Büyük Pyotr, Rus Çarı olmuş; Rusya'nın çehresini değiştirmiş ve pek çok alanda Rusya'yı ileriye götürmüştür. Büyük Pyotr, Batı'nın sadece kültürünü değil; sanayisini, eğitimini ve şehir plancılığını kısaca tüm güzel yönlerini örnek almış ve ülkesinde uygulamaya başlamıştır (Platonov, 1993). Osmanlı Devleti için ise 1600'lü yıllar gerileme dönemidir ve bu dönemde gücünü kaybetmiştir. Her ne kadar (1718-1730) Lâle Devri'nde Batı örnek alınmış, oradan sanat ve toplumsal hayata özgün bir anlayış getirilmiş olsa da yenilik hareketleri yeniçeri isyanları yüzünden başarıya ulaşamamıştır, ülkenin ilerlemesi anlamında bir adım atılamamıştır. Elbette sadece padişahların safa sürmesi yüzünden Osmanlı başarısız olmamıştır. Rusya ve Avusturya gibi güçlü hasımlarının olması da onu kötü yönde etkilemiştir. Ruslar, Büyük Petro XIV. Lui ile birleşmek istemişler fakat telifleri reddedilmiştir. Bunun üzerine Avusturya ile iş birliğine gitmişler, Osmanlı topraklarını paylaşmak için bir ittifak kurmuşlardır. Osmanlı ordusu korkarak savaşa gidiyordu. Çünkü başlarında iyi kumandanlar yoktu ve Damat Ali Paşa en tecrübeli zatlari öldürtmüştü.

Osmanlının çekindiğı bir ülke olan Rusya da Osmanlı Devleti gibi Batı'ya yönelmiş bir Doğı ülkesiydi. 16. ve 17. yüzyıllarda Avrupa'dan gelen elçiler ve seyyahlar Moskova'yı Doğı ülkesi olarak görmüşlerdir (Rıkova, 2014). Hatta yabancı yazarlar da Osmanlı sultanlarıyla Moskova prenslerini karşılaştırmışlar ve davranış olarak Rusların Türklere benzediğini yazmışlardır. Doğı halklarından farkları misafirperver olmamalarıdır. Gerçekten beylikken cihana hükmeden bir devlet hâline gelen Osmanlı Devleti ve prensliklerden bir imparatorluk hâline gelen Rus İmparatorluğu pek çok açıdan benzemektedir. Alev Alatlının dediğı gibi “Rusya, Türkiye'nin aynası gibidir” (Alatlı, 2007). Rusya'nın Batı'dan; Osmanlı Devleti'nin de aynı şekilde Doğı'dan ayrılan farklı, kendilerine has inançları, gelenekleri ve kültürleri vardır. Avrupalılardan ve Doğulu diğer ülkelerden farklı olan bu iki ülke belli bir süreden sonra değişmiş ve Batı'yı kendilerine model olarak almaya başlamışlardır.

16. yüzyılda Ruslarla Osmanlılar arasındaki ilişki, 1512’de Moskova Knyazlığı ile Kırım Hanlığı arasındaki ittifakın bozulmasıyla bir rekabete dönüşse de barış içinde geçmiştir. Sahib Giray Han’ın Osmanlı himayesinde Kazan ve Astrahan’ı Kırım Hanlığı’na bağlamak istemesi Osmanlı Devletini’ni Moskova aleyhine çevirmiştir. 1678’e kadar Osmanlı Rusya’ya karşı kuzeyde bir sefer yapmamıştır. İlk Osmanlı-Rus Savaşı Çihrin Seferi’dir (1677-1678). “Osmanlı Devleti hemen hemen her 25 yılda bir Çarlık Rusyası ile savaşmıştır (Kurat, 1999). Azak Seferleri ile Karadeniz’in kilidi sayılan Azak Kalesi 1696’da Rusların eline geçmiş ve Petro, Karadeniz’e açılmada önemli bir adım atmış ve sonrasında savaşı sürdürmüş ancak tek başına başarılı olamadığını görünce 1700’de iki devlet arasında “İstanbul Antlaşması” imzalanmıştır. Rusya güçlenirken Osmanlı Devleti zayıflamıştır. Rus Çarlığı Osmanlılarla girdiği savaşlarda genellikle iyi sonuçlar elde etmiştir. Küçük Kaynarca (1774) Bükreş (1812), Edirne (1829), Ayestefanos (1878) Osmanlı’nın başarısız olduğu veya çekilmek zorunda kaldığı savaşlar sonrasında Rusların lehine yapılmış antlaşmalardır. Prut Antlaşması (1711) ve Paris Antlaşması (1856) ise Osmanlının galip geldiği savaşlar sonrasında yapılmış antlaşmalardır. 1877-1878 yıllarında Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusyası arasında yapılan 93 Harbi’nin sebebi ise Çarlık Rusyası’nın Osmanlıları Avrupa’dan çıkararak kendi topraklarına katmak, İstanbul’u ele geçirmek, sıcak denizlere inmek ve Hristiyan ve Slav azınlıkları korumak istemesidir (Oreşkova, 2005). Osmanlı ve Rus Çarlığı arasındaki olumlu ve olumsuz ilişkilerden başka bu milletlerin pek çok açıdan benzer tarafları da vardır.

Her iki milletin benzer yönlerinden biri, Rus ve Türk halkının 20. yüzyılın başında mevcut yönetimleri yıkarak yerine yeni birer devlet kurmalarıdır. Osmanlı Devleti ve Rus Çarlığı’nın çöküşleri tam olarak aynı sebeplerle olmasa da benzerdir. 20. yüzyılın başında halkın ve aristokratların yaşam tarzları arasında uçurum olması, uzun süren savaşların olumsuz etkileri ve hayat şartlarının ağırlaşması yüzünden I. Dünya Savaşı’ndan önce Rus Çarlığı, I. Dünya Savaşı’ndan sonra da Osmanlı Devleti yıkılmıştır. I. Dünya Savaşı’nda Rus Çarlığı ve Osmanlı Devleti savaşa karşı saflarda girmişlerdir. Rus Çarlığı’nın yıkılması, Osmanlı Devleti boğazları kapattığı için Batılı devletlerin Rusya’ya yardıma gidememesiyle, Osmanlı Devleti’nin yıkılması ise Batılıların I. Dünya Savaşı sonrasında Anadolu’yu işgal etmeleriyle gerçekleşmiştir.

Yeni kurulmuş olan iki devlet modernleşme hareketlerine de benzer şekilde başlamış ve ilk işleri eğitim reformu yapmak olmuştur. Rusya’da 1917’den 1922’ye kadar uygulanacak bir eğitim planı Duma’da kabul edilmiştir. 1917 Bolşevik Devrimi’nden sonra eğitimde yeniden bir yapılanmaya girilmiştir. 1917-1931 arasında yoğun bir devrimci eğitim planı uygulanmış, eski ilkeler kaldırılmış ve sosyalist teori tercih edilmiştir. Karl Marx’ın John Bellers, Charles Fourier ve Robert Owen’in fikirlerine dayanarak önerdiği sınıfsal farkları kaldıran politeknik eğitim tipi kabul edilmiştir. Ancak edebiyatçı ve eğitimci Lunaçarski Krupskaya’nın politeknik eğitim yönündeki tüm çabalarına karşın Çarlık Dönemi’nin 9 yıllık okulları varlığını sürdürürken bunun yanında teknik okullar da kurulmuştur. 1918’de kilise okulları mahallî sovyetlere bırakılmıştır. 1919’daki 8. Parti Kongresi’nde “komünist eğitim ilkeleri” kabul edilmiştir. Bu ilkeler doğrultusunda; 17 yaşına kadar zorunlu parasız eğitim getirilmiştir ancak öğretmen yokluğundan bu uygulama 1927’de bile 12 yaşına kadar yapılabilmektedir. Türkiye’de de aynı şekilde 3 Mart 1924’te eğitim alanında ilk yasal devrim gerçekleşmiş, medreseler kapatılmış ve okullar laikleştirilmiştir. Tevhidi Tedrisat Kanunu kabul edilerek okullar Millî Eğitim Bakanlığı bünyesine alınmıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında şehir ilkokullarının süresi beş, köy ilkokullarının süresi ise üç yıldır. 1939 yılında köy ilkokullarının da öğretim sürelerinin beş yıla çıkarılmasıyla köy ve şehir ilkokulları arasındaki süre farkı kaldırılmıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye’de de Rusya’daki gibi öğretmen yetersizliğinden köylerin çoğunda okul yoktur (Öztürk, 2007).

Osmanlı ve Rusların ele geçirmek için ortak çaba sarfettikleri bölgelerden biri Balkanlar’dır. İlk Türk akınları Balkanlara, Hunlar (M.S. 380) tarafından yapılmıştır. Hunlardan sonra 6. yüzyıldan itibaren Avarlar bu bölgeye gelmiş ve Türk-Slav ilişkileri başlamıştır. “Orta Avrupa’da güçlü bir devlet kurarak Germen ve Slav kabilelerini egemenliği altına alan Avarlar, Balkan ve Avrupa tarihine 250 yıl yön vermişlerdir” (Kafesoğlu 1993, s.151) Kiev Knyazı Svyatoslav Slavların yaşadığı Balkanlar’a yerleşmek istemiş (971), Pereyaslavl’e gelmiş ve Bulgarlarla şiddetli bir çarpışma yapmıştır ancak Bulgarlar Rusları yenmişlerdir (Vasil’ev, 2015).

Ruslar ve Türklerin Balkanlar üzerindeki kültür ve dil açısından etkisi tartışılmazdır. Ruslar Doğu Avrupa ve Balkanlar’da yaşayan Slavlarla ortak bir tarih ve kültüre sahiptirler. Doğu Avrupa ve Balkanlar’da kurulmuş olan sosyalist rejimle

yönetilen Polonya Halk Cumhuriyeti, Çekoslovakya, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Macaristan Halk Cumhuriyeti, Romanya, Arnavutluk gibi ülkelerde Rusya ve onun dili olan Rusça, okulların programında 1920'lerden itibaren hatta Polonya'da 1915'ten itibaren etkili olmuştur. Rusya Balkanlar'a ve Kafkasya'ya da hâkim olmuş ve şimdi de bu bölgelere tamamıyla hâkim olmasa da etkili olmaya devam etmektedir. İç savaştan sonra 1920'lerden itibaren Bolşevik rejimini red eden Rus göçmenler Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya sığınmışlar ve Rusça burada nüfuz sahibi olmuştur. Göçmenlerin arasında subaylar, entellüktüeller, üniversite hocaları hatta 1000 kadar Rus dili, Slav dili-kültürü, Rus edebiyatı, Rus tarihi öğretmenleri, uzmanları ve profesörleri de vardı (Osovskiy, 1997).

Sovyetler Birliği'nin yeni rejimi, uluslar üstü bir kimliğe sahiptir ve bu rejimin dili Rusçadır. Bu nedenle onlarca ulus mecburî ya da gönüllü olarak Rusça öğrenmiş ve konuşmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası iki uluslararası sistem ortaya çıkmıştır. Bu, ABD ve Sovyet Rusya'nın yer aldığı 'iki kutuplu uluslararası sistem'dir (Kaplan, 1957). “Soğuk Savaş (1947-1991) döneminde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) liderliğinde sekiz ülke (Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Macaristan, Polonya, Romanya) Varşova Paktı'nı imzaladılar” (Gürkaynak, 2004, s.63). Varşova Paktı'nın amacı müttefiklerin birine saldırıldığı takdirde diğer üyelerin askerî kuvvet kullanmak da dâhil olmak üzere gerekli her türlü yardımı yapmasıdır. Bu çerçevede pek çok asker Moskova'da eğitim almış ve Pakt'ın en güçlü devletinin dili Rusça okullarda ders olarak okutulmuştur. Böylece SSCB Doğu Bloğu ülkelerinin lideri ve komünizm rejiminin öğreticisi olmuştur. Sadece kendi uluslarına değil, dünyanın farklı ülkelerinden komünizm rejimini öğrenmek için gelen öğrencilere de kapılarını açmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası Rusya dünya bloklar sisteminin bir tarafını temsil etmiştir. Böylece Rusça Sovyetler Birliği dışında birçok ülkede öğrenilme önceliği olan bir dil hâline gelmiş ve onlarca ulus zorla ya da gönüllü olarak Rusça öğrenmişlerdir. Rusça öğretimi bu ideolojiyi yaymak için ücretsiz yapılmıştır. Bu süreç Rusça öğretimine yeni deneyimler kazandırmıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Dönemi'nde Orta Asya, Kafkaslar ve Balkanlar'da Rusça bilenlerin ve okullarda Rusça eğitim alanların sayısı oldukça fazladır.

Tablo 1: 1991-2000 Rusya Yüksek Öğretim Kurumlarında Burslu ve Sözleşmeli Öğrencilerin Sayıları (Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkeleri Hariç)

Yıllar	Devlet Bursu Alanlar	Sözleşmeye Göre Okuyanlar
1991	36710	2591
1992	31125	4012
1993	25024	7373
1994	18592	19439
1995	13166	31275
1996	8454	47712
1997	5214	62877
1998	5465	52180
1999	6305	50318
2000	5887	48633
2001	7948	53478

Источник: Данные Минобразования РФ (Kaynak: Rusya Federasyonu Bilim ve Eğitim Bakanlığı Sotsioecenter Verileri, 2001).

Uluslararası eğitim hareketliliği ve eğitim yanında eğitimin aracı olan dilin yabancılara öğretilmesi sadece ekonomik ve teknolojik gelişme faktörü değil, eğitim veren ülkelerin değer sistemleri ile güçlü bir jeopolitik kültürü yaymak ve tanıtmak için hizmet veren kaynaktır. SSCB yabancılara eğitim vermeye sosyalizm tesis edildikten hemen sonra başlamıştır.

“1972-1973 öğretim yılında Doğu Avrupa (Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Polonya, Doğu Almanya, Çekoslovakya) ve Yugoslavya’da 62916 okul ve 327 yükseköğretim kurumunda 15 milyon 179 bin öğrenci okumaktaydı. 1989-1990 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği harp akademileri ve yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin ¼’ü yani 40 bin öğrenci Doğu Avrupa ülkelerindendir. Doğu Avrupa ve Balkanlar’da 1990 yılında Rusça bilenlerin sayısı 38 milyon iken 2004 yılında bu sayı 18 milyona ve 2010 yılında 5,4 miyona düşmüştür” (Aref’ev, 2012).

“Rus Üniversitelerinde okuyan yabancı öğrencilerin sayısı 1991-1992 öğretim yılında 126,500 ve 2009-2010 öğretim yılında ise 147,700’dür” (Aref’yev, 2014).

2017 yılında Rusya 15000 yabancı öğrenciye burs vermektedir. Tablodan anlaşıldığı üzere Rusya Federasyonu yıllar içinde burs verdiği öğrencilerin sayısını hayli azaltmıştır. Sözleşmeye göre okuyan öğrencilerin sayısı ise artmıştır. 2014-2016 yıllarında Rusya 659 farklı alanda yüzlerce üniversitede ücretsiz eğitim için 15.000 yabancı almıştır. 2015-2016 öğretim yılında, Rus üniversitelerinde öğrenim gören yabancıların toplam sayısı 270 binin üzerinde, bir önceki yıl ise 220 bindir, yabancı öğrenciler toplam öğrenci sayısının % 6’sını oluşturmaktadır. 2017 yılında ise 273 bindir (RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı, 2017).

Osmanlı yaklaşık beş yüz yıl Balkanlar’da etkili olmuş ve buralarda Türkçe konuşulmuştur. Osmanlının bu bölgede yaşayan halklara dair resmî belgeleri vardır ancak bu belgelerde Türkçe konuşan halk yerine “Müslüman” ibaresi kullanılmıştır. Balkanlarda etnik kimliğin önemli belirleyicisi, dindir. O dönemde vergi defterlerine geçen bölgedeki hane sayıları şu şekildedir: *1468-1469 tarihli Osmanlı vergi defterlerine göre toplam Hristiyan hane 37.125, Müslüman hane 332’dir. 1485 yılına ait vergi defterlerine göre 30.552 Hristiyan hane, 4.134 Müslüman hane; 1520 yılına ait vergi defterlerine göre 98.095 Hristiyan hane, 84.675 Müslüman hane tespit edilmiştir* (Malcolm, 1999, s.102-103; Akt: Ilgar ve Çangal, 2013, s.276).

Müslüman halkın çoğu da Türkçe konuşmaktadır. 20. yüzyılın başında Bosna Hersek’te Arap, Latin ve Kiril alfabesi birlikte kullanılmaktadır. Üç alfabenin birlikte kullanılması Balkanlar üzerinde Avrupa, Rusya ve Osmanlı’nın nüfuz sahibi olduğunun göstergesidir. 93 Harbi’nin (1877-1878) en önemli sebepleri Rusya’nın Balkanlar’da yaşayan Ortodoks dinine bağlı Rum, Bulgar, Sırp, Ermeni ve Romen gibi Osmanlı vatandaşları üzerindeki etkisini arttırması ve Avrupa’ya karşı ağır bir şekilde borçlanması, borçları ödeyebilmek için Balkanlardaki vergileri yükseltmesi ve Ayrıca Kafkaslar’dan Ruslar tarafından göçe zorlanan Çerkez ve Abhaza gibi Müslüman milletleri Balkanlar’a yerleştirilmesidir; bu göçmenlerle Balkanlar’ın yerlisi olan Hristiyanlar arasında büyük bir düşmanlık ortaya çıkmıştır (Kurat, 1962).

1912 Balkan Savaşı ile de Osmanlı Devleti’nin Balkanlardaki hâkimiyeti sona ermiştir. Oradaki halk Anadolu’ya göçmüş ve 1936, 1951 ve 1978’deki göçlerle oradaki Müslümanlar azalmıştır. Orada kalan Müslüman Türkler azınlık konumuna düşmüştür.

Yine de Balkanlar’da Türklerin yoğun yaşadığı Kosova ve Makedonya’da Türkçe resmî dildir. Diğer ülkelerde ise gün geçtikçe Türkçe konuşanlar azalmaktadır. *“Balkan Rumeli Türkleri Konfederasyonu Genel Başkanı Zürfettin Hacıoğlu, Bulgaristan’da 1 milyona yakın Türk azınlığın çocuklarının ana dili öğrenme ilgisinin sadece birkaç binlerde olmasının acı, rahatsız ve endişe verici bir durum olduğunu belirtmiştir”* (Diriliş Postası, 2017).

Türk-Rus ilişkilerinin doğal bir sonucu olarak Türkçe-Rusça ilişkileri de kadimdir (Kartalcık, 2008, s.211). Rusya’nın Türkiye dışındaki Türklerle ilgisi, Orta Asya’daki Türkleri hâkimiyeti altına almasıyla başlamış ve Rusya’da Türkoloji önemli bir alan hâline gelmiştir. Rusya’nın dış politikaları gereği Türk dili Rusya’da yoğun bir şekilde öğretilmiştir. Kazan ve Harkov Üniversitelerinde 1805 yılında, Moskova Üniversitesinde 1811 ve St. Peterburg Üniversitesinde 1819 yıllarında şarkiyat kürsüleri açılmıştır.

1990’lı yıllarda Rusya tekrar rejim değişikliği yaşadı. Rusya’nın etrafındaki ülkelerin birçoğu dağıldı. Rusçanın resmî dili olduğu sistem yok oldu. Ama Rusça Balkanlar, Kafkaslar ve eski Sovyet cumhuriyetlerinde konuşlmaya devam etti. Tacikistan ve Kırgızistan gibi ekonomik yönden zayıf ülkeler göçmen işçilerini Rusya’ya göndermektedirler. Bu işçiler Rusya’da çalışarak ailelerini geçindirmektedirler. Diğer eski Sovyet Cumhuriyetlerine göre Rusya’dan bağımsız hareket eden Türkmenistan ve Özbekistan’da Rusça konuşanlar azalsa da hâlâ güçlü bir eğitim dili olarak Rusça var olmaya devam etmektedir. Rusya Federasyonu enerji, doğal gaz ve yer altı zenginlikleri bakımından dünyada ilk sırada yer alan geniş topraklarda hüküm sürmektedir ve kendinden ayrılan Orta Asya cumhuriyetlerinde hâkim durumdadır. Bu ülkelerin Rusya’ya bağımlılığı, önceden olduğu gibi bugün de devam etmektedir. Çünkü Sovyetler Dönemi’nde, Kazakistan, Türkmenistan ve Azerbaycan başta olmak üzere bölge ülkelerinin tüm petrol ve doğal gaz ihraç yolları tamamen bugünkü Rusya Federasyonu sınırları içinden geçerek uluslararası pazara çıkabilecek biçimde inşa edilmişti. 1990 yılında dünya eğitim pazarında SSCB’nin payı %10,8 iken ve dünyada 3. sırada yer alırken bu zamanla düşmüştür.

Asya’da iki ülke, Türkiye ve Rusya uluslararası eğitim hizmetleri pazarında ciddi olarak rekabet etmektedirler. Türkiye’de ağırlıklı olarak BDT ülkeleri (özellikle Azerbaycan, Türkmenistan) yanı sıra Yakın ve Ortadoğu ülkeleri (Afganistan, Ürdün,

Suriye) ve Balkanlar (Yunanistan, Bulgaristan), yani Türkiye'nin bulunduğu makro bölgeden öğrenciler üniversite eğitimi almaktadır. 2016 yılında Türkmenistan'dan okumak için yurtdışına çıkan öğrenciler Çin, Japonya ve Türkiye'yi tercih etmişlerdir (Gündogar News, 2016).

2013-2014 Öğretim yılında 131 ve 2014-2015 yılında 163 ülke Rusya üniversitelerinde başta Çin, Vietnam, Irak, Moğolistan, Suriye ve Afganistan olmak üzere BDT ve Baltık ülkeleri ve hatta Abhazya ve Güney Osetya, Almanya, Çekya, İtalya ile birlikte 131 ülkeden temsilciler okumaya gelmiştir (RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı, 2015, s.416). Çin'den gelen öğrenciler Rusya'daki en büyük yabancı öğrenci grubundan birini oluşturmasına rağmen, Çin üniversiteleri temsilcilerinin görüşlerine göre, Rusya çeşitli sebeplerden dolayı (Rusçanın öğrenme zorluğu, sert iklim, üniversitelerin sosyal yapı olarak nispeten düşük kalitede olması, yabancı düşmanlığının bireysel tezahürleri) öğrenciler arasında çok popüler değildir (İvanov(Red), 2013, s.72).

Geleneksel olarak, Rus üniversiteleri BDT ülkelerinde ve eski Sovyet sonrası alanda ve Hindistan, Vietnam, Çin ve çoğu Afrika ülkesinde popülerdir. Ancak son yıllarda Rus üniversitelerine ilgi Avrupa'da büyümektedir.

2016-2017 Öğretim yılında Rusya'da en çok eğitim gören öğrenciler sırasıyla Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan (Azerbaycan, Belarus, Ermenistan, Moldova, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan, Rusya ve Ukrayna), Asya, Afrika (Kuzey Afrika hariç), Batı Avrupa, Doğu Avrupa-Balkanlar, Latin Amerika'dan öğrencilerdir. 2015-2016 Öğretim yılı ve 2016-2017 Öğretim yılı karşılaştırıldığında öğrenci sayısının Afrika, Latin Amerika, Yakındoğu ve Kuzey Afrika ve Asya ülkelerinde biraz artış; BDT, Baltık ve Kuzey Avrupa ülkelerinde biraz düşüş gösterirken ve öğrenci sayıları Doğu Avrupa- Balkan ülkelerinde aynı kalmıştır.

Tablo 2: Kıtalar ve Bölgelere Göre Rusya’da Eğitim Alan Öğrenciler

Kıtalar/ Bölgeler	2015-2016 Öğretim Yılı (Öğrenci Sayısı)	2016-2017 Öğretim Yılı (Öğrenci Sayısı)
Amerika	2400	2437
Asya	104.896	121.822
Avrupa	26.221	27.408
Afrika	14.441	17.223
Avustralya	50	57
Baltık Ülkeleri	800	1.474
Kuzey Avrupa	936	795

(RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı Sotsioecenter, 2018, Moskova;

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Rusya’ya gelen öğrencilerin en fazla Asya kıtasından geldiği görülmektedir. Siyasî ilişkilere bağlı olarak Azerbaycan, Ukrayna, Ermenistan, Gürcistan, Moldova gibi ülkelerden Rusya’ya eğitim için gelen öğrencilerin sayıları azalmış, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Kazakistan’dan gelen öğrenci sayısı artmıştır. Rusya Federasyonu Eğitim ve Bilim Bakanlığının 818 üniversitede yaptığı araştırma sonuçlarına göre 2017 yılında 693 üniversitede 176 ülkeden 229.320 yabancı öğrenci okumaktadır (Rusya Federasyonu Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2018). 2016-2017 Öğretim yılında Rusya’da en çok Kazakistan’dan (39,757) ve Çin’den (26,775) gelen öğrenciler okumaktadır (RGRU, 2017)

Ayrıca Kuzey Avrupa (Finlandiya, Norveç, Danimarka, İsveç) ülkelerinden gelen öğrenci sayısında azalma olmuştur. Yine Baltık ülkelerinde de öğrenciler Rusya’da eğitim görmeyi eskisi kadar istememektedirler, dolayısıyla öğrenci sayısında düşme vardır.

Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının tercih edilme sebepleri olarak; devlet ve özel üniversitelerde çoğunlukla İngilizce eğitim verilmesi, öğretim üyelerinin birçoğunun Batı ülkelerinde nitelikli bir mastır ve doktora eğitim aldıktan sonra kendi ülkelerinde çalışmaları, Türkiye’nin yabancı öğrencilere verdiği bursları sürekli artırması, devlet üniversitelerinde düşük eğitim maliyeti, devlet üniversiteleri dışındaki özel üniversitelerin de Türk cumhuriyetleri ve diğer ülkelerden (Başkirya, Dağıstan, Karaçay-Çerkesya, Moğolistan, Moldova, Tacikistan, Tataristan ve Ukrayna)

öğrencilere önemli ölçüde burs vermesi, Erasmus'un eş değeri olarak kabul edilen Türk ulusal akademik "Mevlana" programının oluşturulması sayılabilir.

1990'lı yıllarda Rusya'da okuyan yabancı öğrencilerin yarısından fazlasını BDT ülkeleri (Azerbaycan, Ermenistan, Belarus, Kazakistan, Moldova, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan, Ukrayna) ve Baltık ülkelerinden öğrenciler oluşturmaktadır. 2008'de Belarus, Kazakistan, Ukrayna, Azerbaycan ve Gürcistan'dan Rusya'da okuyan öğrencilerin sayısı 83551'dir. 2017 yılında sadece Kazakistan'dan 67 bin öğrenci Rusya'daki 39 üniversitede öğretim görmektedir (R. F. Bilim ve Eğitim Bakanlığı İstatistik Bilgileri, 2017).

Tablo 3: Kıtalar ve Bölgelere Göre Türkiye'de Eğitim Alan Öğrenciler

Kıtalar/ Bölgeler	2014-2015 (Öğrenci Sayısı)	2015-2016 (Öğrenci Sayısı)	2016-2017 (Öğrenci Sayısı)	2017-2018 (Öğrenci Sayısı)
Amerika	370	359	498	558
Asya	37.278	43.210	57.850	68.514
Avrupa	9.772	10.376	16.217	17.689
Afrika	4.922	6.418	7.869	9.404
Avustralya	36	38	76	77

<https://istatistik.yok.gov.tr/>

Suriye iç savaşından beri Türkiye'ye Suriyelilerin göç etmesiyle birlikte Suriyeli gençlere Türkiye Cumhuriyeti Devleti kendi üniversitelerinde okuma hakkı tanımıştır. Bundan dolayı Suriye, Azerbaycan, Irak, İran, Ürdün ve Filistin gibi Asya ülkeleri kültür ve coğrafya olarak yakın olan Türkiye'yi Rusya'dan daha çok tercih etmektedirler. Hırvatistan, Estonya, Kırım gibi ülkelerden hiç öğrenci okumamaktadır. Afrikalı öğrenciler için hem Rusya hem de Türkiye eğitim almak için cazip ülkelerdir. Ancak Rusya'ya eğitim için gelen öğrenci sayısı Türkiye'ye gelen öğrenci sayısından çok daha fazladır. Siyasî sebeplerden dolayı Amerikalı ve Kübalı öğrenciler Türkiye'den daha fazla Rusya'da eğitim almaktadır.

2015-2016 öğretim yılında tüm dünya ülkelerinden Türkiye üniversitelerinde okuyan öğrenci sayısı 80419'dur. 2016-2017 öğretim yılında bu sayı 106608'e yükselmiştir. Ancak bu öğrencilerin arasında Türk kökenli başka ülkelerin vatandaşları da vardır. 2016-2017 YÖK verilerine göre, Almanya'dan 3706 öğrenci, Fransa'dan 202 öğrenci vardır. Bu öğrenciler Türk kökenli Alman vatandaşlarıdır. Bunun yanında

Azerbaycan'dan 14.859, Kazakistan'dan 1988 öğrencinin Türkiye'de öğrenim görmesi bu sayının Türkiye'nin akraba ülkelerle olan ilişkileriyle doğru orantılı olduğunun göstergesidir (İstatistik.yok.gov.tr, 2017).

Tablo 4: 2013-2018 Yıllarında Türk Üniversitelerinde Okuyan Yabancı Öğrencilerin Sayısı

2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
48.168	72.020	87.717	107.947	125.030

2013 yılında dünyanın her yerinde eğitim gören yabancı öğrencilerin %53'ü Asya, %23'ü, Avrupa, %12'si Afrika, %15,8'i Çin, %5,6'sı Hindistan, Kore %3,5, %6'sı Latin Amerika, %3'ü Kuzey Amerika, %1'i Okyanusya'dan gelmektedir. 2015'te Çin üniversitelerinde eğitim gören 202 ülkeden öğrencilerin sayısı, 397 bin 635'tir (RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı, 2018). Türkiye, aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere son yıllarda yabancı öğrencileri çekmekte hızla yol almıştır. Ancak her iki ülke de Çin'in başarısını ekonomi, ticaret ve sanayi alanında olduğu gibi eğitim alanında da yakalayamamıştır.

Tablo 5: Rusya ve Türkiye Üniversitelerinde Okuyan Yabancı Öğrencilerin Sayısı

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Rusya	156211	183065	200750	229320	243000
Türkiye	48168	72020	87717	107947	125030

Kaderleri ve halkları birbirine benzeyen iki ülke halkı tarafından konuşulan Türkçe ve Rusça, Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlar'da yaşayan halklar tarafından da konuşulmaktadır. Bundan dolayı Türkçe ve Rusça öğretiminde kullanılan kitapların incelenmesi ve karşılaştırılmasının Türkçe öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü dil öğretim sektöründe dil öğretme kurumun ve öğretmenlerin yanında dil öğretimi kitapları, dil bilgisi kitapları, yardımcı kitaplar, test kitapları gibi dil öğretim materyalleri de vardır. Dil öğrenen öğrenciler bu alanda en iyi kurumları ve en iyi materyalleri seçmek istemektedirler. Eğitim kurumları isim yapmak ve öğrenci sayısını artırmak için çaba sarf etmekte ve bu konuda birbirleriyle yarışmaktadır. Hatta aynı dili konuşan ülkeler arasında da bir rekabet vardır.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil öğrenmenin gerekliliği herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Yabancı dil öğrenmek bazen bir amaç bazen bir araçtır. Dil öğrenimi ve öğretimi farklı milletlerden insanlarla sosyal iletişim kurmayı sağlar. Ülkelerin kendi dilini öğretmesinin amacı siyaset, ekonomi ve eğitim alanında iletişimi ve bilgi alışverişini; birey için ise kendi zihinsel gelişimini sağlamaktır. Yeni bir dil öğrenmek bireyin hem kişisel hem de sosyal gelişiminde olumlu rol oynar. Türkiye’de yabancı dil öğretiminde farklı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar hem program oluşturulmasında hem de ders kitaplar düzeyinde çeşitlilik göstermektedir. Bu sorunları çözebilmek adına aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Yabancılar Türkçe ve Rusça öğretiminde kullanılan programlar nasıldır?
2. Yabancılar Türkçe ve Rusça öğretimi kitaplarında hangi yöntem ve teknikler kullanılmaktadır?
3. Yabancılar için Türkçe ve Rusça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının özellikleri nasıldır? Ders kitapları oluşturulurken nelere dikkat edilmektedir?
4. Yabancılar Türkçe ve Rusça öğretiminin ölçme değerlendirme süreci nasıl işlemektedir?

1 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Rusya’da Minin Devlet Pedagoji Üniversitesi, Laboçevskiy Devlet Üniversitesi ve Dobrolyubova Devlet Dilbilim Üniversitesinde yabancılar Rusça derslerinde kullanılan program ve Rusça öğretim kitapları (Doroga v Rossiyu, Okno v Rossiyu, Poehali) ile Türkiye’de Gazi TÖMER ve Ankara TÖMER’de yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan program ve Türkçe öğretim kitaplarının (Yeni Hitit, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitapları) içerik ve yapı özellikleri; yabancılar Türkçe ve Rusça öğretiminin süresi; yabancılar Türkçe ve Rusça öğretiminin ölçme değerlendirme sürecinin nasıl işlediği inceleyerek ve karşılaştırarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yeni öneriler ve bakış açısı getirmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

1980’lerde Türkiye’nin dünya ülkeleriyle ticarî, askerî, ekonomik ilişkilerinin artmasıyla devlet ve özel bazı kurumlar hem yurt içinde hem yurt dışında Türkçe öğretimine hassasiyet göstermeye başlamıştır. Resmî olarak yabancılara ilk Türkçe öğretimini, Boğaziçi Üniversitesi “Türk Dili ve Kültürü Programı Yaz Kursları” kapsamında gerçekleştirmiştir. Ankara Üniversitesi 1984 ve Gazi Üniversitesi 1992 yılından beri yabancılara Türkçe öğretmektedir. 1990’larda Türkçe öğretimi daha fazla önem kazanmıştır. Sovyet Rusya’nın dağılmasıyla eğitim için başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere, Afrika, Avrupa ve Amerika ülkelerinden pek çok öğrenci Türkiye’ye gelmiştir.

1992-1993 öğretim yılında yedi bini yüksek, üç bini orta öğretim olmak üzere toplam on bin kişilik bir kontenjanla başlayan ve hâlen de yıllık bin beş yüz kişiyle devam eden “Büyük Öğrenci Projesi” bu süreç içinde üzerinde düşünölmeye değer pek çok veri ortaya koymuştur. Bu proje kapsamında bugüne kadar Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından ölkemize gelen öğrencilerin neredeyse yarısı eğitimlerini tamamlamayadan ölkelerine dönmüştür (Kurt, 2010, s.118).

Ayrıca yurt dışındaki merkezlerde öğrencilerin çoğu temel seviyeden sonra Türkçe öğrenmeye devam etmemektedirler. Bu durumun sebepleri arasında, dil öğretimine verilen desteğin yeterli olmaması, dil politikası, ekonomi-dil ilişkisi, öğrencinin dili öğrenme amacı gibi hususlar yanında öğrencinin ortama uyum sağlayamaması vb. sorunlar sayılabilir. Öğrencinin ortama uyum sağlanamamasının önemli sebeplerinden biri de dil yetersizliği olabilir.

Dil yetersizliği sözel iletişimde farklı seviye ve biçimlerde ortaya çıkan aksaklıklar ve düzensizlikler yüzünden dili kullanamama durumudur. Dil yetersizliğinin sebepleri ise şunlardan biri olabilir: Öğrencinin yeterli kelime hazinesine sahip olmaması ve anlama becerisi kazanamaması; dil öğretiminde uygun kitapların kullanılmaması, dilin öğretileceği kitlenin belirlenememesi, dört temel dil becerisinin dikkate alınmaması; basitten karmaşığa, somuttan soyuta gitme ilkelerine uyulmaması; bir seferde tek yapının sunulmaması, verilen bilgi ve örneklerin hayata uygun olmaması; dilin kültürle birlikte verilmemesi dil öğretiminde karşılaşılan sorunlardır. Bu sorunların belirlenmesi ve uygun çözümlerin üretilmesi için Türkçe ile coğrafi ve kültürel olarak

ilişkili bir dil olan Rusça öğretiminin karşılaştırılmasının büyük bir önem arz ettiği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Türkiye ve Rusya’da yabancılara Türkçe / Rusça öğretiminde kullanılan öğretim programları, ders kitapları, süre ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin genel durumu yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye ve Rusya’da yabancılara dil öğretimi çerçevesinde;

1. Türkçe ve Rusça ders programları,
2. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3, 4, 5, 6”, “Yeni Hitit 1, 2, 3” adlı kitaplar,
3. Yabancılara Rusça öğretiminde kullanılan, “Poehali 1, Poehali 2. 1 ve Poehali 2. 2”, “Doroga v Rossiyu 1, 2, 3”, “Okno v Rossiyu 1, 2” (B2-C1) adlı kitaplar,
4. Türkçe ve Rusça öğretiminin ölçme değerlendirme sistemlerinin incelenmesi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dil: Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 2007, s.13).

Kültür: Kültür toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır (Güvenç, 2007, s. 14).

Yabancı Dil: İnsanların ana dili dışında, içinde yaşadıkları toplumda her türlü ihtiyaçlarını karşılamada kullandıkları dile ikinci dil, bunların dışında öğrendikleri dillere yabancı dil denir (Günday, 2015, s.8).

Yabancı Dil Öğretimi: Yabancı bir millete ait olan kişiye, bilmediği dilin bir öğretmen rehberliğinde okullarda ve kurslarda öğretimidir. “*Yabancı dil öğretimi, belirli*

bir amaç için anadili dışında herhangi bir dili kullanmada yeterlilik kazandırma etkinliklerinin tümüdür” (Şahin, 2007, s.465).

Öğretim Programı: Hedefleri, ders planlarını, konuların işleniş sırasını, kullanılacak araç-gereçleri ve değerlendirmeyi içeren programdır. *“Öğretim programı, eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bu kesim, genellikle, belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçlar doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır” (Gülbahar, 2014, s.83).*

Ders Kitabı (Dil öğretim kitabı): Dil öğretim programının alt ögesidir. Programın hedefleriyle konu alanıyla, öğretim yöntemleriyle, öğrenci davranışlarıyla uyumlu materyallerdir. *“Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan ya da seçilen herhangi bir kitap” (TDK,1974).*

Kültürel Öğelerin Öğretimi: Hedef dilin konuşulduğu ülkenin yemek yeme alışkanlığını, aile hayatını, coğrafi özelliklerini, önemli tarihî olaylarını mimarî, edebiyat ve diğer sanatlarını, ünlü kişilerini; o ülkede kişilerle tanışmak gibi günlük aktiviteleri, evlilik, ölüm gibi olaylardaki insan davranışlarını ve insanların kullandıkları kalıp cümlelerini öğretmektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZINLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde Rusya ve Türkiye’de Türkçe ve Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi, yabancı dil olarak öğretimi ve öğreniminin amacı ve tarihi hakkında kuramsal bilgiler verilmiştir.

2.1.1. Yabancı Dil Öğretimi

Bir bireyin konuştuğu ana dili dışında kalan dillerin tümü o millet için yabancı dildir. Binlerce yabancı dilin konuşulduğu yeryüzünde gerek ekonomik gerekse diğer sebeplerden dolayı insanoğlu yoğun bir iletişim hâlinde yaşamaktadır. Bu iletişimin bir gereği olarak insanlar yabancı dilleri yüzyıllardır öğrenmektedirler. Dil öğreniminin tarihini tam olarak bilmeye imkân yoktur. Dil öğrenimi başlangıçta doğal yolla, sözlü olarak savaşlar sırasında veya ticaret yaparken komşu ülkelerin ya da kabilelerin dillerini öğrenmek şeklinde gerçekleşmiştir. Bu öğrenim planlı ve programlı bir dil öğrenimi değildir. Dil öğrenimi tarih boyunca kendi doğası içerisinde akmış, insanlar bu konuyla çok fazla ilgilenmemişlerdir. İmparatorluklar onlarca dilin konuşulduğu akışkan kültürel havzalar olmuşlardır. Dil öğrenimi bazen erek dile maruz kalınarak bazen de yönetici sınıfın dilini öğrenmek, kolay yaşamak ve ticaret yapmak için kazanılmıştır. Ana dili dışında bir dili bilmenin genel bir eğilim hâline gelmesi Orta Çağ Avrupasında Katolik Kilisesi’nin öğretim dili olan Latincenin bütün eğitim hayatında ana diller yanında var olmasıyla başlamıştır. Böylece çok dillilik dinî bir meşruiyet kazanmıştır. Benzer bir durum İslam dünyası için de geçerlidir. Türkler ulusal dillerinin yanında Arapçayı bilim ve din dili olarak öğrenmişlerdir. Ama bu süreçten bir süre sonra matbaanın yaygın hâle gelmesiyle ve geleneksel toplumdan merkezî devletlere geçilmesiyle bürokratik işlemler artmış, halk dilleri idarî dil olarak benimsenmiş ve Latince, Arapça gibi ortak diller önemini kaybetmiştir (Sadoğlu, 2003).

Ülkeler, savaşlar, diplomatik ilişkiler ve ticaret var olduğundan beri insanlar yabancı dilleri konuşmaktadırlar. Milattan önce 4000-500 yılları tarımsal üretim

merkezli uygarlıklar dönemidir ve bundan dolayı da o dönemde Orta Asya ve Mezopotamya bölgesi cazip bir bölgedir. Bu bölgede Sümerler, Akadlar, Asurlular, Babürler, Hititler, İyonlar Frigler, Romalılar gibi farklı milletler yaşamıştır. Bunlar birbirlerinin dillerini bilmiyor olsalardı siyasî ilişkiler kuramazlardı. “*Akadlar İ.Ö. 2225’te Sümerlerin ülkesini ele geçirince iki ülke arasında zorunlu bir kültür alışverişi başlamıştır. Akadlar kendilerinden daha üstün bir uygarlığa sahip olan Sümerlerin dilini öğrenmişlerdir. Böylece insanlık tarihinde ilk kez yazılı ve sözlü yabancı dil öğrenimi başlamıştır*” (Hengirmen, 2002, s.3). Elbette sadece Akadlar, Sümerlerin dilini öğrenmemişlerdir. Çinliler Türklerin, Türkler Çinlilerin dilini ve başka milletler birbirlerinin dillerini öğrenmişlerdir. “Firavun Tutankamon’un eşi ve kız kardeşi Ankesenamon, Tutankamon öldükten sonra Hitit Kralı Şuppiluliuma’ya bir mektup yazmış ve yalvararak bir hizmetçiyle evlenemeyeceğini onun çok fazla oğlunun olduğunu ve oğullarından birini göndermesini istemiştir. Bu olay Akadça yazılan bir tablette anlatılmaktadır. Ankesemon bu mektubu kendi dilinde yazmamıştır. Ayrıca bazı Hitit belgeleri birkaç dilde yazılmıştır. Özellikle Adana Karatepe’de bulunan üç dilli yazıtlar bu konuda en çarpıcı olanlardır” (MSXLAB, 2014).

Ptolemaios Hanedanı’ndan Mısır dilini öğrenen ve konuşan tek hükümdar Kleopatra (M.Ö. 69-30) Plutark’a göre dokuz dil bilen aşırı zeki bir kadındır. Büyük İskender (M.Ö. 356–323), Yunanistan’dan Hindistan’a kadar uzanan büyük bir imparatorluk kurarken 35 bin kişilik ordusuyla gittiği her yerde kendi dilini öğretmiş ve başkalarının dilini de öğrenmiştir (Büyük Larousse, 1987). İleriki dönemlerde ise yine ticaret insanlar arasında konuşulan dilde etkili olmuştur.

“Akdeniz’in dünya ticaretinin merkezi olduğu yüzyıllarda ortak bir dil doğmuştur. Venedik, Cenova, Floransa gibi şehirler tüccarların yaşadığı ve ticaret yaptığı şehirlerdir. 14. yüzyılda Toskana bölgesinin İtalya’daki merkezî konumu ve onun en önemli şehri olan Floransa’nın aktif ticaretinden dolayı ve Dante, Petrarca ve Boccaccio gibi sanatçıların da etkisiyle Toskana lehçesi baskın duruma gelmiştir. Akdeniz’de bu dönemde Arapça, Farsça, Yunanca ve Türkçe de kullanılmaktadır” (Volkanvarol, 2014).

Coğrafi keşiflerle dünyada sırasıyla İspanyolca, İtalyanca, Fransızca, İngilizce ve Almanca iletişim dili olmuştur. Tarihteki ilk okyanus ötesi imparatorluğu, İspanyollar kurmuştur. İspanya 1492’de Granada’yı ele geçirmiştir. 1516-1556 yılları arasında hüküm süren Roma Cermen İmparatoru Şarlken yeni dünyadaki kolonileri kast

ederek “İmparatorluğumda güneş hiç batmaz” demiştir. Bu deyim daha sonra Britanya için kullanılmıştır. Coğrafi keşifler çağında İspanya zengin bir ülkedir, Avrupa’ya uzak coğrafyalarda sömürgeler edinmiştir ve dünyanın her yerinde başka ülkelerle ticaret yapmıştır. Bu sırada onların dili olan İspanyolca’yı da diğer halklar öğrenmek ihtiyacı hisetmişlerdir.

21. yüzyılın dünya dili İngilizcedir. British Council 2013 verilerine göre, 400 milyon insan İngilizceyi ana dili olarak konuşurken dünyada İngilizce konuşanların sayısının 1.750 milyon olduğu tahmin edilmektedir (British Council, 2013). İngilizce 18. yüzyıla kadar Fransızca Almanca, İspanyolca, Rusça ve İtalyancanın gerisindedir. Britanya Kraliçesi I. Elizabeth Dönemi’nde başlayan yeni kıtalara yayılma politikası sonucu Kuzey Amerika’da ilk koloniler kurulmuştur. 14. yüzyılda Anglo-Sakson etkisinin Britanya’da hâkim olmaya başlamasıyla Britanya İmparatorluğu Avrupa’daki iç kavgalardan mümkün olduğunca uzak durmaya ve tüm güçlerini okyanus ötesine seferber etmeye karar vermiş ve böylece İngilizcenin yükselme dönemi başlamıştır (Linguapress.com, 2017). Ülkeler arasında sınırların kalktığı, rekabetin arttığı, iletişim araçlarıyla anında dünyanın her noktasıyla bağlantı kurmanın mümkün olduğu 21. yüzyılda birçok dil, o dili ana dili olarak edinmemiş kullanıcılar tarafından bir iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Diller tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar öne çıkmıştır. Ayrıca kendi dilinden farklı bir dili günlük yaşamında kullanıyor olmak bireyleri ayrıcalıklı kılan önemli bir özelliktir. Bundan dolayı insanlar güçlü ve derin geçmişi olan devletlerin dillerini öğrenmenin yollarını aramaktadırlar. Ancak bir dili yabancı dil olarak öğretmek ve öğrenmek zorlu bir süreçtir.

Dillerin yabancı dil olarak öğretimi ve ana dili olarak öğretimi arasında önemli farklar vardır. Öğrenciler ana dillerini güç sarf etmeden kolaylıkla öğrenir ve sonrasında okullarda dil seviyesini geliştirirler. Yabancı dil öğretimi ise farklıdır. Birey bir yabancı dili öğrenirken kendi diliyle karşılaştırmalar yapar. Elbette bu durum yetişkinler için geçerli bir durumdur. Çocuklarda durum farklıdır, çocuklar ikinci bir dili de kolaylıkla öğrenebilmektedirler ancak bu dili konuşurken ana dili olarak konuşan çocuklara göre annelerinden bu dili öğrenmedikleri için anlamı kavramakta daha fazla problem yaşamaktadırlar. Dil sadece sözcüklerin yan yana gelmesinden oluşmamaktadır. Her dilde kalıplaşmış sözler, deyimler, atasözleri vardır ve bunların kuruluşu farklılıklar

göstermektedir. Yabancılar bir dili konuşurken deyimler ve atasözleri gibi sözcük yapılarını daha az kullanmaktırlar. Bunun içindir ki yabancılar dil öğretirken bu malzemelerin iyi bir şekilde derlenip sınıflandırılması ve sıraya konulması gerekmektedir. Farklı alanlarda dilin öğrenim ve öğretimi için kelimelerin yer aldığı metinler seçilmeli veya oluşturulmalıdır. Yetişkinler bir dili kurallarıyla öğrenirler. Şukin, yabancı dil öğretimi ile ilgili olarak şunları söylemektedir: “*Dil öğretimi bilimsel teorik disiplinlerde olduğu gibi önemli ölçüde yapıları, kuralları ve dil bilgisi öğrenmeyi ön görmektedir*” (Şukin, 2003, s. 8).

Bir dilin yabancı dil olarak öğretilmesi dilin konuşulduğu ülkede ve başka ülkede olmak üzere iki şekilde olmaktadır. Elbette en iyi sonuç hedef dilin konuşulduğu ülkede öğretilmesiyle alınmaktadır. O dilin konuşulduğu ülke dışında dil öğrenen öğrenciler, yeterince dile maruz kalmadıkları için konuşmada ve anlamada yeterli başarıyı gösterememektedirler. Öğrenciler o dilin dil bilgisini çok iyi bilseler de konuşmada zorluk çekmektedirler. Dil konuşularak öğrenilir, Rusya’da Rusça öğrenmekle Çin’de Rusça öğrenmek arasında fark vardır. Çin’de iki yıl Rusça öğrendikten sonra Rusya’ya gelen öğrenciler Rusça konuşurken zorlanmaktadır. Mesela, Ruslar “Забываться” fiilini “zabıvatsya” diye telaffuz ederken on kişilik Çinli grubun yarısından fazlası “zabıvatça” demektedir.

Yabancı dil öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan bazıları şunlardır: İnsanlar gerçek bilgilerin aracılığı olmadan dili özümseyememektedir (Matematik, tarih ve diğer disiplinlerden farklı olarak). Eğitim disiplinlerinin özümsemesi için doğrudan yabancı dil ve onun tahsis edilmesi için öğrenci veya filoloğun o dili konuşanın dilinin tarihi, kültürü ve halkın gelenekleri hakkında malumatı olmalıdır. Böylece öğrenilen dilin araçlarıyla (Onun kelime bilgisiyle, dil bilgisiyle, ses bilgisiyle) özümseme dil öğreniminin sadece bir yönüdür. En önemlisi öğrenilen dilin gelecekteki profesyonel çalışmalarında kullanılacak olan araçlardır.

Dilin sınırsızlığı öğretmenleri; öğrencilerin taleplerine göre dilin pratik kullanımına yetecek kadar dilin hacmini sınırlandırmaya zorlamaktadır, bunun içindir ki yabancı dil öğretiminde kelimelerle sınırlandırılmış dil seviyeleri oluşturulmuştur. Ana dilinde ise böyle bir durum yoktur. Ana dilini konuşanların pek çoğu ileri seviyede dili daha küçük yaşlardan itibaren bilmektedirler. Ana dili derslerinde öğrenci ince

anlamları, nükteleleri, atasözlerini, deyimleleri anlar; isteğini, endişelerini, duygularını akıcı bir şekilde yazabilir. Yabancı dil öğretimi için öğrenci seviyesine göre söz varlığı oluşturulmalı ve bu kelimeler okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları gibi materyaller aracılığıyla öğrencilere öğretilmelidir. Yabancı dil öğretiminde, genel olarak bütün kurlarda öğrencinin seviyesi dâhilinde bir içerik, yöntem ve teknik oluşturulması çok önemlidir. Avrupa dil ölçütleri bağlamında dil öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve bakış açıları, olduğu gibi alınıp kullanılmamalı, Türkçenin yapısına ve Türk milletinin unsurlarına uygun hâle getirilip geliştirilerek kullanılmalıdır.

2.1.2. Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminin Amacı

Yabancı dil öğrenmenin amacı kişiden kişiye değişmektedir. İnsanlar ufkunu genişletmek, bilgiye kolay ulaşmak, mesleğinde başarılı olmak, başka ülkelerde eğitim almak ya da başka milletlerden bireylerle ilişki kurmak amacıyla yabancı bir dil öğrenmektedirler. Bazen amaçlar ve sonuçlar yer değiştirebilmekte ve biri diğerinin sonucu ya da amacı olmaktadır. Birey eğitim almak ve çalışmak amacıyla yabancı bir ülkeye gittiğinde yabancı dil öğrenmekte ya da tam tersine dil öğrenmek amacıyla gittiği ülkede eğitim almaktadır.

Dil sosyal bir varlık olduğu gibi aynı zamanda kültürün bir parçasıdır. Bu nedenle dil üzerinde değerlendirme yaparken dilin sosyolojik, psikolojik, dinî, ekonomik ve kültür boyutunu kesin çizgilerle ayırmak oldukça zordur. Kültürün konusunu din, dil, gelenek, sanat, mimarî, hukuk, yemekler, ahlâki kurallar ve el sanatları oluşturmaktadır (Akarsu, 1998). Dil öğretiminin kültür boyutunun altında insanlar arasında doğru iletişimi kurmak ve toplumun kültürünü diğer toplumlara aktarmak yatmaktadır. Akarsu, dil ve kültür ilişkisini şöyle açıklar:

Bir milletin özelliklerini en iyi açıklayan dildir hatta toplumun özellikleri dil ile birleşir ve kültürün tam bir yansıtıcısı olur. Biri olmadan diğerinin varlığı da düşünülemez. Kültürü aktarmayı sağlayan dildir, kültür ise ortak değerler vasıtasıyla dilin anlatılmasına olanak tanır. Kültür tarihi bir süreçte gelişir ve bunu diğer nesillere aktarabilmenin tek yolu dildir, bundan dolayı dil sayesinde kültürün yapısı bozulmaz ve canlılığı korunur (Akarsu, 1998, s. 83).

Dil ve kültür öğretiminin altında siyasî sebepler de yatabilir. Devletler kendi dil ve kültürünü öğretmek için çeşitli merkezler açmaktadırlar. Elbette dil ve kültür

öğretimi sadece bu merkezlerde yapılmamaktadır. Dilin ve kültürün tanıtımında medyanın da önemli rolü vardır. Amerika, İngiltere gibi ülkeler medyayı kendi kültürlerini ve ürünlerinin tanıtımını yapmak için başarılı bir şekilde kullanırlar. Bu ülkeler küreselleşmenin bir gereği olarak başka milletlere kültürlerini dayatmaktadırlar. Bunu yaparken para harcamaktadırlar ancak kazandıkları paralar harcadıklarından çok daha fazladır. Bu durumu daha iyi anlatabilmek için öncelikle küreselleşme üzerinde durulması gerekir.

Küreselleşme konusunda bilim adamlarının farklı görüşleri vardır. Kimi küreselleşmenin iyi tarafını görürken kimi de küreselleşmenin farklı dilleri ve kültürleri yok ettiğini savunmaktadır. Dünya kültürel ve sosyal sahada “tek değer”e doğru gitmektedir. Küreselleşme ideolojik açıdan değerlendirildiğinde ülkelerin sahip oldukları manevi ve kültürel değerler arasındaki farklılıkların ortadan kalkması ve dünyanın tek bir dile ve kültüre yönelmesidir. *“Küresel sözcüğünün yaklaşık 400 yılı aşan bir tarihi olmasına karşılık küreselleşme kavramı 1960’larda kullanılmaya başlanmıştır. 1980’li yıllardan itibaren de kullanımı sıklaşmıştır”* (İçli, 2001, s.163). Giddens, küreselleşmenin modernliğin sonucu olarak değerlendirmekte ve uzak yerleşimlerin birbiri ile ilişkilendirildiği yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması ve kısmen Batılılaştırma olarak görmektedir (Giddens, 2000). Küreselleşme sosyolojik, ekonomik, kültürel ve siyasi açıdan dünyaya açılma ve bütünleşmedir.

Küreselleşme bazı ülkelerin dillerinin öğrenilmesini gerekli kılarken bazı ülkelerin de dil ve kültürlerine zarar vermektedir. Buna en iyi örnek Amerika kıtasının yerli halklarıdır. Dilbilimci Noam Chomsky konuya açıklık getirir. Batılılar tarafından 524 yıl önce Amerika’nın keşfinin küreselleşmenin başlangıcı olduğunu söyler. Bu bir keşiften ziyade işgaldır ve kıta halkı ve onların kültürü yok edilmiştir. Keşiften sonraki 150 yıl içinde 100 milyon insan ölmüştür. Sömürgeciliği küreselleşme takip etmiştir (Bouver, 2002). Küreselleşme bağımsız devletleri zayıflatmış ve siyasi gücünü sınırlandırmıştır. Çünkü ekonomi ve siyaset birbiriyle ilişkilidir. Büyük şirketler rahatlıkla bir ülkenin ekonomisine müdahale edebilmekte, ülkede yapay kriz çıkarmakta ve terörü desteklemektedirler. En gelişmiş ülkelerde bile insanlar dışarıdan getirilen mallara bağımlı durumdadır ve yaşam biçimleri hızla değişmektedir. Küreselleşme tüm dünyada örnek bir tüketim kültürü oluşturmaya yöneliktir. Din, dil ırk ayrımı

olmaksızın insanlar aynı marka giyim eşyalarını kullanmakta ve aynı marka yiyecekleri tüketmektedir. Bu oluşum hem uluslararası sermayenin gücü hem de kitle iletişim araçları sayesinde gerçekleşmektedir. Mc Donalds, Starbucks Coffee Company, Burger King, KFC, Sbarro gibi yiyecek firmaları ekonomik küreselleşmeye örnektir. Bu şirketler çok uluslu şirketlerdir, pek çok ülkede hizmet vermektedirler ve bu hizmetin de bedelini almaktadırlar.

Sömürgecilik ve onunla bağlantılı olan küreselleşme dillere de zarar vermektedir. Bunun pek çok örneği vardır. Bunlardan biri Cezayir’dir. “*Cezayir (1830-1962) 132 yıl Fransa’nın sömürgesi olmuş ve bu süre içerisinde burada Fransızca hâkim olmuştur*” (Ataöv, 1977, s.5-8). Cezayirlilerin üçte biri Fransızca konuşmaktadır. Arap ve Bereberilerin yaşadığı bir ülkede Fransızcanın hâlâ bu kadar etkili olması Cezayirlilerin Fransız kültüründen etkilendiğini göstergesidir.

Kültür ve dil bir milleti ayakta tutan en büyük değerlerden ikisidir fakat küreselleşme ve modernleşme adı altında toplumlar bu değerlerini yitirmektedirler. Türkiye de Avrupa Birliği ile müzakere sürecinde kültürel küreselleşmenin etkisi altına girmiştir. Sömürgecilik ve küreselleşme, birkaç dili ve bu dillerin kültürünü de ön plana çıkarmıştır. Küreselleşme Rusya ve Türkiye gibi ülkeler için faydadan çok zarar getirmiştir. Dünyayı tek kutba yöneltme, günümüzde önemli bir haberleşme aracı olarak dünya dillerinden tek bir dilin kullanılması diğer diller için bir tehlikedir. Amerikan kültürü Rusya ve Türkiye gibi ülkelerin halklarının kültür yapısını bozmaktadır. Son yıllarda Rusya’nın uluslararası arenada diğer ülkelerle karşılıklı ilişkileri, ülkenin var olma şartları, onun halklarının hayatları, ülkelerin içişleri konusunda karşılıklı anlayışları ve iş birliği planları değişmiştir. Küreselleşme modern dünyada politika, sanayi-ekonomi, piyasa-fınans, savaş teknolojisi, bilgi, ekolojik durum, kültür ve uluslar arasındaki insan ilişkilerinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda Rusya’da dil politikasının diğer ülkelerde olduğu gibi tehlikenin eşiğinde olduğunu söylemek uygun olacaktır. Dilin inşası problemlerine yaklaşımlar geliştirmek durumunda jeopolitik değişikliklere uğrayan dünyada sadece Rusya değil herkes kendine düşen rolü oynamak zorundadır. Kültürel ve ekonomik bakımdan yok olan toplumlar diğer toplumların içinde erimeye mahkûmdur. Dil ve kültür değerlerine sahip çıkmak ve gerekli önlemleri almak gerekir.

Yabancı dil öğrenme aynı zamanda, bir başka dünyayı, bir başka kültürü tanımadır. Yabancı dil öğrenmek yabancı bir kültür ile diyaloga girmek demektir. Tapan (1995, s.154); Yabancı bir kültürü tanımanın öğrencinin bilgi ve düşünce zenginliğini artırdığını, dünyaya bakış açısını genişlettiğini, yabancı bir kültürle karşılaştığında yabancı kültürle kendi kültürü arasında karşılaştırmalar yaptığını, her iki kültürün benzer ve farklı yönlerini gördüğünü ifade eder. Kùltürler birbirlerini etkilese de farklılıkları vardır. Dil öğrenenlerin çoğu gerekli kültürle ilgili unsurları bilmedikleri için dilin konuşucularıyla iletişim kurarken zorlanmaktadır. Kramsch da kültürü bilmeden dilin anlaşılamayacağını bir örnekle açıklamaktadır:

Aynı şekilde doğal olarak başka ev ve bahçeler kültürün aynasıdır. İran bahçeleri diğer ülkelere örnek olan Fransız bahçelerine ayna tutmuştur yani örnek olmuştur. Dil öğrenenler ki onlar diğerleriyle yani başka milletten insanlarla karşılaştığında öğrenirler. Yabancı dil öğrenen kişiler o dilin insanlarını, onları onlar yapan öznel ve tarihî deneyimleri anlayamazlarsa dili de anlayamazlar. Ben sadece Babil'in eşsizliğini Versailles'in anlayışıyla anlayabiliyorum. Oysa Versailles üzerinde İran bahçeleri etkili olmuştur. Buna karşılık, benim kültürüm yani Babil'in eşsiz özelliklerini anlamak için bana yardımcı olur (Kramsch, 2013, s. 61).

Kramsch şunu demek istemektedir: İnsan kendi bilgisi, görgüsü ve kültürü kadar dünyayı ve çevresindeki nesneleri algılamaktadır. Her ne kadar İran bahçeleri Fransa bahçelerinden önce var olsa ve Fransız bahçelerine örnek olsa da onun gördüğü, bildiği Fransız bahçeleri olduğu için Babil bahçelerini Fransız bahçeleri gibi hayal etmekte ve düşünmektedir. Kişi kendi kültürünü öğrenirken kendi dilini araç olarak kullanır. Yabancı bir kültürü öğrenmek için de o kültürün dilini öğrenir. Dili iyi bilmek ve konuşmak için de kişinin o milletin kültürünü iyi bilmesi gerekir.

Avrupa Birliği Erasmus ve Comenius gibi programları destekleyerek kendi kültürünü pek çok ülkeye tanıtmakta ve sevdirmektedir. *“Erasmus Programı'nın da en temel amacı Avrupa'daki yükseköğretim kurumlarının eğitim kalitesini kültürel etkileşimlerle arttırmaktır. Bu program, Avrupa'da 31 ülkede ve yaklaşık 1800 üniversitede 2006 yılından beri uygulanmaktadır”* (Mezun.com, 2016). Bu 31 ülkeden; 27'si AB üyesi (Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hollanda, Portekiz, İspanya, İngiltere, Estonya, Kıbrıs, Macaristan, Litvanya, Letonya, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovenya, Slovakya, İzlanda, İtalya,

Lüksemburg, İsviçre, Malta, Bulgaristan, Romanya), 3'ü Avrupa Ekonomik Alanı üyesi (İzlanda, Norveç, Lihtenştayn) ve biri de AB'ye aday ülke Türkiye'dir.

Erasmus Programı üniversite öğrencilerinin hareketliliğini hedefler. Avrupa Birliği tarafından oluşturulup yürütülen bu program, Avrupa kıtasında bulunan bütün üniversiteleri Avrupa Birliği adı altında birbirine bağlamayı amaçlamaktadır. Amaç sadece okul eğitimi alanında milletlerarası iş birliğinin sağlanması, okul eğitiminde kalitenin artırılması ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesinden ziyade öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile Avrupa değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmalarını sağlamaktır. Avrupalılar kendi kültürlerini zihni açık yabancı genç nesle tanıtip öğretmektedir. Her ne kadar bu projeler iki taraflı kültür alışverişini kapsıyormuş gibi gözükse de her zaman zayıf olan güçlü olandan etkilenir. Bu programlar Avrupa ülkelerinin lehinedir. Bu değişimlere katılan öğrenciler özellikle İngilizceyi ve diğer dilleri öğrenmektedirler. Bu programlara başvuran her birey ya da her okul kabul edilmemektedir. *“2013 yılında Comenius’a başvuran okulların %30’u kabul edilmiştir. Toplam kontenjanın %39’u ortaokula ayrılmıştır (Comenius, 2015).* Avrupalılar kültürlerini öğretirken de dikkatli davranmaktadırlar. En çok ortaokulları kabul etmektedirler. Çünkü ortaokul çağındaki çocuklar kültürel etkileşimden daha fazla etkilenmektedir.

Dil öğretiminin ülkelerin ekonomisine katkısı vardır. Küreselleşen dünyada birkaç ülkenin dili önem kazanmıştır. Bu dillerin başında İngilizce gelmektedir. İngilizcenin yayılması küreselleşmeyle bağlantılıdır. Amerika Birleşik Devletleri II. Dünya Savaşı sonrasında küresel bir ekonomik güç olarak ortaya çıkmış, uluslararası ticaret, eğitim ve iletişim alanlarında İngilizce kullanımı da giderek artmıştır. Hindistan, Çin, Pakistan, Singapur, Malezya ve Tayland gibi ülkelerde İngilizce yoğun bir şekilde öğretilmektedir ve buralarda İngilizce öğreten kurumların sayısı fazladır. İngilizce pazarından en çok geliri Amerika, İngiltere, Malta elde etmektedir. Dil öğretiminin ekonomik boyutu, öğrencilerin talebini, dil öğreten kurumların oluşturulmasını, öğretmenlerin yetiştirilmesini, istihdam edilmesini, kitapların yazılmasını, basılmasını, dağıtılmasını, öğrencilerin barınma, beslenme, ulaşım gibi ihtiyaçlarının karşılanmasını kapsamaktadır. Bu ekonomi küçümsenemeyecek kadar büyük bir gelir getirmektedir. Örneğin,

İngiltere’de yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin sayısı 2014 yılında 650 bindir. 2014 yılında İngiltere’nin İngilizce öğretiminden elde ettiği kazanç 1,74 milyon dolardır. Bu sektörün 26 binden fazla doğrudan ve dolaylı istihdam destekleriyle ekonomiye katkısı (2,4 milyon avro) 3480milyon dolardır. English Language Teaching (ELT) öğrencilerinin %81’i İngilizce derslerini bitirdikten hemen sonra ülkelerine dönerler, çalışmak için kalan öğrenci sayısı azdır. İngilizce kurslarından sonra kalmak isteyen öğrenciler her yıl 2,75 milyon dolar ücret öderler. Uluslararası öğrenciler tarafından ödenen üniversite ücretleri yerel öğrencilerin ödedikleri miktardan daha yüksektir. İngiltere’deki British Council, kültürel ilişkileri ve eğitim fırsatlarını organize eden uluslararası bir organizasyondur. Bu organizasyonun 2000’i öğretmen olmak üzere 7000 çalışanı vardır. Bu kurumun yıllık cirosu 781 bin avrodur (ICEF, 2016).

Dil öğreniminin de dil öğretimi gibi ekonomik getirisi vardır. Yabancı dil öğrenmenin amacı ekonomik ve teknolojik bakımdan yüksek bir seviyeye gelmektir. Bu amaç bireyler ve ülkeler açısından aynıdır. Ekonomik açıdan yetersiz ülkelerin vatandaşları başka bir ülkede çalışmak amacıyla yabancı dil öğrenimine gereksinim duymaktadırlar. İnsanlar yerleşmek, iş sahibi olmak, herhangi bir alanda bir teknolojiyi öğrenmek ve teknoloji ürününü kullanmak için teknolojinin ait olduğu dili öğrenmek zorundadırlar. Örneğin uçak üreten bir ülke uçak yapımında kullanılan parçaların bir kısmını ya da tamamını ucuz ve seri üretim yapan diğer ülkelere satın almaktadır. Küreselleşme tüm dünyada örnek bir tüketim kültürü oluşturmaya yöneliktir. Son altmış yılda Çin, Kore, Japonya ve Tayvan gibi ülkeler sanayileşmişlerdir. Çin Halk Cumhuriyeti’nin kurulduğu 1949 yılından itibaren Çin ekonomisi hızlı gelişme kaydetmiştir. Çin ucuz iş gücünden dolayı büyük şirketleri kendine çekmiştir. Bunun sonucunda özellikle Çin’e ve yukarıda ismi geçen diğer ülkelere rağbet artmış, diğer dünya ülkeleri onların kültürüne, diline, mutfağına ilgi göstermeye başlamışlardır. Bu ülkelerin vatandaşları ya da başka milletler dünyanın her yerinde Çin ve Japon yemekleri yapan restoranlar açmışlardır.

Türkiye’de YDTÖ’nin Türkiye’nin dünya ülkeleri ile ticarî, askerî ve siyasi alanlarda ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte 1984 yılında Ankara Üniversitesine bağlı TÖMER’in kurulmasıyla başlamış ve Türkiye’nin siyasal gücünü ve dünyadaki konumunu fark etmesiyle önem kazanmıştır. Özellikle 1991 yılında SSCB’nin dağılması sonucunda bağımsızlığını elde eden Türk Cumhuriyetleri ile yapılan anlaşmalarla 1992’de “Türk Dünyası Öğrenci Projesi” yürürlüğe girdikten sonra Türkçe

öğretimine hız verilmiştir. Daha sonra 1993 yılında kurulan Gazi Üniversitesi TÖMER ve diğer üniversiteler Arap ülkelerinden ve Türk dünyasından gelen öğrenciler için Türkçe Öğretim Merkezleri kurmuşlardır.

Her bireyin toplumda kendine ait bir yeri vardır ve insan sosyal bir varlıktır. Toplumda yaşar ve başka insanlarla ilişki kurar. İnsanın sosyal boyutu diğer insanlarla etkileşimi sonucu toplumsallaşması süreciyle başlar. İnsanın sosyal boyutunun gelişebilmesi için mutlaka diğer bir insanla iletişim içinde olması gerekir. Vardar, dil ve toplum ilişkisini şöyle tanımlamaktadır: *“Dil ve toplum birbirinden bağımsız düşünülemeyen, biri olmadan diğeri açıklanamayan iç içe iki kavramdır. İnsan demek, dil demektir, ama dil demek de birçok bakımdan toplum demektir”* (Vardar, 2001, s.15). Dil toplumda bireyler arasındaki iletişimi ve etkileşimi sağlar. Dil, düşünce, kültür ve toplum ilişkisi bir ulusu ortak bir paydada buluşturur. Ulusa ulus kimliğini veren dili ve kültürüdür. Bir toplumun kimliğini kaybettirme politikası güden ülkeler veya uygarlıklar o ulusun önce dilini sonra dinini ve en sonunda da kültürünü değiştirirler.

Yetiş de Akarsu ile aynı görüşe sahiptir. *“Bireyleri toplum yapan en önemli öge ise dildir. Dil topluluğun yarattığı bir varlıktır. Doğar, büyür; o, her zaman onu konuşan topluluğun hizmetindedir”* (Yetiş, 2005, s. 223). Dil sosyolojisi, dil ve toplum arasındaki etkileşimi, dilin sosyal özü (toplumda dilin işlevleri, dilin toplumsal evriminin ana yönünü); halkın tarihini ve dilin tarihini, toplumda dilin değişimi (varoluş biçimi, dilin fonksiyonel varyantları), dil ve toplumun bölgesel farklılaşması (bölgesel lehçeleri) dili konuşanların sosyal rolleri gibi pek çok meseleyi kapsar (Meçkovskaya, 1994). Toplum ve dil bir varoluş ilişkisi içindedirler. Kuşkusuz toplumu var eden dildir ve dil toplumdan bağımsız olarak var olamaz. Sosyoloji toplumla ilgilenen bir bilim dalı olduğuna göre dil de toplumun ve bireyin ayrılmaz bir parçasıdır. Dil öğretiminin en önemli sosyolojik boyutu dilin dünya çapında bir dil olmasıdır. Göçler, ticaret ve büyük istilalar yerel diller dışında bir ortak dili gerekli kılmıştır. Bu ortak dile “Lingua Franca” denilmektedir. “Lingua Franca”nın sözlük anlamı birçok farklı dilin konuşulduğu karışık toplumlarda, halkın birbirini anlamak amacıyla kullandığı ortak dildir.

Savaşlar-göçler, uluslararası evlilikler ve eğitim dilin sosyal boyutunu belirleyen en önemli etkenlerdir. Bu etkenler sayesinde insanlar dili amaçlı ya da amaçsız öğrenmek zorunda kalmışlardır. İlk Çağda Yunan ve Roma İmparatorlukları ileri bir

medeniyete sahiptir. Onlar daha da güçlenmek için genişlemişler. Bu genişleme savaşlar ve göçlerle olmak üzere iki şekilde olmuştur. Bazen ikisi birlikte olmuş, ordularla genişleme hareketi gerçekleştirilmiş, arkasından göçler gelmiştir; bazen de savaşları göçler izlememiştir. Bu savaşlar güç gösterisi, bir yeri ele geçirmek ve söz sahibi olmak için yapılmıştır. Orta Çağ'da Haçlı Seferleri'nin de böyle bir genişleme arzusunun sonucu olduğu söylenebilir. Uluslar böylece iletişime geçmiş ve birbirlerinin dilini öğrenmişlerdir.

Bir iş bulmak veya yerleşmek için insanlar başka bir ülkeye göç ederler ve yerleşirler. Türkiye ve Rusya hem göç alan hem de göç veren ülkelerdendir. Anadolu pek çok millete ev sahipliği yapmıştır. 1071'den sonra Anadolu'ya göç eden insanlar Türkçe öğrenmişlerdir. Ancak gelen insan kadar belki de daha fazla insan Avrupa ve Amerika'ya yerleşmiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle bu büyük bölgeden dünyanın çeşitli yerlerine, İtalya, İspanya, Yunanistan, Belçika ve diğer Avrupa ülkelerine çalışmak amacıyla birçok Doğu Avrupalı göç etmiştir. Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa coğrafyası içinde kalan ülkelerin birinden diğerine de iş bulma umuduyla göç edenler olmuştur. Rusya bu çerçevede göç alan ve aynı zamanda da veren bir merkez olarak öne çıkmıştır (Yükseker, 2003).

Bir ülkeden diğer bir ülkeye göç etmenin ve yabancı bir dili öğrenmenin başka bir sebebi sosyal bir olgu olan evliliklerdir. Tarihte ülkeler arasında barışın sağlanması veya güçlü ülkeden askerî ve maddî yardım alabilmek için kraliyet aileleri arasında pek çok evlilik yapılmıştır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren sıradan insanlar da bazen hiçbir çıkar gözetmeden bazen ise bir ülkenin vatandaşı olabilmek için evlilikler yapmaktadır, çiftler birbirlerinin dilini öğrenmekte ve iki dilli çocuklara sahip olmaktadır. Türklerle evlenen Rusların yarısından çoğu Türkçeyi anlamaktadır. Rus bayanlar eşlerine duydukları sevgiden dolayı ve Türkiye'de tatil yapmak için Türkçe öğrenmektedirler. Evlerinde yoğun olarak Rusça konuşulmaktadır. Evlilik sıralamasında Ruslar ilk sırada, Ukraynalılar ikinci sırada yer almaktadır. Evlilikler dil öğrenmenin sosyal boyutlarından biridir. Evlilikler sebebiyle bazen diller, onları konuşan bireyleri kaybederken bazen de yeni bireyler kazanırlar. Evlilik yapan çiftlerden hangisinin memleketinde yaşanılıyorsa çocuklar o dili konuşur.

Refah seviyesi yüksek birçok ülke, yabancıları vatandaşlığına almadan önce onlara dil sınavından belirli bir puan almayı şart koşturmaktadır. Örneğin, İngiltere, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada vatandaşı olmak için International English Language Testing System (IELTS) veya Test of English as a Foreign Language TOEFL gibi sınavlardan belirli bir puan almak gerekmektedir.

Pek çok meslek bir dili değil, İngilizce, Fransızca, Almanca hatta Japonca ve Çince gibi birkaç yabancı dil bilmeyi gerektirmektedir. Yabancı dil bilmek alınan eğitimin devam ettirmeye, mesleklerle ilgili bakış açısını genişletmeye, yayınlara ulaşmaya ve meslekî çalışmaları bilimsel anlamda organize etmeye yardımcı olmaktadır. Milovanova da yabancı dil öğreniminin okul ve üniversite öğrencilerinin gelecekteki mesleklerine önem vermelerini ve daha iyi değerlendirmelerini sağladığını belirtmektedir (Milovanova, 2006). Okullarda yabancı dil derslerinde iyi bir şekilde öğrenilen yabancı dil mesleğe yönelmede bir araç olmaktadır. Yabancı dil bilenler yurt dışında çok kolaylıkla eğitim görebilmektedir. Yabancı dilleri bilen bireyin diğerlerine göre üniversite seçenekleri daha fazladır.

Biri ideolojinin etkisinde kalıp onu öğrenmek amacıyla ideolojinin doğduğu ülkenin dili öğrenilmektedir. Sadece birkaç yüzyıl önce dünyada yaygın olan dil Fransızca idi (Smirnova, 2004). Bunun sebebi (1789) Fransız İhtilali'dir ki bu devrimin düşünce yapısı, devrimin dili olan Fransızca ile birlikte dünyaya yayılmıştır. *“Hatta İhtilal'den sonra ‘‘assemblee, constituon, revolution, la droite (doğru, haklı), gauche(sol)’’ gibi bazı terminler dünya literatürüne girmiştir”* (Skrelina ve Stanovaya 2013, s.13). Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ilk başkanı Ho Şi Minh (Kobelelev, 1983) ve ünlü Türk şairi Nazım Hikmet gibi pek çok ünlü fikir adamının Rusya-KUTV'da Rusça eğitim alması ideoloji dilinin öğrenilmesinin örneğidir.

İnsanlar bir ülkeyi gezmek, görmek ve tanımak için de yabancı dil öğrenmektedirler. Turistler dil biliyorlarsa bir ülkeyi bir tur firmasına ya da bir tercümana ihtiyaç duymadan gezmekte, o ülke hakkında daha fazla bilgiye sahip olmakta, ülke hakkında daha önce oluşmuş olan sabit fikirlerini değiştirmekte ve o ülke insanının davranışlarını normal karşılamaktadırlar. *“Yabancı dil öğrenimi sadece öğrenen öğrenciler üzerinde değil o millet üzerinde de farklılık ve çok kültürlülük*

açısından olumlu etki yapmakta, dünyayı hoşgörü ile karşılama imkânı vermektedir” (WCLTA-2012, s. 809).

Psikolojik doyuma ulaşmak amacıyla da yabancı dil öğrenilmektedir. Kişi dil ve kültür farklılıklarından etkilenecek elde ettiği bir ayrıcalık anlayışıyla, kişiliğini olumlu bir şekilde geliştirir ve kimlik bilincinin farkına varır. Zaten Avrupa Konseyi’nin dil öğretimine ilişkin amaçları R (82) 18’de şöyle belirtilmiştir:

1. *Başka bir ülkedeki günlük yaşamın üstesinden gelebilmek ve kendi ülkesindeki yabancılara günlük yaşamlarında yardımcı olabilmek.*
2. *Başka dil konuşan genç ve yetişkinlerle görüş ve düşünce alışverişinde bulunabilmek ve kendi düşünce ve duygularını dile getirebilmek.*
3. *Diğer ülkelerdeki bireylerin yaşam tarzlarını, düşünce yapılarını ve kültürel miraslarını daha iyi ve derinlemesine anlayabilmeyi sağlamak.*

Avrupa Konseyi’nin Bakanlar Kurulu R (98) 6’da belirttiğine göre Avrupa Konseyi’nin yabancı dil öğretimini desteklemesinin diğer bir amacı, yabancı düşmanlığı ve aşırı milliyetçiliğin tekrar gündeme gelmesini engellemektir. Avrupa’daki hareketlilik ve uyumun engeli olarak milliyetçiliği görmektedir. Avrupa’daki istikrarın ve demokrasinin sağlıklı olarak işlemesi için yabancı dil eğitimi desteklemektedir (Council of Europe 2014).

İnsanlar zihinsel yeteneklerini (dikkat, bellek, mantıksal düşünme) geliştirmek için bir hobi olarak da dil öğrenmektedirler. Ayrıca yabancı dil bilen insanlara diğer disiplinleri çalışmak daha kolay gelmektedir. Yeni binlerce sözcüğü ezberlemek ve bir yabancı dil öğrenmek beyin için çok iyi bir egzersizdir. Bir yabancı dili öğrenen kişi, başka konuları öğrenirken veya sınavlara hazırlanırken zorlanmamakta, bilgileri kolay hatırlamakta ve yaşlılıkta bile iyi bir hafızaya sahip olmaktadır.

Bir ülkenin kültür ve edebiyatını öğrenmek amacıyla yabancı dil öğrenen pek çok kişi vardır. Modası, tanınmış fikir adamları ve yazarları, kendine has yemekleri Avrupa’nın ve hatta dünyanın kültür merkezi olan Paris’e binlerce insanın gelmesine sebebiyet vermiştir. Fransız yazarların eserleri diğer toplumlarda özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda popülerdir. Pek çok insan bu eserleri Fransızca okumak istemiş ve bunun için Fransızca öğrenmiştir.

Dil öğrenmenin diğer önemli sosyal boyutu başka bir ülkede veya kendi ülkende yabancı bir dilde eğitim almaktır. Türkiye, yurt dışından öğrenci kabul eden ve yurtdışına öğrenci gönderen ülkeler arasındadır. Öğrencilerin çoğu Türk Cumhuriyetlerinden ve Arap ülkelerinden gelmektedir.

2012-2013 Öğretim Yılı'nda ÖSYM yükseköğretim verilerine göre, Türk üniversitelerinde okuyan yabancı öğrenci sayısı 44025, 2014-2015 Öğretim Yılında ise 49635'tir. En çok öğrenci Azerbaycan, Afganistan, Almanya ve Bulgaristan'dan gelmektedir. Almanya'dan gelen öğrencilerin çoğu Alman vatandaşı olan Türk işçilerinin çocuklarıdır. Yurt dışında okuyan Türk öğrencilerin sayısının ise 100 bin civarında olduğu söylenmektedir (YÖK, 2016). Türk öğrencilerin çoğunluğu kendi imkânlarıyla başta ABD ve İngiltere olmak üzere birçok ülkeye gitmektedir.

Yabancı dil öğreniminin diğer bir boyutu da dindir. Yeni bir dinin kabulüyle o dinin temsilcisi olan devletin alfabesi kullanılmaya başlanmış ve milletlerin diline hedef dilden yeni kelimeler ve kalıplar girmiştir. Yeni dinleri kabul ettikten sonra Ruslar ve Türkler yeni alfabeleri de kabul etmişlerdir. Türkler Talas Savaşı'nda Müslümanların yanında yer alıncaya (751) kadar Şamanizm'e; Ruslar ise Bizanslılarla siyasi ilişki kuruncaya kadar (957) paganizme, inanmışlardır. Kısacası Rusların kültürü Hristiyanlığı ve Türklerin kültürü de İslamiyet'i kabul ettikten sonra değişmiştir.

Abbasiler Dönemi'nde Türk-Arap ilişkileri düzelmiş. Türkler Çinlilere karşı Abbasilerle Talas Savaşı'nda (751) savaşmışlar ve İslamiyet'i yakından tanımışlardır. Kuran'ın dili Arapça olduğu için Arapça ehemmiyet kazanmıştır. Korkmaz, Arapçanın Türkler tarafından kullanımıyla ilgili olarak şunu yazmaktadır:

“XIII. yüzyılda Anadolu'nun büyük merkezlerinde İslam kültürünün güçlendiğini, medreselerin açıldığını; hükümdarlar adına Arapça ve Farsça eserler yazıldığını, Selçuklu sultanlarının Abbasi halifeleri, Eyyubî prensleri ve Memlukler ile yaptıkları yazışmalarda, Arapçayı hâkim kıldıklarını, kitabeler ve vakfiyelerin tanıklamaktadır” (Korkmaz, 1974, s.19).

Arapça hem ilim dili hem de Kuran'ın dilidir. Halk dualarını Arapça yapmaktadır. Ancak Arapça halkın dili olmamıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde eğitilmiş insanlar bilim, sanat, teknik, eğitim ve kültürel değerleri bilmek, anlamak ve

kendi eserlerimizi uluslararası yazın alanına taşımak için önce Arapça, Farsça sonra Fransızca ve İngilizceyi kullanmışlardır.

Rusya’da yabancı dil öğretimi faaliyetleri Rusların bir devlet olarak ortaya çıkmasıyla başlar. V. Riasanovsky’ye göre, Ruslar bir devlet olarak ortaya çıktıktan sonra güçlenmek ve Bizans’ın desteğini alabilmek için Hristiyanlığı kabul etmişlerdir. Hristiyanlığın Rus topraklarına 8. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren misyonerler tarafından yayıldığı tarihi belgelerden anlaşılmaktadır. Bu dönemde Rus toplumunda, paganizm ve Hristiyanlık dinlerinin birlikte varlığını sürdürdüğü görülmektedir” (Riasanovsky, 1993, s.52).

Knyaz Oleg 879’da babası Rurik’ten sonra yönetime geçmiş ve Rus kabilelerini birleştirerek Rus Devleti’ni kurmuştur. 882’de Kiev, Novgorod Knyazı Oleg’in egemenliği altındadır. Oleg’in yerine halefi Igor 912 yılında tahta geçmiştir. Sadık bir putperest olan Igor resmî Pagan kültürünü tesis etmiştir. Kiev’de o zaman çok fazla Hristiyan yaşamaktadır. Igor’un zamanından beri onların St. Elias Katedrali vardır. Hristiyanlar yoğun baskıya maruz kalmalarına rağmen sayıları artmıştır. Kiev tepesinde ise Perun ve diğer tanrıların putları yerleştirilmiştir. Köylü ayaklanması sırasında Igor öldükten sonra yönetim, dul eşi Prenses Olga’ya geçmiştir (Orlov ve diğerleri, 2006).

Olga Bizans’a ve kuzey komşularının dini olan Hristiyanlığa katılma konusunda oldukça ilgilidir. Hesap yaparken sadece Rus Devleti’nin üzerindeki baskıyı kaldırmayı değil aynı zamanda Rusların siyasi nüfuz alanına dâhil edilmesi için uygun şartları oluşturmayı ummuştur. Olga’nın torunu Knyaz (Prens) Vladimir, huzuruna Hristiyan, Müslüman ve Yahudi olmak üzere yabancı dinlerin temsilcilerini çağırmıştır. Bu dinlerin temsilcilerini dinledikten sonra, prens (Tarihçi Nestor’a göre) hem Bizans hem de Roma’dan elde edeceği çıkarları gözeterек, Hristiyanlığı seçmiştir.

Bu verilere dayanarak Knyaz’ın tek amacı herhangi bir din seçimi veya Rusların güçlü bir devletin egemenliğinde birleşmesinden ziyade, Rusya topraklarındaki iktidar mücadelesinde Bizans ve Roma’nın yardımını almaktır. Kiev Prensi Ortodoksluğu seçerken Roma Kilisesi’nin Avrupalı yöneticilerden kiliseye boyun eğmesini talep ettiğini hesaba katmıştır. Ama Ortodoks Konstantinopolis Patriği kiliselerin devletten bağımsızlığını tanımış, Allah hizmetinde sadece Latinceyi değil diğer dillerin de kullanımına izin vermiştir. Ayrıca coğrafyanın Bizans’a yakınlığı ve Bulgar akraba

topluluklarının da Hristiyanlığı kabul etmesi Knyaz Viladimir'in bu kararı almasında etkili olmuştur (Karamzin,1994). Dualı, bu konuda şöyle demektedir: *“Kiev Rus Devleti'nin dünyaya açılma kapısı konumundaki Karadeniz ve çevresinin Bizans kontrolünde olması, iki ulus arasında sürekli etkileşime neden oluyordu. Bu ister çatışma şeklinde isterse de iyi komşuluk ilişkileri biçiminde olsun sonuç itibariyle kültürel ve dini açıdan etkileşimi kaçınılmaz kılmıştır”* (Dualı, 2013, s.69).

Rus kilisesinin kurulmasıyla daha önce Grekçe yazılmış olan dinî kitaplar ve İncil Selanikli Kiril ve Mefodiy kardeşler (Slav dilinin ilk alfabesini de Bulgaristan'dan onlar getirmişlerdi) tarafından Slav diline çevrilmiştir. “988’de Ortodoksluk Rusların resmî mezhebi olmuştur. Dinin de etkisiyle Ruslar Bizanslıların kültürünü benimsemişlerdir. Rus dili de bu kültür ve din etkileşiminden nasibini almıştır. Hristiyanlığın kabulüyle Ruslara daha yüksek Bizans kültürünün kapıları açılmıştır. Rusçaya kelime aktarımı olmuş, mimaride, yaşam tarzında Bizans örnek alınmıştır. Bizans’la yakınlaşmayı sağlamak için Yunanca öğrenmek üzere elçiler Bizans’a gönderilmiştir (Meşerskiy, 1981). Bizanslılarla ilişkilerde karşılıklı ziyaretlerde saray hayatı, toplumun yaşantısı, kilise, dinî yaşam hatta hediye olarak verilen kumaşlardaki, takılardaki motifler kültüre etki etmiştir. Ruslar Bizans’la yakınlaştıktan sonra diplomatik ve ticari ilişkileri sürdürebilmek için Yunanca ve Latince öğrenmek mecburiyetinde kalmışlardır.

İnsan davranışlarını inceleyen psikoloji, insanı geliştirmeye yönelik faaliyetleri kapsayan eğitim-öğretim süreciyle ilişkilidir. Bireyin dili kullanma yeterliği toplumdaki başarısını da etkiler. Ergün de dil öğreniminin psikolojisi konusunda şöyle demektedir: *“Bireyin içinden gelen duyguları da dil öğrenimini ve eğitimini etkiler. Her bireyde, eğitimi etkileyen merak, kaygı, utanma, uyum ve vicdan gibi binlerce bağlantı noktası bulunur”* (Ergün, 2009, s. 34).

İnsan sosyal bir varlıktır, kendine ve milletine saygı duyulmasını ve ana dilinin konuşulmasını ister. Kendini, ülkesini tanıtmak ve kültürünü öğretmek için dilini öğretme çabasına girer. Kendi dilini konuşan yabancılarla konuşmak da insanların hoşuna gider ve kendi dillerini konuşan insanları görmek millet olarak onların kendilerini değerli hissetmelerini sağlar. Yabancı dil konuşan her birey o ülkenin kültür elçisidir. Bir başka bir dili konuşanlar o dili konuşan halkı daha iyi anlayıp onlarla

rahatça diyalog kurarlar. Bazen de dil öğrenimi bilinçli bir şekilde değil, kendiliğinden gerçekleşir. Yabancı dilli etnik komşularla yaşarken, bireyler komşuların diline ve kültürüne isteksizce veya istekli olarak uyum sağlarlar. Bireyin etik ve sosyal normları yıkılır” (D’yaçkov, 1992).

İnsanların hayallerinden biri de yabancı bir dili akıcı bir şekilde konuşmaktır. Zamana ayak uydurmak için birkaç yabancı dil bilmek gerekmektedir. Bu dilleri öğrenmek sabır gerektiren zor ve karmaşık bir iştir. Zor bir işi başarmak insanın kendine olan güvenini artırır ve onu mutlu eder. Bir toplulukta yabancı biriyle konuşabilmek insanları manevi açıdan doyuma ulaştırır. Kişi kendini yeterli hisseder. Aksi takdirde bir şeyleri anlatmak için bir tercümana gerek duyar. Bu aynı şey değildir, insanlar kendi duygularını daha kolay anlatabilmektedir Bir başkasının duygulara tercüman olması, hisleri karşıdaki kişiye bir başkasının yerine aktarması muhatap olunan kişide aynı etkiyi bırakmayacaktır. Örneğin; bir iş görüşmesinde tercüman kullanan bir iş adamı ve yabancılarla onların dilini konuşan bir iş adamı arasında fark vardır. Onların dilini konuşan iş adamı her zaman daha kazançlı çıkacaktır. Bir başkası kuru bir anlatımla aracılı olurken kişi konuşmalarına kendi his ve mimiklerini de katarak daha iyi diyalog kurar.

2.1.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Tarihi

Türkçe, yazılı belgelerinin çok eskiye dayanması ve geniş bir coğrafyada konuşulması açısından sayılı dünya dillerindendir. Resmî olmayan kaynaklara göre Türk dili, Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Balkan Ülkeleri, Rusya Federasyonu, İran, Irak, Afganistan, Çin Halk Cumhuriyeti ve *“Avrupa’da yaşayan 220 milyon Türk’ün de ana dilidir. Bazı kaynaklara göre bu sayı 250 milyon bazılarına göre ise 303,3 milyondur”* (Turandan Sesleniş, 2016).

Türkçenin öğrenimi çok eskidir ama modern anlamda öğretimi çok daha yenidir. Biçer (2012), yabancılara Türkçe öğretiminin Hunlarla başladığını söylemektedir. Türkler göçebe ve savaşçı bir millet olduğu için elbette gittikleri yerlerde doğal yolla Türkçeyi orada yaşayan halka öğretmişlerdir. Türklerle savaşan milletler de onların dilini öğrenmişlerdir. Türkçe özellikle 10. yüzyılın ortalarına doğru Oğuzlar sayesinde Batı Türkistan’da güçlenmiştir. 11. yüzyılda Karadeniz’in kuzeyine yerleşen ve burada

Uz, Peçenek, Avar ve Hazar gibi Türk topluluklarıyla karışan Kıpçak Türkleri de Türkçenin Karadeniz'in kuzeyinde etkili bir dil hâline gelmesini sağlamışlardır (Akar, 2011). Örneğin, Rusya'da Türkçenin öğrenimi ile ilgili anılar yüzyılların derinliklerine kadar gider. 968 yılına ait Rus yıllığında genç bir savaşçı hakkındaki öyküde “Savaşçı Kiev’i kuşatan Peçenek savaşçıların arasından atını görüp görmediklerini sorarak ve onların dilinde konuşarak geçti.” diye yazılmıştır. 1123 yılına ait yıllıkta Eski Ruslardan ünlü Hükümdar Vladimir Mohomah sarayda 5 yabancı dil öğrenmiştir. Bu diller arasında Volga Bulgarlarının ve Türklerin dili de vardır (Mansurova, 2009).

Moğol hanedanının Tibetçe ve Hintçe gibi dilleri bilmemelerine rağmen Uygur Türkçesini bildikleri kaynaklardan anlaşılmaktadır. Dönemin İmparatoru Kubilay Han (d. 23 Eylül 1215- ö. 18 Şubat 1294) Chia-lu Na-ta-ssu’dan Hintçe ve Tibetçe klasik mukaddes kitapları Uygurcaya çevirmesini istemiştir. Çeviriler bittikten sonra da basılarak prenlere dağıtılmıştır. Yine Moğol imparatorlarından Tämür Han ile Qaişan Han’ın hocalığını yapmış olan Aşığ Tämür’ün imparatorlara Uygur Türkçesi öğrettiğine dair T’u Chi’ye ait bir metin de bulunmaktadır. Yine Mängü Tigin kendisine ait olan yerde Uygur yazısını öğretmiştir. Qubilai Han henüz şehzade iken onun derslerini takip ederek Uygur Türkçesini öğrenmiştir (Ögel, 2002‘den Akt. Biçer, 2012, s.113).

Yüzyıllardır Türklerle komşu olan milletler ve onlarla ticaret yapan tacirler Türkçe öğrenmişlerdir. Türkçe 1071 yılından sonra yani Türklerin Anadolu’ya geldiği tarihten itibaren Türkler, Rumlar, Ermeniler, Çerkezler, Lazlar ve Kürtlerin ortak dili olmuştur. “*Türkçe Anadolu Selçukluları ve Osmanlılar Döneminde birkaç yüzyıl Arapça ve Farsçaya karşı Anadolu’da bir statü mücadelesi vermiştir. Türkçenin yetersiz görülmesi gelişmesini etkilemiştir*” (Karahana, 2001, s.9). Türkçenin gelişmemesinin sebebi sadece Türklerin kendi dillerine önem vermemesinden değildir; Osmanlı Devleti’nin bir dil politikası benimsememesi diğer sebepler arasında sayılabilir. 1876’ya kadar Osmanlı Devleti Türkçeye hak ettiği değeri vermemiştir. 1876’da yürürlüğe giren Kanun-i Esasi’nin 18. maddesiyle devlet görevlilerinin devletin resmî dili olan Türkçeyi bilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Osmanlı Devleti sınırları içinde çok farklı dilleri konuşan topluluklar vardır. Balkan Yarımadası’nda çoğunluk Slav dillerini konuşurken azınlıklar Yunanca, Arnavutça Türkçe ile Rumence; Anadolu’da çoğunluk Türkçe konuşurken azınlıklar Rumca, Ermenice ve Kürtçe; Suriye, Irak, Arabistan, Mısır ve

Kuzey Afrika'da ise halkın çoğu Arapça konuşurken elit tabaka Türkçe konuşmuştur (Colin, 2002).

İstanbul'un fethinden yaklaşık iki yüzyıl sonra, Osmanlının coğrafi sınırlarının en geniş olduğu bir dönemde, İran'dan Avrupa'ya kadar Türkçe ortak bir iletişim dilidir. Türkçe idari, ticari ve edebî anlamda devletin bütününde yaygınlık kazanmıştır. Giovanni Molino (İtalyanca-Türkçe Sözlüğünü 1641'de basmıştır.) Devlet-i Aliyye'nin hâkim olduğu geniş coğrafyada 55 krallık ve beylikte Türkçe konuşulduğunu kaydeder (Develi, 2012). Osmanlı Devleti üç kıtaya hükmeden güçlü bir devletken dili de itibar görmüştür. Bu itibar neticesinde dil bilgisi kitapları, el kitapları ve Türkçe öğretim kitapları hazırlanmıştır. Bu konuda yazılan ilk kitap 1533'te İtalyanlara Türkçe öğretmek üzere yazılan ilk kitap Filiphio Argenti'nin "Regola Delnparlare Turcho" isimli kitabıdır. Dil bilgisi kitaplarının ilkleri ise 1611'de basılan Grammatia Turca (Pietro Ferraguta), 1612'de basılan "Institutionum Language Turcicae Libri Quatuor (Hieronmus Megiser), 1730'da basılan "Grammaire turque ou Methode Courte et Facile Pour Apprendre La Langue Turque (İstanbul Fransız Elçiliği), Meninski'nin 1680'de Viyana'da basılan (Türkçe-Arapça-Farsça sözlük) adlı kitaplardır.

Venedik Cumhuriyeti 1551'den beri, Senato'nun tercümanlık mesleği için uygun bulduğu genç yurttaşlarını İstanbul'da eğitim görmeye göndermiştir. Fransa 1669'da aldığı kararla, bu sözlü çevirmenleri eğitmek için Batı Avrupa ülkelerini örnek alarak İstanbul'a gençleri gönderme kararı almıştır. Böylelikle Fransa, bu ülkede ve Yakın Doğu'da doğmuş ve bizzat kralın kendisi tarafından seçilen sekiz yaşlarında 10 Fransız öğrenciyi, Latince öğrenimlerinin yanı sıra Türkçe ve Arapça da öğrenmek için Paris'teki ünlü Louis-le-Grand Koleji'nde kraliyet bursuyla eğitime almıştır (Pakalın, 1942).

Her zaman güçlü devletin dili öğrenilirken tam tersine 19. yüzyılda Osmanlının gerilemesiyle birlikte demir yolunun yaygınlaşması ve sanayileşmenin de getirdiği ticari ve diplomatik gereksinimler doğrultusunda Türkçe, Fransızca ve Almanca konuşma kitapları yazılmıştır. 1855'te Ermeni Keşiş S. Catergian'ın hazırladığı ve Viyana'da basılan "Guide de Conversation Turc-Français-Allemand" (Türkçe-Fransızca-Almanca Konuşma El Kitabı), Paris Ermeni Lisesi Müdürü A. Calfa'nın 1859'da Şehzade Abdülmecit'e ithaf ettiği "Guide de la Conversation Français-Turc à l'usage Des

Voyageurs Et des Étudiants” (Seyyahlar ve Öğrenciler İçin Fransızca-Türkçe Konuşma El Kitabı) adlı kitabın yanı sıra İngiliz Elçiliği baş tercümanı ve İzmir Fransız Lisesi Türkçe Öğretmeni M. Mallouf’un 1862’de Paris’te yayınladığı “Grammaire Élémentaire de la Langue Turque suivie de Dialogues Familiars” (Türk Dilinin Temel Dil Bilgisi ve Günlük Konuşmalar) adlı eserler bunlar arasında sayılabilir (Ağıldere, 2010).

Birinci Dünya Savaşı’nda Türk-Avrupa ilişkileri olumlu ve olumsuz yönde artmıştır. Avrupalılar bu dönemde Türkoloji bölümleri açmışlardır. Yabancılar Türkçe öğretimi konusundaki ilk kitaplar da Avrupa’da yazılmıştır. 1919’da Krakov’daki Jagellon Üniversitesinde Profesör Tadeusz Kowalski tarafından ilk Türkoloji kürsüsü, 1935’te Varşova’da Doğu Çalışmaları Enstitüsü, 1950 yılında Saraybosna’da Şarkiyat Enstitüsü kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Gyula Nemeth’in *Turkische Grammatik* (1916), *Turkisches Übungsbuch*, *Turkisches Lesebuch mit Glossar* (1916), “*Turkisches Deutsches Gesprächsbuch* (1917) ve Jean Deny’nin “*Grammaire de la Langue Turque* (1921) adlı eserleri yayınlanmıştır (Karakuş, 2006).

Türkiye coğrafi konumu dolayısıyla yüzyıllardır göç almaktadır. Türk akıncıları Anadolu’ya yerleştikten sonra da göçler sürmüştür. Bu göç dalgaları Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kültürünü daha da zenginleştirmiştir. Türkçeyi konuşan insanların sayısını artırmıştır. 1850’li yıllarda Kırım Tatarları sonra 20. yüzyıl başında Gürcü ve Çerkezler başta olmak üzere Dağıstanlılar, Çeçenler, Lazlar gibi halklar savaş ve iç huzursuzluklar sebebiyle sığınmacı ve mülteci olarak İstanbul ve Anadolu’ya göç etmişlerdir. Bunların çoğu Türkiye’de kalmış bir kısmı ise bir müddet yaşadıktan sonra başta İsrail ve Amerika olmak üzere farklı ülkelere göç etmişlerdir. Bunlardan başka Polonya Krallığı’nın 1830 yılında Rus topraklarına katılması sonrasında, 1831 yılı başlarında ülkenin entelektüel kesimini teşkil eden 10.000 kişi Polonya’dan göç etmiş, göç eden insanların bir kısmı da Osmanlı topraklarına gelmişlerdir. 1916’da Suriye’den 5 bin Arap 1916’da İç ve Batı Anadolu’ya yerleşmiştir (Özdemir, 2007). “*Bilge Criss’e göre 1917 Rus İhtilali’nden sonra İstanbul’a sığınmacı olarak gelen Rusların sayısı 65-90 bin arasındadır*” (Criss, 1994, s. 51). Osmanlıya gelen göçmenler arasında çok sayıda Yahudi de vardır. Bunların bir kısmı 15. yüzyılın sonlarında İspanya ve Portekiz’den kovulmuşlardır. Bir kısmı da Yemenli, Buharalı, Hindistanlı ve Kafkasyalı Yahudilerdir (Karpas, 2010).

Anadolu tarihinin son iki yüz yılında yaklaşık 6 milyona yakın göçmen, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içine yerleşmiştir (Göç İdaresi, 2016). Aslında bu sayı Suriyeli sığınmacılarla daha artmış ve 9 milyona ulaşmıştır. Eylül 2018 rakamlarına göre Suriye nüfusunun 12 milyonu yerinden olmuştur. Yerlerinden olan kişilerin 6 milyondan fazlası Suriye içerisinde, 5 milyondan fazlası ise Suriye'ye komşu ülkelere ve Avrupa'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Yoğunluklu olarak Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'a göçler olmuştur. Türkiye en fazla göçe maruz kalan ülke olmuştur. Eylül 2018 verilerine göre Türkiye'de 3,56 milyon, Lübnan'da 976 bin, Ürdün'de 671 bin, Irak'ta 248 bin ve Mısır'da 131 bin Suriyeli mülteci bulunmaktadır (UNHCR, 2018). Türkiye'ye gelen sığınmacı Suriyelilerin ülkelerinde iç savaş uzadığı için Türkçe öğrenmeleri elzem olmuştur ve Suriyelilerin bulunduğu göçmen konaklama merkezlerinde onlara Türkçe dersler verilmektedir. Maddî durumu daha iyi olan Suriyeliler ise kendilerine öğretmen tutarak ya da kurslara giderek yeni yerleştikleri Türkiye'de rahat bir yaşam sürebilmek ve ticaret yapabilmek için Türkçe öğrenmeye başlamışlardır. Türkçeyi bilmeden Türkiye'deki yaşama alışmaya imkân yoktur. Suriyeli sığınmacılar özellikle sınır illerimizde bulunan üniversitelerimizde hem uluslararası öğrenci olarak hem de özel öğrenci olarak eğitim-öğretimlerine devam etmektedirler. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Millî Eğitim Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve üniversitelerin TÖMER'lerinin iş birliği ile Suriyeli gençlere yönelik dil eğitimi verilmektedir. UNICEF eğitim merkezlerinin kurulmasına yönelik çalışmalara destek olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlıklarını ilân eden beş Türk Cumhuriyeti (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) bağımsızlıklarını kazanmışlar ve sonrasında da Türkiye'yle yakınlaşmışlardır. Türkiye kendine sempati duyan Orta Asya Türklerine eğitim vermek için burslar vermeye başlamıştır. Ancak Bakü'de Türkiye Türkçesi konuşanların sayısı o kadar çoktur ki Türkiye Türkçesinin Azeri Türkçesini yok etme tehlikesine karşın devlet adamları ve seçkin kişiler sürekli halkı uyarmaktadır. Azerbaycan Millî Televizyon ve Radyo Şurası (RTÜK benzeri) Başkanı Nuşiravem Meherremli, ulusal televizyon kanallarının çok fazla Türk dizisi yayınladığını belirterek, “*Aşırya kaçılırsa Türk dizilerinin Türkçe yayınlanması yasaklanabilir*” demiştir (Yeni Şafak, 2007).

Orta Asya Türk devletleri Türkiye'yle yakın ilişkiler kursalar da kendi dillerini ve kimliklerini korumak istemekteler ve bu yüzden Türkiye'ye temkinli yaklaşmaktadırlar. Türkiye Türkçesinin kulağa hoş gelen tınısının kendi halklarını etkilemesinden tedirgin olmaktadır. Çünkü Sovyetler Birliği Dönemi'nde (Lenin Dönemi'nde) onlara kimliklerini korumaları öğretilmiştir. Bu devletlerdeki bazı üniversitelerde Türkçe seçmeli ders veya isteğe bağlı olarak okutulmaktadır. Türkçenin eğitim dili olduğu üniversiteler de vardır: Halkara Türkmen-Türk Üniversitesi, Azerbaycan Kafkas Üniversitesi, Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi, Celalabat Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi gibi.

Balkanlar bölgesi tarih içinde Türkler ve diğer milletlerin beraber yaşadığı ve ortak bir medeniyet geliştirdiği bir bölgedir. Birçok Balkan ülkesinin kütüphanelerinde Türkçe kitaplar ve belgeler yer almaktadır. Osmanlı Dönemi'nde Türkçe konuşma dili değil aynı zamanda edebiyat dilidir. 18. yüzyılda Molla Mustafa Başeski Saraybosna'daki olayları anlatan "Ruzname" adlı eserini ve 19. yüzyılda Salih Sıtkı "Tarih-i Bosna" adlı eserini Türkçe yazmıştır (Oruç, 1999). Türkçe Balkanlardaki önemini 1912'de Osmanlının Balkan Savaşı'ndan yenik çıkmasıyla kaybetmeye başlamıştır. 1986-1992 yılında aşırı milliyetçilik hareketi Yugoslavya'da kanlı savaflara sebebiyet vermiştir. Bölgeye yardım için giden Türk askeri yeniden bölge halkının sempatisini kazanmıştır. Savaş sonrası, Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) bölgedeki imar çalışmalarına destek vermiştir. 2001'den itibaren Bosna Hersek'te Türk dili edebiyatı bölümleri açılmıştır. YETKM Balkanlardaki Türkçe öğretimi çalışmalarını sürdürmektedir. Pek çok şehirde Türk Kültür Merkezleri vardır ve bu merkezlerin öğretmenlerinin çoğu orada öğrenim görmüş Türk dili ve edebiyatı mezunlarından seçilmektedir. YETKM ve TİKA'nın dışında 2016 yılında Cumhurbaşkanlığına bağlı bir vakıf olarak kurulan Türkiye Maarif Vakfı da Türkçe dört kıtada eğitim alanında en etkin kurum olmak için adımlar atmaktadır. Afrika ve Balkanlar'da faaliyet gösteren Maarif Vakfı'nın hedefi 193 ülkede okullar ve üniversiteler açmaktır.

Yıllarca süren Türk-Yunan gerginliğinin arkasından 1999'da Türk-Yunan ilişkileri düzelmeye başlamış ve son on yıldır da iki komşunun yöneticileri birbirini sıkça ziyaret etmiştir. Yunanistan'da son dönemde Türk dizileri ve Türkiye'nin yakaladığı kalkınma performansı sayesinde Türkçeye olan ilgiyi artırmıştır. "*Ülke*

genelinde dil kurslarında en fazla rağbeti Türk dili görmekte ve Türkçe öğrenmek isteyenlere yönelik kitap çalışmaları ile Türkçe öğreten internet sitelerine yoğun talep dikkat çekmektedir (Kırcaalioğlu, 2015). Balkanlarda Türkçe, hâlâ konuşulan bir dil durumundadır. Edebî eserlerin yanında Türkçe gazeteler, dergiler yayınlanmakta, radyo ve televizyon yayınlarında Türkçe programlar gösterilmektedir.

2.1.3.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları

Bu bölümde Osmanlı Dönemi'nden önce Anadolu sahası dışında yazılan Türkçe sözlükler, Osmanlı Dönemi'nde 16. yüzyıldan sonra yazılan yabancılar için Türkçe öğretim kitapları ile 20. ve 21. yüzyılda yazılan Türkçe öğretim kitapları üzerinde kısaca durulacaktır.

2.1.3.1.1. XI. Yüzyıldan XX. Yüzyıla Kadar Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları

Osmanlı Dönemi'nden önce Anadolu sahası dışında Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların bir kısmı sözlüklerden oluşmaktadır. Bu kitaplar yabancılar için dil öğretmek için yeterli değildir ve şimdiki sistematik dil öğretim kitaplarına benzememektedirler. Ancak Türkçenin ilk dil öğretim kitapları olmasından dolayı önemlerini hâlâ korumaktadırlar. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların adları şöyledir:

Kitabü'l-İdrak Lisanü'l Etrak (1312), *Codex Cumanicus* (13. yüzyılın sonu 14. yüzyılın başı), *Kitab-ı Mecmû-i Tercüman-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî* (14. yüzyılın ilk yarısı), *El-Kavaninü'l- Külliye Li-Zabtî'l Lügati't- Türkiye* (15. yüzyılın başı), *Kitabü Bulgati'l-Müştak fî Lügati't Türk ve'l Kıfçak* (1451'den önce), *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't- Türkiye* (1425'ten önce) (Bıçer, 2011).

Osmanlı, Akdeniz çevresinde hâkimiyet kurduktan sonra Avrupa devletleriyle ilişkileri gelişmeye başlamıştır ve Avrupalılar İstanbul'da elçiliklerini açmıştır. “İlk kalıcı elçilik 18 Nisan 1453 Osmanlı-Venedik Antlaşması'yla kurulması kararlaştırılan ve aynı yıl faaliyete geçen Venedik Elçiliği'dir” (Şakiroğlu, 1988, s. 46). “Daha sonra 1475'te Lehistan, 1497'de Rusya, 1525'te Fransa, 1583'de İngiltere ve 1612'de

Hollanda ikamet elçilikleri açılmıştır” (Gönlübol, 1993, s.118). Bunun sonucunda da hem ticari hem de siyasi ilişkilerin devamlılığı için Türkçe öğrenmek elzem olmuş ve Türkçe öğretimine yönelik dil bilgisi ve sözlük içeren kitaplar yazılmıştır. Aşağıda 16. yüzyıldan itibaren yazılan Türkçe öğretim kitaplarından bazıları tanıtılacaktır:

Regola del Parlare Turco (Türkçe Konuşma Kuralı): Eser 1553 yılında Filippo Argenti tarafından yazılmıştır. Bu küçük kitap İtalya’da Osmanlı Türkçesinin kurallarını ele alan ilk eserdir. Argenti bu kitabını, Galata’daki yabancı tüccarlara kılavuz kitap olarak yazmıştır (Dilâçar, 1970’den akt. Özçam, 1997).

Grammatica Turchesca (Türkçe Dil bilgisi): Eser, Messinalı İtalyan Jesuit Papazı Pietro Ferraguto (1580-1656) tarafından 1611 yılında yazılmıştır. Avrupa’da yazılan ilk Türkçe dil bilgisi (Agop Dilâçar, 1970’ten akt. Özçam, 1997).

Institutionum Linguae Turcicae Libri Quatuor (Dört Bölümde Türk Dilinin Esasları): Hieronymus Megiser tarafından yazılan 312 sayfalık eser, 1612 yılında Leipzig’de basılmıştır. Latince açıklamalı bu dil bilgisi kitabının 53 sayfalık kısmı “Isagoges Grammaticae Turcicae”nin (Türk Dil bilgisine Giriş) birinci bölümüdür. Alt bölümlerde Türkçenin Arapçadan epeyce farklı olduğundan bahsedildikten sonra Türkçedeki sesler ile harfler anlatılmıştır. Bölümün sonunda okuma metinleri vardır Avrupa’da yayımlanan eser Avrupa’da basılmış ilk Türkçe dil bilgisi kitabı unvanını taşımaktadır (Yağmur, 2014).

Colloquia Familiaria Turcico-Latina: 1672 yılında Brandenburg’un Köln şehrinde basılan kitap Macar Jakab Harsányi-Nagy (1615-?) tarafından konuşma kılavuzu olarak hazırlanmıştır. Harsányi-Nagy, Erdel hükümdarı György Rákóczi’nin emri ile Doğu dilleri, özellikle de Türkçe ile ilgilenmeye başlamış, yedi yıl boyunca Anadolu topraklarında bulunmuştur. Kitabı ilim alemine Georgy Hazai tanıtmıştır (Yağmur, 2014). **Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae Institutiones, Seu Grammatica Turcica** (Doğu Dillerinden Türkçenin, Arapçanın ve Farçanın Esasları ya da Türkçenin Dil bilgisi): 1680 yılında Franciszek á Mesgnien Meninski tarafından Viyana’da yazılan bu eser, 216 sayfadan oluşmaktadır. Latince olan eser, 17. yüzyılda yazılmış önemli eserlerdendir. İlk bölüm yazı bölümüdür. 2, 3, 4 ve 5. bölümde dil bilgisi; 6. bölümde sentaks ve 7. bölümde ise aruz vezni anlatılmaktadır (Yelten, 2005).

Grammar of The Turkish Language (Türk Dil Bilgisi): 1709 yılında İngiliz tüccar Thomas Vaughan tarafından Londra’da yazılmıştır. Eserde, önce Türk dil bilgisi üzerinde durulmuş sonra diyaloglar verilmiştir. Bu diyaloglar daha çok ticarî hayatta kullanılan cümlelerdir (Yağmur, 2014).

Primi Principi Della Grammatica Turca: Primi Principi Della Grammatica Turca (Türkçe Dil Bilgisinin İlk İlkeleri): 1794 yılında Roma’da Carbognano Cosimo Comidas de Carbognano Kömürçiyen tarafından yazılan eserin başında harflerin kullanımı ile ilgili bölüm yer alır. Kitap, Dil bilgisi-tercüme yöntemi ile yazılmıştır ve 723 sayfadan oluşur. 18. yüzyılın sonunda yazılmış olması vesilesiyle Osmanlı Türkçesi araştırmaları için değerli bir kaynaktır (Şimşek, 2014, s. 774).

Viguiet'in Elemens de la Langue Turque: Pierre-François Viguiet tarafından 1790'da İstanbul'da basılmış olan kitap, içinde Uitin harfleriyle Türkçe ek ve kelimelerin yer aldığı Fransızca yazılmış Türkçe bir dil bilgisi kitabıdır. Kitabın içinde az da olsa Arap harfleriyle yazılmış bir parça ile Arap harflerine sayılarının tanıtıldığı bir bölüm bulunmaktadır. Kitap 463 sayfadır. Viguiet'in eseri, Kral XVI. Louis'e sunuş kısmıyla başlamaktadır. Viguiet burada kitabı yazma sebeplerinden ve Türk dilinin üstün yönleri ve Türk dilini öğretmedeki metotların eksikliği üzerinde durur. Burada ayrıca, krala bağlılığını ve kral tarafından gönderilen İstanbul büyükelçilerinin kendisine çok yardım ettiklerini, kendisini desteklediklerini, Türk dilinin mükemmel bir sistematik yapıya sahip olduğundan ve Türkçeyi öğretmek için lazım olan metotlardan, Latin dili ile Türkçeyi bazı yönlerden karşılaştırıp Türkçedeki hâl eklerini söz konusu ederek Türkçede kullanılan 12 değişik çekim ekini örnekleri ile beraber gösterir (Gümüşkılıç, 2000).

Primi Principi Della Grammatica Turca: Komidas Kömürçiyen tarafından yazılan ve Filistin piskoposu kardinal Leonardo Antonelli'ye (1730-1811) ithaf edilen ve İstanbul'daki Latin din adamlarının kullanması amacıyla yazılan eser“1794'te Roma'da basılmıştır. 730 sayfalık bu dilbilgisi kitabı, Türk dilinin modern anlamda sistemli çalışıldığı ilk eserler arasındadır (Küçükhasaköylü, 2015).

Theoretisch-Praktische Türkische Sprachlehre für Deutsche (Teorik ve Pratikte Türk Ana Dili): 1829'da Artin Handoğlu ve Mahmud Saba tarafından Viyana'da yazılan bu eser, 178 sayfadır ve eser Almanca-Türkçedir. Günümüz

Türkçesine yakın bir imla ile Latin harfleriyle yazıldığı ilk örneklerden olan bu kitap, sonunda Almanca-Türkçe, Türkçe-Almanca bir sözlük de içermekte olup sözcük başının Gotik Almanca, Arap harfli Osmanlıca ve Latin harfli Türkçe olması da kıymetini daha da artırmaktadır (Ertaş, 2016).

Turetskaya Grammatika (Türkçe Dil bilgisi): J. B. Holdermann'ın 1730'da İstanbul'da yayımladığı “Grammaire Turqueou Méthode Courte et Facile Pour Apprendre la Langue Turque” adlı eseri, 1776 (St. Peterburg) ve 1777 (Moskova) yıllarında Rusçaya çevrilmiş ve yayımlanmıştır. Bu çeviri eser, Rusya'da yayımlanan ilk Türkiye Türkçesi dil bilgisi kitabıdır (Yılmaz ve Toktar, 2016).

Grammar of The Turkish Language (Türk Dilinin Dil bilgisi): Arthur Lumley Davids 208 sayfalık eseri 1832'de Londra'da basılmıştır. Eser Arap harfleriyle Sultan Mahmud Han'a yazılmış bir ithafla başlamıştır. Yazar, ön söz kısmından sonra Arap harfleriyle alfabeyi ve sayıları vermiştir. Eser dil bilgisi kitabı, kelime hazinesi ve diyaloglar olmak üzere üç ana bölüme ayrılmaktadır [(Davids, 1832), Çev: Erdem, Akkaya, Bayrak, Yavuz 2013] .

The Turkish Interpreter or A New Grammar of the Turkish Language (Türkçe Yorumlayıcı ya da Türk Dilinin Yeni Dil Bilgisi): Major Charles Boyd'un bu eseri, 1842 yılında Paris'te Firmin Didot Frerks Yayınevi, Londra'da ise Smith Elder Yayınevi tarafından basılmıştır. Charles Boyd ön söz kısmından sonra Türk alfabesiyle esere başlamıştır. 317 sayfalık kitap 6 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm telaffuz ve yazıdır. İkinci bölümde fiiller, sıfatlar, edatlar, bağlaçlar; üçüncü bölümde cümle bilgisi; dördüncü bölümde kelime hazinesi vardır. Beşinci bölümde selamlama, rica, teşekkür, haberler, sevinç, hava, günler, yaş, pişmanlık, öfke, veda gibi konularda basit cümle örnekleri verilmiştir. Altıncı bölümde iki fabl ve İncil'den yeni vaaz kısımları yer almaktadır (Kayaokay, 2018)

Grammaire Raisonnée de la Langue Ottomane (Açıklamalı Osmanlıca Dil Bilgisi): 185 sayfalık eser, 1846 yılında Dondey-Dupre Matbaası'nda Paris'te yayımlanmıştır. Redhouse Erzurum'da bulunduğu sırada Fransızlara Türkçe öğretmek amacıyla bu kitabı yazmıştır. Redhouse, 1928 harf devrimine kadar Arap harfleriyle, daha sonra yeni Türk alfabesiyle ve gereken güncelleştirmeler yapılarak devamlı surette yeni baskıları piyasaya çıkmıştır (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2007, s. 523).

A Reading Book of The Turkish Language with A Grammar and Vocabulary (Türk Dilinin Okuma Kitabı): William Burckhardt Barker tarafından 1854 yılında Londra’da yazılmıştır. Eserde orijinal masal şekilleri ve bunların Türkçeye çevirileri dil bilgisi açıklamalarıyla yer almaktadır. Kitapta alfabe, isimler, sıfatlar, zamirler, sayılar, fiiller, zarf-fiiller, sıfat-fiiller ve cümle bilgisi bölümleri vardır. Kitapta Nasrettin Hoca fıkralarına da yer verilmiştir. Eser; dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer vermiştir (Doğan ve Ayaz, 2017).

A Practical Grammar of the Turkish Language: With Dialogues and Vocabulary (Türk Dilinin Pratik Dil Bilgisi Kitabı – Diyaloglar ve Sözlük): William Burckhardt Barker tarafından 1854’te Londra’da Türk dilini yeni öğrenmek isteyenler için yazılmıştır. 160 sayfalık kitapta sırasıyla isimler, sıfatlar, zamirler, soru kelimeleri, sayılar, fiiller zamanlar, sık kullanılan fiil listesi, edatlar, zarflar, bağlaçlar, ünlemler, kelime türetme, cümle bilgisi, tamamlayıcı sözcükler, diyaloglar, sözlük ve ek bölüm yer almaktadır (Barker, 1854).

The Turkish Campaigner’s Vade-Mecum of Ottoman Colloquial Language (Türk Seferine Çıkanlara Osmanlının Günlük Konuşma Dili): James William Redhause’nin yazdığı bu dil bilgisi kitabı, 1855’te Londra’da basılmıştır. Eserin birinci bölümünde; ünlü harfler, ünsüz harfler, çift harfler, ayın, hemze, vurgu ve telaffuz ele alınmıştır. İkinci bölüm etimoloji kısmıdır. Üçüncü bölüm kelime türetmeyle ilgilidir. Eserin dördüncü bölümünde cümle bilgisi ve söz dizimi konuları işlenmiştir. Beşinci bölüm sözlük bölümüdür. Kitabın kelime bilgisi bölümünde alfabetik bir sıra vardır ve kelimeler özenle seçilmiştir (Karagöl, 2011).

A Simple Transliterate Grammar of The Turkish Language with Dialogues and Vocabulary (Türk Dilinin Transliterate Basit Dil bilgisi-Diyaloglar ve Sözlük): Edwin Arnold’un yazdığı 79 sayfalık eser, 1877 yılında Londra’da basılmıştır. Yazar kitabın ön sözünde; bu küçük eserin Türkçeyi yeni öğrenenler için faydalı bir kaynak olacağından bahsetmiştir. Kitap üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde alfabe ve telaffuz, isimler, sıfatlar, fiiller, sayılar, zamirler, zarflar gibi dil bilgisi konularına değinmiştir. İkinci bölüm sözdizimiyle ilgili olan bölümdür. Üçüncü bölümde bazı

yaygın kelimeler, kısa mektup örneği ve basit cümleler yer almaktadır (Şahin ve Yeşilyurt, 2017).

Outline of A Grammar of The Turkish Language (Türk Dil Bilgisinin Ana Hatları): 1856'da Elias Riggs'in Ermeni harfleriyle yazdığı 56 sayfalık eser, İstanbul'da basılmıştır. Ön sözü İngilizcedir. I. Bölüm “yazı”, II. Bölüm “etimoloji”, III. Bölüm “cümle bilgisi”dir. Konu anlatımı İngilizcedir (Riggs,1856).

Elementary Grammar of The Turkish Language: With A Few Easy Exercises (Türk Dilinin Temel Dil bilgisi: Birkaç Kolay Alıştırma): Frank Lawrence Hopkins'in bu eseri 1877 yılında Londra'da yayımlamıştır. Öncelikle yazar alfabeyi vermiştir. Ardından da dil bilgisi kurallarını alışırmalarla pekiştirmiştir (Hopkins, 1877).

Turkish Self-Taught; or, The Dragoman for Travellers in the East, Being a New, Practical and Easy Method of Learning the Turkish Language (Yeni Pratik ve Kolay Yöntemlerle Türk Dili Öğretimi): Abu Said tarafından yazılan eser, 1877 yılında Londra'da basılmıştır. Kitap, Türkçede sık kullanılan kelimeler, dil bilgisi, diyaloglar ve sözlük olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır (Abu Said, 1877).

A Turkish Manual: Comprising a Condensed Grammar with Idiomatic Phrases, Exercises, and Dialogues, and Vocabulary (Türkçe El Kitabı): Deyim kalıpları, alıştırmalar, diyalog ve sözlük ile oluşturulmuş dil bilgisi içeren Türkçe el kitabını Charles Francis MacKenzie özellikle askerî personel için yazmıştır. Kitap 1879 yılında Londra'da basılmıştır. Yazar, ön sözden sonra alfabeyi vermiş ve Türkçenin kullanımıyla ilgili kuralları anlatmıştır. Dil bilgisi bölümünde isimler, sıfatlar, zamirler, fiillere yer vermiş ve konuları örneklerle pekiştirmiştir. Üçüncü bölümde sözler ve diyaloglar başlığı altında Türkçede sık kullanılan cümleler verilerek günlük konuşmayı öğretmeyi amaçlamıştır (MacKenzie, 1879).

A Practical Grammar of the Turkish Language: As Spoken and Written (Türk Dilinin Pratik Dil Bilgisi): Dr. Charles Wells, eserini 1880'de, Londra'da yazmıştır. Orijinal baskısı Bernard Quaritch tarafından basılan kitap, kitabı New Delhi'de Asian Educational Services tarafından 2003'te yeniden basılmıştır. Bu kitap alfabe, isimler, sıfatlar, zamirler, fiiller, edatlar, bağlaçlar, ünlemler, Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerin yapımı, Arapça düzensiz kelimeler, Türkçe birleşik kelimeler,

Türkçe yazı ve sentaks olmak üzere 16 bölümden oluşmaktadır. Kitabın 15. bölümü Türkçe yazım kurallarına ayrılmıştır. Kitapta bir de atasözleri bölümü bulunmaktadır. 302 sayfa olan kitabın sonunda, kitapta yapılan yanlışların doğrularının yer aldığı ek bir bölüm de yer almaktadır (Wells, 1880).

A Simplified Grammar of The Turkish Language (Türk Dilinin Basit Dil bilgisi): James William Redhouse'nin yazdığı dil bilgisi kitabı 1884'te Londra'da basılmıştır. Eser üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde harfler ve imla yer almaktadır. İkinci bölümde Redhouse Türkçenin morfolojisi ve etimolojisi üzerinde durmuştur. Bu bölümde ise isimler, sıfatlar, numaralar, zamirler, işaret zamirleri, soru kelimeleri, ilgi zamiri, soru ifadeleri, fiillerin kökeni, fiil çekimleri ve edatlar gibi dil bilgisi konuları işlenmiştir. Üçüncü bölümde ise sentaks üzerinde durulmuştur. (Redhouse, 1884).

A Practical Elementary Turkish Grammar (Uygulamalı Temel Türkçe Dil bilgisi): Charles James Tarring'ın yazdığı eser, 1886 yılında K. Paul Trench tarafından Londra'da basılmıştır. Kitabın yazarı, Osman Nurettin Efendi'nin çalışma boyunca kendisine eseri yazmada yardım ettiğini anlatır. Eser 207 sayfadır ve on bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş kısmıdır. Diğer bölümlerde ise dil bilgisi kurallarını ayrı ayrı işlenmiştir. Her konunun anlatımından sonra konuyla ilgili alıştırmalar vardır. Eserde yalnızca Latin harfleri kullanılmış, eski harflere yer verilmemiştir. Kitabın sonunda kısa hikâyeler vardır (Yeşilyurt, 2016).

A Turkish Grammar, Containing Also Dialogues and Terms Connected with the Army, Navy, Military Drill, Diplomatic and Social Life (Sosyal Yaşam, Diplomasi, Ordu ile İlişkili Diyalog ve Terimler İçeren Türk Dil bilgisi): Anton Tien'in 418 sayfadan oluşan bu eserini, Sampson Low, Marston & Company 1896'da yayımlamıştır. Geniş bir dil bilgisi bölümünün bulunduğu eser, atasözleri ve deyimlere özel yer ayırmasıyla ön plana çıkmaktadır (Yeşilyurt, 2015, s.29).

Ottoman-Turkish Conversation-Grammar; a Practical Method of Learning the Ottoman-Turkish Language (Osmanlıca-Türkçe Konuşma- Dil bilgisi: Osmanlıca-Türkçe Öğretiminin Pratik Yöntemi): V. H. Hagopian'ın 526 sayfa olarak yazdığı kitap Londra'da basılmıştır. Kitapta Arapça ve Farsça dil bilgisi kurallarına da yer verilmiştir. Türkçe kelimelerin hem Arap hem de Latin harfleriyle yazımı ve

İngilizce karşıkları verilmiştir. Her dil bilgisi kuralıyla ilgili örnekler verilmiştir. Ayrıca kitapta konuşma başlığı altında diyaloglar ve okuma metinleri vardır (Hagopian, 1907).

Key to the Ottoman-Turkish Conversation–Grammar (Osmanlı Türkçesi Konuşma Dilinin Dil bilgisi Anahtarı): V. H. Hagopian yazdığı kitap 1908 yılında Londra’da basılmıştır. Giriş bölümünde ise Türkçe seslerin Arap, Suryani, Ermeni, Yunan, Latin, İbranice, Fenike, Samir harfleriyle karşılıkları verilmiştir. Birinci bölümde Hagopian belirsiz ve belirli tanımlayıcılardan, fiil gibi kullanılan isimlerden (isim-fiil), isim çekimleri, zamirler, sıfatlar, isim cümleleri (var ve yok), iyelik zamirleri, sıfatlar, zamirler, fiiller, etken ve edilgen fiiller, zamanlar, sıfat fiiller, zarf-fiiller gibi gibi dil bilgisi konularını alıştırmalarıyla birlikte kitapta vermiştir. Hagopian ikinci bölümde Arapça ve Farsça dil bilgisi kurallarını anlatmıştır. Sonuncu bölüm ek bölümdür. Bu bölümde kefaletname, vekâletname, diploma, tebrik ve dilekçe gibi farklı yazı türü örneklerini içeren belgeler yer almaktadır (Hagopian, 1908).

Turkish Proverbs in Praktisches Handbuch der Osmanisch–Turkischen Sprache (Osmanlı–Türk Dilinin Pratik Elkitabı): Von Adolf Wahrmund’un yazmış olduğu kitap Giessen’de Ricker Yayınevi tarafından 1884’te basılmıştır. Eser toplam 637 sayfa ve üç cilt olarak hazırlanmıştır. Birinci cilt Osmanlı dil bilgisini, ikinci cilt (iki bölümden oluşmaktadır) ve tematik sözlük, tematik cümleler ve yüz adet atasözü, üçüncü bölüm ise cevap anahtarı içermektedir (Wahrmund, 1884).

Türkisches Konversations–Grammatik (Türkçe Diyaloglar-Dil Bilgisi): H. Jehlitschka tarafından Heidelberg şehrinde 1895 yazılan eser 420 sayfadan oluşmaktadır (Doğan, 2011).

Türkische Grammatik (Türk Dil bilgisi): Berlin’de G. J. Göschen tarafından 1917 yılında basılan eser, 126 sayfadan oluşmaktadır (Nemeth, 1916).

Methode Theorique et Pratique Pour L’enseignements de la Langue Turque (Türk Dilinin Öğretimi İçin Teorik ve Pratik Yöntemler): 1885’te Medico M. Dal tarafından yazılan eser 425 sayfadan oluşmaktadır. V. & H. Der-Nersessian tarafından İstanbul’da 1908’de basılmıştır (Medico M. Dal,1908).

Grammaire de la Langue Turque (Türk Dil bilgisi): Jean Deny’nin yazdığı 1216 sayfadan oluşan bu eser, 1921 yılında Paris’te Éditions E. Leroux, tarafından yayımlanmıştır. Eser, Fransız öğrencilere Türkçeyi öğretmek amacı ile kaleme alınmış

kapsamlı bir el kitabı olduğundan, sistem olarak Fransız dilinin kalıplarına uydurulmuştur (Korkmaz, 1996'dan akt. Özçam, 1997).

Yabancılar tarafından yazılan Türkçe öğretim kitaplarının yanında Türkler tarafından yazılan eserler de vardır:

J. P. Sinan'ın "*Alphabet Turc Suivi D'une Méthode*" adlı kitabını 1850'de İstanbul'da; E. Güzeloğlu'nun "*Dialogues Fraçais-turcs, Pre'ce'dts D'une Vocabulaire*" adlı eseri 1852'de; yine J. P. Sinan'ın J. P. "*Abrigt de Grammaire Turque*" adlı eseri 1854'te İstanbul'da; Fuad Efendi-Cevdet Efendi'nin "*Grammatik der Osmanischen Sprache*" adlı eseri 1855'te Helsinki'de; Mehmet Ruhi'nin "*Conversazione in Lingua Turca Elkaliona*" adlı eseri 1893'te İstanbul'da; Selim Gürcü'nün "*Elifbâ-yı Osmânî (Ecnebîlere Mahsus)*" adlı eseri 1893'te İstanbul'da Kasbâr Matbaası'nda basılmıştır.

Ecnebilere Mahsus Elifbâ-yı Osmanî: Selim Gürcü tarafından 1892'de yazılan eser Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde 7214 numarayla kayıtlı olup iki bölümden oluşmaktadır. Kitap ilk okuma ve yazmaya başlayan yabancılar için hazırlanmıştır. Kitap 38 sayfadır ve 49'u Osmanlı Türkçesi 15'i Arapça olmak üzere toplam 64 üniteden oluşmaktadır. Selim Gürcü, yabancılar Türkçe öğretmeyi hedeflemiştir (Barın, 2010).

2.1.3.1.2. XX. Yüzyılda Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları

Bu yüzyılın başlarında ve ortalarında yazılan Türkçe öğretim kitapları daha önceki yüzyıllarda yazılan kitaplara göre daha özenle hazırlanmış olmasına rağmen uygulama yapılırken kitapların eksiklikleri görülerek yeni hazırlanan kitaplarda bu durumlara dikkat edilmiş ve öğrenmeye ve öğretmeye daha uygun kitaplar yazılmıştır. 20. yüzyılın sonuna doğru yazılmış olan Yeni Hitit kitaplarından önceki kitaplar, Türkçeyi öğretmeye elverişli kitaplar değildir, bunların bazılarında dil bilgisi yapıları önce anlatılmıştır ve sonrasında metinler ve cümleler çevirisiyle birlikte verilmiştir. Bazılarında da sadece dil bilgisi yapıları ve bunların örnekleri yer almaktadır. Aşağıda 20. yüzyılda yazılan bazı kitapların isimlerine yer verilmiştir:

Almanlara Türkçe Elifba, La Regola del Parlare Turcho, Teach Yourself Turkish, Say it in Turkish, Türkçe Öğreniyorum, Yabancılar için Türkçe Dersleri: Konuşma, Okuma, Türkçe Öğretimi Kılavuzu, Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı

Türkçe: A grubu 24 Ders, Turkish Grammar, Türkçe Öğreniyorum-I'm Learning Turkish, Yabancılar İçin Temel Türkçe I, Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri, Türkçe Öğreniyoruz, Elementary Turkish, Güzel Türkçeyi Öğreniyorum (Öğretmen Kitabı), Güzel Türkçeyi Öğreniyorum (Öğrenci Kitabı 1, 2, 3), Dersimiz Türkçe I, Dersimiz Türkçe Çalışma Defteri, Just Enough Turkish, Türkçe Öğreniyoruz I, Türkçe Öğreniyoruz 1, 2, 3, 4, Turkish Aktiv, Türkçeye Doğru 1, 2, 3., Turkish Phrasebook: With Two-Way Dictionary. Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6., Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6 Alıştırma Kitabı, Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 English Keybook. Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 French Keybook, Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 German Keybook, Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 Japanese Keybook, Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2 Metin Yardımcısı, Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6 Öğretmen El Kitabı, Türkofofi Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 Portuguese Keybook, Modern Turkish Yabancılar Türkçe Dersleri (CD'li), Türkçe Öğreniyorum, Türkçe-Turkish, Türkçe Dinleyelim- Let's Listen to Turkish.

2.1.3.1.3. XXI. Yüzyılda Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitapları

Yabancılar Türkçe öğretimi için resmî ve özel kurumların hazırladığı birçok Türkçe öğretim kitabı bulunmaktadır. Bunlardan en çok kullanılanları Yeni Hitit, Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe'dir. Aşağıda bu kitapların isimlerine yer verilmiştir:

Beginning Turkish (Critical Languages Series) (CD-ROM), Arnavutlar için Türkçe, Yabancılar için Temel Türkçe Alıştırma Kitabı 1., Türkçe Öğrenelim 1, 2, 3, 4: Let's Learn Turkish., Turkish Self-Taught., Ruslar için Türkçe. Turkuaz Türkçe Konuşalım 1., Turkuaz Türkçe Konuşalım 2.. Türkçe Öğreniyoruz- Orhun- Çalışma Kitabı 1., Türkçe Öğreniyoruz-Orhun-Çalışma Kitabı 2., Türkçe Öğreniyoruz- Orhun-Çalışma Kitabı 3., Türkçe Öğreniyoruz -Orhun- Ders Kitabı 1., Türkçe Öğreniyoruz-Orhun-Ders Kitabı 2., Türkçe Öğreniyoruz- Orhun-Ders Kitabı 3., Türkçe Öğreniyoruz-Orhun-İleri Düzey, Türkçe Öğreniyoruz-Orhun-Öğretmen El Kitabı, Türkçe Öğreniyoruz 2- Türkçe-İngilizce Anahtar Kitap, Almanlar için Türkçe, Easy Turkish Course (İngilizler İçin Kolay Türkçe), Turkish Self Study Course (İngilizler İçin Türkçe), Türkçe Konuşmak İstiyorum (Yabancılar için İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri), Turkish: A Comprehensive Grammar, Yeni Öğrenenler İçin Gökkuşakı

Türkçe Ders Kitabı 1-2., Türkçe Öğreniyoruz- Güneş Çalışma Kitabı 1., Türkçe Öğreniyoruz- Güneş Çalışma Kitabı 2., Türkçe Öğreniyoruz-Güneş Çalışma Kitabı 3., Türkçe Öğreniyoruz-Güneş Çalışma Kitabı 4. (2005). Türkçe Öğreniyoruz-Güneş Ders Kitabı 1., Türkçe Öğreniyoruz-Güneş Ders Kitabı 2., Türkçe Öğreniyoruz-Güneş Ders Kitabı 3., Türkçe Öğreniyoruz- Güneş Ders Kitabı 4., Türkçenin Kapıları (Yabancılar İçin Türkçe-Turkish for Foreign Learners)., Yabancılar İçin Türkçe 1, 2.), Türkçe Dil Bilgisi, Yabancılar İçin TCS-YÖS Türkçe Deneme Sınavları, Yabancılar İçin Türkçe-1 İnteraktif CD, Yabancılar İçin Türkçe-2 İnteraktif CD, Elementary Turkish Complete Course For Beginners, Starting Turkish (Illustrated by Anna Wilman), Türkisch-Lehrbuch für Anfänger und fortgeschrittene, Learning Turkish Step by Step, Yabancılar için Türkçe (Turkish Language Course for Complete Beginners)., Ana Dili Rusça Olanlar İçin Türkçe Öğretim Seti (10 Kitap), Ebru Türkçe Ders Kitabı 1, 2, 3, 4, Yeni Hitit Dil Öğretim Seti I /II/III, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe-Temel A1-A2 (Ders Kitabı, Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı), Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe-Orta B1 (Ders Kitabı, Çalışma Kitabı)., Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe-Yüksek B2-C1 (Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve CD), İstanbul Yabancılar için Türkçe (A1- A2), İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı (A1 – A2), Türkçe Öğreniyoruz (Yabancılar için Türkçe), Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Temel-Orta-İleri), Yabancılar için Türkçe Alıştırma Kitabı (Temel Türkçe–Orta Türkçe), İstanbul Yabancılar için Türkçe CD (A1 – A2), 3. Yedi İklim Türkçe kitapları (A1, A2, B1, B2, C1, C2 ve CD) ve Türkçeye Yolculuk kitapları (A1, A2, B1, B2, C1, C2 ve CD) da eklenebilir.

Bu araştırmada “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3, 4, 5”, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3” dil öğretim ders kitaplarının tanıtımı ve incelemesi yapılacaktır. Bu kitaplar Avrupa Dil Portfolyosu’na göre hazırlanmıştır. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe kitapları her baskıda güncellenmekte, bazı eksik görülen kısımlar düzeltilmektedir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitapları A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerinde beş okuma kitabı, (A1, A2, B1 ve B2, C1 için) 2 Öğretmen kılavuzu, 2 dil bilgisi kitabı, 2 ölçme-değerlendirme kitabı olmak üzere on bir kitaptan oluşmaktadır. Ölçme değerlendirme kitapları dil öğretiminde bir kolaylıktır. Kitaplarda verilen yönergelerin değerlendirmesinin nasıl yapılacağı da tablo hâlinde verilmiştir. İncelenen kitap, 2014

yılına ait 4. baskıdır. Kitapta dil bilgisi alıştırmaları yoktur. Dil bilgisi ayrı iki kitaptır. Kitapların hepsi aynı şekilde düzenlenmiştir. Her ünite her metnin anlama, konuşma, yazma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik tematik bir bütünlük vardır. Ünite başlarında iki sayfayı kaplayan ünitenin ismi ve içeriği ile ilgili resimler vardır.

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” kitabı, Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanmıştır. (1. Temel Türkçe, 2. Orta Türkçe, 3. Yüksek Türkçe) 3 ders kitabı, 3 çalışma kitabı ve 3 öğretmen kitabı olmak üzere toplam dokuz kitap ve üç CD’den oluşmaktadır. Kitaplar uluslararası yabancı dil öğretim ilkelerinden faydalanılarak hazırlanmıştır. Kitaplar kurs süresinde bitirilmektedir. TÖMER’in Türkçe kursları 4 Temel, 4 Orta ve 4 Yüksek olmak üzere toplam 12 kurdan oluşmaktadır. Temel Türkçe 2 kursunu tamamlayan öğrenciler A1, Temel Türkçe 4 kursunu tamamlayan öğrenciler A2, Orta Türkçe 4 kursunu tamamlayan öğrenciler B1, Yüksek Türkçe 2 kursunu tamamlayan öğrenciler B2 sertifikası; Yüksek Türkçe 4 kursunu tamamlayan öğrenciler ise Ankara Üniversitesi Rektörlüğü onaylı diploma (C1 sertifikası) almaya hak kazanmaktadırlar. Ünitelerin kaç saat işlenmesi gerektiği kitabın başında verilmiştir. Hedef kitlesi yetişkinlerdir. Diyaloglara önem verilmiştir. İletişimsel yöneme göre hazırlanmıştır. Dil bilgisi ile ilgili kurallar tablolar içinde verilmiştir. Tablolarla gösterilmesi öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve öğrencinin dikkatini bu yapılar çekmektedir. “Yeni Hitit 2” orta seviye ders kitabının sonunda “TÖMER-ADP Denkliği” tablosu bulunmaktadır. Bu tabloda “Yeni Hitit II” nin üniteleri ve kazandırılmak istenen becerilerin Avrupa Dil Portföyü’ne uygun olduğu gösterilmektedir. Kitapta dört temel dil becerisi -okuma, dinleme, konuşma ve yazma- birlikte verilmeye çalışılmıştır. Dil bilgisi ve kelime öğretimi metinler aracılığıyla verilmektedir.

2.1.3.2. Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Tarihi

Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminin tarihi bin yıldan daha fazladır denilmekle birlikte bunu destekleyecek yazılı kaynaklar yoktur. Ülkenin ekonomik, kültürel ve siyasi hayatı yabancılar Rusça öğretimine de yansımıştır. Rusya’da bu konuya farklı zamanlarda farklı yaklaşımlar sergilenmiştir. Rusçanın yurt dışında öğrenimi Kiev Rus oluşumundan hemen sonra ve Rus devletinin uluslararası arenaya

çıkmasıyla aktif hâle gelmiştir. Slav milletleri arasında dil, kültür ve eğitim geleneklerinin yakınlığı, Ortodoks-Slav Kilisesinin ortak bir temele dayanması Ortodoks-Slav ülkelerinde ortak ders kitaplarının ve öğretim yöntemlerinin kullanılmasını sağlamıştır. Batı Avrupa’da bireysel Rusça öğreniminde iki dilli sözlükler ve konuşma el kitapları yaygın olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte bu dönemde Rusya’ya gelip Rus ailelerin yanında yaşamak da diğer bir dil öğrenim şeklidir. Rusça öğrenen yabancıların çoğu tüccar sınıfına aittir. 12. ve 17. yüzyıllar arasında Rusçanın daha çok bireysel öğrenimi söz konusudur.

Bilimsel anlamda yabancı dil olarak Rusçanın öğretimini ilk başlatan kişi Ludolf’tur.

Ludolf, 1698 yılında Halle’de bulunan Collegium Orietalis’te başlattığı derslerle, yabancı dil olarak Rusça öğretim merkezini kurmuştur. 1702 yılından itibaren düzenli olarak verilen bu dersler Rusçanın toplu öğretiminin ilk örneklerindendir. Rusya XVIII. yüzyılda politik ve ekonomik açıdan güçlenmiştir. Bunun için yabancı dil eğitiminde kullanılan kitaplar sosyo-kültürel açıdan bu durumu yansıtmalıydı. 17. yüzyılda Rusya barbar imajını silmek için imaj değişikliğine gitmiş ve Avrupa ile olan ilişkilerini güçlendirmiştir. Dolayısıyla ilişkilerin olumlu yansımalarından biri karşılıklı dil öğretimi çabalarıdır. Rusya’dan Avrupa’ya öğrenciler gitmiş, aynı şekilde Batılılar da Rusya’ya gelmeye başlamıştır. Rusçanın yabancı dil olarak yayılmasına yardımcı olan kişilerin başında H. W. Ludolf’un Halle’deki kurslarında Pert Postnikov, İ. L. Frisch’in Berlin’deki okullarında Golovkin Kardeşler ve Göttingen Üniversitesinde ders veren M. M. Allopius gelmektedir (Miloslavskaya, 2011, s. 243).

Batı Avrupa üniversitelerinde ve liselerde Rusça öğretimi 18. yüzyılın başında başlamıştır ve aynı dönemde yabancı ve Rus yazarlar tarafından yabancılar için Rusça öğretim kitapları ve yardımcı kitaplar oluşturulmuştur. Ancak Çarlık Rusya’sında 19. yüzyılın sonuna kadar Polonyalılar ve Finler hariç yabancı öğrenciler yükseköğrenim görmemişlerdir. Çünkü Polonya ve Finlandiya Rusya İmparatorluğu’nun bir parçasıdır. Petersburg’da yaşayan yabancılar ve diplomatlar için Moskova ve St-Peterburg’da Maximilian Berlitz tarafından (1852–1921) açılan “The Berlitz Schools of Languages” okullarının şubeleri Ruslara yabancı dil öğretimi vermiştir. 19. yüzyılın ortalarından itibaren, Rus İmparatorluğu’nun üniversiteleri de tüm dünyada ondan fazla ülkeden gelen öğrenciler için kapılarını açmıştır. İlk olarak 1870’li yıllarda II. Aleksandr’ın emriyle Rus üniversitelerine Bulgar ve Sırp öğrenciler davet edilmiştir. Bu öğrencilere

devlet tarafından özel burslar verilmiştir. Osmanlının himayesinden kurtulan Balkan ülkeleri için bazı yasaların çıkarılmasıyla bu adım atılmış ve Rusya'nın jeopolitik açıdan Bulgaristan ve Sırbistan devletlerinin dostluğunu kazanma sorununa çözüm getirmiştir. Bundan sonraki etapta yani Ekim Devrimi'nden sonra Rusya'da diğer devletlerin vatandaşlarına eğitim hizmetleri verilmiştir. 20. yüzyılın başında Avrupa'nın pek çok ülkesinde, Asya ve Afrika'nın bazı ülkelerinde Rusça öğretilmiştir. Ancak kontrol mekanizması olan Rusçanın sistemli bir şekilde üniversitelerde öğretilmesi 1999'da başlamıştır. Rus metodistler, Avrupa Konseyi çalışmalarına dayanarak "Yabancı Dil Olarak Rusça Üzerine Devlet Eğitim Standartı"nı geliştirmişler, dilde altı yeterlilik düzeyini (A1) temel, (A2) basit ve Rus üniversitelerinde eğitime ilişkin 1 ile 4 arasında sertifika seviyesi B1, B2, C1, C2 seviyesini belirlemişlerdir. Rus üniversitelerinde okumak isteyen öğrencilerin I. sertifika seviyesi (B1) Rusça sınavını geçmeleri gerekmektedir. Hatta bu sertifikayla yüksek lisansa devam edebilmektedirler.

1920'de SSCB Batı'da ve Doğu'da (Türkiye, Hindistan, Çin, Japonya ve Mısır'da özellikle) yüksek meblağlarda para harcayarak sosyalizmi yayma faaliyetlerine başlamıştır. 1920 ile 1934 arasında (sosyalizm) partililik ve vatancılık duygularını aşmak için KUTV'un (Komünist Doğu Emekçileri Üniversitesi) bünyesinde politik askerî kurslar, Çin Okulu, Naučno İssledovatel'skiy Institut Natsional'no-Kolonial'nıh / Ulusal Kolonilerin Bilimsel Araştırmalar Enstitüsü (NİİNKP), Universitet Trudyaşihşya Kitaya im. Sun' Yatsena / Sun Yetsan Çin Emekçileri Üniversitesi (YTK), Kommunističeskiy Universitet Trudyaşihşya Kitaya / Çin'in Komünist Emekçileri Üniversitesi (KUTK), Mejdunarodnaya Leninskaya Şkola / Uluslararası Lenin Okulu (MJIII), Naučno İssledovatel'skiy Institut/Bilimsel Araştırmalar Okulu (Nİİ), Çinkrasnoy professury Enstitüsü (İKİİ), Mejdunarodnoy Pomoşi Bortsam Revolyutsiy / Uluslararası İhtilal Savaşçılarına Yardım (MOPR) bünyesinde Kitayskaya Partiynaya Şkola ve Rusya'da Moskova yakınlarında Kutchino-N. G. Tolmaçev Askeri-Politik Akademisi, M. V. Frunze Harp Akademisi'nde, Kominterna Askerî Mühendislik Okulu, Topçu ve Piyade Okullarında ve Radyo okulu DOSAAF'ta (13 üniversitede) sosyalizmin eğitimini vermiştir (Medvedyev, 2016).

Yabancılar Rusya'da eğitim alırken iki önemli problemle karşılaşmıştır. Bunlardan birincisi yasak olduğu hâlde yabancıların Ruslarla evlenmeleri, ikincisi ise eğitim bittikten sonra Çinli, Viyetnamlı öğrencilerin Rusya'daki rahat ve özgür ortamı bırakıp gitmek istememeleri olmuştur. Rusya'da yabancılara Rusça öğretimi, önce Patrice Lumumba Halkların Dostluğu Üniversitesinin Moskova'da açılmasıyla artmaya

başlamıştır. SSCB üniversitelerinde sosyalist ve gelişmekte olan ülkelerden gelen birkaç bin öğrenci okumuştur. 1940'lı yılların sonunda Arnavutluk, Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya, Romanya, Moğolistan'dan öğrenciler eğitim için Moskova Devlet Üniversitesine gelmeye başlamışlardır. Bu öğrenciler üniversitedeki genel öğrenci gruplarına dâhil edilmişlerdir ama ek Rusça dersleri almışlardır. Yabancılar için Rusça uygulamalı dil bilime yönelim yavaş yavaş oluşturulmuştur. 1954'te Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nden Rusya'ya gelmişlerdir.

Rusya Federasyonu Halk Komiserleri Konseyinin özel kararnamesiyle 8 Temmuz 1921'den itibaren yabancı uyruklular özellikle Doğu ülkelerinden öğrenciler ücretsiz olarak Rusya'da istihdam garantisiyle üniversitede okumaya hak kazanmışlardır. Doğuda sömürülen ve bağımlı olan ülkelerde kendi bağımsızlıkları ve özgürlükleri için yoğun bir mücadele vardır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği'ndeki ilk yabancı öğrenciler Moğollardır. Sovyet Yüksek Öğretim Kurumu 1921'de 15 Moğol öğrenciyi üniversiteye kabul etmiştir. Bu sayı sonraki 20 yılda önemli ölçüde artmıştır. 1930'dan 1940'a kadar yükseköğretime 500 Moğol vatandaşı alınmıştır. 1922-1923 yıllarında diğer yükseköğretim kurumlarına Türkiye, İran, Afganistan ve diğer ülkelerden öğrenciler gelmişlerdir. Özellikle 1922-1923 öğretim yılında Sovyet Yükseköğretim Kurumlarında Türk öğrenciler için yüz kişilik ve İranlı öğrenciler için 100 kontenjan ayrılmıştır (Rıbakov, 1995).

Doğu ülkelerinden gelen öğrencilerin büyük çoğunluğu 1921'de Taşkent'te özel olarak oluşturulmuş Uluslararası Sovyet Yükseköğretim Kurumu KUTV'da (Kommunističeskiy Universitet Trudyaşıhsya Vostoka / Komünist Doğu Emekçileri Üniversitesi) eğitim görmüşlerdir. Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde önemli bir yere sahip olan KUTV Ekim Devrimi'nden hemen sonra kurulmuş en özgün, ilginç eğitim kurumlarından biridir. Tsentralnyy Komitet Kommunističeskoy Partiyi Sovyetskogo Soyuzu (TSK RKP) Merkez Komitesi kararıyla ve Rosiyskaya Sovyetskaya Federativnaya Sotsialističeskaya Respublika/Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (RSFSR) Halk Komiserliği tarafından özellikle Asya halkları için 10 Şubat 1921'de kurulmuştur.

“KUTV'un farklı zamanlarda 73 milletten öğrencileri olmuştur. Doğu Halkları Üniversitesinin hedefi Doğu Sovyet Cumhuriyetlerinin karşı karşıya oldukları sorunları

çözebilmek için onların ihtiyaç duyduğu lider kadrosunu yetiştirmektir. KUTV kurulduğu 1921 yılından 1928 yılına kadar dünyanın siyaset merkezi olmakla kalmamış, felesefe, edebiyat, tiyatro gibi sanatlarda da önemli merkezlerden biri hâline gelmiştir. Yetiştirdiği öğrenciler olsun, eğitim kadrosu olsun dünyada büyük bir iz bırakmıştır. Galiyef'in rektör olması hiç kuşkusuz bu üniversitede devrimci fikirlerin yetişmesini sağlamakla kalmamış, onun fikirleri öğrencileri aracılığıyla bütün dünyaya yayılmıştır. Onun rektörlüğü döneminde üniversitenin 1022 öğrencisi olup bunların 151 kızdır. Öğrencilerin 547'si çiftçi, 265'i işçi 210'u ise emekçi aydındır. 35'i aşkın ülkeden 62 ulustan öğrenci ile tam anlamıyla "Üçüncü Dünyacılık Okulu" olmuştur. Bu kadar farklı ulustan bu kadar farklı kişinin toplanması tamamen Galiyef'in eseridir. Müslüman Kızıl Ordu Genel Kurmay Başkanı olmasına rağmen aktif görevden el çektilmesi, bütün enerjisini KUTV'a yoğunlaştırmasını sağlamıştır. Gerek Komintern'den tanıdığı gerekse Müslüman Komiserliği'nden (MÜSKOM) tanıdığı bütün millî komünistleri bu okula öğrenci olarak alıp kendilerine yeni bir kimlik kazandırırken, fikirlerinin diğer öğrenciler arasında yayılmasını sağlamıştır. Turar Rıskılov, Neriman Nerimanov, Necmeddin Efendiyeve, Somursiky, Galimcan İbrahimov, Ahmet Boytursan, Feyzullah Hocayev, Mir Yakup Dulatov gibi millî komünistlerden başka Hindistan'dan M. N. Roy, Hollanda'dan H. J. F. M. Sneevliet, İran'dan Sultanzade gibi tanınmış insanlar da Galiyef liderliğinde KUTV'da ders vermişlerdir. Galiyef Doğu Halkları Kurultayı'nı düzenleyerek hayata geçirmeye çalıştığı Doğu Devrimi'ni KUTV'da teorik olarak şekillendirmiştir (Timofeyeva, 1988).

KUTV Türkiye'de de pek çok sosyalist lider, yazar ve şair yetiştirmiştir. Türkiye'de Şevket Süreyya, Vedat Nedim ve İsmail Hüsrev gibi KUTV'lular "Kadro Dergisi"ni çıkarmışlardır. Mustafa Suphi önderliğinde 10 Eylül 1920'de ilk Türkiye Komünist Partisi kurulmuştur. Türkiye, Üçüncü Dünyacılık Okulu olan KUTV'a yakınlığı nedeniyle birçok öğrenciyi Rusya'ya göndermiştir. Bunlardan bazıları Nazım Hikmet, Vâlâ Nureddin, TKP kurcularından Zehra Kosova, Nazım Hikmet'in ilk eşi Nezahat Hanım gibi aydın insanlardır. 1935'e gelindiğinde "Kadro" dergisinin kapanması, karşı-devrimci akımın güçlenmesi ve 1938'e Mustafa Kemal'in ölümüyle "Üçüncü Dünyacılık" Türkiye'de sona ermiştir.

KUTV'dan sonra ilk defa 1950'lerin sonunda ve 1960'ların başında Rusya'da yabancılar için üniversite hazırlık sınıfları açılmaya başlanmıştır. Sadece Rusya'da değil tüm dünyada küreselleşmenin bir gereği olarak yabancı öğrencilere Rusça öğretmek ve Rusça öğrendikten sonra yükseköğretime devam etmek büyük bir önem arz etmiştir. 1959 yılında Moskova Devlet Üniversitesi bünyesinde Rusça eğitim almak üzere üniversiteye hazırlık kursları açılmıştır. Kurs bir yıl sürüyordu ve amacı Rus üniversitelerinde okuyan öğrencilere Rusça öğretmektir. “1959'dan 1967'ye kadar olan sürede dünyanın 103 ülkesinden 4000'den fazla öğrenci bu kursu bitirmiştir. Sonra ülkenin diğer yükseköğretim kurumlarında Rusça üniversiteye hazırlık kursları düzenlenmiştir” (Kutuzova, 2016). 1960 yılında Halkların Dostluğu Üniversitesinde Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinden gelen uzmanları yetiştirmek için özel bir kurs açılmıştır. Rusya Eğitim Bakanlığı kendi vatanlarında hazırlık eğitimi almış olan öğrencilere Rusya'da yükseköğretim kurumlarında eğitimlerine devam etme imkânı vermiştir. Avrupa Konseyi 1958'de ortaokul öğrencilerine yönelik “Avrupa Öğrenci Değişim Programı” düzenlenmeye başlamıştır. Program çerçevesinde öğrenciler farklı ülkelerde ailelerin yanlarına gönderilmekte, oralardaki okula gitmekte ve bu çerçevede burslar verilmektedir. 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması ile birlikte yeni bir siyasi boyut kazanan Avrupa Konseyi, eğitim alanında da yoğun olarak yeni kurulan demokratik ülkelere yönelmiştir. Bu ülkelere, “İnsan Hakları”, “Sorumlu Vatandaş” ve “Çoğulcu Demokrasi”nin geliştirilmesi konularına yönelik yeni müfredatlar oluşturmalarına yardımcı olacak programlar hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi, bu örneğin dışında birçok projeler yürütmüştür. Avrupa'daki gençlere inceleme, araştırma, öğrenim, çalışma, dolaşım ve tatil için nasıl hazırlanacaklarını gösteren Avrupa İçin “Ortaokul Eğitim Projesi” düzenlemiştir. Avrupa Konseyi'nin 1990'lı yıllarda düzenlediği Workshop'lar ve Nürnberg Sempozyumları gibi bilimsel etkinlikler ve araştırmalar sayesinde tüm dünyada erken yaşta yabancı dil öğretime geçilmiştir.

1930'lu yıllarda geçen yüzyıla göre Sovyetler Birliği'nin kendini diğer ülkelere kapatması sebebiyle Moskova, Leningrad, Kiev ve diğer şehir üniversitelerinde yabancı öğrencilerin sayısı azalmıştır. Hatta Avrupa'dan Sovyet Yüksek Öğretim Kurumlarına, dernek ve parti okullarına Sovyet Komünist Partisi'nin desteğiyle göçmen komünistler girmeye başlamıştır. Güvenlik nedeniyle bu gerçek reklam edilmemiştir ama bu yıllarda Sovyet yükseköğretim kurumlarında Almanya, İtalya, İspanya, Bulgaristan, Macaristan

ve diğerk ÷lkelerden 200’den fazla öğrenci olduğuna dair bilgiler vardır (Elektronnaya Yevroskaya Entdsiklopeiya, 1988). Askerî ve mühendislik alanlarında Rusya özel bir prestije sahiptir. Nazi Almanyası, İtalya, İspanya ve Orta Doğı ÷lkelerinin ve Doğı Avrupa ordularının neredeyse üçte biri Sovyet askerî okullarında eğitim almıştır. Sovyet Dönemi’nde yabancı dil öğretim kitapları dâhil bütün alanlarda ders kitapları ve kılavuzları Marksist metodolojiye göre yazılmıştır. Rusya devleti için doğu ÷lkelerine kültürel yardım önemli stratejik hedef olmuştur. Başarılı eğitim temaslarının geliştirilmesi II. Dünya Savaşı ile kesintiye uğramıştır. İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden sonra, SSCB yabancı öğrencilere eğitim uygulamasını devam ettirmiş ve genişletmiştir. Günümüzde bu faaliyet gerçekten olağanüstü sonuçlara ulaşmıştır. Yüz elli ÷lkeden bir milyonun üzerinde yabancı çeşitli zamanlarda Sovyet ve Rus üniversitelerinden mezun olmuştur. Sovyet ve Rus üniversitelerinden mezun olan yaklaşık yarım milyon insan İsrail’de çalışmaktadır. Ayrıca *“1943 yılından bu yana, SSCB ve Rusya askerî kurumları dünya çapında 93 ÷lke için 450.000 kalifiye uzman yetiştirmiştir. Bunların çoğı Asya, Afrika, Latin Amerika ve Avrupa’dandır. Üç yüz binden fazla Rus üniversitesi mezunları Arap ÷lkelerinde çalışmaktadır. Bazı ÷lkelerde, mühendislik alanında çalışanların ve âlimlerin neredeyse yarısından fazlası Rus üniversitelerinin mezunudur* (Sputnik, 2015).

Moskova Üniversitesi 1954-1991 yıllarında Rusça kurslarında ve yabancılar için hazırlık fakültesinde özellikle Bulgaristan, Yugoslavya, Polonya, Romanya, Macaristan Moğolistan ve Çin’den öğrencilere ücretsiz Rusça öğretmiştir. 1950’li yılların ortasında Rusça öğrenmek için Arap ÷lkelerinden ve Viyetnam’dan öğrenciler Moskova Üniversitesine gelmeye başlamışlardır. 1950’li yılların sonunda yabancı öğrenci sayısı artmıştır. *“1956-1957 Öğretim Yılında Rusya üniversitelerinde 11 ÷lkeden gelen öğrenciler okurken bu sayı artmış, 1958-1959 öğretim yılında 27 ÷lkeden öğrenci gelmiştir. 1960-1980 yıllarında Rusça öğretimi modern manada yapılmaya başlanmıştır. Altı dil seviyesi belirlenmiş, Avrupa standartlarına yani Avrupa Dil Portfolyosuna göre eğitim verilmiştir”* (IRLC 2015).

1966’da St. Peterburg ve diğerk şehir üniversitelerinde filoloji fakültelerinde yeni bir eğilim başlamıştır. Yabancı öğrencilerin hazırlık sınıflarında RKİ öğretecek öğretmenlerin kalitesini artırmak için RKİ yüksek lisans, doktora programları açılmıştır.

“*Ruskiy Yazık*” isimli bir yayınevi kurulmuş ve “*Russkiy Yazık Za Rubejom*” isimli bir deergi yayınlanmış ve 1973’de Puşkin Rus Dili Enstitüsü yeniden yapılandırılmıştır. Tüm bu çalışmaları M. V. Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi Rus Dili Bilim-Metot Merkezi yürütmüştür.

Yurt dışında Fransa (Pol’ Poliya), Almanya (Anatoliy Alitan) ve Avusturya’da (Al’fred Şmid) çalışan üç Russist tüm dünyadaki Russistleri organize etmişlerdir. 7 Eylül 1967’de Sorbon Üniversitesi bünyesindeki Slav Enstitüsü 25 ülkeden 42 katılımcı ile Uluslararası Rus Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri Derneğini (MAPRYAL) kurmuştur ve ders kitapları, metotlar, sınıf ortamı eğitim teknolojisi gibi pek çok konuda görüş alışverişinde bulunulmuştur. Rus dilinin hak ettiği yere gelmesi için gereken tüm çalışmalar büyük bir özveriyle yapılmıştır. 20. yüzyılda Rusça yüz ülkede öğretilmiştir. “*MAPRYAL’in başkanlık meclisi Rusya, ABD, Çin, İspanya, Finlandiya, Almanya, Moldova, Bulgaristan, Gürcistan, Çek Cumhuriyeti, Romanya, Ukrayna, Hollanda, İsviçre ve Polonya temsilcilerinden oluşur. MAPRYAL yılda iki kere toplanmaktadır. 2015 yılında MAPRYAL’in 68 ülkeden 211 üyesi bulunmaktadır*” (Verbitskaya, Rogova ve Tpova, 2015, 2015, s.7-8).

1991 yılına SSCB dağılmış ve 15 bağımsız devlet kurulmuştur. Bunların kendilerine ait iç ve dış politikaları vardır. Elbette Rusya yeni bir yapılanmaya gitmiş, bu arada bu devletlerin hepsinde Rus diline destek vermemiş, Rusça yavaş yavaş eğitim sisteminden ve hayatın pek çok alanından uzaklaştırılmıştır. Bu ülkelerden bazılarında yabancı dil konumuna gerilemiş ve bu devletlerdeki Ruslar da 20 yılda oldukça azalmıştır. Moskova Üniversitesi Hazırlık Fakültesi Uluslararası Eğitim Merkezi St. Peterburg Devlet Politeknik Üniversitesi Hazırlık Fakültesi-Uluslararası Eğitim Programı Enstitüsü Voronej Devlet Üniversitesi Hazırlık Fakültesi gibi hazırlık fakülteleri, Uluslararası Eğitim Fakültesine dönüştürülmüştür. 1990’lı yıllarda fakültelerin devlet desteğinde ciddî düşüşler olmuştur. Bazı üniversitelerde hazırlık fakülteleri eskisi gibi kalmış, yeniden yapılanmamıştır (Rossiya v Tsifrah, 2011). 1990 yılında yükseköğretim kurumlarına yabancılar için hazırlık kurslarını ve kendi programlarını düzenleme hakkı verilmiştir.

Son 20 yılda gerçekten Rusçayı konuşan halkın sayısında azalma vardır. Rus okullarında okuyan öğrencilerin sayısı azalmıştır. Rusça, devlet okullarında ikinci ya da

üçüncü yabancı dil olarak öğretilmektedir. 1945’den 1991’e kadar var olan sosyalist devlet sistemlerinin çöküşü, Varşova Antlaşması çerçevesinde askerî iş birliğinin ortadan kalkması, Avrupa’daki sosyalist devlerin 1989-1991 yıllarındaki değişimleri Rusya’ya ve Rusçaya olan eski ilginin kalmamasına neden olmuştur. 1991’e kadar Sovyetler Birliği, kapitalist ülkelere karşı olan Avrupa ve Kuzey Amerika devletlerinin lideridir. Rusya statüsünü kaybettikten sonra bu ülkelerin de doğal olarak Rusya’ya, Rusçaya ve Rus kültürüne ilgisi kalmamıştır. 1990’lı yıllarda Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya’daki okullarda ve üniversitelerde geleneksel olarak güçlü bir pozisyona sahip Rusçayı öğrenen öğrencilerin sayısı oldukça azalmıştır. Rusça Amerika’da az öğretilen diller grubuna girmiştir.

Eğer 1991’e kadar Doğu Avrupa ülkelerindeki ortaokullarda Rusça mecburî dil olsaydı 20 milyon kişi Rusça öğrenecek ve konuşacaktı. 1991’den sonra Rusçanın yerini İngilizce almıştır. Rusça okullarda ikinci veya üçüncü yabancı dil olarak öğretilmeye başlanmıştır. Binlerce Rusça öğretmeni işlerini kaybedip ya başka dilleri ya da başka dersleri okutmaya başlamışlardır. Rusça öğretmenlerine olan ihtiyacın azalması fakültelerin ve Rus dili kürsülerinin kapanmasını yanında getirmiştir. Rus eğitim sisteminin değişmesinin de 1991’den sonra Rusça öğretimini olumsuz etkilemiştir. 1992 yılında kabul edilen eğitimle ilgili kanun ve devlet organlarınca hazırlanan şişirme dokümanlardan sonra Rus eğitim sistemi ve üniversitelerdeki yabancılar için Rusça öğretiminde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. *“1992’deki eğitim kanunu 29.12.2012 tarihli Federal Kanunu’nun kâbulü sebebiyle 1 Eylül 2013’ten itibaren kaldırılmıştır. Rus dili üçüncü bin yaşına basarken ilk defa zor bir duruma düşmüştür. Rusçanın aktif olduğu bütün alanlarda planlanan negatif eğilimler iktidarın müdahalesini gerektirmektedir”* (Russkiy Yazık, 2016). Öğretim yılında farklı milletlerin okullarında 80 bin yabancı öğrenci Rus dilinde eğitim almıştır. 1960’dan 1999’a kadar Sovyetler Birliği’nin müttefiki olan ve ekonomik-teknik iş birliği içinde olduğu 6 yabancı ülkede 66 yükseköğretimde, teknik eğitim veren özel ortaöğretim kurumlarında ve özel teknik öğretim merkezlerinde ve 5 kamu okulunda eğitimi organize etmiş ve bu okullarda Sovyet uzmanlar dersler vermiştir.

2000’lerde Rusya’ya ve Rusçaya olan ilgi canlanmıştır. En çok ilgi gösterenler ise Baltık ülkeleri, Amerika, Çin, Avusturya, Polonya, Sırbistan ve Macaristan’dır. Rusçaya, Rusya’ya ve Rus kültürüne ilginin uyanmasında Rusistlerin de rolü vardır.

Polonya, Çekoslovakya ve Slovakya’da okul ve üniversite öğrencilerinin çok sayıda katıldığı iyi organize edilmiş şiir yarışmaları yapılmaktadır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Rusça teknik, harp ve ticaret öğretim kurumlarında sağlam bir şekilde yerini korumaktadır. *“1990’da Rusya’da 126500 yabancı öğrenci eğitim görürken bu sayı 2000 yılında bu sayı 58992’ye düşmüştür. 2000 yılından sonra bu sayı basamak basamak artmış ve 2009’da 113823’e çıkmıştır. Bu öğrencilerin 61823’ü bağımsız eski Sovyet Cumhuriyetlerindendir”* (Russkaya Planeta, 2015).

Rus toplumunda Rus dili birleştirme rolünü yerine getirirken halklar arasında başlıca iletişim aracı görevi görürken ve Rus kültürünün temelini oluştururken, karşılıklı maneviyatın zenginleşmesine ve halkın yakınlaşmasına yardımcı olmaktadır. Rusya’nın prestijinin dünyada artması Rusçanın da pozisyonunu sağlamlaştıracaktır. Rusça sadece iletişim, eğitim ve medyanın dili değildir, aynı zaman da bir ideolojinin ve bir dinin dilidir. Dinî ritüellerde ve din hizmetlerinde Rusça kullanılmaktadır. Rusya’da İslamiyet’in uygulanmasında Rusça çok sınırlı olarak kullanılmaktadır. Ayinlerde, dualarda klasik Arapça kullanılmaktadır. Dinî eğitim ve sohbetlerde Rusça konuşulmaktadır. Eğer cami cemaati çok milletten meydana geliyorsa cuma hutbeleri de Rusça okunmaktadır. Museviliğin uygulamasında da Rusça sınırlıdır. Cemaatin millete göre sohbetler o dilde yapılmaktadır. Ayinler İbranice yapılmaktadır. Elbette bazı dinî metinler daha iyi anlaşılсын diye Rusçaya çevrilmektedir.

Sovyet Dönemi’nde yabancı öğrencilerin gruplarında 6-8 öğrenci varken iken Sovyetlerin son dönemlerinde sayı artmış, 12 öğrenciye kadar çıkmıştır. 1970-1880 arasında yabancılara Rusça öğretimi gözden geçirilip programlar, ders kitapları, sözlükler ve tüm ülkedeki Rusça kürsülerinde bilimsel yöntem çalışmaları koordine edilmiştir. 1992’de yabancı öğrencilere Rusça öğretiminde test standartı sistemi oluşturulmuştur. Bu çalışmaları iki grup sürdürmüştür. Birinci gruptaki uzmanlar Lomonosov Devlet Üniversitesi, Petersburg Devlet Üniversitesi ve Drujbı Narodov Rus Devlet Üniversitesi tarafından TRKİ (T. M. Balihina, G.A. Bitehtina, L. P. Klobukova, K. A. Rogova, V. A. Stepanenko ve E. E. Yurkov) hazırlanmıştır. Drujbı Narodov ve Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Yabancı Ülke Vatandaşları İçin Test Merkezinde test alanında çalışmaların organizasyonu yapılmıştır. İkinci çalışma grubu Puşkin Rus Dili Enstitüsünde TRKİ sisteminden farklı parametreleri olan test sistemi çalışılmıştır. Bu grup ilk test sistemi materyalini hazırlamıştır. 1994’te “Abiturient-test yayımlanmıştır.

Son yıllarda bu iki test sisteminin yakınlaşması üzerine çalışma yürütülmektedir. Bu sistem sayesinde uluslararası ve kültürlerarası iletişim aracı olarak Rusçanın statüsü yükselmiştir.

2.1.3.3. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları

Dillerin öğretiminin tarihi, günümüzdeki gibi modern anlamda yabancı dil öğretim kitaplarıyla değil, dil bilgisi kitaplarıyla başlar. 17. yüzyılda Batı Avrupa’da Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminin ilk kuramsal çalışmaları yapılmaya başlamıştır. Burada ilgi çekici olan, bu çalışmalardan bazılarının 18. yüzyılda gerçekleşecek dil reformlarının öncesinde yapılmış olmasıdır. 18. yüzyılda Rusça öğretiminde sözlükler, dil bilgisi kitapları ve konuşma rehberleri olmak üzere üç tip materyal kullanılmaktadır. 19. yüzyılda 18. yüzyıldan daha fazla dil bilgisi , sözlük ve konuşma rehberleri yazılmış ve 20. yüzyılda da dil bilgisi, diyalog, metin, ses bilgisi içeren kitaplar yazılmaya devam edilmiştir. Başta Fransızca olmak üzere her dilde Rusça kitaplar, sözlükler ve dil bilgisi kitapları yazılmıştır. Bu kitapların daha çok Fransızca-Rusça veya Fransızca-Rusça olmasının sebebi Fransızların kültürlü, modern millet olmasının yanında Rusya-Fransa arasındaki ilişkiler de etkili olmuştur.

2.1.3.3.1. XX. Yüzyıla Kadar Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları

19. yüzyıla gelindiğinde Rus İmparatorluğunun sınırları içinde yaşayan halkın 3/2’si azınlıklardan yani başka milletlerden oluşmaktadır. Bunların bir kısmı Slav kökenli diğerleri ise Polonyalılar, Yahudiler, Tatarlar, Latışlar, Litvanyalılar, Ermeniler, Mordlar, Estonyalılar, Gürcüler ve Türk kökenli milletlerdir. Yabancılar Rusça öğretimi kapsamlı olarak bu milletlerle başlamıştır. 19. yüzyılın ortalarında okullarda Rusça zorunlu dil olarak azınlıklara okutulmaya başlanmıştır. Ancak Rusça öğretimi için ders kitaplarına ihtiyaç duyulmuştur. İlk olarak Letonya’da 1825’te Eston çocuklar için ilk ders kitabı çıktı. Ancak öncelikle sözlükler hazırlandı. Örneğin, 1840 yılında Prof. David Çubinaşvili ilk Gürcüce-Rusça ve Rusça-Gürcüce sözlük hazırlandı. Bu yıllarda Ermenistan ve Gürcistan’dan öğrenciler başta Moskova ve Peterburg olmak üzere Rus üniversitelerinde Rusça eğitim almaya başladılar.

Rusça dil bilgisi alanındaki ilk çalışmaların karşılaştırmalı dil bilimi açısından yapıldığını söylemek mümkündür (Dil reformları öncesinde hazırlanan Rusça dil bilgisi kitapları resmî dil olan Kilise Slavcasının dil bilgisi kitaplarıydı). Özlü Rusçanın ilk dil bilgisi kitapları ancak 18. yüzyılda yayınlanmıştır. Bu dil bilgisi kitaplarından bazıları şunlardır: Dictionnaire Muscovite, A Dictionarie of the Vulgar Russe Tonge, Low German Manual of Spoken Russian, Dictionary of Pastor Richard James Domaşniye Razgovorı Frantsuzskiye, Nemetskiye, Russkiye, Dictionary of the Vulgar Russian Tongue, Novıye Razgovorı Frantsuskiye i Rossiyskiye, Novıye Upotrebitel'neysiye Prosto-Greçeskiye i Rossiyskiye Razgovarı, Novıye Razgovarı Frantsuzkiye i Rossiyskiye, Russkaya Hristomatiya, Malenkiy Russkiy.

2.1.3.3.2. XX. Yüzyılda Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları

Rusçayı yabancılar için modern yöntemlerle yazılmış kitaplarla öğretme 20. yüzyılda bu öğretim daha çok Rus asıllı olmayan milletlere öğretmekle başlamıştır. Profesyonel anlamda Rusça öğretimi ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya'ya farklı ülkelerden okumak için gelen öğrencilere yapılmıştır. Bu öğrenciler için yazılan ve en çok faydalanılan kitap, “Russkiy Yazık” isimli Rusça öğretim kitabıdır. Bu kitap P. Makovetskaya ve L. Truşina tarafından 1967 İtalyan öğrenciler için yazılmıştır. 37 üniteden oluşan kitabın 4 ünitesi fonetiktir. 33 ünitesi ise okuma metinleri içermektedir. Kitap yeni başlayanlar için hazırlanmıştır. 1000 Rusça kelime içermektedir. Aşağıda 20. yüzyılda yazılan ve en çok kullanılan kitaplara yer verilmiştir:

Russkiy Yazık v Uprajneniyah / Alıştırma ile Rusça, Russkiy Yazık Dlya Vseh, Uçebnik Russkogo Yazıka, Uçebnik Russkogo Yazıka Dlya-Studentov İnostrantsev Prakticheskaya Grammatika s Uprajneniyami, Russkiy Yazık v Kartinkah / Resimlerle Rusça (Başlangıç Seviyesi), Uçebnik Russkogo Yazıka Dlya Stajerov i Aspirantov Gumanitarnogo Profilya / Beşerî Bilimler Stajyer ve Yüksek Lisans Öğrencileri İçin Rusça Kitabı, Uçebnik Russkogo Yazıka Dlya Podgotovitel'nih Fakül'tetov Vuzov SSSR, Russkiy Yazık Dlya Vseh, Kniga Dlya Çteniye na Russkom Yazıke / Tarihin Sayfaları: Okuma Kitabı, Russkiy Yazık Dlya Vseh-Davayte Pogovorim i poçitayem/ Herkes İçin Rusça- Haydi Konuşalım ve Okuyalım, Posobiye po Razvitiyu Reçi: Filolog Olmayan SSCB Yükseköğretim Kurumlarında Okuyan Yabancı Öğrenciler İçin, Russkiy Yazık

DlyaPodgotovki v VUZI, The Bridges of Trust / Mostı Doveriya/Güven Köprüleri: Yoğun Rusça Kursu. İngilizce Konuşanlar İçin Ders Kitabı, Zdravstvuyte/Merhaba!: Rusça Konuşmaya Yönelik Kitap, Delovoy Russkiy / İş Rusçası: İngilizce Konuşanlar İçin, Davayte Govorit' po-Russki / Haydi Rusça Konuşalım: Yabancılar İçin Ders Kitabı.

2.1.3.3.3. XXI. Yüzyılda Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitapları

Rusya'da son yıllarda Türkiye'de olduğu gibi yabancılar için pek çok Rusça öğretim kitabı yazılmıştır. Ancak aşağıda yetişkinler için hazırlanmış olan ve özellikle Nijniynovgorod Dilbilim Üniversitesi, Lobaçevskiy ve Minin Üniversitesinde okutulan kitaplara yer verilmiştir.

Rusça öğretim kitaplarının çoğu “Zlatoust” yayınevi ve diğer kısmı da “Filinta”, “Nauk””, “Russkiy Yazık” tarafından basılmıştır. Bu kitapların isimleri kısa ve dikkat çekicidir. Örneğin, “Sağ ol!”, “Rusya'ya Yol”, “Gittik!”, “Bir Varmış, Bir Yokmuş”, “Benim Rus Arkadaşım” gibi. Bu kitaplardan bazıları şunlardır:

Rossiya 2000: Metinler ve Alıştırmalar, Pogovorim/ Konuşalım: Konuşma Pratiği Üzerine Yardımcı Kitap (İleri Seviye), Russkiy Yazık po-Novomu? 1, 2, 3. (A1), Dorogo v Rossiyu I. (A1), Dialog c Rossey/ Rusya'yla Dialog: İleri Seviye Video Kurs Kitabı. (1. baskı), Priyetnogo Appetite! /Afiyet Olsun! Orta Seviye İçin Yardımcı Ders Kitabı. (1. baskı), Davayte Govorit' po-Ruski! / Haydi Rusça Konuşalım, Инженеры Russkiy Yazık Buduşemu İnjenery Russkiy Yazık/ Geleceğin Mühendislerine Rusça, Privet, Saşa! Terve Sasha/ Merhaba Saşa: Başlangıç Seviyesi Büyükler İçin. (1. baskı), Okno v Rossiyu 1, 2. (İleri seviye Rusça Ders Kitabı), Russkoye Slovo / Rus Sözü: Elementary Seviye, Dorogo v Rossiyu II. (A2), Lesnitsa Steps/ Merdiven Basmakları (+CD): İş Adamları İçin, Okno v Rossiyu / Rusya'ya Pencere (İleri Seviye), Russkiy Yazık: 5 Elementov I, II III, IV, V. / Rus Dili: 5 Element (A1, A2, B1, B2, C1) (+CD), Dorogo v Rossiyu III. (B1), Russkiy Yazık Dlya Bzrozlıh Bazoviy Kurs I, Russkiy Yazık Dlya Bzrozlıh Bazoviy Kurs II, Russkiy Yazık Dlya Bzrozlıh Bazoviy Kurs II, Priglaşeniye v Rossiyu. Uçımsya Sluşat' İ Slışat Po-Russki 1, 2 / Rusya'ya Davet. Rusça Dinlemeyi ve Duymayı Öğreniyoruz: (+CD), (A2-B1), Russkiy Yazık Kak İnostrannıy / Yabancılar İçin Rusça (Temel Seviye), Poehali 2. 2: Russkiy Yazık Dlya

Bzrosly / Yetişkinler İçin Rusça, Spasibo! / Sağol. (A1), Russkiy Yazık-Moy Drug / Rus Dili-Benim Dostum (A2), Jili- Bili/ Bir Varmış Bir Yokmuş (A2), Poehali 2, 1: Russkiy Yazık Dlya Bzrosly / Yetişkinler için Rusça (A2), Moy Russkiy Drug / Benim Rus Dostum: Başlangıç Seviyesi, Mesyats v Rossiye / Rusya’da Bir Ay (+CD), Roga 1! 1. Pora1 / Zaman Geldi!1, Doroga v Rossii / Rusya’ya Yol. (B1), Jili-Bili / Bir Varmış Bir Yokmuş (A1), Ruslan 1. İngilizce Konuşanlar için Rusça Ders Kitabı, Poehali 1: Russkiy Yazık Dlya Bzrosly (A1), Roga 1! 1. Pora1 /Zaman Geldi! 1, Dorogo v Rossii II, Pişem Esse / Bir Makale Yazalım, İzüçayem Russkiy, Uznayem Rossii / Rusça Öğreniyoruz, Rusya’yı Tanıyoruz. (İleri Seviye), Kafe Piter 1, 2 (A1-A2). Fince Konuşanlar İçin, v Mire Lyudey / Dünyada İnsanlar (II ve III. Sertifika Seviyesi), Delovoy Russkiy Yazık / İş Rusçası: İleri Seviye Yabancılar İçin Ders Kitabı, Kontakt / İletişim: St. Peterburg, Prihodite!.. Priyezjayte!.. Priletayte!.. / Geliniz!.. Geziniz!.. Uçunuz!.., Russkiy Yazık / Rus Dili: İleri Seviye Ders Kitabı (+DVD), Russian in an Easy Way: Başlangıç seviyesi (+CD), V Rossii Lyubovyu / Rusya’ya Sevgilerimle (A1), Sovremenniy Uçebnik Russkogo Yazık Dlya İnostrantsev / Yabancılar için Modern Rusça Kitabı, Roga 1! 1. Pora1 / Zaman Geldi!1, Ruskiy Sezon / Rus Mevsimi (+CD) A1, Gorovimsya k Tekstu po-Russkomu / Rusça Testine Hazırlanalım (1. Sertifika seviyesi) (+CD), O Rossii i Ruskih / Rusya ve Ruslar Hakkında (B1), Jivym i Uçimsya v Rossii / Rusya’da Yaşıyoruz ve Okuyoruz: Çalışma Kitabı (A2-B1), Russkiy Yazık. Rus Dili (A1), (+CD), Matryoşka, Russkiy Yazık/ Rus Dili 1, 2, 3. (+CD) (B1 ve B1 den yukarı), Tochka Ru 1, 2: A1, +CD. 2. 2.

2.1.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Program

Program ve planlar karşılaştırılmadan önce program ve plan üzerinde durulacaktır. Bazı eğitimciler öğretim programını konular listesi olarak hazırlarken bazıları da öğretim programını amaç, hedefler-davranışlar, içerik, konular listesi, öğrenme-öğretme süreci ve hedeflerin değerlendirilmesini kapsayacak şekilde hazırlamaktadır. Bu durum öğretimin hangi kurama göre yapıldığı ile ilişkilidir. Hedefler var ise davranışsal kurama, program konular listesi şeklinde ise yapısal kurama göre program hazırlanmıştır.

Eğitim programı, öğretim programı ve ders programı olmak üzere kapsam olarak üç tür program vardır. Eğitim programının kapsamı geneldir. “Öğrenene, okulda ve okul

dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlanabilir (Demirel, 2013, s.11). Ronald C. Doll ise, eğitim programını, okul sorumluluğunda öğrencilerin değerlerini, tutumlarını, tavırlarını değiştiren, becerilerini geliştiren, bilgi ve anlayış kazanmalarını sağlayan hem süreç hem de içerik olarak tanımlamış ve okulun kontrolünde öğrencilerin tüm yaşantılarının düzeni olarak görmüştür (Doll, 1986, s.8). Öğretim programı ise pek çok dersi kapsar. Ders programı bir tek dersi kapsar ve derste işlenecek konular listesi, ders içerikleri, öğretim materyalleri listesidir. Programda öncelikle hedefler (Niçin öğretilecek?) belirlenir. Hedefler öğrenciye kazandırılması düşünülen özelliklerdir. Hedefler gözlenebilir davranışlara çevirildikten sonra hedeflere ulaşabilmek için içerik yani konular sıralanır (Neler öğretilecek?). İçerik belirlendikten sonra öğretim durumu yani öğretim-öğrenim sürecinde (Nasıl Öğretilecek?) sınıfta yapılacak tüm etkinlikler, öğretmenin kullandığı yöntem-teknikler ve araç-gereçler tanımlanır. Öğretim-öğrenim sürecinde saptanan hedef davranışların öğrenciye belirtilen süre içinde ve etkin bir biçimde nasıl kazandırılacağı belirlenir.

Ders planı, öğretim programında belirtilen kazanımlara ulaşabilmek amacıyla seçilen konuların ünitelere ayrılması ve bu ünitelerin aylara, haftalara ve günlere dağıtılmasıdır. *“Plan, önceden belirlenen eğitim amaçlarına ulaşmak için, öğretim konusu içerisinde yer alan etkinliklerden hangilerinin seçileceğinin, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağına, yardımcı ve tamamlayıcı araçların nasıl kullanılacağına ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına belirlenmesi işlemidir”* (Özçelik, 2014, s. 206). Bu alanda eğitim-öğretim, program-plan kavramları birbirine karışmaktadır. Carter V. Good’un hazırladığı eğitim sözlüğünde eğitim programı, bir çalışma alanında sertifika ya da diploma alabilmek için sistematik olarak sıralanmış konulardır şeklinde tanımlanmıştır (Good, 1973). Örnek programların hepsinde sertifika ve diploma verilmeye yönelik hatta becerilerin neler olduğu, becerilerin içeriği ve bu becerilere göre hazırlanmış örnek sorular ve bu soruların değerlendirmesini ayrıntılı bir şekilde gösteren her seviyede test standarttı da yer almaktadır.

Yabancılar dil öğretimine başlamadan önce ihtiyaç analizi yapma ve yabancılar dil öğretiminin hangi amaçla gerçekleştirileceği belirlenir. Yabancı dil öğretiminin amaçlarını ve bu amaçlara uygun kazanımları belirledikten sonra basamaklı kur sistemine uygun bir program hazırlanır. Program ve plan aşamasından sonra dil

öğretim dersinin nasıl sürdüreceği büyük önem arz eder. Dersin işlenişini yöntem, teknik, strateji ve ders araç gereçleri gibi birçok unsur etkiler (Barın, 2008).

2.1.4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı

Ankara Üniversitesinin “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı*” isimli programı, Türkiye’nin ilk kapsamlı programıdır. Program tüm üniversitelerin kullanabileceği ortak bir program çerçevesi özelliği taşımaktadır. Ankara Üniversitesi tarafından bu programı hazırlamak için 2015 yılı şubat ayında bir kurul oluşturulmuş ve kurul üç ay gibi kısa bir sürede programı bitirmiştir. Bu programda, her düzey için yabancı dil olarak Türkçe öğretim programları, ders planı örnekleri, toplumsal ve kültürel kazanım çizelgesi, tema çizelgeleri; konular, öğretim yaklaşımları, öğretim yöntemleri, öğretim teknikleri, dinleme öğretimi, dinleme öncesi etkinlikleri, dinleme sırası etkinlikleri ve dinleme sonrası etkinlikler, konuşma öğretimi, anlamlı alıştırma, iletişimsel alıştırma, okuma öğretimi, okuma öncesi, sırası ve sonrası etkinlikleri yazma öğretimi, yazma öncesi etkinlikleri, yazma sonrasında etkinlikler, değerlendirmede temel ilkeler hakkında bilgiler; performans ödevi örnekleri, performans değerlendirme, sınavlarda her beceride öğrenciyi ölçütler ve değerlendirme çizelgeleri ve öğrencinin tüm becerilerde kazanımlarını ölçen öz değerlendirme ölçekleri yer almaktadır. Programda kazanımlar, dört bölüme ayrılmaktadır: Kazanımlar dil becerilerine göre kazanımlar, dil düzeylerine göre kazanımlar, dil bilgisine göre kazanımlar ile toplumsal ve kültürel kazanımlar olmak üzere dört bölümde verilmektedir:

Dil becerilerine göre kazanımlar her seviye için belirlenmiştir. Kazanımlar, dinleme-anlama, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım, okuma-anlama, yazılı anlatım bölümlerinden oluşmaktadır.

Dil düzeylerine göre oluşturulan programda kazanımlar yine dinleme-anlama, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım, okuma-anlama, yazılı anlatım bölümlerinden oluşmaktadır. Her seviye için kazanımlar belirlenmiştir. Örneğin, dinleme anlama becerisi bölümünde A1 seviyesi için 13 kazanım, A2 seviyesi için 13, B1 seviyesi için 8, B2 seviyesi için 17, C1 seviyesi için 12 ve C2 seviyesi ise 6 kazanım vardır.

Tablo 6: Dil Becerilerine Göre Kazanımlar

Dil Becerilerine Göre Kazanımlar Dinleme Anlama
Dinleme Anlama Kazanımlar DA
DA. A1. 01 Tanışma, tanıştırma, selamlaşma, ayrılma durumlarında kalıplaşmış ifadeleri ve tümceleri ayırt eder.
DA.A1. 02 Yalın sözcükleri ve adları sesbilgisi (fonetik) açısından benzerlerinden ayırt eder.
DA. A1. 03 Sesleri ve on, ön, un, ün vb. biçimbirimleri ayırt eder.

Dil bilgisi düzeylerine göre oluşturulan programda konular, açıklamalar ve kazanımlar olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Dil bilgisi düzeylerine göre hazırlanan Türkçe program da seviyelere göre ayrılmıştır: A1-A2 seviyesi, temel 1, temel 2, temel 3 (A2), temel 4 (A2); B1 seviyesi orta 1, orta 2, orta 3, orta 4 olmak üzere 4 kur; B2 seviyesi yüksek 1, yüksek 2, C1 seviyesi yüksek 3 ve 4'tür. Programda temel 2 programı yer almamaktadır. C1 seviyesinde ise B2'nin devamı gibi yüksek 4'e geçilmiştir. Biçim-odaklı ve anlama-odaklı yaklaşımları birleştiren bir öğretim modeline dayalı olarak dil bilgisi kazanımları belirlenmiştir. "Yeni Hitit" kitaplarında öncelikle dil bilgisi yapısı verilerek öğrencinin dikkati bu yapıya çekilmiş ve bu yapıya daha sonra gelen metinlerde yer verilerek iyice bilgi pekiştirilmiştir. Biçim odaklı yaklaşımda önceden seçilmiş bir yapı açıkça veya sezdirilerek tümdengelim veya tümevarım yöntemleri birlikte kullanılarak öğretilmektedir. Anlama odaklı yaklaşımla dil öğretildiğinde bol dinleme/okuma sonucunda konuşma/yazma kabiliyeti kendiliğinden gelişir.

Ankara TÖMER Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı'nda dil bilgisi kazanımları, dil bilgisi dizini ve öğretim programı kazanımları eşleştirilmiştir. A1 ve A2 düzeyindeki hedefler daha detaylı tanımlanmış olduğundan dil bilgisi konularıyla daha iyi örtüşmektedir. Orta ve yüksek düzeylerde hedefler daha genel olduğu için dil bilgisi ile örtüşen kazanımların sayısı azdır.

Tablo 7: Ankara TÖMER Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı

A1 Düzeyi, Temel 1			
Konular	Açıklamalar	Kazanımlar	Kazanımların Düzeylere Göre Eşleştirilmesi
Alfabe		DB. A1.01.Yazı birimlerini ayırt eder	DA. A1. 03 sesleri ve biçim birimlerini ayırt eder (on, ön, un, ün gibi).
Çokluk eki	-lar eki	DB. A1.02 Birden fazla varlığı ifade etmek için kullanır.	
Soru Adılları	bu ne? bu kim? Kaç?	DB. A1.03 Soru adılarını doğru şekilde kullanır	KK. A1.06 Bir harita veya şehir planı üzerinde yer tarifi yapar.

DB (dinleme becerileri), DA (dinleme-anlama), KK (karşılıklı konuşma)

Toplumsal ve kültürel değerlerdeki kazanımlar geneldir. Her seviye için dinleme, konuşma, anlama ve yazma kazanımları karışık olarak verilmiştir. Sosyal ve kültürel temalar oluşturulurken tematik yaklaşıma göre yapılmıştır. Ankara TÖMER programında seviyelere göre öğrencilerden beklenen dil yeterlilikleri şöyledir:

Temel Türkçe-1 düzeyini bitiren öğrenciler üç temel zamanı (Geçmiş zamanı, Şimdiki Zamanı ve Gelecek Zamanı) öğrenir ve rahatlıkla kullanabilir; ayrıca günlük basit konuşmaları zorlanmadan yapabilir, basit soru sorabilir ve sorulara cevap verebilir.

Temel Türkçe-2 düzeyinin sonunda öğrenciler günlük konuşmalarda çok daha akıcı konuşabilirler. Bazı karmaşık yapıları kullanabilir ve bu yapılarla sorular sorabilirler ve bu tip sorulara cevap verebilirler.

Orta Türkçe-1 düzeyinden sonra öğrenciler günlük konuşmaları son derece akıcı bir şekilde konuşabilirler. Bunun yanında daha zor ve karmaşık konularda konuşabilirler, yazabilirler. Sözlük yardımıyla da olsa gazete okuyabilirler.

Orta Türkçe-2 düzeyi bitiren öğrenciler Türkçedeki birçok karmaşık yapıyı öğrenirler ve bu yapıları kullanmaya başlarlar. Bu kurda derslerde küçük gazete haberleri okunur. Öğrenci zor konularda rahatça konuşabilir, tartışabilir.

Yüksek Türkçe-1 düzeyinde öğrenciler Türkçedeki bütün zamanları öğrenebilir ve kullanabilir. Zor olan gazete ve dergi metinlerini okuyabilir, akıcı bir şekilde konuşabilir.

Yüksek Türkçe-2 düzeyini bitiren öğrenciler her türlü konuda son derece akıcı konuşabilir ve her türlü konuda fikir ve düşüncelerini kompozisyon kuralları çerçevesinde yazabilirler.

Yüksek Türkçe-3 düzeyinde öğrenci Türk dilini yazılı-sözlü olarak kullanma becerilerini hem geniş hem de derin bir biçimde kullanabilir ve Türkçenin inceliklerini anlar. Her konuda çok rahat yazabilir.

Ankara TÖMER'in programında her seviye için örnek ders planı da oluşturulmuştur. Planda dil becerisi, kazanım, dil işlevi, yöntem ve teknik, öğretim araç ve gereçleri, süre, öğrenme ürünü vardır. Dersin işleniş kısmında giriş, gelişme ve sonuç etkinliklerine yer verilmiştir.

Gazi TÖMER Türkçe programında temel becerilere göre kazanımlar yer alır, süre verilmemiştir.

Tablo 8: Gazi TÖMER Türkçe Programı

A1 DÜZEYİ	DİL BECERİLERİNE YÖNELİK KAZANIMLAR				
BÖLÜM ADI	KONU	OKUMA-ANLAMA	KONUŞMA	YAZMA	DİNLEME
MERHABA!	1. Metin: Ben ve Arkadaşlarım (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Gazete ve dergi metinlerindeki kişiler ile ilgili bilgileri (oturduğu yer, yaş vb.) anlar.	Kendini ve birini tanıtır; basit selamlaşma ve vedalaşma kalıplarını kullanır. Karşısındaki kişiye kişisel bilgileriyle ilgili sorular sorar	Meslek, yaş, adres ve hobilerine ilişkin bir form doldurur. Kendini tanıtır (adı, soyadı, doğum tarihi, milliyeti, yaşı, mesleği, öğrenim durumu, hobiler	Çok yavaş ve belirgin bir biçimde konuşulduğunda ve anlamını kavrayabilmek için yeterli aralar verildiğinde dinlediğini anlar.

Gazi TÖMER'in "Alanlara Yönelik Meslekî Türkçe ve Akademik Yazma Eğitimi Genel Çerçeve Programı'na lisans ve yüksek lisans öğrencileri devam etmektedir. Sosyal bilimler alanında 120 saat /12 hafta, fen bilimleri alanında 80 saat/8 hafta ve sağlık bilimleri alanında 80 saat/8 hafta ders verilmektedir ve bu dersler isteğe bağlı derslerdir. Her Türkçe öğrenen öğrenci devam etmek zorunda değildir. Gazi

TÖMER'in “Alanlara Yönelik Meslekî Türkçe ve Akademik Yazma Eğitimi Genel Çerçeve Programı”, sosyal, sağlık ve fen-matematik alanları olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır:

Sosyal Bilimler, Edebiyat ve Dil Bilimleri (10 Saat), Güzel Sanatlar (10 Saat), İletişim Bilimleri (10 Saat), Eğitim Bilimleri (10 saat), Hukuk (10 saat), Tarih (10 saat), Sanat Tarihi (10 saat), Sosyoloji-Psikoloji (10 saat), Siyaset Bilmi (10 saat), Coğrafya (10 saat), Felsefe (10 saat), Din Bilimleri (10 saat); Matematik- Fen bilimleri alanında matematik (20 saat), fizik (15 saat), kimya (15), istatistik (15), biyoloji (15 saat); Sağlık Bilimleri alanında Genel Cerrahi (10 saat), İç Hastalıkları (10 saat), Çocuk Sağlığı Hastalıkları (10 saat), Hemşirelik (10 saat), Dişçilik (10 saat), Biyokimya (10 saat), Psikiyatri (10 saat), Veterinerlik Bilimi (10 saat). Bu derslerle ilgili temel kavramlar, terimler ve yapıların Türkçe karşılıkları öğretilmektedir. Bu programda süre ve kazanımlar verilmiştir.

Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün 2017 yılında yetişkinler için hazırlamış olduğu B1 seviyesine yönelik bir programı vardır. Yalnız bu programın adı, Yabancı Diller Türkçe programı olması ilginçtir. Bu programın adı “yabancılar için Türkçe programı” veya “yabancı dil olarak Türkçenin programı” olabilirdi. Yabancı Diller B1 Seviyesi Türkçe Kurs Programının toplam eğitim süresi her bir tema için 32 saat olmak üzere 320 ders saati olarak planlanmıştır.

17 yaşını tamamlayanlar, Türkçe A2 seviyesindeki bir kursa katılmış ve başarmış olduğunu belgelendirenler, Türkçe A2 seviyesindeki bir kursu bitirme belgesine sahip olmayanlar için; B1 seviyesinde kursu verecek olan öğretmen/öğretmenler tarafından yapılacak olan seviye belirleme sınavı sonucuna göre Türkçe A2 seviyesinde bilgiye sahip olduğu tespit edilenler bu kursa katılırlar. Haftalık ders saati dağılımı, günlük 8 saati geçmemek üzere eğitim merkezinin fizikî durumu, başvuran kişi sayısı ve uygunluk saatleri göz önünde bulundurularak yaygın eğitim kurumu müdürü ve yabancı dil zümre öğretmenleri tarafından kararlaştırılır. Programın içeriğinde; programın genel amaçları, kursun seviyesi ve tanımı, Avrupa Ortak Dil Kriterlerine göre kazandırılacak dört dil becerisi, referans dokümanlar ve dayanaklar, programın süresi, giriş koşulları, eğitimcilerin niteliği belgelendirme, eğitim merkezi yeri, eğitim/öğretim donanımları, derste kullanılabilecek araç ve gereçler, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim yöntem ve tekniklerinin seçiminde dikkat edilmesi

gereken faktörler, iletişimsel dil yeterliliği, dil öğrenenlerin yararlandıkları stratejilere yer verilmiştir (Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Kurs Programı, 2017).

Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Kurs Programı Temaları:

1. Tema Kişisel Bilgiler ve Tanıtım
2. Tema Gündelik Yaşam
3. Tema Eğitim ve İş Yaşamı
4. Tema Toplum ve Şehir Hayatında Birey
5. Tema Bilgi Kaynakları ve Medya
6. Tema Boş Zaman ve Eğlence
7. Tema Seyahat
8. Tema Farklı Kültürler Davet ve Kutlamalar
9. Tema Geçmişteki Olaylar ve Tarih
10. Tema Sosyal ve Güncel Konular

Her tema için ayrılan süre 32 saattir.

Ölçme ve değerlendirmede; tema sonu değerlendirme 22 seviye tespit sınavı, kursiyerlerin kendi kendini değerlendirmeleri, dört dil becerisinin ölçme ve değerlendirilmesindeki sınırlılıklar, yabancı diller Türkçe B1 seviyesi kurs programı kursiyer değerlendirme çizelgesi yer almaktadır.

Dört dil becerisinin tavsiye edilen ağırlık dağılımı eşit olup “Dinleme” 25, “Okuma” 25, “Konuşma” 25 ve “Yazma” 25 olmak üzere 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Bununla birlikte, kursiyerlerin ihtiyaçlarına, işlenen konunun içerik ve özelliğine göre ders öğretmeni bu oranları değiştirebilir. Her temanın sonunda süresi 1 ders saatini geçmemek kaydıyla 75 puan üzerinden (veya ders öğretmenin yeniden belirlediği oranlara göre), üç dil becerisini (dinleme, okuma ve yazma) kapsayan bir sınav yapılır. Konuşma becerisi ise öğretmen tarafından temayı uygulama süresince, ders esnasında, öğrenen bireyleri gözlemleyerek ölçülür. Öğretmen, öğrenenlerin sözel ve karşılıklı konuşma yeterliklerini 25 puan üzerinden (veya ders öğretmenin yeniden

belirlediği bir orana göre) verilir (Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Kurs Programı, 2017).

2.1.4.2. Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretim Programı

Rusya’da üniversiteler genel olarak tek bir programa bağlı kalmaktadırlar. Bu programı Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı hazırlamıştır. Türkiye’de üniversitelerin kabul ettiği tek bir ortak çerçeve program yoktur. Rus üniversiteleri Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu programa göre kendi programlarını hazırlamaktadırlar. Bu programlarda hedefler ve amaçlar yer almaktadır. Rusça program A1 (Uroven’ vjivaniya / Breakthrough / Novice), A2 (Bazoviy uroven’ / waystage/ Intermediate), B1 (TRKİ-I /Porogoviy Uroven’ / Threshold/Intermediate-High), B2 (TRKİ-2 / Prodvinutiy uroven’/vantage/advanced) C1 (TRKİ-3 / Proficiency/Advanced Plus) C2 (TRKİ-4 / Good User / Good User) seviyelerine göre ayrı ayrı hazırlanmıştır ve ayrıca her seviye için sınav amaçları ve soru çerçeve programı hazırlanmıştır.

Program yükseköğretim kurumları hazırlık sınıflarında okuyan (A1, A2, B1 seviyesine göre) yabancı öğrencilere Rusça öğreten öğretmenlerin faydalanması için 2001 yılında Moskova’da MGU (Moskova Devlet Üniversitesi), RUDN (Halkların Dostluğu Üniversitesi), MADY (Moskova Devlet Otomobil- Yol Teknik Üniversitesi), SPBGU (St. Petersburg Büyük Petro Politeknik Üniversitesi) üniversitelerinin seçkin öğretim üyeleri tarafından hazırlanmıştır. Bu program Z. I. Yesina, G. I. Kutuzova, M. M. Nahabina, N. I. Soboleva, G. A. Suchkova bulunduğu yayın kurulu tarafından kontrol edilip basılmıştır. 620-680 saatlik Rusça öğretimini kapsamayan program 134 sayfadır ve iki bölümden meydana gelmektedir. Bu program hazırlanırken dil öğretiminin yanında yabancılara Rus tarihi ve kültürünü tanıtmayı da amaçlamaktadır.

Bu programın bir ayırt edici özelliği de materyal sunumunun yabancı dil olarak Rusça (RKİ) devlet eğitim standartlarına uygun oluşudur. Her şeyden önce öğretim materyallerinin düzenlenmesi konu-durum prensibine göre düzenlenmiştir. Programda materyalin sunumu devam karakteri taşımaktadır. Materyal her seviyede farklıdır. Bir sonraki seviyede tekrar edilmemektedir. Örneğin, bazoviy (A2) seviye elemantry seviyesindeki bir materyalin tanımını içermez. Program, sosyo-kültürel ve günlük

iletişim alanında iletişimsel yeterlilik ve meslekî eğitim alanında iletişimsel yeterlilik olmak üzere iki bölümden oluşur.

Programın İçeriği

1. zet
2. n söz
3. Rusça ders programının dört temel beceri ve dil bilgisi alanında hedefleri ve amaçları
4. Teorik çalışmaların içeriği
5. Pratik çalışmaların içeriği
6. Kendi kendine çalışma programı
7. Eğitim sonuçlarının günlük ve final kontrolü
8. Ders programı için yararlanılan kaynaklar
9. Öğrencinin eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi
10. Değerlendirme planı

Rusça dersinin genel amaçları şöyledir:

- Dil bilgisi ve dil bilim becerilerini geliştirmek (Meslekî eğitim ve bilimsel konuşma alanlarında yazılı veya sözlü metinlerde kullanılması için dilsel materyallerin sistemleştirilmesi ve genelleştirilmesi),

- Konuşma yeterliliğini geliştirmek (Eğitimsel ve bilimsel konuşma alanlarında monolog ve diyalog özelliğine sahip metinlerini üretme ve çoğaltma yeteneğini),

- Sosyal yeterliliği geliştirmek (Mesleki ğretim durumlarında ve bilimsel konuşma alanlarında kendi sosyal statüsüne uygun iletişimsel niyetlerini gerçekleştirmek, konuşanların başlıca sosyo-davranışsal kişiliklerini anlama becerisini),

Sosyo-dil bilimsel yeterliliği şekillendirmektir (Mesleki ğretim ve bilimsel alanlarda kullanılan farklı konuşma stratejileri ve taktikleri kullanma becerisini).

Programın I. bölümü “Sosyo-Kültür ve Günlük Konuşma” alanında konuşma yeterliliğinin içeriğinde yabancı dil olarak Rusçanın kullanımının genel kapsamı, sosyo-kültür ve günlük konuşma hesaba katılarak konuların (asgari durumsal-tematik), amaçlar, iletişim durumları, konuşma konuları; her seviyede (A1, A2, B1) konuşma becerileri gereksinimi, ses bilgisi, yapı bilgisi-kelime yapımı ve cümle bilgisi; konuşma

becerileri gereksinimi başlığı altında ise dinleme, konuşma, okuma ve yazı: A1, A2 ve B1 seviyelerine uygun olarak minimum fonetik, morfoloji, sentaks şeklinde sunulan dil materyallerinin tanımını kapsar. Programda Rusçanın doğru telaffuzuna, tonlamaya ve vurguya önem verilmiştir.

Programın II. bölümünde “Meslekî Eğitim İletişim Becerileri” alanında yabancı öğrencilerin farklı iletişimsel sorunlarını çözmek ve anlama becerisine sahip olmaları için iletişimsel konuşma bloklarını tespit etmek zorundadır. “Konuşma Yeterliliği”nin içeriğinde amaçlar, iletişim durumları, konuşma konuları; her seviyede (A1, A2, B1) konuşma becerileri gereksinimi, fonetik, morfoloji, kelime yapımı, sentaks ve I. bölümden farklı olarak kelime bilgisi yani leksika; konuşma becerileri gereksinimi başlığı altında ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri yer almaktadır. Örneğin, A1 seviyesinde 120-150 kelimelik bir monologda anlatılan bilgileri bir diyalogun içeriğini ve niyetini anlar (Nahabina ve diğerleri, 1999). Programın 91. sayfası “ek” bölümüdür. Bu bölümde 38 dil bilgisi terimini içeren terimleri sözlüğü, 14 sayfalık A1, A2, B1 seviyesi için alfabetik sıraya göre dizilmiş sözlük ve sonrasında teknik ve bilim, beşerî bilimler, ekonomi, sağlık-biyoloji ile ilgili kelimelerin bulunduğu sözlük kısmı ve içindekiler bulunmaktadır.

Programda A1, A2, B1 seviyelerine göre ayrı ayrı dinleme, konuşma, yazma, okuma becerileri adı altında kazanımlar verilmiştir. Örneğin, dinleme bölümünde işlenecek monolog metninin temasının sosyo-kültürel ve güncel olması, kaç sözcükten (120-150) oluşması gerektiği, bilinmeyen kelimelerin (% 1) sayısı, okuma süresi (120-140 dakikada); diyalog metninin kaç replikten (4-6) oluşması gerektiği, bilinmeyen kelimelerin (% 1) sayısı, okuma süresi (120-150 dakikada).

Okuma becerilerinde 20 dakikada 250-300 sözcük okunması ve metinde bilinmeyen kelimelerin sayısının (% 1-2) tavsiye edilmektedir.

Yazı becerilerinde örnek metnin 200 kelimelik bir metin olması, metinden hareketle ve sorularla oluşturulan bir taslağa göre 7-10 cümlelik bir metin yazılmasının uygun olduğu belirtilmektedir.

Konuşma becerilerinde de yine aynı şekilde 150-200 kelimelik bir okuma metnini okuduktan sonra metinde anlatılanların 7 cümleyle ifade edilmesi istenmektedir.

Dil yeterliliği başlığı altında fonetik, morfoloji, sentaks ve dil bilgisi kısımlarında ne öğretileceği teferruatıyla izah edilmektedir. Dil yeterliliğinde her beceride dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanımlarına yer verilmiştir. Kazanımlardaki cümleler “....öğrenci yapmak zorundadır.” şeklinde bitmektedir.

Dil seviyesi ilerledikçe kelime sayısı artmaktadır ve A2 seviyesindeki bir metinde 300-400 kelime; B1 seviyesindeki bir metinde 600-800 kelime vardır.

Tablo 9: A1 ve A2 Seviyesinin Amaçları, İletişim Durumları ve Konuları

Amaçlar	İletişim Durumları	Konuşma (İletişim) Konuları
Öğrenciler belirli iletişimsel sorunlarını çözerken aşağıdaki amaçları sözlü olarak gerçekleştirmelidir: -İletişime girmek, biriyle tanışmak, birine kendini tanıtmak, selamlaşmak, vedalaşmak, birine hitap etmek, teşekkür özür kimseye temas ve teşekkür etmek ve özür dilemek, teşekkürle cevap vermek, tebrik etmek, dikkat çekmek, tekrarlamasını rica etmek, tekrar sormak; hatırlatmak, sohbet etmek; -Bilgi sormak ve bilgi vermek: Bir olay, kişi, nesne, varlıklar nesneler ait nitelik ve nicelikler, hareketler, zaman, yer, hareketin ve olayın sebebi, amacı, hareketin lüzumu hakkında bilgi sormak veya bilgi vermek; -İsteği, amacı, ricayı, talebi, isteği, dileği, öğüdü, teklifi, daveti, rızayı, razı olmamayı, vazgeçmeyi, izni, yasağı, söz vermeyi, güvensizliği, şüpheyi ifade etmek: - İlişkilerini ifade etme: Kişiyi, nesneyi, olayı, davranışı; bir tercihi inancı, sürprizi, sempatiyi, üzüntüyü ifade etme.	İdarî hizmetlerde, ofiste, dekanlıkta, müdürlükte Bakkalda, mağazada, büfede, çarşıda, eczanede Havaalanında, istasyonda Postada, Bankada Yemekhanede, kantinde, kafede, restoranda Kütüphanede Derslerde, üniversitede, sınıflarda Şehirde, taşıma araçlarında Tiyatroda, sinemada, müzede, gezide Telefonda konuşma	Tema 1 Kendinden bahsetme: Çocukluk, öğrenim, iş, aile, hobiler Tema 2 Öğrenim ve iş, öğrenim yeri veya iş yeri, meslek Tema 3 Eğitim sistemi: Rusya’da ve anavatanda okullar, kolejler, üniversiteler Tema 4 Yabancı diller öğrenimi, insan hayatında yabancı dil öğrenmenin rolü ve anlamı; Rus dili öğrenimi Tema 5 Kişinin yaşam şekli, gelenekleri, adetleri Tema 6 Boş zaman, dinlenme, hobiler, tutkular (sanat, spor, seyahat, vb. Tema 7 Şehir, başkent, ülkeler, kendi şehrin Tema 8 Ülke coğrafyası, tarihi, ekonomisi, kültürü (Rusya, kendi ülken) Tema 9 Rusya’nın ve anavatanın (kendi ülkesinin) ünlü bilim ve kültür adamları Tema 10 Ekoloji: doğa ve insan

Dil bilgisi üç bölümden oluşmaktadır:

Kelime yapımı: Bilimsel kelime hazinesine özgü ekler.

Morfoloji: Bilimsel üslup içerisinde isim/cins, sayı ve hâl; sıfat/ uzun ve kısaltılmış biçimi, derecelendirme; zamir; fiil/biçimi, zamanı, görünüşü, çatı bakımından fiiller, işlevsel sözcükler /edatlar, bağlaçlar.

Cümle bilgisi: İsim-fiil dönüşümleri, özne ile yüklem uyumu, cümledeki anlamsal ve mantıkî ilişkilerini ifade yolları, kelime düzeni; birleşik cümleler, tipi, farklı tiplere ve seviyelere ait söz dizim birimlerinin transformasyonu, dil bilgisi ve sözcük birimlerinin işlevsel ve biçimsel kullanımı.

Dil bilgisi Derslerinin Teorik Bölümünün İçeriği

Kelime yapımı

- İsimler – soyut isimler, mastarlar (isim fiiller), birleşik isimler, birleşik sıfatlar.

Morfoloji (Biçim bilgisi)

İsim: soyut isimlerin kullanımı, soyut isimlerin cinsi, topluluk ismi, bilimsel metinlerde isimlerin sayı kategorisinin anlamı.

Sıfatlar: Uzun ve kısa sıfatlar. Uzun ve kısaltılmış sıfat tamamlaması. Predikatif sıfatlar. Sıfatlarda derecelendirme. Sıfatların terminolojik anlamı.

Zamir: Bilimsel metinlerde zamirlerin anlam özellikleri.

Fiil: Fiilin görünüşü, bilimsel metinlerde görünüş formlarının kullanımı. Çatı bakımından fiiller, dönüşlü fiil, birleşik fiiller, geçişli/geçişsiz fiiller.

Ortaç: Bilimsel metinlerde ortaçların kullanımı, tam ve kısaltılmış ortaçlar, ortaç yapıları.

Ulaçlar: Bilimsel metinlerde ulaçlar, ulaç yapıları, işlevsel sözcükler, edatlar, birleşik edat yapıları.

Bağlaçlar: sebep, sonuç, amaç gibi anlam taşıyan birleşik bağlaçlar.

Cümle bilgisi

- Bilimsel metinde işlevsellik ve üslup açısından dil bilgisi ve kelime birimlerinin kullanımı.

- Bilimsel metinde farklı ilişkiler tiplerinin ifade edilmesi.

- Özne ve fiil ilişkilerinin ifade edilmesi, özne olan topluluk isimleri.

- Zamir ve genişletilmiş yan cümleler dâhil olmak üzere, özne olarak isimleşmiş sıfat, ortağ ve kelime grupları.

- Yardımcı fiiller ve fiil grupları (gruplandırma için),

- Bilimsel metinlerde belgisiz şahıs cümlesi,

- Çok ögeli isim ve fiil yapıları (Bu soru daha detaylı olarak açıklanmış olmalıydı.).

- Nesne ilişkilerinin ifade edilmesi.

- Nesne olan geçişli ile geçişsiz fiiller ile isim -fiiller, fiil ile isim tamamlamalarının uygunsuzluğu için örnekler (soru ile ilgilenmek – soruya olan ilgi), tek fiil tamamlaması ve fiil ile isim grubunun tamamlaması (bir şey desteklemek – bir şeye destek vermek).

- İlgi hâlindeki isimlerden oluşan kelime grubu (uzay değerlendirilmesi programının gerçekleştirilmesi).

- Birkaç nesne olan fiiller (otomatik makineleri üretimde uygulamak);

- Sabitlenmemiş nesne yapıları (kanıtlara dayanarak iddia etmek, çelik yerine plastik maddeleri kullanmak, takip olarak hareket etmek vs).

- ki ve için bağlaçları ve rölatif kelimeler ile birleşik cümleler;

- Bağlaç ve bağlaç grubu ile birleşik cümle (Sebebi nedir belli değil);

- mi bağlacı ile birleşik cümle (Uzun zaman önce mi oldu belli değil).

- hangisi, nerede, ne zaman, nereden gibi anlamları taşıyan bağlaçlar ile eklenen yan cümle içeren birleşik cümleler;

Belirteç niteleyenlerinin ifade edilmesi:

a) Yön: nerede, nereye, nereden bağlaçları ve ilgili zarflar ile birleşik cümleler;

b) Zaman: Birleşik bağlaçlar ile birleşik cümleler (sırasında, kadar, önce, sonra, -dığı gibi, -ar –maz, -ana kadar, itibaren);

c) Şart:

- “bağlı olarak, bağımsız olarak, durumunda” kelime grupları ile yapılar; eş anlam yan cümleler (baskıdan bağımsız olarak –baskı ne olursa olsun);

- “eğer ve –dığı zaman” bağlaçları ile birleşik cümleler,” eğer, o zaman; eğer, demek ki; eğer, o hâlde; durumunda” gibi ilgili sözcüklerin grup olarak kullanımı;

- kıyaslama anlamında “ile edatı ve -dıkça “yapıları; kıyaslama anlamında” -dığı ölçüde” bağlacı ile birleşik cümle; belirlenen yapıların eş anlamlılığı,

- “dıkça” anlamına gelen bağlaç ile kıyaslama anlamında birleşik cümle;

d) Sebep-sonuç:

- “çünkü, madem, zira” bağlaçları ile birleşik cümle;

- “sayesinde, -dan dolayı, -dan” edatlarıyla yapılar ve “... sayesinde, ... -dan dolayı, ... için” bağlaçları ile birleşik cümle;

- sebep ve sonuç anlamını taşıyan bağlaçsız birleşik cümle, girişik cümle ile ek anlamlılık;

- “sebebiyle, vesilesiyle, dolayısıyla, yokluğu dolayısıyla, olmadığından, yokluğu nedeniyle” kelime gruplarıyla yapılar;

e) Amaç:

- “amacıyla, menfaatine, adına, üzere, uğruna gibi” amaç anlamına gelen yapılar;

- “için” bağlacı ile birleşik cümle; “... için kullanmak, ... Amacıyla” kullanmak gibi yapılarla eş anlamlılık;

f) Başta yani girişte bulunan ve karşıtlık bildiren yapılar;

- “rağmen’ ve ... -a rağmen ve ... -dığı hâlde, gerçekten, hakikaten, gene de, ne de olsa, ama, fakat” kelimeleri “-dığı hâlde”.

- Giriş tümcesinde “bütün, tüm tam... ile” kelime gruplarıyla yapılar (üstünlük, noksan, avantaj vs.)

- Yan tümcede “oysaki, hâlbuki iken” bağlaçları ile birleşik cümle.

- Yan cümlede ulaç yapıları; birleşik cümle ile eş anlamlılık.

g) Durum, ölçü ve derece:

- metoduyla, yolu ile, vasıtasıyla ve yardımıyla” yapıları; edat kullanılmadan vasıta hâli ile değişim şartları.

- “göre ve altında” anlamına gelen edatlar kullanılarak yönelme hâlindeki ve vasıta hâlindeki isim yapıları (öğrenci onaylanan plana göre profesörün gözetiminde çalışmaktadır) ve ... “göre, uyarınca, istinaden” kelime gruplarıyla yapılar;

- “için” bağlaçları ve “gibi (değil), kadar (değil), derecede (değil)”, fazla kelimeleri ile derece anlamına gelen birleşik cümleler.

Birleşik cümlede cümleler arası bağlantılar.

Cümlenin içindeki ögeleri ve cümleler arasında bağlantılar:

- ve anlamına gelen bağlaçlar ile basit ve birleşik cümleler (gene de, ne de olsa); “da..., da...; ne..., ne...”;
- “yalnız ...değil hatta, değil yalnız ..., dahi, fakat” bağlaçları ile basit ve birleşik cümleler;
- “ya..., ya; bir... bir” bağlaçları ile basit ve birleşik cümleler;
- “üstelik, hem de, böylece, ayrıca, aynı zamanda” kelimeleri ile birleşik cümle ve ayrıca, dışında basit cümleler;
- Açıklama anlamında kullanılan bağlaçlar ile cümle: “yani veya daha doğrusu”;
- Açıklama anlamında kullanılan kelimeler ve kelime grubu ile cümleler (örneğin, bu arada, özellikle, üstelik);
- Söyledikleri yorum yapan kelime, kelime grubu ve cümleleri içeren cümleler (giriş konstrüksiyonları);
- Karmaşılaştırılmış tarz birleşik cümle;
- Aynı ana cümleye ait birkaç yan cümle olan birleşik cümle (homojen ve homojen olmayan birleşme);
- Birkaç yan cümle olan birleşik cümle, her yan cümle bir önceki yan cümleye aittir (sıra ile birleşme);
- Birkaç alt yan cümle olan ve yan cümlelerin sıra ile birleştiği birleşik cümle;
- Ortaç ve ulaç grubu, giriş kelimeleri veya homojen ögeler olan yan cümlelerden oluşan birleşik cümle;
- Yan cümlenin ana cümle ile veya diğer yan cümle birleştiği birleşik cümle (ortak kullanılan bağlaçlar: eğer ki, -dığı hâlde, -dığı zaman, çünkü eğer, için, çünkü .. -dığı hâlde, çünkü ... iken);
- Metinde aşağıdaki kelimeler yardımı ile birleşen ayrı cümlelerden oluşan karmaşık sözdizimi bütünü;
- a) Bağlaçlar, ilgeçler, giriş kelimeleri ve yardımcı kelimeler (da, gene, ki vs.);
- b) Bağlaç olarak kullanılan artgönderim zamirleri, zamir tipi belirteçler, edat-zamir grupları;

c) Bir önceki ve bir sonraki metin ile bağlantıyı kıran sıfat ve ortaçlar (yukarıda belirlenen, belirtilen, son, değerlendirilen, analiz edilen vs.);

d) Direkt ve değişen tekrarlar olarak tam anlamlı kelimeler, eş anlam kelimeler, zıt anlam kelimeler, artgönderim kelime gruplarının ögeleri, semantik ögeler (biçimsel bağlantılar yoksa);

e) Güzel ve etkili konuşma ile ilgili sorular;

f) Cümleler arası bağlantı aracı olarak kullanılan belgisiz şahıs cümlesi/ söz dizim paraleliği/ (tutalım ki; bakalım ki). Farklı çeşit ve seviyeye ait söz dizim birimlerinin transformasyonu, metin transformasyonu dâhil. Transformasyon kuralları.

Bilimsel tartışma, tez savunması sırasında kullanılan ifadeler.

Dört Temel Beceriye Göre Rusça Öğretiminin Genel Hedefleri

Okuma öğretimiyle aşağıdaki becerilerin geliştirilmesi ve yetkinleştirilmesi hedeflenmiştir:

- Günlük kısa metinleri ve bilimsel metinleri dikkatli okuma, seçmeli esnek okuma ve göz atarak okuma (göz atarak seçmeli esnek okuma, özetleyerek seçmeli esnek okuma);

- Farklı büyüklükteki metinlerin mana olarak bölünmesi ve analiz edilmesi;

- Konuya göre ana fikir ve hedef bilgilerinin elde edilmesi;

- Bilgilerin özetlenmesi için ana fikir ve hedef bilgilerin seçilmesi;

- Bilimsel metinleri hızlı okumanın teknikleri.

Konuşma öğretimiyle aşağıdaki becerilerin yetkinleştirilmesi hedeflenmiştir:

- Metin malzemelerine dayanarak kendi metnini üretmek (monolog-tekrarlama, monolog-mesaj);

- Okumuş/dinlemiş oldukları metinlere dayanarak bilgileri özetlemek;

- Özet hitabet konuşması oluşturmak (kendi görüşünü belirterek);

- Daha önceden hazırlıklı veya hazırlıksız olarak belirli bir iletişim ayarıyla tartışma yapmak;

- Muhatap görüşlerini çürütmek için kendi görüşünü destekleyen ek argümanlarla savunma;

Dinleme öğretimiyle aşağıdaki becerilerin yetkinleştirilmesi hedeflenmiştir:

- Dinlemiş oldukları metinlerden gerekli bilgileri çıkarma;
- Sözlü ve yazılı metinler birleştiği zaman yeni bilgileri çıkarma;
- Dinlemiş oldukları metinlerdeki bilgileri kombine etme;
- Monolog ve diyalog metinlerini anlama (tartışma dâhil) ve bilgileri hemen veya daha sonra sözlü olarak kullanmak üzere ana bilgilerini anlama (gerçek konuşma ihtiyaçlarına uygun olarak).

Yazma öğretimiyle aşağıdaki becerilerin yetkinleştirilmesi hedeflenmiştir:

- Metni soru-cevap bütünü olarak analiz etme (cümleyle, paragrafla, metinle ilgili soru sorma);
- Metnin yapısını analiz etme (düşünceleri bir paragrafta ifade edecek ve bu paragrafları metin olarak birleştirecekler);
- Metni mana açısından bölme (farklı metin planlarını yapacaklar);
- Metnin içeriğini anlatma (metnin formunu değiştirmeden içeriğini anlatma);
- Örneğe göre metin yazma;
- Metnin konusunu ve fikrini izah etme (metnin formunu değiştirerek içeriğini anlatma);
- Metni kısaltarak yazma (metin bilgilerinin kısaltılması);
- Özet yazma (metnin formu değiştirerek özet yapması);
- Metni genişleme (metinlere dayanarak metin yazabilecekler);
- Bilgileri kombine etme (öğrenmiş oldukları bilgilere göre rapor yazabilecekler);
- Metni yorumlama (kendi görüşünü belirterek, birkaç kaynaktan bilgi alıp kritik yaparak yazılı monolog yapabilecekler);
- Metnin üslubunu belirleme;
- Eleştiri yazı yazma (metin yazarının görüşünü değerlendirerek kaynak metnin içeriğini aktaracaklar);
- Gerçek konuşma seviyesinde bağımsız olarak yazı yazma başlangıç aşamasında kendini tanıtmak, kısa bir olayı, hikâyeyi, ileri seviyede makale özetini yazma.

Rusça programının Ankara TÖMER Türkçe programından ayrılan önemli özelliği farklı ders programlarını ve planlarını da içermesidir. Gazi TÖMER'in de programı sosyal bilimler, sağlık bilimleri, fen-matematik bilimleri olarak ayrılrsa da

programın ders saati daha azdır ve öğrencinin isteğine bağlı olarak hafta sonları lisans ve yüksek lisans öğrencilerine meslekî Türkçe kursu şeklinde verilmektedir. Rusça programda konular belirlenmiştir. Gazi TÖMER'in programında konular belirlenmemiştir.

Ülke coğrafyası dersi tam olarak coğrafyayı anlatmamaktadır. Ders adaptasyon, bilgi, tarih, hak, kültüroloji olmak üzere 5 bloktan oluşmaktadır.

Adaptasyon Bloğu (6 saat): Yabancı öğrenciler Rusça öğrenmeye başladığının 6. haftasından itibaren adaptasyon bloğunu işlemektedirler. Tanışma (fakülteyi, Rusya eğitim sistemini tanıma) Hazırlık fakültesinde nasıl okuyacak? Rusya'da insanlar nasıl öğrenim görüyorlar?

Bilgi (Haber) Bloğu (14 saat):

1. Coğrafya terimleri listesi.
2. Tarihsel kronoloji (çağ, bin yıl, yüzyıl, yıl, ay).
3. Dünya haritasında Rusya.
4. Moskova
5. St.-Peterburg
6. Nijniy Novgorod
7. Sınav

Tarih Bloğu (30 saat)

1. Eski Rus Devleti
2. Derebeylik Devleti, Tatar-Moğol Boyunduruğu
3. Merkezi bir devletin oluşumu, İvan Grozniy
4. Karışık Dönem
5. Rusya İmparatorluğunun Oluşumu, Pyotr Perviy
6. Aralık İsyanı ve 1812 İç Savaşı
7. Kölelik Düzeni
8. 19. Yüzyıl Köylü Reformu
9. 20. Yüzyılın Başında Rusya, Üç Rus Devrimi
10. 1920-1940'lı Yıllarda Rusya, İ. V. Stalin'in Çalışmaları
11. II. Dünya Savaşı (Büyük Vatanseverlik Savaşı)

12. 1950-1980’li Yıllarda Rusya, N. S. Hruşev (Kruşev) ve L. İ. Brejnev’in Çalışmaları
13. 1990’lı Yıllarda Rusya, M. S. Gprbaçov’un Çalışmaları.
14. Sovyetler Birliği’nin Dağılışı
15. Modern Rusya
16. Modern Dünyada Rusya’nın Yeri (Tartışma konusu)

Hak Bloğu (2 saat) Ana Tema- Rusya’da Yabancıların Hakları

Kültüroloji Bloğu (14 saat):

1. Gerçekliğin yansıması biçimi olarak sanat. Sanatın Türleri ve Biçimleri
2. Eski Rus Mimarisi İkonografi
3. Rus Kültürünün Altın Çağı
4. 19. Yüzyılda Rus Resim Sanatı ve Mimarisi.
5. 20. Yüzyılda Rus Sanatı
6. Sınav
7. Son Ders– Sohbet «Ben Rusya Hakkında ne düşünüyorum?»

Ayrıca belirli günlerde ders dışı kültür etkinlikleri de düzenlenmektedir. Öğretmen, grubuyla tiyatroya gitmekte; şehirde kilise, manastır, müze, açık hava müzesi gibi yerleri ziyaret ederek pratik yaptırmaktadır.

Öğrenciler, beşerî bilimler yani sosyal bilimler alanında üniversite eğitimi alacaksa onlara II. dönemde Rus edebiyatı, üslûpbilim, sosyal bilimler dersler verilmektedir.

2.2. Alanyazınla İlgili Çalışmalar

2.2.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Dair Çalışmalar

Yabancı dil öğretiminde veya Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde faydalanılan metodoloji kitapları ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesiyle ilgili tezler ve makaleler olmak üzere pek çok çalışma vardır. Ancak Yabancılar Türkçe öğretimi bağlamında mukayeseli çalışmalar çok fazla değildir. Rusça öğretimi alanında ise Rusçanın başka dillerin öğretimiyle mukayese edildiği tezler oldukça fazladır. Rusça ve Türkiye Türkçesinin öğretiminin karşılaştırıldığı çalışma tespit edilememiştir. Türkçe ve Rusçanın mukayese edildiği tezler Rusça/Türkçe dil bilgisi yapılarının karşılaştırılması şeklindedir.

2.2.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Mukayeseli Çalışmalar

Bu alandaki çalışmaların hepsi iki dilde dil bilgisi konularının karşılaştırılması şeklindedir.

2.2.1.1.1. Yüksek Lisans Tezleri

1989 ve 2016 arasındaki Türkçe ve başka dillerin öğretiminde kullanılan ders materyallerinin, yaklaşımların ya da dil bilgisi yapılarının karşılaştırıldığı çalışmalara aşağıda yer verilmiştir. Dil bilgisi yapılarının karşılaştırılmasını konu alan pek çok çalışma olmasına rağmen aşağıda sadece birkaçına yer verilecektir. Rusça-Türkçe kitaplarının karşılaştırmasına dair bir çalışmaya rastlanamamıştır. Çalışmalar dil bilgisi yapıları veya edebiyatla ilgili karşılaştırmalar şeklindedir ve bunların sayısı oldukça azdır.

Apaydın, Z. (1996). *Türkçe Öğreniyoruz ve The New Cambridge English Course I Ders Kitapları Alıştırmalarına Çözümleyici ve Eleştirisel Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu çalışmada, “Türkçe Öğreniyoruz” kitaplarının alıştırmaları bölümü ve “The New Cambridge English Course 1” İngilizce öğretim kitabının alıştırmaları bölümü

karşılaştırılmıştır. Ayrıca, kitapların yöntemsel farklılıkları, yabancılara Türkçe öğretiminin iletişimsel yöntemin ilkeleri uyarınca sürdürülmesinin uygunluğu ve yararı araştırılmıştır.

Yıldızçelik, S. (1996). *Öz Yabancı Aksanının Anlaşılabilirlik Üzerindeki Etkisi: Türk Öğrencilerin Sesletimi Konusunda Türkçe-İngilizce Karşılaştırmalı Sesbilimi Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Bu çalışma, Türk öğrencilerinin İngilizce sesletimi hakkında (hem Türk hem İngiliz) İngilizce öğretmenlerinin algı ve yorumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, aynı zamanda, doğru olmayan seslerimin anlaşılabilirliği etkileyip etkilemediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Silahsızoğlu, E. (2004). *Öğrenme Stratejileri ve Teknikleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretim Süreçlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu çalışmada, yabancı dil öğreniminin daha etkin kılınması için hangi öğrenme strateji ve tekniklerinin bilinmesi/uygulanması gerektiği ve yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe ders kitaplarının bu strateji ve tekniklere uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı incelenmeye çalışılmıştır.

Despic, M. (2005). *Bilgi Yapısı Açısından Türkçe ile Sırpçanın Dil Öğretimi Amaçlı Karşılaştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Bu çalışmada Türkçede ve Sırpçada bilgi yapısının dilsel gerçekleşmesi araştırılmıştır. Bu karşılaştırmalı çalışmanın ele aldığı en önemli hedef, bu iki dilde bilgi yapılan arasındaki temel benzerlik ve farklılıklar ortaya konmaktır.

Gümüş, M. (2010). *Türkçe ve Kırgızca Dil Yapılarının Dil Öğretimi Amaçlı Karşılaştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Bu çalışmada, Türkçe ile Kırgızca dil yapılarının dil öğretimi amaçlı karşılaştırması yapılmıştır.

Atak, A (2010). *Fransızca ve Türkçedeki Yer Belirticilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Yer Belirticilerinin Öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. Bu çalışmanın amacı Fransızcadaki uzamın ifade edilme biçimlerinden yola çıkarak Türkçedeki uzamın ifade edilme biçimlerinin betimlenmesi ve bu betimlemeler aracılığıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yer belirticilerinin

öğretimine yönelik malzeme geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda uzam ve uzamı ifade eden sözlüksel birimlerin genel özellikleri üzerine Fransızcadan yola çıkarak Türkçe betimlemeler yapılmıştır. Pirinç, D. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta 2 Örneğinde*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu tez çalışmasında Türkçedeki ortaç ekleri Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde (TÖMER) yabancılar Türkçe öğretilirken kullanılan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta 2 (B1) (Yeni Hitit Orta 2) kitabı temel alınarak incelenmiştir. Bu inceleme bağlamında öznesel, tümleşsel ve sözlüksel olarak sınıflandırılan ortaçların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl öğretileceği ile ilgili öneriler geliştirilmiş ve “Yeni Hitit Orta 2” kitabında yer alan örnekler ve alıştırmalar bu doğrultuda değerlendirilmiştir.

Ak, D. (2011). *İkinci Dil Öğretim Kaynaklarında Yer Alan Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması: Yeni Hitit ve New Headway Örneklemleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. Yeni Hitit (Türkçe) ve New Headway (İngilizce) serilerinde yer alan anlama etkinlikleri; çeşitlilik, nitelik, temel dil becerilerine uygunluk ve bu etkinliklerde kullanılan ölçme-değerlendirme soruları; kapsam, soru, anlaşılma vb. yönlerden ayrı ayrı ve tarama yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Ardından söz konusu kitaplarda bulunan okuma ve dinleme etkinlikleri incelenmiş, ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Aydoğdu, E. (2011). *Bulgaristan'da Türkçe Öğretimi ve İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu çalışmanın amacı, Bulgaristan'da Türkçe öğretimini tarihsel ve yöntemsel süreçleriyle ele alarak Bulgaristan'da ilköğretim ikinci kademedeki okutulan Türkçe ders kitaplarını değerlendirmektir. Bu bağlamda, Bulgaristan'da Türkçe öğreten eğitim kurumları, Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumlar ve Türkçe dersi materyalleri irdelenmiştir. Kuramsal temeli oluşturmak adına, yabancı dil öğretiminde yaygın olarak benimsenen güncel kuram, yaklaşım, yöntem ve politikalara da değinilmiştir.

Erer N. G. (2011). *Türkçe ve İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan İki Seri Kitabın Sözcük Öğretimi Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları

Enstitüsü, Ankara. Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde hazırlanacak dil öğretim kitaplarına bir katkı sağlayabilmek amacı ile sözcük öğretiminin nasıl ele alınabileceği incelenmeye çalışılmıştır.

Erkır, B. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştırmalı Türkçe-İngilizce “Sözde Denkteşler (False Cognates)” Listesinin Oluşturulması ve Bu Listenin Eğitimsel Olarak Kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. Bu çalışmanın amacı Türkçe ve İngilizcedeki sözde denkteşlerin (false cognates) ve kısmi sözde denkteşlerin listesini oluşturmaktır.

Bozkurt, F. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. Bu çalışmada, yabancı dil öğrenmenin önemli bir ayağını oluşturan hedef dilde yazılmış bir öykünün dil düzeylerine göre yeniden oluşturulmasına, düzeylendirilmesine ve yalınlaştırılmasına uygun bir yöntem ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmada dil, kültür ve kültür aktarımında yazınsal metinlerin önemi konuları ele alınmıştır. Türkçe yazılmış bir öykü, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin A1, A2, B1, B2, C1, C2 dil düzeylerine göre yeniden oluşturulmuştur.

Tuzcu Eken, D. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Temel Düzey Dinleme-Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu çalışmanın temel amacı, temel düzey yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde dinleme becerisine ne oranda yer verildiğini saptamaktır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine katkı sağlamak amacıyla, karşılaştırmalı bir çalışma yapılarak temel düzey kapsamında yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı “Yeni Hitit 1” (A1-A2) ve yabancı dil olarak İngilizce ders kitabı “New Headway Beginner” (A1) ve “New Headway Elementary”de (A1-A2) yer alan dinleme-anlama etkinlikleri “Ortak Avrupa Çerçevesi” temel alınarak belirlenen ölçütlere göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çelebi, S. (2012). *Karşılaştırmalı Vurgu Sistemleriyle Türkçe Öğretimi* (Türkçe-İngilizce örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla. Bu araştırma Türkçe ve İngilizcenin karşılaştırmalı olarak hem kelime hem de cümle bakımından vurgu benzerliklerini ve farklılıklarını

tespit etmeyi, bu benzerlikler ve farklılıklar doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretiminde göze dayalı vurgu çalışmaları yaptırılmasının önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bayezıt, H. (2013). *Yabancı Dil Olarak İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. Bu tezde yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğrenme stratejilerine nasıl ve ne kadar yer verdiğini karşılaştırmalı olarak görmek için iki farklı yabancı dil için yazılmış ders kitabı öğrenme stratejileri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İlgar, M. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenme Yoluyla Kelime Öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Bu araştırmanın amacı, e-öğrenme yoluyla yapılan İngilizce ve Türkçe dil öğretim çalışmalarında ele alınan kelime öğretiminin özelliklerini ortaya koyarak Türkçe kelime öğretimi çalışmalarının ve kültürel öğelerinin sunumunun nasıl olması gerektiğini belirlemektir. Buna göre İngiltere’de İngilizce dil öğretimi yapan siteler, İngiltere’de Türkçe öğretimi yapan siteler ve Türkiye’de Türkçe öğretimi yapan sitelerin kelime öğretim bölümleri incelenerek bu bölümlerin özellikleri sonuç bölümünde bir araya getirilmiştir.

Mills Akyalı, S. (2014). *Ana Dili İngilizce Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dili Türkçe Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu araştırmanın amacı, ana dili Türkçe olup yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrenciler ile ana dili İngilizce olup yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler arasında dil öğrenme stratejilerini kullanma bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını incelemektir. Yapılan istatistikler sonucunda, ana dili Türkçe olup İngilizce öğrenen öğrencilerin genel dil öğrenme strateji kullanımlarının orta düzeyde, ana dili İngilizce olup Türkçe öğrenen öğrencilerin ise strateji kullanımlarının iyi düzeyde olduğu ve gruplar arasında genel strateji kullanımı bağlamında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Palii, O. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Açısından Türkçe ve Ukraynaca Dil Yapılarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Bu çalışmada Türkçe ve

Ukraynaca dil bilgisi ve bu çerçevede Sovyetler Birliği sonrası döneme ait Ukrayna’da Türkçe öğretimine ve yabancı dil olarak Ukraynaca öğretimine yer verilmiştir.

Pushkina, Y. (2016). Türkçe-Rusça-Ukrayna Dili Öykü Çevirileri ve Karşılaşılan Sorunlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. Bu çalışmada; Türkçe-Rusça-Ukrayna dilinde yapılan çeviriler ele alınmıştır. Bu çalışmada, edebî çevirilerde yaygın olarak kullanılan yorumlayıcı çeviri kuramından yararlanılmıştır.

2.2.1.1.2. Doktora Tezleri

Aşağıda Rusça-Türkçe ya da başka dillerin öğretiminin karşılaştırmasını konu alan az sayıda çalışma yer almaktadır:

Ömür, F. (2003). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Konusunda Yazılmış Eserlerin Eleştirisi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara. Bu tezin ilk iki bölümünde, tezin araştırma konusu ve amacı belirtilmiş, daha sonra da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda şimdiye kadar yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümden onuncu bölüme kadar belli başlı yabancı dil öğretim metotları açıklanmış ve bu metotlardan yedisi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. On birinci ve on ikinci bölümde Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmek amacıyla yazılan eserlerden, seçilmiş beş eser, Klaus Liebe-Harkort’un “Türkisch für Deutsche”, Margerete I.- Ersen Rasch’m “Türkisch für Sie”, Mansure Güre’nin “Türkisch im Deutschen Sprachgebiet” Hikmet Sebüktekin’in “Turkish for Foreigners”, Mehmet Hengirmen’in “Türkçe Öğreniyoruz I-II-JII” gerek dil bilgisi gerek içerik gerekse metot bakımından incelenmiştir. Her bir eserin envanteri karşılaştırılarak aynı anlama gelen fiiller sıfatlar, atasözleri ve deyimler tespit edilmiş ve yüzde değerler olarak gösterilmeye çalışılmıştır.

Yavuz, N. (2003). *Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Bazı Ders Kitaplarının Dilsel Yönlendirme Açısından Çözümlemesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çalışmada yabancı dil olarak Almanca (Stufen International 1-3) ve Türkçenin (Türkçe Öğreniyoruz 1-4) öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yapılan örnek çözümlemelerle dilsel yönlendirmelerin belirlenmesi, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi ön planda tutulmuştur. Bu bağlamda araştırılan ders kitaplarında

olumlu ve olumsuz olarak değerdendirilebilecek birçok dilsel yönlendirme örneği belirlenebilmiştir.

Polat, Y. (2010). *Yabancı Dil Öğretiminde Söz Edimleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Tezde ilk aşamada edimbilim, söz edimleri ve iletişim yetisi konusunda kuramsal ve uygulamalı alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, Türkçe, Fransızca ve İngilizce kaynaklar ile “Avrupa Birliği Diller İçin Ortak Başvuru Çerçevesi Metni” (Cadre Européen de Références pour les Langues) ile ikinci dil olarak Fransızca öğretim kitap yazarlarının temel başvuru kaynağı durumundaki bir tür söz edimi envanteri niteliği taşıyan Eşik-Düzey (Niveau-Seuil) incelenmiş ve elde edilen bilgiler tezin birinci ve ikinci bölümünde sunulmuştur. Araştırmanın ikinci aşamasında, Türkçe, Fransızca ve İngilizce ikinci dil öğretim kitapları söz edimi öğretim yaklaşımlarının belirlenmesi amacıyla birinden bir şey (yapmasını) isteme, izin isteme, öneride bulunma, kabul etme ve reddetme söz edimlerine verdikleri yer bakımından yanıtını aradığımız 8 soru ışığında incelenmiştir.

Kadıoğlu, E. (2017). *Çocuk Eğitimi Açısından Türkçe ve Almanca İlköğretim Ders Kitaplarındaki Öyküler*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun. Bu çalışmada Türkiye ve Almanya’da, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda okutulan ana dili ders kitaplarındaki öyküleyici metinler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

2.2.2. Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Karşılaştırmalı Çalışmalar

Yabancılar Rusça öğretiminden ziyade Rusça-İngilizce, Rusça-Fransızca ve Rusça-Türkçe dil bilgisi yapılarının veya edebiyatla ilgili unsurların karşılaştırılmalarına dair oldukça fazla çalışma vardır. Bu çalışmalardan örnekler aşağıda verilmiştir:

2.2.2.1. Yüksek Lisans Tezleri

İngilizce ve Rusça materyallerin karşılaştırılması ile ilgili tezlerin sayısı bile oldukça fazladır. Bu çalışmaların çoğu dil bilgisi yapılarıyla ya da materyallerdeki tek bir ögeyi karşılaştırarak analiz etmeye dayalı çalışmalardır. Örneğin: Bulgarca ve Rusça

Materyallerde Renk Anlamları İçeren Deyimlerin Karşılaştırmalı Analiz, (1978), Rusça ve İngilizcede İnsan Karakterini İfade Eden Deyimlerin Karşılaştırmalı Analizi (1983), Modern Rusça Öğrenci Argo Dilinin İngilizceleri: Rusça ve İngilizce Materyallerde Karşılaştırmalı Analiz (2006), İngilizce, Rusça ve Fransızca Dillerinde “Kader” Kavramının Kültürel ve Dilsel Yönü (2007), Rusça, Fransızca ve İngilizcede Duygusal Deyimler: Karşılaştırmalı analiz (2008), Karşılaştırmalı Bir Açıdan Millî Kültür Bileşeni Deyimler: Rusça, İngilizce ve İspanyolca Dilleri Materyallerinde (2008).

Aşağıda yukarıdaki çalışmalarla benzer konulu birkaç çalışmadan bahsedilecektir:

Dubinina, İ. A. (1997). *Rus ve Fransız Dillerinin Materyallerinde: Sanatsal Metin Dilinde Metafor ve Anlam Aktarması*. Yüksek lisans tezi, Kuban Devlet Üniversitesi, Krasnodar/Rusya. Çalışma, Fransızca ve Rusça metin örnekleri üzerinde karşılaştırmalı bir analiz araştırmasıdır. Tercüme sürecinde Rusça ve Fransızcada bütün modifikasyonlarda mecaz ve kavram aktarması problemi izlenilmektedir ki Duma'nın “Üç Silahşör” romanı edebî dil materyalinde izlenen olayların karşılaştırmalı analizi yapılmıştır

Bous, G. N. (2000). *İngilizce ve Rusça Materyallerde: Dinî Ayin Kelimelerinin İsimlendirme Özellikleri*. Yüksek lisans tezi, Saratov Devlet Üniversitesi, Saratov/Rusya. Çalışmanın başlıca amacı, çeşitli yapıdaki dillerde dinî kavramlarda anlam yaratma tekniğini araştırmaktır. Bu çalışmada incelenen dilin alt sistemlerinin zamandaş durumlarının tanıtımına asıl vurgu yapılmaktadır.

Gelvanovskiy, G. V. (2000). *İngilizce ve Rusça Metinlerin Özellikleri ve Sunum Yöntemleri*. Yüksek lisans tezi, Başkir Devlet Üniversitesi, Ufa / Rusya. Bu araştırma, metinleri dil bilgisine ek olarak işlevsel ve anlamsal dil bilgisi bakımından incelemektedir.

Le Çİ LOy (2001). *Rus ve Viyetnam Dillerinde İmgesel Sanatsal Araçlar: Nguen Hong'un romanı Vorovka ve Onun Çevirisi Metnin Karşılaştırma Yönü*. Yüksek lisans tezi, Kuban Devlet Üniversitesi, Krasnodar / Rusya. Bu tezde dil aracı olarak Viyetnam edebî metin örnekleri Rusça tercümeleriyle verilmiştir. Araştırmanın amacı, edebî metin örneklerinin uluslararası transferini belirleme; dil bilincini keşfetmede özgün ve benzersiz olanları ortaya çıkarmadır.

Rešetnikova, E. A. (2001). *Millî Kültür Ögesi Renk Sıfatlarının Anlamları*. Yüksek lisans tezi, Saratov Devlet Üniversitesi, Saratov/Rusya. Çalışmanın amacı, 20. yüzyılda İngilizce ve Rusça özgün millî kültür öğelerinde renk sıfatlarının anlamlarını, işlevlerini, evrimlerini ve yayılmalarını incelemektir.

Kolodina, N. İ. (2002). *İngilizce ve Rusça Materyallerde: Metnin Anlamına Teorik Bakış Açıları*. Yüksek lisans tezi, Tombov Devlet Teknik Üniversitesi, Tombov / Rusya. Bu tez edebî metinleri anlama ve yorumlamanın teorik problemlerini sunmaktadır.

Zabotina, M. V. (2003). *Fransız ve Rus Dilleri Materyallerinde: Edebî Metinde Zamansal Düzen Kategorileri*. Yüksek lisans tezi, Yaroslov Mudrıy Novgorod Devlet Üniversitesi, Velikiygorod / Rusya. Bu araştırmada G. Guillaume, A. Martinet, P. Ricoeur, H. Weinrich, Galperina, Moskal'skoy, Referovskiy, Stepanoov, Turayeva gibi Fransız ve Rus yazarlarına ait eserler analiz edilmiştir.

Grişina, O. A. (2004). *Aktualizatsiya Konsepta Amerika v Sovremennom Russkom Yazıke (Gazete Metinlerinde: Modern Rus Dilinde Amerika Kavramının Aktivizyonu)*. Yüksek lisans tezi, Kemerov Devlet Üniversitesi, Kemerovo / Rusya. Bu araştırma, Rusça sosyo-politik metinlerde “Amerika kavramının dilsel sunumudur. Amerika ve Rusya halklarının ilmî, sosyal, ekonomik, kültür ilişkileri ve hatta modern dünyada Amerika’nın oynadığı rol hakkında Rus halkının görüşlerine de yer verilmiştir.

Glinçevskiy, E. İ. (2007). *Rusça ve İngilizcede “Uluslararası Terörizm” Sözlü Kavramları: Media Metinlerinde*. Moskova Lomonosov Devlet Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, Moskova / Rusya. Bu tez araştırmasının amacı dillerin kıyaslama çerçevesinde uluslararası terörizmin sözel kavramlarının ve İngilizce ve Rusça dil birimlerinin karşılaştırmalı anlamsal analizini sunmaktadır.

Moşeva, S. V. (2007). *Reklam Konuşmalarının Düzenlenmesinin Ses Bilgisi-Yazım Özellikleri: Dünyada Rusça ve İngilizce Materyallerde Konuşma Eylemleri Teorilerinin Karşılaştırmalı Araştırmaları*. Yüksek lisans tezi, St. Peterburg Devlet Üniversitesi, St. Peterburg / Rusya. Bu çalışma dünyadaki sözlü modern reklam konuşmaları ve bunların üzerindeki dilbilimsel incelemeye odaklanmıştır. Çalışmada reklam metinlerinde ses bilgisi ve yazım özelliklerinin düzenlenmesine ve hatta reklam konuşmalarının ses bilgisi ve yazım desteğiyle gerçekleşen konuşma davranışları potansiyeline önem verilmiştir.

Kremneva, M. G. (2009). *İngilizce ve Rusça Metinlerde: Sözel Söylemin Düzeltilmesi ve Sözlü Davranışa Uygun Stiller*. Yüksek lisans tezi, Voyennyi Universitet MORF, Moskova / Rusya. Bu araştırma diyalogda sözlü davranış kurallarının arka planında sözlü konuşmayı düzeltme olgusunun dil-pragmatik analizine odaklanmıştır.

İl'yasova, L. İ. (2009). *İngilizce ve Rusçada Koloratif Birleşenli Sabit Karşılaştırmalar*. Yüksek lisans tezi, Kazan Devlet Üniversitesi, Kazan/ Tataristan/Rusya. Çalışma İngilizce ve Rusça dillerinde işlevsel açıdan oturmuş karşılaştırmaların karmaşık özelliklerini ortaya koyan bir çalışmadır.

Golovanova, Y. V. (2012). *İngilizce Edebî Metinlerde ve Onların Rusçaya Tercümelerinde Olayların Uzak İlişkileri*. Yüksek lisans tezi. St Peterburg, St. Peterburg Devlet Üniversitesi / Rusya. Bu araştırmanın başlıca amacı, Rusçaya çevirilmiş edebî metinlerde İngilizce dil bilgisi seviyelerinde ve ses bilgisinde dilin sivilize edilmiş tezahürünün farklılaşması arasındaki ilişkileri ve aracı bakış açısıyla metinlerin özelliklerini saptamaktır.

2.2.2.2. Doktora Tezleri

Ders kitapları hakkında karşılaştırmalı çalışmalar tespit edilememiştir. Ancak : Rus, Alman ve İngilizce materyallerinde gibi dil öğretiminden ziyade dil bilgisi yapılarının veya kelimelerin karşılaştırılmasına dair çalışmalar yapılmıştır.

Le Dık Thu (2003). *Национальная языковая личность в сравнительно-сопоставительном лингвокультурологическом описании: На материале русской и вьетнамской культур. Natsional'naya Yazıkovaya Liçnost' v Sravnitel'no-Sopostavitel'nom Lingvokul'turologičeskom Opisanii: Na Materiale Russkoy i V'yetnamskoy Kul'tur* (Karşılaştırmalı Olarak Dil Kültürü Tanımında Millî Dil Kimliği: Viyetnam ve Rus Kültür Materyallerinde) Doktora tezi, A. S Puşkin Devlet Rus Dili üniversitesi, Moskova / Rusya. Araştırmanın amaçları: 1) Uzak diller ve kültürlerin materyallerinde ulusal zihniyetin önemli bir bileşeni olarak ulusal dil kişilik fenomeni inceleme ihtiyacını haklı kılmak; 2) Ulusal dil kişiliklerinin kurucu unsurlarını tanımlamak; 3) belirli dillerin (Rusça ve Vietnamca) sözcük ve anlamsal sisteminde millî kişilik özelliklerini yansıtan ve birleştiren özelliklerini ortaya koymak; 4) Karşılaştırılan unsurlar arasındaki benzerlikleri ve farkları doğrulamak; 5) Yabancı

dillerin öğretimi uygulamasında onun uygulama biçimini ve bu tanımlamanın pratik önemini ortaya koymaktır.

Katermina, V. V. (2005). *İngilizce ve Rusça materyallerde: İnsan Suretine Özgün Millî Kültür Unsurları*. Doktora tezi, Kubans Devlet Üniversitesi, Volgograd / Rusya. Çalışmanın amacı, İngilizce ve Rusçada millî kültür özelliklerini mikro ve makro metinlerin desteğiyle insan isimlerinde ortaya koymaktadır.

Afonina, İ. A. (2008). *Fransızca Konuşmanın Rusçaya Tercüme Sırasında Fonetik-Ritmik Özelliklerinin İstatistiksel Çeviri Parametreleri*. Doktora tezi, Tümen Devlet Üniversitesi, Tümen/Rusya. Bu tez çalışmasının amacı, sanatsal nesir eserlerinde monolog konuşma karakterinin ritmik ve fonetik düzenlemesini ortaya çıkarmaktır (özellikle Fransızcadan Rusçaya tercüme çeviri sırasında). Araştırma konusu, orijinal metinlerde hece, sentagmatik ve diğer ritim oluşturma özellikleri ve bunların Rusçaya çevirilerinin tezahürüdür.

Paranuk, L. G. (2001). *Farklı Dil Sistemlerinde İfade Şekillerinin Dil Kaynakları*. Doktora tezi, Kuban Devlet Üniversitesi, Kuban / Rusya. Tez, (İngilizce, Rusça ve Adigue dili) farklı sistemli dil materyallerinde kip ifadelerinin kaynağı üzerine karşılaştırmalı bir çalışmadır. Tez çalışmasının amacı, cümlelerin yapısı ile kip ifadeleri arasındaki ilişkinin tanımı, kip kategorisinin içeriği, kapsamı ve ifadesini, iletişimimizin temel birimi olan cümle ile ilgili cümle teorisini açıklığa kavuşturmak, sözdizimi ve küresel konular sorusunu ve çözüm önerisini da açıklığa kavuşturmak; İngiliz, Rus ve Adıgey dillerinde kiplerin ekler, dil bilgisel ifade biçimleri sözlü araçlarının belirlemek ve bunların karşılaştırmaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, incelenen dokümanlar, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür. Nitel araştırmalar bir olgu, kavram, durum gibi konularda derinlemesine bilgi edinmek, sözü edilen konuların doğasını anlayabilmek ve tanımlanmasını sağlamak amacıyla yürütülmektedir (Bogdan ve Biklen, 1998, s.2-3). Türkiye ve Rusya'nın öğretim programlarının ve ders kitaplarının belli değişkenler açısından ayrıntılı betimlemeleri yapılmıştır.

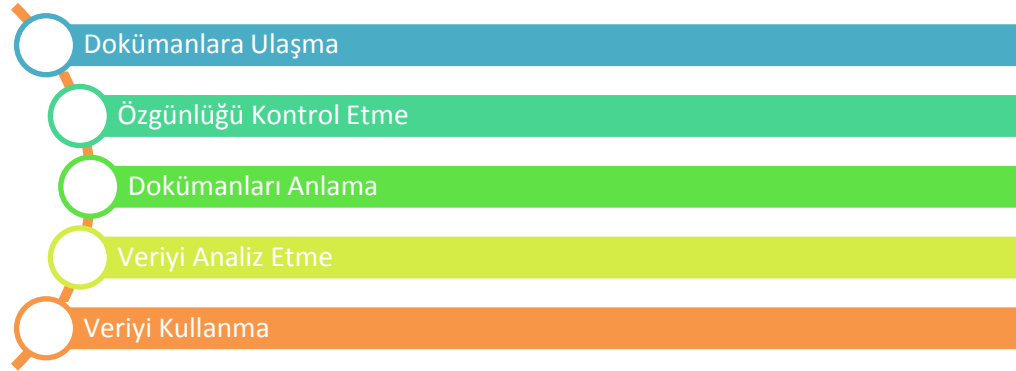
Bu araştırmanın temel amacı Türkiye ve Rusya'daki Türkçe ve Rusça dil öğretim programları ile üç Rusça ve iki Türkçe öğretim kitaplarını, nitelikleri ve bu sürece katkıları açısından karşılaştırmaktır. Çalışma kapsamında derinlemesine veri toplanması ve literatür taraması yapılması gerekliliği doğmuştur. Bu nedenle araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir.

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde başvuru olan yöntemlerden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında basılı yazılı ya da görsel olarak yer alan materyallerin analiz edilmesini hedefler (Bogdan ve Biklen, 1998, s. 136). Yabancı dil öğretiminde kullanılan kaynaklar analiz edilirse, ihtiyaca yönelik hedeflere ulaşmada başarılı bir yol alınabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin analiz edilmesi amacıyla araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle araştırmacı zengin bir veri toplayabilir. Araştırma sürecinde bir etkileşim olmadığı için bu yöntemde herhangi bir tepkiyle karşılaşmaz. Bu yöntem uzun süreli çalışmalarda etkili bir yöntem olup

araştırmacının bireysel ve özgür bir biçimde araştırma üzerinde çalışmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189).

Doküman İncelemesinin Aşamaları

Doküman incelemesi yöntemi beş aşamadan oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 194). Bu aşamalar Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Doküman İncelemesi Aşamaları

Araştırmacı öncelikli olarak dokümanlara ulaşma aşamasında; araştırma problemleriyle doğru orantılı olarak araştırmanın dokümanlarına ulaşmış, onları tasnif ederek araştırma sürecine başlamıştır. Sözü edilen dokümanlara ve veri tabanlarına, Nijniy Novgorod Şehir Kütüphanesi ve N. I. Lobachevsky State University of Nizhny Novgorod Kütüphanesi aracılığı ile ulaşılmıştır. Araştırmacı, araştırmanın üçüncü aşamasında elde edilen dokümanları farklı bakış açılarıyla anlamaya çalışmış ve elde edilen verileri analiz sürecine geçirmiştir. Araştırmacı son aşamada verileri kullanmıştır. Araştırmada, yabancılara Türkçe-Rusça öğretimi alanında programlar ve ders kitapları işlevsel ve yapısal açıdan incelenerek elde edilen veriler çözümlenmiştir. Türkiye ve Rusya’nın ders kitapları ve öğretim programları oldukları biçimiyle betimlenmiş ve karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

3.2. İncelenen Dokümanlar

Türkiye’de Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER’deki yabancılara Türkçe öğretimi programları, Rusya’da ise Nijegorodskiy Dobrolyubova Devlet Dilbilim Üniversitesi (Linguistics University of Nizhny Novgorod) Nijegorodskiy Lobaçevskiy Devlet

Üniversitesi (Lobachevsky State University of Nizhny Novgorod) ve Nijegorodskiy Minin Devlet Pedagoji (Minin University) Üniversitesindeki yabancılara Rusça dil öğretimi kurslarında uygulanan Rusça programlar; (A2), Poehali 1 (A1), Poehali 2. 1 (A2), Poehali 2. 2 (A2-B1) Doroga v Rossiyu I (A1) , Doroga v Rossiyu II (A2), Doroga v Rossiyu III (B1), Okno v Rossiyu I, Okno v Rossiyu II (B2 C1) - Yeni Hitit I (A1 -A2), Yeni Hitit II (B1- B2), Yeni Hitit III (B2- C1), Gazi TÖMER 1 (A1), 2 (A2), 3 (B1), 4 (B2), 5 (C1) ders kitapları araştırmanın dokümanlarını oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Ankara ve Gazi Üniversitesinde yabancılar için Türkçe ve Rusça kurslarında materyal olarak kullanılan yabancılar için Türkçe ve Rusça öğretimi kitaplarındaki metinler üzerinde doküman incelemesi yapılmıştır. Kitapların ders kitabı olarak kullanıldığı Türkiye ve Rusya'daki incelemeye dâhil olan üniversitelerde yabancılar için Türkçe ve Rusça öğretimi derslerine gözlem amaçlı birer ay süreyle devam edilmiştir. Ayrıca Araştırmada incelenen ders kitapları, öğretim programlarıyla ilgili hatalar ve eksiklikler Türkiye ve Rusya'da alandaki uzman kişilerle yapılan görüşmeler ile de belirlenmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki türlü veri analizi yöntemi genel olarak kullanılmaktadır. Betimsel analizde veriler yüzeysel incelenirken, içerik analizinde ise veriler derinlemesine analiz edilir (Özdemir, 2010).

Araştırmada, Yabancılara Türkçe ve Rusça öğretiminde ders ve yardımcı ders kitaplarından ve kaynaklardan (kitap, tez, makale, bildiri, dergi, konferans çalıştay raporları vb.) toplanan veriler, tasnif edilmiştir. Dil öğretim programları ve ders kitaplarının niteliklerinin betimlenmesi ve ilgili verilerin yorumlanmasında nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Kitapların seviye tespitleri ve dil öğretim hedefleri irdelenmiş ve öğretim teknikleri açısından değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu çerçevede yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerle yapılan mülakatlarda öğretmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları

açısından karşılaştıkları sorunlar saptanmaya ve en çok kullanılan ders kitapları belirlenmeye çalışılmıştır. Rusya’da kullanılan ders kitaplarının seçimi, özellikleri incelemek için araştırmacı Rusya’da örneklem olarak seçtiği eğitim merkezinde araştırma yapmıştır. Eğitim merkezinde görev yapan öğretmenlerle, ders kitapları ve program hakkında görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca dil derslerine girilerek, uygulamadaki durumlar da gözlenmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan programların içeriği, dil öğretim süreleri, ölçme değerlendirme, yabancılara Türkçe öğretmek için yazılan “Poehali A1, A2, B1”; “Doroga v Rossiyu A1, A2, B1”, “Okno v Rossiyu B2, C1”, kitaplarının tasarımı, kitaplar hazırlanırken kullanılan yöntem ve kitapların özellikleri (Temel dil becerileri, alfabe öğretimi, metinlerin konusu / türü, kitaplarda bulunan kültür unsurları, deyimler / atasözleri) içerik analizi ile incelenmiştir.

Elde edilen veriler iki bağlamda değerlendirilmiştir. Birincisi öğretim programları; ikincisi de ders kitaplarının özellikleridir. Öğretim programına ait veriler; içerik, hedef ve eğitim süreci açısından değerlendirilmiş ve iki ülkede dil öğretiminde kullanılan kitaplar arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Ders kitaplarına ait veriler; kitapların çeşitliliği, nitelikleri, programla ilişkisine dayalı olarak incelenmiştir. Hem Türkiye’nin hem de Rusya’nın ders kitaplarında yer alan metinlerden örnekler alınarak, amaç, içerik, öğrenme süreci ve değerlendirme bağlamında inceleme yapılmaya çalışılmıştır. Türkiye ve Rusya’da ana dili öğretim programları, kendi içerisinde ve birbiriyle benzerlik ve farklılıkları bakımından karşılaştırılmıştır. Rusça ders kitaplarının bu araştırmanın kapsamında yer almasının sebebi ana dili öğretim sürecinin evrensel yönlerinden yola çıkarak farklı yaklaşımları ortaya koyabilmektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretim Programları

Ankara TÖMER yabancılar için Türkçe programı “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ndeki seviyeler (A1, A2, B1, B2, C1, C2) için kazanımlara göre oluşturulmuştur. Bu programda öğrenen öğretimin merkezindedir. Programda kazanımlar, dört bölüme ayrılmaktadır: Kazanımlar dil becerilerine göre kazanımlar, dil düzeylerine göre kazanımlar, dil bilgisine göre kazanımlar ile toplumsal ve kültürel kazanımlar olmak üzere dört bölümde verilmektedir.

Dil becerilerine (Dinleme-anlama, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma, okuma-anlama ve yazılı anlatım) göre kazanımların sayısı belirlenmiştir (316 kazanım). En az kazanım C1-C2 seviyesi için belirlenmiştir (82 kazanım). Toplumsal ve kültürel kazanımlar ile dil bilgisi kazanımları ayrı ayrı tablolar şeklinde hazırlanmıştır. Bu programda soru örnekleri de vardır ve 219 sayfalık bir kitaptır. Bunun programı öğretmenin kullanması zordur. Ancak Yeni Hitit kitapları bu programa göre hazırlandığı için dört dil becerisine ve dil bilgisi konuları ve, etkinlikler bir bütün arz ettiği için öğretmen programdaki her tabloya tek tek bakmadan dersini rahatlıkla anlatabilir.

Bu programda günlük ders planı örnekleri de yer almaktadır. Bu planlarda dersin süresi yöntemler, konu, giriş, gelişme ve sonuç etkinliklerinin hangi teknikle nasıl anlatılacağı da açıklanmaktadır. Etkinlikler de bir sınıflandırmaya göre kitapta yer almıştır. Bu etkinlikler, dinleme öncesi etkinlikleri, dinleme sırası etkinlikleri ve dinleme sonrası etkinlikler, konuşma öğretimi, anlamlı alıştırma, iletişimsel alıştırma, okuma öğretimi, okuma öncesi, sırası ve sonrası etkinlikleri yazma öğretimi, yazma öncesi etkinlikleri, yazma sonrasında etkinlikler, değerlendirmede temel ilkeler hakkında bilgiler; performans ödevi örnekleri, performans değerlendirme, sınavlarda her beceride öğrenciyi ölçütler ve değerlendirme çizelgeleri ve öğrencinin tüm becerilerde kazanımlarını ölçen öz değerlendirme ölçekleri yer almaktadır.

Rusça öğretim programının Ankara TÖMER Türkçe programından ayrılan en önemli özelliği meslekî alanlara göre düzenlenmiş olması ve ders planlarını içermesidir. Gazi TÖMER'in de programı sosyal bilimler, sağlık bilimleri, fen-matematik bilimleri olarak ayrılrsa da programın ders saati daha azdır ve öğrencinin isteğine bağlı olarak hafta sonları lisans ve yüksek lisans öğrencilerine meslekî Türkçe kursu şeklinde verilmektedir. Rusça öğretim programında konular belirlenmiştir. Gazi TÖMER'in programında ise konular belirlenmemiştir.

Rusya'da dil öğretim mekanizması Rusya Federasyonu Millî Eğitim Bakanlığı tarafından üniversitelerarası bir heyete hazırlanmış, RKİ programı ve RKİ sınav soruları çerçevesi vardır. İsteyen yabancı vatandaşlar Rusça yeterliliğini ölçmek için bu genel sınavlara istedikleri zaman istedikleri üniversitede girebilirler veya Rusya'ya üniversite eğitimi almak için gelen yabancı öğrenciler devam ettikleri hazırlık fakültesinin yine devlet standartına göre hazırlanmış sınavlarına katılabilirler. Öğrenciler üniversiteye devam için B1 seviyesinde en az 60 puan almalıdırlar. Sınavlar en az iki günde yapılmaktadır. Türkiye'de YDTÖ kontrol mekanizması bulunmamaktadır.

Rusça ve Türkçe öğretim programı iki ana başlık altında incelenebilir:

a. Dört temel dil becerisi bakımından Rusça ve Türkçe programının karşılaştırılması.

1. Yabancılar Rusça öğretim programı dört temel dil becerisini ölçmek için yeterli alt yapıya sahip görünmektedir. Dört temel dil becerisine ek olarak sözcük bilgisi ayrı başlık altında ele alınmıştır. Rusçanın sözcük sıklığı belirlenmiştir ve sık kullanılan sözcüklerin sözlükleri uzun süredir kullanımda olmasından dolayı sözcüklerin düzeye göre tasnif edilmesi sorunu bulunmamaktadır.

2. Programın konuşma becerisi A1 ve A2 seviyesi günlük hayatı idame ettirmeye yöneliktir. Bu bakımdan Türkçe öğretimi ile benzerlik göstermektedir. Diğer kurlarda akademik konuşma ve yazma konularının Türkçe öğretimine göre çok daha yoğun olduğu gözlenmektedir.

3. Yazma becerisi kısmında metinleri özetleme ve metni genişletme etkinlikleri yaratıcılığı cesaretlendiren uygulamalar olarak öne çıkmaktadır.

b. Akademik dil öğretimi açısından Rusça ve Türkçe programının karşılaştırılması.

Rusça programın Ankara TÖMER Türkçe programından ayrılan önemli özelliği farklı ders programlarını ve planlarını da içermesidir. Gazi TÖMER'in de programı sosyal bilimler, sağlık bilimleri, fen-matematik bilimleri olarak ayrılrsa da programın ders saati daha azdır ve öğrencinin isteğine bağlı olarak hafta sonları lisans ve yüksek lisans öğrencilerine meslekî Türkçe kursu şeklinde verilmektedir. Rusça programda konular belirlenmiştir. Gazi TÖMER'in programında konular belirlenmemiştir.

Yabancılar Rusça öğretimi sıkı bir kontrolü barındırmaktadır. Günlük planla desteklenen bir öğretim sistemi uygulandığı görülmektedir. TÖMER programı kur planları olsa da günlük planlama konusunda daha özgün görünmektedir.

Tablo 10: Yabancılar İçin Rusça Öğretim Planı (Hazırlık Sınıfları) 1. Sömestr Tüm Hazırlık Sınıfları İçin

Dersler	Haftalık Ders Saati			Birinci Sömestr
	Haftalara Göre Dağılımı			
	1-5. Haftalar	6-8. saat Haftalar	9-13. Haftalar	
Rus Dili	40	30	28	430
Matematik		4	4	32
Doğa Bilimleri		4	4	32
Enformatik			2	10
Ülke Coğrafyası		2	2	16
Toplam	40	40	40	520

Tablo 11: Yabancılar İçin Rusça Öğretim Planı (Hazırlık Sınıfları) 2. Sömestr (Teknik Profil)

Dersler	25 Hafta	İkinci Sömestr Toplam Ders Saati
	Haftalık Ders Saati	
Rus Dili	10	250
Bilimsel Konuşma Stili	6	150
Ülke Coğrafyası	2	50
Kimya	2	50
Fizik	8	200
Çizim	4	100
Matematik	4	200
Toplam	40	1000 saat

Ana dili edindikten sonraki eğitim hayatımızda, özellikle ilkokuldan sonra yavaş yavaş günlük konuşma dilimize akademik ve kültürel bir dil katmanı daha ekleriz. Bu süreç bir ana dil konuşan için çok farkına varılmayacak süreçtir. Üniversite öncesi müfredat bütün dünya eğitim sistemlerinde üniversitede var olan bütün bölümleri desteklemek için bir bilimsel alt yapı oluşturmak üzere planlanmıştır. Bu nedenle liseyi bitiren bir üniversite öğrencisi adayı gideceği bölümlerle ilgi temel bir akademik dil alt yapısına sahiptir. 12 yıllık eğitim hayatı boyunca birçok akademik kavramı öğrenmiştir.

Yabancı bir ülkede eğitim alan öğrenciler üniversiteye hazırlık dil kurslarında akademik dil öğrenmek durumundadırlar ve bu süre kısıtlı bir süredir. Ana dille eğitim almamış ve belirli düzeyde akademik terimleri ana dilinde öğrenmiş öğrencilerin bile zorlandıkları ileri düzey akademik dil, yabancı öğrenciler için içinden çıkılması zor bir durum olarak değerlendirilebilir.

Yabancılar için Rusça öğretim programında en dikkat çeken bölüm kuşkusuz akademik dil öğretiminin yoğunluğudur. TÖMER programında C1 düzeyinin sonunda bir eklenti olarak karşımıza çıkan akademik dil öğretimi yabancılar Rusça öğretiminde B1 düzeyinden başlayarak programın genelini kapsayacak bir genişliğe ve yoğunluğa sahiptir. Bu açıdan yabancılar Rusça öğretiminin yabancı öğrencilerin üniversite başarıları için daha gerçekçi bir alt yapı sunduğu söylenilebilir.

4.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe/ Rusça Öğretiminin Süreleri

Yabancı dil öğretiminde dil öğrenimine ayrılan öğrenme süresi, her öğrenci için aynı olmamakla birlikte genel olarak öğrencinin ulaşacağı dil seviyesini belirlemektedir. İyi seviyede bir dili öğrenebilmek için bir ya da birkaç öğretmenle yürütülen bin saatlik dil dersleriyle birlikte bir yıl gibi bir süre o ülkede yaşamak gençler için yeterli olmaktadır. Dil seviyeri için ayrılan süreler ülkelere ve üniversitelere göre küçük farklılıklar gösterebilmektedir.

4.2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Süreleri

Gazi TÖMER’de 350 saat (A1+A2+) 350 B1+B2) + 255 (C1) saat olmak üzere toplam 963 saat ders işlenmektedir. Ancak bu dersler dışında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından (YTB) burslu C1 düzeyi öğrencilerine ek olarak

150 saatlik fen bilimlerine, sosyal bilimlere ya da matematiğe alanlarına yönelik akademik dil dersleri verilmektedir.

Türkiye’de Türkçenin öğretimi ders süresi olarak Rusya’da Rusçanın öğretimine 250-300 saat kadar göre daha azdır. Fakat her iki ülkede de 950 saat dersin üniversitede öğrenim görmeye yetecek kadar bir süre olduğu kabul görmektedir. Her iki ülkede de yabancı öğrenciler yerli öğrencilerle aynı sınıflarda aynı dersleri okudukları için dil yetilerinin anlamaya yetse bile yazarak düşündüklerini ifade etmeye yetmediği açıktır. Ana dili Türkçe/ Rusça olan bir öğrenci okuma-yazma bildiği hâlde yeterli kelime dağarcığına sahip olmadan kendini tam olarak yazılı ya da sözlü ifade edememektedir. 10 aylık bir sürede öğrendiği Rusça/ Türkçe ile işi üstün bir dil yeteneğine sahip değilse üniversitede alan derslerde zorlanmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe /Rusça dersi veren öğretmenler de aynı fikri paylaşmaktadır.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitapları için bir süre önerilmemiştir. Ama diğer kitaplar için belirli süre verilmiştir. “Yeni Hitit” Türkçe öğretim kitaplarındaki ünitelerin ve ünitelerin alt ünitelerinin yoğun ve normal işlendiğinde kaçar saat olacağı teferruatlı bir şekilde verilmiştir. Rusça kitapların ise tamamının ne kadar saatte öğretileceği kitapların giriş kısmında verilmiştir. Bu süreler öğretmene ve öğrenciye fikir vermesi açısından önemli olabilir ama her grubun ya da bireyin algılama kapasitesi aynı olmadığından öğrenim süresi de farklıdır. “Doroga v Rossiyu” kitapları onun için önerilen ders saatinde hiçbir zaman tamamlanamamıştır. Bunun sebebi de bazı konular için öğretmenlerin ek materyal kullanması olabilir.

Tablo 12: 2017-2018 Gazi TÖMER A1-A2 (Temel Düzey) Ders Saatleri

BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ	18.09.2017 – 07.12.2017
TOPLAM DERS SAATİ	350 SAAT
A1 Kur Atlama Sınavı	26.10.2017
A2 Kur Atlama Sınavı	07.12.2017

Tablo 13: Gazi TÖMER B1-B2 (Orta Düzey) Ders Saatleri

BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ	08.12.2017
TOPLAM DERS SAATİ	350 SAAT
B1 Kur Atlama Sınavı	18.01.2018
B2 Kur Atlama Sınavı	08.03.2018

Tablo 14: Gazi TÖMER C1+ (İleri Düzey) Ders Saatleri

BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ	09.03.2018–09.05.2018
TOPLAM DERS SAATİ	255 SAAT
I. ARA SINAV	30.05.2018
DÖNEM SONU DİPLOMA SINAVI (C1+)	08-09 Mayıs 2018

Ankara Üniversitesi TÖMER’de ise Türkçe dersleri 960 saat olarak işlenmektedir ve meslekî dersler verilmemektedir

Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde ise süre şöyledir: A1, A2, B1 ve B2 kurları 144’er ders saati, C1 ve C2 kurları ise 216’şar ders saatinde uygulanır. Toplam $576+432= 1008$ saattir. Rusya’daki Kurslara C1 ve C2 seviyesi kurs süresi dâhil değildir. Üniversite kursları genellikle B2 seviyesine kadardır. C1 seviyesi dâhil edildiğinde Rusça kurs süresi 2480 saate kadar çıkmaktadır. Rusya ve Türkiye’deki dil öğretim süreleri karşılaştırıldığında Rusça ders saatlerinin Türkçeye göre daha fazla olduğu görülmektedir.

4.2.2. Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminin Süreleri

Laboçevskiy Üniversitesinde hazırlık sınıflarında Rusça dersleri iki sömestride 1280 saattir ve üniversitede herhangi bir bölümde okumak için 1280 saat yetmektedir. Minin Üniversitesinde ise 1150 saattir. Dobrolyubova Dilbilim Üniversitesinde ise isteğe bağlı gruplara istedikleri kadar ders verilmektedir. Üniversiteye hazırlık kursları ise 1000 saattir. Bu üniversite farklı ülkelerden gelen Rus filolojisi öğrencilerine meslekî Rusçaya yönelik bir yıllık dersler vermektedir. Bu derslerin süresi 720 saattir ve bunların süresi ve seviyeleri Avrupa standartlarına uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Rusya genelinde Rus uzmanlar 1990’ların sonunda yabancı dil olarak Rus dilinin öğretimi alanında Avrupa dil test sisteminde belirlenmiş olan dil öğrenim seviyelerinin dâhil olmayı uygun bulmuşlardır ve dil seviyeleri şunlardır: Elementarnıy (EU), bazovıy (BU), porogovıy (RKİ-1), promejutoçnıy (RKİ-2), prodvinutıy (RKİ-3), sverprodvinutıy (RKİ-4), professionalnıy (RKİ-5), Nasitalya yazıka-ana dili (RKİ-6).

1. Elementarnıy Seviye (Survival level): 2-3 hafta, 60-80 saat.

2. Bazovıy (Waystage level): 1 dönem, 400 saat.

3. Porogoviy (Threshold level): 1. sertifikatnıy uroven de denmektedir. 2 dönem, 300-350 saat.

4. Promejutoçnıy (Intermediate level): 2.sertifikatnıy uroven, üniversitede herhangi bir bölümde okuyacak öğrencilerin lisans ve master yapması için, 450 saat.

5. Prodvinutıy (Advanced level): 3. sertifikatnıy uroven, filolojide okuyacak öğrenciler için,720 saat.

6. Sverprodvinutıy (Proficiency level): 4. sertifikatnıy uroven, filoloji öğrencilerinin master yapması için, 180 saat.

7. Professionalnıy (Professional level): 5. sertifikatnıy uroven, doktora öğrencileri için, 250-300saat.

8. Nasitalya yazıka (Masteri level): 6. sertifikatnıy uroven, serbestçe ana dili gibi konuşabilme.

Yukarıda 8 seviye için belirlenmiş ders saati 2480 saattir Üniversite birinci sınıfa başlayacak öğrenci için B1 seviyesi yeterlidir ve bunun için öğrenci 760-830 saat ders almalıdır. Ancak Rusya’da üniversitelerin kursları 900 saat civarındadır. Monterey, Kaliforniya Savunma Dil Enstitüsü İngilizceyi akıcı konuşabilen birinin 720 saatlik bir eğitimle Rusça öğrenilebileceğini hesaplamıştır.

4.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıda Rusça ve Türkçe öğretimini ölçmek ve değerlendirmek için kullanılan sınavlar hakkında bilgi verilecek ve bu sınav soruları incelenecektir:

4.3.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme

6 Ekim 2011 tarihinde sınav hazırlıklarına ilişkin YÖK’te yapılan koordinasyon toplantısından sonra, Yunus Emre Enstitüsünde Ankara, Ege, Gazi, Hacettepe üniversiteleri TÖMER’lerinden akademisyenler ve MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünden (YEĞİTEK) birer uzmanın katılımıyla oluşturulan

Çalışma grubu tarafından Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) için rehber niteliğinde bir ere ve program ve ardından model sorular hazırlanmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER’de test hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususları vermekle birlikte programda veya ayrı olarak seviyeler göre bir sınav rneği belirlememiştir. Ankara TÖMER sınavları beş bölümden oluşmaktadır: Dinleme, okuma, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım, yazılı anlatım. Bu beş bölüm 100 üzerinden değerlendirilir. Dinleme, okuma, yazılı anlatım 25 puan (en az 15), karşılıklı konuşma 15 (en az 9), sözlü anlatım 10 (en az 6) puandır. Beş bölümün puanının en az 60 olması durumunda sertifika alınır. Ankara TÖMER’in Uzaktan Türkçe Sınavı bilgisayar ortamında 6 bölümü kapsamaktadır: Dinleme, dil bilgisi, okuma, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım, yazılı anlatım. B1, B2, C1 seviyelerinde dinleme, dil bilgisi, okuma ve karşılıklı konuşmada 9’ar; karşılıklı konuşmada 5’er ve sözlü ve yazılı anlatımda 1’er soru olmak üzere toplamda 100 soru vardır. A1 seviyesi 88 ve A2 seviyesi için 94 soru yer almaktadır.

Gazi Üniversitesi TÖMER, lme ve değerlendirmeyi kendi belirlediği belirli bir standarta göre yapmaktadır. Ankara TMER ve Gazi TÖMER’in seviye tespit ve diploma sınavları konuşma hariç 2,5 saat sürmektedir. Gazi TÖMER Türkçe yeterlik sınavında okuma-dil bilgisi bölümünde 60 soruya 60 dakika verilmektedir. Sınav için alıştırma niteliğinde hazırlanan materyaller becerilere göre başlıklar altında verilmemiştir. Yeterlik sınavı soruları Türkiye’de Türkler için hazırlanan niversiteye giriş sınavı sorularına benzemektedir. Ancak o sorulardan daha kolaydır. Bu sınavı geçen yabancı ğrenci Türkiye’de herhangi bir üniversitede okumaya hak kazanmaktadır.

Gazi niversitesinin hazırlamış olduğu ve editörlüğünü Fatih Kirişioğlu’nun yaptığı ve 2009 basımı 15 fasikllk anlama becerisini ölçmeye ve seviye belirlemeye yönelik testlerde yer alan soruların konuları ve soru sayıları birbirinin aynısıdır. Bu testlerde 62 soru vardır ve önerilen süre 65 dakikadır. Testin konu içeriği ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15: Gazi TÖMER Seviye Belirleme Sınavı Soru Türleri

Konular	1. Kitapçık Soru Sayısı	12. Kitapçık Soru Sayısı	15. Kitapçık Soru Sayısı	Seçenek Sayısı
Cümledeki boşluğa uygun kelimeyi getirme (sıfat, isim-fiil, isim, bağlaç)	7	7	7	5
Cümledeki boşluğa uygun olmayan sözcüğü getirme (isim, zarf, bağlaç, edat, isim fiil)	5	5	6	5
Kelimede anlam	5	5	5	5
Diyalog tamamlama	3	2	3	5
Cümle oluşturma (sıralama)	8	8	8	5
Yakın anlamlı, farklı anlamlı cümleler Cümlede anlam (gereklilik, uyarı, yakınma, sebep-sonuç)	4	5	8	5
Cümlelerin ögeleri	9	5	5	5
Paragrafta anlam	12	12	10	5
Yazım yanlışı	1	1	1	5
Birleşik cümle oluşturma	2	2	2	5
Anlatım bozukluğu	6	6	7	5
Zaman		3		5
Toplam	62	62	62	5

Yukarıdaki tablodaki bilgilere bakıldığında konulara göre soruların dağılımı hemen hemen aynıdır.

Gazi Türkçe Yeterlik Sınavı Soruları: Türkçe yeterlik sınavları 12 fasiküldür ve fasiküllerin hepsi aynı seviyededir. Her testte 60 soru vardır. Bu testler anlamaya, yazma ve konuşmaya yönelik bir testtir (Dinleme/okuma anlamaya yönelik; yazma/konuşma ise anlatmaya yöneliktir). Ayrıca dil bilgisi testleri de vardır.

Testte yer alan soruların konuları şöyledir: Cümlede anlam soruları (anlamca farklı cümleyi bulma, anlamca aynı cümleyi bulma, cümlede neden-sonuç, koşul, pişmanlık, uyarı, kızma gibi duyguları ve olumsuzluk ifade eden cümleyi bulma),

anlatım bozukluğu soruları, paragraf soruları (Anlatımın akışını bozan cümle, cümlede vurgulanan düşünce, paragrafın konusu, paragrafın ana fikri, paragrafta yargı ve paragrafta göre soruları cevaplama), cümlelerin öğeleri, kelimedeki anlam (Farklı ya da aynı anlama gelen kelime), yazım yanlışları, noktalama işaretleri.

Tablo 16: Gazi TÖMER Türkçe Yeterlik Sınavı Soru Türleri

Konular	1. Kitapçık Soru Sayısı	6. Kitapçık Soru Sayısı	11. Kitapçık Soru Sayısı	Seçenek Sayısı
Cümledeki boşluğa uygun kelimeyi getirme (isim, sıfat, isim-fiil, bağlaç, zarf)	5	5	5	5
Cümledeki boşluğa uygun olmayan kelimeyi getirme (isim, zarf, bağlaç, edat)	8	8	8	5
Cümlede kelimenin yerine eş anlamlı zıt anlamlı ve mecaz anlamlı ya da uygun sözcük getirme	6	10	3	5
Cümle oluşturma (sıralama)	5	5	5	5
Yazım yanlışları	2	2	2	5
Noktalama işaretleri	2	2	2	5
Cümlede anlam (gereklilik, uyarı, yakınma, karşıtlık, olasılık, karşılaştırma anlamca yakın ve farklı cümleler)	9	11	13	5
Cümlelerin öğeleri	4	4	5	5
Diyaloga uygun cümle		3	3	5
Paragrafta anlam	10	8	5	5
Anlatım bozukluğu	9	2	9	5
Toplam	60	60	60	5

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere konular tüm yeterlik testlerinde aynıdır. Soruların konulara göre dağılımı da hemen hemen aynıdır (Tablo 14).

Gazi TÖMER dil bilgisi yeterlik testi, anlama testlerinden biraz farklıdır. Konu olarak fiil çatısı ve fiillerle ilgili soruların yer alması ve zamanla ilgili soruların daha çok olması dikkat çekmektedir ve 50 soru için ayrılan süre 60 dakikadır. Cevaplar 5

şıklıdır. Testte yer alan “Aşağıdaki cümlelerden hangisinde birden çok fiil kullanılmıştır?” şeklindeki sorunun bir yabancıya sorulmaması gerekir. Gazi seviye ve yeterlik sınavı testlerinde bu sınavın hangi seviyeye hitap ettiği maalesef yazmamaktadır (Tablo 15).

Yunus Emre Enstitüsü TYS’de adayların okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerindeki yeterlikleri ölçülmektedir. Sınav iki oturumda gerçekleşmektedir. Okuma, dinleme ve yazma bölümleri 1. oturumda; konuşma (bağımsız konuşma ve karşılıklı konuşma) bölümü 2. oturumda yapılmaktadır. 1. oturum; okuma 60, dinleme 45, yazma 60 olmak üzere, toplam 165 dakika; 2. oturum bağımsız konuşma 5, karşılıklı konuşma 10 olmak üzere, toplam 15 dakikadır. Sınavın tamamı, 180 dakika sürmektedir (Tablo 16).

Tablo 17: Gazi TÖMER Dil Bilgisi Yeterlik Testi

Konular	Soru Numaraları	Seçenek Sayısı
Yazım yanlışı	1, 4, 40, 43, 49	5
Eklerin edatların ve bağlaçların cümlede farklı bir görevde kullanılması	2, 32, 36, 38, 44, 45	5
Kelimede anlam	3, 7	5
Fiiller	6	5
Cümlede anlam	8, 9, 10, 13, 23, 30, 33, 50	5
Anlatım bozukluğu	11, 25, 31	5
Birleşik cümle yapma	12, 14, 15, 16, 17, 35, 48	5
Zaman kipleri	18, 19, 20, 21, 22, 29, 37, 42	5
Cümlelerin öğeleri	23, 47	5
Fiil çatısı	26, 27, 28, 34, 46	5
Saat ifadeleri	5, 39	5

Tablo 18: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Yeterlik Sınavı

Sınav Bölümleri		Soru Sayısı	Puan	Süre (dk.)
1. Okuma		40	25	60
2. Dinleme		30	25	45
15 dakika ara				
3. Yazma	1. soru	1	10	20
	2. soru	1	15	40
15 dakika Ara				
4. Konuşma	Bağımsız Konuşma	1	10	5
	Karşılıklı Konuşma	7	15	10
Toplam		80	100	180

Okuma: Okuma bölümünde edebî, köşe yazısı, rapor, analiz, röportaj, diyalog, anons, duyuru, reklam, tanıtım metinleri gibi metinler bulunmaktadır. Okuma bölümü 6’şar metinden oluşmaktadır. Metinlere ait sorular boşluk doldurma, doğru yanlış, çoktan seçmeli ve eşleştirme soru tiplerinden oluşmaktadır.

Okuma bölümünde 40 soru için ayrılan süre 60 dakikadır ve bu bölümün puanı 25 puandır (Tablo 17).

Dinleme: Bu bölümde 30 sorunun toplam puan değeri 25 puandır. Soruların puan değerleri eşittir. Her metin bir defa dinletilmektedir. Bu bölümde de 6 metin bulunmaktadır (Tablo 18).

Tablo 19: Yunus Emre Enstitüsü Yeterlik Sınavı Okuma

Metinler	Konular	Soru Sayısı	Seçenek Sayısı
1. Metin	Boşluk doldurma (isim, bağlaç, edat, zarf, sıfat, fiil)	1-10	4
2. Metin	Doğru / yanlış	11-16	2
3. Metin	Metinle ilgili anlam soruları (Hangisi çıkarılabilir gibi)	17-22	3
4. Metin	Metinle ilgili sorular ve kelime bilgisi	23-28	4
5. Metin	Metinle ilgili sorular ve kelime bilgisi	29-34	4
6. Metin	Metinle ilgili sorular ve kelime bilgisi	35-40	4

Tablo 20: Yunus Emre Enstitüsü Yeterlik Sınavı Dinleme

Metinler	Soru Çeşitleri	Soru Sayıları	Seçenek Sayısı
1. Metin	Doğru / yanlış	1-3	2
2. Metin	Eşleştirme	4-7	8
3. Metin	Metinle ilgili soruları	8-12	4
4. Metin	Metinle ilgili sorular	13-18	4
5. Metin	Metinle ilgili sorular	19-24	4
6. Metin	Metinle ilgili sorular	25-30	4

Yazma: Yazma bölümü iki aşamadan oluşmaktadır. 1. soru güdümlü yazma becerisine yöneliktir. Adaydan eksik bir metni tamamlaması, form doldurması, dilekçe yazması, özet çıkarması, verilen bir tablo, resim veya grafiğiy yorumlaması; 2. soruda ise adaya bir konu verilir ve bu konu hakkında bir kompozisyon/özgün metin yazması; yazma bölümü birinci kısımda ise bir yazma konusu verilir ve insan kaynaklarına iş yerindeki şikâyet ve taleplerini bildiren 125 kelimelik bir yazı yazması istenir. Yazma bölümü 1. kısmın soru değeri 10 puan ve verilen süre 20 dakikadır. Yazma bölümü ikinci kısımda bir kompozisyon yazılacaktır ve bunun soru değeri 15 puan ve verilen süre 40 dakikadır.

Konuşma: Konuşma bölümü karşılıklı konuşma ve bağımsız konuşma olarak ikiye ayrılmaktadır. Bağımsız konuşma bölümünde adaya bir konu verilir ve bu konu hakkında konuşmaya hazırlanması için en az 1, en fazla 3 dakika süre tanınır. Aday, belirlenen süre içinde hazırlığını tamamlayıp konuşmaya başlar. Öngörülen süre 5 dakikadır. Aday beğendiğiy bir filmi / kitabı özetleyecek, filminden / kitaptan niçin etkilendiğiy, filmin / kitabın kahramanların özelliklerini, filmin /kitabın giriş, gelişme

ve sonuç bölümlerini anlatacaktır. Karşılıklı konuşma bölümünde adaya bir konu hakkında çeşitli sorular sorulur. Konuşmanın tek taraflı değil, karşılıklı konuşma şeklinde gelişmesine özen gösterilir. Öngörülen süre 10 dakikadır.

Yazma ve konuşma bölümlerinde değerlendirme işlemleri ölçekler doğrultusunda en az 2 değerlendirici tarafından yapılmaktadır. Sınavda her bir beceri alanından en az %50 (12,5 puan) oranında başarı sağlamak koşulu ile toplamda 55-70 arası puan alan adaylara B2, 71-88 arası puan alan adaylara C1, 89-100 arası puan alan adaylara ise C2 Türkçe Yeterlik Belgesi verilmektedir. B2, C1 ve C2 sınav soruları aynı ağırlıktadır. Her seviyenin kendi içinde değerlendirilmesi daha mantıklıdır.

İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi, Türkçe yeterlilik sınavı, okuma, dinleme, yazma ve konuşma bölümleri olmak üzere 4 ana bölümden oluşur. Sınav süresi konuşma bölümü hariç 2 saattir. Sınav sonuçları, Avrupa Dil Portfolyosu'na göre değerlendirilmektedir. Düzeyler şu şekildedir: A1-A2 (Temel Seviye), B1 – B2 (Orta Seviye), C1 – C2 (İleri Seviye). Anadolu Üniversitesi ise diğer üniversitelerden farklı olarak YÖK Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'ne uygun ölçütler belirlemiştir: Lisans programları için en az “B1”, -ön lisans programları için en az “A2” düzeyinde puan almaları gerekir. Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı sınavından da lisans programları için en az “B1”, ön lisans programları için en az “A2” düzeyinde puan alınmalıdır.

Ayrıca yurt dışında sınav yapan bir kurum da TELC'dir. Bu, Alman Halk Eğitim Merkezleri Birliği (DVV)'nin tamamen kamu yararına çalışan bir yan kuruluşudur ve uzun yıllardır Avrupa'da çok dilliliğin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. 1968 yılında hazırlanan ve Federal Alman Cumhuriyeti tarihinin ilk standardize edilmiş yabancı dil sınavı olan VHS İngilizce sertifikası, bu geleneğin çıkış noktasını oluşturmuştu. O zamandan bu yana TELC GMBH (TELC öncesi kuruluşlarıyla) genel dil ve mesleki dil alanında hazırladığı sayısız dil sınavlarıyla test teorisini önemli ölçüde etkilemiştir. Günümüzde TELC; on dilde ve altı düzeyde, Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, öğretim ve değerlendirmeye (AOÖÇ) dayalı yaklaşık 70 sınav sunmaktadır. Sınavlarımız, TELC ortaklarımız tarafından 20'den fazla ülkede yapılmaktadır.) TELC Türkçe Sınavı yazılı ve sözlü olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Yazılı sınavda kelime hazinesi ve dil bilgisi, dinleme / duruma uygun

cevaplar, okuma; sözlü sınavda konuşma becerisi ölçülür ve öğrencinin dışında üç katılımcı ile birlikte gerçekleştirilir. TELC Türkçe A1 sınavı yaklaşık 100–150 saat ders almış olan katılımcılara uygundur. Yazılı bölüm 80 dakika, sözlü bölüm 10 dakikadır. TELC Türkçe A2, yaklaşık 250-300 saat Türkçe dersi görmüş olan katılımcılar içindir. B1 sınavı genel Türkçe bilgisini ölçer ve herkese açıktır. Yazılı bölüm 2 saat 30 dakika sürer. Sözlü sınavdan önce 20 dakika hazırlık süresi bulunur. Sözlü sınav, yazılı sınavla aynı günde veya başka bir günde yapılabilir. Sözlü sınav 15 dakikadır. TELC Türkçe C1 sınavı genel Türkçe bilgisini oldukça ileri düzeyde ölçer. Bu sınav Türkçeye sosyal/meslekî hayatlarında ve üniversite eğitimleri için gereksinim duyan yetişkinlere uygundur. Sınav yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Yazılı bölüm, 3 saat 20 dakika sürer. Sözlü sınavdan önce 20 dakika hazırlık süresi bulunur. Sözlü sınav, yazılı sınavla aynı günde veya başka bir günde yapılabilir. Sözlü sınav 16-24 dakikadır. TELC Türkçe B2 sınavı yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Yazılı bölüm 2 saat 20 dakika sürer. Sözlü sınavdan önce 20 dakika hazırlık süresi bulunur. Sözlü sınav, yazılı sınavla aynı günde veya başka bir günde yapılabilir. Yazılı sınav 14 gün içinde yapılmalıdır. A1 ve A2 seviyesindeki ve iki seviyeli (A2 / B1) sınavlarda sınavın sadece bir bölümünün tekrarı (örneğin sadece yazılı ya da sadece sözlü) mümkün değildir. B1, B2, C1 ve C2 seviyesi sınavlarının yazılı veya sözlü bölümü ilk sınav tarihini takip eden bir sene içerisinde tekrarlanabilir veya eksik kısmı tamamlanabilir. Bu sınavlara ait alt testler tek başına tekrarlanamaz. Daha önce başarıyla sonuçlandırılmış bir sınav bölümü tekrarlandığı takdirde kayıtsız şartsız en son girilen sınavın sonucu geçerlidir. Sınav yetkilileri, son altı ayda ders vermiş oldukları katılımcıların “Yazma” alt testini ya da sözlü sınavlarını değerlendiremezler. Yazılı sınavın bir alt testini oluşturan “Yazma”, sınav merkezinin, sınav üst kuruluşunun ya da TELC’in görevlendirdiği sınav yetkilileri tarafından değerlendirilir. Bu sınav yetkililerinin, ilgili seviyede “Yazma” alt testini değerlendirme yetkisini belgeleyen TELC lisansını almış olmaları gerekmektedir. TELC, düzenli olarak sınavların içinden tesadüfî örneklem seçer ve kontrol eder. Kontrol sonucunda farklı bir netice çıkarsa nihai karar yetkisi TELC’e aittir. 3. Değerlendirici lisansı TELC tarafından düzenlenen eğitimlerin başarıyla tamamlanmasından sonra verilir.

Tablo 21: TELC'in Sınav Değerlendirmesi

	Alt Test	Amaç	Görev Türleri	Puanlar	Süre
YAZILI SINAV	1. Dil Öğeleri				
	1. Bölüm	Sözcük Dağarcığı ve Dil bilgisi	10 Çoktan Seçmeli	5	15
	Seçmeli Sorular 2. Bölüm	Etkileşim Öğeleri	8 Eşleştirme	8	
	2 Dinleme				
	1. Bölüm	Genel Dinleme	5 doğru/yanlış	10	20
	2. Bölüm	Ayrıntılı Dinleme	2 doğru/yanlış	4	
	3. Bölüm	Seçmeli Dinleme	5 doğru/yanlış	10	
YAZILI SINAV	3 Okuma				
	1. Bölüm	Genel Okuma	4 doğru/yanlış	8	30
	2. Bölüm	Ayrıntılı Okuma	4 doğru/yanlış	8	
	3. Bölüm	Seçmeli Okuma	4 doğru/yanlış	8	
	4 Yazma				
		Bir Kartpostal veya Kısa Bir Mektup		12	1515
		Üç Ana Noktanın İşlenmesi		15	
SÖZLÜ SINAV	Sözlü Sınav				
	Sözlü Sınava Hazırlık			15	15
	1.Bölüm Kendini Tanıtma			3	
	2. Bölüm Bilgilenme ve Bilgilendirme bir veya iki katılımcıyla			12	
	3. Bölüm Birlikte Çözüm Bulma			12	

Soru değerlerine göre bir değerlendirme yapılmıştır. Örneğin, dil geleri I. bölümde 10 çoktan seçmeli sorunun her birinin değeri 0,5 puandır ($0,5 \cdot 10 = 5$ puan). II. bölümde ise 8 eşleştirmenin her birinin puan değeri 1 puandır.

4.3.2. Yabancı Dil Olarak Rusça ğretiminde lme ve Değerlendirme

1980’lerde Rusça ğretimi önemli bir ihracat eğitim ürünü hâline gelmiştir ve bundan sonra TRKİ ders programı ve test sisteminin temeli, dört Rus Üniversitesi (İnstitut Razvitiya i Upravlaniya Predpriyatii / şirketlerin Yönetimleri ve Gelişmeleri Enstitüsü (İRYP), Halkların Dostluğu Üniversitesi (RUDN), Moskova Devlet Üniversitesi (MGU), St. Peterburg Devlet Üniversitesi (SPBGU)) tarafından 1993 yılında Avrupa Birliği tavsiyeleri göz önüne alınarak atılmıştır. 1998 yılından beri yabancı ülkelerin vatandaşlarına ve Rusya yükseköğretim kurumlarında ücretli olarak okumak isteyen öğrencilere mutlaka uygulanmaktadır (Rusya Eğitim Bakanlığının 09.07.1998 tarihli 1887 ve no’lu emrine göre). Teknik-materyal ve ğretim metotlarının önerilen uyumlarını taşıyan bazı niversitelerde Rusya Millî Eğitim Bakanlığının önerisiyle mecburi test sınavları yapılmaktadır.

Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı tarafından her seviye için genel ve meslekî bir test standartı oluşturulmuştur. Her sorunun puan değeri hem cevap kğidinde hem de sınav hazırlama genelgesinde belirlenmiştir. Rusya Devleti “Yabancılar İçin Rusça Testi” altı seviyeyi- başlangıç, temel, I. sertifika, II. sertifika, III. sertifika, IV. sertifika seviyelerini kapsamaktadır. Her seviyede yazma, dinleme, konuşma, okuma ve konuşma faaliyetlerinde öğrencilerin becerilerini ölçmeye yöneliktir. Federal Rusya Devletinin “Yabancı Dil Olarak Rusça” talebi 14 Aralık 2009 tarihli ve 15585 sayılı düzenlenen onayı ve Rusya Bilimler ve Millî Eğitim Bakanlığının 28 Ekim 2009 tarihli ve 463 sayılı emrine ilişkin kanunla her seviyeye göre sahip olunması gereken bilgi, beceri ve yatkınlık belirlenmiştir (RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı, 2015). Rusya Federasyonu çok seviyeli test sistemi Avrupa dil sistemi ALTE’ye (Avrupa Dil Testleri Birliği) göre düzenlenmiştir (Avrupa Konseyi, 2003).

Tablo 22: Rusya Devleti Çok Seviyeli Test Sistemi

Rusya Devleti Çok Seviyeli Test Sistemi	Avrupa Test Sistemi
4. Seviye (ТРКИ – 4)	C 2
3. Seviye (ТРКИ-3)	C 1
2. Seviye (ТРКИ-2)	B 2
1. Seviye (ТРКИ-1)	B 1
Bazoviy (temel) seviye (TBU)	A 2
Elementarniy (başlangıç) seviye (TEU)	A 1

Rusya Devleti çok seviyeli test sistemi, aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere Rusya eğitim sistemiyle de bağlantılıdır:

Tablo 23: Rusya Üniversitelerinde Okumak İçin Gerekli Dil Seviyeleri

Yabancı dil olarak genel Rusçaya sahip olma seviyesi	Uzmanlık alanının aracı olarak Rusçaya sahip olma seviyesi	İş dilinin aracı olarak sahip olma seviyesi
4. Seviye (ТРКİ 4)	Filoloji mezunları için yüksek lisans seviyesi, bu seviyede Rusçaya sahip olanlar ana dilini konuşan kimselere yakın konuşurlar.	C2
3. Seviye (ТРКİ 3)	Filoloji lisans seviyesi	C1 Yüksek seviye
2. Seviye (ТРКİ 2)	Filoloji dışında diğer meslekler için lisans seviyesi	B2 İleri seviye
1. Seviye (ТРКİ 1)	Üniversiteye aday seviyesi	B1
Temel seviye (TBU)	Bu seviyede Rusçaya sahip olan kişi ise daha fazla anlama ve az anlatma kabiliyetine sahiptir	Temel seviye
Başlangıç seviyesi (TEU)	Bu seviyede Rusçaya sahip olan kişi minimum seviyede iletişim kurar ve sınırlı bir şekilde anlar.	

Test her seviyede beş bileşkeden oluşmaktadır: Kelime bilgisi-dil bilgisi, okuma, dinleme, yazma, konuşma. Her konudan en az %66 puan almak gerekmektedir. Eğer her bir testten 66'dan az puan alınırsa tekrar sınava girmek için %50 ek para ödenmelidir. Vatandaşlık için sertifikanın geçerlilik süresi 5 yıldır. I., II., III. seviye sertifikaları süresiz geçerlidir.

TRKİ'den başka yabancılar için uluslararası Rusça sertifika ve sınavları şunlardır:

TBU: Yabancı ülke vatandaşları için basit seviyede Rusça sınavıdır.

RUSSIAN-FLIC (Foreing Language for Industry and Commerce): Britanya Ticaret- Sanayi Odası Genel ve İş Rusçası Diploması (Dört seviye).

RUSSKİY YAZIK DLYA OBŞENİYA: Puşkin Devlet Üniversitesi ve Rus Ticaret Sanayi Odası Diploması (Dört seviye).

Aşağıda Rusça test standartının içeriği özetlenecektir.

Rusça Testleri Standartı

Rusya Federasyonu Genel ve Mesleki Eğitim Bakanlığı tarafından her seviye için bir test standarttı oluşturulmuştur. Bu test seviyeye göre değil, genel bir test standartıdır. Her test seviyesinin standartı Rusya Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1999'da belirlenmiştir. Testin içeriği aşağıdaki gibidir:

İçerik

Ön Söz

Bölüm 1

I. Yabancı Dil Olarak Rusça 3. Seviye Sertifikasına Sahip Olmanın Talepleri

1. İletişimsel Konuşma Yeterliğinin İçeriği

1. 1. Amaçlar. Durumlar ve Temalar

1. 2. Konuşma Becerileri için Gerekli Şartlar

1. 2. 1. Dinleme

1. 2. 2. Okuma

1. 2. 3. Yazma

1. 2. 4. Konuşma

2. Dil Yeterliğinin İçeriği

2. 1. Fonetik. Grafik

2. 2. Kelime Yapımı ve Morfoloji

2. 2. 1. Sözcüğün Yapısı

2. 2. 2. İsim

2. 2. 3. Sıfat

2. 2. 4. Zamir

2. 2. 5. Fiil

2. 2. 6. Sayılar

2. 2. 7. Zarflar

2. 2. 8. Edatlar

2. 3. Cümle Bilgisi

2. 3. 1. Basit Cümle Tipleri

2. 3. 2. Cümlede Özne ve Yüklem, Özne ve Yüklemin Uyumu

2. 3. 3. Cümlede Mantık ve Anlam İlişkisi

2. 3. 4. Doğrudan ve Dolaylı Anlatım

2. 3. 5. Cümlede Sözcük Dizimi

2. 3. 4. Birleşik Cümle Tipleri

2. 3. 7. Farklı Tip ve Seviyelerdeki Sözdizimi Birimlerinin Dönüştürülmesi

2. 3. 8. Dil bilgisi ve sözcük Birimlerinin İşlevsel-Stilistik Kullanımı

2. 4. Kelime Hazinesi

Bölüm II. Yabancı Dil Olarak Rusça 3. Seviye Testi Konusu

1. Okuma Test Konusu

2. Test Konusu

3. Dinleme Test Konusu

4. Konuşma Test Konusu

5. Dil bilgisi, Kelime Hazinesi

TRKİ Sınavını teslim eden kurumun listesi, testin amacı, konuşma durumları ve temaları aşağıdaki gibi verilmiştir.

Konuşma üslup kurallarına uyarken konuşmacının iletişimsel ve tahmin edilen yeterliğinin, sosyal statüsünün, konuşmanın yerinin, zamanının sorunun, amacının bağlı olduğu konuşma davranışı taktiklerini birleştirme becerisini; doğrudan / dolaylı, resmî / gayri resmî iletişim durumlarında sözlü davranışı geliştirdiğini göstermek;

Temas kurmayı, düzenlemeyi, bilgilendirmeyi ve niyetlerin değerlendirmelerini sözlü olarak gerçekleştirmek; gerekli durumlarda ise onların karışık kullanımını göstermek;

Konuşma etiketinin kurallarıyla ve iletişim durumlarıyla uyumlu konuşmayı düzenlemek:

- İletişime girmek,
- Sohbeti başlatmak,
- Sohbeti desteklemek,
- Sohbetin konusunu değiştirmek,
- İletişim durumuna uygun olarak konuşmayı tamamlamak,
- Konuşmacıyı durdurmak,
- Konuşmacının fikirlerini desteklemek ve geliştirmek,
- Konuşmacıyı anladığını ifade etmek,
- Konuşmacıyı teşvik etmek,

Sadece dil öğretim programında değil test taslağında da amaçlanan hedefler, bölümler, beceriler teferruatı ile verilmiştir. Ayrıca her becerinin de amacı, yapısı ve süresi belirtilmiştir.

Tablo 24: Yabancı Dil Olarak Rusça Sınavının Süresi

Testin Bölümleri	Başlangıç Seviyesi	Temel Seviye	I. Seviye
Kelime Bilgisi- Dil bilgisi	50	50	60
Okuma	50	50	50
Dinleme	30	35	35
Yazma	50	50	60
Konuşma	30	25	25
Toplam Süre	3 saat 30 dakika	3 saat 30 dakika	3 saat 50 dakika
Bileşen (Test Konusu)	II. Seviye	III. Seviye	IV. Seviye
Kelime Bilgisi- Dil bilgisi	90 dakika	90 dakika	60 dakika
Okuma	60 dakika	75 dakika	80 dakika
Dinleme	35 dakika	35 dakika	40 dakika
Yazma	60 dakika	60 dakika	60 dakika
Konuşma	35 dakika	40 dakika	50 dakika
Toplam Süre	4 saat 40 dakika	5 saat	4 saat 50 dakika

Sınavın Değerlendirmesi

Her konu için sınav değerlendirmelerini teferruatıyla göstermek uzun zaman alacak ve sıkıcı olacaktır. Bunun için sadece konuşma konusunun değerlendirmesi birkaç örnek tabloyla gösterilecektir.

Tablo 24: Konuşma Konusunda Kontrol Tablosu

Ödev (Görev) No	Her Ödev Bloğu İçin En Yüksek Puan	Test Edilenin Aldığı Puan
1-4	14	
5-8	14	
9-12	12	
13	30	
14	30	
15	50	

Her ödevin değerlendirilmesi farklıdır. Bazı soruların değeri 4,5 puan, bazısı 4, bazısı 5, bazısı da 8 puan üzerinden değerlendirilmektedir. Yukarıda (1-4 sorular) dört sorunun toplam puanı gösterilmektedir.

Tablo 25: Sınav Kontrol Tablosu

Ödev No	İçerik (1)			Amaç (2)			Toplam 1+2
	Yeterli şekilde ifade edilmiştir	Yeterli şekilde ifade edilmemiştir	İfade edilmemiştir	Yeterli şekilde ifade edilmiştir	Yeterli şekilde ifade edilmemiştir	İfade edilmemiştir.	
	2	1	0	1,5	1	0	
	2	1	0	1,5	1	0	
	2	1	0	1,5	1	0	

Eğer sadece amaç ölçülüyorsa:

Ödev No	Amaç (2)			Toplam 1+2
	Yeterli şekilde ifade edilmiştir	Yeterli şekilde ifade edilmemiştir	İfade edilmemiştir.	
4	3	2	0	
5	3	2	0	
6	3	2	0	

Bazı sorularda dilsel ve iletişimsel araçların seçiminin yeterliği ve akıl yürütme şeklinde monolog oluşturma becerisi ölçülmektedir. Böyle ödevlerin içerik bileşeni ve amacı (0-5) 6'lık puan sistemiyle ölçülmektedir.

Tablo 26: Konu Kontrolü Seçenekleri Değerlendirmesi ve Derecelendirme Ölçeği

Konu Kontrolü Seçenekleri Değerlendirmesi	Derecelendirme Ölçeği	Toplam
İÇERİK MADDELERİ		
1. Problemi formüle ve karakterize etme yeteneği	0 1 2 3 4 5	
2. Gösterilen video konusuna dayandırılan bakış açısını geliştirme yeteneği	0 1 2 3 4 5	
3. Sonucu (yargıyı) formüle etme yeteneği	0 1 2 3 4	
AMAÇ		
Özel ilişkileri ifade etme becerisi (Ahlakî ve etik puanı verme)	0 1 2 3 4 5	
KOMPOZİSYON YAPISI VE BİÇİMİ		
Oluşturulan metnin amacı ve içeriğinin özetinin yapısı ve biçim yeterliği	0 3 5	
DİL ARAÇLARI		
Modern Rus dili kurallarıyla kullanılan kelime dağarcığı-dil bilgisi, fonetik ve vurgu araçlarının uyumu	0 3 5	

Dersin Öğretim Sonuçlarının Günlük ve Son Kontrolü

Öğrencilerin başarı oranının günlük kontrolü her derste ödev kontrol edilerek ve işlenen konular için alıştırmalar yapılarak gerçekleştirilmektedir. Kontroller dönem başladıktan sonra dördüncü, sekizinci, on ikinci, on altıncı haftada test olarak ve her ay belgelendirmek suretiyle yapılmaktadır. Öğrenci tam olarak bütün planlanmış ödevleri yapmalıdır (Sınıf içi dersler, ev ödevleri, baraj kontrolü testleri). Öğrenci bu çalışma tipi için belirlenen maksimum puanların en azından yarısını alırsa ders programı tamamlanmış sayılacaktır. Yapılan ev ödevleri dönem sonundaki nota katılmakta ve notu yükseltmektedir.

Değerlendirme Planı

Yabancılar için hazırlanan her seviyedeki devlet test sınavı bölümlere ayrılmıştır ve I. bölümde testin amacı, 2. bölümde yabancı öğrencilerin bu seviyede nelere sahip olmaları gerektiği anlatılmaktadır. Mesela 1. seviyede Rus dili sertifikası alacak yabancıların; dekanlıkta rektörlükte, bankada, postada, mağazada, döviz bürosunda, restoranda, kütüphanede, derslerde, doktorda, tiyatrodaki, müzede, kafede ve sokakta iletişime geçmesi, isteklerini bildirmesi ve söylenileni anlaması konuşma konuları olarak da kendi biyografisini, çocukluğunu, ailesini, ilgilerini ve işini; meslek ve okul seçimini, ülkesindeki eğitim sistemini, Rusçanın ve yabancı dillerin hayatındaki rolünü, hayat şeklini, ülkesinin ve Rusya'nın adetlerini, bayramlarını, tatilini, şehrini, ülkesinin başkentini, kültür şehrini, tarihini, coğrafyasını, turizmini, ünlü bilim adamlarını ve kültürlü kişilerini, insanlarını, tabiatını ekolojisini ve boş zamanını nasıl geçirdiğini anlatması beklenmektedir. Dinleme, okuma, konuşma bölümlerinde ne kadar kelime yazması, anlaması ve konuşması gerektiği rakamlarla verilmiştir. Örneğin, yazmada 700 kelimeye kadar yazabilir ama yazması beklenen cümle sayısı en az 20-25 cümledir. Konuşmada ise 15-20 cümledir (Laboçevskiy Üniversitesi, 2012).

Yabancılar İçin Rusça Testi A2 (Bazoviy) Seviyesi

İncelenecek olan bu test örnek olarak 2007 yılında Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı tarafından Moskova Devlet Üniversitesi öğretim üyeleri V. E. Antonova, M. M. Nahabine ve A. A. Tolstıh'a hazırlanmıştır. Test kelime ve dil bilgisi, dinleme, okuma, yazma ve konuşma olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Testte 181 soru yer almaktadır ve bunlar için verilen süre 230 dakikadır. Kelime bilgisi, dil bilgisi, okuma

ve yazma sınavları aynı gün yapılmaktadır. Bir gün ara verildikten sonra dinleme ve konuşma sınavları yapılmaktadır. Konuşma sınavı, karşılıklı konuşma, metinle ilgili konuşma ve konuşma planına göre konuşma (Bağımsız) üç bölümden oluşmaktadır.

A2 testi “Doroga v Rossii” kitabında 7. derste yer almaktadır. A2 seviyesi için iki test incelemek dil standartının aynı olup olmadığını anlamak için gereklidir. Bu testte kelime bilgisi, dil bilgisi, dinleme, okuma, konuşma ve yazma olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır.

Tablo 27: A2 Seviyesi TRKİ Sınavı Süresi

Sınav Bölümleri		Soru Sayısı	Puan	Süre (dk.)
Kelime Bilgisi ve Dil bilgisi		100	100	50
10 dakika ara				
Okuma		40	100	50
10 dakika ara				
Yazma		1	100	50
1 gün ara				
Dinleme		30	100	30
Ara				
Konuşma	Karşılıklı Konuşma	10	20	10
	Metinle İlgili Konuşma	2	40	25 (15 dakikası hazırlık)
	Konuşma planına göre konuşma (Bağımsız)	1	40	15 (10 dakikası hazırlık)
Toplam Sınav Süresi		184 soru	500	230 dakika

Kelime bilgisi ve dil bilgisi: Kelime bilgisi ve dil bilgisi 5 konuyu içermektedir ve 100 soru 50 dakikada cevaplanacaktır. Sorular çoktan seçmelidir (4 veya 3 şıklıdır).

Tablo 28: A2 seviyesi Kelime Bilgisi ve Dil Bilgisi Testi Soruları

Kelime Bilgisi ve Dil bilgisi		
Cümlede boşluk doldurma (kelime, sıfat, bağlaç, zarf)	1-23. sorular	4 şıklı
Cümlede boşluk doldurma ismin hâl ekleri	24-29. sorular	4 şıklı
Metinde boşluk doldurma (90 kelimelik metin) ismin hâl ekleri	30-44. sorular	4 şıklı
Metinde boşluk doldurma İsmin hâl ekleri	45-59. sorular	3 şıklı
Metinde boşluk doldurma (iki ayrı metinde) Uygun fiili getirme	60-84. sorular	3 şıklı
Cümlede boşluk doldurma (bağlaçlar ve zarf)	85-100. sorular	4 şıklı

Dinleme: Dinleme testinde 30 soru için 30 dakikadır. Dinleme 5 bölümdür. Dinleme testinde de iki seçenek vardır. Öğrenci istediği konuyu seçebilmektedir.

Tablo 29: A2 Seviyesi Dinleme Soruları

Metinle uyumlu cümleyi bulma	5 soru	3 şıklı
Diyalogla ilgili cümle tamamlama	6-10	3 şıklı
Diyalogla ilgili sorulara doğru cevap verme	11-15	3 şıklı
Diyaloğu dinleyip yazma	16-23	-
Mesajı dinleyim asıl bilgiyi not alma	24-30	-

Okuma: Okuma testinde 4 bölümlük 40 soru için verilen 50 dakikadır.

Tablo 30: A2 Seviyesi Okuma Soruları

Cümleyi uygun cümle ile devam ettirme	1-5	3 şıklı
Paragrafların an fikrini ve temasını bulma	6-10	3 şıklı
3 filmle ilgili 14 cümleyi eşleştirme (Film özetleri verilmiştir)	11-25	—
Metinle ilgili soruları cevaplama	26-40	3 şıklı

Yazma: Yazma için verilen süre 50 dakikadır ve en az 18-20 cümle yazılmalıdır. Bu bölümde mektup yazılacaktır. Mektubun yazma planı verilmiştir.

Konuşma: Konuşma bölümünde 4 soru vardır ve verilen süre 40 dakikadır. Konuşmada başka seçenek de vardır. Öğrenci iki seçenektan birini tercih edebilmektedir.

Tablo 31: A2 Seviyesi Konuşma Soruları

Açık uçlu sorular	1-5. sorular	5 dakika
Duruma göre cümle söyleme	6-10. sorular	5 dakika
Metinle ilgili özet ve sonra yorum yapma	2	15 dakika hazırlık+10 dakika cevaplama süresi
Bir şehri anlatma (12-15 cümle)	1	10 dakika hazırlık+ 5 dakika cevaplama süresi

Tablo 32: A2 Seviyesi Kelime Bilgisi-Dil Bilgisi Soruları

Kelime Bilgisi ve Dil Bilgisi	1. Bölüm	2. Bölüm	3. Bölüm	4. Bölüm
	1-20.sorular, cümlede boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun kelimeyi getirme	21-28. sorular, cümlede boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun ön edatı getirme	49-58. sorular paragrafta boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun fiili getirme.	85-89 sorular metine farklı ön takılar almış “kotory” kelimesini yerleştirme (birleşik cümle yapan)
		29-38. sorular, paragrafta boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun kelimeyi getirme	59-68. sorular paragrafta boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun fiili getirme.	90-100. sorular, birleşik cümle yapan kelimeleri (bağlaç, soru zarfı, bağlaçlar gibi)
		39-48. sorular paragrafta boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun kelimeyi getirme	59-68. sorular paragrafta boş bırakılan yere seçeneklerdeki uygun fiili getirme	

Kelime Bilgisi- Dil bilgisi: Çoktan seçmeli 100 soru, 50 dakikada cevaplanacaktır. Kelime bilgisi-Dil bilgisi soruları dört bölüme ayrılmaktadır. Soruların cevapları dört şıklıdır.

I. Dinleme Soruları

Dinleme için verilen süre 30 dakika olup 5 bölümden oluşan 30 soru vardır. Soruların cevapları 3 şıklıdır.

Tablo 33: A2 Testi Dinleme Soruları

	1. Bölüm	2. Bölüm	3. Bölüm	4. Bölüm	5. Bölüm
DİNLEME	1-5.sorular metinde geçen fikirleri seçme (3 şıklı)	6-10. sorular metinde neyden, kimden bahsedilmektedir. (3 şıklı)	11-15.sorular metinle ilgili sorular (3 şıklı)	16-23 metnin kahramanıyla ilgili tablo doldurma (Açık uçlu sorular)	24-30 metne göre bilgiler tabloya yazılacak. (Açık uçlu sorular)

Dinleme 4. ve 5 . bölümdeki sorular (tek kelimelik) cümle tamamlamadır.

Örnek: Anton telefon etti (kime?) Tanya'ya.

Pazartesi Tanya geldi (Nereden?)

II. Okuma Soruları: 4 bölümde yer alan 40 soru 50 dakikada yapılacaktır. 3. bölümde üç okuma metni vardır. Öğrenci istediği metni seçip sorularını cevaplandırabilir.

Tablo 34: A2 Testi Okuma Soruları

	1. Bölüm	2. Bölüm	3. Bölüm	4. Bölüm
OKUMA	1-5. sorular cümleyi uygun olan başka bir cümleyle sürdürme (üç şıklı)	6-10. sorular paragrafta ana fikri bulma (üç şıklı)	11-25. sorular metinlerden sonra verilen numaralı cümlelerin hangi metne ait olduğu soruluyor.	26-30 ve 31. 40. sorular, metne danarak cümleleri tamamlama (3 şıklı)

III. Yazma: Bu bölümde “Yaz tatilinizi nasıl geçirdiniz, bunu arkadaşınıza yazın ve onun tatilini nasıl geçirdiğini de beş cümleyle sorunuz” şeklinde bir yazma konusu vardır. Verilen süre 40 dakikadır. Sözlük kullanılabilir.

IV. Konuşma: Verilen süre 5 dakika hazırlık ve 10 dakika konuşma olmak üzere 15 dakikadır. Konuşma konusu olarak iki konudan biri seçilebilir. 4 alıştırmanın (bölüm) hepsinde 12 durum cümlesi vardır. Sorulara uzun cevaplar verilecektir.

Tablo 35: A2 Testi Konuşma Soruları

Konuşma	1. Bölüm	2. Bölüm	3. Bölüm	4. Bölüm
	1-5. sorular, 5 genel farklı soru	6-10. sorular, durum cümlesi verilmiştir. Buna göre diyaloga başlanacaktır.	11-12. sorular okunan metne göre iki soru cevaplanacaktır.	Okuma metni 12-15 cümleyle sürdürülecektir.

Beşinci ünitenin sonunda B1 seviyesi için hazırlanmış test bulunmaktadır. Butestte yazma bölümü A1-A2 seviyesine göre oldukça ayrıntılıdır. 5. bölümde 104 soruya verilen süre 104 dakikadır.

Tablo 36: A2 Testi Yazma Soruları

Yazma Soruları				
1. Bölüm	2. Bölüm	3. Bölüm	4. Bölüm	5. Bölüm
1-10.sorular örneğe göre cümleleri farklı şekilde yazma	11-25.sorular cümledeki boşluğa uygun kelimeyi getirme. Cevaplar 3 şıklıdır. 26-35.sorular cümledeki boşluğa uygun fiili getirme (3 şıklı) 36-60.sorular metindeki boşluklara anlamca uygun fiili getirme (3 şıklı) 36-60.sorular metindeki boşluklara anlamca uygun fiili getirme (3 şıklı)	61-70.sorular metindeki boşluklara anlamca uygun fiili getirme (3 şıklı) 70-100.sorular metindeki boşluklara uygun tamlamaları getirme (3 şıklı)	Niçin Rusça derslerine kaydolmak istiyorsunuz? 10 soruluk bir anket (form) doldurma.	Makale okunacaktır ve sonra verilen plana göre bir kompozisyon yazılacaktır. Metin yazıya örnek teşkil etmektedir.

Okuma Soruları: 4 bölümde 40 soruya 60 dakika süre verilmiştir ve sözlük kullanılabilir. Cevaplar üç veya dört şıklıdır.

Dinleme Soruları: 4 bölümdeki 30 soruyu cevaplamaya verilen süre 30 dakikadır.

Konuşma Soruları: 3 bölüm ve beş sorudan oluşmaktadır, verilen cevaplama süresi 45 dakikadır. Sözlük kullanılabilir.

Bu test 400 puan üzerinden değerlendirilmektedir.

Yabancılar İçin Rusça Testi 3. Seviye (C1)

Rusça yeterlilik sınavı iki günde yapılmaktadır: Birinci gün konuşma, dinleme; İkinci gün dil bilgisi, okuma, yazma ya da tam tersine İkinci gün konuşma dinleme becerileri ölçülmektedir. Sonuçlar iki haftada belli olmaktadır.

Tablo 37: Yabancılar İçin Rusça Testi 3. Seviye (C1)

1.Gün	2. Gün
Okuma	Dinleme
Yazma	Konuşma
Dil bilgisi-kelime bilgisi	

Okuma: I. bölümde, bir okuma parçası ve okuma metninin altında da 10 cümle verilmiştir. 15 dakikalık bir sürede metinle uyumlu cümlelerin yanına A; uyumsuz cümlelerin yanına B konulması istenmektedir. 2. bölümde 7 diyalogda soru kısımları boş bırakılmış, cevaplar yazılmış ve alt kısmına da 11 soru verilmiş olup 15 dakikada eşleştirme yapılması gerekmektedir. 3. bölümde her soru için üç kısa metin verilmiş ve her metin 3 şıktan oluşmaktadır. Hangisinde sorunun cevabının olduğu sorulmaktadır. 15 dakikalık süre verilmiştir. 4. bölümde uzun bir metinden sonra 5 soru için 3 şıktan birisi seçilmelidir.

Tablo 38: TRKİ-3 Okuma Soruları

Bölüm	Sorular	Okuma Metinleri	Süre
Birinci Bölüm	1-10. sorular	Okuma Metni 1	15
İkinci Bölüm	11-17.sorular	Okuma Metni 2	15
Üçüncü Bölüm	18-20. sorular	Okuma Metni 3, 4, 5	15
Dördüncü Bölüm	21-25.sorular	Okuma Metni 6	15

Yazma: Yazma kısmında sözlük kullanılmaktadır. Yazma üç sorudan oluşmaktadır. Süresi 1 saat 15 dakikadır. 1. bölümde, 400-500 kelimelik bir okuma metni verilmiştir. Metni 5 dakikada okuyup verilen plana göre 20 dakikalık sürede 200-250 kelimelik yazı yazılmalıdır. 2. bölümde 300-350 kelimelik metin verilmiştir. Metni okuma ve anlama süresi 5 dakikadır. Bu metinden (röportaj) esinlenerek 15 dakika içinde kendi cümleleriyle 50-70 kelimelik istek bildiren bir mektup yazılmalıdır. 3. bölümde insan sorunlarını ele alan 30 dakikalık sürede verilmiş olan plana göre 150-200 kelimelik bir deneme yazılmalıdır.

Dinleme: Dinlemede 35 dakika sürede 4 bölümde yer alan 25 sorunun yapılması gerekmektedir. Dinleme metnini (diyalog ya da monolog) dinlemeden önce metinle ilgili soru sorulur. Bölümlere göre cevaplama süresi 1,5 dakika, 2 dakika, 3 dakika, 4,5 dakika olabilmektedir. 1. bölümde 4 soru vardır. Önce 30 saniyelik replik dinletilir. Cevaplama süresi 4-5 dakikadır. Dinlenen metinden tamamlanması için 4 cümle alınmıştır. Her cümlemin altında 3 şık vardır. 2. bölümde 21 soru ve 3 dinleme metni vardır ve süresi 30 dakikadır. Her metin 3 dakika sürmektedir. Soruları cevaplama süresi 7 dakikadır ve tıpkı birinci bölüm gibi üç şıktan birini yarım bırakılmış cümleye getirilip cümle tamamlanmalıdır.

Konuşma: Konuşma 3 bölümden oluşmaktadır. Bu kısım için verilen süre 45 dakikadır. Konuşma bölümünde de dinleme metinleri öğrencilere dinletilmektedir. Ancak soru, kaydı dinlemeden önce sorulmaktadır. 1. bölümde 12 soru vardır. Her soru için toplam süre 1,5-2 dakikadır. Cevaplama süresi 10 saniyedir. Duruma göre destekleyici konuşmalar yani cevaplar istenmektedir. 2. bölüm birinci bölümden farklıdır. Birinci soruda öğrenciye 3 dakikalık bir video seyrettirilmekte ve verilen konuda 5 dakika hazırlık yaptıktan sonra öğrenci 6-7 dakika süren bir konuşma yapmalıdır. 2. soruda bir olay verilmekte ve 5 dakikalık hazırlıktan sonra çözümünün 3 dakikalık bir sürede anlatılması istenmektedir. 3. bölümde 15 dakikalık sürede belirli bir

konuda hazırlıksız bir tartışma yapılması gerekmektedir. Tartışma için pek çok ihtimal göz önüne alınarak oluşturulmuş bir taslak verilmektedir.

Dil bilgisi-Kelime Bilgisi: 4 bölümde yer alan 100 soru 90 dakikada cevaplanmalıdır. Bu bölümde kesinlikle sözlük kullanılmamaktadır. 1-20. sorular cümlede boş bırakılan yere uygun eylemin veya kelimenin getirilmesidir. Soruların cevaplarının geneli 4 şıklıdır ancak 3 şıklı cevaplar da vardır. 21- 25. sorularda verilen cümleyle aynı anlama gelen cümleyi bulmak gerekmektedir. Cevapları dört şıklıdır. 26-44. sorular ismin hâlleriyle ilgilidir. Boşluklara uygun hâl ekinin getirilmesi istenmektedir (her fiilin aldığı hâl ekini bilmek gerekmektedir). 45-48. sorular cümlede altı çizili ögeyi bulmak için hangi soru kelimelerinin getirilmesi gerektiğiyle alakalıdır. 49-50 sorularda uzun bir cümlemin kısa karşılığını sorulmaktadır. 51-73. sorular cümlelerin edatlarla, bağlaçlarla, soru zamir ve sıfatlarıyla tamamlama sorularıdır. 74-75. sorular zarf-fiillerle ilgilidir. 76-94. sorularda cümlede boş bırakılan yere uygun kelime getirilmelidir. 95-96. sorularda cümlede altı çizili kalıp sözcüklerin yerine aynı anlama gelen sözcük şıklardan seçilmelidir. 97-100. sorularda cümlede boş bırakılan yere yakın anlamlı sözcüklerden uygun olanları seçilmelidir. Sorunun cevabı çoktan seçmelidir (3 şıklıdır).

Sınavın Değerlendirmesi

Test 650 puan (%100) üzerinden değerlendirilmektedir.

Tablo 39 : TRKİ-3 Sınavının Değerlendirmesi

Konu	Soru Sayısı	Puan	Geçme Puanı	Süre (Dakika)
Dil bilgisi-kelime hazinesi	100	100	66	90
Okuma	25	150	99	60
Dinleme	25	150	99	35
Konuşma	12 konuşma	150	99	45
Yazma	3 yazı	100	66	75
Toplam		650	429	6 saat 5 dakika

Her dil becerisinden en az 66 puan alınmalıdır. Eğer öğrenci konunun birinden başarısız olursa yeniden kaldığı konudan bütünleme girebilmektedir.

Tablo 40: TRKİ-3 Dil Bilgisi ve Kelime Bilgisi Testinin Değerlendirmesi

Soru No	Maksimum Puan	Soru Değeri
1-25	25	Her soru 1 puan
26-50	25	Her soru 1 puan
51-75	25	Her soru 1 puan
76-100	25	Her soru 1 puan
Toplam Puan	100	

Dil bilgisi ve kelime bilgisi testinden alınması gereken en az puan 66 puandır. Okuma testinde 25 soru vardır. 150 puan üzerinden 99 puan ve üzeri geçerli puandır. 99'dan aşağı puan sınavı geçmek için yeterli değildir.

Tablo 41: TRKİ-3 Okuma Sorularının Değerlendirmesi

Soru No	Maksimum Puan	Soru Değeri
1-10	30	Her soru 3 puan
11-17	35	Her soru 5 puan
18-20	45	Her soru 15 puan
21-25	40	Her soru 8 puan
Toplam Puan	150	

Tablo 42: TRKİ-3 Dinleme Sorularının Değerlendirmesi

Soru No	Maksimum Puan	Soru Değeri
1-4	24	Her soru 6 puan
5-11	42	Her soru 7 puan
12-18	42	Her soru 7 puan
19-25	42	Her soru 7 puan
Toplam Puan	150	

Dinleme bölümünden de en fazla 150 en az ise 99 puan alınması gerekir.

Tablo 43: TRKİ Konuşma Sorularının Değerlendirmesi

Soru No	Maksimum Puan	Soru Değeri
1-4	14	Her soru için 3,5 puan
5-8	14	Her soru için 3,5 puan
9-12	12	Her soru için 4 puan
13	30	Soru için 30
14	25	Soru için 25
15	50	Soru için 50
Toplam Puan	150	

Konuşma bölümünden alınması gereken geçme puanı 99'dur.

Tablo 44: TRKİ-3 Yazma Sorularının Değerlendirmesi

Yazı	Maksimum Puan
1	30
2	30
3	40
Toplam Puan	100

Yazma, 3 bölümden oluşmaktadır ve her bölümün puanlaması farklıdır. 1. ve 2. kompozisyon 6 maddeye göre incelenmektedir ve her maddeye göre verilecek olan puan 0-5 puan arasındadır. 3. kompozisyon 8 maddeye göre incelenecektir ve her maddeye göre verilecek puan 0-5 arasındadır. Yukarıdaki tablolardan anlaşıldığı üzere soruların zorluk derecesi aynı değildir. Zorluk derecesine göre puanlamanın yapılması mantıklıdır.

C2 testinin puanlaması C1 testinden biraz farklıdır.

Tablo 45: TRKİ 4 (C2) Sorularının Değerlendirmesi

Testin Bölümleri	Maksimum Puanlar	Minimum Puanlar
Dil bilgisi ve kelime bilgisi	141	93
Okuma	136	89
Dinleme	150	99
Yazı	95	63
Konuşma	165	108
Toplam	687	452

4.4. Yabancılar İçin Türkçe ve Rusça Öğretim Kitapları

Rusya’da temel Rusça öğretim aşamasında Rusça öğretimi için farklı ülkelerden Rus filoloji uzmanları, öğretmenleri Rus dilini geliştirme derslerinde filoloji öğrencileri RKİ ilgili materyalleri geliştirmektedir. Materyal geliştirme ülke çapında “KPD, VNP, PNP, ÇSSP, NRB” КПД, БНП, ПНП ЧССП, НРБ gibi (1980-1981 yıllarında başlamıştır) bazı silahlanmaya dair programlarda ve Puşkin Devlet Rus Dili Enstitüsü ve diğer enstitülerde konuşmaya yönelik yardımcı ders kitabı hazırlanmaktadır. (Mesela: Pratik Ders Kitabı, 1990) (Şukin, 2003, s. 87). Her üniversitenin hemen her konu için hazırladığı rehber kitapçıklar da vardır. Rusya’da Yabancı dil öğretimiyle ilgili neredeyse tüm kitaplar Zlatoust Yayınevi tarafından basılmaktadır.

Bu bölümde yabancılar için Türkçe ve Rusça öğretiminde çok kullanılan “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3, 4, 5”, “Yeni Hitit 1, 2, 3”, “Poehali 1, 2. 1, 2. 2”, “Doroga v Rossiyu 1, 2, 3”, “Okno v Rossiyu 1, 2” (B2-C1) adlı kitaplar tasarım-düzenleme, yöntem ve içerik açısından incelenecektir.

4.4.1. Yabancılar İçin Türkçe ve Rusça Öğretim Kitaplarının Tasarımları, Ünite Düzenleri ve Görselleri

Bu bölümde resim, fotoğraf, grafik, şema, plan, harita ve benzeri görsel unsurların nitelikleri, görsellerin metinlerle uyumları, kapak renkleri, yazı büyüklükleri, kitapların sayfa sayısı ve ünite düzeni incelenecektir.

4.4.1.1. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarının Tasarımları

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” (A1) kitabı mavi renkli, büyük-bol resimlidir ve yazıları seyrektiler. Kitabın ön kapağındaki resimde soruya cevap vermek için el kaldırmış öğrenciler yer almaktadır. Arka kapakta diğer kitapların hepsinde olduğu gibi Gazi Üniversitesinin tarihî binasının resmi vardır. Kitaptaki okuma metinleri “Yeni Hitit” Türkçe öğretim kitapları kadar yoğun değildir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” (A2) kitabının kapağına açık yeşil renk hâkimdir ve kitabın ön kapağındaki resimde sınıf ortamında öğretmen, öğrencinin kitabından bir şey göstermektedir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3” (B1) kitabının kapağına koyu sarı renk hâkimdir ve kapaktaki resimde yine sınıf ortamında öğrenciler görüntülenmiştir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4” (B2) kitabının kapağı mor renklidir ve kitabın kapağındaki resimde öğretmen sınıftaki öğrencilere ders anlatmaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” (C1) kitabının kapağı ise kahverengi-sarı renklidir ve kapak resminde öğrenciler sınıf ortamında gülen yüzlerle iletişim hâlinde ders işlemektedirler.

Şekil 2: Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe Kitapları

A1, A2, B1, B2, C1, C2 “Gazi Yabancılar için Türkçe” öğretim kitapları, Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi I (A1, A2, B1), Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi II (B2, C1), Yabancılar İçin Türkçe Ölçme Değerlendirme (A1, A2), Yabancılar İçin Türkçe Ölçme Değerlendirme (B1, B2, C1), Öğretmen Kılavuz Kitabı (A1, A2, B1), Öğretmen Kılavuz Kitabı (B2, C1) olmak üzere 11 kitaptan oluşmaktadır. Kitapların hepsinin boyutu 22×27,5 cm’dir. Kitap yetişkinler için hazırlandığı hâlde kitapta çok görsel vardır. Resimler çok büyüktür. Kitabın sayfaları mat beyaz kâğıttandır. İki ciltten oluşan “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” (performansa dayalı durum belirleme araçları) ölçme değerlendirme kitapları ders kitaplarını tamamlayacak şekilde ve ders sürecindeki öğrenme düzeylerini belirlemeye yönelik hazırlanmıştır ve bu kitaplarda da resim sayısı fazladır. Bütün kitap kapaklarında sınıf ortamında farklı resimler vardır fakat kapakların renkleri farklıdır.

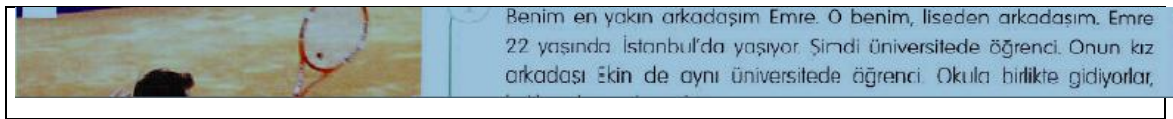
- Какова природа страны, в которой живёт / жил ваш собеседник?
Есть ли там леса, моря, реки, озёра, горы?
- Какой климат в этой стране?

Şekil 3: Doroga v Rossiyu 3 (B1)

знать, дѣлать, играть, думать, работать, слушать, понимать,
повторять, читать, спрашивать, отвечать, отдыхать, изучать, гулять,
завтракать (— завтрак), обедать (— обед), ужинать (— ужин).

Şekil 4: Poehali 1 Yazı Puntosu

Şekil 5: Yeni Hitit 1, Yazı Puntosu

Evim ve Çevrem

Benim adım Buğra. Ankara’da, Emek semtinde oturuyorum. Burada büyük bir cadde var. Bu cadde kalabalık ve çok gürültülü. Ama şehir merkezine çok yakın. Otobüs ve metro

Şekil 6: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1

Yukarıda sırasıyla Doroga v Rossiyu 1, Poehali 1, Yeni Hitit 1 ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitaplarından %100 boyutundaki pdf'lerden alınan yazı örnekleri verilmiştir. Rusça kitapların yazı puntoları daha büyüktür. Türkçe ve Rusça kitaplarda yazılar A1 ve C1 seviyesinde aynı büyüklüktedir.

Şekil 7: Yeni Hitit Kitapları

“Yeni Hitit” serisi 3 kitaptır. Yukarıdaki resimde görüldüğü üzere kitapların kapağında Ankara Üniversitesi'nin sembolü olan Hitit Güneş Kursu vardır ve kitapların her seviyesi farklı renktedir. İç sayfaları bol resimlidir. Kitapların eni 21 cm, boyu 29,5 cm'dir. Temel 1 kitabı mavi renktedir. Özellikle mavi seçilmiş olabilir. Çünkü mavi renk, hava ve denizin rengidir ve kişiyi dinlendirir, huzurlu hissettirir. Orta seviye kitabı ise açık mordur. Bu renk konsantrasyonu artırır. Yüksek seviye açık kahveye yakın sarının tonudur. Dili rahatça konuşan öğrenci kendini mutlu hissedecektir. Yeni Hitit ders kitabının sayfaları parlak, kaygan kuşe kâğıttır. Kitabın kuşe kâğıda basılmış olması gözleri yormaktadır.

Kitabın ön kapağında adları, seviyeleri, Avrupa Dil Portfolyosu'nda hangi düzeye denk geldikleri (Temel kitabı: A1-A2, Orta Kitabı: B1, Yüksek kitabı B2-C1), yayımlayan kuruluşun adı ve amblemi (Hitit Güneşi) yer almaktadır. “Yeni Hitit 3” kitabı B2-C1 seviyesine hitap etmektedir. “Yeni Hitit” Türkçe öğretim kitaplarının çalışma kitapları siyah beyazdır.

Kitapta oldukça fazla alıştırma vardır. Okuma, dinleme, sözlü anlatım, yazılı anlatım ve karşılıklı konuşma becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklere yer verilmiştir. “Yeni Hitit 3” kitabında da diğer iki kitap gibi renkli görsellerle bezenmiştir.

Kitaplarda ünitelerin konularına uygun olan günlük hayata dair fotoğraflar, Türk kültürünü yansıtan renkli resim ve fotoğraflar bulunmaktadır.

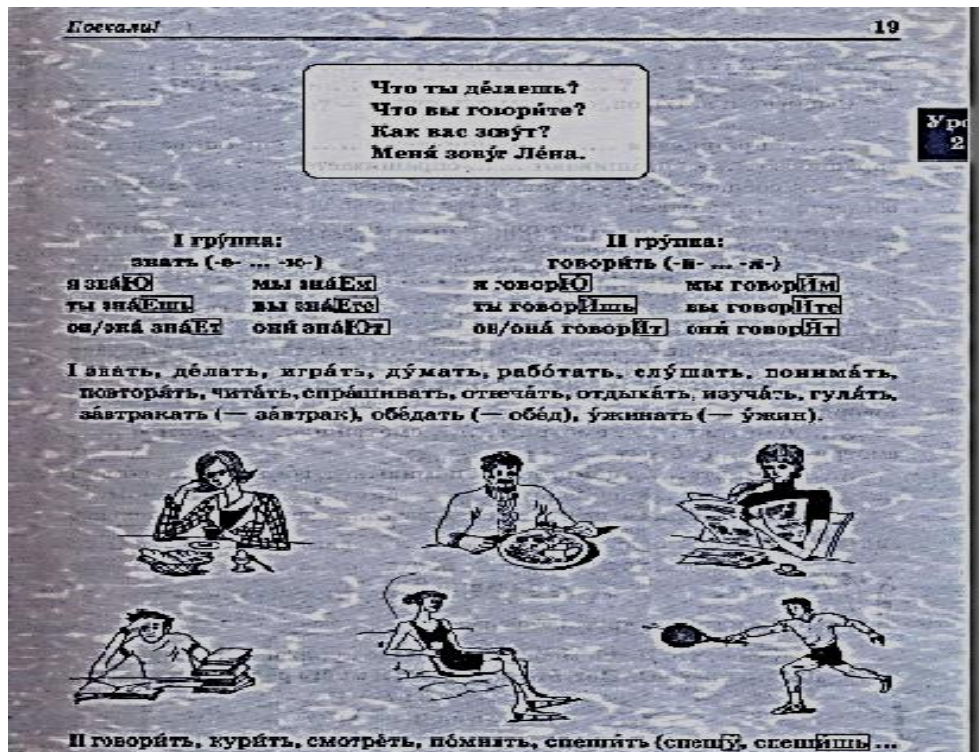
Şekil 8: Poehali Kitapları

“Poehali” kitapları, 28×20 cm boyutundadır. “Poehali 1” kitabının kapağına yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi mavi ve mor renkler, “Poehali 2. 1” kitabına turuncu ve “Poehali 2. 2” kitabına ise sarı ve beyaz renk hâkimdir. Kitapların kapaklarında Rusya haritasını gösterir şekilde dünya resmi vardır. Kitaplarda resimler azdır ve yazılar daha çoktur. Kitap yetişkinler için hazırlandığı için çok az görsel vardır. Bu görseller renksiz ve çizgi şeklinde resimlerdir. Başlıklar ve örnekler koyu yazılmıştır. Kitaplar mat beyazımsı (yazılı kısımlar griye çalan desenli) kâğıt üzerine, maviye yakın siyah mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 9: Poehali Kitabı Çizgi Resimler

“Poehali” kitabında resimlerin çoğu çizgi resimlerdir. Gerçek resimler de vardır; ancak o resimler gerçek kişi ve yerlerle ilgilidir.

Şekil 10: Poehali Kitabının Sayfaları

Şekil 9’da görüldüğü gibi kâğıdın yapısı beyaz değildir, desenlidir ve yazının mürekkep rengi siyaha yakın bir mavidir. Her kelimenin vurgusu gösterilmiştir. “Poehali 2” kitabı iki kitaptan oluşmaktadır. Poehali 2. 1 kitabı görseller ve metinler açısından zengindir. Kitapta gerçek resimler ve illüstrasyonlar vardır. Kitapta sözlük yoktur. Tüm alıştırmaların cevapları arka sayfalarda yer almaktadır.

Ты ещё смóтришь фотоальбóм? Почему́ вы не берёте́ э́тот са́лат? Почему́ вы не отве́чаете на мой прóс?	— Нет, я уже́ всё посмотре́л. — Спасибо, я взял всё, что хоте́л. — Я ду́маю, что я уже́ отве́тил.

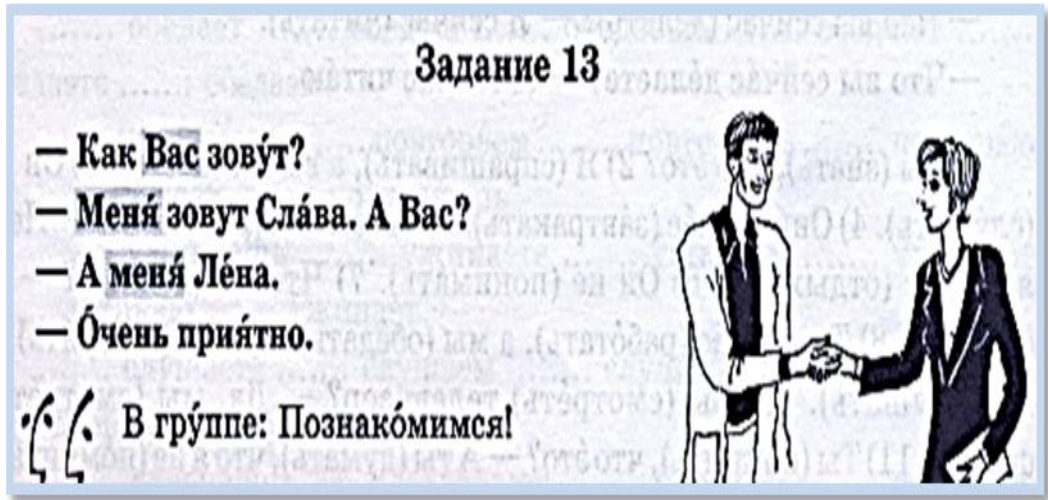
Задание 3

imperf. — perf.

1. — Почему́ ты не покупа́ешь фру́кты?
— Я уже́ ... фру́кты на ры́нке.
2. — Ты сего́дня получа́ешь зарпла́ту?
— Нет, уже́ ... её вчера́.
3. — Почему́ ты не пи́шешь свой ме́муа́ры?
— Их уже́
4. — Почему́ ты сего́дня не чита́ешь газе́ту?
— Я уже́ ... всё, что хоте́л(а).
5. — Ты ещё́ прода́ешь свою́ ста́рую маши́ну?

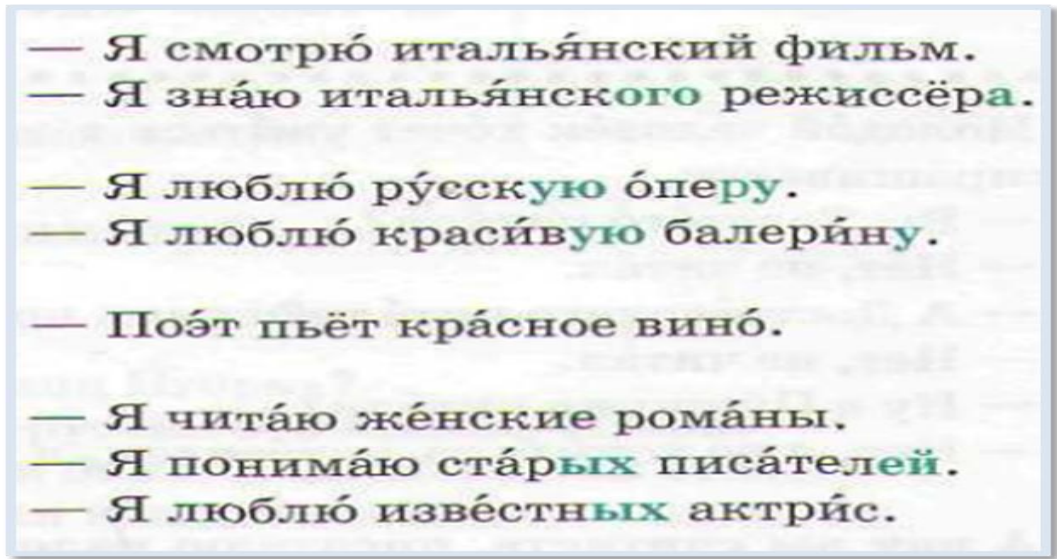

Şekil 11: Poehali 2.1, Resimli Alıştırmalar

Şekil 12: Poehali 1, Tanışma Alıştırmaları

“Poehali 2. 2” kitabının yazı başlıkları da renklidir. Öğretilmek istenen ekler ve yapılar koyu ve farklı renkte yazılmıştır (Şekil 8).

Şekil 13: Poehali 2.2, Eklerin Yazımı

“Poehali 1” kitabında öğretilmek istenen yapılar, mavi mürekkeple koyu yazılmıştır. “Poehali 2. 2” kitabında da ekler birinci kitapta olduğu gibi farklı renkle gösterilmiştir (Şekil 12).

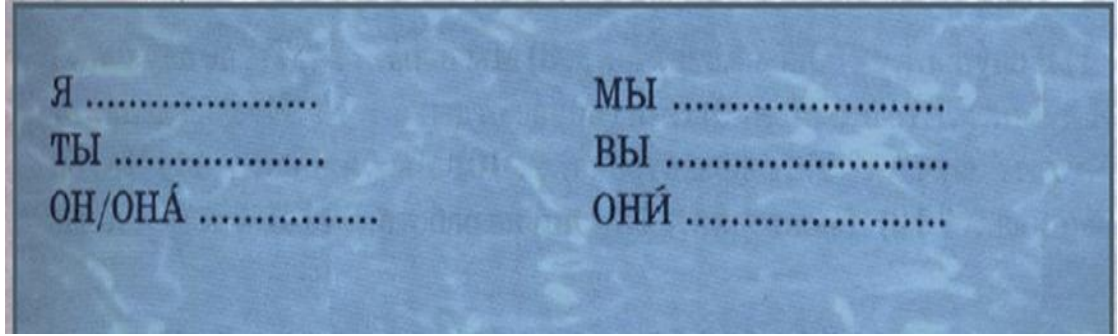
“Doroga v Rossiyu” kitaplarının her üçünün de kapağında arka fonda gökkuşağının yer aldığı şık giyimli iki erkek (biri Çinli) ve bir bayanın fotoğrafı vardır.

Şekil 14: Doroga v Rossiyu Kitapları

Kitaptaki yazılarda mavi tonlar hâkimdir. A1-B1 seviyesi Rusça ders kitapları daha iri harflerle basılmıştır. Yeni Hitit ise daha küçük boyutlu harflerle (10,5 punto) basılmıştır.

Başlangıç seviyesindeki Rusça kitaplarında en küçük yazının boyutu 12 puntodur.

Şekil 15: Doroga v Rossiyu, Yazı Puntosu

Ayrıca bazı sayfalarda desenler vardır. (Şekil: 14). Doroga v Rossiyu 1 kitabında kelimelerin vurguları gösterilmiştir (Şekil: 15, s.7). Öğretilen ekler koyu mürekkeple yazılmıştır.

Виды глагола
(несовершенный вид — НСВ/совершенный вид — СВ)

ВРЕМЯ	НСВ	СВ
будущее время	буду читать	прочитаю
настоящее время	читаю	—
прошедшее время	читал	прочитал

Употребление НСВ и СВ

Şekil 16: Doroga v Rossiyu, Kelimelerin Vurguları

Kitabın geneli çizgi resimlerle bezenmiştir ancak gerçek şahısların da fotoğrafları da kitapta yer almaktadır.

Şekil 17: Doroga v Rossiyu 2, Ünlü Kayakçı Yuliya Çepalova.

Gerçek kişiler ve yerlerle ilgili kısa ve uzun metinlerde resimler renklidir, ancak diğerleri mavi ve siyah çizgi resimlerdir. Yukarıdaki fotoğraf, Ünlü kayakçı Yuliya Çepalova'ya ait renkli bir fotoğraftır (5. Ders, s.135). Kitapta renkli ve renksiz yeterince resim ve fotoğraf vardır.

Şekil 18: Doroga v Rossiyu 2, Mihayl'in Kızkardeşi ve Eşi (-in hâli)

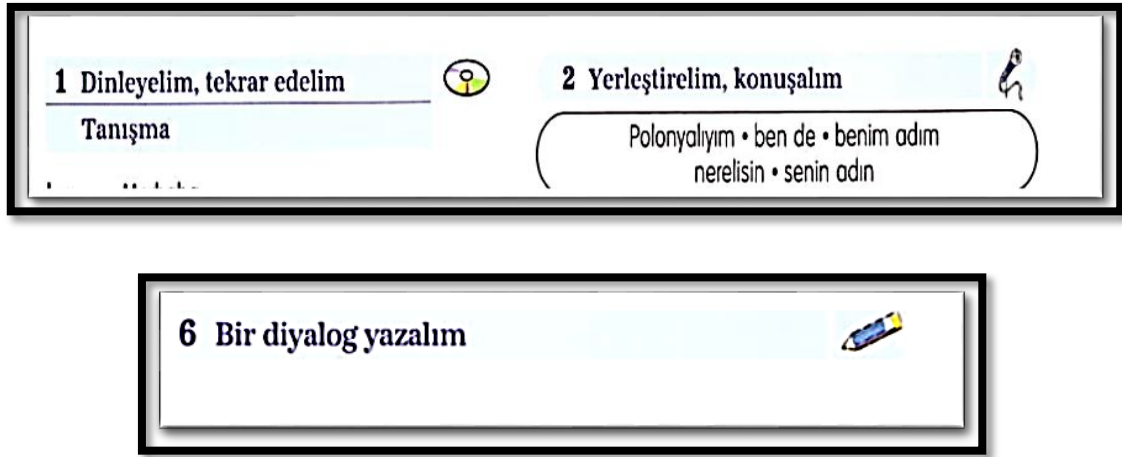
Yukarıdaki resim “kendi” zamirinin -in hâlinde çekimini gösteren bir cümleyi tamamlamaktadır. “Mihayl: — Benim kız kardeşim ve onun eşi. Ben mektup aldım, içinde kendi kızkardeşimin ve onun kocasının fotoğrafı vardı” (Ders 3, s.85).

Şekil 19: Okno v Rossiyu Kitapları

“Okno v Rossiyu” kitabının boyutu 21×29 cm. Kitabın sayfaları mat beyaz kâğıttandır. Kitabın içinde renksiz resimler vardır. Önemli yazılar açık yeşil mürekkeple yazılmıştır. Deyimler ve kalıplaşmış cümleler metnin kenarında gösterilmiştir ve tablolarda eş anlamlıları verilmiştir. Çok az siyah beyaz fotoğraf ve çizgi resim vardır. Fotoğrafların ve resimlerin boyutu küçüktür.

“Yeni Hitit” kitaplarında her etkinliğin başında etkinliğin hangi beceriyi kazandırmaya yönelik olduğu sembollerle gösterilmiştir. Okuma becerisi için kitap, dinleme becerisi için CD, sözlü anlatım becerisi için mikrofon, yazılı anlatım becerisi için kalem sembolleri seçilmiştir.

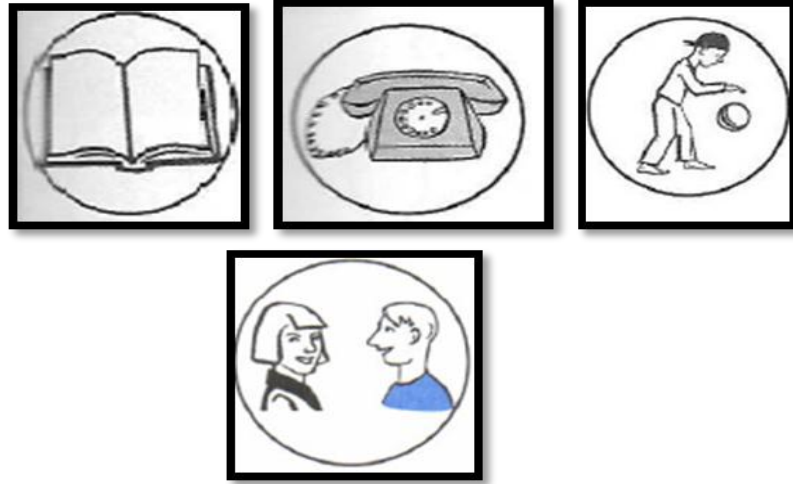
Şekil 20 : Yeni Hitit Kitaplarında Semboller

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” kitabında CD, dinleme; mikrofon, konuşma; kalem, yazma etkinliği ve “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında kalem, yazma, konuşma baloncuğu, konuşma; hoparlör resmi, dinleme; “Yeni Hitit” kitaplarında kalem, yazma anlamına gelmektedir.

Şekil 21: Poehali Rusça Kitaplarında Semboller

Alıştırmanın başında bulunan işaretlerin ne anlama geldiği “Poehali 1” kitabının giriş kısmında verilmiştir. Kitaptaki şekiller, sırasıyla alıştırmanın dinleme, konuda zorlaşma, yazılı bir şekilde doldurma, diyaloga ve metne yeni bilgi girişi, monolog, karşılıklı konuşma, grupta yapılacak alıştırma, anlamlarına gelmektedir.

Şekil 22: Doroga v Rossiyu Rusça Kitaplarında Semboller

“Doroga v Rossiyu” kitaplarında açık kitap resmi okuma; telefon resmi, telefonda diyalog; top oynayan çocuk, dinleme ve tekrarlama, kız ve erkeğin karşılıklı durduğu resim, konuşma anlamına gelmektedir.

“Okno v Rossiyu” kitaplarında ise dinleme etkinliklerinin üzerinde kulaklık resmi ve alıştırımların cevaplarının arkada olduğunu gösteren anahtar resmi vardır.

“Yeni Hitit” kitaplarının öğretim süresi her üniteye göre değişmektedir. Ünitelerin ne kadar sürede işleneceği sadece öğretmen kitaplarında yazmaktadır. Bazı ünitelerin alt ünitelerindeki metinler ve etkinliklerin öğretimi uzun bir süre gerektirmektedir. Örneğin; Yeni Hitit 1 kitabının ünitelerinin öğretimi için önerilen süre aşağıdadır:

Tablo 46: “Yeni Hitit 1” Kitabının Ünitelerinin Öğretimi İçin Önerilen Süre

1.	Ünite	12 saat	1.	Ünite	12 saat
2.	Ünite	12 saat	2.	Ünite	12 saat
3.	Ünite	68 saat	3.	Ünite	68 saat
4.	Ünite	14 saat	4.	Ünite	12 saat
5.	Ünite	16 saat	5.	Ünite	12 saat
16	Ünite	62 saat	6.	Ünite	68 saat

Rusça kitapların başında kitapların ne kadar sürede işleneceği yazmaktadır. Poehali 1 (A1) 80-120 saat, Poehali 2.1 (A2) 80-120 saat, Poehali 2.2 (A2/B1) 80-120 saat; “Doroga v Rossiyu” kitaplarının her biri için önerilen süre ise 100-120 saattir. A1-A2-B1 seviyesi kitapları sayfa olarak birlikte değerlendirme yapıldığında “Doroga v Rossiyu” kitapları 23 ünite, 781 sayfa ve süre olarak 260 saat öğretim süresini, “Poehali” kitapları 34 ünite, 745 sayfa ve 360 saat öğretim süresini; “Okno v Rossiyu” B2-C1 kitabı 8 ünite 466 sayfa ve 240 saat öğretim sürecini kapsamaktadır. “Yeni Hitit” kitapları (A1-C1) 36 ünite, 584 sayfa ve 960 saat öğretim süresini; “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabı (A1-C1) 27 ünite, 514 sayfadır. Rusça kitaplarda ve Yeni Hitit kitaplarında kitabın ne kadar sürede okutulacağı yazmaktadır.

Gazi Üniversitesinin Türkçe öğrenci ve öğretmen kitaplarında ve Türkçe programında ne kadar sürede işleneceği yazmamaktadır. 2018-2019 yılı akademik takviminde ise A1 ve A2 seviyeleri için (175+175) 350 saat, B1-B2 seviyeleri için (175+175) 350, C1 seviyesi için de 250 ders saati yazılmıştır (toplam 950 saat). ve A1-C1 seviyesine göre Rusça ders kitapları Yeni Hitit ders kitaplarıyla aynı öğretim süresine sahiptir ancak Rusça öğretim kitapları hacim olarak daha fazla sayfa sayısına sahiptir .

Tablo 47: Rusça ve Türkçe Kitapların Hacimleri

Kitap Adı	Seviye	Ünite Sayısı	Sayfa Sayısı	Önerilen Süre
Doroga v Rossiyu 1 Rusça Öğretim Kitabı	A1	15	341	120
Doroga v Rossiyu Rusça Öğretim Kitabı	A2	6	256	80
Doroga v Rossiyu 3 Rusça Öğretim Kitabı	B1	2	184	60
Poehali 1	A1	7	280	80-120
Poehali 2. 1	A2	13	166	80-120
Poehali 2. 2	A2/B1	14	199	80-120
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	A1	6	111	350
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	A2	6	91	
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	B1	5	92	
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	B2	5	105	350
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	C1	5	115	250
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	A1-A2	12	197	320
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	B1	12	193	320
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	B2-C1	12	194	320
Okno v Rossiyu 1	B2-C1	4	202	120
Okno v Rossiyu 2	B2-C1	4	264	120

“Yeni Hitit 1” kitabında ünitelere göre öngörülen süre öğrenme hızına göre belirlenmiştir. Kitap için önerilen süre 306/378 saat olmakla birlikte bu kitaplar kurumun öngördüğü kurs ders saatine göre işlenmektedir (320 saat). 1. ünite 34 / 28 saat, 2. Ünite için 32 saat / 26 saat, 3. Ünite 28 / 22 saat, 4. Ünite için 44 / 36 saat, 5. Ünite için 24+ / 20, 6. Ünite 24 / 20 saat, 7. Ünite için 36 / 26, 8. Ünite için 28 / 22, 9. Ünite için 36 / 30, 10. Ünite için 36 / 30, 11. Ünite için 32 / 24, 12. Ünite 24 / 22 toplam 378 / 306 saat.

4.4.1.2. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarının Ünite Düzenleri

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarının hepsine aynı düzen hâkimdir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” kitabında 6 ünite ve her bir üniteye 4’er metin; diğer 4 dört kitapta ise 5 ünite ve 4’er metin vardır. Kitapların sayfa sayıları farklıdır (112, 91, 92, 104, 115) Kitaplarda her ünite 20 sayfa civarındadır. Her metinden sonra A, B, C şeklinde sıralanmış alıştırmalar anlama, konuşma, yazma, dinleme başlıkları altında yer almaktadır. Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitaplarının hepsinde de aynı düzen hâkimdir. Metinlere göre bir düzenleme söz konusudur ve her metinden sonra okuma, anlama, konuşma, yazma, dinleme becerilerine göre bölümler vardır.

Tablo 48: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Kitabı (A1) Ünite Düzeni

1.Bölüm						Sayfa
1. Metin Ben ve Arkadaşlarım	Okuma	Anlama	Konuşma	Yazma	Dinleme	4-9
2. Metin Ben Kimim?	Okuma	Anlama	Konuşma	Yazma	Dinleme	10-14

Yeni Hitit kitaplarının her biri 196 sayfadır. Temalara ve dil bilgisi konularına göre düzenlenen ve 12 üniteden oluşan Türkçe öğretim kitaplarında her bir ünite 3 alt konuya ayrılmıştır. Üniteler düzeye ve düzlemlere uygun metin türleri ile bezenmiş; metinler karşılıklı konuşma, dil bilgisi, okuma, *dinleme*, *sözlü anlatım* ve *yazılı anlatım* beceri düzlemlerine yönelik etkinliklerle dengeli biçimde desteklenmiş ve her bir etkinlik için anlaşılması kolay, uygulaması kısa sürede kolaylık yaratacak yönerge ve başlıklar verilmiştir.

“Yeni Hitit” kitaplarının sonunda 12. üniteye yer alan konuların kısa açıklamaları ve örneklerle dil bilgisi desteği vardır. Kitaplarda açıklamalar kısmından sonra dil bilgisi terimlerinin İngilizceleri verilmiştir. “Yeni Hitit 1” kitabı genellikle diyalogla başlamakta ve dinleme etkinliğiyle devam etmektedir. Dinleme etkinliğinden sonra yerleştirme, eşleştirme ve sıralama alıştırmaları ile sürmektedir. Kitabın ilk metinleri dinleme metnidir. “Yeni Hitit” kitabında okuyucu her ünitenin sonunda kitabın arkasındaki “karşılıklı konuşma” etkinliğine yönlendirilmektedir. Kitabın son bölümünde dil bilgisi desteği vardır. Öğrenci böylece dil bilgisi konularına bir kez daha bakıp hatırlayabilir. Karşılıklı konuşma etkinlikleri aynı zamanda yazma etkinliğidir. Konuşma etkinliklerinden sonra Avrupa Dil Portfolyosu (ADP) denkliği verilmiştir. Metinler ünitenin temasına ve dil bilgisi konularına göre seçilmiştir.

“Yeni Hitit 2” kitabında 12. üniteden sonra kitabın 8 ünitelik “Karşılıklı Konuşma” bölümü başlamaktadır. Her üniteye bir konuşma konusu belirlenmiştir. Konuşma ünitelerinden sonra 12 ünitelik dil bilgisi desteğinde kitapta bulunan konular özet şeklinde anlatılmaktadır. “Yeni Hitit 2” kitabında Dil bilgisi terimleri Türkçe-İngilizce olarak listelenmiştir. Sonraki bölümde orta seviye dört kur ve her ünite için dört temel beceride TÖMER-ADP denkliği planı yer almaktadır. Her ünitenin başında sözlük bilgisi bölümü vardır. Burada öğrenciden kelimelerin anlamının yazması ve kelimeleri eşleştirmesi beklenilir.

“Yeni Hitit 3” kitabı da 12 üniteden meydana gelmektedir. I. ünite konuşma ile başlamaktadır, sonra dil bilgisi yapısı verilmekte ve bu yapıyı pekiştirmek için boşluk alıştırmaları yer almaktadır. Bu kitapta okuma metinleri daha yoğun, alıştırmalar daha azdır. Karşılıklı konuşma konuları ile ünite konuları konu olarak uyumludur. “Karşılıklı konuşma”dan sonra dil bilgisi desteği gelmektedir. Dil bilgisi desteğinde ünitelerdeki dil bilgisi konuları tekrar edilmektedir. Dil bilgisi desteğinden sonra kitapta geçen terimlerin Türkçe-İngilizce karşılıklarının yer aldığı küçük bir sözlük bulunur. Diğer kitaplarda olduğu gibi kazandırılacak becerilerin bulunduğu tablo ve alıntı metinlerin kaynakları kitabın sonundadır.

Tablo 49: Yeni Hitit 1 Kitabı Ünite Düzeni

Ünite	Konuşma Yapıları	Dilbilgisi yapısı	Okuma	Dinleme	Sayfa
2.1	Ne yapıyorsunuz?	Şimdiki Zaman	Bir meslek seçelim.		19-23
2.2	Okuma	Dil bilgisi Yapısı İsmin -e hâli -de hâli, -den hâli	Okuma Hobiler	Dinleme Nurten Hanım'ın Hobisi	24-27
2.3	Dinleme Saatler	Okuma Cumartesi Planı	Dil bilgisi Yapısı Ulaçlar	Dinleme Rock Festivali	28-31
3	Okuma Aile Fotoğrafi	Dil bilgisi Yapısı İyelik ekleri	Dinleme Eş Dost Akraba		32-33
3.1	Dinleme Eş Dost Akraba	Okuma Arkadaşım Emre	Yazma Arkadaşımızı Tanıtalım		34-35
3.2	Dinleme Evimiz Sektimiz	Dil bilgisi Yapısı Tamlamalar	Konuşma Nerede Yaşamak İstiyorum?	Okuma Köyde Ve Şehirde Hayat	36-39
3.3	Okuma Başkentler	Dil bilgisi Yapısı Ad Tamalaması	Okuma İstanbul	Yazma Şehri tanıtalım	40-43

Yukarıda görüldüğü gibi “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında üniteler kendi içinde üç bölüme ayrılmaktadır ve üniteler Rusça kitaplarındaki ve “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitapları gibi kesin bir sıralamaya tabi değildir. Yani metin sayıları her üniteye aynı değildir. “Poehali” kitaplarında dil bilgisi ve konuşma konuları karışıktır. Kitabın başında içindekiler bölümünde üniteler, konuşma, yapı, dil bilgisi ve fonetik konuları gösterilmiştir. Öğrenci ve öğretmen açısından kolaylıktır. Kitapta konular gittikçe zorlaşmaktadır.

Tablo 50: “Poehali 1” Kitabı Ünite Düzeni

Ders	Konuşma	Yapılar	Dil bilgisi	Fonetik	Sayfa
Ders 1	İsim Meslek	Kim bu? Bu ne? Kim o?	İsimlerin cinsleri Zamirler	Sert ve yumuşak sessizler Sesli Harfler	12-17
Ders 2	Tanışma	Sizin adınız ne? Ne yapıyorsunuz?	İsmin –i hâli Kişi zamirleri, Fillerin I. Ve 2. Çekimleri	Tonlama Soru ve cevap vurguları	18-25

Kitabın içindekiler bölümünde, konuşma, dil bilgisi ve fonetik başlıkları altında kitapta yer alan konular yazılmıştır. “Poehali 2. 1” kitabının içindekiler kısmı “Poehali 1” kitabından farklıdır. Konuşmanın yerini tema almıştır, yapılar verilmemiş, fonetik kaldırılmıştır (İçindekiler, s.3). Çünkü öğrenci A1 seviyesinde fonetiği kavramıştır. Fonetikğin yerini kelime hazinesi almıştır. “Poehali 2. 1” kitabında metin, kelime ve dil bilgisi alıştırmaları olmak üzere üç bölüm; “Poehali 2. 2” kitabında ise konuşma örneği, gramatikal materyaller, telefonda konuşma, ev ödevi olmak üzere dört bölüm vardır.

Tablo 51: Poehali 2. 1, İçindekiler

Ders	Tema	Kelime Bilgisi ve Dil bilgisi Materyalleri	Sayfa
1. Ders Otobiyografi	Kendini anlatma Kişisel bilgi anketi	çağır- / isimlendir- / öğret, öğren-fiilleri, soru kelimeleri	9
2. Ders İş	İş ve mesleğini anlatma İş ve mesleği anlatma İş için eleman seçimi	çalış- / ek işte çalış- / kazan-	19

Tablo 52: Rusça Kitaplarda Ünitelerin Düzeni

Poehali 1	Poehali 2.1	Poehali 2. 2.	Doroga v Rossiyu 1	Doroga v Rossiyu 2	Doroga v Rossiyu 3
Konuşma	Metinler	Konuşma Örneği	Konuşma Örnekleri	Fonetik	Konuşma Etiketleri
Yapılar Dil bilgisi	Kelime ve Dil bilgisi Alıştırmaları	Gramatikal Materyaller	Konuşma Etiketleri	Konuşma Etiketleri	Konuşma
Fonetik		Telefonda Konuşma	Fonetik Materyaller	Okuma	Okuma
		Ev Ödevi	Dil bilgisi Materyalleri	Dil bilgisi	Dil bilgisi
			Telefonda Konuşma	Ev Ödevi	Ev Ödevi
			Ev Ödevi		

“Poehali 1” kitabında ünitelerin sayfa sayısı farklıdır. Örneğin, 10. Ders (6 sayfa), 17.ders (4 sayfa), 24. ders (3 sayfa), 31. ders (29 sayfa) üniteler; “Poehali 2. 1” kitabında 7. ders (16 sayfa), 13. ders (7 sayfa) “Poehali 2. 2” kitabında 19. ders ve 23. ders (6 sayfa), 27. ders (5 sayfa) konu tekrarlarıdır. “Poehali 1” kitabında cevap anahtarı bulunmamaktadır.

“Poehali 2. 1” kitabında “İçindekiler” bölümünden sonra kısaltmaların İngilizce ve Rusçası verilmiştir. “Poehali 1” kitabında 26 sayfalık sözlük kısmında kelimelerin, İngilizce, Fransızca ve Almancası verilmiştir. “Poehali 2. 1” kitabında ünitelerden sonra dinleme metinlerinin tamamı ve alıştırmaların cevapları gelmektedir. “Poehali 2. 2” kitabı ise “Poehali 2. 1” kitabının devamıdır ve ünitelerden sonra ek bölümü, dinleme metinleri, cevap anahtarı ve kısaltmalar gelmektedir.

“Doroga v Rossiyu 1” kitabı 31 dersten oluşmaktadır. “Doroga v Rossiyu 1” kitabında her ünitenin içeriği kitabın sonunda şu başlıklar altında sınıflandırılmıştır: Konuşma örnekleri, konuşma etiketleri, fonetik materyal, dil bilgisi materyalleri,

telefonda konuşma ve ev ödevleri. Üniteler, fonetik, leksika (kelime bilgisi), dil bilgisi, okuma-konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik alıştırmalardan oluşmaktadır. 6. ve 15. Ders, tekrar dersleridir. “Doroga v Rossiyu 1” kitabında ilk ünite “dinleme, okuma, yazma, dinleme-tekrar-okuma-yazma” alıştırmaları, küçük diyaloglar ve ev ödevi şeklindedir. “Doroga v Rossiyu 1” kitabında içindekiler bölümü sondadır. Kitapta üniteler konuşma yapılarına ve dil bilgisi konularına göre sıralanmıştır. “Doroga v Rossiyu 1” kitabında metinlerden önceki alıştırmalar metinleri anlamaya yöneliktir. Pek çok alıştırmada metindekine benzer cümle alıştırmaları yapılmıştır. Kitap ses bilgisi (fonetik), konuşma, dinleme, dil bilgisi bölümlerinden oluşmaktadır. Ancak fonetik kısmında da dinleme ve okuma birlikte verilmiştir.

Fonetik bölümünde vurguları gösterilen kelimelere göre metinler düzenlenmiştir. Bu bölümdeki alıştırmalarda; karışık verilen kelimeler temalara göre sınıflandırılmıştır. Öğrenci kelimeleri temalara göre sınıflandırırken uzun süre uğraşacağından kelimeleri ezberler. Kelimeler arasında anlam bakımından ilişkilendirme-eşleştirme yapılmıştır. Örneğin; kütüphane-kitap. Ortak kökten gelen kelimeler vermiştir. Örneğin, Pismo (mektup), Pisatel’ (yazar), Pisat’ (yazmak). Bu tarz alıştırmalar Türkçe öğretim kitaplarında yoktur.

Dil bilgisi bölümünde fiillerin anlatımı önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum Rusçada fiiller konusunun zorluğundan kaynaklıdır da Türkçe kitaplarda fiillere gereken önem verilmemiştir.

Sentaks (cümle bilgisi) bölümünde, örnek cümlelerden sonra benzer tekrar yapılmaktadır. Türkçe kitaplarda sentaks adı altında bir bölüm yoktur.

Okuma bölümünde, okuma metni okunmadan önce metinde geçecek olan kelimeler cümlelerin içinde verilmektedir. Bu bölümde metinden sonra, metinle ilgili açık uçlu sorular ve eşleştirmeler vardır ve ayrıca metne benzer bir metin de oluşturulur.

Konuşma bölümünde, durum verilmekte duruma göre cümleler oluşturulmaktadır ve bundan sonra da genel sorular vardır.

Dinleme bölümünde, dinlenen metindeki cümlelerle aynı anlama gelen ama cümleler bulunur. Dinleme metniyle ilgili sorular sorulmaktadır ve benzer iki paragraf verilmiştir, bu paragraflardan hangisinin dinlenen metin olduğu sorulmaktadır.

“Doroga v Rossiyu 2” kitabının sonunda yer alan ünitelerin içeriği şöyledir: Konuşma örnekleri, konuşma etiket örnekleri, fonetik materyaller, dil bilgisi materyalleri, metinler, telefon görüşmesi, ev ödevi. Ünitelerdeki alıştırmalar becerilere göre şöyle sıralanmıştır: Fonetik, kelime bilgisi, dil bilgisi, okuma, konuşma ve dinleme. dil bilgisi bölümünde önce verilmek istenen yapı, örneklerle anlatılmıştır. Konuyu pekiştirmek için alıştırmalar, metin ve sonra sentaks (cümle bilgisi), okuma, konuşma ve dinleme bölümleri gelmektedir. “Doroga v Rossiyu 2” kitabında dinleme metinleri genellikle fonetik bölümündeki diyaloglardan ve örnek cümlelerden oluşmaktadır. Dinleme metni, derslerin başında yer almaktadır (Ders 6, s. 198). Okuma metninden önce hazırlık çalışmaları vardır. Burada yeni kelimelerin anlamları açıklanmıştır (Ders 6, s. 198).

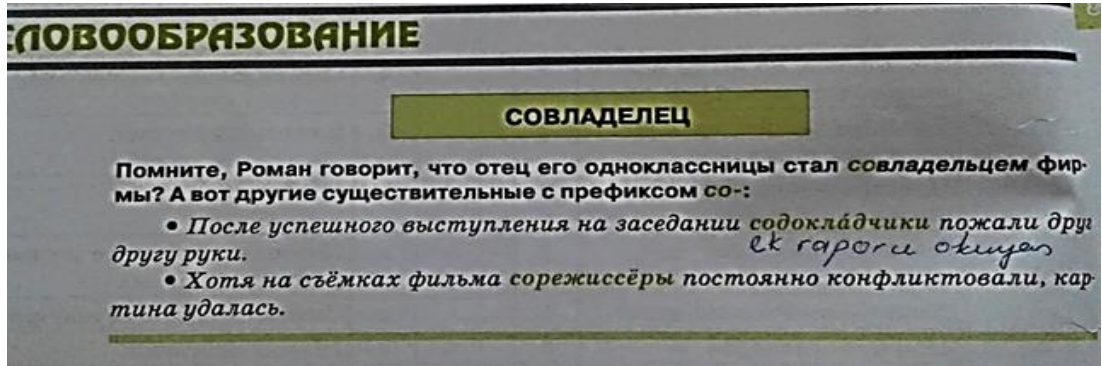
“Doroga v Rossiyu 2” ve “Doroga v Rossiyu 3” kitabında dersler dil bilgisi konularına göre düzenlenmiştir. Derslerin içeriği şöyledir: *Konuşma örnekleri* (fonetik alıştırmalarda), dil bilgisi materyalleri, okuma metinleri, ev ödevi. 7. ünite 212-258. sayfalarda değerlendirme kelime bilgisi- dil bilgisi (100 soru), dinleme (30 soru), okuma (40 soru), yazma (20 cümlelik kompozisyon), konuşma (12 soru) bölümlerinden oluşan bir test vardır.

“Doroga v Rossiyu 3” kitabında dersin hangi temayı ve dil bilgisi konusunu içerdiği ünitenin başında gösterilmiştir. 141-183. sayfalarda yazma (105 soru), okuma (40 soru), dinleme (30 soru), konuşma (5 soru) becerilerini değerlendiren bir test yer almaktadır.

“Okno v Rossiyu 1” kitabının düzeni her üniteye aynıdır. Ünite 1 “Kim Rusya’da İyi Yaşıyor” isimli birinci ünite, Razgovor (konuşma), slovoobrazovaniye (kelime yapımı), frazeologiya (deyim bilgisi), grammatika (dil bilgisi), stilistika (üslup bilimi), rečeveya praktika (konuşma uygulaması) bölümlerinden oluşmaktadır. “Okno v Rossiyu 2” kitabı birinci kitabın devamı şeklindedir, 5. üniteden başlayıp 8. üniteye bitmektedir. “Okno v Rossiyu 2” kitabı ilk kitap gibi kelime bilgisi, deyimler-

kalıplaşmış cümleler, dil bilgisi, konuşma, okuma ve üslûpbilim olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.” Okno v Rossiyu” kitapları alışılan yabancı dil öğretim kitaplarına benzememektedir. Kitaplarda resimler oldukça azdır ve kitabın düzenlemesi bir matematik ya da biyoloji kitabına benzemektedir. Her etkinlik tablolar hâlinde verilmiştir. Metinlerde grafikler ve rakamlar yer almaktadır. “Okno v Rossiyu” kitaplarında belirli bir düzen hâkimdir. Kitaplarda her üniteye sırasıyla okuma metnine, okuma metninde geçen kelimelere yer verilmiştir ve sonrasında aşağıdaki başlıklar altında alıştırmalar yer alır:

Slovoobrazvaniye (kelime yapımı):

Şekil 23: Okno v Rossiyu 1, Kelime Yapımı

5. alıştırmada “co” ön ekinin kullanımıyla ilgili bir örnekten sonra uzun kelime grubunun yerine kısa söylenimi yazılmalıdır. Örneğin: Na modnom defile Lyudočka vstretila **devuşku, c kotoroy uçilas’ na odnom kürse v universitete** (Üniversitede bir sınıfta okuyan kız arkadaşıyla). Na modnom defile Lyudočka vsretila **sokursnitsu** (sınıf arkadaşı) / Lyudočka moda defilesinde sınıf arkadaşıyla karşılaştı.

Leksika (kelime bilgisi):

ЛЕКСИКА

ПРИЛИЧНЫЙ

Обратите внимание, что это слово может иметь несколько значений:

1. Приличный человек, приличная семья, приличное общество → *приличный* = достойный, порядочный, соответствующий этическим представлениям.
2. Приличная работа, приличная должность → *приличный* = довольно престижный.
3. Приличный костюм, приличная машина, приличное качество → *приличный* = довольно хороший.
4. Приличные деньги, приличный рост, приличное расстояние, приличная скорость → *приличный* = довольно большой.

Şekil 24: Okno v Rossiyu 1, Kelime Bilgisi

Bir kelimenin farklı şekilde kullanımları cümlelerle verilmiştir. “Priliçniy” kelimesi pek çok anlama gelmektedir: 1-Edepli adam, edepli aile, 2- İyi iş, 3- Güzel kostüm, şık kostüm, 4- Oldukça çok para, oldukça uzun mesafe gibi. 6. alıştırmada “priliçniy” kelimesinin kullanımını pekiştirmek için cümlelerde “priliçniy” kelimesinin yerine eş anlamlıları verilmiştir.

Deyimler:

7. Alıştırmada verilen deyimler aşağıdaki cümlelere yerleştirilmelidir.

Örnek: “Курам на смех!” Tavuklar bile güler. Türkçede köpekler bile güler.

8. Alıştırmada “yüzünü kara çıkarmak, vahim bir hâl, canını sıkma, tavuklar bile güler, yakınmak günah” gibi deyim, kalıp ifadeler ve atasözleriyle kısa bir diyalog oluşturulması istenmiştir.

“Okno v Rossiyu” kitabı 12. alıştırmada aynı yapıyla ilgili alıştırma vardır ve yeni yapı örneklerle anlatılmıştır. Он что не работает / Ne (ney) o çalışmıyor mu? Bu bir soru cümlesi olmaktan ziyade bir şaşırma ifadesidir. Buradaki “Что” cümleinin başında değil, öznenin sonra kullanılmıştır. 13. alıştırmada karışık cümleler verilmiş ve bir diyalog kurulması istenmiştir. Bu alıştırma bir eşleştirme alıştırmasıdır. 14. alıştırmada “Cümle söyleyerek konuşmayı destekleyiniz” yazılmıştır. Bir cümle verilip altı boş bırakılmıştır. 15. alıştırmada bir model verilmiş ve bu modele göre cümlelerin

değiştirilmesi istenmiştir. Почему здесь так холодно? ~ Что здесь так холодно / Niçin burası böyle soğuk? 16. alıştırma, 15. alıştırmayı pekiştirmek için düzenlenmiştir. 17 ve 18. Alıştırmada “*BARİ YAYA GEL!*” Yapısının nasıl kullanıldığını göstermektedir. “Хоть” un cümlede çeşitli kullanımları vardır: хоть 1) ise de, ...se bile / dahi хоть мы и не знакомы ... — her ne kadar tanışmıyorsak da ... 2) ...se de хоть плачь, хоть умоляй- не согласится — ağlasan da yalvarsan da razı olmaz, хоть лопни — çatlasan da 3) hiç olmazsa / değilse, bari: да ты хоть видел его? — onu gördün mü bari?

—Telefon bütün gün çalıyor.

—Evet, Usandırdı. Bari tümünden kapat.

—İkinci hafta yağmur yağıyor.

—Evet, bari dışarı çıkma.

19. Alıştırmada “*EV İÇİN ÖDE, AİLEYİ BESLE VE KIZ KARDEŞİMLE BENİM ÖĞRENİMİMİZİ ÖDE.*” Bu yapı da diğerleri gibi metinden alınmıştır. Bu yapı, cümlede zorunlu hareketleri ifade etmektedir. Bu yapıyla ilgili örnek cümleler verilmiştir ve parantez içinde fiilin iki hâli verilerek fiilin hangi hâlinin kullanıldığı sorulmuştur.

1. — Приходи в выходные в гости/ Hafta sonu misafirlğe gel.

— Не могу, у меня куча дел: квартиру (прибирать / прибрать), продукты на неделю (*покупать / купить*), да ещё к занятиям готовиться подготовиться/ Gelemem, benim çok işim var: evi temizle, haftalık alışveriş yap, bir de derslere hazırlan.

21-22. Alıştırmada yeni bir yapı “*МНЕ ЕЩЁ УЧИТЬСЯ ДВА ГОДА* (Benim iki yıl daha okumam gerek).”

1. Ты на каникулы куда-нибудь уезжаешь (Т1 на kanikulu куда-nibud uyezjayeş) / Sen tatilde bir yere gidiyor musun? **Тебе** уежжать куда-нибудь на каникулы (Тебе uyejjat куда-nibud na kanikulu) / Sana tatile bir yere gitmek. **Тебе** нужно / надо уежжать куда-нибудь на каникулы / Senin tatile bir yere gitmen gerek.

“Okno v Rossiyu” kitaplarında, Türkçe kitaplarında olmayan “üslûpbilim” bölümü vardır. Her metindenden sorna üslûpbilim, dil bilgisi, deyimler başlıkları altında alıştırmalar yoktur.

Stilistika (Dili kullanma biçimleri): Dilin kullanımı bilimine “Stilistika” denir. Herhangi bir dili ana dili olarak konuşan insanlar her zaman iletişim sırasında belirli bir stil yani üslûp kullanırlar. Mesela, bir doktor alanında ilmî bir rapor yazarken ilmî stile bağlı kalır. Fakat çocukla konuşurken başka türlü günlük bir konuşma stili seçer. Yani ana dili olarak bir dili konuşan kişi nasıl konuşuyorsa öyle de yazabilir ve kendine has bir üsluba sahip olur. Böyle bir açıklamadan sonra iki tür cümle örnek olarak verilmiştir.

Neytralnaya Cümle (Edebî cümle):

—Pavel İvonoviç muj vraça, pastroil ogromniy tryoh etajniy dom, zaplatil za etu daçu dovolno bolşiyе dengi, a teper v sta metrah ot neyo prokladıvayetsya skorostnaya magistral (Doktorun kocası Pavel İvonoviç üç katlı büyük bir ev yaptı, bu yazlık için oldukça fazla para harcadı, şimdi ise onun 100 metre ötesine karayolu açılıyor).

—Мне его проблемы кажутся Неважными (Мои проблемы намного серьёз) / Bana onun problemleri önemli gözüküyor (Benim problemlerim onunkinden daha ciddi.).

Konuşma Cümlesi:

— Мне б его проблемы! / Mnye b ego problemı! / Sanki onun problemleri ciddi!

Yukarıdaki birinci cümle ve ikinci cümle tamamen farklı kelimelerle kurulmuş ama aynı manaya gelmektedir. “Б yani бы”nın bu şekilde kullanımı, yabancılar için hazırlanmış büyük sözlüklerde dahi yoktur. Halk arasında kullanılmaktadır. Ayrıca “бы”nın başka kullanımları da verilmiştir. Örnek: 1) будь у меня время, я бы тоже поехал (Bud’ u menya vremya, ya bı toje poyehal) / vaktim olsaydı ben de giderdim. 2) я бы хотел сказать, что (ya bı hotel skazat’, çto .../ şunu söylemek isterim ki, 3) Вам бы обратиться к врачу / Vam bı obratit’sya k vraçu / doktora başvursanız! 4) дождичка бы! (Dojdiçka bı!) / bir yağmur yağsa... откуда бы ни исходила опасность (otkuda bı ni ishodila opasnost’) / tehlike nereden gelirse gelsin.

Okno v Rossiiy kitaplarında üslup üzerinde durulmuştur. Bir cümleinin iki farklı söylenişi yani eş anlamlısı tablolar halinde verilmiştir.

Рома, я не с тобой разговари- ваю.	1		а	кому как не ему волновать девичьи сердца
имеющий привлекательную внешность, стильный вид и свободную манеру общения	2		б	мне совсем не по душе
именно он должен заставлять девушек влюбляться в себя	3		в	Я семь лет отучилась в музы- кальной школе.
мне совсем не нравится	4		г	вальжный
Я семь лет проучилась в му- зыкальной школе.	5		д	Рома, не с тобой разговари- вают.

Şekil 25: Üslup, Okno v Rossiiy

Yukarıdaki tabloda bir düşünce farklı iki şekilde verilmiştir ve eşleştirme istenemektedir.

Örneğin; b ile 4 eşleşmektedir. Mne sovsem ne po duşe (İçime sinmedi) = Mne sovsem he nraivitsya (Benim Hiç hoşuma gitmiyor).

g ile 2 eşleşmektedir. Val'yajny (heybetli)= İmeyuşiy privlekatel'nuyu vneşnost' stilniy vid i svobodnuyu maneru öbşeniya (Dikkat çekici ve kuvvetli ve bir dış görünüşe sahip özgür iletişim kurma davranışına sahip olan kişi).

Konuşma Pratiği

Bu bölümde yine bir kalıp ifade verilmiştir: “ЧТО ЭТО У ТЕБЯ ЗА ПЯТНО (Sendeki bu leke de ne)?” Bu yapı 27. alıştırmada pekiştirilmiştir. 28, 29 ve 30. alıştırmada da konuşmada kullanılan bazı yapılar vardır: Ya öyle, yok ya, hay aksi gibi. 31. alıştırmada yine “*Ruslar ülkenin en önemli probleminin ne olduğunu düşünüyorlar?*” isimli yeni bir metin verilmiştir. Birinci diyalog metninden sonraki ödevler aynen devam etmektedir.

32. Alıştırma “*Ruslar Ülkenin En Önemli Probleminin Ne Olduğunu Düşünüyorlar?*” isimli metinle ilgili konuşma uygulaması vardır. 34. alıştırmaya yine bir “*Fakirlik Yok Oluyor, Ama Orta Sınıf Eskisi Gibi Yokluk İçinde*” isimli metin. 35. alıştırmada metinle ilgili 5 soru vardır. 36 ve 37. alıştırmalar kelime bilgisiyle ilgilidir. 38. alıştırmada üç fıkra vardır. 39. ve 40 alıştırmalar konuşma pratiğidir. 41. Alıştırma “*Devlet Meclisi 2008 Bütçesini Düzenledi ve Asgari Ücreti Artırdı*” isimli bir metin vardır. 42. alıştırmada bu metinle ilgili sorular yer almaktadır. 43. alıştırmaya Konuşma uygulamasıdır, yukarıdaki metinle ilgilidir. Sorulardan sonra belirli yapılar verilmiştir ve konuşma sürdürülmelidir.

Örnek:

1. Kim bütçe projesini, Rusya Federasyonu kanunlarını hazırlıyor ve kim onu onaylıyor?

—Rusya Federasyonu yasama kanununa göre...

2. Niçin petrol fiyatlarındaki düşme Ruslar için istenilmeyen bir durum oluyor?

— Bilindiği gibi...

44. alıştırmada üç cümle verilmiştir. Cümlelerin sürdürülmesi istenmektedir.

45. alıştırmada cümlede parantez içinde verilen kelimelere uygun hâl eklerinin getirilmelidir.

Slovoobrazovaniye (Kelime Yapımı):

46. alıştırmaya kelime yapımıdır. Burada fiillerin iki görünümünden biri yapıya uygun olarak kullanılmalıdır. Ayrıca bu bölümde farklı ön ek almış platit’-ödemek fiilinin farklı kullanımları da gösterilmektedir. Aşağıdaki fiillerin hepsi hemen hemen “ödemek” manasındadır ama farklı yerlerde kullanılırlar.

Плачивать (plaçivat) / платить (platit’)

Оплачивать (oplaçivat’) /оплатить (oplatit’)

Выплачивать (vıplaçivat’) /выплатить (vıplatit’)

Örnek: Yarışmanın organizatörleri kazananlara para veya değerli hediyeler veriyorlar. (Выплачивать / vıplaçivat’)

- Rusçada fiiller oldukça zor bir konudur. Cümlelerin anlamına göre fiil seçmek gerekir.

Плативать (plaçivat') / платить (platit'): ödemek; (para) vermek...

Ne? Para, borç.

Ne için? Alışveriş, daire, borç için.

Kime? Bir organizasyona, kasaya, devlete, bana, sana.

Neyle? Parayla, rubleyle, lirayla, altınla, dövizle, peşin.

Оплачивать (oplaçivat') / оплатить (oplatit')

Ne? Danışma, bilet, tadilat, telefon, otel odası, hesap, çek, senet

Выплачивать (vıplaçivat') / выплатить (vıplatit')

Ne? Maaş, burs, emekli maaşı, ödül, nafaka, borç, kredi, sigorta, evin veya dairenin fiyatı, ücret авторский гонорар — telif hakkı / ücretи гонорар врачу — vizite (ücreti / parası) гонорар адвокату — avukatlık / vekâlet ücreti, izin.

Kime? Memurlara, öğrenciler, emeklilere, engellilere, bankaya, sigorta şirketine.

Nasıl? Düzenli, her ay.

(Arkad'yeva, E. V. ve diğerleri, 2008, s.120-121)

Yukarıdaki fiillerin hepsi de ödemek anlamına gelmektedir. Fakat kullanıldıkları yerler farklıdır.

47. Alistırmada “Plata” kelimesinde türetilen vıplata (ödeme), zarplata (maaş), rasplata (hesap) oplata (ücret, posta ücreti), platyoş (vergi, taksit, avans ödemesi), kelimeleri verimiştir. Bu kelimelerin altta yer alan cümlelerde boş bırakılan yerlere konulmalıdır. Örnek: “platit' (nesoverşennıy vid)” veya “zaplatit' (soverşennıy vid)”

Kime? Neye? Satıcıya / acentaya

Ne için? Alışveriş için

Nerede? Kasada

- “Zaplatit'” getirilmelidir.

“Yeni Hitit 1, 2, 3” kitaplarının sonunda “Dil Bilgisi Desteği” başlığı altında terimler sözlüğü vardır. Fakat kelimeler sözlüğü bulunmamaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” ve “Yeni Hitit” kitaplarında da sözlük ve alıştırmaların cevap anahtarları yer almamaktadır.

Русский (Russkiy)	Английский (İngilizce)	Немецкий (Almanca)	Французский (Fransızca)
Рисовать (risovat’)	To draw	Zeichnen	Dessiner
Родители (roditeli)	Parents	Eltern	Parents

Şekil 26: Poehali 1, Sözlük

“Poehali 1” kitabının sonunda tek sıra hâlinde her sayfada yaklaşık 50 kelime bulunan 25 sayfalık sözlük kısmı vardır. Kitapta geçen kelimeler burada yer almaktadır ve her kelimenin İngilizce, Fransızca ve Almanca karşılığı verilmiştir. Sözcüklerin İngilizce, Fransızca, Almanca karşılıklarının yer aldığı sözlük vardır (Şekil 21). “Poehali 2. 1” ve “Poehali 2. 2” kitaplarının sonunda sözlük yoktur. “Doroga v Rossiyu 1, 2, 3” kitaplarında sözlük bölümü yer almamaktadır. “Okno v Rossiyu” kitabında kelimeler “leksika” bölümünde cümlelerle açıklanmıştır ancak kitabın sözlük bölümü bulunmamaktadır.

“Poehali 2. 1” kitabının arkasında açıklama ve cevap anahtarları yer almaktadır. Cevap anahtarı sayesinde öğrenci yanlışlarını ve doğrularını kontrol edebilmektedir. Kitabın sonunda tekrar, ek, dinleme ve cevap anahtarı vardır. “Doroga v Rossiyu 1, 2, 3” kitabının sonunda yer alan testin cevap anahtarı hariç alıştırmaların cevap anahtarları yoktur. Çünkü kitaptaki sorular metinle ilgili sorulardır. Soruların cevapları, metinler okunduğunda cevaplanabilecek sorulardır. “Okno v Rossiyu” kitaplarının arkasında alıştırmaların cevapları vardır. Cevap anahtarının olması öğretmensiz kendi başına çalışan öğrenciler için bir kolaylıktır. İçerikte bölümler, bölümün içeriği, alıştıрма ve sayfa numaraları verilmiştir. Kitabın içeriğinde her ünite, “kelime bilgisi”, “deyimler”, “dil bilgisi”, “konuşma uygulaması”, “üslup bilgisi” olmak üzere bölümlerine ayrılmıştır.

4.4.1. 3. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarındaki Görseller

Dil öğretim kitapları en çok kullanılan ve görselleri içeren dil öğretim araçlardır. Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin öğrendikleri dili daha çabuk kavramayabilmeleri ve daha sonra kolayca hatırlayabilmeleri için kitapların görsellerle bezenmesi gereklidir. görseller öğreticilik açısından metinleri tamamlamalıdır. *“Görsel unsurlar, öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun; görsel algı yönünden ise renk uyumuna dikkat edilerek açık, temiz ve net bir baskıyla hazırlanıp öğrenciye sunulmalıdır”* (MEB, 2007, s.426).

Aşağıda Türkçe ve Rusça kitaplardaki görseller üzerinde durulacaktır.

4.4.1.3.1. Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarındaki Görseller

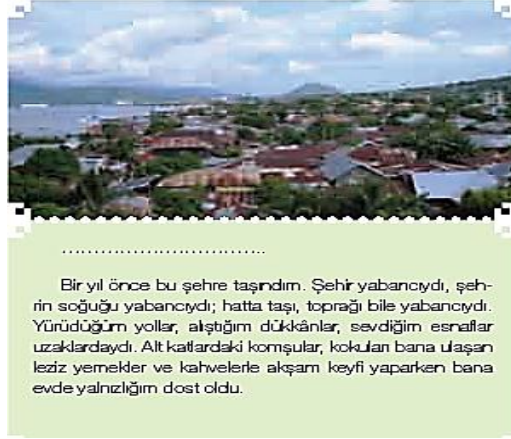
“Yeni Hitit” kitaplarında bütün görseller ve metinler arasında bir uyum vardır. Örneğin “Yeni Hitit 2” kitabında “Erzurum’dan Harvard” isimli metin hem Erzurum’un hem de Harvard Üniversite binasının resmiyle tamamlanmıştır (s.61)

Şekil 27: Erzurum Çifte Minareli Medrese ve Harvard Üniversitesi

Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında her üniteden önce iki sayfayı kaplayan büyük resimler vardır. Örneğin, “Yabancılar İçin Türkçe 2” kitabının her bölümünün başında iki sayfada konuya uygun resim konulmuştur. *“Haberin Var mı?”* isimli birinci bölümde bir bayan gazete okumaktadır. Kitaplardaki metinler ve görseller genel olarak uyumludur. “Batıl İnanç” isimli metni mavi boncuk, at nalı, kara kedi, dört yapraklı yonca, merdiven altından geçen kadın resimleri tamamlamaktadır. Metinde “kurşun dökme”den bahsedilmediği hâlde kurşun dökme bir kadın resmi vardır. Ancak kurşun dökme de batıl inanışlar arasında yer aldığı için resimle metin ilişkisiz değildir. Bu resimlerle metin daha dikkat çekici olmaktadır. B1 kitabında üniversitelerden

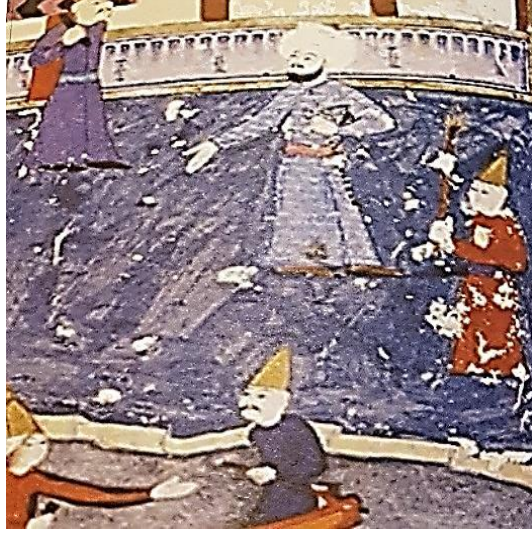
bahsederken A üniversitesi ve B üniversitesi diye bahsedilmektedir (s. 43) Resimlerde ise İstanbul Üniversitesinin ve Ankara Üniversitesinin resmi vardır. İstanbul Üniversitesi Türkiye'nin ilk üniversitesi olmasından dolayı isminden açıkça bahsedilebilirdi. A üniversitesi denilmesi uygun değildir.

Şekil 28: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3, Deniz Şehri

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabı genel olarak uyumlu olmakla birlikte gözden kaçan uyumsuz görseller de vardır. Bunlardan biri “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3” (B1) kitabında yer alan başlıksız bir metni süsleyen resimdir. Bu resimde bir sahil şehri vardır ve şehrin soğuşundan bahsedilmektedir. Sahil ve şehrin soğuşu arasında bir uyum yoktur. “Alıştığım dükkânlar” yerine alışveriş yaptığım dükkânlar denilebilirdi. “Şehir” kelimesi yerine Antalya veya İzmir kullanılabilirdi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3, 3. Ünite, s.49).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3” (B1) kitabı görseller açısından değerlendirilirse “Kitabın Hikâyesi” isimli metni süsleyen minyatür bizim kültürümüze ait bir öğe olmakla birlikte metinle uyumlu değildir (s.12).

Şekil 29: Gazi Yabancılar İçin Türkçe, Kitabın Öyküsü

“*Bir Başarı Öyküsü*” isimli metinde (s.42) Deniz’in tercih ettiği ya da bitirdiği üniversite, Gazi Üniversitesi olmamasına rağmen Gazi Üniversitesinin tarihî binasının resmi vardır. Deniz, Gazi Üniversitesini bitirmiş olsaydı bu resim, metnin içeriğiyle uyumlu olurdu. Metinde Orhun Üniversitesi, Bilge üniversitesi ve de küçük bir şehirde olan teknik üniversiteden bahsediliyor. Türkiye’de olmayan iki üniversitenin adı verildiğine göre üçüncü üniversitenin de adı verilmeliydi. Yine Konuşma kısmında İstanbul Üniversitesi görselinin altına “B Üniversitesi”, Ankara Üniversitesi görselinin altına ise “A Üniversitesi” yazılmıştır. Görsellerle üniversite isimleri uyuşmamaktadır.

Şekil 30: Gazi Üniversitesi Binası

Yukarıdaki görseller dışındaki tüm metinler ve metinleri süsleyen resimler uyumludur. Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitabı ülkemizin güzelliğini yansıtan resimlerle bezenmiştir.

4.4.1.3.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarındaki Görseller

Rusça öğretim kitaplarındaki görseller Türkçe öğretim kitaplarına göre daha azdır ve genel olarak görseller ve metinler arasında bir uyum vardır.

Şekil 31: Poehali 2. 1, Uyumsuz Görsel

“Poehali 2. 1” kitabındaki alıştırma 1. kitaba göre daha resimlidir (s.20). Metin görsellerle desteklenmiştir. Görseller metinlerin konusuna uygun olarak seçilmiştir. Ancak kitabın bir yerinde metinle konu uyumlu değildir. Metni süsleyen resimde adam timsahın üzerinde oturmaktadır. Ancak metinde Stanislav kendini anlatırken timsahla ilgili bir durum ya da iş yoktur. Stanislav’ın timsahın üzerinde niçin oturduğu anlaşılmamaktadır (Şekil 29, Poehali 2. 1, s.36)

Şekil 32: Poehali 2.1, İşle İlgili Resim

Resim işle ilgili olsa da resmin yandaki sorularla ilgisi yoktur. Daha ziyade metni süslemektedir.

“Doroga v Rossiyu” kitaplarındaki alıştırma içerikle uyumlu resimlerle bezenmiştir. Bu resimlerden bir kısmı Moskova ve Peterburg’un ünlü yerlerine ve binalarına aittir. Ayrıca Çin’le ilgili birkaç resme de rastlanılmaktadır. Örneğin, Tiananmen Meydanı (s.52).

Şekil 33: Doroga v Rossiyu 2, Olga İvanovna

Olga İvanovna gerçek bir şahsiyet olmadığından resmi de gerçek değildir. Metinde ifade edildiği gibi boş zamanlarını sevdiği işlerle değerlendiren Olga İvanovna resimde hiç meşgul görünmemektedir. Kedisiyle mutlu bir şekilde sarılmıştır ve hiç acelesi olmayan orta yaşı geçmiş, tombiş bir kadındır. Metinle resim uyumludur.

“Olga İvanovna emekli fakat onun hiç boş zamanı yoktur çünkü o televizyon seyretmeyi, müzik dinlemeyi, gazete ve dergi okumayı hatta “Ailem” gazetesine mektup yazmayı çok seviyor” (s.99, Şekil 31) Bu metinde ve resimde ironi vardır. Resimle metin uyum içindedir.

“Doroga v Rossiyu” kitabında yer alan tüm görseller metinlerle uyumludur. Aşağıdaki resim (Şekil 32) Yalta’nın ünlü şatosu “Kırlangıç Yuvası”nın resmi “Tablodaki kız niçin Maşa’ya benziyordu?” başlıklı metni süslemektedir. Metindeki hikâye Yalta’da geçmektedir ve Kırlangıç Kalesi de Yalta’nın sembolüdür.

Şekil 34: Doroga v Rossiyu 2, Kırlangıç Kalesi, Yalta

Metinde geçen yerlerin fotoğrafı da kitapta yer almaktadır.

—İvan ne zaman izne gidecek?

— İvan, senin yaza planın nasıl?

— İki hafta sonra Kırım’a gideceğim, artık ben bileti aldım.

— Hangi yerde dinleneceksin?

— Koktebel’de.

— İyi yer, ben bir yıl önce gitmiştim (Ders 2, s.56).

Şekil 35: Doroga v Rossiyu 2, Koktebel / Kırım

“Okno v Rossiyu 1 ve 2” kitaplarında çizgi resim şeklinde çok az ve küçük resim vardır ve resimler metinlerle uyumludur. Örneğin, “İnanan Kişiye Dünya Güzel Olur” isimli ünitenin görseli kapalı giyinmiş, yüzünde hafif bir tebessüm olan, gözleri huzurla kapanmış ve elinde mum tutan genç bir bayandır (Okno v Rossiyu 2, s.103). Erkek yerine bayan resminin tercih edilme sebebi erkeklerin sadece din adamı kıyafeti giydiğinde dindar oldukları anlaşılmaktadır. Kitaba da Ortodoks bir din adamı resmi konulmak istenmemesi olumludur. Kitabın renkli resimleri, 7. Ünite de 1997’de açılan Tatar Camisi Yardım’ın anlatıldığı “Yabancıların Gözüyle Rusya” isimli metinden hemen sonra yer alan 7 ibadethanenin resmidir. Bunlardan biri Kazan’da bulunan Kul Şerif Camisi ve biri de St. Peterburg’da bulunan Budist tapınağıdır. Resimler konuyla ilgili olmakla birlikte Kul Şerif Camisi’nin resmi yerine Yardım’ın resmi konulabilirdi.

Şekil 35: Okno v Rossiyu 2, İnançlı Kadın

4.4.2. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Yöntem

Bu bölümde dil öğretim kitaplarının hangi yönetime göre hazırlandığı kitaplarda yer alan etkinliklerin temel becerilere (okuma, konuşma, yazma ve dinleme) göre dağılımı; dil bilgisi yapılarının anlatımı ve bu dil bilgisi yapılarının metinlerle uyumu, alıştırtma türleri, metin türleri (hikâye, masal, öğretici metinler, şarkı, şiir gibi); metinlerin zorlukları (basitten kamaşığa, somuttan soyuta ve öğrenci seviyesine uygunluğu) metinlerde geçen kültür unsurları, deyimler atasözleri, metinlerdeki kültür öğeleri, tema sonu ölçme-değerlendirme soruları üzerinde inceleme yapılacaktır.

Yöntem, hedefe ulaşmak için izlenen yoldur. Bir dili öğretirken önce bir yaklaşımı ve dil öğretim yöntemi belirlemek, bu yöntemlere uygun bir program ders kitabı hazırlamak gerekir. Dil öğretim yöntemini seçerken öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin hedefleri, dil öğretiminin süresi, öğrencilerin zekâları, dil öğrenme hızları ve sınıftaki öğrenci sayısı gibi unsurlar göz önüne alınmalıdır. Ancak her birey için bir yöntem seçmek ya da kitap hazırlamak kolay değildir. Yöntemlerin dayandığı dil yaklaşımları vardır. Bilişsel yaklaşımda dil bilgisi-çeviri yöntemi; bilişsel kodlama yaklaşımında sessizlik yöntemi, dolaysız yöntem, iletişimsel yaklaşımda iletişimsel yöntem, içerik temelli yöntem; yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci temelli yöntem, yapısalıcı yaklaşımda işitsel-dilsel yöntem; davranışçı yaklaşımda işitsel-dilsel yöntem, doğal yaklaşımda dolaysız yöntem ve seçmeci yöntem kullanılır.

Dil öğretiminde tüm ülkelerde ve Türkiye’de ilk kullanılan yöntem, Dil bilgisi-çeviri yöntemidir.. “Comenius, “*Linguarum Methodus Novissima*” adlı eserinde Dil

bilgisi-çeviri tümevarım yöntemiyle öğretmeyi amaçlamış, 1658’de yayımladığı “Orbis Pictus” adlı eseriyle de ilk kez resimli dil öğretimini ortaya atmıştır” (Barın, 2010, s.128). Zamanla dünyada ve Türkiye’de kitaplar oluşturulurken ve dil öğretilirken farklı yöntemler kullanılmıştır. Türkçe ve Rusça kitapların tek bir yöneme göre değil, birkaç yöneme göre yazıldığı düşünülebilir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitapları tematik bir yaklaşımla ve Bilişsel yöntemle yazılmış olabilir, alfabe kitabın sonundadır ve en önemlisi dil bilgisi kitapta yer almamaktadır. Bu durum, Çözümleyici dil öğretim yaklaşımını da akla getirmektedir. Bu yaklaşımda cümleler ve paragraflar okunup metnin anlamına ulaşmak amacıyla art alan bilgisini harekete geçirerek anlama yönelik kestirimlerde bulunulur (Bilişsel yöntemde dil öğrenilmez edinilir, ikinci dil fonolojik, dil bilgisel ve kelime bilgisi kalıplarının bilinçli edinimidir). “Yeni Hitit” İletişimsel ve Seçmeci yöneme göre yazılmış olabilir.

4.4.2.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Yöntem

Ülkemizde bilinçli bir Türkçe öğretimi 1980’den sonra başlamıştır. Bu tarihten sonra dil öğretimi konusunda daha tutarlı ve kendi koşullarımıza uygun bir tavır geliştirilmeye başlanmıştır. O zamana kadar Türkiye’deki yabancı dil dersleri ve yabancılar Türkçe öğretim derslerinde dil bilgisi-çeviri yöntemi ya da işitsel-dilsel yöntem kullanılmıştır. 1984 yılında TÖMER’in kurulmasıyla sistemli bir şekilde farklı metotlar kullanır ve son olarak da Türkçe Ankara Üniversitesi, sentezci yöntemi kullanmaktadır. Seçmeci yöneme benzeyen bu yöntem tüm yöntemlerin en iyi yönlerini kendi bünyesinde toplamıştır. Bu yöneme, ilk kez TÖMER’de uygulandığı için “TÖMER yöntemi”adı verilmiştir. Dil öğretiminin temel öğeleri konuşma, yazma, dinlediğini ve okuduğunu anlama becerilerinin hepsi de eş zamanlı olarak öğrenciye kazandırılırken dikte çalışmaları yapılır ve dil bilgisi kuralları da öğretilir. Dil yapıları öğretilirken tümdengelim ve tümevarım bir arada kullanılır. TÖMER yöntemi öğrenci merkezlidir. Derste öğrenci konuşur, öğretmen gerektiğinde öğrenciye müdahale eder. Öğretmen öğrencisine rehberlik eder ve öğrencisini konuşturur. Öğrenciler “U” biçiminde oturma düzeninde oturtulur. Okumaya önem verilir. Öğretmen metni sesli olarak okur. Metni öğretmen ve öğrenciler okuduktan sonra analiz aşamasında, metin parçalanarak paragraf ve cümlelere kadar inilir, öğretmen metnin anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek için öğrencilere konuyla ilgili sorular yöneltir. Metinler kitap,

gazete ve dergilerden seçilir. Dil bilgisi TÖMER’de dört temel becerinin geliştirilmesine yardımcı olarak kullanılır. Dil bilgisi amaç değil, araç olarak kabul edilir (Hengirmen, 2002).

TÖMER’in sentezci yöntemi, işitsel-dilsel, iletişimsel ve bilişsel yöntemi benimsemektedir. Bu durumda TÖMER yöntemi akılcı, yapısalcı ve davranışçı yaklaşımın özelliklerini gösteren bir yöntemdir. İşitsel-dilsel yöntem, dilbilimsel açıdan yapısalcılığı, ruhbilimsel açıdan da davranışçılığı temel ilke olarak almıştır. Bilişsel yöntem ise, dil bilim yönünden üretimsel dil bilime, ruh bilimsel açıdan akılcılığa bağlıdır.

Türkçe ve Rusça kitapların tek bir yönleme göre yazıldığını söylemek doğru olmaz. Bu kitaplar pek çok yöntemin özelliklerini yansıtmaktadır. Direct yöntemle veya İletişimsel yöntemle yazılan kitaplar dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerilerine eşit önem verir ve ülke kültürünü yansıtan metinleri içerir. İşitsel-dilsel yöntemle yazılan kitaplar diyaloglarla başlar, model cümlelerden sonra benzer alıştırma ile dil öğretilir, dil bilgisi kuralları alıştırma ile öğretilir. İletişimsel yöntemde dil bilgisi kurallarını öğretmek için ayrıca bir çalışma yapılmaz, yapı ve kurallar etkinlik ve diyaloglar içinde verilir, öğrenciye öğretilen konulara dayanarak yaşantısıyla ilgili sorular sorulur, metindeki anahtar kelimeler metni okumadan önce verilir. Bu kitaplardan “Yeni Hitit 1” İletişimsel, “Yeni Hitit 2” ise İletişimsel ve Seçmecî yöntemle hazırlanmış olabilir. A1-A2 dil öğretim kitapları hazırlanırken konuların seçiminde ve sıralanışında iletişim odaklıdır denilebilir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” kitabında alfabe kitabın arkasındadır ve bu durum dil öğretim kitaplarında alışılmış bir durum değildir. Bu kitap “Çözümleyici Yaklaşım” a göre yazılmış olabilir. Bu yaklaşımda cümleler, paragraflar okunup metnin anlamına ulaşmak amacıyla art alan bilgisini hareket geçirerek anlama yönelik kestirimlerde bulunulur. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitapları, dört beceri temelli dil öğretimine eşit şekilde önem veren tematik bir yaklaşımı benimsemiştir. Kitapların temaları gündelik hayatın ihtiyacını karşılayan metinlerden oluşmaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarının dört dil becerisini bir arada vermesi ve dil bilgisi konularını kavratması bakımından Bilişsel yönleme göre yazıldığı söylenebilir. İşitsel-Görsel” yöntemde metinler kesin sınırlarla belirlenmiş bir olay sırasını takip eder. “Gazi

Yabancılar İçin Türkçe” kitabında olaylar bir sırayı takip etmemektedir. Kitaplardaki metinler basit konularla başladığı ve günlük dil öğretildiği için işitsel-görsel yöntemden de faydalandığı söylenebilir. İşitsel-görsel yöntemde “*Dil öğretimi üç aşamada yapılır. Birinci aşamada günlük konuşma dili öğretilir, ikinci aşamada basit metinler, gazete ve dergi gibi uzmanlık istemeyen konular üzerinde durulur. Üçüncü aşamada ise çeşitli uzmanlık alanları üzerinde, fen, tıp, yazın, hukuk gibi konularda öğretim yapılır*” (Demircan, 2012, s. 233).

4.4.2.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Yöntem

Rusya’da yabancılar Rusça öğretiminin tarihi sürecinde kullanılan en belirgin yöntemler şunlardır: Dil bilgisi-çeviri yöntemi, Berlits, işitsel-dilsel yöntem ve iletişimsel yöntem. 19. yüzyılın sonlarında karşılaştırmalı, taklit, direkt (Berlits) yöntem gibi farklı dil öğretim yöntemlerinin ortaya çıkması, ayrıca alanın popülerliğinin gitgide artmasıyla 20. yüzyılın başlarında Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi uygulamalı dil bilimin çatısı altında ayrı bir disipline dönüşmüştür. RKİ 1920-1940’lı yıllar arasında telkin yöntemi, analitik çalışmaya dayanan bilinçli-karşılaştırmalı yöntemin, pratiğe dayanan direkt yöntemin ve bu iki yöntemin ilkelerini birleştirmek isteyen karma yöntem etkisi altında gelişmiştir. 1940-1950’li yıllar Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde, yöntemlerin uygulamalı ve kuramsal temelinin oluşum dönemidir. “Bilişsel ve karşılaştırmalı” öğretim yöntemi etkin bir şekilde kullanılmış ve Rusça öğretim yöntemleri, ünlü Rus bilim adamı L. V. Şerba’nın dilbilimsel-didaktik fikirlerinin etkisiyle gelişmiştir (Şerba, 1974).

1950’den sonra Rusya’da Rusça öğretiminde Direct (dolaysız) yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemle dil öğretilirken derslere başlarken öğrencilerin dikkatini çekmek için genellikle ilginç bir diyalog, kısa bir hikâye ya da fıkra anlatılır. “*Yöntemin hedeflediği beceriler dinleme, konuşma, yazma ve okumadır. İlk altı haftada kitap kullanımı yoktur. Bunun sebebi ise öğretilen dilin telaffuzu ve yazımı arasındaki farklılıkların karmaşıklığa yol açacağı kaygısıdır*” (Demircan, 2012, s. 197). Bu yöntem Rusya’da hâlâ uygulanmaktadır ve bazı Rusça öğretim kitapları bu yönteme göre düzenlenmiştir. Dil bilgisi kuralları tümevarım yoluyla ve bir sıraya göre öğretilir. Dilin telaffuz özelliklerinin öğretimi hem doğru iletişim hem de kalıcılığı sağlamak adına ilk haftalardan itibaren başlar. Okuma metinleri genellikle hedef dili konuşan ülkenin

kültürünü ve günlük yaşamını yansıtır. “Poehali” kitaplarında hem ilginç hikâyeler hem de Rusların güleceği esprilere yani fıkralara yer verilmektedir. Dil bilgisi kuralları da bir sıraya göre metinlerde öğretilmektedir. Telaffuz oldukça önemlidir. Örneğin:

—*Patron, eğer siz bana üç bin ödemezsiniz, herkese sizin bana beş bin ödediğinizi söyleyeceğim* (Poehali 2. 1, s.22).

İki Rus karşılaşıyorlar. Biri diyor ki: “Bak bu yeni kravattı 500 dolara aldım.” Diğeri de diyor ki: “Aptal, senin 800 dolara alabileceğin yeri ben biliyordum, keşke söyleseydin!” (Poehali 2. 1, s.85).

1960-1980’li yıllara denk gelen bir sonraki dönem öğretim yöntemlerinin yoğun gelişim dönemi ve ayrıca öğretim bilimindeki yeni fikirlerin ve akımların ortaya çıktığı, Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi yöntemlerine ilişkin önemli başarıların elde edildiği, bilişsel-uygulamalı öğretim yönteminin genel olarak hâkim olduğu bir dönemdir. 1980-1990’lı yıllarda Rusçanın yabancı dil olarak öğretilmesine ilişkin yöntemlerin arasında hızlandırılmış yöntemler oldukça ilgi görmüşlerdir. Dönemin tarihî olaylarının da bir anlamda yöntemlerin gelişimlerini etkiledikleri söylenebilir. “1980 yılların ortasında Demir Perde’nin kalkması ve Rusya sınırlarının açılması sonucunda çok sayıda yabancıların ülkeye gelmesiyle beraber hızlandırılmış yöntemlere gereksinim artmıştır (Lebedinskiy ve Gerbik, 2011, s.16-27).

1990’larda Y. İ. Passov tarafından hazırlanıp geliştirilen iletişimsel yöntemin yanında G. A. Kitaygorodskaya’nın öğrencilerin var olan yedek imkânlarını canlandırıp etkin hâle getiren “Hızlandırılmış Yöntem” ile İ. Y. Şehter’in duygusal-anlamsal yöntemi kullanılmıştır. 1990-2000 arasında dil öğretim yöntemleri iletişimsel etkinlik kuramının ve çeşitli ruhbilimsel kuramların etkisi altında gelişmiştir. Bu dönemde Rusçanın yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili yöntemlerin genel ve özel dilbilimsel temelleri oluşturulmuştur. Bir dili öğrenmekteki temel amacın yabancı bir dilde konuşabilmek, iletişim kurabilmek, konuşulanı algılamak olduğu ve bunun kademeli bir süreç olduğu kabul edilmiştir (Lebedinskiy, Gerbik, 2011).

1990’dan sonra Rusya’da dil bilgisi öğretiminde bilişsel yöntem kullanılırken diğer dil öğretim derslerinde okuma derslerinde işitsel-dilsel yöntem, iletişimsel yöntem ve seçmeci yöntemden faydalanılmakta, dilin yapısını taşıyan cümleler verilmekte ve

sonra alıştırımlar yapılmaktadır. Kitaplarda konuyla ilgili olarak önce diyalog şeklinde metinler sonra edebî metinler verilmektedir. Taklit, tekrar ve ezber tekniklerine sıkça başvurulmaktadır. Ancak bu yöntemde önemli bir yeri olan koro şeklindeki tekrarlar yapılmamaktadır.

Rusça kitapların hepsinin heceden başlaması bu kitapların “Bütünleştirici Yaklaşım”a göre yazıldıklarını düşündürmektedir. “Gough, okuma sürecini açıklamak için ses temelli bir yaklaşım ileri sürmüştür. Bu yaklaşımın adı bütünleştirici yaklaşımdır. Buna göre okuma, sırasıyla önce harflerin tanınmasını, sonra hecelerin, sözcüklerin, cümlelerin ve metnin idrak edilmesinin içeren sıralı bir süreçtir” (Singhal, 2006, s.9). Bu durumda Rusça öğretim kitapları bütünleştirici yaklaşıma göre hazırlanmış olabilir. Rusça ders kitapları sese, heceye ve vurguya önem vermektedir.

“Poehali 1, 2.1, 2.2” kitapları yetişkinler için modern gramatikal ve iletişimsel metotla (yeni başlayanlar için) hazırlanmıştır denilebilir. İşitsel-görsel yöntemde metinler kesin sınırlarla belirlenmiş bir olay sırasını takip eder (Stern, 1981). Bu düzenlemede ilk kitapta ele alınan konular bir sonraki kitapta kapsamı genişletilerek tekrar edilir. Poehali kitabı bu yönüyle sarmal yaklaşıma göre yazılmıştır denilebilir. Yani ders programında derinleşen zorluk seviyelerine göre aynı içerikli ve aynı türden metinlerde benzer kavramlar zorlaştırarak sürdürülür ve böylece süreklilik sağlanır. “Poehali, Doroga v Rossiyu ve Okno v Rossiyu” kitaplarındaki diyaloglar aynı kişiler arasında geçer ve kitabın sonuna kadar devam eder.

İletişimsel yöntemde hedeflenen iletişim yetisinin geliştirilmesidir. Öğretim öğrenci merkezli olarak yapıldığı için ders malzemeleri, öğretim ortamı ve aktiviteler özel olarak öğrenci odaklı üretilir. Bu materyallerin hedef dilin kültürünü yansıtacak ve günlük yaşamda işlevsel olacak şekilde üretilmesine özen gösterilir. Rusça kitaplar Rus kültürünü yansıtmaktadır.

Türkçe kitaplar gibi ve Rusça kitaplar da diyalogla başlar. Bu kitapların bu yönüyle işitsel-dilsel yönteme göre yazıldığı söylenebilir. “*Hedef dili edinen öğrencilerin istekleri doğrultusunda amaçları mümkün olduğunca detaylandırılmıştır. Örneğin, iş amaçlı, otel sektöründe, ya da seyahat için İngilizce kullanımı. Öğrencilerin hedef dilde kullanmak isteyecekleri fikir ortamlarında; örneğin, bir ofiste, uçakta ya da bir mağazada geçer*” (Richards and Rodgers 2001, s. 64–65).

“Poehali” kitaplarında her dersten yani konudan sonra birer oyun yer almaktadır. Bu yönüyle kitapta bilişsel yöntemin izleri vardır. Bilişsel yöntem oyunlara yer verir, dört beceriye aynı anda önem verir ve öğrenci merkezlidir. Örneğin,

Oyun “Son Kahraman”

Siz bir adadasınız. Hiçbir yere gidemiyorsunuz. Siz Rusya hakkında düşündüğünüzü, niçin Rusça öğrendiğinizi, hangi ülkelere gittiğinizi, oralarda ne yaptığınızı, ne yapmak istediğinizi, boş zamanlarınızda nasıl dinlendiğinizi akşamları güzdüzleri ve sabahları neler yaptığınızı, neleri sevip sevmediğinizi, ailenizi, işinizi ve kendinizi anlatınız. Herkes kendi hakkında birer cümle söyleyecek, ne zaman kimse bir şey söyleyemeyecek o oyundan çıkacak ve onu timsah yiyecek. Kim en fazla cümleyi söylerse o oyunu kazanacaktır. Son kahraman kabilenin başı olacaktır.

Alıştırma 13, “Son Kahraman” isimli bir oyundur (Poehali 2.1, s.18). Metin dört görselle desteklenmiştir. Metin sayfanın altıda birini kaplamaktadır. Farklı bir alıştırmadır. Alıştırmanın amacı öğrencileri aktif hâle getirerek Rusça konuşturmak. Öğrenciler bu etkinliği yaparken eğlenerek konuşmaktadırlar. Sınıf ortamı doğal bir ortama dönüşmektedir.

Rusça kitapların hece ve harfle başlaması, bu kitapların bütünleştirici yaklaşıma göre yazılmış olacağını akla getirebilir. Bu kitaplarda telaffuza ve kültür öğretimine önem verilmektedir. Bu da İşitsel-görsel yöntemle yazılmış olabileceği izlenimini vermektedir. “Poehali” kitaplarında olaylar aynı kişiler arasında bir sırayı takip ederek ilerler bu durum da Sarmal ve İşitsel-görsel yöntemle yazılmış olma durumunu ortaya koyabilir. Türkçe ve Rusça dil öğretim kitaplarında bulunan günlük ihtiyaçlara yönelik diyaloglardan dolayı da İletişimsel yöntemle yazılmış oldukları söylenebilir. “Doroga v Rossiyu” kitabında ise evrensel konu neredeyse hiç işlenmemiş, tamamen Rus kültürünü ve Rusya’yı anlatmaktadır.

4.4.3. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Temel Dil Becerileri

Yabancı dil olarak Türkçe ve Rusça kitapların yazımında dört dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma ve yazmanın hem ders kitaplarının hazırlanmasında hem de sınıfta ders işlerken dikkate alındığı görülür. Ancak yazma eğitimine Rusça

öğretmenleri özel bir itina göstermektedirler. Öğretmenler kompozisyon yazdırmadan önce kompozisyon planını vermektedirler. Ev ödevi olarak verilen kompozisyonları sınıfta öğrenciler okumakta, bu kompozisyonlar öğretmen tarafından eleştirilmekte ve yazım yanlışları düzeltilmektedir. Yazma becerisinin ölçme ve değerlendirmesini yaparken normalde programda 60 dakika süre verilirken öğretmenler, bu süreyi iki katına çıkararak iki saat gibi bir süre vermektedirler.

4.4.3.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Temel Dil Becerileri

Gazi TÖMER kitaplarında üniteler okuma, *anlama, konuşma, yazma ve dinleme* olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Kitapta belirli bir düzen hâkimdir. Metinlerin olduğu kısım “okuma” kısmıdır ama bu kısımda okuma yazmamakta 1. Metin, 2. Metin.... yazmaktadır. “Dinleme” bölümünde de birer metin bulunmaktadır. İnsanın kazandığı ilk beceri dinleme olmakla birlikte dinleme bölümü kitapta her konunun sonunda yer almaktadır. Okuma ve yazma tek başına yapılan bir eylem olsa da yabancı dil öğretiminde yazmada öğrenci kitaptan veya öğretmenden yardım beklemektedir. Dinleme öğrenimi kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Yabancı dil öğrenen şahıs, ne kadar kitap okursa okusun iyi konuşmak istiyorsa çok dinlemelidir.

“Yeni Hitit 1” kitabında dinleme metinleri vardır, bunlar kısadır. Bunlarla ilgili alıştırmalar tamamlama ve boşluk doldurma alıştırmalarıdır. “Yeni Hitit 2” kitabında genellikle dinleme metni verilmemiştir.

“Gazetelerde Mitoloji” isimli dinleme metninde paragrafların sıralanması istenildiği için karışık bir şekilde metin verilmiştir (Yeni Hitit 2, s.117). “Yeni Hitit 3” kitaplarında dinleme metnlerinin metni bazen verilmiştir (Yeni Hitit’te: Uzun Yolları Göze Alabilen Bir Dostluk, Yaşlanmak mı? O da Ne? gibi) bazen de verilmemiştir (Yardıma İhtiyacım Var mı?, Tutkular Üzerine, Tak Takıntı gibi). Bundan başka “Amerika’da Cadılar Bayramı Telaşı” gibi metinler verilmiş ve boşlukların doldurulması ya da metindeki hatalı verilen yerlerin bulunması istenmiştir.

Gazi TÖMER kitaplarında üniteler okuma, *anlama, konuşma, yazma ve dinleme* olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Kitapta belirli bir düzen hâkimdir. Metinlerin olduğu kısım “okuma” kısmıdır ama bu kısımda okuma yazmamakta 1. Metin, 2.

Metin.... yazmaktadır. “Dinleme” bölümünde de birer metin bulunmaktadır. İnsanın kazandığı ilk beceri dinleme olmakla birlikte dinleme bölümü kitapta her konunun sonunda yer almaktadır. Okuma ve yazma tek başına yapılan bir eylem olsa da yabancı dil öğretiminde yazmada öğrenci kitaptan veya öğretmenden yardım beklemektedir. Dinleme dil öğrenimini kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Yabancı dil öğrenen şahıs, ne kadar kitap okursa okusun iyi konuşmak istiyorsa çok dinlemelidir.

Yabancı dil öğretiminde öğrencinin her seviyede okuma-anlama becerisine veya daha ileri seviyelerde akademik düzeyde yüksek öğrenme seviyesine ulaşması için metin seçimi büyük önem arz etmektedir. Bir araç olan metinlerin konu, dil ve üslup açısından nitelikli olması gerekir. Rusça ve Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardaki bazı metinleri görsel, biçimsel, içeriksel ve dilsel açıdan incelemek daha iyi metinler oluşturulması için bir basamak olacaktır. Aşağıda metinler konularına göre sınıflandırılacak ve değerlendirilecektir:

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” kitabında “Merhaba” isimli metinde Kırgız Erkin, Bosna Hersekli Amina, Tanzanyalı Hamis gibi farklı milletten kişilerin tanıtılması öğrenciler açısından yararlıdır, kitapta 1. metinde “Kırgız Erkin, Bosna Hersekli Amina, Tanzanyalı Hamis” kısaca tanıtılmaktadır. Sonrasında kısa bir diyalog vardır.

Anlama A’da bu kişilerle ilgili 4 şıklı 4 soru; 6 eşleştirme; B’de kütüphane formu vardır (Hans’ın bilgilerine göre kütüphane formunun doldurulması istenmektedir).

Konuşma bölümünde kalıp bir cümle “ne var; ne yok”un ne anlama geldiği kısa bir diyalogla anlatılmıştır. A alıştırmasında bir sınıf resmi verilmiş ve kalıp cümleye benzer diyalog kurulmuştur. B alıştırmasında “*Sınıfta İlk Gün*” isimli bir diyalog vardır. C alıştırmasında tabloya bakılarak örnek cümledeki gibi cümle kurulması istenmiştir. Ç alıştırmasında yaş, kilo ve telefon numarasını soran üç soru vardır.

Yazma bölümünde A’da 10 kelimede sesiz harfler verilip sesli harfler boş bırakılmış; B’de 10 cümlede boşluklar bırakılmış ve C’de de yurt başvuru formunun doldurulması istenmiştir. Ç’de kişisel bilgilerle ilgili 5 soru sorulmuştur.

Dinleme bölümünde de kelime tamamlamaları vardır. Kelimelerde yine bazı harfler boş bırakılmıştır.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” kitabında Anlama etkinliğinde çoktan seçmeli üç şıklı sorular, eşleştirme, doğru/yanlış, Konuşma etkinliğinde modele göre tablodaki bilgilerden faydalanarak cümle kurma (s.7), Yazma etkinliğinde sessiz harfleri verilmiş olan kelimelere sesli harfler getirilmesi ve soruların cevaplanması istenmektedir. Örneğin, “Adınız nedir?”

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” kitabında *Cümlede boşluk doldurma* alıştırmaları, “yazma” bölümünde 3, “dinleme” bölümünde 6, “yazma” bölümünde 5, “anlama” bölümünde 3 olmak üzere 17 alıştırmaya; *cümle tamamlama* alıştırmaları “yazma” bölümünde 15 ve “anlama” bölümünde 7 olmak üzere 22 alıştırmaya; *açık uçlu soruların* yer aldığı alıştırmaları “yazma” 2, metinle ilgili sorular, “anlama” 14; *modele göre cümle kurma* alıştırmaları “konuşma” bölümünde 2, *modele göre diyalog oluşturma* 2; *Doğru/yanlış* alıştırmaları “dinleme” de 9, “anlama”da 4 ve “okuma”da 1 olmak üzere 14 alıştırmaya; *eşleştirme* alıştırmaları “anlama” bölümünde 6, “okuma”, “yazma” 2 ve “konuşma” alıştırmalarında 1’er olmak üzere toplam 10 alıştırmaya; çoğu “anlama” ve diğer kısmı “dinleme” bölümünde olmak üzere *çoktan seçmeli* 85 soru içermektedir.

“Yazma” bölümünde kullanılacak olan kelimeler bazı alıştırmalarda verilmemiştir. Örneğin, “Hafta sonu tatilinde ne yaptınız? Anlatınız (s.59). Bu alıştırmada kelimeler verilmemiştir. Örneğin, “Evinizi tanıtınız” başlıklı yazıda kullanılacak kelimeler verilmiştir (s.21). “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında da cümle tamamlama ve boşluk doldurma alıştırmaları diğer alıştırmalara göre fazladır.

Yazı yazarken farklı yazı türlerini göre yazarız. Her metnin bir türü ve bu türleri oluştururken kullanılan yazma yöntem ve teknikleri vardır. Aynı şekilde yabancı dil öğretiminde metinleri pekiştirmek için kullanılan alıştırmalar da bir yazma tekniğiyle oluşturulur. Bunlar özet çıkarma, boşluk doldurma, kelime kavram havuzundan seçerek yazma, serbest yazma, kontrollü yazma, güdümlü yazma, yaratıcı yazma teknikleridir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2 (A2) kitabı “Hayatı Öğreniyoruz” ünitesi “yazma” bölümü B alıştırmasında ana dili Türkçe olan öğrencilere göre hazırlanmış

çoktan seçmeli (4 şıklı) sorular vardır ve bu sorular A2 seviyesi için ağır sorulardır. Örneğin, 1. Aşağıdakilerden hangisi bir paragrafın ilk cümlesi olamaz?

- a) Bunun için beslenme alışkanlığımızı değiştirmeliyiz.
- b) Safranbolu tarihî güzelliklere sahip bir şehirdir.
- c) Dünkü konser saat **12.00’de** başladı.
- d) Her sabah erken saatlerde uyanırım.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” (A2) kitabında memleketi Safranbolu hakkında bir öğrenci 12 cümlelik sunum yapmaktadır. A2 seviyesine uygun bir metindir. Metnin başlığı yoktur (s.99). “Yedigöller” isimli metinde de Yedigöller Millî Parkı anlatılmaktadır.

Tablo 53: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2 (A2) Alıştırma Türleri

Alıştırma Türü	Ünite	Sayfa
Boşluk doldurma soruları	Yazma A, Yazma C, Dinleme A, Yazma B, Dinleme A, Yazma A, Dinleme A, Anlama B, Yazma A, Dinleme A, Yazma A, Yazma B, Yazma A, Yazma A, Yazma A	14, 14, 19, 43, 55, 61, 63, 68, 69, 72, 78, 82, 86, 90,
Doğru-yanlış	Dinleme A, Dinleme A, Anlama C, Anlama C, Dinleme A, Anlama B, Anlama C, Dinleme A, Anlama C, Dinleme C, Dinleme B, Dinleme B, Anlama C, Dinleme B, Dinleme B, Dinleme C, Anlama B, Dinleme B, Dinleme A, Anlama Ç, Dinleme A, Dinleme A	7, 11, 19, 27, 31, 33, 43, 47, 51, 59, 61, 65, 69, 71, 73, 83, 85, 87, 91
Eşleştirme	Anlama C, Yazma C, Anlama C, Konuşma B, Anlama D, Yazma A, Yazma C, Yazma A, Yazma A, Anlama C, Anlama Ç, Anlama C, Anlama Ç, Yazma A, Anlama C, Yazma A, Anlama C, Anlama Ç, Yazma B, Anlama C, Anlama B, Anlama C	5,7, 9, 9, 13, 18, 19, 28, 32, 41, 41, 45, 45, 46, 49, 50, 53, 53, 68, 81, 89, 89
Soru-cevap (açık uçlu)	Konuşma B, Yazma C	46, 79,
Metinle ilgili sorular	Anlama A, Anlama A, Dinleme A, Anlama A, Anlama A, Dinleme A, Anlama A, Anlama A, Anlama A, Anlama A, Anlama A, Dinleme B, Anlama A, Anlama A, Anlama A, Anlama A, Anlama A	4, 8, 12, 16, 22, 29, 30, 35, 40, 44, 49, 53, 55, 59, 66, 71,76, 80, 84
Metinle ilgili çoktan seçmeli sorular	Anlama B, Anlama B, Anlama B, Dinleme A, Anlama B, Anlama B, Dinleme A, Anlama A, Anlama Ç, Anlama B, Dinleme A, Anlama B,	5, 8, 13, 15, 17, 18, 22, 25, 26, 31, 35, 37, 41, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 59, 63,

	Konuşma A, Dinleme A, Anlama B, Dinleme A, Anlama B, Dinleme A, Anlama B, Anlama B, Anlama A, Dinleme A, Anlama B, Dinleme A, Anlama B, Dinleme A, Anlama A, Anlama B, Anlama B, Anlama A	65, 66, 69, 73, 77, 79, 81, 85, 89
Metinde cümle tamamlama	Yazma A, Yazma B, Yazma A Yazma Ç, Yazma A, Anlama B	6, 6, 15, 19, 73
Cümle tamamlama	Konuşma C, Yazma B, Yazma B, Yazma B, Yazma C, Anlama C	9, 18, 24, 29, 33, 78, 87
Cümle sıralama	Yazma C, Yazma Ç, Yazma C, Yazma A, Anlama C	29, 29, 85
Resimlerle eşleştirme	Konuşma B, Anlama C,	36, 63, 68
Modele göre diyalog oluşturma	Konuşma B, Konuşma A, Konuşma B	31, 54, 67
Modele göre metin yazma	Yazma B, Yazma A, Konuşma A,	51, 51, 55, 67
Modele göre cümle yazma	Yazma A, Yazma B, Yazma C	55, 55, 55
Metinde ve cümlede yazım yanlışı düzeltme	Yazma C, yazma C	47, 91
Karışık verilmiş kelimelerle cümle kurma	Yazma B	61
Cümlede yazım yanlışı düzeltme	Yazma C	51
Çoktan seçmeli müstakil Sorular	Yazma B	65

Bu metinle ilgili üç alıştırmaya vardır. 1. alıştırmada çoktan seçmeli 5 soru; 2. alıştırmada kelimeyi uygun kelimeyle eşleştirip tamlama oluşturma; 3. alıştırmada 5 eş anlamlı kelimenin eşleştirmesi vardır. Metinlerden önce hazırlık alıştırmaları bulunmamaktadır.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe (B2) kitabı anlamaya yönelik metinlerle ilgili açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular sorulmuştur. Konuşma alıştırmalarında kelimeler ve ipuçları verilerek öğrenci konuşmaya teşvik edilmektedir. Konuşma bölümünde yer alan diyaloglardan sonra ise eşleştirme ve boşluk doldurma gibi etkinlikler yer almaktadır. Yazma alıştırmalarında yazım noktalama ve paragraf oluşturma kompozisyon yazma gibi etkinlikler vardır. Dinleme alıştırmalarında doğru / yanlış, metinden hangisi çıkarılır ya da çıkarılamaz gibi çoktan seçmeli sorular vardır.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabı 2. ünite “Anlama” becerileri birinci kısımda metinle ilgili beş soru sorulmuştur. İkinci kısımda beş tamamlama cümlesi

vardır. Üçüncü kısımda zaman zarfları verilmiştir. 4. kısımda mevsimler ve aylar resimlerle gösterilmiştir. Beşinci kısımda spor dalları ve resimler verilip bunların yazılarla eşleştirilmesi istenmiştir. “Konuşma” becerileri diyalogla başlamıştır. İkinci kısımda saatler resimlerle verilmiş. Altlarına saatin kaç olduğu yazılmıştır. Üçüncü kısımda haftalık bir plan tablosu çizilip resimlere göre cümle kurulması; “Yazma” becerilerinde afişlere göre boşlukların doldurulması, resimlere göre kutucuklara fiil yazılması istenmiştir. Son bölüm “Dinleme”dir. İkinci ünite pek çok diyalogdan oluşmaktadır ve her diyalogdan sonra anlama, konuşma, yazma ve dinleme becerilerinde alıştırmalar yer almaktadır. Öğrencinin öğrenmesine yetecek kadar etkinlik çalışması vardır. Dört temel beceriye göre eşit şekilde önem verilmiştir. Ancak alıştırmaların dağılımında bir düzen takip edilmemiştir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi okuma, anlama, konuşma, yazma ve dinleme becerilerini geliştirmek için metinle ilgili sorulara, metinle ilgili çoktan seçmeli sorulara, doğru/yanlış, eşleştirme, metinde cümle tamamlama, cümle tamamlama, cümle sıralama, modele göre diyalog oluşturma, modele göre cümle yazma, metinde ve cümlede yazım yanlışı düzeltme, karışık verilmiş kelimelerle cümle kurma, cümlede yazım yanlışı düzeltme, çoktan seçmeli müstakil sorulara yer verilmiştir. Okuma/anlama için en uygun sorular metinle ilgili sorulardır. Dinleme becerisini geliştirmek için eşleştirme ve doğru/yanlış alıştırmaları uygundur.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında dinleme metinleri genellikle verilmemiştir. Ancak “dinleme” bölümünde boşluk doldurma alıştırmaları varsa metinler verilmiştir. Boşluk doldurma alıştırmalarında bulunan metinlerin çoğu şiir türündedir. Örneğin, “Zamanında” (C1 kitabı, s.11), “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” (C1, s.57), “Arkadaşım Badem Ağacı” (C1, s.81), “Cebeci İstasyonu ve Sen” (C1, s.80), “Kitaplarda Ölmek” (C1, s.115) şiir türündeki metinler ve “Yusuf ile Zeliha” (s.100) ise hikâye türündedir. Bu şiirler ünlü şairlerin ünlü şiirleridir ve dinleme etkinliğine uygun uzunlukta ve anlaşılabilirlikte dirler.

“Yeni Hitit 1” (A1-A2) kitabı I. ünite temel dört dil becerisi açısından değerlendirildiğinde dinleme ve okumaya eşit şekilde önem verildiği konuşmanın ikinci sırada geldiği yazmanın ise ihmal edildiği görülür “Yeni Hitit” kitabı 1 dinleme etkinlikleri genellikle okuma metinlerinden sonra yer almaktadır. Dinleme ve okuma becerilerine her ünite de yer verilmiştir ancak sayı olarak bunların ünitelere göre

dağılımı eşit değildir. “Yeni Hitit 1” kitabındaki yazma etkinlikleri doldurma ya da modele göre yazma alıştırmalarını içermektedir.

Tablo 54: Yeni Hitit 1, Yazma Konuları

Ünite	Konu	Sayfa
Yakın Çevremiz	Arkadaşımızı tanıtalım	35
Zaman Geçiyor	Bayan Taksici	47
Afiyet Olsun	Bir Yemek Tarifi Edelim	59
Bürokrasi Her Yerde	Dilek, Şikâyet	71
Bürokrasi Her Yerde (Trafik Kazası)	Öykü Yazalım	74
Rivayet Odur ki (Masal, efsane)	Masal Yazalım	93
Medya	Aileler çocuklarının seyrettiği televizyon programlarını kontrol etmelidir.	122

Kitabın sonunda yer alan yazma bölümünde “Çok okuyan değil, çok gezen bilir” sözünün açıklanması istenmiştir. Bu sözü açıklamak A2 seviyesine göre zordur. Model gösterilmeden kelimeler verilmeden A2 seviyesinde kompozisyon yazmak zordur.

Şekil 36: Yeni Hitit 1, Meslek Seçelim

Yazma konuları ünitenin konusuyla aynıdır. “Bir Meslek Seçelim” isimli yazma alıştırmalarında önce bir model verilmiş ve buna benzer şekilde metin oluşturulması veya kelimeler verilerek cümleler oluşturulması istenmiştir. Kitapta “Yazma” etkinliklerine yeterince önemiyet verilmemiştir (s.21).

Şekil 37: Yeni Hitit 1, Verilen Kelimelere Göre Metin Oluşturma

“Yeni Hitit 2” kitaplarında okuma bazı metinlerden önce onu anlamaya yönelik yönelik etkinlikler bulunmamaktadır. Örneğin, “Öz Geçmiş Hazırlama” metninden önce metni anlamaya yönelik etkinlik ve okuma sonrası etkinlik yoktur. Metnin ana fikrini bulmaya yönelik de çoğu metinde sorular yoktur. “Gençler İşsizlikten Patronlar İşçisizlikten” isimli metin öncesi metni anlamaya yönelik etkinlik vardır. Bu etkinlikte geçen kelimeler metinde de kullanılmıştır. “Pazartesi Sendromu” isimli metinden sonra “Yorumlayalım” başlığı altında “Yazar son paragrafta ne demek istiyor ki?” sorusuyla hazırlanmış yazma etkinliği ve “Pazartesi sendromuna karşı ne yapalım?” sorusuyla düzenlenen konuşma etkinliği birbirini desteklemektedir. Genel olarak her metinden sonra becerilere eşit şekilde önem verilmiştir. Ancak bazı metinlerden sonra dört dil becerisine eşit şekilde önem verilmediği de görülmektedir. Örneğin, “Sporun Altın Çocukları” ve “Şampiyonluk Maçı” isimli metinde okuma becerisi dışında metne bağlı olarak diğer üç temel beceriye yönelik etkinlik bulunmamaktadır. Dinlenme metni öncesi sözcük ve kalıpların öğretimiyle ilgili etkinlikler bulunmamaktadır.

“Yeni Hitit 2” ve “Yeni Hitit 3” kitaplarındaki yazma etkinliklerinin çoğu kontrollü yazmadır. Yazma planları verilmiştir. Yaratıcı yazma etkinlikleri azdır. Yabancılar dil öğretimi ana dili öğretiminden farklı olduğu için en iyisi kontrollü yazma etkinliğidir.

“Yeni Hitit 3” kitabında “Kısa Öykü Yazıyoruz” (s.13) ve “Bir Karakter Yaratalım” (s.41) “Dans” (s.49), “Geleneksel Giysiler ve Takılar” (s.53), “Ülkemin Barkotunu Tasarlayalım” (s.56), “Zengin Olabilmek” (s.61), Türkçe Öğrenirken (s.69) başlıklı yazma etkinliklerinde yazının planının verilmesi öğrenciler açısından uygundur. Yabancı dil öğretiminde olduğu gibi ana dili öğretiminde de öğrencinin en çok zorlandığı ve yapmak istemediği etkinlik kompozisyon yazmaktır (Yeni Hitit 3, s.13).

Başka bir yazma etkinliğinde Ahmet Altan'ın “Aşk mı İhanet mi” isimli yazısı okunduktan sonra “Bu bir aşk öyküsü mü yoksa ihanet öyküsü mü?” sorusuna yorum yapılması beklenmektedir. Yazma etkinliklerinde cümle tamamlama, giriş bölümü verilen yazıyı örneklendirme (s.45). Ne yapılması gerektiği açık olarak verilmeyen yazma konuları da kitapta mevcuttur. Bir vecize ve ona ait olmayan açıklama verilmiş ve “Siz bu söze katılıyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Vecizeye mi yoksa onun açıklaması olmayan yoruma mı belli değildir (s.74). Yazma konusu açık olmalıdır. 7. Ünite “Benzerini yazalım” başlıklı yazıda 70, 50 ve 18 yaşındaki üç insanın konuşma stili verilmiştir ve öğrenciden bir yaş belirlemesi ve ona göre bir konuşma üslubuyla yazması istenmektedir (Yeni Hitit 3, s.79). Bu metinlerin özenle oluşturulmadığı görülmektedir.

Örneğin:

—Karşıma aniden çıkınca ziyadesiyle şaşakaldım. (70 yaşındaki adam)

—Karşıma ansızın çıkınca fevkalade şaşırdım. (50 yaşındaki adam)

— Hayırlı akşamlar! (50 yaşındaki adam)

—Selam tatlım! (18 yaşındaki genç)

Ansızın ya da aniden kelimelerinin her ikisi de günümüzde kullanılmakta hatta aniden kelimesini “70’lik ihtiyarlardan ziyade gençler daha fazla kullanmaktadırlar. Yaşar Özel (1939), ünlü şarkısında “Bir gece ansızın gelebilirim” demektedir. Demek ki 70 yaşındakiler “ansızın” kelimesini kullanmaktadır. “Selam tatlım” “İyi akşamlar” yerine kullanılan bir yapı değildir.

Ya siz ne düşünüyorsunuz, şimdi mi iyi o zaman mı? Niçin? Şimdi ne var, o zaman ne vardır? O zaman ne vardır, şimdi ne yok?

12 artı ve eksi yön:

Şekil 38: Yeni Hitit Kitabı Dinleme Metni

“Yeni Hitit” kitaplarında dinleme metinlerine özellikle temel seviye kitabında yer verilmiştir. Dinleme etkinlikleri de resimlidir. Örneğin, “Takside” isimli metin bir boşluk doldurma alıştırmasıdır (Yeni Hitit 1, s.28).

Tablo 55: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2 Orta Düzey (B1) Yazma Etkinlikleri

Ünite Adı	Etkinlik Adı	Yazma Türü
İş Dünyası	Yorumlayalım Yazarın son paragrafta anlatmak istedikleri yazılacaktır (s.10).	Paragrafın ana fikrini bulma
	Özetleyelim Metin özetlenerek yazılacaktır. (s.14)	Özetleme
Şimdi Spor Zamanı	Özelliklerini anlatalım Ülkelerine ait en popüler sporun özellikleri yazılacaktır (s.21).	Kontrollü yazma Nelerin yazılması gerektiği konusunda ipuçları verilmiştir.
	Bir Maçı Anlatalım Verilen unsurlara uygun olarak maç yazılacaktır (s.29)	Kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma Spor dallarının isimleri ve sporlarla ilgili kelimeler verilmiştir.
Hayaller Gerçek Olsa	Tamamlayalım İsteklerimizi Sıralayalım Bugünü nasıl geçirecekleri yazılacaktır (s.31).	Boşluk Doldurma Kontrollü yazma Aynı konuda yazılmış bir model verilmiştir.
	Listeyi Uzatalım Hayallere ulaşmak için hangi özelliklere sahip olmak gerektiği yazılacaktır (s.33).	Kontrollü yazma Nelerin yazılması gerektiği konusunda ipuçları ve cümle kalıpları verilmiştir.
	Sürdürelim Metnin sonuç bölümü yazılacaktır (s.35).	Metni benzer cümlelerle sürdürme
	Bir Hayal Kuralım. Verilen unsurlardan hareketle hayallerini yazmaları (s.41)	Kontrollü yazma Yazı planı verilmiştir.
Bu Yıl Moda Ne?	Marka Merakımızı Anlatalım (s.49)	Kontrollü yazma Karışık verilen paragrafların sıraya dizilmesi istenmiştir.
	Açıklayalım Atasözlerinin açıklamaları yazılacaktır (s.54).	Yaratıcı yazma
Eğitim Şart	Lise Hayatımızı Anlatalım Verilen kıstaslara göre lise yıllarını yazacaklardır (s.57).	Kontrollü yazma Karışık verilmiş bir metnin parçaları sıraya dizilecektir.
	Tamamlayalım, Sürdürelim Metinde verilen boşlukları doldurup metnin son kısmını tamamlayacaklardır (s.59)	Boşluk doldurma ve kontrollü yazma

	Kişisel Gelişim Planlarımızı Yazalım (s.62).	Kontrollü yazma Verilen kriterlere göre kişisel gelişim planları yazılacaktır.
Estetik ve Yaratıcılık	Oyunu Anlatalım Afişi verilen bir filmin özellikleri yazacaklardır (s.75)	Kontrollü yazma Verilen kriterlere göre yazılacaktır.
İcatlar Mucitler	Buluşumuzu Anlatalım Bir icadı yazacaklardır (s.88)	Yaratıcı yazma
Tabiat Ana	Fikrimizi Savunalım (s.93).	Eleştirel yazma Verilen düşüncelerden hareketle kendi fikirlerini yazacaklardır
	Sorunlara Çözüm Bulalım (s.99).	Kontrollü yazma Verilen unsurları kullanarak yazılacaktır
Sinema Dünyası	İşaretleylim, Anlatalım (s.105)	İşaretleme tam olarak bir yazma türü olmamakla birlikte yazı başlığı altında verilmiştir.
	Bir Film Eleştirisi Yazalım. Plana göre yazacaklardır (s.109)	Eleştirel Yazma
	Bir Senaryo Yazalım (s.111).	Kontrollü yazma
İster İnan İster İnanma	Seçelim, Sürdürelim Verilen unsurlardan birini seçerek yazılacaktır (s.117)	Kavramlardan seçerek yazma
	Yeniden Yazalım Modele göre cümleyi yeniden yazma (s.119)	Kontrollü yazma
	Sürdürelim Verilen metin tamamlanacaktır (s.124)	Kontrollü yazma
Bugün Bayram	Sıralayalım Plana göre metin yazılacaktır (s.131).	Kontrollü yazma
	Özel Günler Plana göre metin yazılacaktır (s.135)	Kontrollü yazma
	Tamamlayalım Modele göre hayal edilen doğum günü yazılacaktır (s.137)	Kontrollü yazma
İnsana Dair	Atasözünü Açıklayalım Atasözü açıklanacaktır (s.43).	Yaratıcı yazma

“Yeni Hitit” kitabında ilk dinleme metinleri alfabe, telefon numaralarını seçme, öz geçmiş bilgilerini doldurma, alışveriş, tanışma, yemek tarifi, lokanta seçimi gibi güncel konuları ele almaktadır. Böylece A1 seviyesindeki öğrenci yaşadığı ülkede her gün karşılaşılabileceği durumlar için pratik yapmaktadır.

5 Sıralıyalım

Lena : Ben de iyiyim, sağolun. Siz neredesiniz? ☐

Lena : Size de iyi günler. ☐

Iza : Memnun oldum. ☐

Lena : Ben Romanyalıyım. ☐

Lena : Merhaba, benim adım da Lena. ☐

Iza : Bekçikaliyim. Ya siz? ☐

Iza : İyi günler, Hoşçakalın. ☐

Lena : Ben de memnun oldum. Nasılsınız? ☐

Iza : Teşekkür ederim, iyiyim. Siz nasılsınız? ☐

Iza : Merhaba, benim adım Iza. ☒

Şekil 39: Yeni Hitit 1, Dinleme Sırasında Yapılan Alıştırma 1

Şekil 40: Yeni Hitit 1, Dinleme Sırasında Yapılan Alıştırma 2

1 Dinleyelim, tekrar edelim

Tanışma

Olga : Merhaba.

Maria : Merhaba.

Olga : Benim adım Olga. Sizin adınız ne?

Maria : Benim adım Maria.

Olga : Memnun oldum.

Maria : Ben de memnun oldum. Nasılsınız?

Olga : Teşekkür ederim, İyiyim. Siz nasılsınız?

Maria : Ben de İyiyim. Teşekkür ederim.

Olga : Nerelesiniz?

Maria : Ben Bulgaristanlıyım. Siz nerelesiniz?

Olga : Ben Rusum.

Şekil 41: Yeni Hitit 1, Dinleme Sırasında Yapılan Alıştırma 3

Dinleme sırasında yapılan alıştırmalar, metinde yanlış düzeltme, sıralama, doldurma, tekrar etme ve cümle tamamlama alıştırmalarıdır. Dinleme sonrası yapılan

alıştırmalar konuşmanın hangi diyalogda olduğunu bulma (s.17) ya da açık uçlu sorular şeklindeyir. Kitaptaki her alıştırma birer okuma etkinliği olmakla birlikte okuma için ayrı bir bölüm ayrılmış ve bu bölümde bir okuma metni verilmiştir. Kitabın ilk okuma metni “şehir Uyanıyor” (Yeni Hitit 1, 2.nite, s.24) isimli metindir. İlk okuma metni 14 cümleden oluşmaktadır ve bu metnin etkinliği yoktur.

“Yeni Hitit 1” konuşma konuları tamamen günlük hayatla ilgilidir. Bu bölümde yer alan alıştırmalar ise diyalogda cümle tamamlama, cümle kurma, verilenlere göre diyalog kurma, cümle tamamlama, model cümleye göre cümle oluşturma, resme göre cümle kurma ve açık uçlu soruları içermektedir. Konuşma alıştırmalarının üzerinde bir mikrofon; dinleme alıştırmalarında CD resmi, yazma etkinliklerinin başında bir kalem resmi yer almaktadır.

“Yeni Hitit 1” kitabı “Tanışma” bölümü birinci kısımda dinleme metni yer almaktadır. 2. kısımda, içinde boşluklar olan başka bir diyalog verilir ve öğrencilerden boşlukların doldurulması; 3. kısımda resimlerle bu resimlerdeki olayların isimlerinin eşleştirilmesi; 4. kısımda doldurma ve sıralama yapılması istenmiştir. Diyalogda boş bırakılan yerlere verilen kelimelerin yazılması istenmiştir. Bu kısımda bir başka alıştırmada cümleler karışık şekilde verilmiş ve numaralandırılması istenmiştir. 6. kısım yazmayla ilgilidir, bir selamlaşma veya tanışma diyalogu oluşturulması gerekmektedir. 7. kısım da yazmayla ilgilidir. Bu bölümde ülke isimleri verilmiş ve ülkelere göre “Nerelisin” sorusunun cevabının yazılması istenmektedir. 8. kısım yine dinlemedir. 9. kısım yazmayla ilgilidir ve boşluklar verilmiştir, yalnız bu defa 7. kısmın tam tersi milliyet isimleri verilmiş olup ülke isimleri yazılmalıdır. Bu kısımda yazma ve konuşma i içedir.

“Yeni Hitit 1” kitabı “dinleme” etkinliklerinde dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası olmak üzere farklı etkinliklerin yer aldığı görülmektedir. Dinleme öncesinde yapılan alıştırmalarda metni dinlemeden önce boşluklar doldurulur ve daha sonra ğrenci metni dinlerken doğru doldurup doldurmadığını kontrol eder. Bu tür alıştırmaların başında şöyle yazar: “Yerleştirelim, dinleyelim (s.12) ya da “Tamamlayalım, Dinleyelim” (s.16). Dinleme sırası etkinliklerinde eşleştirme, sıralama (s.9), doldurma (s.10) ve doğru / yanlış (s.18) alıştırmalarına ağırlıklı olarak yer verilmektedir.

Tablo 56: “Yeni Hitit 1” Kitabında Alıştırmalar

	Dinleme	Konuşma	Yazma	Okuma	Dil bilgisi
1. Ünite	Tamamlama (s.16,	Tamamlama (s.12, 13, 17)	Tamamlama (s.15)		Tamamlama (s.14)
	Sıralama (s.6, 9)	Sıralama (s.14)			
	Eşleştirme (s.6,7, 11, 12, 14, 17, 18, 19)	Eşleştirme (s.12)			
	Boşluk Doldurma (s.8)	Boşluk Doldurma (s.9)	Boşluk Doldurma (s.10)		
	Tekrar (s. 6,8)	Açık Uçlu Sorular (s.12)	Diyalog yazma (s.9)	Doğru/yanlış (s.16)	
		Soru/cevap (s. 19)	Soru/cevap (s.19)		
1. Ünite	Tamamlama (s.22)	Tamamlama (s.21)		Tamamlama (s.20, 26)	Tamamlama (s.21, 25)
				Eşleştirme (s.20, 27)	Eşleştirme (s.25)
	Boşluk Doldurma (s.25)	Boşluk Doldurma (s.29)	Boşluk Doldurma (s. 23, 27)		Boşluk Doldurma(s. 29)
	Tamamlama (s. 28, 30)			Tamamlama (s.30)	
		Açık uçlu Sorular (s.21, 23)	Kendini Tanıtma (s.21)		

Tablo 57: Yeni Hitit 1, Okuma Metinleriyle İlgili Alıştırma Türleri

Metin Adı	Etkinlik Türü	ayfa
Şehir Uyanıyor	Yok	4
Hobiler	Doğru / yanlış	6
Aile Fotoğrafı	Eşleştirme	2
Arkadaşım Emre	Hata düzeltme	5
Köyde ve Şehirde	Metinle ilgili sorular (Açık uçlu)	9
Başkentler	Eşleştirme	0
İstanbul	Eşleştirme, doğru / yanlış	2
Bayan Taksici	Var / Yok, hata düzeltme	7
Yıldız Kenter	Doğru/yanlış, yakın anlamlı kelimeyi bulma çok seçenekli, Metne bir cümle ekleme	8
Ben Çocukken	Yanlış çizme	3
Geçmişten Günümüze	Metinle ilgili sorular (Açık uçlu)	3
Anneannemin Fotoğraf Albümü		4
Nasıl Alışveriş Yapıyoruz?	Doğru/yanlış	3
Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız	Metinle ilgili sorular (Açık uçlu)	4
Kaliteli Bir Hayat İçin 10 Emir	Eşleştirme (anlam olarak cümleleri)	6
Trafik Kazası	Metinle ilgili sorular, çoktan seçmeli sorular	2
Paketiniz Var	Boşluk doldurma	6
İki Film İki Roman	Metni resimle eşleme	

		9
Planınız Ne?	Çoktan seçmeli	0
Kim ne yapacak?	Eşleştirme	2
İdoller Hevesler	Eşleştirme	6
Burçlar	Eşleştirme	7
20. Yüzyılın Ortalarından 2000'li Yıllara Ait Tahminler	Resim ve metin eşleştirme	0
Kampta	Metinde cümle tamamlama	1
Evvel Zaman İçinde	Konu başlığı ile metni eşleştirme	2
Nergis	Doğru / yanlış	3
Ah Tamara	Çoktan seçmeli	5
Dedikodu İçin En Uygun Zaman	Hata düzeltme	8
İster İnan ister İnanma	Resimle eşleştirme	9
Kapadokya	Eşleştirme, doğru /yanlış	00
Bir Kent	Metinde cümle tamamlama	01
Dünyada Yılbaşı Kutlamaları	Doğru/yanlış, kelimeleri anlamlarla eşleştirme	07
Biz Erkekler Çok Şanslıyız	Eşleştirme	08
Erkek Dadı	Yok	09
Kadınlar ve Erkekler	Doğru /yanlış	11
Eskiden Nasıldı?	Metinde cümle tamamlama, doğru/yanlış	12
70'li Yıllardan Küçük Detaylar	Etkinlik yok, örnek verme	

		15
Tam Haberlik	Metin başlıklarını eşleştirme	18
Haber mi İnsan mı?	Doğru / yanlış	22
Hangi Kanal	Paragraflarla anafikirleri eşleştirme	24
Sağlıklı Olmak	Eşleştirme	28
Doğal Maskeler	Metindeki cümleleri sıralama	30
Spor Yapalım	Var/yok soruları	31
Mutlu Hayat Uzundur	Metni cümleyle tamamlama	32
Ruhumuza Sağlık	Metnin paragraflarını sıralama	34
Stressiz Tatil	Cümle tamamlama	42
Bir Röportaj	Metinle ilgili sorular (açık uçlu)	43
Gemi Seyahati	Doğru/yanlış	44
Rezervasyonunuz tamam	Metne göre cümleleri sıralama	47
Stressiz Bir Tatil	Doğru / yanlış	48
Tatil Sonrası	Cümle tamamlama	51

“Yeni Hitit 1” kitabının geneli, boşluk doldurma, tamamlama ve eşleştirme alıştırmalarından oluşmaktadır. Birkaç farklı alıştırma vardır: 3. Ünite de resimle metin eşleştirme (s.35 ve s.40) ve yanlış çizme birer okuma etkinliğidir (s.35). Çoktan seçmeli sorular yine bir dinleme etkinliğidir (Yeni Hitit 1, s. 41).

“Yeni Hitit” kitaplarında “dinleme” bölümünde “Farklı Ülkelerde” (Yeni Hitit 1, s.21), “Nurten Hanım’ın Hobisi” (Yeni Hitit 1, s.27), “Yardıma İhtiyacımız Var” (Yeni Hitit 3, s.33), “Farklı Mutfaklarda” (Yeni Hitit 3, s.45) gibi dinleme metinleri kitapta yer alırken “Kaybolan Diller” (Yeni Hitit 3, s.69), “Beden Dili Çözülüyor” (Yeni Hitit 3, s.70), “Frank’ın Bir Günü” (Yeni Hitit 1, s.28) gibi bazı metinler de kitaplarda yer almamıştır.

Tablo 58: Yeni Hitit 1, Konuşma Bölümünde Yer Alan Alıştırma Türleri

Konu	Alıştırma Türü	Sayfa
Tanışma	Diyalogda cümle tamamlama	8
Selamlaşma / Ayrılma	Diyalogda cümle tamamlama	9
Tanışma	Diyalogda cümle tamamlama	15
Günlük Eylemler	Sorular	22
Hobiler	Sorular	26
Eskiden-Şimdi	Cümle kurma	53
Yemeğe Davet Edelim	Verilenlere göre diyalog kurma	61
Telefonla Sipariş Verme	Verilenlere göre diyalog kurma	62
Alışveriş	Sorular	63
Özelliklerine Göre Otomobil Seçme	Verilenlere göre cümle kurma	67
Ne, Nerede?	Cümle oluşturma	76
Yol Tarifi	Modele göre cümle oluşturma	78
Planlar Ne Yapacağım?	Cümle tamamlama	81
Nasıl Biri?	Cümle tamamlama	85
Meslekler	Durumu verip örnek isteme	109
Hangisine Katılıyorsunuz (Tartışma)	Cümle kurma	114
Televizyon Programları	Programlara ilgili görüşleri onaylayıp veya reddedip sebep belirtme.	116
Ne Tür Programlar İzliyorsunuz?	Cümle kurma	121
Medya Sizi Nasıl Etkiliyor?	Verilen cümlelere sebep cümleleri ekleme	123
Kumanda Kavgası	Metin tamamlama, soru-cevap	126
Sizin Derdiniz Ne?	Verilen modellere göre cümle kurma veya cümleleri sürdürme	132
Renklerimizi Anlatalım	Soru- cevap	135
Neler Hazır, Neler Hazır Değil?	Resme göre cümle kurma	143

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3”te her metinden sonra anlama ve anlatıma dayalı sorular vardır. “Yeni Hitit 3” konuların dizilişi, alıştırmaların her metin için sistematik şekilde düzenlenmesi açısından oldukça iyidir.

“Yeni Hitit 3” kitabında dört dil becerisinin bir sıraya göre olmadığı görülür. Örneğin Yeni Hitit 3 kitabında;

1. Ünite de konuşma-dilbilgisi-okuma-dinleme-yazma-konuşma-okuma-dinleme-dil bilgisi-okuma-yazma-okuma-dil bilgisi-dinleme-okuma-konuşma-yazma
2. Ünite de konuşma-dinleme-yazma-okuma-dinleme-yazma-yazma-okuma-dinleme-okuma şeklinde etkinlikler yer alır.

4.4.3.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Temel Dil Becerileri

Bir dili konuşmak için dil yeterliğine (dili anlama), konuşma yeterliğine (kurallara göre konuşma yeteneği ve becerisi), iletişim yeterliğine (farklı insanlarla ve ortamlarda konuşabilme beceri ve yeteneği) sahip olmak gerekir. Dil bir alışkanlıktır, duymak, okumak, tekrar etmek (konuşmak) ve yazmak gerekir ki yerleşsin. Ana dil öğreniminde tüm becerileri kazanmak için en az beş yıl süreye ihtiyaç vardır. Hatta anlama becerisini tam olarak kazanmak için belli bir bilgi ve kültür birikimine de ihtiyaç vardır. Bilmediğiniz bir konuda konuşan kişiyi, ne kadar o dili iyi konuşsanız da anlayamazsınız. Bir cümleyi farklı şekilde söyleyebilmek görüldüğü kadar kolay değildir. Bunun içindir ki dört temel becerinin öğrenciye kazandırılması gerekir ve bütün bunları kazandırmanın aracı ise programlar ve dil öğretim kitaplarıdır.

“Poehali 1” kitabı başlangıç seviyesine hitap ettiği ve Rusçada kelimelerin eril, dişil, orta ve çoğul şekilleri farklı olduğu için sınıflara ayırma alıştırmaları vardır. Karışık şekilde verilmiş olan kelimeler tablodaki örnek eril, dişil ve orta kelimelerin altına yazılır. Bu tür alıştırma Türkçenin dil yapısından dolayı Türkçe öğretim kitaplarında yer almamaktadır. Örneğin, On / O (erkekler için kullanılır) tabloda “on” kelimesinin altına sessizle biten kelimeler (Klass ve telefon gibi) getirilir; Ona / O (bayanlar için kullanılır) ve bu kelimenin altına da sesliyle biten yani “a” ya da “yumuşak işaretle biten dişil kelimeler yazılır (Kniga / kitap, dom / ev gibi).

“Poehali” kitaplarında “yazma” metinlerinden önceki dinleme metinleri ve okuma metinleri yazma konularına model oluşturmaktadır (s. 222). Örneğin, Rusya’daki

yabancılara öğütler verilmiştir (Eğer çiçek hediye etmek istiyorsanız birine 1, 3, 5 adet hediye ediniz çift sayılar ölüm getirir) Yazma etkinliğinde “Rusya’daki yabancılara ve sizin ülkenizdeki turistlere önerilerde bulununuz.” şeklinde ödevler verilmektedir.

“Poehali 1” kitabında “konuşma” alıştırmalarında doldurma ve tamamlama gibi etkinlikler yoktur. Bu alıştırmalar okunup tekrar edilmektedir. “Poehali 1” kitabının 85. sayfasından itibaren metinler yoğunlaştığı için metinlerle ilgili sorular da vardır.

Aşağıdaki tablo, 9. dersine kadar olan alıştırmaları içermektedir.

Tablo 59: “Poehali 1” Kitabında Yer Alan Alıştırmaların Türleri

Alıştırma Türü	Alıştırma	Sayfa
Kelimeleri sınıflama	Alıştırma 1	15
Modele göre tekrar veya tamamlama	Alıştırma 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 14, 24, 27, 31, 38, 39, 41, 60, 61, 62, 63, 67, 98, 105	15, 16, 16, 16, 32, 17, 21, 11, 29, 36, 40, 54, 54, 57, 84
Boşluk doldurma	Alıştırma 7, 15, 16, 30, 33, 34, 42, 43, 46, 61, 62, 68, 71, 76, 77, 79	20, 22, 23, 35, 34, 38, 39, 41, 41, 44, 55, 58, 62, 64, 65, 66
Tamamlama	Alıştırma 9, 18, 44, 57, 83, 84, 86, 99, 100, 106	20, 24, 42, 53, 71, 71, 72, 81, 84
Metinde cümle tamamlama	Alıştırma	
Eşleştirme	Alıştırma 25, 59, 87, 94	31, 53, 72, 76
Dinleme metninden seçilenleri kişilerin isimlerinin altına yazma	Alıştırma 22	29
Soru-cevap (açık uçlu)	Alıştırma 19, 78, 81, 92	24, 66, 68, 74
Metin veya resimle ilgili sorular	Alıştırma 56	51
Modele göre soruları cevaplama	Alıştırma 65, 66, 72, 73, 74, 80, 85	56, 56, 72, 72, 73, 67, 71, 74
Yanlış yazılımı bulma ve düzeltme	Alıştırma 26, 50b	32, 46

“Poehali 1” kitabında farklı bir kelime bulma (kelime oluşturma) alışırması vardır. Kelimeler bölünüp karışık verilmiştir. İlk kelime “teatri” tablonun altında verilmiştir. Alıştırma bulmaca şeklindedir.

Задание 23

Какие это слова?

		Т	Е		З	Е	И	
А	В	Т	О		О	С	К	И
М	А	Г	А		Р	О	Д	А
	У	Л	И		В	А	И	
		К	И		Б	У	С	Ы
		М	У		А	Т	Р	Ы
		Г	О		З	И	Н	Ы
Т	Р	А	М		Ц	Ы		

Это слова: театры, ...

Şekil 42: Poehali 1, Kelime Oluşturma Alıştırması

Задание 50

 А. Сколько здесь слов?

г	и	д	а	м	а	м	а	р	к	а
о	к	о	п	а	п	а	р	к	и	д
р	а	д	о	ч	ь	б	м	и	р	а
о	м	о	р	е	д	р	у	з	ь	я
д	о	ч	е	р	и	а	ж	ё	н	ы
о	р	ь	л	и	с	т	ь	я	м	а
м	с	ы	н	о	в	ь	я	р	о	к
а	у	с	е	м	ь	я	в	н	у	к

Şekil 43: Poehali 1, Bulmacadan Kelime Bulma

“Poehali 2. 1” kitabında ilk derste alıştırma şöyle sıralanmıştır: Okuma metninden sonra 2. alıştırmada “tanışma” konulu bir diyalog vardır. Diyalogdaki boşlukların tamamlanması ve tablodaki eşleştirmelerin yapılması istenmektedir. 3. alıştırmada “dinleme” kısmında metni dinledikten sonra diyalogdaki cevapların soruları

yazılacaktır. 4. alıştırma “İsmin nedir? Nasıl isimlendirilir?” yapılarını öğretmek için 10 cümlede boş bırakılan yerlere uygun yapılar getirilecektir. 5. alıştırma dinleme metnidir. Metindeki boşluklar tamamlanacaktır. 6. alıştırma metinle ilgili 12 cümle vardır, doğru mu yanlış mı oldukları sorulmaktadır. 7. alıştırma metindeki kişilerle ilgili bilgiler tablo hâlinde verilmiştir, kişilere uygun tanımlamalara çarpı işareti konulacaktır. 8. alıştırma soru-cevaptır, burada sekiz soru cevaplanacaktır. 9. alıştırma resimlere göre cümlelerdeki boşluklar doldurulacaktır.

“Poehali, 2. 1” kitabında alışırmalar, cümleler ve metinlerde boşluk doldurma, metne göre doğru/yanlış alıştırması, metinle ilgili sorular, açık uçlu sorular, cümle tamamlama, dinleme kaydına göre metinde yanlış bulma (s.43), eşleştirme (s.98), çoktan seçmeli (s.110) alışırmalardan oluşmaktadır. Ancak anlaşılmayan ilginç bir alıştırma da vardır. Bu alıştırma “Tabloya bakınız ve hangi yiyecek hangisiyle yenilir veya yenilmez söyleyiniz” yazmaktadır. Bu alıştırma yapılması istenen açık değildir. 1. satırda et balık ve kuş eti, 2. satırda soya, fasulye, bezelye, 3. satırda tereyağı, kaymak verilmiştir. Bu yiyeceklerin tabloya nasıl yazılıp yazılmayacağı açıkça anlatılmamıştır. Bir örnekle gösterilebilirdi (Poehali 2. 1, s.93). “Poehali 2. 1” kitabındaki çoktan seçmeli tek alıştırma “*Fyodor Uglov*” isimli dinleme metnine aittir. Bu alıştırma Uglov ile ilgili dokuz soru bulunmaktadır (s.110).

**Послушайте монологи и скажите, кто эти люди.
Исправьте ошибки в текстах ниже (18 ошибок).
Кто из них живёт, как вы? Чья жизнь вам больше нравится?**

Я пока ещё не работаю. Каждое утро я встаю и иду в университет пить пиво. Я люблю ходить в университет: там можно встретиться с друзьями, узнать новости и поговорить о любви. Там всегда красивые дедушки и иногда интересные лекции. Я люблю работать!

Şekil 44: Poehali 2.1, Hata Düzeltme Alışırmaları

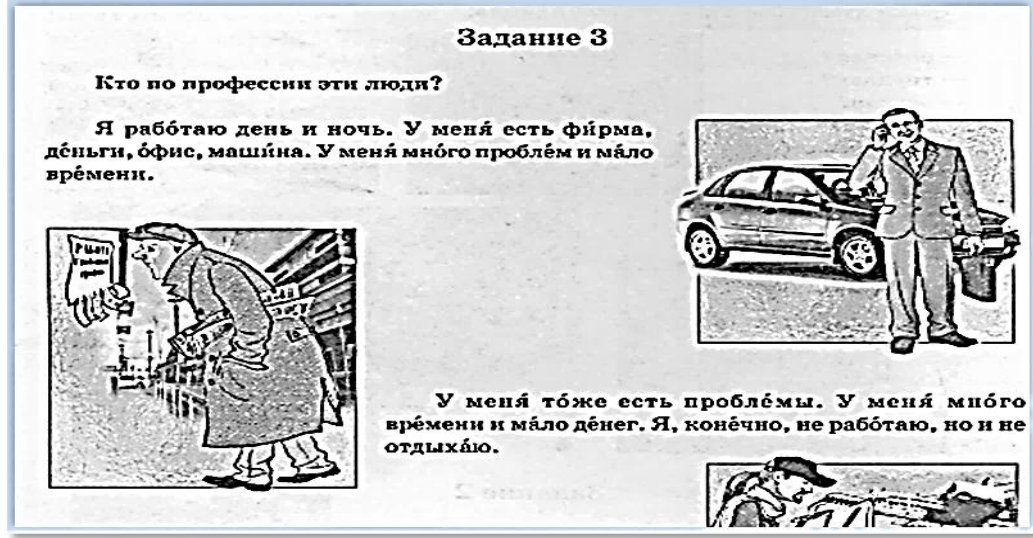
5. Alıştırma dört ayrı kişi ile ilgili birer paragraf verilmiştir(s.43) . Bu metinlerde 18 hata vardır, bunun düzeltilmesi istenmektedir. Bu alıştırma birinci kitapta olmayan bir alıştırma türüdür (Şekil 44). 2.1 kitabında da sadece bir alıştırma, çoktan seçmeli soru şeklindedir (110 s.), bu alıştırma dinleme metnine aittir.

Aşağıdaki tablodan anlaşıldığı üzere alıştırmaların çoğu boşluk doldurma, soru-cevap ve verilen modele göre cümle oluşturma şeklinde hazırlanmıştır. Alıştırmalar davranışsal kurama göre düzenlenmiştir. Modele bakarak cümle tamamlama ya da benzer cümle kurma bunun göstergesidir.

Tablo 60: “Poehali 2. 1 Kitabında Yer Alan Alıştırmaların Türleri

Alıştırma Türü	Alıştırma	Sayfa
1. Ders Otobiyografi		
Tamamlama	2, 9, 11, 12	10, 15, 16, 17
Metinde cümle tamamlama	5	12
Cümle tamamlama	11,12	16, 16
Boşluk doldurma	3,4, 9, 10	10, 11, 14-15, 16,
Doğru-yanlış	6	13
Soru-cevap (açık uçlu)	8, 10	14,16
Metinle İlgili Sorular	2, 3, 7, 8	10, 13, 14, 14
Oyun	13	18
2. Ders İş		
Resimlerle eşleştirme	1, 3	19
Boşluk doldurma	6	23
Metinde cümle tamamlama	7, 9	24, 26
Katılıyorum (cümle onaylama)	5	22
Verilen özelliklere göre seçim yapma	8	25-26
2. Ders Kim Erken Kalkarasa Tanrı Ona her Şey Verir.		
Modele göre diyalog oluşturma	4, 10b	32, 37
Boşluk doldurma	7, 10	35, 37
Modele göre cümle kurma	5	33
Metne ve sorulara göre tartışma	8	36
(Dinleme) metinde hata düzeltme	9	36
4. Ders Hayat Tarzı		
Metinde boşluk doldurma	1,	38
Açık uçlu sorular	1b, 6b,	39, 46
Cümle tamamlama	2, 3, 4, 6	41, 42, 43, 45
Metinde yazım hatası bulma	5,	43,
5. Ders Boş Zaman		
Boşluk doldurma	2	50
Modele göre cümle kurma	3, 4, 5	51, 51, 51
Cümle Tamamlama	6	52
Modele göre diyalog oluşturma	9	53
Cümledeki duruma uygun karşılığı verme	14	56

Rusça kitaplarda seviye ilerledikçe alıştırmalar azalmaktadır. Türkçe kitaplarda ise her seviyede alıştırmaların yoğunluğu aynı şekilde devam etmektedir. Türkçe ve Rusça öğretim kitaplarındaki alıştırmalar çeşitleri aynıdır.

Şekil 45: Poehali 2. 1, Resimli Tahmin Alıştırmaları

Yeni bir alıştırma türü olan resme göre tahminde bulunma kitapta yerini almıştır. Resimdeki insanların meslekleri resimlere ve özelliklere bakılarak tahmin edilecektir. “Poehali 2. 1” kitabında çoktan seçmeli sorular (10. Ders, Alıştırma 12, s. 90; 11. Ders, 3. Alıştırma, s.110)

“Poehali 2. 1” kitabı, okuma, dinleme, konuşma, yazma olmak üzere dört temel beceriyi geliştirmeye yöneliktir. Sadece “dinleme” başlık olarak verilmiştir. Boşluk doldurma alıştırmaları hem anlama hem de yazma becerisini geliştirmektedir.

“Poehali 2.2” (A2/B1) kitabı 2.1 kitabının devamıdır. 14. üniteden başlar. 14. ünite 8 alıştırma, 15. ünite 17 alıştırma, 16. ünite 10 alıştırma, 17. ünite 10 alıştırma, 18. ünite 12 alıştırma, 19. ünite 14 alıştırma, 20. ünite 16 alıştırma, 21. ünite 14 alıştırma, 22. ünite 15 alıştırma, 23. ünite 9 alıştırma, 24. ünite 12 alıştırma, 25. ünite 16 alıştırma, 26. ünite 12 alıştırma, 27. ünite 9 alıştırma bulunmaktadır. Açık uçlu sorular, modele göre diyalog oluşturma, eşleştirme (s. 13), metinle ilgili sorular (s. 21), çoktan seçmeli (s. 36), boşluk doldurma (Nesne verilmeden

cümle tamamlama alıştırmaları kitabın tamamına hâkimdir. Her dersin sonunda bir oyun vardır. Siz de katılıyor musunuz?” başlığı altında alıştırmalara da yer verilmiştir. “Bütün yazarlar, filozoflar, şairler ve müzisyenler normal değiller. Aktris ve aktörler ahlaklı değiller. Şairler ve ressamlar hayatın dışında farklılar” gibi yargılara öğrencilerin katılıp katılmadığı sorulmaktadır (Poehali 2. 2., 15. Ders, alıştırma, 16, s. 24).

Rusça kitaplarda modele göre diyalog ve cümle oluşturma, metinle ilgili soruları gibi alıştırmalar diğer alıştırma türlerinden fazladır.

1. Ünite “Güzellik Dünyayı Korur”şeklinde isimlendirilmiştir. Bunu anlamak zor değil, manevi güzellik doğaldır. Bu söz Dostoyevskiy’in “İdiot” romanının kahramanı Knyaz Mışkin’e aittir. Bu ünite de alıştırmalar genellikle eşleştirmedir (s.70). “Poehali 2. 2” kitabındaki alıştırmalar diğer kitaplarda olduğu gibi “modele göre cümle kurma, çoktan seçmeli sorular, açık uçlu genel sorular, cümle tamamlama, metinde ve cümlede boşluk doldurma, metinle ilgili sorular, yargılara katılıyorum/ katılmıyorum şıklarını işaretleme ve eşleştirme alıştırmalarıdır”

Tablo 61: Poehali 2. 2 Kitabı Alıştırma Türleri (14. ve 15. Dersler)

14. Ders (Diğer kitabın devamı) O vkusah ne sporyat (Lezzetler tartışılmaz)		
Alıştırma Türleri	Alıştırma	Sayfa
Modele göre tamlamayla cümle oluşturma ve tamlamaya uygun hâl ekini getirme	1	5
Açık uçlu sorular	1b, 2, 5, 8, 9, 12	6, 6, 9, 18, 18, 19
Modele göre diyalog oluşturma	3, 4, 8	7
Cümlede Boşluk doldurma	7, 14, 15	11, 22, 23
Cümle kurma	4	17
Modele göre cümle kurma	6	10
Metni dinleyip onaylama ya da onaylamama	9	
15. Ders Klasik ve Avangard		
Modele göre cümle kurma	1	13
Çoktan seçmeli sorular	2	14
Açık uçlu genel sorular	4, 8, 9, 12, 13,	16
Cümle tamamlama	5, 6, 7	16, 17, 17
Metinde boşluk doldurma	11	19
Metinle ilgili sorular	13	21
Yargılara katılıyorum	16	23
16. Ders Nasıl Geçmek		
Cümlede boşluk doldurma	1, 2	27, 28
Açık uçlu sorular	3	28
Cümle tamamlama	6	32

Metinde boşluk doldurma	7	33
Çoktan seçmeli sorular	8	36
17. Ders Seyahat		
Cümlede boşluk doldurma	2	38
Metinde boşluk doldurma	3, 4, 5, 6	38, 40, 42, 44
Cümle tamamlama	7, 8	44, 45
18. Ders Güzellik Dünyayı Koruyor		
Metinde boşluk doldurma	2	48
Cümle tamamlama	5	50
Cümlede boşluk doldurma	4, 8	49, 55
Metinle ilgili sorular	11	59

“Doroga v Rossiyu 1, 2, 3” kitaplarında alıştırmaların üzerinde konuşma, yazma, dinleme ve okuma yazmamaktadır. Alıştırmalardan önce, “konuşunuz, yazınız, tekrar ediniz, okuyunuz, dinleyiniz, okuyalım, konuşalım” şeklindeki komutlar kitabın aynı derecede dört temel beceriye önem verdiğinin göstergesidir.

“Doroga v Rossiyu 1” kitabında alıştırmalar fonetik, konuşalım, dinleyelim, okuyalım, dil bilgisi ve ev ödevleri başlıkları altında sıralanmıştır. Fonetik alıştırmaları da dinleme alıştırmalarıdır. 5. üniteden itibaren alıştırmalar başlamıştır. Bu alıştırma diyalog tamamlama alıştırmasıdır (Nasılsın?, Arkadaşın evde mi?..... Merhaba.....gibi (s.59), boşluk doldurma (s.77), diyalog tamamlama (cevaplar verilip sorular istenmiştir) (s.118), metinle ilgili sorular kitabın 124. sayfasından itibaren başlamaktadır. Bu kitapta sorular ve cevapları birlikte verilmiştir. Alıştırmaların çoğu okuma, tekrar alıştırmalarıdır. Alıştırmalar her bölümde 1’den başlayarak numaralandırılmıştır. Bu kitabın ilk sayfalarında fonetiğe ehememiyet verilmiştir. Kelimelerin telaffuzunu ve yazımını kavratmak için tekrar alıştırmaları vardır. Aşağıdaki tabloda kitabın 226. sayfasına adar olan alıştırmaların türleri verilmiştir.

Tablo 62: “Doroga v Rossiyu 1” Rusça Kitabı Alıştırma Türleri

Konu	9. DERS Alıştırmalar	Sayfa
Tekrarlama/fonetik (dinleme/konuşma)	1, 2, 3, 1, 4, 9, 16 1, 2, 3 1, 2, 3, 4	145, 146, 146, 147, 149, 150, 154 157, 170, 171, 175, 176, 177, 178
Cümle tamamlama	1, 15, 24, 1, 3, 4, 6, 7	148, 157, 164, 168, 169, 169, 198, 198
Boşluk doldurma	10, 11, 3, 4, 2, 5	155, 155, 197, 197, 227, 228
Metinle ilgili sorular	14, 21, 28, 26, 28, 29, 31	156, 160, 168, 194, 196, 224, 226
Düz cümleyi soruya dönüştürme	23, 2	163, 172
Eşleştirme	2	197

Rusça kitaplarda yazım yanlışları ile ilgili alıştırmalar yoktur. Türkçe kitaplarda da cevaba göre soru oluşturma alıştırmaları yoktur. Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitabında ise fonetik alıştırmaları yoktur. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında metin öncesi hazırlık alıştırmaları bulunmamaktadır. Ancak Yeni Hitit kitaplarında metin öncesi hazırlık çalışmaları bulunmaktadır. Örneğin, “Hitit 2” kitabında “İş Dünyası” isimli birinci ünite “Eşleyelim, tamamlayalım” başlığı altında kelimeler ve anlamlarının eşleştirmesi ve bu kelimelerin cümlelerde boş bırakılan yerlere getirilme alıştırmaları yer almaktadır (Yeni Hitit 2, s.6). Bu alıştırmalar metinlerle alakalı olsa da bu kelimelerin sadece ikisi “Gençler İşsizlikten Patronlar İşsizlikten” isimli metinde geçmemektedir. Rusça kitaplarda ise metin öncesi hazırlık çalışmaları bulunmaktadır. Öğrenciyi güdülemek için bir soru sorulmuş ve kelimeler verilmiştir. Bu kelimeler metinde geçmektedir.

Doroga v Rossiyu 2” kitabındaki alıştırmalar soru, boşluk doldurma, metinle ilgili sorular, eşleştirme (s.13, s.30, s.32, s.45, s.66), açık uçlu sorular (s.22), cümle tamamlama ve cevaba göre soru oluşturma gibi alıştırmalardan oluşur.

Tablo 63: Doroga v Rossiyu 2 Rusça Kitabı Alıştırma Türleri

Alıştırma Türü	1. Ders Alıştırmalar	Sayfa
Tekrarlama/fonetik (dinleme)	1, 2, 1	3, 4, 5
Açık uçlu sorular	2, 22	5, 28
Düz cümleyi soruya dönüştürme		5
Metinle İlgili Sorular	1,4, 16, 29	7, 9, 22, 34
Eşleştirme	6	13
Boşluk doldurma	13, 25, 6	18, 30, 36
Cümle tamamlama	5, 7	36, 36
Konu	11. Ders	Sayfa
Tekrarlama/fonetik (dinleme)		1, 2
Tekrarlama/konuşma (dinleme)	15	5, 20, 21
Metinle ilgili Sorular (okuma)	6, 4, 9,11, 16, 29, 32, 33, 34	7, 9, 15, 17, 31, 35, 70
Cümle tamamlama	6, 13, 5, 26, 6	13, 18, 36
Düz cümleyi soruya dönüştürme	2, 3, 5	8, 9,10
Modele ve verilere göre cümle oluşturma	17, 24, 28	23, 30, 66
Eşleştirme	25, 27, 1	32, 66, 71
Cümle tamamlama	29	
Soru (açık uçlu)	22	28,
Resimlere göre cümle oluşturma	7	10, 14
Konu	12. Ders	Sayfa
Tekrarlama/fonetik (dinleme)		
Tekrarlama/konuşma (dinleme)	9,12	52
Metinle ilgili Sorular (okuma)	1, 6, 7, 16	43-44, 49, 50, 56
Cümle tamamlama	4, 20, 21	47, 61
Eşleştirme	2, 2, 12	38,44-45, 57
Soru-cevap (konuşma)	1, 19, 25	39, 60, 64
Soru (açık uçlu) /Konuşma	2, 22	40, 61
Cevaba göre soru oluşturma	3	40
Modele göre benzer yazı yazma	10	52
Modele göre cümle oluşturma	24	64
Diyalog oluşturma	27	65

Okuyacağınız metinde yeni kelimeler ve deyimlerle karşılaşacaksınız. Onlarla tanışınız.
1. Sözlükten bu kelimelerin anlamlarına bakınız. Ukaz (emir), pojar (yangın), krov’(kan), srajeniy (savaş), buntovşik (isyancı), prestupnik (suçlu), vor (hırsız), kupol (kubbe), magnit (mıknatıs), goret’(yanmak), kaznit’(ıdam), torgovat’ (ticaret yapmak), dostoprimeçatel’nost’ (turistik yer).
2. Örnekleri okuyunuz ve sözlüksüz sözcüklerin anlamını kavramaya çalışınız. Glaşatay: Kralın emirlerini insanlara sesli okuyan adam. Posadit’ na tron: Adamı kral yapmak.

Şekil 46: Doroga v Rossiyu 2, Metin Öncesi Hazırlık

Yukarıdaki metin öncesi hazırlık çalışması, öğrencilerin metne odaklanmasını sağlamaktadır.

Tablo 64: “Doroga v Rossiyu 3” Kitabı Alıştırma

Konuşma	Okuma						
	Metnin planını	Metin Okuma	Metinde Boşluk Doldurma	Metnin Ana Bilgisi	Metinle ilgili Sorular	Metni Özetleme	Eşleştirme
s.4, 48, 51	s.21		s.13, 23, 61	s.17, 21, 25	s.10, 15, 16, 19, 40, 41, 45, 144	s. 20, 21	s.22,23, 42, 43
Dinleme	Dil Bilgisi				Yazma		
Metinle ilgili Sorular	Modeler Göre Cümle Oluşturma	Sorular	Eşleştirme	Verilen plana göre yazma			
s. 54, 58, 136, 139, 142			s. 32				

“Doroga v Rossiyu 3” kitabında oldukça az alıştırma vardır ve bunlar her metinle ilgili bir ya da birkaç sorudan ibarettir. Seviye ilerledikçe metinlerin hacmi genişlemekte ve alıştırma azalmaktadır. “Doroga v Rossiyu 3” kitabında dinleme,

konuşma, dil bilgisi , okuma etkinlikleri kitapta yer alırken dinleme metinleri kitapta yer almamaktadır.

Zadaniye 132 (Alıştırma 132)	
1.	Gdye Prodayut gazyeti? (Gazete nerede satılıyor?)
a)	v Meksikanskom Restorane (Meksika restoranında)
b)	v Gazyetnom kioske (Gazete bayiinde)
c)	v Kompyuternom magazine (Bilgisayar mağazasında)

Şekil 47: Doroga v Rossiyu 3, Çoktan Seçmeli Alıştırmaları

Sadece tek bir alıştırma çok seçenekli sorudan oluşmaktadır (s.104-105). Alıştırmaların geneli tamamlama veya dinleme metinleri ile ilgili açık uçlu sorulardır. Açık uçlu sorular konuşma bölümünde yer almaktadır.

“Doroga v Rossiyu 2” kitabında ve diğer Rusça öğretim kitaplarında özellikle dikkat çeken birkaç bölüm üzerinde durmak gerekir. Fonetik (şekil bilgisi) ve leksika (kelime bilgisi). Fonetikte vurguları gösterilen kelimeler bir sonraki metinde yer almaktadırlar. Kelime bilgisi bölümünde yer alan birinci alıştırmada birçok kelime verilmiştir. Bu kelimeler temalara göre gruplandırılmalıdır. 2. alıştırmada ilgili kelimeler eşleştirilecek ve fazla olan kelime çıkarılacaktır. Örneğin, kitap ve kütüphane kelimeleri ilgilidir. 3. alıştırma ortak kökten gelen kelimelerin gruplandırılmasıdır. Okuma bölümünde metinden önce verilen kelimeler ve cümleler metinde de geçmektedir. Metinden sonra da açık uçlu sorular vardır ve benzer metin oluşturulması istenir. Bu bölümde de cümlede boş bırakılan yere karışık hâlde olan tamlama ve kelimeler getirilecektir. Okuma öncesi ve okuma sonrası alıştırmalar konunun iyi kavranmasını sağlamaktadır. Alıştırmalar genellikle açık uçlu sorular, cümle tamamlamaları ve eşleştirmeler şeklindedir, bir iki alıştırma çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır (4, s. 95). Metni okumadan öğrencileri okuma ve anlama için hazır hâle getirmek gerekir.

“Doroga v Rossiyu 3” kitabındaki alıştırmalar okuma metinleriyle ilgili sorulardır. Bazı metinlerden sonra ise tamamlama ve eşleştirme ve bir iki tane doğru / yanlış alıştırmaları vardır.

Sözcükleri okuyunuz ve söyleyiniz, hangi soruları cevaplıyorlar. Kelimelerin kökünü bulunuz. Aşağıdaki kelimelerle tamlamalar veya cümleler kurunuz.	
1.	Rahat, rahat bir şekilde, rahatsız, barış, güvence vermek (yatıştırmak, sakinleşmek).
2.	Fiyat, değerli, not, değerlendirmek.
3.	Hediye etmek, başışlamak, hediye, yetenekli.
4.	Yapmak, iş, iş adamı, faaliyet, el işleri, taklit.
5.	Acımak, acı, yazık, maalesef.
6.	Düşünme, meclis, düşünceli, düşünceye dalmak.

Şekil 48: Doroga v Rossiyu 3, Aynı Kökten Türeyen Fiiller

Bu kitapta diğer kitaplardan farklı olarak aynı kökten gelen kelimelerle cümle kurma alıştırmaları eklenmiştir (Şekil 48). Derslerden sonra birinci seviye testi vardır. Testin cevap anahtarı ve puanlaması da verilmiştir. Bu kitapta diğer iki kitaptan farklı olarak atasözleri vardır ve atasözlerinin ne anlama geldiğini öğrenci tahmin edecektir.

“Okno v Rossiyu” kitaplarında ise okuma, anlama, konuşmaya önem verilmiştir. Kitapta “dinleme” başlığı altında etkinlik olmasa da her metin ve diyalog seslendirilmiştir. Kitapların CD’leri vardır. Sadece yazma becerisi ile ilgili alıştırmalar ihmal edilmiştir. Kitaplarda okuma metinleri ve örnekler de alıştırma başlığı altında verilmiştir. Üslup bölümünde alıştırmaların hemen hemen hepsi cevaplarıyla birlikte verilmiştir.

Tablo 65: “Okno v Rossiyu 1” Kitabındaki Alıştırma Türleri

Alıştırma Alanı	Alıştırma Türü	Alıştırma	Sayfa
1. Ders: Ruslardan Kimlere Yaşamak İyi			
Konuşma	Eşleştirme	2	13
	Metinle ilgili sorular	3, 35, 42	15, 33, 38
	Cümle tamamlama	4	
Kelime Oluşturma	Cümle içinde kullanılan kelimelerin eş anlamlısını yazma	5	17
	Boşluk doldurma	46, 47	41, 41
Deyim Bilgisi	Eşleştirme	7	18
	Cümlede kullanılan fiillerin yerine fiilin	9	18

Dil Bilgisi	master hâli +vermiyor yapısını yerleştirme		
	Cümlede “-e yazdım” kalıbını yerleştirme	10, 11	19
	Cümlede boşluk doldurma	12,	20
	Diyalog oluşturma, eşleştirme	13	21
	Diyalog oluşturma verilen cümleye göre cümle yazma	14, 22, 24	21, 23, 24
	Modele göre cümle oluşturma	15	21
	Cümlelerle “ne” ve “niçin” soru kelimelerini eşleştirme Eşleştirme	18,19	22
	Verilen yapıyı cümlelerde kullanma	20	
Üslup	Cümleyi farklı şekilde söyleme	26	26
Konuşma Uygulaması	Modele göre diyalogda verilen ikinci cümleye bakarak birinci cümleyi yazma ya da birinci cümleye göre ikinci cümleyi oluşturma	27, 28, 30, 33, 44	27, 27, 28, 28, 39
	Cümlede boşluk doldurma	32, 44	32, 39
	Cümle tamamlama	43, 44	39, 39
	Tabloya veya metne göre yorum yapma	50	43
Kelime Bilgisi	Cümlede boşluk doldurma	36	34
2. Ders: Hayat Kısa, Sanat Ebedî			
Konuşma	Eşleştirme	2	51, 52, 53
	Metinle ilgili sorular	3, 40	53, 82
	Cümle tamamlama	4	54
Kelime Oluşturma	Eş anlamlı fiili getirme	6	54
	Boşluk doldurma	8,10	55
	Modele göre kelime oluşturma	9, 11	56, 57
	Kelimayı cümlede kullanma	12	57
Kelime Bilgisi (Leksika)	Boşluk doldurma (Uygun fiili veya kelimayı getirme)	13, 34	59, 74
	Metinde boşluk doldurma	35	74
	Eş anlamlı fiili getirme	14	60
Deyim Bilgisi	Cümle tamamlama	15	60
Dil bilgisi	Cümle tamamlama	20	63
Konuşma Uygulaması	Cümle tamamlama (Uygun kelimayı getirme)	25	65
	Diyalog tamamlama	26, 27, 28, 29, 32	68, 69, 70, 70, 72
	Eşleştirme	31	

3. Ders: Asıl Tasa İşinin Olması Değil, İşinin Olmaması			
Konuşma	Eşleştirme	2	88-90
	Metinle ilgili sorular	3, 4, 40, 41	91, 91, 111, 111
Kelime Bilgisi	Cümle tamamlama	5, 8, 12	92, 94, 96
Deyim Bilgisi	Diyalog tamamlama	13	97
Dil Bilgisi	Cümle tamamlama	15	98
	Diyalog tamamlama	18, 20, 48	99, 99, 115
	Cümlede fiilin zamanını değiştirme	19	99
	Modele göre diyalog oluşturma	22	101
	Verilen cümleyi farklı şekilde yeniden oluşturma (bağlaç kullanarak)	23	101
Konuşma Uygulaması	Diyalog tamamlama	24, 25, 26, 27, 33	102, 103, 106
	Eşleştirme	29, 30	105, 106
Üslup	Cümleyi farklı şekilde söyleme	50	117
4. Ders: Sadece ve Sadece Sinema			
Konuşma	Eşleştirme	2	131
	Metinle ilgili sorular	3	133
	Cümle tamamlama	4	133
Kelime Oluşturma	Metinde boşluk doldurma	6	135
Kelime Bilgisi	Metinde boşluk doldurma	7	136
	Eşleştirme	8, 9, 10	136, 137, 138
Deyim Bilgisi	Diyalog tamamlama	11	139
Dil Bilgisi	Eşleştirme	13	140
	Diyalog tamamlama	14	140
	Modele göre cümle tamamlama	15	141
	Cümle tamamlama	17	142
Konuşma Pratiği	Diyalogda cümle tamamlama	19	143
	Cümle tamamlama	20, 22	144, 145
Üslup	Cümleyi farklı şekilde söyleme	23, 25, 26	147
Kelime Bilgisi	Cümle tamamlama	39, 40	
Dil Bilgisi	Cümle tamamlama	41	168
	Eşleştirme	42	169
	Diyalogda cümle tamamlama	43	169
Deyim Bilgisi	Eşleştirme	44	170
	Metinle ilgili sorular	45, 46	170-171

“Okno v Rossiyu 1” kitabında alıştırmalar “konuşma, kelime oluşturma, deyim bilgisi, dil bilgisi, üslup, konuşma uygulaması, kelime bilgisi” başlıkları altında her üniteye birden başlayarak sıralanmıştır. Alıştırma türleri eşleştirme, metinle ilgili sorular, cümle tamamlama şeklindedir.

“Okno v Rossiyu 2” kitabındaki alıştırmalar da eşleştirme, açık uçlu sorular, kelimelere uygun ön ekleri getirme, tamamlamalardan oluşmaktadır. Eşleştirmeler genellikle benzer yapıların ya da aynı manaya gelen cümlelerin eşleştirilmesi şeklindedir.

Tablo 66: “Okno v Rossiyu 2” Kitabındaki Alıştırma Türleri

Alıştırma Alanı	Alıştırma Türü	Alıştırma	Sayfa
5. Ders: Kim Çok Bilmek İstiyorsa Az Uyumalı			
Konuşma	Eşleştirme	2	16
	Metinle ilgili sorular	3, 33, 40, 41	19, 39, 46, 46
	Cümle tamamlama	4, 34	20, 40
Kelime Oluşturma	Boşluk doldurma	5, 6, 35	21, 22, 41
Deyim Bilgisi	Cümle tamamlama	8	23
	Eşleştirme	9	23
Dil Bilgisi	Cümle tamamlama	11, 15, 36	25, 28, 42
	Eşleştirme	16	29
	Açık uçlu sorularda belirli bir kalıbı kullanma	17	29
	Bir cümleyi farklı şekilde söyleme	23, 37, 38	33, 43, 43
Üslup	Metni bilimsel şekilde ifade etme	45	48
Konuşma Uygulaması	Modele göre diyalogda verilen ikinci cümleye bakarak birinci cümleyi yazma ya da birinci cümleye göre ikinci cümleyi oluşturma	27	36
	Eşleştirme	29	37
	Cümlede boşluk doldurma	32, 44	32, 39
	Cümle tamamlama	43, 44	39, 39
	Tabloya veya metne göre yorum yapma	50	43
Kelime Bilgisi	Cümlede boşluk doldurma	36	34
6. Ders: Nasıl Yaşanırsa Öyle Şarkı Söylenir			
Konuşma	Eşleştirme	2	62
	Metinle ilgili sorular	3, 4, 44, 45, 47	65, 65, 92, 93, 95
Kelime Oluşumu	Diyalogda cümle tamamlama	6	66
	Cümle tamamlama	8	68
Deyim Bilgisi	Cümle tamamlama	11	70

Dil Bilgisi	Açık uçlu sorular	15	73
	Eşleştirme	16, 18	74, 75
	Cümle tamamlama	17	75
	Diyalogda cümle tamamlama	19, 20	76, 77
Üslup	Cümle tamamlama	21	78
Konuşma Pratiği	Eşleştirme	23, 30, 33, 38	80, 83, 85, 87
	Cümle tamamlama	25, 26	81, 81
	Diyalogda cümle tamamlama	27	82
	Diyalogu cümleyle tamamlama	31, 32, 39	84, 84, 88
	Metinle ilgili sorular	48, 49, 50, 51, 52	95, 96
7. Ders: İnana Dünya Güzel			
Konuşma	Eşleştirme	2	105
	Metinle ilgili sorular	3, 31	107, 129
	Cümle tamamlama	4, 32, 34, 37	107, 129, 130, 131
	Açık uçlu sorular	38	132
Deyim Bilgisi	Cümle tamamlama	5	108
Kelime Bilgisi	Cümle tamamlama	8	109
Kelime Oluşturma	Cümle tamamlama	10, 11	110, 112
Dil Bilgisi	Cümle tamamlama	15, 17, 19, 21	114, 115, 117, 119
Konuşma Pratiği	Diyalog tamamlama	26, 28	123, 124
	Metinle ilgili sorular	40	134
8. Ders: Kuş Tüyüyle Yazılan			
Konuşma	Eşleştirme	2	147
	Metinle ilgili sorular	3	149
	Cümle tamamlama	4	150
Kelime Oluşturma	Cümle tamamlama	6	150
Kelime Bilgisi	Cümleyi modele göre söyleme	8	152
Deyim Bilgisi	Diyalog tamamlama	9, 12, 13, 15	152, 154, 154, 155
Dil Bilgisi	Eşleştirme	11, 14, 16	154, 157, 159
Konuşma Pratiği	Diyalog tamamlama	20, 21, 23	157, 163, 164
Üslup	Metindeki cümleleri tamamlama	29	169

“Üslup” bölümünde bilimsel ve edebî yazma kuralları kavratılmaya çalışılmıştır. Konuşma bölümü diyaloglardan sonra gelmektedir. Bu bölümde konuşma yapıları ve deyimlerle ilgili olarak eşleştirme alıştırmaları ve diyalogla ilgili sorular ve diğer bölümlerde cümle tamamlama ve diyalog tamamlama alıştırmaları vardır.

“*Rusya’da Gençler Ne Dinliyorlar?*” (6. Ünite, 43. Alıştırma, s. 91) okuma metninde diğer okuma metninde olduğu gibi ilk defa duyulan kelimeler metnin sağ tarafında verilmiştir. Kelimelerin böyle verilmesi öğrencinin kelimeyi kolayca bulmasına yardım etmektedir. Bu metinden sonra gelen 44. ve 45. alıştırmada “*İyi mi*

anladık, kontrol edelim.” başlığı altında metinle ilgili sorular verilmiştir. Bu bölümde 23 soru bulunmaktadır. Metinle ilgili yeterince alıştırmaya vardır. Bu alıştırmalar anlamaya, konuşmaya, yazmaya ve dil bilgisini kavratmaya yönelik alıştırmalardır. Metin başarıyla işlenmiştir.

“Yeni Hitit”, “Poehali” ve “Doroga v Rossii” kitaplarında dil bilgisi soruları diğer dil becerilerine yönelik sorulardan daha fazladır. “Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe” kitabının her bölümünde okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerileri için dört etkinlik yanında dinleme becerisi için bölüm sonunda ayrı bir dinleme metni ve etkinliğine yer verilmiştir.

“Poyehali 1” kitabı dinleme etkinlikleri ve dinleme etkinliklerinde metnin tamamı verilmiştir. Bunun sebebi Rusçanın Türkçe gibi okunduğu gibi yazılmamasından kaynaklanabilir. “Poehali 2.1” ve “Poehali 2.2” kitaplarında ise dinleme metinlerinde boşluklar bırakılarak doldurulması istenmiştir. Rusça kitaplarında dinleme metinleri öncesi etkinlikler vardır. Rusça kitaplarda ise B2/C1 seviyesinde dinleme etkinliği bulunmamaktadır, sadece metinler seslendirilmiştir. “Doroga Rossii 3” ve Okno v Rossii I ve II’de dinleme alıştırmaları yer almamaktadır. Sadece bu kitaplardaki metinlerin seslendirmesi yapılmıştır. Yani bu kitaplarda dinleme etkinliklerine yer verilmemiştir.

4 4. 4. Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi

Geçmişte dil öğretiminde öğrencilere dil bilgisi kuralları öğretilmiş ve onların bu kuralları öğrenip uygulamaları beklenmiştir. Ancak bu uygulama çok etkili olmamıştır. Çünkü öğrencilerin dil bilgisi kurallarını çok iyi bildikleri ve hedef dili (Özellikle Fransızca, İngilizce ve Almanca) anladıkları hâlde genellikle konuşamamışlardır. Rusya’da 1800’lü yıllarda dil bilgisi öğrenmenin bir dili konuşmak için yeterli olmadığı fark edilmiş ve iletişimi ön planda tutan metotlar dil öğretiminde kullanılmıştır. Çünkü dil bilgisi kuralları metinlerle kavratılmadığında ve arka arkaya sadece dil bilgisi öğretildiğinde öğrenciler kuralları biliyorlardı ama kelime bilgisi yeterli olmadığından ve söz dizimini kavrayamadığından dili konuşmakta başarılı olamamaktaydılar. Ayrıca “Geleneksel dil bilgisi öğretiminde öğrencilere çok sayıda dil bilgisi teriminin öğretildiği de gözlenmektedir. Ders kitaplarında çok sayıda dil bilgisi teriminin olması,

öğrencilerin bunları karıştırmasına ve öğrenmekte zorluk çekmesine neden olmaktadır (Güneş, 2013, s. 89).

4.4.4.1. Türkçe Öğretim Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi

Türkçe okuma metinlerinde dil bilgisi kural ve kavramları metin bağlamında ve dil becerileri içinde öğrenciye sezdirilmeli, tek başına bağlam oluşturulmadan kurallar ezberletilmeye çalışılmamalıdır. Dil bilgisi öğretiminin amacını, Türkçedeki anlama ve anlatma yollarını geliştirmelerine yardım etmektir. Tek başına dil bilgisi öğretimi, öğrencilerde isteksizlik uyandırır ve bıkkınlık verir. Dil bilgisi kurallarının metin içinde ve seviyeye uygun olarak verilmelidir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında dil bilgisinin olmaması ve metinlerin dil bilgisi konularına göre düzenlenmemiş olması büyük eksikliklerdir. “Gazi Yabancılar İçin Dil bilgisi” kitapları vardır. Ancak dil bilgisi konularının metinlerle öğretilmesi yani Türkçe öğretim kitaplarının içinde yer alması öğrenciler için kolaylıktır. Çünkü öğrenciler tablolar içinde verilen dil bilgisi konularını öğrendikten sonra okuma metinlerini okurken ve alıştırmaları yaparken zorlanmamaktadırlar.

“Yeni Hitit” kitaplarıyla Türkçe öğreten öğretmenler dil bilgisi dersini ayrı saatlerde yapmamaktadırlar. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabı da diğer Türkçe öğretim kitaplarında olduğu gibi isim cümleleriyle başlamıştır. Dil bilgisi başlığı altında etkinlikler yer almamaktadır. İlk üniteye olumlu-olumsuz isim cümleleri, geniş zaman, gelecek zaman, geçmiş zaman, emir kipi, istek kipi ve yeterlilik kipiyle cümleler çekimlenmiştir. İstek kipinin kullanılması seviye için uygun değildir. Örneğin, yazma bölümü B alıştırmalarının örnek cümleleri di’li geçmiş zamanlı ve gelecek zamanlı olduğu hâlde diğer verilen cümleler şimdiki zamanlıdır. “Otobüs ile seyahat ettik.”, “Araba ile gideceğiz.” (Gazi Yabancılar İçin Türkçe I, s.16).

“Yeni Hitit 1” kitabında başlangıç seviyesinde metinler dil bilgisi yapılarına göre oluşturulmuştur (Şimdiki Zamanlı metinler: Farklı Ülkelerde, Şehir Uyanıyor, Hobiler, Nurten Hanım’ın Hobisi, Aile Fotoğrafı, Arkadaşım Emre, Köyde ve Şehirde Hayat, Başkentler, İstanbul; Geçmiş Zamanlı Metinler: Bayan Taksici, Yıldız Kenter; şimdiki zamanın hikâyesi: Ben Çocukken; İstek Kipi: Çınar Restoran, gelecek zaman: Düğün

Hazırlığı, Bebeğimiz Olacak, Falcıda; Miş’li Geçmiş Zaman: Nergis, Ah Tamara, dedikodu İçin En Uygun Zaman, İster İnan İster İnanma, geniş Zaman: Dünyada Yılbaşı Kutlamaları; Yeterlilik Fiili: Erkek Dadılar). “Yeni Hitit 1” kitabında daha 29. sayfada “ulaçlar” konusuna yer verilmiştir. Ulaçlar başlangıç seviyesi için zor bir konudur ve dil bilgisi konuları en gerekli olan konulardan ve basitten başlayarak zora doğru gösterilmelidir. “Yeni Hitit 1” kitabında dil bilgisi konularının hızlı bir şekilde ilerlediği görülür. İsmi hâl eklerinin her birine farklı derslerde yer verilmesi gerekirken hepsine aynı derste yer verilmiştir.

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” öğretim kitaplarında geleneksel dil bilgisi anlayışının hâkim olduğu söylene de bunun böyle olmadığı açıktır. Önce yapıların verilmesi ve bunlara dikkat çekilmesi doğrudur. Öğrenci o yapının kullanımına metin ve alıştırmalarda dikkat etmekte ve dil bilgisi yapısının öğrenimi metinlerde pekiştirilmektedir. Dil bilgisi öğretiminde önemli olan her konuda sadece bir yapının öğretilmesi ve yanlış kullanımlara yer verilmemesidir. İnsanlar konuşurken birtakım yanlışlar yapar, bu yanlışlara kitaplardaki metinlerde yer verilmemelidir. Örneğin, “*Ben bir pilotum. Bu iş çok zevkli. Hiç sıkılmıyorum. Her hafta başka ülkelere gidiyorum. Yani insanlarla tanışıyorum. Farklı diller öğreniyorum*” (Yeni Hitit 1, s.21). Burada öğretilen dil bilgisi konusu “şimdiki zaman” ancak verilen örnekte kullanılması gereken geniş zaman. Her hafta yapılan iş ve eylemler için “geniş zaman” kullanılmalıdır. “O hiç et yemiyor, çünkü vejeteryan” (Yeni Hitit 1, s.21). “yemiyor” yerine “yemez” kullanılmalıdır. “Ayda kaç kez sinemaya gidiyorsunuz?” Yeni Hitit 1, s.23. “gidiyorsunuz” yerine “gidirsiniz” kullanılmalıdır. Daha kitabın başından itibaren oldukça sık yanlış yapılmıştır. Bu durum Türkçe öğrenen Ruslara zor gelmemektedir. Çünkü Rusçada geniş zaman olmadığı için bu zamanın yerine de şimdiki zaman kullanılmaktadır. Ancak öğrenciler şimdiki zamandan sonra geniş zamanı kavramakta zorluk çekmektedirler. Aynı durum gelecek zaman için de geçerlidir. Şimdiki zaman öğretilirken gelecek zamanın yerine şimdiki zaman kullanılmıştır. Örneğin, “Sağol, iyiyim. Cumartesi ne yapıyorsun? Seninle buluşmak istiyorum. Kitapta dil bilgisi yapılarının gösterildiği tabloların öğrencinin anlayacağı şekilde düzenlenmesi gerekir.

AD TAMLAMASI (zincirleme)					AD(-n/in) AD(-i/er/si)(nin) AD(-i/er/si)		
Tamlayan	(Ek)	Tamlanan	Ek	Ek	Tamlanan	Ek	Örnekler
Ayşe	-(n)in/-(n)un	anne	-i/-sı	-nın/-nin	ofis	-i/-sı	Matematik dersinin öğretmeni
bilgisayar	-(n)in/-(n)ün	müdür	-i/-si	-nın/-nün	öğretmen	-i/-si	Ayşe'nin annesinin ofisi
okul		üniversite	-u/-su		rektör	-u/-su	Bilgisayar masasının üstü
matematik		masa	-ü/-sü		üst	-ü/-sü	Ankara üniversitesi rektörü
Ankara		ders			eş		Okulun müdürü eş

Şekil 49: Yeni Hitit, Ad Tamlaması

Yukarıdaki tabloda gösterilen farklı renkteki tamlamanın ilk sırada yer alması gerekir. Bu örnek bir tablo olduğu için hatta bütün tamlamaların tamlayanının ve tamlananının aynı hizada verilmesi daha uygun olurdu.

“Gazi Türkçe Dil Bilgisi” kitaplarının yazı büyüklükleri ve satır aralıkları yabancı dil öğretimine uygundur ve öğrencilerin gözlerini yormamaktadır. Kitaptaki dil bilgisi konuları öğrenim önceliğine göre dizilmiştir. Öncelikle şimdiki zaman ve görülen geçmiş zaman verilip sonra diğer zamanlar sırasıyla anlatılmıştır. İstisna olan durumlar dil bilgisi kitabında verilmiştir. Örneğin, geniş zamanda farklı çekimlenen 13 kural dışı fiil verilmiştir (Gazi Yabancılar İçin Dil Bilgisi, s.166). Bu dil bilgisi kitabı düzen ve bilgileri sunuşu bakımından yabancılar için hazırlanan iyi bir kitaptır. Kitaptaki alıştırmalar modele göre boşluk doldurma, tamamlama ve soruya dönüştürme tarzında alıştırmalardır.

Tablo 67: Türkçe Kitapları Dil Bilgisi Konuları

	Gazi Yabancılar İçin Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe
A1 Seviyesi	Ses Bilgisi Alfabe, ünlüler, ünsüzler, hece, ünsüz uyumu, ünsüz yumuşaması	Ses Bilgisi Alfabe
	Şekil Bilgisi İsim, isimlerde teklik/çokluk, iyelik, iyelik ve ünsüz düşmesi, ek fiilin geniş zamanı/şimdiki zamanı, var/yok cümlesi, fiil çekimi (1), şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman	Çoğul eki, ek fiil geniş zaman/şimdiki zaman, var/yok cümlesi, Şimdiki zaman, bulunma, çıkma ve yönelme ekleri, iyelik eki, isim tamlaması, görülen geçmiş zaman, şimdiki zamanın hikâyesi, -ken ulacı ile bağlacı, emir kipi, istek kipi, derecelendire sıfatı, belirtme hâli, ilgi eki ki, de bağlacı,
A2 Seviyesi	İsim çekimi (Bulunma, ayrılma, yönelme, belirtme), Saat kaç? / Ne zaman?, isim tamlaması	Gelecek zaman, gibi ve kadar edatı, gelecek zamanın hikâyesi, geçmiş zaman, ek fiilin rivayeti, şimdiki ve gelecek zamanın rivayeti, geniş zaman, yeterlik fiili, geniş zamanın hikâyesi ve rivayeti, dolaylı anlatım, ulaçlar, bağlaçlar
	Zamir (Kişi, dönüşlülük, işaret, belirsizlik)	
	Fiil Çekimi (2)	
	Öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman, sürekli şimdiki zaman, yeterlik fiili.	
B1 Seviyesi	Kipler (Gereklilik, emir, dilek-istek, şart)	Kipler (Gereklilik,
	Ek fiilin kipleri	Fiilde çatı, ortaçlar
	Sıfat ve sıfat tamalaması	Dilek kipi
	Sıfatların derecesi	Ulaçlar, ilgeçler,
	Zarflar	Şart kipi

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında emir kipinin B1 seviyesinde verilmesi yanlıştır. Emir ve yeterlik kipleri A1 seviyesinde verilmesi gereken bir dil bilgisi konusudur. A2 seviyesinde birleşik zaman kiplerinin de öğretilmesi uygun değildir. “Yabancılar İçin Türkçe 1” kitabının birinci ünitesi iki “Tanışma” diyalogu ile başlamaktadır. Bu diyaloglar Yeni Hitit kitabında yer alan diyaloglardan daha zordur. Diyalog metinlerinden sonra metne dair açık uçlu sorular bulunmaktadır. C alıştırmasında ülke, milliyet ve dilleri gösteren bir tablo ile bir model cümle verilerek cümle oluşturulması istenmiştir (s.7). Bu bir yabancı için zordur. Çok örnek

verilmeliydi. Birinci diyalogdan hemen sonra öğrencilerden boşlukları uygun şekilde tamamlamaları istenmiştir.

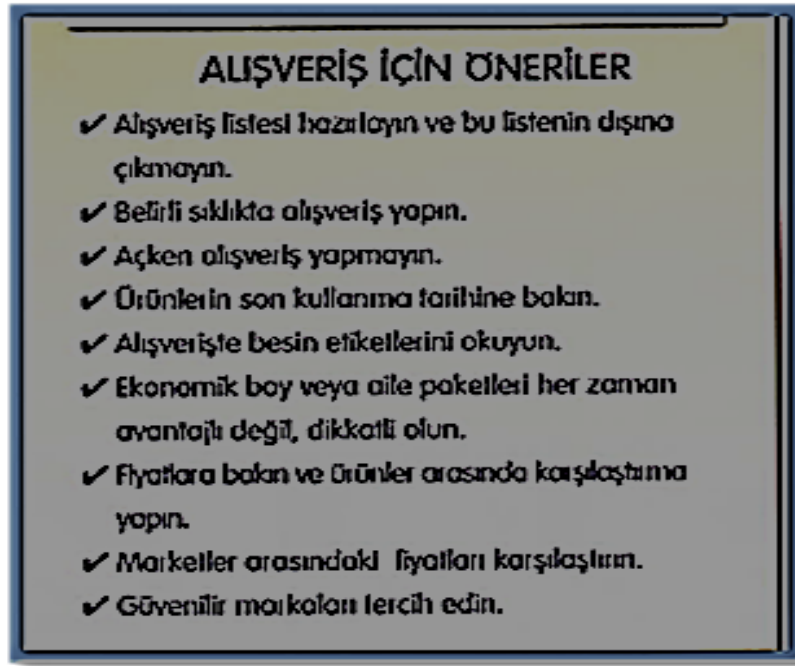
“Yeni Hitit” A1-A2 seviyesi kitabında birleşik zamanlar verilmiştir. A1-A2 seviyesinde verilmesi gereken sırasıyla şimdiki, görülen geçmiş, gelecek ve geniş zamandır. Yabancı öğrenciler tüm isteklerini ve haberlerini üç zamanla anlatabilir. Başlangıç seviyesinde birçok zamanı öğretmek karışıklığa sebebiyet vermektedir.

5.1 Ne Yiyelim?
EMİR KİPİ -s/n, -/y/n(t/z), -s/n(ler)
İSTEK KİPİ -/y/
5.2 Ne Alırsınız?
SIFATLAŞTIRMA -/t/ -s/z
5.3 Dünya Müfakları
KARŞILAŞTIRMA -Den daha
OSTONLUK an

Şekil 50: Yeni Hitit 1, İçindekiler

Etkinliklerde dil bilgisi yapılarına uygun cümlelere yer verilmiştir. 5. ünitenin dil bilgisi konusu “emir ve istek kipi”dir. Tablo içinde emir ve istek kipinin çekimi gösterildikten sonra örnekler verilmiştir.

Ayrıca diyalog şeklindeki okuma metinleri dil bilgisi konusuna göre oluşturulmuştur. İşlenen dil bilgisi konusu emir ve istek kipidir. Emir kipi ve istek kipi metinlerle kavratılmıştır (s.58-59).

Şekil 51: Yeni Hitit 2, Dil bilgisi Yapılarına Uygun Metinler

“Yeni Hitit 2” dil bilgisi yapılarına göre oluşturulmuştur. Ancak bir iki metin dil bilgisi yapılarıyla uyumlu değildir. Örneğin, fiillerin gereklilik kipine göre çekimi gösterildikten sonra (s.11) verilmiş olan okuma metni “İşkolik Olabilir misiniz?” bu dil bilgisi yapısına göre düzenlenmemiştir. 32 satırlık metinde gereklilik kipiyle çekimlenmiş tek bir fiil yoktur. “Ne Yapmam Gerek?” (s.13) isimli metinde de gereklilik kipiyle çekimlenmiş tek bir fiil yoktur. Ancak “Rahmi Koç’tan Konferans” (s.14) isimli metinde 4 fiil gereklilik kipine göre çekimlenmiştir. Dil bilgisi yapısı için örnek cümleler ve diyalog metinleri hariç okuma metinlerinde dil bilgisi yapısına uygun örnek fiiller ve kelimeler bir iki örneği geçmemektedir.

“Yeni Hitit 3” Yüksek (B2-C1) ders kitabında seviyeye uygun olan birleşik cümlelerden oluşan uzun metinler yer alır. Ancak bu kitapta da zarf-fiiller ve sıfat-fiillere yer verilmekle birlikte birleşik cümle kuruluşlarına (sentaks) yer verilmemiştir. Birleşik zaman (hikâye) hakkında açıklamalar ve örneklerden sonra gelen “Okumanın E Hâli” (s.8) isimli metinde bir tane bile birleşik zamanlı fiil yoktur. Bunun yanında “Ulaçlar” (s.19) konusunda dinleme metninde boş bırakılan yerler için verilen ulaçların (çoğaldıkça, boyunca, oldukları sürece, yaşadığı sürece, süresince, boyunca) konması

istenmiştir. Yeni Hitit kitapları genel olarak dil bilgisi yapılarını etkinliklerde işleme bakımından başarılıdır.

4.4.4 .2. Rusça Öğretim Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi yapıları sadece “Poehali 1” kitabında değil, bütün Rusça öğretim kitaplarında aynı sıraya göre anlatılmıştır. İsim, zamir, ismin –i hâli, çoğul eki, şimdiki zaman, geçmiş zaman, ön ekler, sıfatlar, zarflar, kişi zamirleri, yeterlik fiili, dönüşlülük zamirleri, bağlaçlar, fiil türleri, in hâli vb. Poehali 1, 2. 1, 2. 2 kitaplarında ve Doroga v Rossiyu kitaplarında metinler dil bilgisi konularına göre düzenlenmiştir. Örneğin;

Bugün Pazar. Biz **dinleniyoruz**. Baba spor dergisi **okuyor**. O sporu özellikle futbolu çok **seviyor**. Onun sevdiği takım “Spartak”. Çünkü onun iyi arkadaşı “Spartak” ta **oynuyor**. Anne boş zamanlarında yemek hazırlamayı **seviyor**. Bugün o “pel’meni” **hazırlıyor**. Bu bizim sevgili yemeğimiz (sevdiğimiz yemek ancak burada sıfat fiil kullanımı yok). Herkes **söylüyor** ki anne iyi bir ev hanımı... (Doroga v Rossiyu 1, s.162).

“Dün akşam öğrenciler dinleniyorlardı. Con müzik dinliyordu. Mariya mektup yazıyordu. Viktor ve Anton stadyumda futbol oynuyorlardı. Van Lin televizyonda ilginç bir film seyrediyordu” (Doroga v Rossiyu 1, s.176).

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi metinlerde tek bir dil bilgisi yapısına yer verilmiştir. Birinci metinde fiiller şimdiki zamanda, ikinci metinde ise fiiller şimdiki zamanın hikâyesinde çekimlenmiştir.

Yaya Yürümek Uzun Yaşamak

İnsanların sadece yaya **gezdikleri** zaman vardı, sonra uzun zaman insanlar at üzerinde **gezdiler**. Atlar çok güzeller ve pahalı benzin yemiyorlar. At ekolojik bir taşıma aracıdır. Atla nereyi istiyorsanız orayı **gezin** hatta ormanı. Bizim zamanımızda ise insanlar uzak kuzeyde köpeklerle **geziyorlar**. Ve kuzey ülkelerinde, örneğin, Kanada’da bu yeni ve popüler bir spor. Köpekler iyi dostlar ve ucuz bir taşıma aracı, sadece çok hızlı değil. Birçok ülkede bisikletle **gezmek** moda. Amerika’da Yerliler prensip olarak tekerliği biliyorlardı ve futbol oynuyorlardı ama hiçbir zaman onunla **gezmediler**. Son zamanlarda insanlar özellikle zengin ülkelerde işe, dinlenmeye, misafirlığe hatta yakın markete çok fazla arabalarla **gittiler**. Birçok ülkede iyi araba prestijdir. Modern insan ne kadar yaya **geziyor**. İşte bunun hakkında İngiliz uzmanlar ne diyorlar? Ortalama bir Avrupalı hayatında yaya 80500 km **gidiyor**. Galiba az değil, ama eğer o

70 yıl yaşıyorsa günde 3 km **gidiyor**. Rusya’da ise” yaya **gitmek**, uzun yaşamaktır” diyorlar (Poehali 1, s.165).

Yukarıdaki metinde amaç, hodit’/yürümek, gezmek, dolaşmak ve yezdit’/ arabayla, bisikletle, atla veya herhangi bir taşıma aracıyla gitmek, yolculuk yapmak, gezmek fiillerini öğrenciye kavratmaktır.

Tablo 68: “Poehali 1” ve “Doroga v Rossiyu 1” Kitaplarında Dil bilgisi Konuları

Poehali 1 Dil bilgisi	Sayfa	Doroga v Rossiyu 1	Sayfa
İsimlerde cins Dişil, eril ve orta cins Kim o? Nerede, Ne zaman?) -in hâli (Senin, Onun) Kişi zamirleri Emir kipi İsmin i- hâli Şimdiki zaman İsimlerin çoğul şekli (Çoğul Eki) İyelik zamirleri -in hâli, Varoluş cümleleri (var, yok)	18-25 34-46	İsimlerde cins Canlı ve cansız isimler Soru cümlesi (Kim o? Nerede, Ne zaman?) -in hâli (Senin, Onun) Kişi zamirleri Emir kipi Olumsuzluk Rica ve hitapta emir kipi Soru cümlesi Nerede? Soru yapısı	14-24 25-37 38-56
Sayılar Geçmiş zaman -de hâli Sıfatlar Ön edatlar “v” “ve” “na” Zarflar	47-68	Çoğul isim ve zamirlerin çekimi Özel soru kelimesi (Kimin?) (Kim o?) Soru yapısı Fiil çekimi	57-77
“o” ön edatı Sıfat tamlaması Zamirlerin çekimi Sıra sayı sıfatları Fiil çekimi Varoluş cümlesi (geçmiş zaman) vardı, yoktu	88-145	Sıfatlar, Sıfat tamlamasında cins ve sayı, İşaret sıfatları, Birleşik cümle, Çünkü bağlacıyla yapılan birleşik cümle Sayılar Sıfat tamlamaları Şimdiki zamanın çekimi	96-144

İsmin -i hâli Pedlojny (bir şey hakkında, biri hakkında) Yeterlilik fiilleri Dönüşlülük zamiri ve “bundan Dolayı”, “çünkü” bağlaçları		Zarfların kullanımı İsmin hâl ekleri Bulundurma eki	
Hareket fiilleri Ön eklerle -in hâli Hareket fiilleri Sıfatların -in hâlinde tekil ve çoğul çekimi Fiil görünüşleri, fiilde zaman ifadesi İsmin i- hâli Emir cümlesi ve dolaylı emir cümlesi Vasıta hâli Karşılaştırma ve Derecelendirme Zarfı Ön Eklerle Fiiller	151-249	Fiillerin şimdiki zamanda çekimi İsmin -i hâli, şahıs zamirleri, Olumsuz Zamirler (Hiçbir şey, hiç kimse) Sevmek fiili ile isim-fiil kullanımı “Bundan dolayı” bağlacıyla cümle oluşturma Geçmiş zaman, geçmiş zamanda “olmak” fiilinin çekimi Hareket fiilleri, hareket fiillerinde ismin -i hâlinin kullanımı İsmin -de hâli taşıma araçlarında Fiil görünüşleri, geçmiş zamanda Tamamlanmış ve tamamlanmamış fiiller “İstemek” fiilinin isim-fiille kullanımı, Hareket fiilleri, ismin -i hâli ve yeterlilik fiili, İsimlerde ve şahıs zamirlerinde ismin -in hâli, sayılarla yapılan taamlamalarda ismin -in hâli, geçmiş zaman	145-258

Tablo 69: “Poehali 2. 1” ve “Doroga v Rossiyu 2” Kitaplarında Dil bilgisi Konuları

Poehali 2. 1. (A2)	Sayfa	Doroga v Rossiyu 2 (A2)	Sayfa
Fiiller, soru kelimeleri Fiiller Fiil görünümleri Ön eksiz tek yönlü ve farklı yönle hareket fiilleri Geçmiş zamanda hareket fiilleri Sıfatlarda bulunma hâli	9-68	İsimlerin zamirlerle ve sıfatlarla tekil olarak çekimi Predlojnıy (Biri ya da bir şey hakkında; o kom/kimden o çyom/neyden, gdye/ nerede, kogda/ne zaman) İsmin bulundurma hâli (-de hâli) sıfat tamlamalarında -de hâli, Dönüşlülük zamirlerinin -de hâlinde çekimi (kendi arkadaşı hakkında) Fiillerde görünüm Hareket fiillerinin yönleri İsimlerin zamirlerle ve sıfatlarla i- hâlinde tekil olarak çekimi Zamirlerin -i hâlinde çekimi Hareket fiilleri İsmin -i hâlinde birleşik cümleler	3-71
Taşıma Fiilleri “Ne kadar” ve “Nereden” soru kelimeleriyle -in hâli Ön edatlar Sıfatların bulunma hâli Geçmiş zamanda hareket fiilleri “olur” ve “olmaz” kalıpları Emir kipinin tamamlanmış ve tamamlanmamış şekilleri	75-116	İsimlerin sıfatlarla ve zamirlerle -in hâlinde çekimi Kendi zamirinin -in hâlinde çekimi “Kotory” kelimesinin -in hâliyle yapılan birleşik cümleler “Ştobi” bağlacıyla birleşik cümleler İstek, gereklilik bildiren cümleler İsimlerin sıfatlarla ve zamirlerle ismin -e hâlinde çekimi “Kendi” zamirinin e hâlinde çekimi “kotory” kelimesinin -den hâlindeki çekimiyle birleşik cümle oluşturma İsimlerin çoğul çekimi İsimlerin zamirlerle ve sıfatlarla çoğul çekimi “-e rağmen” ile kurulan birleşik cümleler ön eklerle fiiller	72-212

Tablo 70: “Poehali 2. 2” ve “Doroga v Rossiyu 3” Kitaplarında Dil bilgisi Konuları

Poehali 2. 2	Sayfa	Doroga v Rossiyu 3	Sayfa
Cins isimlerin ve Sıfatların ismin -i hâlinde çekimi “v” ve “o” ön edatı	5-12	Sayı sıfatları Zarf-fiiller Birleşik cümle	3-45
Ön ekli hareket fiilleri ve fiillerde görünüm Ön ekli ve ön edatlı fiiller Hareket fiillerinde görünüm Edat, bağlaç Sıfatlarda karşılaştırma ve üstünlük Kısa sıfatlar, dönüşlülük zamiri Şart cümleleri, dilek çekimi (Yeslı bı/ olsaydı), Gelecek zamanda fiil görünümleri Vasıta hâli, Dilek kipi çekimi (---diye, gerek)	13-107	Basit ve birleşik cümlelerde zaman Basit ve birleşik cümlelerde şart	47-102
Olumsuzluk ekleri Belgisiz zamirler Sıfat-fiiller Edilgen yapı Dönüşlülük zamiri (birbiri) Zarf-fiiller Ön edatlı ve ön edatsız Zaman yapıları	114-147	Basit ve birleşik cümlelerde sebep-sonuç Basit ve birleşik cümlelerde amaç Basit ve birleşik cümlelerde karşıt anlam (-e karşın, -e rağmen)	104-144

Yukarıdaki tablolarda görüldüğü gibi Rusça kitaplarda dil bilgisi konuları kolaydan zora doğru gitmektedir ve Rusça kitaplar, hemen hemen aynı dil bilgisi konularına göre düzenlenmiştir.

Tablo 71: “Poehali 1” ve “Yeni Hitit 1” Kitaplarında Dil bilgisi Konuları

Poehali 1 (A1)		Yeni Hitit 1 (A1-A2)	
Zamirler	12-17	Koşaç cümlesi (Şimdiki zaman)	13
İsmin i- hâli Şimdiki zaman	18-25	Sayı sıfatı	14
İsimlerin çoğul şekli (Çoğul eki)	26-33	Varoluş cümlesi	17
İyelik zamirleri	34-46	Şimdiki zaman	21
-in hâli	34	İsmin yönelme, kalma, çıkma hâlleri	25
Varoluş Cümleleri (var, yok)	39	Ulaçlar	29
Sayılar Geçmiş Zaman	47-59	İlgeçler	29
Ön edatlar “v” “ve” “na” Zaman zarfları	60-68	Belirtili ve belirtisiz ad tamlaması	37
Sıfatlar, İsmin i-hâli	77-87	Zincirleme ad tamlaması	41
“o” ön edatı Sıfat tamlaması	88-95	Geçmiş zaman (Belirli)	45
Zamirlerin çekimi	103-109	Koşaç cümlesi (Hikâye)	50
Fiil çekimi	116-123	Ulaçlar	52
Varoluş cümlesi (geçmiş zaman) vardı, yoktu	124-129	Bağlaçlar İlgeçler	55
Yeterlilik fiilleri	130-136	Emir kipi İstek kipi	57
Dönüşlülük zamiri ve “bundan dolayı”, “çünkü” bağlaçları	137-145	Sıfatlaştırma (boyalı duvar, boyasız duvar)	61
Hareket fiilleri	151-165	Karşılaştırma Üstünlük sıfatları	65
Ön eklerle -in hâli	166-173	Belirtme eki	69
Hareket fiilleri	174-180	İlgi eki	77
Sıfatların -in hâlinde tekil ve çoğul çekimi	181-192	Koşaç cümlesi (Gelecek zaman)	85
Fiil görünümleri, fiilde zaman ifadesi	197-207	Gelecek zaman kipi	88
İsmin i- hâli	208-217	Eşitlik ve görelilik eki	91
Emir cümlesi ve dolaylı emir cümlesi	218-224	Geçmiş zaman belirsiz	93
Vasıta hâli	225-231	Koşaç cümlesi (Rivayet)	94
Karşılaştırma ve derecelendirme zarfı	232-239	Şimdiki zaman (Rivayet) Gelecek zaman (Rivayet)	96
Ön eklerle fiiller	240-249	Geniş zaman	105

POYEHALİ 2. 1. (A2)			
Fiiller, Soru kelimeleri	9-18	Yeterlik fiili	108
Fiiller	19-27	Geniş zaman (Hikâye) Geniş zaman (Rivayet)	113
Fiilde zaman ve ismin i- hâli	28-37	Adlaştırma (isim-fiil)	117
Fiil görünümleri	38-47	Dolaylı Anlatım Emir Kipi (Öğretmen kompozisyon yazmamızı istedi)	125
Ön eksiz tek yönlü ve farklı yönlere hareket fiilleri	48-57	Ulaçlar	133
Geçmiş zamanda hareket fiilleri Sıfatlarda bulunma hâli	58-68	Bağlaçlar	149
Taşıma fiilleri	75-82		
“Ne kadar” ve “Nereden” soru kelimeleriyle -in hâli	83-90		
Ön edatlar	91-106		
Fiil görünümleri “Olur” ve “olmaz” yapıları	107-115		
Tamamlanmış tamamlanmamış emir fiilleri	116-123		

“Poehali 1” kitabında dil bilgisi ve konuşma bir arada verilmiştir. Bu bakımdan “Yeni Hitit” kitaplarına benzemektedir. Rusçanın dil bilgisi zor olduğu için zorunlu olarak “Poehali 1” kitabında dil bilgisi yapıları özenle seçilmiştir. Kitabın başlangıcında şimdiki zaman kullanılmıştır. Bu kitaptaki alıştırmaların çoğu gerçek ders ortamlarında kullanılmış ve denenmiş cümlelerden oluşmaktadır.

PREPOSITIV		
m.	n.	f.
-OM / -EM		-OЙ / -ЕЙ
Невский проспект Где? на НевскОМ проспекте Садовая улица на СадовОЙ улице 		

Şekil 52: Poehali1, Büyük Harflerle Gösterilen Ekler

Kitapta ekler büyük harflerle gösterilmiş ve 14 puntuyla yazılmıştır. Her sayfaya 26 satır sığmaktadır. Az resimli olmasına rağmen görsel olarak büyüklere hitap etmektedir. Eklerin dikkati çekmesi için “na” edatıyla kullanılan bulunma ekleri büyük harflerle gösterilmiştir (Şekil 45). Öğrencinin ekleri kavraması açısından büyük bir kolaylıktır. Örneğin, *na NevskOM prospektE* / Nevskiy Caddesi’nde; *na Sadovoy ulitse* / Sad Sokağı’nda (Bahçe Sokağında). Eril isimler “-om, -em” eki alırken dişil isimler “-oy, -ey” eklerini almaktadır. Konuların isimlerinin İngilizce olarak verilmesi olumlu bir durumdur. Konuya başlamadan önce konunun ne olduğunu öğrenci anlamaktadır. Rusça kitaplar hece ve sesle başlarken Türkçe kitaplar cümleyle başlamaktadır.

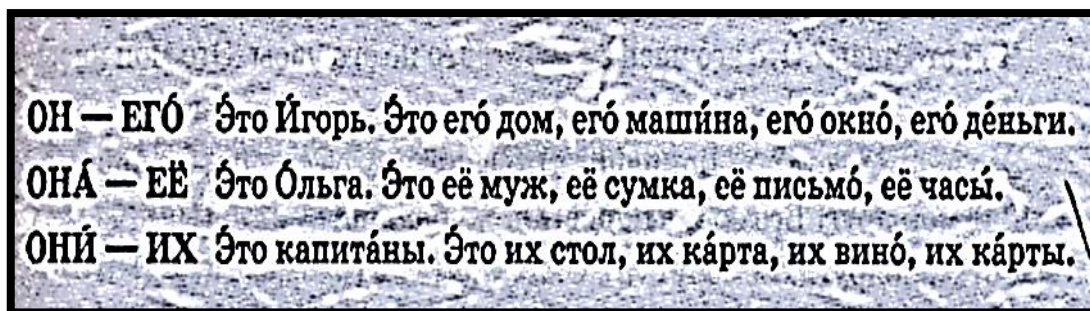
“Poehali 1” kitabında 19. sayfada bil- ve söyle- fiillerinin şimdiki zamanda kişilere göre çekimi yapılmıştır. Ekler büyük harfle yazılarak onlara dikkat çekilmiştir.

I Грúппа:		II Грúппа:	
Знать (-е-...-ю-)		Говорить (-и-...-я-)	
я зна́Ю	Мы зна́ЕМ	я говорЮ	мы говорИМ
ты зна́ЕШЬ	Вы зна́ЕТЕ	ты говорИШЬ	вы говорИТЕ
он/она́ зна́ЕТ	Они зна́ЮТ	она/она́ говорИТ	они говорЯТ

Şekil 53: Poehali 1, Şimdiki Zamanın Çekimi

Yukarıda verilen modelden sonra dil bilgisi uygulamalarının olması konunun öğretimini pekiştirmektedir.

“Poehali 1” kitabı 1. Üniteden gösterilen işaret sıfatlar diğer ünitelerde de tekrarlanmaktadır.

O (eril)- onun Bu İgor. Bu onun evi, arabası, penceresi, parası.
O (dişil)-onun Bu Ol'ga. Bu onun kocası, çantası, mektubu, saati.
Onlar-onların Bunlar kaptanlar. Bu onların masası, haritası, şarabı, haritaları

Şekil 54: Poehali1, İşaret Sıfatlarıyla Tanıtma Alıştırmaları

İşaret sıfatlarının III. tekil ve III. çoğul kişi iyelik ekleriyle çekimi (onun, onun, onların) gösterilmektedir (Şekil 54). Aşağıdaki alıştırmada da boşluklara uygun iyelik eklerinin getirilmesi istenmektedir. Resimde Rus ailesinin vazgeçilmez üyesi köpek de yerini almıştır (Poehali 1, s.38).

**изучать —
изучить**

Что? — Экономіку.
— Математику.
— Английский язык.

— Что вы изучаете? — Я изучаю русский язык.
Вы изучали русский язык раньше?
Почему вы изучаете русский язык?

учиться

Где? — В школе.
— В колледже.
— В университете.

— Где вы учитесь? — В университете.
— Что вы изучаете? — Журналистику.
Где вы учились раньше? Что вы изучали?

учить — выучить

Я учу (Что?) новые слова.
Я уже выучил словарь, но ещё не могу говорить по-русски.
Как вы учите новые слова?

Şekil 54: Poehali 2. 1. “uçit” Fiili

“Poehali 2. 1” kitabında 1. ünite 10. alıştırma fiil öğretimiyle ilgilidir (Şekil 55, s.16). Aynı kökten gelen farklı ön ekli fiillerin anlamları cümlelerle kavratılmaya çalışılmıştır. Bu fiiller izuçat’, uçit’sya, uçit’, viuçit’, nauçit’, nauçit’sya (öğrenmek, öğretmek, okumak, okutmak, ezberlemek, fiilleridir. Fiiller konusu Rusça dil bilgisinin en zor kısmıdır. Fiilleri öğrenmek uzun zaman almaktadır. Açıklamalardan sonra cümlelerde boş bırakılan yerler uygun fiillerle doldurulacaktır. Bu ünite fiil

öğretimine yoğunlaşmıştır. Fiillerin iki görünümü verilmiştir (*soverşenniy vid* ve *nesoverşenniy vid*) ve örneklerle fiiller kavratılmıştır.

“Doroga v Rossiyu 1” kitabındaki metinler de dil bilgisi konularına uygun şekilde düzenlenmiştir. Tüm Rusça kitapları fonetikle başlar ve A1 seviyesinin dil bilgisi konuları şöyledir: İşaret sıfatları, işaret zamirleri, kişi zamirleri, kelime cinsleri, isim cümleleri, emir cümlesi, soru kelimeleri, basit cümleler, çoğul ekleri, tamlamalar, hâl ekleri, hareket fiilleri (s.8). “Kitap incelendiğinde metin işlenmeden önce anlatılan konuların alıştırmaların metne ön hazırlık olduğu ve bu metinlerde daha önce işlenen dil bilgisi yapılarının ve kelimelerin yer aldığı görülür. Örneğin, “İzmaloyfskiy Park” Metni (İşlenen konular şunlardır: işaret sıfatları, işaret zamirleri, kişi zamirleri, kelime cinsleri, isim cümleleri, emir cümleleri.

ИЗМАЙЛОВСКИЙ ПАРК

Вот Изма́йловский парк. Москвичи́ зна́ют, како́й это парк. Э́то о́чень большо́й ста́рый краси́вый парк. Москвичи́ ча́сто отды́хают здесь.

Сейча́с о́сень. Хоро́шая тёпла́я пого́да. О́сенью парк о́чень краси́вый. Вот мо́лодой челове́к и симпатична́я де́вушка. Они́ гуля́ют.

— Мне о́чень нра́вится э́тот парк.
— Мне то́же.
— Посмотри́! Ка́кие краси́вые ли́стья!
— О́чень краси́вые: жёлтые, зелёные, красные. Ка́кбе си́нее не́бо сего́дня!
— Не́бо си́нее-си́нее, как тво́й глаза́.
— Како́й краси́вый парк!
— Кака́я ты краси́вая!

Şekil 55: Doroga v Rossiyu1, İzmaylovskiy Park

İzmaloyfskov Parkı

İşte İzmalov Parkı. Moskovalılar bu parkı biliyorlar. Bu büyük ve eski bir park. Moskovalılar burada sık sık dinleniyorlar. Şimdi sonbahar. Ilık iyi bir hava. Sonbaharda (güzün) park çok güzel. İşte genç bir adam ve sempatik bir kız. Onlar geziyorlar.

- Bu park benim çok hoşuma gidiyor.
— Benim de

- Bak! Ne kadar güzel yapraklar!
- Çok güzeller: sarı, yeşil, kırmızı. Bugün ne kadar mavi gökyüzü!
- Gökyüzü mavi mi mavi senin gözlerin gibi.
- Park ne kadar güzel!
- Sen ne kadar güzelsin! (8. Ünite, s.133).

Metinde tamlamalar, işaret sıfatları, işaret zamirleri, çoğul eki ve “dinlenmek”, “bilmek”, “hoşa gitmek” fiilleri vardır ve bunlar farklı örneklerde metin okununcaya kadar pek çok defa tekrar edilmiştir. Bu metin kitabın 133. sayfasında yer almaktadır ve bu sayfaya kadar öğrenilen fiiller, alıştırmaların başındaki eylemler (okuyalım, tekrarlayalım, okuyalım, okuyunuz, yazınız, bakınız, dinleyiniz, seçiniz, söyleyiniz) hariç “düşünmek, gitmek, bilmek, hoşuna gitmek” fiilleridir. Metinde de dinlenmek, hoşuma gitmek” fiilleri kullanılmıştır. Bu durum, metinlerin özenle hazırlandığının göstergesidir. Kavratılmak istenen fiiller için de bir paragraflık metinler ve cümleler oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda “Nayti-bulmak” fiilinin mastar hâli, geçmiş zaman kipinin tamamlanmış ve tamamlanmamış şekli, emir kipi, yeterlilik kipi ve gelecek zaman kipinin kullanımı metinde gösterilmiştir (s.32).

Genç adam hoşuna giden kızı bulmak istiyordu. O onu uzun süre aradı, fakat bulmadı, çünkü onun adresini bilmiyordu. Sadece televizyon programı “Bekle Beni” kızı başka şehirde bulmasına yardım etti.

Ben bilmediğim bir şehre geldiğimde çok uzun süre otel aradım. Modern bilgisayar gerekli bilgiyi çok çabuk bulabilir. Rus atasözü “Arkadaşın yok, ara, bulacaksın!”

Şekil 57: Doroga v Rossiyu 1, Dil bilgisi Yapılarına Göre Metinler

Ben mektup yazmayı sevmiyorum. Ben sık sık eve telefon ediyorum. Moskova’daki kendi hayatımdan, kendi okulumdan, kendi yeni arkadaşlarımdan, Moskova Üniversitesinden, bizim fakülteden bahsediyorum. Ben annemle konuştuğum zaman kendi ailem, kendi babam, kendi büyük kardeşim ve kendi küçük kız kardeşim hakkında haberleri öğreniyorum. Annem bana kendi işinden bahsediyor. (Doroga v Rossiyu 2, 1. Ders, s.17).

Yukarıdaki metin dönüşlülük zamirlerini öğretmek amacıyla kurgulanmış bir metindir.

“Doroga v Rossiyu” kitaplarında üniteler dil bilgisi yapılarıyla başlamaktadır. “Doroga v Rossiyu” ve “Yeni Hitit” kitaplarında bu dil bilgisi yapıları tablolarla gösterilmiştir.

KOŞAÇ TÜMCESİ (haber kipi)					-(y)im, -sin, (y)iz, -sınız, -ler	
Ki şi Adılı	Ad/Sıfat	—	?	Kişi Eki	Örnekler	
n	Be	Öğretmen	değil	mı	-ım/-im/-um/-üm/--yım/-yim/-yum/-yüm	Ben hastayım Sen öğrenci değilsin
	Sen	çalışkan		mi		
	O				-sın/-sin/-sun/-sün	O Ali mi?
ar	Biz			mu	—	
	Siz	okulda		mü	-ız/-iz/-uz/-üz/-yız/-yız/ /yuz/-yüz	Biz öğretmeniz Siz okulda mısınız?
	Onl	öğrenci				Onlar çalışanlar
		Ali			-sınız/-siniz/-sunuz/-sünüz	
		Hasta			-lar/-ler	

Şekil 56: Yeni Hitit 1, Tablolar

Я — МЕНЯ	МЫ — НАС
ТЫ — ТЕБЯ	ВЫ — ВАС
ОН — ЕГО	ОНИ — ИХ
ОНА — ЕЁ	

Şekil 59: Poehali 1, s.22

1 Слушайте, повторяйте, читайте.

а) делаю - буду делать - сделаю
 учу - буду учить - выучу
 решаю - буду решать - решу

говорит - будет говорить - скажет
 рассказывает - будет рассказывать - расскажет
 показывает - будет показывать - покажет
 помогают - будут помогать - помогут
 звонят - будут звонить - позвонят
 переводят - будут переводить - переведут

Şekil 57: Doroga v Rossiyu 1, Gelecek Zaman

Bu alıştırma dinlemeye, konuşmaya ve dil bilgisine yönelik bir alıştırmadır. Dil bilgisi konusu, şimdiki ve gelecek zamanlardır. Örnek: Yapıyorum-yapıyor olacağım, yapacağım.

2 Слушайте и повторяйте. Запомните последнее предложение и запишите его. Продолжите высказывание.

...подарю ⇒
 ...я подарю ⇒
 Я подарю цветы. ⇒
 Я подарю матери цветы. ⇒
 Я подарю матери красивые цветы. ⇒
 Я подарю матери красивые цветы, потому что ей нравятся цветы. ⇒
 Я подарю матери красивые цветы, потому что ей больше всего нравятся цветы...

Şekil 61 : Doroga v Rossiyu 1, Cümle Kuruluşu

....podaryu/ hediye ediyorum.

....Ya podaryu/ Ben hediye ediyorum.

Ya podaryu tsvetı/ Ben çiçekleri hediye ediyorum.

Ya podaryu materi tesvetı/ Ben çiçekleri anneye hediye ediyorum.

Ya podaryu materi krasiviye tsevetı, potomu što yey nnavyatsya tsvetı/ Ben güzel çiçekleri anneme hediye ediyorum, çünkü çiçekler onun hoşuna gidiyor.

Ya podaryu materi krasiviye tsevetı, potomu što yey bol'se vsego nnavyatsya tsvetı/ Ben güzel çiçekleri anneme hediye ediyorum, çünkü her şeyden çok çiçekler onun hoşuna gidiyor.

Yukarıdaki metin, bir dinleme metnidir. Diğer Rusça kitaplarında cümlelerin kuruluşu bu şekilde gösterilmemiştir. Cümleleri parçalara ayırarak göstermek öğrencinin kavramasını kolaylaştırmaktadır.

“Doroga v Rossiyu 2” kitabında işlenen dil bilgisi konuları şunlardır: Birleşik cümle, tamlamaların -i hâlinde çekimi, dönüşlülük zamirlerinin -i hâliyle çekimi, hareket fiilleri, isimlerin -in hâlinde çekimi, -in hâlinin ön edatlarla kullanımı, istek cümleleri, amaç cümleleri, gereklilik cümleleri, birleşik cümleler, tamlamaların -i hâlinde çekimi, isimlerin -e hâlinde

çekimi, hareket fiillerinin kullanımı, vasıta hâli, tamlamaların -in hâlinde çekimi, sıfatlarla zamirlerle cansız eril isimlerin çekimi, sıfatlarla zamirlerle canlı erkek isimlerin çekimleri, sıfatlarla zamirlerle dişil isimlerin çekimi, tekil isimlerin -den hâlinde çekimi, dönüşlülük zamirlerinin -den hâlinde çekimi, tamlamaların -e hâlinde çekimi, dönüşlülük zamirlerini -e hâlinde çekimi, çoğul isimlerin çekimi, şart cümlesi.

“Doroga v Rossiyu 2” kitabında “Vnuk Yuriya Gagarina/ Yuri Gagarin'in Torunu” isimli metinde (s.56) ismin -i hâli metinde işlenmektedir: interesnuyu fotografiyu Yuriya Alekseyeviça Gagarina/Yuriy Alekseyeviç Gagarin'in ilginç fotoğrafinı, na etogo malçika/ bu çocuğa (etogo malçika ismin -i hâlindedir ancak önüne na geldiği için ismin e- hâlinde Türkçeye çevrilmiştir), pervoga Rosiyskoga kosmosnavta/ birinci Rus kozmonotu, dobroyu, privetlivuyu gagrinskuyu ulıbku/ iyi, sevimli Gagarin'in gülümsemesini, svoeyego znamenitogo deduşku/ kendi ünlü dedesini.

“Doroga v Rossiyu 3” kitabı 7. ünite de işlenecek dil bilgisi konuları ise sayılar, zarf fiiller, birleşik cümleler, ölçülendirme ifadeleridir (olduğu gibi, öyle... ki, o kadar... ki, sanki). Sayılardan sonra gelen metinlerde sayılar ve çekimleri yer almaktadır (4 goda, 35 let gibi)

Şekil 58: Okno v Rossiyu, Sayı Çekimi

Okno v Rossiyu Grammatika (Dil bilgisi): 9. alıştırmada ödevde yine metinden “Ona projeyi bitirtmediler-izin vermediler” cümlesi alınmıştır. Kim-kime-veriyor/vermiyor fiilinin mastar hâli. Bu bir yapıdır. Türkçedeki “uyumak- uyutmak, içmek- içirmek” gibi. Rusçada ettirgenlik bu yapıyla yapılmaktadır. “Бабушка Даше даёт выспаться /Babaanne Daşa’nın uyumasına izin veriyor veya uyutuyor.” “Не давать спать кому-to” birini uyutmamak\birine uyku vermemek.

10. alıştırmada “А Я БЫЛО ПОДУМАЛ...” cümlesi ile başlamaktadır. Bu alıştırmada 5 cümle verilmiş ve bunlar iki farklı cümleyle anlatılmıştır.

1- Kedi pencereden düştü, ama kendini yerde bulup bir şey olmamış gibi yolda koşmaya başladı / Котёнок выпала из окна но оказавшись на земле как ни в чём не бывало побежал по дорожке.).

2- Kedi pencereden düşecekken sahibi koşarak gelip onu son anda yakaladı/ Котёнок выпала было из окна но бежавшая хозяйка удержала его в последний момент.

11. alıştırma 10. alıştırmanın devamıdır, pekiştirmek için cümleler verilmiştir ve “БЫЛО”nun eklenmesi istenmiştir. Örnek: 1-Таксист захлопнул (было) дверь машины, но внезапно его внимание привлек блестящий предмет, вероятно,

оставленный на сиденье кем- то из пассажиров/ Taksici kapıyı kapattı ama aniden, kesinlikle yolculardan biri tarafından bırakılmış parlak bir nesne onun dikkatini çekti.

2- Таксист не захлопнул было дверь машины, но внезапно его внимание привлек блестящий предмет, вероятно, оставленный на сиденье кем- то из пассажиров/ Taksici kapıyı kapatacağı ama aniden, kesinlikle yolculardan biri tarafından bırakılmış parlak bir nesne onun dikkatini çekti.

4.4.5. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Alfabe Öğretimi

Alfabe bir dilin seslerini gösteren , belirli bir sıraya göre dizilmiş belirli sayıda harflerin bütünüdür (TDK, 2019). Her dilde her sesin karşılığı olmayabilir ve öğrenci ne kadar uğraşsa da telaffuz edemeyebilir. Alfabe öğretimi sadece harflerin ses değerini bilmekle bitmez, belli bir süre sık tekrarları gerektirir. Yabancılar Türkçe öğrenirken genellikle i, ö, ü, ç, ğ, ş harflerini, Rusça öğrenirken de ts, ç, c, yumuşak işaret ve sert işareti yazmakta ve okumakta zorlanmaktadırlar. Yetişkinlerin bu sesleri çıkarması çocuklara göre daha güçtür. Bunun içindir ki alfabe öğretimini birkaç ders yerine daha uzun bir süre ayırmak lazımdır. Rusça kitapların alfabe öğretimine uzunca bir süre ayırmış olduğu aşikârdır. Türkçe kitaplar ise alfabe eğitiminden daha ziyade günlük konuşmayla başlamıştır. Öğrencilerin kelimeleri doğru bir şekilde telaffuz etmeleri için onlara iyi bir alfabe eğitimi verilmelidir.

4.4.5.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Alfabe Öğretimi

“Yeni Hitit 1” kitabında sadece 6. sayfada harflere yer verilmiştir. “Yeni Hitit I” yabancılar Türkçe öğretimi için belirlenen ilkelere uygun olarak alfabe öğretimi ile başlamaktadır. Bunun sebebi dünyada Latin harflerinin, eğitimli herkes tarafından biliniyor olması olabilir ancak kitapta yeterince telaffuza yer verilmemiştir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında ise alfabe A1 kitabının en son sayfasında yer almaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” Türkçe öğretimine cümleyle başlamıştır. Hece ve kelime söyleme ve yazma çalışmaları “Yazı” becerisi bölümünde verilmiştir. Kitabın 9. sayfasında “Dinleme” bölümünde kelimelerdeki eksik harflerin

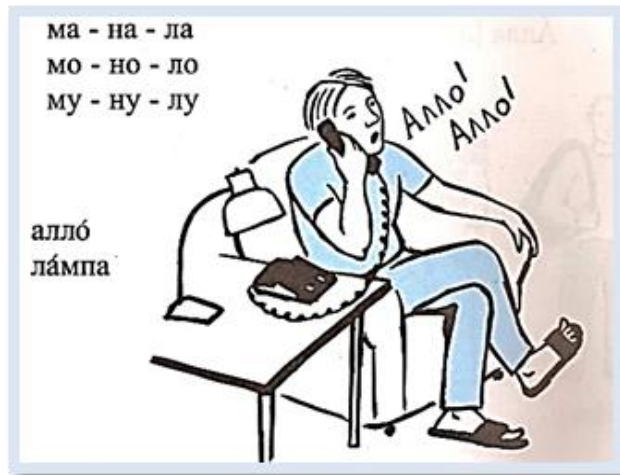
tamamlanması istenmektedir. 17. sayfada “Yazma” bölümünde bulmacadan kelime bulma alıştırmaları vardır.

Türkçede de bazı kelimelerin söylenişi ana dili konuşucularını bile zorlamaktadır. Örneğin, kâğıt, hâl gibi.. Rusça kitaplarda her ses, her hece ve her kelime seslendirilmektedir. Bunun içindir ki ses öğretimini önemsememek doğru değildir.

4.4.5.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Alfabe Öğretimi

“Poehali 1” kitabı, öğretmenlere önerilerle başlamaktadır. Kitabın 11. sayfasında Rus alfabesi vardır. 11-34 sayfalarda ses, hece ve kelimelerin telaffuzu öğretilmektedir. Fonetik 95. sayfaya kadar devam etmektedir. Kelimelerin içinde sesler gösterilerek öğrencilere öğretilmeye çalışılmıştır. Ev, okul, öğrenci, öğretmen, sınıf gibi sık kullanılan kelimeler ve meslek isimleri tekrar edilmiştir. Kitabın ilk sayfalarında her öğrencinin anlayabileceği uluslararası ödünç kelimeler kullanılmıştır.

“Doroga v Rossiyu 1” kitabı da alfabe ile başlar (s.3). Harfler önce hecelerle öğretilir sonra 14. sayfaya kadar harflerin kelimede öğretimine devam edilmiştir. 14. sayfada harflerin okunuşu verilmiştir (be ve ge gibi). 5. ünite 65. sayfaya kadar ses öğretimi yapılmış ve her ünitenin başında alfabe tekrar edilmiştir. Fonetik öğretimi kitabın sonuna kadar her üniteye vardır. “Doroga v Rossiyu 1” kitabında sesler hecelerle gösterilmiştir (Şekil 62). Metinlerde öğretilmek istenen yapılar tablolarla verilmiştir.

Şekil 63 : Doroga v Rossiyu 1, Sesler

4. 4.6. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarındaki Metinlerin

Konusu

Konu, metinlerde en çok üzerinde durulan olay, durum veya kavramlara denir. Dil öğretiminin araçları olan metinlerin konuları Avrupa Dil Pörföyünde belirlenmiştir. Yabancılar dil öğretiminde kullanılan okuma metinleri, o dilde hiç altyapısı olmayan bireyin karşısına çıktığı ve okuma metinleri, gerçek hayatla öğrenci arasındaki bağ olduğu için özellikle A1 ve A2 seviyesinde kurgu metinlerden oluşmaktadır. Bu metinler konularını genellikle günlük hayatta kullanılan konuşmalardan almaktadırlar. A1 Örneğin, A1 seviyesi için selamlaşma, kendini tanıtma, adres sorma, renkler, sayılar, hava durumu gibi pek çok konu işlenmektedir. İleri seviye metinlerde ise kurgu metinleri okumak çoğu zaman sıkıcı iken tanınmış yazarların eserlerini okumak öğrenciler için daha dikkat çekici olmaktadır.

Türkçe ve Rusça dil öğretim kitaplarındaki metinlerin konuları seçilirken seviyelere göre basit-kısa metinlerden uzun-karmaşık metinlere yani basitten zora doğru bir sıra izlendiği temel dil becerisini de harekete geçirecek esneklikte ve sürükleyicilikte olduğu v öğrencilerin yaşının dikkate alındığı söylenebilir.

Türkçe öğretim kitaplarında yer alan okuma metinleri genel bilgileri içeren bilgilendirici, öğretici metinlerdir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabı bu tür metinleri peşpeşe sıralamıştır. Yeni Hitit kitapları ise metin sayısı bakımından yoğundur. 3. “Yeni Hitit” ve “Poehali” kitaplarını karşılaştırdığımızda ortaya şu sonuç çıkmaktadır: Poehali 2. 1 kitabında 16 metin vardır. Kitap 166 sayfadır. “Yeni Hitit I” temel seviye ders kitabında 122 metin vardır. Metinlerin 29’u günlük hayatta kullandığımız ve karşılaştığımız metinler, metinlerin 15’i, kişisel hayatı konu alan metinler, 9’u anlatmaya dayalı metinler, 69’u bilgilendirici, bilimsel ve kanıtlayıcı metinlerdir. Türkçe kitaplar Rusça kitaplara göre daha fazla metin içermektedir. “Yeni Hitit I” kitapları metinlerinin, çeşitli olması, özgünlüğü, seviyeye uygunluğu, öğrencinin ilgi, amaç ve ihtiyacını karşılayan bir yapıda olmaları ve alıştırma-uygulama etkinlikleriyle biçimsel ve işlevsel yönleriyle genel olarak dil kitapları standartlarına uygundur. “Yeni Hitit” ders kitabının özelliği günlük konuşmaları ve güncel konuların hepsini içermesidir. A2 seviyesi kitabı bitiren yabancı bir öğrenci hemen her konuda rahatça

konusabilir. Genel olarak “Avrupa Dil Portföyü”ne uygun ünite temaları ve bu temalara uygun metinler seçilmiştir

4.4.6.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Metinlerin Konusu

Türkçe kitaplarda metinler temaya uygun seçilmiştir. Ancak birkaç metin ünitenin temasına uygun seçilmemiştir. Örneğin; “Bir Bilene Danış” isimli üniteye yer alan “Korku Yolu” (B1 Gazi TÖMER, s.50) adlı metin. Görüldüğü Gibi Değil isimli üniteye “Kitabın Hikâyesi” (B1 Gazi TÖMER, s.32), Dünyamız Tehdit Altında (B1 Gazi TÖMER, s.54).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1” kitabı 6 bölümden oluşmaktadır: “Merhaba” isimli ilk bölümün konusu kendini tanıtmak, tanışma, selamlaşma ve vedalaşmadır. Her bölümde 4’er metin bulunmaktadır. “Nerede? Ne Zaman? Nasıl?” isimli ikinci ünite “Hayat Nasıl Gidiyor” isimli iki paragraftan oluşan bir metinle başlamıştır. “Duygu” isimli bayan kendini, mesleğini ve günlük hayatını anlatmaktadır. Otopark, hastane gibi yerlerde geçen öğrenciler için faydalı diyaloglar vardır. Çok az Türkiye’yi ve Türk kültürünü anlatan metin vardır.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1” kitabında ilk üç kartta kişilerin isim, soyad, yaş, doğum yeri ülkesi, öğrenim durumu, telefon e-posta gibi bilgileri verilmiştir. Dördüncü metinde ise kişi kendini, evini ve çevresini tanıtmaktadır. Güncel konular işlenmiş, kütüphane kayıt ve yurt başvuru formunun nasıl doldurulması gerektiği gösterilmiştir. İlk bölümün diyalogla başlaması seviye açısından uygundur. Dinleme kısmıyla konular desteklenmiş ve tekrarlanmıştır. İlk bölümde konu çok fazla olduğu hâlde etkinlikler yetersizdir. Yedi bölümde öğretilmesi gereken konular bir bölüme sıkıştırılmıştır.

Tablo 72: “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” Kitabındaki Metinlerin Konuları

Metinlerin İsimleri	Metinlerin Konuları	Sayfa
Menemen	Menemen yemeğinin malzemeleri verilip tarifi yapılmıştır.	38
Anıtkabir Ziyareti (Diyalog)	Anıtkabir tanıtılmaktadır.	82
Kapadokya Yolu	Kapadokya Yolu Yazar Kapadokya yolculuğunu çok kısa anlatmaktadır.	90

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” kitabı “*Haberin Var mı?*” isimli I. ünitenin ilk metninde “*Haberler*” başlığı adı altında işitme “*Engelli Güreşçilerin Büyük Çabası*”, “*Türkiye El Ele*”, “*Bolu’da Trafik Kazası*” isimli üç habere yer verilmiştir. Bu kitabın konuları; haberler, hava durumu, çömlekçilik, ebru sanatı, evlilik hazırlığı, ilk askerî kadın pilot Sabiha Gökçen, Yedigöller bölgesidir. Bunların dışında günlük konuşmaları içermektedir. Türkiye ile ilgili olan metinlerin sayısı 6’dır.

Tablo 73: “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” Kitabındaki Metinlerin Konuları

Metinlerin İsimleri	Metinlerin Konuları	Sayfa
İhsan Oktay Anar’ın Son Kitabı Çıktı	Kitap hakkında çok kısa bir tanıtım yazısı	8
Sizlerle Gurur Duyuyoruz	Filenin Sultanları’nın 2012 yılında Avrupa Şampiyonasını kazanması anlatılmaktadır	17
Çömlekçilik Kursu	Yazar çömlekçilik kursuna gittiğini anlatmaktadır.	30
Sudaki Resimler	Ebru sanatı anlatılmaktadır	34
Küçük Bilim İnsanları	Bilim fuarından bahsedilmektedir.	40
En iyi Arkadaşım Evleniyor	Evlilik hazırlığı anlatılmaktadır.	52
Yıldız Kenter’in Oyunu	Yazar Yıldız Kenter’in oyununa gittiğinde yapılan bir şakayı anlatmaktadır	55
Görüntülü Telefon Konuşması	İstanbul’da okyan Zeynep ailesini ziyaret etmek için Ankara’ya gelirken kar yağışı sebebiyle yolda kalır ve ailesini görüntülü arar.	58
E-Posta Hesabım	Gazi Üniversitesi sayfasına üye olma anlatılmaktadır.	66
Kazan Doğurdu	Nasrettin Hoca’nın kazan fıkrası anlatılmaktadır.	68
Sabiha Gökçen	Dünyada ve Türkiye’de ilk kadın pilot Sabiha Gökçen anlatılmaktadır.	76
Uzun Ömrün Sırları	Uzun yaşayan aydınların yeme alışkanlığı hakkında bilgi verilmektedir	80
Üniversiteye İlk Adım	Metinde Kemal’in üniversiteye başladığı ilk günde duyduğu heyecan anlatılmaktadır	84
Yedigöller	Bolu’daki Yedigöller Millî Parkı tanıtılmaktadır.	88

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” (B1) kitabındaki temalarla metinlerin hepsinin içerikleri aynı değildir. “*Göründüğü Gibi Değil*” bölümünde yer alan “*Batıl İnançlar*”, *Kitabın Hikâyesi*” metinleri; “*Bir Bilene Danışalım*” bölümünde yer alan “*Korku Yolu*”

isimli metin; *Geçmişten Geleceğe*” bölümündeki “*Şikâyetim Var*”, *Eleman Aranıyor*”, “*Hayatım Tiyatro*” metinlerinin temayla alakası yoktur. Bu kitapta yer alan metinlerde merak unsuru yoktur. Daha çok güncel ve faydalı konular işlenmekle birlikte, hikâye türüne yeterince yer verilmemiştir. Hikâyesi anlatılan kişiler sıradan insanlardır. “*Bir Başarı Öyküsü*” isimli hikâyede fakir bir kızın üniversiteyi başarıyla bitirmesi ve bir şirkette çalışmaya başlaması anlatılmaktadır. Bir kişinin üniversiteyi bitirip bir iş yerinde çalışmasında bir fevkaladelik yoktur. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” B1 seviyesi kitabında yer alan “*Batıl İnançlar*” isimli okuma metninde batıl inançlar anlatılırken Türklerin de batıl inanışlarına yer verilebilirdi. “*Hava Durumu*” isimli metinde Karadeniz, Marmara ve Ege bölgelerinin hava durumundan bahsedilmektedir (s.12). 1. Bölüm 4. metinde yer alan “*Filenin Sultanları*” isimli Türk Millî Bayan Voleybol Takımı’yla ilgili haberi “İrem Yıldız” isimli köşe yazarı anlatmaktadır. 2. bölüm 4. metin Türk ebru sanatıyla ilgilidir. “*Durma, Keşfet!*” İsimli 3. ünite “*Gezelim, Görelim*” isimli 3. metinde Adıyaman Nemrut Dağı’na yapılan bir gezinin programı verilmiştir (s.48). Aynı metnin konuşma kısmında Beypazarı hakkında bir diyalog vardır. “Dinleme” kısmında ise Yıldız Kenter’den bahsedilmektedir. Hitit kitabında ise Yıldız Kenter’in otobiyografisi vardır. “*Hayatı Öğreniyoruz*” isimli ünitenin 4. bölümünün anlama kısmı C’de 6 film afişinden 5’i ünlü Türk filmlerine aittir (*Fetih 1453, Eyvah Eyvah, Kabadayı, Selvi Boylum Al Yazmalım, Konak*). Yine 4. bölümde yazma kısmında “*Nasrettin Hoca’nın Kazan Doğurdu*” fıkrasına ve Neşet Ertaş’ın 8 cümleden oluşan kısa hayat hikâyesine yer verilmiştir. “Okuyalım, Öğrenelim” isimli 5. bölüm 1. metin “*Sabiha Gökçen*”i ve 4. metin “*Yedigöller*”i anlatmaktadır. Aynı metnin konuşma kısmı A’da *Safranbolu* ile ilgili bir diyalog vardır ve B’de Maraş dondurması geçmektedir. Ramazan Bayramından bahsedilmesi İslam kültürünü tanıtmaya açısından olumludur.

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe (B1) Kitabı Ç alıştırmaları (s.49):

Ç)Aşağıdaki paragraflara uygun başlıklar koyunuz.

Ç) Aşağıdaki paragraflara uygun başlıklar koyunuz.

"Artık kitaplar bilgisayardan okunuyor, kitap kokusuna hasretiz!" demeyin. Bilgisayarınızı açın ve kitabınızı okumaya başlayın. Bu arada odaya bir tutam "kitap kokusu" sıkmayı da unutmayın! Evet, yanlış duymadınız. Ünlü bir firma kitap kokulu parfümü geçen hafta piyasaya sundu. Bir haftada parfüm siparişlerinde hayli yüksek bir orana ulaştıklarını söyleyen yetkililer, en çok talebin kitabevlerinden geldiğini belirttiler.

Şekil 64 : Yazma, Ç Alıştırma Alıştırması

Metinde geçen “bir tutam “kitap kokusu” yanlış bir kullanımdır. Tutam, halk dilinde “bir avuçluk”, “deste” anlamlarında kullanılmaktadır. TDK sözlükteki anlamı ise “avuç içi ve parmak ucuyla tutulabilen miktar”dır. “Tutam” otlar ve baharatlar için kullanılır. Örnek: bir tutam ot. “Bir fiske tuz” yerine nadiren “bir tutam tuz” kullanılır. Barış Manço “Nane Limon Kabuğu” şarkısında şöyle demektedir: “Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın bir tutam zencefil aman”. Ünlü bir film Türkçeye “Bir Tutam Cennet” adıyla çevrilmiş (a little bit of heaven) olsa da bu doğru bir kullanım değildir (Şekil 64).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1” kitabında “*Bir Bilene Danışalım*” isimli derste yer alan “konuşma” bölümünde kültürümüzün ve coğrafyamızın öğelerinden yağlı güreşten, Mevlana’yı Anma Etkinlikleri’nden ve Peri Bacaları’ndan bahsedilmektedir. Metnin içeriği ile görseller uyumludur (s.52).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” B1 kitabında Gazi Yaşargil (Sinir cerrahı), Oktay Sinanoğlu (Biyolog) gibi bilim adamlarının kısacık biyografilerine ve “Yeteneklerini Keşfet!” isimli teknoloji ve Cahit Arf’tan bahseden “Ekonomi Gündemi” isimli yatırımdan bahseden metinlere ve Gazi Yaşargil (Sinir cerrahı), Oktay Sinanoğlu

(Biyolog) gibi bilim adamlarının kısacık biyografilerine yer verilmiştir. Bu kişilerin biyografileri tema bakımından “*Hayatı Okuyoruz*” ünitesine uygun değildir. Beyninde tümör olan bir hastanın hikâyesinden sonra verilmiş olsa ya da “Biyografi” başlığı altında bu metinler verilseydi daha ilgi çekici olabilirdi. Bu üniteye yer alan diğer metinler ünitenin başlığına uygun metinlerdir (*Stresle Baş Etmenin yolları*, *Bir Kilimi Okumak*). “*Hayatı Okuyoruz*” başlığı sadece altında burçlar, kahve falı, motifler ve halı desenlerinin neler ifade ettiğini anlatan metinler olsaydı, daha anlamlı olurdu.

B1 kitabında verilen iki film afişinden biri *Matriks* (yazma bölümünde), diğeri *Yüzüklerin Efendisi* filmine aittir (Konuşma bölümünde). Bu filmler seçilirken biri dünya sinemasından diğeri de Yeşil Çam’dan seçilebilirdi.

Tablo 74: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3 (B1) Kitabındaki Metinlerin Konuları

1. Bölüm Göründüğü Gibi Değil	Konular	2. Bölüm Hayatı Okuyoruz	Konular
<i>Ünlü Olmak Çok Kolay</i> (Sohbet)	Ünlü olmanın zorluğu anlatılmaktadır.	<i>Stresle Baş Etmenin Yolları</i> (makale-bilgilendirici)	Stresten kurtulmanın yolları anlatılmaktadır.
<i>Sanal Âlem</i> (Bilgilendirici)	Sanal âlemin yarar ve zararlarından bahsetmektedir.	<i>Yeteneklerini Keşfet</i> (haber)	Günümüzde okulların genç çocuklara mucit olma şansını verdiği anlatılmaktadır.
<i>Kitabın Hikâyesi</i> (makale- bilgilendirici)	Kitabın tarihçesinden bahsedilmektedir.	<i>Bir Kilimi Okumak</i> (Makalebilgilendirici)	Kilimlerdeki figürlerin anlamları anlatılmaktadır.
<i>Batıl İnanç</i> (Makale-bilgilendirici)	Birkaç batıl inanç anlatılmaktadır.	<i>Ekonomi Gündemi</i> (makale-bilgilendirici)	Doğru zamanda doğru yatırım yapmak konusunda bilgi verilmektedir.
3. Bölüm Bir Bilene Danışalım	Konular	4. Bölüm Geçmişten Geleceğe	Konular
<i>Bir Başarı Öyküsü</i> (Hikâye)	Deniz isimli bir fakir bir kızın başarısından söz edilmektedir.	<i>Yunus Emre'ye Mektup</i> (Mektup tarzında kısa biyografi)	Yunus Emre anlatılmaktadır.
<i>Kahve ve Kitap</i> (Tanıtıcı reklam metni)	Kitap kafenin reklamı yapılmaktadır.	<i>Şikâyetim Var</i> (mektup)	Otelle ilgili şikâyetleri anlatılmaktadır.

<i>Korku Yolu</i> (Tanıtıcı, gezi yazısı)	Bolivya’da Yungos Bölgesinden La Paz giderken kullanılan yüksek, dar ve tehlikeli bir yol anlatılmaktadır.	<i>Eleman Aranıyor</i> (tanıtım- eleştiri)	Yazar kendi tanıtıyor ve aynı zamanda ilanlardan bahsetmektedir.
<i>Dünyamız Tehdit Altında</i> (Makale- bilgilendirici)	Küresel ısınmadan bahsetmektedir.	<i>Hayatım Tiyatro</i> (biyografi)	Bi tiyatrocunun hayatı anlatılmaktadır.
5. Bölüm Hikâyeler ve Hayatımız	Konular		
<i>Zümrüdüanka Kuşu</i> (Masal)	Kuşların Simurgu arayışı anlatılmaktadır.		
<i>Tuz Masalı</i> (Masal)	Babasını tuz kadar seven akıllı prensin babası tarafından öldürülmek istenmesi anlatılmaktadır.		
<i>Narkissos ya da Nergis</i> (Efsane)	Kendini beğenmiş Narsis’in hazin sonu anlatılmaktadır.		
<i>Bilim Kurgunun Kıyılarında: Fahrenheit 451</i>	Romanın eleştirisi yapılmıştır.		
6. Bölüm Göründüğü Gibi Değil	Konular	7. Bölüm Hayatı Okuyoruz	Konular
<i>Ünlü Olmak Çok Kolay</i> (Sohbet)	Ünlü olmanın zorluğu anlatılmaktadır.	<i>Stresle Baş Etmenin Yolları</i> (makale- bilgilendirici)	Stresten kurtulmanın yolları anlatılmaktadır
<i>Sanal Âlem</i> (Bilgilendirici)	Sanal âlemin yarar ve zararlarından bahsetmektedir.	<i>Yeteneklerini Keşfet</i> (haber)	Günümüzde okulların genç çocuklara mucit olma şansını verdiği anlatılmaktadır
<i>Kitabın Hikâyesi</i> (Makale- bilgilendirici)	Kitabın tarihçesinden bahsedilmektedir.	<i>Bir Kilimi Okumak</i> (Makale- bilgilendirici)	Kilimlerdeki figürlerin anlamları anlatılmaktadır.

<i>Batıl İnanç</i> (Makale- bilgilendirici)	Birkaç batıl inanç anlatılmaktadır.	<i>Ekonomi Gündemi</i> (makale- bilgilendirici)	Doğru zamanda doğru yatırım yapmak konusunda bilgi verilmektedir.
8. Bölüm Bir Bilene Danışalım	Konular	9. Bölüm Geçmişten Geleceğe	Konular
<i>Bir Başarı Öyküsü</i> (Hikâye)	Deniz isimli bir fakir bir kızın başarısından söz edilmektedir.	<i>Yunus Emre'ye</i> <i>Mektup</i> (Mektup tarzında kısa biyografi)	Yunus Emre anlatılmaktadır.
<i>Kahve ve Kitap</i> (Tanıtıcı reklam metni)	Kitap kafenin reklamı yapılmaktadır.	<i>Şikâyetim Var</i> (mektup)	Otelle ilgili şikâyetleri anlatmaktadır.
<i>Korku Yolu</i> (Tanıtıcı, gezi yazısı)	Bolivya'da Yungos Bölgesinden La Paz giderken kullanılan yüksek, dar ve tehlikeli bir yol anlatılmaktadır.	<i>Eleman Aranıyor</i> (tanıtım- eleştiri)	Yazar kendi tanıtıyor ve aynı zamanda ilnlardan bahsetmektedir.
<i>Dünyamız Tehdit Altında</i> (makale- bilgilendirici)	Küresel ısınmadan bahsetmektedir.	<i>Hayatım Tiyatro</i> (biyografi)	Bir tiyatrocunun hayatı anlatılmaktadır.
10. Bölüm Hikâyeler ve Hayatımız	Konular		
<i>Zümrüdüanka Kuşu</i> (Masal)	Kuşların Simurgu arayışı anlatılmaktadır.		
<i>Tuz Masalı</i> (Masal)	Babasını tuz kadar seven akıllı prensin babası tarafından öldürölmek istenmesi anlatılmaktadır.	<i>Tuz Masalı</i> (masal)	Babasını tuz kadar seven akıllı prensin babası tarafından öldürölmek istenmesi anlatılmaktadır.
<i>Narkissos ya da Nergis</i> (Efsane)	Kendini beğenmiş Narsis'in hazin sonu anlatılmaktadır.		
<i>Bilim Kurgunun</i> <i>Kıyılarında: Fahrenheit</i> <i>451</i>	“Fahrenheit 451” Romanın eleştirisi yapılmıştır.		

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” B1 kitabında yer alan konular ise şunlardır: Stresle baş etmenin yolları, buluşlar, ünlü olmak, sanal âlem, batıl inanç, eğitim, kitap, küresel ısınma, ekonomi gibi güncel ve evrensel konular, Zümrüd-ü Anka Kuşu, Tuz Masalı, Nergis gibi dünya edebiyatından örnekler; Prof. Dr. Gazi Yaşargil, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Cahit Arf gibi ünlü bilim adamları, Yunus Emre, Mevlânâ Celaleddin Rumî ve Nasrettin Hoca edebiyatımızda ve fikir hayatımızda dünya çapında ünlenmiş büyüklerimiz; kilim desenlerinin anlamıdır.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” B2 kitabındaki ünitelerin adları şöyledir: *Uzmanına Sor, Ne Yapmalı? Kültür ve Sanat, Bilimden Dünyamıza, Sanattan Bilime. “Güzel Sanatlar”,* Bu ünitedeki metinlerin adları ise şöyledir: *“Faydalı ve Zararlı Genetiği Değiştirilmiş Organizma”, “Arkeoloji”, “Üstün Zekâlıları Eğitimi”, “Okul Öncesi Eğitimi Önemi”, “Yeni Bir Başlangıç” (Öz geçmiş), “Derinlerin Hâkimi” (Köpek Balığı), “Hayat Kurtaran Köpeklerin Öyküsü” (Köpeklerin eğitimiyle ilgili), “Karagöz ve Hacivat”, “Don Kişot ve Yardımcısı”, “Depremle Yaşamak”, “Küresel Kirlenme”, “Simülasyon ve Tıp”, “Işıklı Yazı”.*

Tablo 75: Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4 (B 2) Kitabındaki Metinlerin Konuları

Bölümler	Metin İsimleri	Metinlerin Konuları	Sayfa
1. Bölüm Uzmanına Sor	Güzel Sanatlar (Makale)	Sanat nedir? Sanatçı kimdir? Sanat Dalları nelerdir?	6
	Faydalı ve Zararlı (Makale)	GDO nedir? Genlere müdahale etmenin yararları ve zararları	10
	Arkeoloji (makale)	Arkeoloji nedir? Nasıl araştırma yapar?	14
	Üstün Zekâlıların Eğitimi (Makale)	Çoklu zekâ kuramı, Sovyetler Birliği’nde üstün zekâlıların eğitimi, üstün zekâlıların özel eğitim metotları	18
2. Bölüm Ne Yapmalı	Doğru Mesleği Seçmek(bilgilendirici)	Avukatlık ve biyologluk meslekleri ve tarihleri hakkında bilgi verilmektedir.	.22
	Yeni Bir Başlangıç (Öz geçmiş)	Öz geçmiş nasıl yazılır? Örneklerle gösteriliyor.	28
	İletişim Kurmak	İletişim kurmanın tarihî gelişimi, yüzyüze iletişim ve iletişim kurma i anlatılıyor.	32
	Derinlerin Hâkimi	Köpek balıkları ve insanlara saldırıları hakkında bilgi verilmektedir.	38
3. Bölüm	Ankara’da Kültür Sanat	Aslında bu bir metin değildir. Ankara’daki	42

		sanatsal etkinliklerin bir listesidir.	
	Söyleşi: Sanat Durağı	Erdem Dağıstan’la söyleşi.	
	Her Yazar Kendini mi Yazar? (Tanıtıcı bir yazı)	Muzaffer İzgü ve onun “Zıkkımın Kökü” romanından bahsedilmektedir.	54
	<u>Nuri Bilge Ceylan</u> (Tanıtıcı, bilgilendirici bir metin)	Yönetmen ve doğa fotoğrafçısı Nuri Bilge Ceyhan’ın sanat hayatı ve “Bir Zamanlar Anadolu’da” filminin tanıtımı yapılmaktadır.	60
4.Bölüm Bilimden Dünyamıza	<u>Bilime Adanmış Bir Ömür</u> (Biyografi)	Matematik dehası Cahit Arf anlatılmaktadır.	68
	<u>Eskici (Hikâye)</u> <u>Refik Halid</u>	Vatan hasreti çeken aylarca konuşmayan Türkçe konuşan eskiciyi gördüğünde dayanamayıp konuşan küçük bir çocuk anlatılmaktadır.	72
	<u>Karagöz ve Hacivat</u> (Tanıtıcı bilgilendirici bir metin)	Karagöz ve Hacivat orta oyunu hakkında bilgi verilmektedir ve aynı zamanda Karagöz ve Hacivat’ın diyaloglarından örnek verilmiştir.	76
	Don Kişot ve Yardımcısı (tanıtıcı)	Donkişot romanı ve onun kahramanı Don Kişot hakkında bilgi verilmektedir.	80
5.Bölüm Sanattan Bilime	Depremle Yaşamak (Makale)	Depremden en az etkilenmek için alınacak tedbirlerden bahsetmektedir.	84
	Işıkla Yazı Yazan Sanatçı (denem tarzında bilgilendirici metin)	Fotoğrafçılık sanatı hakkında bilgi verilmektedir.	92
	Simülasyon ve Tıp (Makale)	Simülasyonun tarihçesi ve tıpta kullanımı anlatılmaktadır.	96
	Elektronik Eşyalarımızın Ömrü Ne Kadar? (Sohbet)	Ev aletlerinin kullanımından bahsedilmektedir.	100

Yazan Sanatçı” (Fotoğrafçılık) hakkında bilgilendirici metinlerdir. “Doğru Mesleği Seçmek”, “İletişim Kurmak” isimli metinler deneme türü metinlerdir. “Ankara’da Kültür Sanat” etkinlik programı, “Sanat Durağı” (sanatla ilgili) söyleşi, “Her Yazar Kendini mi Yazar?”

(Muzaffer İzgü), “*Bilime Adanmış Bir Ömür*” (Cahit Arf) biyografi ve “Eskici” hikâye türünde metinlerdir. Türkiye’yi, Türk yazarlarını ve edebiyatını konu alan metinlerin sayısı 7’dir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” C1 seviyesi kitabı da B2 kitabının devamı şeklindedir. Kitap 5 ünite ve her üniteye dört metinden oluşmaktadır. Bu ünitelerin isimleri şöyledir: *Kültür ve Sanat, Sağlığım, Farkında mısınız? Edebiyat Dünyasından ve Kim Haklı?*. Bu üniteler, temaya göre isimlendirilmekle birlikte metinlerin hepsi temayla ilgili değildir. “*Bilim Kültür ve Sanat*” isimli ilk üniteye “*Gel Zaman Git Zaman*” isimli metin ve “*Sağlığım*” isimli üniteye “*Nüfus Patlaması*” isimli metin sağlıkla alakalı değildir. C1 seviyesi kitabı 110 sayfadır ve metinler B2 kitabından biraz daha ağırdır.

“*Türk Mimarisinin Işığı*”, *Birlikte Eğleniyoruz*” (Nevruz, Domates Festivali, Pulian Manda Festivali, Gerevol Festivali, Geleneksel Maymunlar Festivali), “*Hıdırellez Şenliği*” (konuşma metni), “*Venedik Karnavalı*” (yazma metni), “*Dünüyle Bugünüyle Dans ve Halk Oyunları*”, “*Kılıç Kalkan Oyunu*”, “*Mevlevilikte Sema*”, “*Genetik Şifre*”, “*Gelişen Dünyanın Değişen Hastalıkları*”, “*Nüfus Patlaması*”, “*Parmaklarınızın Ucunda Bir Dünya*” (akıllı ev), “*Obezite*”, “*Bunları Duydunuz mu?*”, “*Rüya*”, metinleri bilgilendirici açıklayıcı makale türünde yazılmış metinlerdir. “*Gel Zaman Git Zaman*”, “*Tükettikçe Tükenen İnsanlık*”, “*Karşı Cinsi Anlama Kılavuzu*”, “*Şiir Ülkesinin Mısralarında Gezinti*”, “*İnsanlığın Sınavı*”, “*Hırsız*”, “*Mecazlarla Örülen Dünya*”, deneme türünde; “*Sarı Çizmeli Mehmet Ağa*”, “*Cebeci İstasyonu ve Sen*”, “*Arkadaşım Badem Ağacı*”, “*Şiirdir Gözyaşı*”, “*Ah Şu Gençlik*” şiir türünde; “*Beyaz Gemi*” roman, *Küçük Kara Balık*”, hikâye türünde yazılmış metinlerdir. B2 düzeyinde tek bir şiir varken C2 seviyesinde beş şiir yer almaktadır. Şiiri anlamak diğer türlere göre daha zordur.

“Yeni Hitit I” de yabancılar Türkçe öğretimi temel seviyesi için gerekli olan konular işlenmiştir. “Yeni Hitit I”ın üçüncü ve dördüncü kurları daha uzun ve karmaşık metinlerden oluşmuştur. Metinlerin seviyeye göre gereğinden basit veya zor olması öğrencide bıkkınlık yaratır. Temel seviyenin sonunda öğrencilerin artık kendilerini basit cümlelerle ifade etmesi, basit cümleleri anlaması karşılıklı konuşmayı içeren metinleri iletişim kurarken kullanması ve belli bir konuyu, basit ifadelerle anlatabilmesi beklenir.

Tablo 76: “Gazi yabancılar İçin Türkçe 5 C1” Kitabındaki Metinlerin Konuları

Temalar	Metinlerin İsimleri	Metinlerin Konuları	Sayfa
Kültür ve Sanat	Türk Mimarisinin Işığı	Mimar Sinan’ın biyografisi inşa ettiği şaheserleri anlatılmaktadır.	4
	Mostar Köprüsü	Mimar Sinan’ın öğrencisi Mimar Hayruddin tarafından yapılan Mostar köprüsü tanıtılmaktadır.	7
	Gel Zaman Git Zaman	Zaman kavramı ve zamanın tekrar yaşanılmayacağı üzerinde durulmuştur.	8
	Birlikte Eğleniyoruz	Nevruz, Domates Festivali, Pulian Manda Festivali, Gerewol Festivali, Geleneksel Maymunlar Festivali anlatılmaktadır.	12
	Hıdırellez Şenliği	Metinde Hıdırellez’in ne zaman kutlandığı, ismini nereden aldığı, Hıdırellez adetlerinden bahsedilmektedir.	16
	Dünyüyle Bugünüyle Halk Oyunları	Türkiye’de dans kültürünün doğuşundan ve gelişmesinden bahsedilmektedir.	20
Sağlık	Genetik Şifre	Metinde genetik şifrenin ne olduğu anlatılmaktadır.	29
	Gelişen Dünyanın Değişen Hastalıkları	Hastalıkların zamana göre değiştiği ve insanlarda belirli yaş aralıklarında bazı hastalıkların daha çok görüldüğü anlatılmaktadır.	30
	Ayakkabı İçin Klima	Buluşun açıklaması yapılmıştır.	42
	Nüfus Patlaması	Dünyada Sanayi Devrimi ile nüfusun artması ve nüfus artışının sebep olacağı felaketten bahsedilmektedir.	46
Farkında mısınız?	Tükettikçe Tükenen İnsanlık	Tüketimin tanımı yapıldıktan sonra insanoğlunun israf içinde olduğu, görüntüye önem verdiği ama içtenlik, hoşgörü ve samimiyetin ortadan kalktığı anlatılmaktadır.	52
	Karşı Cinsi Anlama Kılavuzu	Metinde kadın ve erkeklerin farklı düşündükleri farklı şeylere önem verdikleri ve kadınların daha duygusal; erkeklerin ise daha sistematik olduğu anlatılmaktadır.	54
	Parmaklarınızın Ucunda Bir Dünya	Metinde akıllı evler anlatılmaktadır.	58
	Bunları Duydunuz mu?	Teknolojinin iyi yönleri olduğu gibi kötü yönleri de vardır. Teknoloji Çernobil faciasında olduğu gibi insanın ve doğanın felaketi olabilir.	70
Edebiyat Dünyasından	Şiir Ülkesinin Mısralarında Gezinti	Metin şiirin ne olduğunu açıklamaktadır.	76
	Beyaz Gemi (Cengiz Aytmatov)	Babasının dönüşünü hayla eden teyzesi ve büyükbabasıyla yaşayan küçük bir çocuğun hazin öyküsüdür.	78
	Küçük Kara Balık (Samed Behrengi)	Bir avuç suda ömrünü tüketmek istemeyen cesur bir balığın öyküsüdür.	82
Kim Hakkı	Rüya	Rüyaların insanların hayatındaki yeri anlatılmıştır.	98
	İnsanlığın Sınavı	Değişen dünyada değişen insanlık anlatılmaktadır.	102
	Hırsız	Yazar bir hırsızın bir eve girişini anlatıp kendini hırsızla karşılaştırmıştır	106
	Mecazlarla Örülen Dil	Metinde deyimlerin, kalıp sözlerin ve kelimelerin mecazî manaları üzerinde durulurken bazı kelimelerin birçok anlamı da verilmiştir.	110

“Yeni Hitit 1” ders kitabında diyalog metinleri ve günlük hayatta kullanılan metinler daha yoğunlukta bulunmaktadır. Yabancılar Türkçe öğretiminde özellikle başlangıç seviyesinde iletişim ve ihtiyaca yönelik metinler seçilmiştir. İkinci kuru oluşturan dört, beş ve altıncı üniteler ise diyalogların çokluğunun yanı sıra daha zor olan metinlere geçiş özelliği gösterir. Üçüncü kuru oluşturan yedi, sekiz ve dokuzuncu ünitelerde bilgilendirici ve bilimsel metinler ağırlıktadır. Bunların yanı sıra kişisel hayatı konu alan ve az da olsa günlük hayatta kullandığımız ve karşılaştığımız metinlere de rastlamak mümkündür.

“Yeni Hitit 1” kitabında ilk üniteye daha ziyade diyaloglara yer verilmiştir: “*Tanışma (Diyalog), Nerede (Diyalog), Manavda, Tabela, Hadi Tanışalım*”. Diyalogların bu ilk üniteye çokça bulunmasının sebebi, işlenen konuların en iyi diyalogla anlatılacak olmasındandır. İşlenen konular yabancı bir dili öğrenen öğrencinin bilmesi gereken konulardır. “Yeni Hitit 1” kitabında “*Günlük Hayat*” isimli ikinci üniteye; “*Ne yapıyorsunuz?*”, “*Nereden Nereye?*” ve “*Saatler*” adlı üç bölüm bulunmaktadır. Öğrencinin, günlük hayatta karşısına çıkacak ve kullanmak isteyebileceği metin türlerinde metinler okuması, Türkçeyi günlük hayatta rahatlıkla kullanmasını sağlar. İşlenen metin konuları ise çeşitli uğraşlar, eylemler, meslekler, çeşitli ülkeler ve sınıfta yapılabilecek faaliyetler. “5N 1K” soruları-cevapları, radyo spikeri (Dj) konuşması, hobiler, saat-zaman kavramları ve program oluşturma, tv programı örneğinden oluşmaktadır. “Yeni Hitit 1” ders kitabında 122 metin vardır. Metinlerin 29’u günlük hayatta kullandığımız ve karşılaştığımız metinler, metinlerin 15’i, kişisel hayatı konu alan metinler, 9’u anlatmaya dayalı metinler, 69’u bilgilendirici ve bilimsel metinlerdir. Türkiye’yi ve Türk kültürünü konu olarak alan metinler azdır.

“Yeni Hitit 1” kitabında 1. Üniteye yer alan okuma metinlerinden “Pazartesi Sendromu” hariç çoğu kurmaca metinlerdir: Gençler İşsizlikten, Patronlar İşçisizlikten, Öz Geçmiş Hazırlama, İşkolik Olabilir misiniz?, Ne Yapmam Gerek? Rahmi Koç’tan Konferans, Rüya, Meslekler, Gerçekten Rüya mı?. 2. Üniteye (Şimdi Spor Zamanı) yer alan metinlerden “Kadın Fanatikler” hariç hepsi kurmaca metindir.

Tablo 77: Yeni Hitit 1 Kitabındaki Metinlerin Konuları

Temalar	Metinlerin İsimleri	Metinlerin Konuları	Sayfa
Birinci Ünite Merhaba		Metin yok, Diyaloglar var.	
İkinci Ünite Günlük Hayat	Farklı Ülkelerde	Japonya, Rio ve Moskova’da yaşayan farklı kişiler tanıtılmaktadır	22
	<u>Şehir Uyanıyor</u>	İstanbul’un Sesi Radyosu’ndan güne başlayış anlatılmaktadır.	24
	Hobiler	Metnin kahramanı doktor günlük hayatta yorulduğu için hobilerinin onu rahatlattığını anlatmaktadır	26
Üçüncü Ünite Yakın Çevremiz	Aile Fotoğrafı	Seçil isimli kız ailesini tanıtmaktadır.	32
	Arkadaşım Emre	Emre ailesi hobileriyle tanıtılmaktadır.	35
	Köyde ve Şehirde Hayat	Köyde yaşayan Salih Demirkan ve şehirde yaşayan Selin Akman tanıtılmaktadır.	39
	Başkentler	Madrid, Kahire, Londra, Singapur ve Paris anlatılmaktadır.	40
	<u>İstanbul</u>	Kısaca İstanbul tanıtılmaktadır	42
Dördüncü Ünite Zaman Geçiyor	<u>Yıldız Kenter</u>	Yıldız Kenter’in biyografisi anlatılmaktadır.	48
	Ben Çocukken	Yazar kendi çocukluğu ile şimdiki çocukların çocukluğunu karşılaştırmaktadır.	52
	Geçmişten Günümüze	Yazar şimdi evlerde kullanılan elektrikli ev eşyalarının onun çocukluğunda olmadığından bahsetmektedir.	53
	Anneannemin Fotoğraf Albümü	Metinde yazar anneannesini ve onun fotoğraf albümünü anlatmaktadır.	54
Beşinci Ünite Afiyet Olsun	Nasıl Alışveriş Yapıyoruz?	Marketten, İnternette, kredi kartıyla ve peşin alışveriş yapmaktan bahsedilmektedir.	63
	Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız	Metinde Çin, İtalyan, Fransız ve Arap mutfaklarının özellikleri anlatılmaktadır.	64
Altıncı Ünite Bürokrasi Her Yerde	Türkiye’de İlk Günlerim	Yabancı bir ülkede banka işlemleri ve abonelik işlemlerini yapmanın zorluğundan bahsedilmektedir.	68
	Trafik Kazası	Yazar işe giderken kendine çarpan şoförle arasında geçenleri anlatmaktadır.	72
	İki Film İki Roman	“Sürgündeki Prenses”, “Vadideki Zambak” romanları ve “Damdaki Kemancı”, “Yatağımdaki Düşman” filmleri tanıtılmaktadır.	79
Yedinci Ünite Gelecekte Bir Gün gelecek	Kim Ne Yapacak?	Moda Tasarımcısı Duygu Hanım, Murat Bey ve Öğrenci Ender’in ne yapacakları anlatılmaktadır	82
	Düğün Hazırlığı (Dinleme)	Selin’in düğün öncesi yapacakları özetlenmiştir.	83
	Bebegimiz Olacak	Hamile bayan ve eşi çocuklarıyla ilgili hayaller kurmaktadırlar.	84
	Falcıda (Dinleme)	Falcının Ayten’in aşk hayatı ile ilgili yorumları metinde anlatılmaktadır.	85
	İdoller, Hevesler	Farklı Kişilerin hayallerine yer verilmiştir.	86
	Burçlar	Metinde günlük burç yorumları verilmiştir.	87

	Kampta	Yazar arkadaşlarıyla yaptığı dağ kampından bahsetmektedir.	91
Sekizinci Ünite Rivayet Odur ki	Nergis	Peri kızı Eko'nun Avcı Narkissos'a olan karşılıksız aşkı anlatılmaktadır.	93
	Ah Tamara!	Akdamar Adası'nda yaşayan papazın kızı Tamara ve köylü delikanlısının aşkı anlatılmaktadır.	95
	<u>Kapadokya</u>	Kapadokya bölgesindeki peri bacalarının meydana gelişi anlatılmaktadır.	100
	<u>Bir Kent</u>	Metinde Balıkesir ve Kuş Cenneti anlatılmaktadır.	101
Dokuzuncu Ünite Farklı Dünyalarda	Çok Kültürlü Bir Dünya	Eskimolar, Bedeviler, Afrikalılar ve Tibetliler anlatılmaktadır.	104
	Dünyada Yılbaşı Kutlamaları	Dünyada ve Türkiye'de yılbaşı kutlamaları anlatılmaktadır.	107
	Erkek Dadılar	Dadılığın eskiden kadın mesleği olduğu şimdi ise erkeklerin de dadı olduğu anlatılmaktadır.	109
	Kadınlar ve Erkekler	Metinde kadınların ve erkeklerin hem ayrı kalamadığından hem de sık sık tartıştıklarından doğalarının farklı olduğundan bahsetmektedir.	111
Onuncu Ünite Medya	Haber mi İnsan Mı?	Metinde Oregon Journal Muhabiri William T. Murphy işine giderken bir intihar olayını görüntülemek adına adama engel olmadığı, insan mı haber mi tartışmasına ise herkesin farklı cevaplar verdiği anlatılmaktadır.	120
	Dünya Umurunda Değil	Metinde çocukların televizyon karşısında her şeyden soyutlanarak sürekli yemek yedikleri anlatılmaktadır.	122
On birinci Ünite Sağlıklı Yaşam	Doğal Maskeler	Metinde daha sağlıklı bir cilt için birkaç maske tarifi verilmiştir.	130
	Spor Yapalım	İnsanların hareketsizlik yüzünden günlük işleri de yapamadığından bahsedilmektedir.	131
On ikinci Ünite Yolculuk	Stressiz Bir Tatil	Metinde pahalı bir tatilin iyi bir tatil olmadığı ve dinlenebilmek için iyi bir plan yapılmasının gerekliliğinden bahsedilmektedir.	143
	Gemi Seyahati	Gemi seyahatinin aktivitelerinin bol eğlenceli ve dinlendirici olduğundan bahsedilmektedir.	144
	Stressiz Bir Tatil	Metinde yazar hem tatil yapmak hem de fotoğraf çekmek için gittiği İspanya'yı anlatmaktadır.	148
	Tatil Sonrası	Metinde tatil biterken son gün stresiyle nasıl baş edileceği anlatılmaktadır.	150

“Yeni Hitit 1” kitabında “Afiyet Olsun” adlı beşinci ünite “*Bir Şey Lazım mı?*”, “*Gıda Alışverişinde?*”, Ne alırsınız, Nasıl Alışveriş Yapıyoruz? “*Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız*”, “*Kaliteli Bir Hayat*” olmak üzere altı bölüm bulunmaktadır. Beşinci ünite; alışveriş, alışveriş önerileri, restorana gitme ve sipariş üzerine bir diyaloglardan oluşmaktadır, dünya mutfaklarından Çin, Fransız, İtalyan ve Arap mutfaklarına yer verilmiştir. Türk mutfağının hiçbir özelliğine değinilmemiştir. “*Kim Ne Yapacak?*” Moda tasarımcısı Duygu Hanım’ı, üniversite öğrencisi Ender’i ve Murat Bey’i konu

alırken “*Neler Olacak?*” evlilik, bebek ve falı “*İdoller ve Hevesler*” ise örümcek adamı, Ronaldinho isimli ünlü futbolcuyu ve burçları konu almaktadır.

“*Rivayet Odur ki*” adlı sekizinci ünite “*Bir Zamanlar*”, “*Öyle miymiş?*”, “*Ne Olmuş?*” bölümlerinden oluşur. Ünite “Evvel Zaman İçinde, Nergis, Ah Tamara- Dün Ne Yaptım? Tuğba Evleniyormuş (diyalog), O Devirlerde, Dedikodu İçin En Uygun Zaman, İster İnan İster İnanma, Kapadokya, Bir Kent-Gazete İlanları-Acaba Ne Yapıyordur?” adlı metinler yer almaktadır. Bu ünite önceki ünitelerden sayıca daha fazla metin bulunmaktadır. Farklı türlerde metinlerin bulunması, metin alıştırmalarının daha çok soru-cevap şeklinde açıklayıcı cevaplar istemesi bakımından önemlidir. Adından anlaşıldığı üzere zamanların “rivayeti” (-miş, i-miş, -ecekmiş, (ı)yormuş) metin aracılığıyla başarılı bir şekilde aracılığı anlatılmıştır. Masal türü bu kipi vermek için uygun bir türdür.

Yeni Hitit” kitabı “Farklı Dünyalar” isimli 9. Ünitenin ilk dinleme metninde Eskimoları, Tibetlileri, Bedevileri ve Afrikalıları anlatılmaktadır. Metinde genel bilgiler yerine farklı açıdan merak uyandıran bilgiler vermektedir. “Yeni Hitit 1” kitabı “Farklı Dünyalar” isimli 9. Ünite yazının başlığı “Dünyada Yılbaşı Kutlamaları” olduğu hâlde sadece Türkiye’deki yılbaşı kutlamalarından bahsedilmiştir. Yazının başlığı ve içeriği uyumlu değildir. “Yeni Hitit 1” kitabı 9. ünitenin geneline hâkim olan konular, bölüm adları ve metin isimlerinden de anlaşılabileceği üzere farklı kültürel özellikler, kadın-erkek arası farklar, iletişim ve 1900–2000 arası sosyal yaşamdır. Genellikle çok kültürlülük kavramı ele alınmıştır. Kültürel özelliklerin baskın bir biçimde ve etkileyici fotoğraflarla verildiği metinler arasında Türk kültürü ve Türkiye’deki sosyal yaşama dair bir metin yoktur. Türkiye’de ideal olan aile ilişkileri, büyüklere saygı, hayvan sevgisi gibi temalara değinilmemiştir. Dil, kültür bağlamında verilmezse temelsiz bir dil öğretimi gerçekleşir, bu temeli sağlayacak olan ise dili oluşturan kültürel unsurları metinler aracılığı ile ortaya çıkarmaktır.

Onuncu üniteye medya ve medya araçlarının insanlar ve günlük yaşam üzerindeki etkisine değinilmiştir. Canlı ve hayatla bağlantılı bu konunun seçilmesi Türkçenin TV programları ve günlük yaşamda iletişim araçlarıyla ilgili nasıl kullanıldığını belirtmesi açısından önemlidir. Metinlerle görseller arasında diğer

ünitelerde olduğu gibi bir birlik vardır ve metinler ilgi çekici hâle getirilmiştir. Onuncu ünite de dil bilgisi olarak, dolaylı anlatım, emir kipi ve adlaştırmaya yer verilmiştir.

“Yeni Hitit 2” kitabında evrensel ve güncel konular ele alınmıştır: “*Gençler İşsizlikten Patronlar İşçisizlikten*”, “*Pazartesi Sendromu*”, “*İşkolik Olabilir misiniz?*”, “*İlk Sporlar*”, “*Kadın Fanatikler*”, “*Fanatizmin Sınırı Yok*”, “*Hayal Dünyası*”, “*Dünden Bugüne Moda*”, “*Marka Çılgınlığı*”, “*Burcuna Göre Giyim*”, “*Öğrenmeyi Öğrenmek*”, “*Öğrenmenin Yaşı Yok*”, “*Sanat Nedir?*”, “*Nesilleri Birer Birer Tükeniyor*”, “*Küresel Isınma*”, “*Doğa İçin Henüz Vakit Varken*”, “*Oscar*”, “*Eros’un Aşkı*”, “*Titanic Neden Battı?*”. “Yeni Hitit 2” kitabında “Kişisel hayatı konu alan metinlerden”; özgeçmiş, mektup, biyografik metin ve anı türlerine yer verilmiştir. Bu türler genellikle ilk beş ünite içinde kendini gösterir. “Yeni Hitit 2”de metinler daha zordur. Öğrenciler “Yeni Hitit 1”den sonra “Yeni Hitit 2” kitabındaki metinleri anlamakta zorlanmaktadırlar. Ünite isimleri, ünitelerin içinde yer alan metinlerin konularına göre belirlenmiştir. Ünite isimlerine bakıldığında, metinlerde sosyal hayatla ilgili konuların ele alındığı görülmektedir. “Yeni Hitit 2” Türkçe ders kitabı (Orta Seviye B1)’de on iki ünite bulunmaktadır: *İş Dünyası*, *Şimdi Spor Zamanı*, *Hayaller Gerçek Olsa*, *Bu Yıl Moda Ne? Eğitim Şart Estetik ve Yaratıcılık*, *İcatlar ve Mucitler*, *Tabiat Ana*, *Sinema Dünyası*, *İster İnan İster İnanma*, *Bugün Bayram*, *İnsana Dair*. Ünitelerde aynı temalı metinlerin işlenmesi sıkıcı olmakla birlikte pekiştiricidir. Örneğin, “*Şimdi Spor Zamanı*” İkinci ünite de tüm metinler spordan bahsetmektedir: “*Biraz Hareket! Dünden Bugüne Spor, En Büyük Kim?*”

“*Zaman Geçiyor*” adlı dördüncü ünite: “Ne Zaman Ne oldu? “Dünden Bugüne ve Anılar” olarak üç bölüme ayrılır. Metinlerde son yüz yılda olan önemli olayların tarihsel sıralaması, öz geçmiş yazma, mesleklerle ilgili sohbet-röportaj örneği, bir ünlünün hayatı-otobiyografisi, geçmiş ve şimdi, çocukluk anıları, geçmişten günümüze gelişen teknoloji ve günlük hayat, hatıralar konu olarak işlenmiştir. Bu ünite de “Öz geçmiş Formu, Bayan Taksici, Yıldız Kenter, Ben Çocukken, Geçmişten Günümüze ve Anneannemin Fotoğraf Albümü” adlı metinler bulunmaktadır. Yıldız Kenter’den bahsedilirken millî ve kültürel bir değer anlatılmamıştır. Yıldız Kenter’in ilk oyunu Shakespeare’in 12. Gece olması evrenseldir. Yıldız Kenter yabancıların tanıdığı bir sanatçı olmamasına rağmen onun biyografisine yer verilmiştir.

“Yeni Hitit 1” Türkçe kitabında kelimelerin doğru kullanımına birkaç yerde dikkat edilmemiştir. Örneğin, “*Anılar*” isimli 4. Ünite’de “Geçmişten Günümüze” adlı metinde “Annem ütünün alt bölümüne kömür koyuyordu.” Cümlesi yabancı öğrencilerde anlam kargaşasına sebep olmaktadır. Bu cümleyi okuyan öğrenci kömürlü ütülerini gözünde canlandırmaktadır. Ütünün alt kısmı kumaşı ısıtarak düzeltmektedir. Ütünün üst kısmında ise kapak ve tutacak kısım vardır. Ütünün içine ise kömür konmaktadır. Bazı cümlelere dikkat edilmesi yeniden düzenlenmesi gerekirken metinler üzerinde yeterince inceleme ve çalışma yapılmadığı gözlenmektedir. Bazı kelimelerin ise yazımına dikkat edilmemiştir. Mesela: Fotoğraf makinesi anlatılırken (4. 3, 26 Tamamlayalım, s. 54) “Tabi ilk fotoğraf makineleriyle fotoğraf çekirmek zordur.” Cümlesinde tabi yanlış yazılmıştır (Hitit I, s.53).

Tablo 78: Yeni Hitit 2 Kitabındaki Metinlerin Konuları

Temalar	Metinlerin İsimleri	Metinlerin Konuları	Sayfa
Birinci Ünite İş Dünyası	Gençler İşsizlikten Patronlar İşçisizlikten	İş bulmanın zorluğundan sadece diplomanın iş bulmaya yetmediğinden işverenlerin kalifiye eleman bulamamaktan şikâyet ettiği anlatılmaktadır.	7
	Pazartesi Sendromu	Yazar hafta sonu tatilinden sonra ilk çalışma gününü sevmediğinden bahsetmektedir.	10
	İşkolik Olabilir misiniz?	İşkolikliğin kişiye ve iş yerine getireceği zararlardan bahsedilmektedir.	12
	Ne Yapmama Gerek?	İşinden memnun ancak çok çalışmaktan şikâyetçi Elif Hanım ve yeni iş değiştirmiş, yeni iş arkadaşları tarafından henüz kabul edilmemiş Cem Bey problemlerini anlatmaktadırlar.	13
	<u>Rahmi Koç’tan Konferans</u>	Başarılı olmak için ne yapmak gerektiğini anlatmaktadır.	14
	Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı?	İşinden başarılı olan ünlü kişiler mesleklerinden bahsetmektedir.	16
İkinci Ünite Şimdi Spor Zamanı	Sağlık ve Spor	Sağlıklı olmanın anlamının kişiye göre değiştiği ve sağlıklı olmak için neler yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir.	19
	İlk Sporlar	Sporun tarihinden ve ilk sporların savunma ve saldırı amaçlı yapıldığından bahsedilmektedir.	22
	Sporun Altın Çocukları	Edson Arantes, Pele Bruce Lee, ve Maria Şarapova anlatılmaktadır.	24

	Şampiyonluk Maçı	Yazar iki büyük takım arasındaki şampiyonluk maçı sonrası iki takımın kibarca birbirini kutlamasını anlatmaktadır.	26
	Kadın Fanatikler	Kadınların erkeklerden daha çok takımlarına bağlı oldukları anlatılmaktadır.	28
	Fanatizmin Sınırı Yok	Son yıllarda spor fanatiklerinin davranışlarında aşırıya kaçtıkları anlatılmaktadır.	29
Üçüncü Ünite Hayaller Gerçek Olsa	Bir Kartal Masalı	Mühim olan içinizdeki cevheri fark edip ona göre davranmak yoksa kartalken tavuk gibi yaşarsınız.	33
	Hayatımda Keşke Yoktur.	Yazar hayatında pişmanlıkların olmadığını her yaşadığının bir deneyime dönüştüğünü anlatmaktadır.	34
	Hayal Dünyası	Hayal ettiğimiz bir olay gerçekleştiğinde bizi umduğumuz kadar heyecanlandırmayabilir.	37
	Dee Caffari	Dünyayı tersten dolaşmayı başaran ilk kadın Dee Caffari anlatılmaktadır.	38
Dördüncü Ünite Bu Yıl Moda Ne?	Dünden Bugüne Moda	Modanın tarihçesi anlatılmaktadır.	.43
	<u>Anadolu’da Giyim</u>	Anadolu’daki giyim tarzı anlatılmaktadır.	45
	Marka Çılgınlığı	Üst düzey sosyal statü kazandırdığı düşünülen markalı eşyaların sırf markası için pahalı alındığından bahsedilmektedir.	49
	Burcuna Göre Giyim	Burçlarına göre insanların hangi tarz kıyafetler giydiğinden bahsedilmektedir.	53
Beşinci Ünite Eğitim Şart	Öğrenmeyi Öğrenmek	Bilgi sürekli yenilendiği için yaşam boyu öğrenmeden bahsedilmektedir.	55
	Öğrenmenin Yaşı Yok	70 yaşında okuma yazma öğrenen Müzeyyen Çiftçi anlatılmaktadır.	58
	<u>Erzurum’den Harvard’a</u>	Hukukçu Esin Taboğlu’nun İngilizce öğrenmesi ve Harvard’da mastır yapması anlatılmaktadır.	61
	Bütün Kurslar Benim İçin	Tüm zamanlarını örgü örerek değerlendiren bir hanım kendini anlatmaktadır.	64
Altıncı Ünite Estetik ve Yaratıcılık	Sanat Nedir?	Metinde sanatın tanımı yapılmış.	67
	<u>Kumdan İstanbul</u>	Konusunu İstanbul’dan alan kum heykeller festivaline pek çok ülkenin eserleriyle katıldığı anlatılmaktadır.	70
	Sanat Dört Duvara Sığmaz	Sokakta duvarlara resim yapma sanatından ve bunu Türkiye’de tanıtan Tunç Dindaş’tan bahsedilmektedir.	72

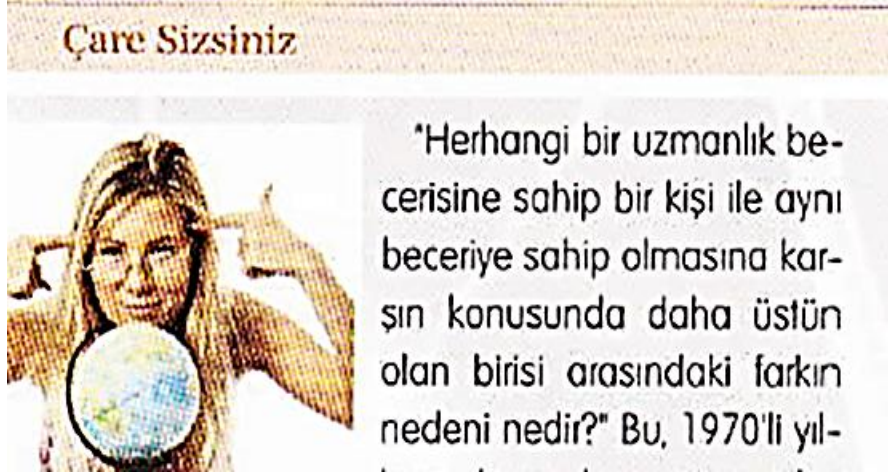
	<u>Anadolu Ateşi</u>	Anadolu Ateşi dans topluluğunun ne zaman kurulduğu ve nasıl çalıştıkları ve hangi ülkelerde gösteri yaptıkları anlatılmaktadır.	76
Yedinci Ünite İcatlar Mucitler	Tesadüfen Bulundular	Fotoğraf, penisilin ve dayanıklı camın icat edilişi anlatılmaktadır.	79
	Çocuk Gözüyle	Galatasaray İlkokulu'ndaki çocukların buluşlarından bahsedilmektedir.	84
	Muhteşem Buluşlar	Gülce Birsal okullarımızda yaygın olarak yapılan deneylerden ve patenti alınmış acayip buluşlardan bahsetmektedir.	86
	<u>Zihni Sınır Projeleri</u>	“Zihni Sınır”ı Gırgır dergisinde çizen İrfan Sayar anlatılmaktadır.	88
	Zihni Sınır’e Şapka Çıkarttıracak Buluşlar	ABD Patent Dairesi 1899 yılında artık icat edilecek bir şey kalmadı demesine rağmen hâlâ icatların sürdüğü anlatılmaktadır.	89
Sekizinci Ünite Tabiat Ana	Nesilleri Birer Birer Tükeniyor	Hayvanların soyunun tükendiği soyu tükenmekte olan 50’nin altına düşen hayvan türlerinin Dünya Doğayı Koruma Birliği’nin (IUCN) Kırmızı listesine alınıp korunduğundan bahsedilmektedir.	92
	<u>Van Kedisi</u> <u>(Dinleme)</u>	Van kedisinin özellikleri anlatılmaktadır.	93
	Tabiatla Geçen Çocukluğumuz	Köyden şehre taşınan yazar, çocukluğunun geçtiği doğayı özlemle anlatmaktadır.	94
	Şehirliye Anlatmak Zor	İyi niyetli olsalar da doğayı ve hayvanları tanımayan insanların iyilik yapmak isterken hata yapabilecekleri anlatılmaktadır.	96
	Küresel Isınma	Küresel ısınma konusunda bilgi verilmektedir.	98
	Doğa İçin Henüz Vakit Varken	Bu metinde Tarkan ve Sezen Aksu doğanın yaşaması için geç olmadan tedbir almak gerektiğini söylemektedirler.	101
Dokuzuncu Ünite Sinema Dünyası	Sinema Tutkudur	Metinde sinemanın seyredenlerde bir alışkanlık yaptığından bahsedilmektedir.	104
	Oscar	Oscar Ödülü hakkında bilgi verilmektedir.	106
	<u>Altın Portakal’ın Genç Yüzleri</u>	Bu yazıda Altın Portakal Film Festivali’nde ödül alan Vildan Atasever, Beste Bereket ve Ulaş İnaç’ın ödülle ilgili duygularını ifade etmişlerdir	108
	Sevdiğim Filmler	“Rüzgâr Gibi Geçti” ve “Casablanca” filmleri anlatılmaktadır.	110

Onuncu Ünite İster İnan İster İnanma	Eros'un Aşkı	Eros ile Psykhe'nin aşkları anlatılmaktadır.	116
	Binlerce Hurafe	Batıl inançların insan psikolojisinin olumlu ve olumsuz yönde etkilediğinden bahsedilmektedir.	118
	<u>Anadolu'nun Sırları</u>	Derinkuyu ve Nemrut anlatılmaktadır.	122
	Titanic Neden Battı?	Metinde Morgan Robirtson'un daha 1897'de yazdığı romanında Titanic'in batışını neredeyse aynen anlattığı ve bunun ilginç bir durum olduğu belirtilmektedir.	125
On Birinci Ünite Bugün Bayram	<u>Ah Nerede O Eski Bayramlar</u>	Yazar herkes için bayram imgelerinin farklı olduğunu, eski bayramları özlediğini ve artık bayramların anlamını yitirdiğini ve tatil anlamına geldiğini anlatmaktadır.	128
	Kutlu Olsun!	Bahar bayramı olan Hıdırellez anlatılmaktadır.	130
	Domates Festivali	İspanya'da geleneksel bir festival olan Domates Festivali anlatılmaktadır.	133
	Yılın En Şahane Günü	Anneler Günü hakkında bilgi verilmektedir.	134
On İkinci Ünite İnsana Dair	Hayatlarımız ve Standartlarımız	Metne göre insanlar benzer elbiseler giymekte, benzer konuşmaktalar kısacası insanlar birbirinden etkilenmektedir.	142
	Marjinal Olmak İçin Yaşamadım	Metinde Hayko Çepkin isimli müzisyenin alışılmış hayatın dışında kendine özgü bir tarz ve yaşam seçtiğinden bahsedilmektedir.	144
	Kim Akıllı Kim Deli?	Metinde her insanın farklı boyutta biraz deli olduğundan bahsedilmektedir	145
	<u>Büyük Ada'da Yalnız Bir Adam</u>	Büyük Ada'da inzivaya çekilen Müzisyen Ergüder Yoldaş'ın sanat hayatından bahsedilmektedir.	146
	<u>Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Kazanan Adam</u>	Doğal yaşamış, ağaçlandırma çalışmalarıyla kendini tanıtmış olan Ahmet Bedevi'den yani Manisa Tarzan'ından bahsedilmektedir.	149

“Yeni Hitit 3” kitabındaki metinlerin hemen hepsi alıntı metindir. “Edebiyat Dünyasından” isimli ünite “Şimdiki Çocuklar Harika”, “*Beyaz Gemi*”, “*Japonya'nın Şiir Geleneği*”, “Yaşadıkça” adlı ünite “*Gencim Çabuk Silerim*”, “*Güzel Günler*”, “*Aşk mı İhanet mi?*”, “*Büyüme mi Yaşlanmak mı?*”, “*İhtiyar Delikanlı*” isimli metinlerde tamamen kişisel hayat ve insan duygularını anlatılmaktadır. “Kurtulmadıklarımız” ünitesinde yine “*Kişisel Hayat*” ve “*Korkular*”, “Dünyaca Ünlü”

ünitesinde “*Dünya Mutfakları*”, “*Danslar*”, “*Giysiler*”, “*Para Para*” ünitesinde zenginlik, lüks, para, “*Dile Gelmek*” ünitesinde dünya dilleri, beden dili gibi tüm insanlığı ilgilendiren güncel ve genel konulardan bahsedilmiştir. “*Hadi Beni Güldür*” isimli ünite “*Mizah*”, “*Laurel ve Hardy*”, “*Charles Chaplin*”, “*Beny Hill Show*”, “*Garfield*”, “*Ruhun Gıdası*” ünitesinde “*Müziğin Matematiği*”, “*Çare Müzikte*”, “*Müzikle Tedavi*”, “*Notalarda İsyan*”, “*Yapı ve Yapım*” ünitesinde “*Eski Türk Evleri Mimarisi*”, “*Türkiye’nin En Güzel On Heykeli*”, “*Aşk Çeşmesi*”, “*Assos*” isimli metinler Türk kültürüne ve coğrafyasına ait öğeleri anlatmaktadır, “*Televizyon*” adlı ünite “*Televizyona Bağlı Hayatlar*”, “*Televizyonda Yarış Var*”, “*İnsanın Büyük Sırrı*” ünitesinde “*Kadın ve Erken Beyni*”, “*Zekâ Bir İşe Yarar mı*”, “*Çare Sırsınız*”, “*Beyin Hakkındaki Gerçekler*”; “*Uzaydayız*” ünitesinde “*Paralel Evrenler*”, “*Uzaya Yolculuk*”, “*Astrolojinin Doğuşu*” isimli metinler ise günümüz toplumunun güncel konularına yer vermiştir.

“Yeni Hitit 3” kitabında, “Yeni Hitit 1” ve “Yeni Hitit 2”de bulunmayan şiir türüne de yer verilmiştir. Şiiri anlamak bir metni anlamaktan daha zordur, ama yüksek seviye için olan bu kitapta bulunması normaldir. Kitapta açıklayıcı, bilgilendirici metinler, anlatıma dayalı metinler, günlük hayatta kullandığımız diyalog şeklindeki metinler, kişisel hayatla ilgili metinler bulunmaktadır. “Yeni Hitit 3” Türkçe ders kitabında bu amaç ve yöntemlerle yazılan toplam 66 okuma metni vardır. Bilgilendirici, bilimsel 52 metin, anlatıma dayalı 5 metin, günlük hayatı konu alan 2 metin, kişisel hayatla ilgili 3 metin bulunmaktadır. Metinlerin seviyelere göre dağılımına bakıldığında; ilk üç ünite daha çok deneme, sohbet, diyalog; dört, beş ve altıncı ünitelerde bilgilendirici metinler bulunur. 7, 8, 9. ünitelerde; “bilgilendirici, açıklayıcı metin”, deneme, sohbet türü metinler bulunur. Bunların dışında bir form örneği ve bir gezi tanıtım metni vardır. 10, 11, 12. ünitelerde en çok “bilgilendirici-açıklayıcı” metinler bulunmaktadır. Bu ünite bir deneme, sohbet metinleri, bir form örneği ve bir hikâye bulunur. Hikâye ünitenin karşılıklı konuşma bölümünde yer alır.

şekil 65: Yeni Hitit 3, Yanlış Cümle Kuruluşu

Yukarıdaki metin hiçbir anlam ifade etmemektedir (Yeni Hitit 3, s.134). Paragrafta ne anlatılmak istendiği belli değildir. Cümleler anlamsızdır.

Tablo 79: “Yeni Hitit 3” Kitabındaki Metinlerin Konuları

Yeni Hitit 3 (B2-C1)	Metin İsimleri	Konular
2. Ünite Edebiyat Dünyasından	Okumanın E Hâli	Elektronik kitaplardan bahsetmektedir.
	Nobel Ödülü (s.8)	Nobel ödülünü kimler nasıl aldığı ve Nobel edebiyat ödülünü hayattayken Alfred Nobel belirlediği anlatılmaktadır
	şimdiki Çocuklar Harika (s.10)	Mektup tarzında yazılmış olan metinde küçük bir kızın ve bir Alman uzmanın bilmeden argo kelimeler kullanmasıyla ilgili bir olay anlatılmaktadır.
	<u>Dostlar Beni Hatırlasın (s.11)</u>	Âşık Veysel şiirinde dünyanın bir han insanın ise bir yolcu olduğunu, bir gün bu dünyadan göçüp gideceğini ama ölümden sonra da dostlar tarafından hatırlanmak istediğini belirtmektedir.
	<u>Âşık Veysel (Dinleme) (s.11)</u>	Âşık Veysel’in hayatı, nasıl kör olduğu ve saz çalmaya nasıl başladığı anlatılmaktadır.
	<u>Üçüncü Şahsın Şiiri (s.13)</u>	Şiire karşılıksız bir aşk ve sevmeyi hak etmeyen bir adamın sevilmesine gösterilen kıskançlık duygusu hâkimdir.
	Beyaz Gemi (s.14)	Roman büyükbabası teyzesi ve onun acımasız kocasıyla yaşayan ve babasının bir beyaz yelkenliyle geleğini hayal eden bir çocuğu anlatmaktadır.
	Japonya’nın Şiir Geleneği: Haiku (s.16)	

	Yeldeğirmenlerine Karşı (s.16)	Romanda Don Kişot adlı çılgın bir adamın yel değirmenlerini düşman olarak görüp savaşması anlatılmaktadır.
2. Ünite Yaşadıkça	<u>Gençlik Böyledir İşte (s.18)</u>	Cahit Sıtkı Tarancı şiirinde gençliğin çabucak geçtiğini ve gençliğinin kadrini bilmediğini anlatmaktadır.
	Güzel Günler (s.19)	Gençlik yıllarının güzel olduğu kadar zor olduğunu insanın bu yıllarda yaşama ve kendini kabul ettirme mücadelesi verdiği anlatılmaktadır.
	Gencim, Çabuk Silerim (s. 21)	Metinde arkadaşı sırrını başkasına anlattığı için küsen Yeliz ve kendine konuşma fırsatı vermediği için Yeliz'e küsen Aylin'in olaya farklı bakış açıları verilmiştir.
	Aşk mı? İhanet mi? (s. 22)	Çetin Altan bir zamanlar çok yakınlaştığı âşık olduğu bayanlarla nasıl yabancı olduğunu, birbirine karşı ilgisini kaybeden ancak sonra yine sosyal medyada birbirinden hoşlanan bir çiftten bahsetmektedir.
	Uzun Yolları da Göze Alabilen Bir Dostluk (s. 239)	Metinde dostluğun önemi ve dostlarımızı hemen silmememiz gerektiği vurgulanmaktadır.
	Her Şey Sende Gizli (s. 25)	Şiirde hayatın anlamı ve mutluluğun insanın kendi elinde olduğu anlatılmaktadır.
	Büyüme mi? Yaşlanma mı? (s. 26)	Metinde yaşlanmanın bir öneminin olmadığı, duyguların ve ruhun hep genç kaldığı, insanın her yaşta her şeyi yapabileceği anlatılmaktadır.
	İhtiyar Delikanlı (s. 28)	Metinde çağa ve gençlere ayak uyduran, kendini yenileyen alışılmış yaşlılar gibi olmayan modern bir dede torunu tarafından övülmektedir.
	Korkudan Fobiye (s.32)	Metinde korkuların farklı olduğu ve her bir korkunun farklı bir fobi olduğu ve fobilerin insanlara göre değiştiği belirtilmektedir.
3. Ünite Kurtulamadıklarımız	Yardıma İhtiyacın Var mı? (s.33)	Metinde herkesin korktuğu durumlarda korkmanın normal ama hastalık dercesinde herkesin normal gördüğü durumlarda korkmanın bir hatalık olduğu anlatılmaktadır.
	Aşk Mı Tutku Mu? (s.34)	Metinde tutku ve aşkın ne olduğu ve bunların arasındaki fark anlatılmaktadır.
	Tutku... Acı... Tango... (s.36)	Yazar tango dersini anlatmaktadır.
	Takıntılı Aşklar (s.40)	Metinde aşk takıntı hastalığına dönüştüğünde kişi profesyonel yardım almalıdır diye vurgulanıyor.
	Yemeklerin Toplumsal İşlevleri (Dinleme) (s.42)	Metinde yemek yemenin hem biyolojik bir ihtiyaç hem de kültürün maddî bir ögesi olduğu anlatılmaktadır.
4. Ünite Dünyaca Ünlü	Hızlı Hayat Hızlı Yemek (s. 43)	Metinde günümüzde yoğun iş temposundan dolayı uzun uzun yemek yapılmadığını, çabuk yapılan yemeklerin yapıldığı ve yenildiği anlatılmaktadır.

	<u>Yemek İsimleri Üzerine (s.44)</u>	Metinde Stroganof, Cordon Bleu, Tapas, Sandviç ve Hünkârbeğendi yemeklerinin ve isimlerinin nasıl ortaya çıktığı ve yapıldığından bahsedilmektedir.
	<u>Farklı Mutfaklar (Dinleme) (s.45)</u>	Metinde Meksika, Rus, İspanya ve Türk mutfaklarına hâkim olan ürünlerden bahsedilmektedir.
	<u>Dünyanın Dansı (s.46)</u>	Salsa, Vals, Samba, Rumba, Rockn Roll, Sirtaki, Break Dans gibi danslardan bahsedilmektedir.
	<u>Oryantal Dansı (s.48)</u>	Metinde Anadolu'ya oryantal dansın gelişi ve tarihinden bahsedilmektedir.
	<u>Kimono (Dinleme) (s.50)</u>	Metin Japon kıyafeti kimono hakkında bilgi vermektedir.
	<u>İskoçya Denince Akla (s.52)</u>	Metinde İskoç kıyafeti kelt tanıtılmaktadır.
5. Ünite Para Para	<u>Türk Lirası Banknotları (s.56)</u>	Türk paraları tanıtılmaktadır.
	<u>Ah Bir Zengin Olsam (s. 57)</u>	Metinde herkesin zengin olma hayali kurduğu ve paranın her kapının anahtarı olduğu anlatılmaktadır.
	<u>Lüksün Sınırı Yok (s.58)</u>	Para söz konusu olduğunda insanlar, fakir insanlara teselli vermek ya da maneviyatını zengin göstermek için paranın olumsuz yönlerini saydıkları hâlbuki para önemsiz olmadığı, parasız yaşamının mümkün olmadığı anlatılmaktadır.
	<u>Zengin Olmanın 15 Püf Noktası (s.60)</u>	Metinde zenginlerin kel olma, golf oynama, çok araba satın alma gibi ortak özellikleri anlatılmıştır.
	<u>Az para İle Çok Mutluluk (s. 62)</u>	Metinde az para ile mutluluğun olabileceğinin çok paranın mutluluk getirse de çabuk söndüğünü anlatılmaktadır.
	<u>Neden Tutumlu Olmalı (s.65)</u>	Meyinde her duruma karşı tedbirli olmak ve tutumlu olmak gerektiği anlatılmaktadır.
6. Ünite Dile Gelmek	<u>Tam 35 Dil (s.67)</u>	35 dil konuşan Johan Vandewalle'nin nasıl dilleri öğrendiği anlatılmaktadır.
	<u>İkinci Dilim Türkçe (s.68)</u>	Alman profesör, Türkçe öğrenirken duyduğu mutluluğu anlatmaktadır.
	<u>Kaybolan Diller(Dinleme) (s.69)</u>	Zamanla kaybolmuş dillerden bahsedilmektedir.
	<u>Beden Dili Çözülüyor (s. 70)</u> <u>Bedenin Söyledikleri (s. 72)</u> <u>Bedenim Ne Söylüyor (s.73)</u>	Metinde insanın yaptığı her hareketin altında bir anlam olduğu üzerinde durulmuş ve örnekler verilmiştir.
	<u>Yazalım mı Konuşalım mı? (s.74)</u>	Bazı dillerin yazı ve konuşma sistemlerinin farklı olduğu anlatılmaktadır.
	<u>Argo Dilin Gizli Örgütü (s.76)</u>	Yazarın argo sözlüğü yazma nedenleri anlatılmaktadır.
	<u>Ben de Amerikan Delikanlısıyım (s.77)</u>	Amerikalı Mark Petrovich'in İstanbul'da yaşaması ve Türkçeye duyduğu ilgi anlatılmaktadır.
7. Ünite Hadi Beni Güldür	<u>Mizahın Gücü (s. 80)</u>	Metinde gülmenin faydaları, çocukların çok, yetişkinlerin az güldüğü üzerinde durulmaktadır.
	<u>Cem Yılmaz (Dinleme) (s.82)</u>	Metinde Cem Yılmaz'ın mizah anlayışı ve insanı en iyi anlatan kişilerden biri olduğu anlatılmaktadır.

	Yabancı Diller (s.84)	Ürünlerin yabancı kelimelerle adlandırılması eleştirilmektedir.
	Sessiz ve Derinden (s.86)	Metinde sessiz filmlerin komik oyuncularını Charlie Chaplin, Laurel ve Hardy ve Buster Keaton'dan bahsedilmektedir.
	Beny Hill Show (s.88)	Yazar, Benny Hill Show'un akşamını renklendirdiğini anlatmaktadır.
	Party (Dinleme) (s.88)	
	En Miskin En Komik Kedi (s.89)	Metinde "Garfield" filminin tanıtımı yapılmaktadır.
8. Ünite Ruhun Gıdası	Müziğin Matematiği (s.91)	Metinde matematik ve müzik ilişkisinden bahsedilmektedir.
	<u>Care Müzikte (Dinleme) (s.94)</u>	Metinde Türk müziğinin tedavi amacıyla kullanıldığından ve bitkiler üzerindeki tesirinden bahsedilmektedir.
	Müzikle Tedavi (s.96)	Metinde müziğin insan hayatındaki etkisi ve tedavi edici özelliği üzerinde durulmaktadır.
	Notalarda İsyan (s.98)	Metinde müziğin sadece hoş vakit geçirmeye yaramadığı, sosyal sorunları da dile getirdiği ve blues müziğinden bahsedilmektedir.
	Hayatımda Müzik (s. 101)	Metinde yazar, iş dönüşü yorgunluğunu müzik dinleyerek attığını anlatmaktadır.
8. Ünite Yapı Ve Yapım	Eski Türk Evlerinin Mimarisi (S.104)	Metinde Eski Türk evlerinin genel özellikleri Türk toplumunun yapısını yansıtmış ve komşuluk ilişkilerinden bahsedilmektedir.
	<u>Türkiye'nin En Güzel On Heykeli (Dinleme) (s.106)</u>	Açık Sütun, Barbaros Anıtı, Kuşlar, Taksim Cumhuriyet Anıtı, Akdeniz Heykeli, Güven Anıtı, Maçka Parkı Mermer Heykeli, Kibele Çeşmesi, Güzel İstanbul, 50. Yıl Anıtı
	Trevi Aşk Çeşmesi	Metinde İtalya'daki ünlü Trevi aşk çeşmesi anlatılmaktadır.
	Assos	Metinde Behramkale olarak bilinen balıkçı kasabası anlatılmaktadır.
	Televizyona Bağlı Hayatlar ? (s.116)	Metinde televizyonun insanları esir aldığını, çok tv seyreden insanların az seyredene göre huzursuz tipler oldukları, normal işlerini yapamaz hale geldiklerinden bahsedilmektedir.
	İssız Bir Adaya Düşseniz (s.118)	Yazar "İssız Bir Adaya Düşseniz" isimli tv programından bahsedildiğini duyuyor, merak ediyor ancak inatla seyretmiyor, sonra bir gün o da seyrediyor ve programdan kopamıyor ve ayıpladığı programın bağımlısı oluyor.
	Mavi Ay (s.119)	Metinde "Mavi Ay" dedektiflik dizisi hakkında kısa bilgi verildikten sonra bu dizinin o yıllarda hayata renk kattığından bahsedilmektedir.
	Hayata Kısa Bir Mola (s.121)	Metinde pek çok insanın stres atmanın en iyi yolu olarak dizi izlemeyi gördüğünden bahsedilmektedir.
	Yarışırken Neler Yaşıyoruz? (Dinleme) (s.122)	Metinde ünlü ve zengin olmanın en kısa yolu olarak görülen tv yarışmaları anlatılmaktadır.

	Televizyonda Yarış Var (s.124)	Reality Show kapsamındaki yarışmalardan ve bunların tüm dünyada rağbet gördüğünden bahsedilmektedir.
11. Ünite İnsanın Büyük Sırrı	İşitseller-Görseller-Dokunsallar (s.126)	Metinde her birey üç duyusundan birinden baskın olarak faydalandığı açıklanmaktadır.
	Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı? (s.129)	Metinde kadın ve erkek beyninin anatomik, fizyolojik ve biyolojik farkları anlatılmaktadır.
	Zekâ Bir İşe Yarar mı? (s.132)	Yazar, metinde zeki insanların başkalarına hizmet ettiklerini, zeki oldukları için fazladan sevilmediklerini, üstelik de zeki insanları istediği gibi yönlendirilemediğini ve kolay kolay birini ya da bir şeyleri beğenmediklerini belirtmektedir.
	Çare Sizensiz (s.134)	Metin NLP (Beyin Dilinin Programlanması) konusunda bilgi vermektedir.
	Beyin Hakkındaki Gerçekler (s.137)	Metinde telepatiden, anneliğin beyin gücünü artırdığından bahsedilmektedir.
12. Ünite Uzaydayız	Parelel Evrenler (s.140)	Metinde Prof. Dr. Hawking'in "Her şeyin Teorisi"ni oluşturmasından ve Hawking'in kendisinden bahsedilmektedir.
	Kozmos (Dinleme) (s.141)	Metinde Sagan'ın "Kozmos" adlı kitabından bahsedilmektedir.
	Uzaya Gitmeden Önce Bilmeniz Gerekenler (s.144)	Metinde Alman Astronot Ulrich Walter'in uzay mekiği fırlatılmak üzereyken acil tuvalet ihtiyacının belirmesi ve başka astronotların başına gelen rahatsızlıklar anlatılmaktadır.
	Hakan Kırkoğlu ve Göklerin Bilgeliği (Dinleme) (s.146)	Hakan Kırkoğlu ve onun kitabındaki yıldız haritaları ve astroloji hakkında bilgi verilmektedir.
	Astrolojinin Doğuşu (s.148)	Metinde astrolojinin doğuşu, tarihî seyri anlatılmaktadır.

4.4.6.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Metinlerin Konusu

Rusça öğretim kitaplarında Rus kültürü, Rus edebiyatı, tarihi ve Rusya coğrafyası gibi başlıca konuları işlenmektedir. "Doroga v Rossiyu" kitapları sadece Rusya'yı anlatmaktadır. "Doroga v Rossiyu 1" kitabı günlük konuşmada kullanılan konuşma cümlelerini kapsamaktadır. Doroga v Rossiyu 2 kitabı, Moskova 'da bir semti, Volga'da bir şehir, ilginç Rus hikâyelerini, Yuriy Gagarin gibi Rus bilim adamlarını ve sanatçıları konu almıştır. Doroga v Rossiyu 3 kitabı, Rusya coğrafyası, nüfusu, konuşulan diller, devlet sistemi, tarihi Urallar, Cehov'un hikâyelerine P. P Bajov'un bir masalı ve biyografisi, Rusya'daki, nehirler, göller ve denizler, Rusya'da bir gezi,

Rusya'nın bayramları, Rus masallarına, balşoy tiyatrosu gibi konulara yer vermiştir. Elbette bu metinlerin içinde aşk ve sevgi gibi evrensel duygular da sezdirilmektedir.

“Poehali 1” ve “Poehali 2.1” kitapları günlük kısa konuşmaları ve alfabeyi öğretmeyi hedeflediğinden kısa kurgu metinler ve cümlelerden oluşmuştur. “Poehali 2.2”. “Okno v Rossiyu 1” ve “Okno v Rossiyu 2” kitapları az da olsa dünya kültürüne yer vermiştir. Bu kitaplarda evrensel ortak öğelerden ziyade Rusya'yı anlatan metinler ağırlıklı olarak vardır.

4.4.6.2.1. Türkçe ve Rusça Kitaplardaki Bilgilendirici, Açıklayıcı ve Öğüt Verici Metinler (Deneme, Sohbet, Fıkra, Eleştiri ve Makale)

Deneme, sohbet, fıkra Rusça ve Türkçe öğretimi ders kitaplarında en çok rastlanılan metin türleridir. Bu türler evrensel, kişisel ve kültürel konuları içerirler. Konu başlıkları ise bayramlar, sağlık / uzun ömür / spor / tatil / dinlenme, mutfak / yemek, güzellik / moda / giyim tarzı / alışveriş, stres, iş hayatı, kadın / erkek ilişkileri / evlilik / iletişim kurmak, çevre kirliliği / teknoloji / bilim, sanat / edebiyat / kitaplar / Oscar, ekonomi / işsizlik, eğitim ve ülke bilgisidir. Rusça kitaplarda olan Türkçe kitaplarda olmayan konu ise ülke bilgisidir. Her ikisinde de yer almayan evrensel bir konu ise ölüm, merhamet ve iyilik konusudur. Stres, yalnızlık, başarı ve mutluluk gibi insanî duygulara yer verilirken ölüm olayına ve merhamet duygusuna yer verilmemiştir.

“Yeni Hitit 2” ders kitabında bulunan metinler, içerik ve kullanım amacı açısından incelendiğinde; anlatmaya dayalı metinler (5) ve kişisel hayatı konu alan metinler (10) “bilgilendirici metin, söyleşi-sohbet, diyalog, röportaj, köşe yazısı olmak üzere pek çok türde yazılmış metinlerde (60) çok farklı güncel konuların ele alındığı görülür. Yeni Hitit kitaplarının üç cildin de bilgilendirmeye dayalı güncel konulu metinlerin ön planda olduğu görülmektedir.

Tablo 80: Bilgilendirici, Açıklayıcı ve Öğüt Verici Metinler (Deneme, Sohbet, Fıkra, Eleştiri ve Makale)

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1
Ramazan Bayramı (s.102) Uzun Ömrün Sırları (s.80)	Nasıl Alışveriş Yapıyoruz? (s.63), Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız (s.64), İki Film İki Roman (s.79)
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	
E- Posta Hesabım (s.66) Uzun Ömrün Sırları (s.80)	İster İnan İster İnanma (s.99) Çok Kültürlü Bir Dünya (s.104) Dünyada Yılbaşı Kutlamaları (s.107) Kadınlar ve Erkekler (s.111) Tam Haberlik Bunlar (s.118) Dünya Umrunda Değil (s.122) Doğal Maskeler (s.130) Spor Yapalım (s.131) Stressiz Bir Tatil (s.143) Gemi Seyahati (s.144) Tatil Sonrası (s.150),
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2
Ünlü Olmak Çok Kolay (s. 4) Sanal Âlem (s. 8) Kitabın Tarihi (s. 12) Batıl İnanç (s. 16) Stresle Baş Etmenin Yolları (s. 22) Yeteneklerini Keşfet! (s.26) Bir Kilimi Okumak (s. 30) Ekonomi Gündemi (s. 34) Hem Bütçenizi Hem de Sağlığınızı Koruyun! (37) Kahve ve Kitap (s.46) Korku Yolu (s.50) Dünyamız Tehdit Altında (s. 54) Bilim Kurgunun Kıyılarında: Fahrenheit 451 (s.90)	Gençler İşsizlikten Patronlar İşçisizlikten (Deneme) (s.7) Öz Geçmiş Hazırlama (s.9) İşkolik Olabilir misiniz? (s.12) Rahmi Koç'tan Konferans (s.14) Sağlık ve Spor (s.18) İlk Sporlar (s.22) Olimpiyat Tarihinden İlginç Notlar (s.23) Fanatizmin Sınırı Yok (Deneme) (s.29) Hayaller (s.30) Hayatımda Keşke Yok (Deneme) (s.34) Dünden Bugüne Moda (Deneme) (43) Anadolu'da Giyim (s.45) İndirim (Deneme) (s.46)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	Marka Çılgınlığı (s.49)

Güzel Sanatlar (s.4) Faydalı ve Zararlı GDO (s.10) Arkeoloji (s.14) Üstün Zekâlıların Eğitimi (s.18) İletişim Kurmak (s.32) Derinlerin Hâkimi (s.38) Hayat Kurtaran Köpeklerin Öyküsü (s.40) Her Yazar Kendini mi Yazar? (s.54) Karagöz ve Hacivat (s. 76) Don Kışot ve Yardımcısı Depremle Yaşamak (s. 86) Küresel Kirlenme (s. 90) Işıkla Yazı Yazan Sanatçı (s.92) Similasyon ve Tıp (s. 96) Elektronik Eşyalarımızın Ömrü Ne kadar? (s.100)	Burucuna Göre Giyim (s.53) Öğrenmeyi Öğrenmek (s.5) Kendinizi Nasıl Geliştirebilirsiniz? (s.62) Sanat Nedir? (Deneme) (s.67) Kumdan İstanbul (s.70) Sanat Dört Duvara Sığmazsa (Deneme) (s.72) Anadolu Ateşi (s.76) Tesadüfen Bulundular (s.79) Çocuk Gözüyle (Deneme) (s.84) Muhteşem Buluşlar (Deneme) (s.86) Van Kedisi (Dinleme) (s.93) Küresel Isınma (s.98) Doğa İçin Henüz Vakit Varken (s.101) Sinema Bir Tutkudur (s.104) Oscar (s.106) Mitoloji (s.114) Binlerce Hurafe (Deneme) (s.118) Merdiven Altı Korkusu (s.121) Şansınız Bol Olsun (s.122) Anadolu'nun Sırları (s.122) Titanic Neden Battı? (s.125) Ah Nerede O Eski Bayramlar (Deneme) (s.128) Amerika'da Cadılar Bayramı Telaşı (Dinleme) (s.129) Farklılıklara Rağmen (s.138) Ben Böyleyim (Deneme) (s.140) Hayatlarımız ve Standartlar (s.142)
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5 Türk Mimarisinin Işığı (s.4) Mostar Köprüsü (s. 7) Gel Zaman Git Zaman (s. 8) Birlikte Eğleniyoruz (s.12) Hıdırellez Şenliği (s. 16) Venedik Karnavalı (s.17) Dünüyle Bugünüyle Dans ve Halk Oyunları (s.21) Kılıç Kalkan Oyunu (s.23) Mevlevilikte Sema (s.24) Genetik Şifre (s.30)	(C1) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3 Okumanın E-hâli (s.8) Aşk mı İhanet mi? (Deneme) (s.22) Büyüme mi Yaşlanmak mı? (Deneme) (s.26) Korkudan Fobiye (Deneme) (s.32) Aşk mı Tutku mu? (Deneme) (s.34) Hızlı Hayat Hızlı Yemek (Deneme) (s.43) Yemek İsimleri Üzerine (s.45) Oryantal Dansı (s.48) İskoçya Denince Akla (s.52) Paranın Ne Önemi Var) (Deneme) (s.55)

Gelişen Dünyanın Değişen Hastalıkları (s. 36) Nüfus Patlaması (s.46) Nüfus Yaşlanması (s.49) Tükettikçe Tükenen İnsanlık (s. 54) Karşı Cinsi Anlama Kılavuzu (s. 58) Parmaklarınızın Ucunda Bir Dünya (s. 64) Obezite (s. 66) Bunları Duydunuz mu? (s.70) Şiir Ülkesinin Mısralarında Gezinti (s.78) Rüya (s. 98) İnsanlığın Sınavı (102) Mecazlarla Örülen Dil: Türkçe (s.110)	Ah Bir Zengin Olsam (Deneme) (s.57) Lüksün Sınır Yok Deneme (s.58) Zengin Olmanın 15 Püf Noktası (s.60) Az Para İle Çok Mutluluk (Deneme) (s.62) Dil ve İletişim (s.66) Kaybolan Diller (s.69) Bedenin Söyledikleri (s.72) Dilin Kemiği (Deneme) (s.74) En Miskin ve En Komik Kedi (s.89) Müziğin Matematiği (s.91) Müzikle Tedavi (s.96) Notalarda İsyan (s.99) Eski Türk Evlerinin Mimarisi (s.104) Mimaride Çevreci Tasarımlar (s.112) Televizyona Bağlı Hayatlar (Deneme) (s.116) Hayata Kısa Bir Mola (s.121) Televizyonda Yarış Var (s.124) Bizi Biz Yapan Beyin (s.126) Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı? (s.129) Zekâ Bir İşe Yarar mı? (Deneme) (s.132) Çare Sizziniz (Deneme) (s.134) Beyin Hakkındaki Gerçekler (s.137) Paralel Evrenler (s.140) Uzaya Gitmeden Önce Bilmeniz Gerekenler (s.144) Astrolojinin Doğuşu (s.148)
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
	Yaya Yürümek Uzun Yaşamak (s. 165) Rus Mutfağının Tarihi (s.190) Rusya’da Yabancılar Öğütler (s.222)
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Hediye (s. 87) Mutlululuğun Yaşı (s.91) 20 Milyon Dolarlık Hayal (s.142) Kameralı Saatler (s.165)	Ödemek ya da Ödememek (s.21) İş Kurt Değil, Ormana Kaçmayacak (s.34) Rus Banyosu (s.65) Alışveriş Hızı Saatte 200 Dolar (s.84) Benim Sağlığım Her Şey Değil ama Sağlıksız Her Şey Hiçbir Şey Değil (s.103) Sağlık İçin Savaşmak İster misiniz? (s.116)

Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Rusya'yla İlgili Genel Bilgiler (s.5) Rusya'nın Yönetim Şekli (s.10) Rusya Tarihi (s.14) Rusya'nın Nüfusu (s.15) Rusya'nın Tabiatı (s.16) Faydalı Madenler (s.17) Rusya'nın Nehirleri, Gölleri, Denizleri (s.19) Rusya'nın İklimi (s.22) Yeni Yıl Kutlu Olsun! (s.62) Sevgili Adamım Sana Ne Hediye Etmeli? (s.65) Blinsiz Maslenitsa Olmaz (s.66) Bütün Bayramların Bayramı (s.69) Rusya'da Bahar (s.75) Zaferin 60. Yıldönümüne Hediye (s.77) Gözlerde Göz Yaşlarıyla Bayram (s.79) Büyük Tiyatroda Prem'yera (Balşoy Tiyatrosu) (s.86) Rozental'ın Çocukları (s.88) Moskova'nın Virtuozaıları Orkestrası (s.89) Bilgisayar Teknolojisinin Gelişmesinin Avantajları ve Dezavantajları (s.105) Daha Hızlı Daha Yüksek Daha Güçlü (Olimpiyat Oyunları) (s.125) Stres İlacı (s.129) Otomobilde Müzik (s.129) Gülümseme (s.130) Olağanüstü Çocuklar (s.134)	Köpek Kalbi (s.11) Puşkin Müzesi (s.30) Sakal (s.57) Niçin Siz Böyle Karar Verdiniz? (Deneme) (s.72) İdeal Erkek (Deneme) (s.76) Mars'a Göç (s.84) Dünyadaki En Büyük Gemi (s.109) Genetiğı Bozulmuş Ürünler (s.114) Yunisef (s.114) Dilleri Öğrenmek (s.124) Yabancı Dil Öğrenimi (s.127) Mutluluk Parada Değıl mi? (Rus Toplumunun Maddî Durumu) (s.139) Burçlar (s.166)
Okno v Rossiyu 1 (B2-C1)	
Fakirlik Geriliyor, Ama Orta Sınıf Eskisine Göre Sıkıntıda (s.32) Devlet Meclisi 2008 Bütçesini Düzeltti ve Asgarî Ücreti Artırdı (s.36) Ruslar Ülkedeki En Önemli Problemin Ne Olduğunu Düşünüyorlar (s.42) Rus Milyarderleri Mavilikleri ve Yatları Bıraktılar Yeni Eğlenceler Arıyorlar (s.44) Büyük Pyotr Anıtı (s. 73) Oscar Ödülü (s.146) Yaz Yorgunlukları Filmi (s.148) Mumya ve Mozale (s.84) Hayatımızı Daha İyi Yapalım (s.109)	

Niçin Para Gerek? (s.122)
İsteri ve Sızlanma Metodu (s.124)
Okno v Rossiyu 2 (B2-C1)
Rusya’da Bugün Yükseköğrenim (s.44)
Herkes Zengin Olmak İster ama Farklı Şekide (52)
Krizde Eğitim Reformu Gerekli mi (s. 55)
Rusya’da Gençler Ne Dinliyorlar? (s.91)
Peterburg’da “Beyaz Gecelerin Yıldızları” Müzik Festivali (s.97)
Sesli Müzik Tüketilen İçkilerin Sayısını Etkiliyor (s.101)
Yardım Camisi (s. 125)
Modern Rus Toplumunda Din (s. 127)
İnançsızlık Yüzyılı (s.133)
Ateistin Duası (s.136)
Dünya Mescidi (s.137)
Rusya’da Doğum Oranı (s.141)
Realizm ve Romantizm (s.171)
Beyannamem s.193)
Geleneksel Rus Halk Yaşamı (s.219)
İsa’nın Doğumu (s.219)
Rus Tarihi (s.220)
İstekle Bırakıyorsunuz Kitapları (s.248)

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında da bilgi veren güncel konuları ele alan metinlerin oldukça fazla olduğu dikkat çekmektedir. Rusça A1-A2 kitaplarında bilgilendirici ve öğüt verici metinler yoktur. Ama B1-B2 ve özellikle C1 seviyesi kitaplarında bilgilendirici ve açıklayıcı metinler daha fazladır. C1 seviyesi kitabında bilgilendirici ve açıklayıcı metinlerde Tortum şelalesi, Türkçe, Nevruz, Hıdırellez, sahne makyajı, halk oyunları, kılıç kalkan oyunu, Mevlevilik, Şamanizm, Marmaray yapılırken yapılan kazılar, şiirler, roman özeti, hikâye, tiyatro eseri gibi ülkemiz ve kültürümüzle ilgili konular ve genetik şifre, hastalıklar, sağlıklı beslenme, migren, nüfus patlaması, çalışma hayatı, nüfus yaşlanması, nüfus sayımı, tükenen insanlık, erkekler ve kadınların davranış şekilleri, akıllı evler, obezite, Çernobil Faciası, Titanic, küresel ısınma, rüya, değişen dünya gibi evrensel konular ele alınmıştır.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” (C1) kitabının en ilgi çekici metni Türkiye’nin en ünlü camilerinin sırrını anlatan “Türk Mimarisinin Işığı” adlı metindir. Türk mimarisinin ışığı Mimar Sinan’dır. Bu metinde Mimar Sinan’ın üstün bir zekâyı

sahip olduğu, inşa ettiği Şehzadebaşı Camisi’nin nasıl onarılacağına dair mektubu onun duvarına bırakması, Süleymaniye Camisi’ndeki is odası, Mihrumah Sultan’ın doğum günü olan 21 Mart’ta Mihrumah Camisi’nin iki minaresi arasında ay doğarken Edirnekapı Camisi’nin tek minaresinin arkasından güneşin batması gibi incelikler ortaya konarak anlatılmıştır (s.4).

Balkanlar’da ayakta kalabilen birkaç Osmanlı eserinden biri olan ve Mimar Sinan’ın öğrencisi Hayruddin tarafından yapılan “Mostar Köprüsü” anlatılmaktadır (s.7).

Tablo 81: Röportaj / Söyleşi Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	Ece Temelkuran (s.142),
Mehmet Topal’la Telefon Bağlantısı (s. 18), Dağcılık mı Dalış mı? (s.19)	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe
	E Postanın Mucidi (Röportaj) (s.81)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	Altın Portakal’ın Genç Yüzleri (Röportaj) (s.108)
Sanat Durağı (s. 48) Günümüz İnsanın Yalnızlığı (s.35) Göçler (s.50)	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5	(C1) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3
	Ben de Amerikan Delikanlısıyım (s.77) Mizahın Gücü (Deneme) s.80 Yabancı Diller (Deneme) (s.84) Sessiz ve Derinden (Deneme) (s.86)
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
Doroga v Rossiyu 2	Poehai 2. 1
Japon Milyoner Rusya’da Yaşıyor (s.170)	
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Vladimir Spivakov’la Röportaj (s.90) Fyodor Konyuhov’la Röportaj (s.119) Afinli Aleksey Nemov’la Röportaj (s.127)	
Okno v Rossiyu 1	
Okno v Rossiyu 2	

“Sağlıklı Bir Yaşam” adındaki on birinci ünite “Sağlığımız İçin”, “Strese Girmeyin”, “Neyiniz Var” isimli üç bölümden ve “Sağlıklı Olmak, Basit ama Etkili

Doğal Maskeler, Her Zaman Genç, Spor Yapalım, Mutlu Hayat Uzunudur, Doğa Otel, Ruhumuza Sağlık, Hayatı Nasıl Yaşıyorsunuz? Canın Sağ olsun! Kendimi İyi Hissetmiyorum, Bekleme Odasında, Geçmiş Olsun! Eczanede” isimli okuma metinlerinden oluşmaktadır. “Canın Sağ olsun!” ve sonraki metinler diyalog metinleridir. Bu metinler hayatla bağlantılı, faydalı ve ilgi çekicidir. Özellikle hastalık isimleri, hastalık durumunda kullanılan ifade kalıplarını bu üniteadaki metinlerde görmek mümkündür. “Hitit I” kitabındaki “*Sağlıklı Bir Yaşam*” adındaki on birinci üniteadaki “Ruhumuza Sağlık” 19 cümleden oluşmaktadır (s.128). Bu metin “Poehali 1” kitabındaki 12. üniteye yer alan “*Sağlıklı Olun!*” ünitesindeki “*Sağlık İçin Kavga*” isimli metinle karşılaştırıldığında A2 seviyesi için uygun bir metin olduğu görülmektedir. Bu üniteye başka pek çok metin vardır. Bazılarının dili daha ağır ve daha uzundur. En anlaşılır metinler “*Dolduralım*” ve “*Kim Nasıl besleniyor?*” isimli dinleme metinleridir.

Sağlık İçin Savaşmak İstiyor musun?

Vaşington Üniversitesi Profesörü Sten Brod, 2002 yılında geleneksel olmayan fikrini açıkladı: İyi bir kavga sağlık için faydalı olabilir. Kavgada insan organizması çok testosteron ve özel stres hormonu salgılıyor. Bunlar vücudun bağışıklık sistemini uyarıyor. Doğrusu eğer kavga kuralsız ise boks veya karate değilse bunu anlamak zor değil, saldırganlık eskiden erkek psikolojisi için standarttı. Ya siz ne düşünüyorsunuz? (Poehali 2. 1, 12. ünite, s.116).

Yukarıdaki metin “Poehali 2. 1” kitabındaki birkaç zor metinden biridir. “Poehali” kitabında dersler “Yeni Hitit” kitabında olduğu gibi sorularla başlamaktadır. “Yeni Hitit” kitabı gerek metin gerek alıştırma gerekse resim yönünden “Poehali” kitabından daha zengindir. “Yeni Hitit 1” kitabının metinleri “Poehali” kitabındaki metinlerden daha zordur. Öğrencilerin çoğu bu metinleri anlamakta zorlanmaktadır.

4. 4. 6. 2. 1. 1. Kişileri ve Onların Yaşadıkları Mekânları Anlatan Metinler

Bu tür metinler her seviye dil öğretimi için oldukça uygundur. Bu metinlerde kişilerin doğum yerleri, meslekleri ve en önemli özellikleri hakkında bilgi verilir. Dil seviyesi ilerledikçe metinde anlatılanlar daha detaylı anlatılır. A1-A2 seviyesinde sıradan kişilerin tanıtılması normaldir. Ancak seviye ilerledikçe herkesçe bilinen ünlü kişilerin anlatılması gerekir. Türkçe öğretim kitaplarında yer alan kişiler Mevlâna hariç

herkes tarafından bilinen ünlü kişiler değildir. Rusça kitaplarında yer alanlar ise Rus edebiyatçıları, şairler ve bilim adamlarıdır.

“*Yakın Çevremiz*” adlı üçüncü ünite; “Ailem ve Arkadaşlarım, Evimiz ve Semtimiz, Şehirler” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Aile bireylerinin tanıtımı, birbirleriyle aralarındaki akrabalık isimleri fotoğraflarla desteklenmiştir.

Tablo 82: Kişi (Biyografi ve Otobiyografi) ve Yer Tanıtımı Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1
Ben Kimim? O Nasıl Biri? Evim ve Çevrem Hayat Nasıl Gidiyor? Çok Yaşa!	Farklı Ülkelerde Yıldız Kenter (s. 48) Hobiler (s.26) Nurten Hanım’ın Hobisi (s.27) Aile Fotoğrafı (s.32), Arkadaşım Emra (s.35)
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	Köyde ve Şehirde Hayat (s.39)
Çömlekçilik Kursu (Âdem Bey) (s.30), Sudaki Resimler (s.34), Küçük Bilim İnsanları (s.40) Görüntülü Telefon Konuşması (s.58), Emel (Sokak Hayvanları Derneği Üyesi) (s.67) Sabiha Gökçen (s.76) Üniversiteye İlk Adım (s.84)	Bir Başarı Öyküsü (s.40) Türkiye’de İlk Günlerim (s.68) Erkek Dadılar (s.109),
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2
Oktay Sinanoğlu (s.28) Gazi Yaşargil (s.28) Cahit Arf (s.28) Bir Başarı Öyküsü (s. 42) Eleman Aranıyor (s. 68) Mevlâna Celaleddin Rumi (s.80)	Ne Yapmam Gerek? (s.13) Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı? (s.16) Sporun Altın Çocukları (s.24) Kadın Fanatikler (s.28) Hayal Et Olsun (Dee Caffari) (s.38) Bir Başarı Öyküsü (Dinleme) (s.41) Öğrenmenin Yaşı Yok (s.58) Erzurum’dan Harvard’a (s.61?) Zihni Sinir (s.88) Zihni Sinir’e Şapka Çıkartacak Buluşlar (s.89) Nesilleri Birer Birer Tükeniyor (s.92) Marjinal Olmak İçin Yaşamadım (Hayko Çepkin) (s.144) Ergüder Yoldaş (s.146) Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Kazanan Adam (s.149)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	
Robin Williams (s.65) Bilime Adanmış Bir Ömür (Cahit Arf (s.68)	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5	(C2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3
	Cem Yılmaz (Dinleme) (s.82)

Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
Benim Adım İvan (s.115) Pisagor, Pavlov, Borodin, Eistein (s.300)	Benim Adım İgor (s.43) Benim Günüm (s. 67) Benim Adım İgor (s.100) Şair (s.203) Mihayl Vasil'yeviç Lomonosov
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Mihayl Vasil'yeviç Lomonosov (s.21) Lev Nikol'yeviç Tolstoy (s.21) Yuriy Gagarin'in Torunu (s.55) Anna Ahmatova (s.123) Natal'ya Nesterova (s.160) Anastasiya Vavilov (s. 161) Sergey Bodrov (s. 174)	Viladimir Putin (s.9) İgor Petroviç Dubov (s.12) Stanislav (s.38) Fotomodel Anna (s.47) Ol'ga (s.68) Mirça (s.74) Doktor Uglov'un Basit Sırları (s.1)
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Mariya Yeliseyeva (s.13) Pavel Petroviç Bajov (s.36) Ernst Muldaşov (s.108) Afinli Kahraman Aleksey Nemov (s.126)	Glazunov (s.21) Fyodor Konyuhov (s.42)
Okno v Rossiyu I (B2-C1)	
Mihayl Şemyakin (S. 76) Nikita Mihalkov (S.172) Viktor Olegoviç Pelevin (s.202)	
Okno v Rossiyu 2 (B2-C1)	
Roman Valeriyeviç Sençin (S.172) Yevgeniy Valeriyeviç Grişkovets (S.184) Valentin Grigoriyeviç Rasputin (S. 191) Lyudmila Stefanovna Petruşevskaya (S.197) Vladimir Georgiyeviç Sorokin (s.212) Dmitriy Aleksandroviç Prigov (s.223) Vera Anatolievna Pavlova (s.226) Anna İliniçna Rubina (s.229) Poksana Pobski (s.237) Sergey Bolmat (s.242)	

“Hobiler” başlıklı metinde, hobi olarak dağcılığa, fotoğrafçılığa ve boncuktan kolye yapımı gibi hobilere yer verilirken Türklerin kültürüne ait bir öğeden bahsedilebilirdi. “Köyde ve Şehirde Hayat” isimli metinde “Salih Demirkan” isimli bir köylünün hayatına yer verilmektedir. Avrupa köylüsünden bir farkı yoktur. Bu köylü Van otlu peyniri ya da çökelek yapabiliirdi. “Başkentler” isimli metinde Madrid, Londra,

Kahire ve Singapur anlatılmıştır. Fotoğraflar metinlerle uyum içindedir. Yeni Hitit kitabını sanki yabancılar hazırlamış gibi Türkiye'nin başkenti Ankara'dan bahsedilmemiştir. Ankara'dan onun özelliklerinden bahsedilmiş olsaydı, yabancılar için daha faydalı ve ilgi çekici olurdu. Türkçe öğretimi aynı zamanda Türk kültürü öğretimidir. Elbette evrensel konulara değinilmelidir. Ancak Türk kültürüne gereken özen de gösterilmelidir.

“*Farklı Ülkelerde*” başlığı altında üç okuma metni vardır. Birinci metinde Moskova'da yaşayan Türk mü Arap mı olduğu belli olmayan Ahmet'in ülkesinden ya da kültüründen bahsedilmemektedir. Diğer iki metinde Rio'da yaşayan Christoph ve Japonya'da yaşayan İngiliz Sarah anlatılmaktadır. Kendine kıymet vermeyen, küçük gören milletler yok olmaya mahkûmdur. Sarah'ın İngilizce öğrettiği vurgulanırken Ahmet'in Türk bir öğrenci olduğu belirtilmemektedir. “*Şehir Uyanıyor*” isimli metinde İstanbul herhangi bir büyük şehir gibi anlatılmaktadır, Hâlbuki İstanbul'un kalabalık olmaktan başka özellikleri de vardır.

4. 4. 6. 2. 1. 1. 1. Kişileri Anlatan (Biyografik) Metinler

Biyografiler, edebiyat, sanat, siyaset, spor, eğitim ve ticaret gibi alanlarda üne kavuşmuş, tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını topluma örnek teşkil etmesi için yazılan yazılardır. Yabancılar dil öğretiminde de bu tür yazılar sıkça rastlanılmaktadır. Bunun sebebi yazıların kolaylıkla anlaşılmasıdır.

GLAZUNOV

“Uzun yıllar önce, 1957’de Leningradlı, Repine Enstitüsü öğrencisi genç ressam ilk sergisini açtı. Bugün onun adını Rusya’da herkes biliyor. Onun tablolarını övüyorlar ve küfrediyorlar. Sovyet Dönemi’nde eleştirmenler onun bir numara muhalif olduğunu yazıyorlardı. O zaman o, sosyalizm gerçeğinin kurallarına karşıydı. Şimdi klasizm modasına karşıdır..... İliya Sergeyeviç Glazunov, 1999’’da Yunesko’dan “Pikasso’nun Altın Gözleri” ödülünü almış ünlü bir sanatçıdır” (Poehali 2. 2, s.20)

KONSTANTİN BOLMANT

Rus sembolist şair Konstantin Bolmant, daha okuldayken edebiyatı seviyordu. O Yazar İbsen'i orijinalinden okumayı çok istiyordu. O, sözlük ve ders kitabı sipariş etti ve kitapları alınca çalışmaya başladı. O dili öğrenince İbsen'in kitabını da postayla sipariş etti. Sipariş ettiği kitap gelince okumayı denedi ama anlayamadı. Kitap başka bir dilde, Norveç dilinde yazılmıştı. Ne yapacaktı? O Norveççe öğrenmeye başladı. Bunda durmadı, neticede 16 dili az çok biliyordu. 17. dili konuştuğu gibi yazıyordu (Poehali 2. 2, s.130).

Bu metin “Okuyunuz ve sıfat-fiilleri bulunuz” komutuyla başlamaktadır. Metinde geçen sıfat-fiiller: Zakanniye knigi/ sipariş edilmiş kitaplar, zakazannaya kniga/sipariş edilmiş kitap, poluçennuyu knigu/teslim alınmış kitap. Görüldüğü gibi metinlerdeki dil bilgisi yapılarına sürekli dikkat çekilmektedir.

DÜNYA SEYYAHI (Fyodor KONUHOV)

.....O profesyonel bir dağcı olmamasına rağmen 1987 yılında beş kıtadaki dağların doruğuna tırmanmaya karar verdi. Kafkaslarda Elburz dağları (5642m), Asya'da Everest (8848m), Avusturalya'da Kastaşka (2230m), Güney Amerika'da Akonkagua (6960m), Afrika'da Kilimancaro Volkanı (5895m), Kuzey Amerika'da Makkinli (6193m) ve Antartika'nın Doruğu Massiv Vinson (5140m). 5 yıl geçti ve gezinin sonunda Antartika'da açlıktan ve soğuktan ölüyordu, üç gün aşırı rüzgâr yüzünden uçak inemedi.

Fyodar 3000'den fazla tablosu olan bir ressam, 9 kitabı bulunan bir yazar, 6 defa dünyanın etrafını tekneyle dolaşmış ve 17 defa da Antartika'ya sandalla seyahat etmiş. Pek çok devlet ödülü almış bir seyyahıdır (Poehali 2. 1 s.42).

“Poehali 1”, A1 seviyesi olduğu için daha çok alıştırma ve diyaloglar vardır. Kitapta Fyodor İvanovich Şalyapın (1873-1938). Mihayl Vasil'yeviç Lomonosov (s.230) gibi birkaç ünlünün otobiyografisine yer verilmiştir.

HAYKO ÇEPKİN

Hayata dair bir şeyler sızıyor bakışında söylediği her sözden. Marjinal desek de aslında sadece kendine özgü yaşayan biri o, yola, “Kendime dair bir şeyler yaşamak istiyorum.” diyerek çıkan bir adam. Kulaklarını boş sözlerle tıkayıp, sadece müziğini hisseden ve onu duyan bir isim Hayko Cepkin (Yeni Hitit 2, 12.ünite, s.44).

Hayko Çepkin [Hayko Cepkin (d. 11 Mart 1978, İstanbul), Ermeni asıllı Türk piyanist ve müzisyen. Özel Getronagan Ermeni Lisesini bitirdikten iki sene sonra Mimar Sinan Üniversitesinde şan, solfej ve piyano dersi almaya başladı. Çeşitli yerlerde de piyano ve armoni dersleri gördükten sonra da 1997 yılında profesyonel müzik kariyerine başladı. İlk albümü Sakin Olmam Lazım ile iyi bir çıkış yapan Hayko ikinci albümü Tanışma Bitti ile de hayran kitlesini arttırdı. 3. albümü Sandık ile daha geniş alanlara yayıldı] beş paragraf boyunca anlatılmış fakat Hayko kim, mesleği nedir, başarıları nelerdir? Açık açık yazılmamış, soyut bir şekilde anlatılmıştır. Hayko Kim?¹ Hayko Çepkin'in müziği hisseden bir adam olduğundan ve onun marjinal olmadığından bahsedilmektedir. Bunlardan başka onun hakkında başka bir bilgi verilmemiştir. Müzikle ilgilendiğine göre müzisyen olmalı ama metinden besteci mi şarkıcı mı olduğu tam olarak anlaşılmamaktadır. Metin çok sıkıcı bir metindir. Özellikle yabancılara Türkçe öğretimi için uygun bir metin değildir. “Hayata dair bir şeyler sızıyor bakışında söylediği her sözden.” Bu cümle şöyle ifade edilebilirdi: “Her insanın bakışından sözünden hayata dair bir şeyler anlaşılabilir.” Bu cümleyi öğretmen yabancı bir öğrenciye nasıl anlatabilir? Hayko yerine daha ünlü bir Türk bestecisini ya da şarkıcısını kitaba almak daha uygun olurdu. Hâlbuki “Dünya Seyyahı” isimli metinde Seyyah Fyodor Konuhov’un mesleği gayet açık bir dille anlatılmıştır.

“Yeni Hitit” ders kitabında yer alan biyografi türü metinlerin içinde en ilgi çekici olan Ahmet Bedevi’nin (Cumhuriyet öncesinde Ahmet Bedevi adıyla bilinen, Manisa’da yaptığı yeşillendirme, ağaç dikme çalışmaları, çevreciliği ve yaz kış sadece bir şort ile Manisa sokaklarında dolaşması nedeniyle Manisa Tarzan’ı olarak adlandırılan bir kişidir) biyografisidir. Metnin başlığı uzun ve karmaşıktır. “Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Giyinen Adam” başlığını öğrenci ilk okuduğunda anlayamamaktadır. Ahmet Bedevi birçok cümleyle tanıtılmıştır. Tanıtılan kişi ilginç bir tiptir. Metnin dili ağır değildir, ancak bu ilk cümlelerin uzunluğu öğrenciyi zorlamaktadır. “Poehali 2. 1” kitabında yer alan “Glazunov” isimli metnin ilk iki paragrafında ressamın hayatı anlatılmıştır. Bu iki paragraf biyografi türündedir,

sonraki paragraflar onun bir röportajından alınmıştır. Dünya Seyyahı Fyodor Konuhov (Rus dağcı, Poehali 2. 1 s.42), Konstantin Bolmant (Poehali 2. 1, s.130, Rus şâir) biyografi türündeki metinlerdir.

“Yeni Hitit 2” kitabında yer alan biyografi türündeki metinlerde dünyayı tersten dolaşan, Guinness Rekorlar Kitabı’na giren ilk kadın *Dee Caffari* (s.38), Zihni Sinir’i karikatürize eden sanatçı *İrfan Sayar* (s.88), *Hayko Cepkin* (s.144), Büyük Ada’da inzivaya çekilmiş bir müzisyen *Ergüder Yoldaş* (s.146) ve Kış yaz şort giyen ve doğanın dostluğunu kazanmış, diğer adı Manisa Tarzanı olan *Ahmet Bedevi* (s.149), *Pele* ve *Maria Sharapova* (s. 22) anlatılmaktadır. Röportaj türündeki bir metinde ise Harvard’da hukuk okumuş bir Türk kadını *Esin Taboğlu* (s.61) anlatılmaktadır

4.4.6.2.1.1.2. Kişilerin Kendilerini ve Yaşadıkları Mekânları Anlattıkları

Metinler

İnsan çevresiyle bir bütündür ve kendini tanıtırken önce ismini, ne iş yaptığını sonra ise nereli olduğunu söyler. İki kişi tanıştığında karşıdaki kişinin özeline girmeden onunla konuşmayı ilerletmenin bir yolu da “Nerelisiniz?” sorusunu sormaktır. Şehir hakkında konuşurken kişiler iletişimi ilerletebilirler. Şehrin bulunduğu konum, doğal güzellikleri, mimarî yapıları, kültürel faaliyetleri ve insanları onu oluşturan bütünün parçalarıdır ve rahatlıkla konuşulabilecek bir konulardır.

Volga’da Şehir

Plyos— Benim doğduğum şehir. Bu şehir Rusya’nın merkezinde Volga’da yer almaktadır. Dünya haritasında bu şehir yoktur. Plyos çok eski ve küçük bir Rus şehridir. Bu şehir artık 500 yaşındadır. Plyos’ta **Ressam İsaaka İl’iç Levintan**’ın müze-evi vardır. Bu ünlü ressam doğayı çok seviyordu, bunun için o bu sessiz ve yeşil şehirde yaşıyordu. O, çevresinde **Volga Nehrini**, ormanı, alçak dağları, güzel manzarayı görüyordu. Levitan burada “**Akşam**”, “**Altın Plyos**” ve “**Yağmurdan Sonra Plyos** ve diğerlerini resmetti. Rus Yazarı **Anton Çehov**, Levitan’la dosttu. O, bu ressamı çok iyi biliyor ve seviyordu. Onlar birbirlerine mektuplar yazıyorlar ve buluşuyorlardı. Çehov sık sık ünlü ressamın Plyos’taki evinde oluyordu.

Eskiden ve şimdi turistler ve genç ressamlar sık sık Plyos’a geliyorlar. Bu güzel manzaralı yer onların hoşuna gidiyor. Onlar bu şehirle ve onun tarihiyle ilgileniyorlar. Ressamlar burada resim yapmayı ve çalışmayı seviyorlar. Onlarla her zaman Volga kıyısında karşılaşmak

mümkündür. Onlar bu güzel şehri çok seviyorlar. Siz de bu şehri daha fazla tanımak istiyorsanız siz buraya gelebilir ve kendi gözlerinizle görebilirsiniz (Doroga v Rossiyu 2, s.6).

Şekil 59: Doroga v Rossiyu 1, Moskva Kak na Ladoni

Moskva Kak na Ladoni (Moskova Avuç İçi Gibi)

Benim adım İvan. Ben Moskovyalıyım. Moskova hoşuma gidiyor. Bu büyük ve güzel bir şehir. Burada **Kreml'** ve **Kızıl Meydan** var. **Alaksandr Bahçesi** ve **Bolşoy Tiyatrosu** var. Bu ünlü tiyatroyu herkesin bildiğini düşünüyorum.

Moskova benim şehrim. Burada benim evim ve ailem var. Benim sokağım **Eski Arbat**. Bu sokak benim çok hoşuma gidiyor. Burada okulum, ilk öğretmenim ve ilk aşkım var. Burası benim yurdum.

Moskova başkent. Burada geniş sokaklar, ana caddeler, güzel eski ve yeni binalar, modern oteller, bankalar, mağazalar ve restoranlar var.

Ben **Moskova Üniversitesinde** öğrenciyim. Bu benim üniversitem. Burada arkadaşlarım var. MGU'nun (Moskova Devlet Üniversitesi) binası ve eski büyük park hoşuma gidiyor. Hem sabahleyin hem akşam burada turistler, öğrenciler ve Moskovalılar var. Çünkü burası çok güzel bir yer. **Moskova avuç içi gibi** (Doroga v Rosiyu 1, s. 115).

Yukarıdaki metinde dikkat çekmek için bazı kelimeler koyu renkli yazılmıştır. Bir de deyim kullanılmıştır. “Moskova avuç içi gibi”. Bu deyim Türkçede de kullanılmaktadır. Türkçede “Avuç içi” deyimini farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Avuç

içi gibi küçük, derli toplu nesnelerin durduğu yer. “Avucunun içi gibi bilmek” deyimini ise bir yeri, bir şeyi çok iyi ve ayrıntılı olarak bilmektir. Rusçada ise bu deyim anlama farklıdır, “avuç içi gibi” her şeyin ayrıntılı bir kroki veya harita gibi görünür olmasıdır. Örnekler: *Тарасу Бульбе с высоты все было видно как на ладони. (Н. Гоголь.)* / Bulba Tarası yüksekten her şey avuç içi gibi görünüyordu. (N. Gogol’)

Жилин... прошел тридцать шагов, видит – лес кончается. Вышел на край – совсем светло; как на ладони перед ним степ и крепость... (Л. Толстой.) / Jilin otuz adım gitti-orman bitiyor. Dışına çıkınca her şey görünüyordu; kale ve onun önündeki step (Akademik, 2016).

Aşağıda “Benim Ailem” (Poehali 1),” Bizim Dairemiz” (Poehali 1, Dinleme), “Evim ve Çevrem” (Gazi TÖMER) metinleri üzerinde durulacaktır.

Bizim Dairemiz (Dinleme Metni)

Biz büyük bir şehirde, yeni bir semtte Yeşil Sokak’ta yeni on katlı bir apartmanın sekizinci katında yaşıyoruz. Bizim küçük ama rahat bir dairemiz var. Giriş, mutfak, yatak odası, misafir odası, çocuk odası, banyo ve tuvalet.

Telefon girişte duruyor. Banyoda küvet, musluk, duş, duvarda ayna ve çamaşır makinesi var. Banyoda biz banyo yapıyoruz ve duş alıyoruz.

Mutfakta masa ve sandalyeler var. Masada semaver ve fincanlar. Orada buzdolabı ve ocak var. Tabaklar duvardaki rafta ve dolapta. Mutfakta kahvaltı yapıyoruz ve akşam yemeği yiyoruz.

Misafir odasında köşede televizyon, odanın ortasında masa, masanın üstünde mumlar duruyor. Orada piyano, koltuk, büfe, divan ve büyük saat duruyor. Misafir odasında dinleniyoruz. Televizyon seyrediyoruz, konuşuyoruz, piyano çalıyoruz ve müzik dinliyoruz.

Yatak odasında yatak, büyük dolap, lamba, komodin ve duvarda tablo var. Yatak odasında dinleniyoruz ve akşam kitap okuyoruz.

Çocuk odasında yatak, masa, sandalye, küçük dolap, kitaplık ve müzik köşesi vardır. Burada Dima dinleniyor, oynuyor, ders yapıyor, okuyor ve müzik dinliyor (Poehali 1, s. 114).

Yukarıdaki metinde bir evdeki tüm eşyaların ve evin bölümlerinin isimleri metinde öğretilmektedir.

Evim ve Çevrem (Gazi TÖMER)

Benim adım Buğra. Ankara’da, Emek semtinde oturuyorum. Burada büyük bir cadde var. Bu cadde kalabalık ve çok gürültülü. Ama şehir merkezine çok yakın. Otobüs ve metro durağı, caddenin karşısında. Durakların arkasında küçük bir market var. Ben o marketten alışveriş yapıyorum. Marketin karşısında bir eczane var. Benim evim, eczanenin yanında Akın Apartmanı’ndadır.

Ben Apartmanın yedinci katında oturuyorum. Evim iki oda, bir salon. Salon geniş ve aydınlık. Mutfak salonun yanında. Yatak odası ve çalışma odası evin kuzey tarafında. Bunun için o odalar biraz karanlık. Evimin en güzel yeri balkondur. Bütün caddeyi buradan görüyorum. Evimde hiç sıkılmıyorum.

Bu metinde yer alan “Yatak odası ve çalışma odası evin kuzey tarafında” cümlesi A2 seviyesi için ağır bir cümledir.

Metni okuyunuz. İvan hangi şiirleri okumayı seviyor?

İvan gazeteci. Onun ana dili Rusça. Ama o iyi İngilizce biliyor. İvan İngilizceyi iyi konuşuyor ve İngilizce gazeteleri ve dergileri okuyor. O şimdi ise Çince öğreniyor çünkü o Çin’de çalışıyor. O artık biraz Çince anlıyor. Evde İvan, Çince kelimeleri tekrarlıyor, Çince hiyeroglif yazıyor ve Çince şiirler okuyor. İvan Çincenin zor ama ilginç bir dil olduğunu söylüyor. O Çince şiirler hoşuma gidiyor ve ben sık sık Çince şiirler okuyorum diyor. Daha başka şarkılar dinliyor ve Çince filmlere bakıyor (Doroga v Rosiyu 1, s.156).

Bu kitabın hedef kitlesi Çinliler olduğu için Rus olan Rusça konuşan İvan Çince öğrenmektedir. Bu tarzda yazılan tek metin olmadığı ve İvan Rusça konuştuğunu vurgulandığı için bir sakıncası yoktur. Öğrencinin milletinden bahsedilmesi onun hoşuna gidecek ve kendini değerli hissedecektir.

Benim Ailem

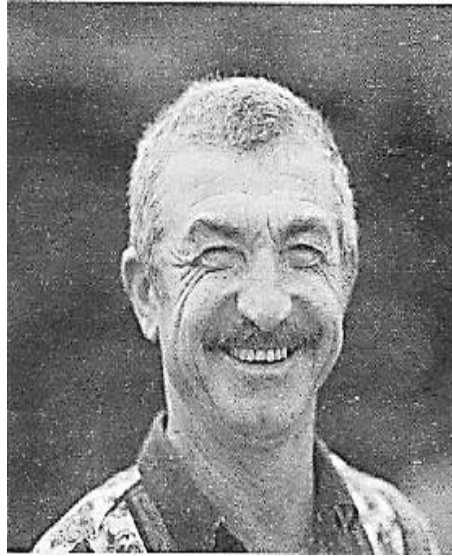
Bu Olga Vladislavovna. O kahvaltı yapıyor. Bu, onun oğlu. Onun adı Dima. O oynuyor. Bu onun babası. Onun adı İgor’. O dinleniyor. Bu onun kardeşi. Onu adı Viladimir. O akşam yemeği yiyor. Bu onun eşi. Onun adı Katya. O okuyor. Bu, onun annesi. Onun adı Svetlana Georgiyevna. O televizyon seyrediyor. Bu, onun kocası. Onun adı Pyotr İl’yiç. O geziyor. Bu

onların torunu Dima. O oynuyor. Bu onun dedesi ve babaannesi. Vladimir ve Katya onun amcası ve (yengesi) teyzesi (Poehali 1, s. 43)

Metni okuyunuz. Viktor ne yapacak? Söyleyiniz.

Benim küçük kardeşim Viktor çok ciddi ve akıllı bir adam. O çok iyi okuyor, bundan dolayı da çok biliyor. Yarın akşam televizyonda “Ne, Nerede, Ne zaman?” var. Bu çok ilginç bir televizyon oyunudur. Televizyon seyircileri soracak, oyuncular ise farklı sorulara cevap verecekler. Örneğin, Tver’den bir öğrenci soracak: “Nerede ve ne zaman insanlar satranç oynamaya başladılar?” Oyuncular düşünüyor ve biraz sonra cevap veriyorlar.

Yarın kardeşim de orada oynayacak. O da farklı sorulara cevap verecek. Ben, annem babam ve babaannem televizyonda bu oyunu seyredeceğiz ve Viktor’u evde bekleyeceğiz. Babaannem bizim en sevdiğimiz pastayı yapacak. Akşam hepimiz birlikte çay içeceğiz (Doroga v Rossiyu, s.264).

Şekil 60: Poehali 2.1, Rus Köylüsü Mirça

Mirça

Mirça **Moldovya**’da **Kiev**’de değil ama küçük bir köyde yaşıyor. O, 48 yaşında. **Moldavya** zengin bir ülke değil ama çok güzel bir iklimi var. Orada yaz sıcak ve kış soğuk değil ve hemen hemen her zaman güneş ışıyor. Orada büyük şehirler ve arabalar az ama çok meyve ve at var. Moldovya’da **Rumence** ve **Rusça** konuşuyorlar. Moldovyalılar Rumen’e benziyorlar. Mirça’nın büyük bir ailesi, büyük bir evi ve büyük bir bahçesi var. Bahçesinde elmaları, kayısıları, erikleri, üzümleri var. Köyde genellikle atla gidiyorlar ve Mirça’nın da atı ve eski bir motosikleti var.

Moldovya’da çok üzüm var. Orada Rusya’nın satın aldığı iyi şarap yapıyorlar. Mirça’nın komşusu kışın Rusya’da çalışıyor, o inşaatçı. Mirça eskiden SSCB Dönemi’nde hayatın daha iyi olduğunu söylüyor. Çünkü herkes birlikti, iş vardı ve istikrar vardı.

Sabahleyin Mirça erken kalkıyor çünkü köyde her zaman çok iş var. Boş zamanlarında o dostlarıyla kart oynuyor ve şarap içiyor. O ailesini ve bahçesini seviyor. O reformları ve şehirde yaşayan genç insanları sevmiyor. Ama onun çocukları bütün hayatları boyunca köyde yaşamak istemediklerini söylüyorlar çünkü onlar böyle bir hayatın sıkıcı olduğunu düşünüyorlar. Mirça’nın büyük oğlu Romanya’da okuyor, küçük kızı ise Rusya’da okuyor (Poehali 2. 1, s.74).

Mirça tipik bir Rus köylüsüdür, yaşadığı ülke metinde verilmiştir. Orada âdet olduğu üzere Mirça’nın Komşusu Rusya’ya çalışmaya gider. Kızı Rusya’da okur, Rusya’da okumak prestijlidir. Mirça SSCB Dönemi’ni özlemektedir. Ancak “Yeni Hitit 1” kitabındaki “Köy ve Şehirde Hayat” metninin kahramanı Salih Demirkan’ın nerede yaşadığı belli değildir (Yeni Hitit 1, s.39). Ayrıca metni tamamlayan resim köy gibi değil, gecekondü mahallesi gibidir. Bu iki köylünün yaşamları biraz farklıdır. Mirça erken kalkar ama Salih Demirkan’ın kendisi değil, eşi erken kalkar. Mirça çok çalışır, çok meşguldür, Salih Demirkan’ın da eşi her işi yapar. Salih Demirkan Bursa’nın bir köyünde yaşayabilirdi. O hayvanlara bakarken eşi buğday kaynatıp bulgur öğütebilir, yün eğirebilir, saçta ekmek yapabilir veya yoğurt yapıp yayık yayabilir, üzüm yaprağı salamura edebilir, tarhana yapabilirdi. Salih Demirkan tipik bir Anadolu köylüsü gibi anlatılabilirdi. Salih Demirkıran resimde somurtkan ve hayattan bezmiş bakarken Mirca tüm cazibesiyle gülümsüyor, bunlar ufak ayrıntılar da olsa dil öğretiminde önemlidir.

Şekil 61: Yeni Hitit 1, Salih Demirkıran

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” kitabında on iki yaşındaki Mustafa köye dedesinin yanına gider, amcasının oğlu Osman ile oynar, dedesinin atı Doru’ya biner, balık tutar ama en önemlisi halasının kızı Zehra’nın iki gün süren düğününe katılır. Zehra’yı ata bindirirler ve düğünde çeşit çeşit yemek yaparlar (s.69). Bizim kültürümüzde eskiden otomobil olmadığı için gelin ata bindirilip damadın evine götürülürdü ancak şimdi bu âdetin devam ettirildiği yer neresi ise ismi verilmeliydi. Ayrıca bizim köy düğünlerimizde çeşit çeşit yemek pişmez. İki ana yemek olur. Bu yemekler de yöreye göre değişir. Keşke dede kendi düğününü anlatsaydı daha anlamlı olurdu. Babaannesi atla gelin gelirdi. Metni okuyan yabancı öğrenci Türkiye’de köylerde gelinlerin hâlâ atla getirildiklerini düşünecektir. Atla getirilen gelinler sadece eski Yeşilçam filmlerinde kaldı.

Selin Akman, Bizim Dairemiz (Yeni Hitit)

Ben Selin Akman. **Ankara**’da yaşıyorum. Evim bir **apartmanın yedinci katında**. Şehirde gün erken başlıyor. Her sabah yedide uyanıyorum. Şehirde yaşamak zor ama şehri seviyorum. İşten sonra **spor salonuna**, sinemaya ya da tiyatroya gidiyorum. Bazı **hafta sonlarında** arkadaşlarımla alışverişe çıkıyorum. Şehirde hava çok temiz değil, trafik her zaman problem ama bence **şehrin bazı avantajları** da var. Hastaneler, bankalar, üniversiteler ve eğlence yerleri gibi (Yeni Hitit, s.39).

Bu metin “okuyalım, yanıtlayalım” bölümündedir. Bu metnin etkinliğinde metinle ilgili sorular vardır. Bu etkinlik hem anlamaya hem de yazmaya yöneliktir. Bazı

kelime grupları açık renkli yazılmıştır. Bunun sebebi isim tamalamalarına dikkat çekmektir. Selin Akman yukarıdaki metinde Ankaralıdır. Ankara'yı sevmektedir çünkü spor salonuna, sinemaya ve tiyatroya gitmektedir. Herhangi bir şehirde de bunları yapabilir. Selin Akman Ankara Üniversitesini bitirebilirdi, hafta sonları farklı yerlere gidebilirdi, Kuğulu Park'ta sabah yürüyüşü yapabilir, Ankara Kalesi'nde pazar günleri kahvaltı yapabilir, Hamamönü'nde her cumartesi arkadaşıyla buluşabilir veya Pirinç Han'da kahve içebilirdi. Her Türkçe öğretmeni Türkiye'nin temsilcisi, Türkçe öğretim kitaplarında yer alan her okuma metni de Türkiye'nin reklamı olmalıdır.

Rusya'yı anlatan her metni okuyan kişi bu yerleri görmek isteyecek, isimler öğrencinin aklına kazınacak ve bu yerlere karşı ilgi duyacaktır. Moskova ile ilgili her metinde Arbat Caddesi özellikle vurgulanmaktadır. Oysa Türkçe öğretim kitaplarında Bağdat Caddesi, İstiklal Caddesi gibi ünlü caddelerin isimleri geçmemektedir. Arbat'ta ne var ise bu eski İstanbul caddelerinde de onu bulmak mümkündür. Örneğin, Çiçek Pasajı'nda bir akşam yemeği anlatılabilirdi. Türkiye'nin her yeri cennet ancak bu cenneti tasvir etmek, anlatmasını bilmek bir sanattır.

4.4.6.2.1.1.3. Kişilerin Kendilerini ve Ailelerini Tanıttıkları Metinler

Kişinin kendini ilginç yönleriyle anlattığı bu tarz yazılarda çoğu zaman kişi kendisiyle beraber ailesi ve sosyal çevresinden de söz eder. Yabancı dil öğretiminde özellikle başlangıç seviyesine hitap eden dil öğretim kitaplarında sıradan kişiler kendilerini tanıtır. Seviye ilerledikçe bu kitaplarda ünlü kişilerin hayatlarına daha çok yer verilir. Bu kişilerin diğer insanlarca bilinmeyen yönleri ve başarısını nelere borçlu olduğu gibi konulara yer verilir.

Bu temayı konu alan metinler, Aile Fotoğrafı (Yeni Hitit)- Benim Ailem (Poehali1), Benim Ailem (Doroga v Rossiyu), Ben Kimim? (Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe).

Aile Fotoğrafları (Yeni Hitit 1)

Benim adım Seçil. Hemşireyim. Bu bizim aile fotoğrafımız. Fotoğrafta annem koltukta benim sağımda oturuyor. Annemin adı, Aynur. O bir lisede öğretmen. O işini ve öğrencilerini çok seviyor. Babam da bizimle birlikte koltukta oturuyor. Adı Mehmet. O bir mimar. Özel bir şirkette çalışıyor. Ağabeyim Koray doktora öğrencisi. Onun okulu İzmir’de. Genellikle tatillerde ve hafta sonlarında eve geliyor. O iyi bir mühendis olmak istiyor. Ablam Seda, bankacı. Onun işi çok zor ve yorucu. Çok çalışıyor. Sık sık başka şehre gidiyor. Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim Zeynep var. O lisede öğrenci. Üniversiteye hazırlanıyor, gelecekte doktor olmak istiyor (Yeni Hitit 1, s.32).

Benim Ailem

Bu benim ailem. Haydi tanışalım. Ben öğrenciyim. Benim adım Anton. Bu ise bizim ailemiz. İşte benim annem-babam. Bu, benim babam, Onun adı İgor’Antonoviç. O, programcı. Sağda benim annem. Onun adı Ol’ga Nikolayevna. O doktor. Bizim dedemiz de doktor. Burada solda benim kardeşim. Onun adı Viktor. O da öğrenci. Ve işte bizim babaannemiz, Mariya Viktorovna. Bizim köpeğimiz de burada. Onun adı Nika. Nika- bizim dostumuz (Doroga v Rossiyu 1, s.73).

Давайте познакомимся. Меня зовут Анна. Я студентка. Мой родной город Москва.

А это моя семья. Вот мои родители. Это моя мама. Её зовут Алла Ивановна. Она экономист. А вот мой папа. Его зовут Николай Петрович. Мой папа — преподаватель. Сейчас моя семья дома.

Şekil 62: Doroga v Rossiyu 1, İsimsiz Tanışma Metni

Haydi tanışalım. Benim Adım anna. Ben öğrenciyim. Benim doğduğum şehir Moskova. Bu benim ailem. İşte benim anne ve babam. Bu benim annem. Onun adı Alla İvanovna. O ekonomist. Ve işte benim babam. Onun adı Nikolay Petroviç. Benim babam öğretmen. Şimdi ailem evde (Doroga v Rossiyu 1, s.95).

Benim Ailem

Selam! Benim adım İgor. Bu benim adım. Ben biyologum. Çok okuyorum az dinleniyorum. Benim eşim var. Onun adı Olga. O ekonomist. O çok çalışıyor. Bizim oğlumuz var. Onun adı Dima. O öğrenci. Ben düşünüyorum, o az okuyor ve çok televizyon seyrediyor. Ben onu anlamıyorum. Benim bir de kardeşim var. Onun adı Viladimir. Benim kardeşim kaptan.

O çok sigara içiyor ben ise içmiyorum. Bizim babamız var. Onun adı Pyotr İl'yiç. Bizim babamız doktor. Bizim bir de annemiz var. Onun adı Svetlana Georgiyevna. Annem artık çalışmıyor (Poehali 1, s: 44).

Bu dinleme metni A1 seviyesine uygun kısa bir metindir. Metin işaret sıfatlarını anlatmaktadır.

Ben Kimim? (Gazi TÖMER)

Merhaba. Ben öğretmenim. Evliyim. Eşim doktor. Onun adı Gül. Bizim iki çocuğumuz var. Biri Kız, biri oğlan. Kızımızın adı Elif, oğlumuzun adı Can. Elif sekiz, Can on bir yaşında. Biz Ankara'da yaşıyoruz (s.10).

Dil öğretiminde sıra çok önemlidir. Basitten karmaşığa doğru gidilmelidir. Yukarıda A1 seviyesinde dört farklı kitaptan alınan kişi tanıtım metinleri verilmiştir. Zamirler öğretilmeden üçlü bir tamlamanın öğrenciye öğretilmesi normal değildir. Örneğin: “Kızımızın adı Elif” (Gazi TÖMER A1, s.10) yerine “Bu, benim kızım. Onun adı Elif.” şeklinde olmalıdır. Rusça öğretim kitaplarında iki basamak olarak verilmiştir: “*Bizim oğlumuz var. Onun adı Dima*” (Poehali 1, s. 44). “*Bu, benim babam, Onun adı Igor’Antonoviç*” (Doroga v Rossiyu 1, s.7).

“Ablam Seda, bankacı. Onun işi çok zor ve yorucu” (Yeni Hitit 1, s.32). Bu Seda. Seda benim ablam. Ablam bankacı. Onun işi çok zor ve yorucu.” şeklinde olabilir. Türkçe kitaplarda basitten zora doğru ilkesine uyulmamıştır.

“*Benim Ailem*” (Doroga v Rossiyu 1) metninin üst kısmında yer alan bir fotoğraf vardır. Bu fotoğraf illüstrasyondur ve tüm aile bireyleri bu fotoğrafta yer almaktadır. Bu aile çekirdek bir aile değildir. Babaanne ve büyükbabanın da olduğu büyük bir ailedir. Bu aile tablosunda “Nika” isimli köpek de ailenin yakın dostu olarak takdim edilmektedir. Ruslar asırlardır köpekleri yakın bir dost olarak nitelendirmektedirler. Rusların pek çoğu yalnızlığını köpeğiyle paylaşmaktadır. Rusya’da sık sık sokaklarda yaşlı köpeğiyle gezintiye çıkmış ağır ağır giden ihtiyar insanları görebilirsiniz. “Doroga v Rossiyu 1” kitabında kedi ve köpeklerden sıkça bahsedilmektedir (s. 73, 187, 188, 206, 208, 209, 257, 304). Türkçe öğretim kitaplarında ise “Yeni Hitit 2” kitabında “Tabiat Ana” isimli 8. ünitenin girişinde hayvan resimleri vardır. “*Nesilleri Birir Birir*

Tükeniyor” isimli ilk okuma metninde soyları tükenen birkaç hayvandan bahsedilmektedir (s.92). “Dinleyelim İşaretleyelim” bölümünde Van kedilerinin özellikleri sıralanmış, sonraki “Savunalım” bölümünde hayvan hakları ile ilgili üç olumlu üç de olumsuz yargıya varılmış ve desteklenen fikirlerin savunulması istenmiştir. “Yeni Hitit” Türkçe öğretim kitapları metinlerde öğrencilere aktif spor yapan, sağlıklı başarılı entelektüel, hayal eden, yaşama sevinci dolu insan olma konusunda mesaj vermektedir.

4.4.6.2.1.1.4. Kişilerin Kendilerini ve Mesleklerini Tanıttıkları Metinler

İnsanlar ilköğretim hayatından itibaren üniversiteyi bitirip iyi bir meslek sahibi olmak için uğraşırlar. Meslek insanların hayatında yaşamsal bir önem arz eder. Dil öğretim kitaplarındaki metinlerde, insanların önem verdiği mesleklere özellikle öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, gazetecilik ve şarkıcılık, çiftçilik mesleklerine yer verilmektedir.

Задание 1

Кто это?
Как вы думаете?

А теперь прочитайте.

Здравствуйте! Меня зовут Влади́мир Влади́мирович. Моя фами́лия Пу́тин. Я президент. У меня́ простáя рабóта: я прóсто говорю «Да» или «Нет»...

Я говорю по-ру́сски, по-неме́цки и по-англи́йски. Я роди́лся в Петербу́рге, но сейча́с я живу́ и рабóтаю в Москве́. Я учи́лся в Лени́нградском университе́те на юриди́ческом факульте́те и не́сколько лет рабóтал в Герма́нии. Я люблю́ спорт: дзюдо́ и го́рные лы́жи. Я же́на́т. Мою́ же́ну зову́т Людми́ла. Она́ фило́лог. У нас две до́чери: Ма́ша и Ка́тя. Я мно́го путеше́ствую.

А сейча́с я хочу́ познако́миться с ва́ми.

— Меня́ зову́т...

Şekil 63: Doroga v Rossiya 2, Vladimir Putin

Şimdi okuyunuz.

Merhaba! Benim adım Vladimir Vladimiroviç. Benim soyadım Putin. Ben cumhurbaşkanıyım. Benim basit bir işim var. Ben sadece “evet” veya “hayır” diyorum.

Ben Rusça, Almanca ve İngilizce konuşuyorum. Ben Peterburg’da doğdum. Ama şimdi Moskova’da yaşıyorum ve çalışıyorum. Ben Leningrad Üniversitesi Hukuk Fakültesinde

okudum ve birkaç yıl Almanya’da çalıştım. Ben sporu seviyorum: judo ve dağ kayağı. Ben evliyim. Benim eşimin adı Ludmila. O filolog. Bizim iki kızımız var: Maşa ve Katya. Ben çok seyahat ediyorum. Ve şimdi sizinle tanışmak istiyorum (Poehali 2. 1, s.9)

“Yeni Hitit I Yabancılar İçin Türkçe” kitabından dördüncü ünite “Dünden Bugüne” bölümünde bulunan ve “Yıldız Kenter” isimli otobiyografi dört paragraftan oluşmaktadır (Yeni Hitit 1, s. 48). Birinci paragrafta beş, ikinci paragrafta sekiz, üçüncü paragrafta dokuz ve son paragrafta üç cümle olmak üzere yirmi beş cümleden oluşmaktadır. Hem kısa hem de uzun cümleler vardır. Kısa cümlelerde kelime sayısı ortalama dört, uzun cümlelerde kelime sayısı ortalama dokuzdur. Metinde devrik cümleler bulunmamaktadır.

Metinde Yıldız Kenter’in doğumundan (1928) devlet sanatçısı olduğu yıla (1981) kadar hayatı ve sanat hayatı kronolojik olarak anlatılmaktadır. Tarihler ve olaylar anlatılırken öğretici bir yapı yoktur. Yıldız Kenter’in kendi hayatını anlattığı cümleler geçmiş zamanla anlatılmıştır. “Yıldız Kenter” metni, Yıldız Kenter’in fotoğraflarıyla çekici hâle gelmiştir. Fotoğraflar genellikle oyunlarından seçilmiştir. Alıştırmaların bulunduğu sayfada Yıldız Kenter’in hayatındaki en önemli şey olan tiyatro sahnesi resmi konulmuştur. Metin genel itibarıyla temel seviyeye uygundur. İlk üç paragrafın cümlelerini temel I seviyesindeki dördüncü üniteye gelen bir öğrenci anlayabilir ama son paragraf, ilk üç paragrafta göre daha soyut bir anlatım özelliği gösterir. Son paragraftaki; “Bana göre tiyatro ile ilgilenmek dünyanın ortasında durmak demektir” cümlesinde tiyatroyla uğraşmanın dünyanın merkezinde olmakla aynı olduğunu söyleyen ifade, temel seviye dördüncü ünite/ikinci kura uygun bir ifade değildir. Bunu öğrencilere çeviri yapmadan anlatmaya imkân yoktur “Yıldız Kenter” metninde temel seviye dördüncü üniteye kadar karşılaşılmamış seviyeye göre ağır kelimeler bulunmaktadır: “Diplomat, maddi durum, masal, işten ayrılmak, taşınmak, komik durum, trajik durum, kayıt yaptırmak, oyun, yer almak, kurmak, oyunculuk, eğitim, acı, heyecan, rol almak, ödül almak, seçilmek, devlet sanatçısı, ilgilenmek, savaşmak.”

“Yıldız Kenter” isimli metinde dört alıştırma vardır. İlk alıştırma metinle ilgili verilmiş bilgilerin metne göre doğru olup olmadığıyla ilgilidir. Bu alıştırma metni doğru anlama açısından önemlidir. İkinci alışırmada metinde koyu harflerle yazılmış kelimelerin yakın anlamları sorulmuştur. Verilen kelimelerin anlamları farklı Türkçe

cümlelerde örnek içinde gösterilip öğretilmelidir. Böylece öğrencinin kendisi hangi kelimeyi seçeceğini bulabilir. Üçüncü alıştırma, metinden seçilen oyun adı, önemli tarih ve kişi adlarının metin içinde neyi ifade ettiğini sorar. Bu alıştırma da metinde geçen önemli noktaların anlaşılması için önemlidir. Son alıştırma, metnin sonundaki üç nokta ile devam ettiği belirtilen kısma eklenecek uygun cümlelerin bulunması ile ilgilidir. Cümlelerin anlamlarının ve son paragrafın iyi anlaşılmasıyla öğrencilerin doğru cümleyi seçmesi sağlanmaktadır. Bu alıştırma cümleler arası bağlantı kurma ve düşünceyi uygun şekilde devam ettirmek için uygun bir alıştırmadır.

“Yıldız Kenter” metni A1 seviyesi, “Viladimir Putin” ise A2 seviyesi kitaplarında bulunmaktadır. “Yıldız Kenter” ve “Vladimir Putin” isimli metinlerin seçilmesinin sebebi her iki metnin de otobiyografi türünde yazılmış olmasıdır. Rusça metinde “Viladimir Putin” basit cümlelerle kendini tanıtmaktadır (Şekil 74). Sonra 13 alıştırma vardır, bu alıştırmalarla okuma parçasında öğrenilenler pekiştirilmektedir. “Adınız ne? Nerelisiniz? Nasılsın? Kimsin?” sorularına cevaplar verilmiş ve cevaplarda boşluklar bırakılmıştır. Öğrencilerin boşlukları doldurması istenmektedir. 3. ve 5. alıştırma, “Dinleme”dir. 5. alıştırmada “İgor Petroviç” isimli bir biyolog, “Dima” isimli bir ilkokul öğrencisi, “Viladimir Petroviç” isimli bir kaptan, “İsveçli Sven Olafson” ve “Ekaterina Dubova” isimli gazeteci kendilerini tanıtmaktadırlar. 8. alıştırmada bu kişilerle ilgili sorular yer almaktadır. 9. alıştırmada Ceyms Bond, Salvador Dali, Patrisiya Kaas gibi farklı ülkelerden ünlü kişiler adlarını ve mesleklerini söylemektedirler. 10. alıştırmada “izuçat- izuçit- uçitsya- nauçitsya- uçit- vıuçit- nauçit-” fiillerinin kullanımı gösterilmiştir. 11. ve 12. alıştırmalarda bu fiillerin öğretimini pekiştirmek için cümleler verilmiş ve fiil kısımları boş bırakılmıştır.

Bu iki metnin anlaşılabilirliği aynı değildir. Yıldız Kenter’in seviyesi A1 Viladimir Putin’in seviyesi de A2 olmasına rağmen Yıldız Kenter metni daha ağır bir dille yazılmıştır. Bu durumda ortaya bir problem çıkmaktadır. Hangi metin seviyeye uygundur? Ayrıca “Yeni Hitit 1” kitabında otobiyografi bölümüne “Yıldız Kenter” yerine “Mustafa Kemal Atatürk”, “Turgut Özal”, “Tayyip Erdoğan” ya da başka Türk büyüklerinden birinin otobiyografisi konulabilirdi. Yıldız Kenter dünyaca tanınan bir sanatçı değildir. Metinde de çok çocuklu bir ailenin kızı olmak dışında Türk milletine ya da dönemine ait başka bir kültür unsuru yoktur. Yıldız Kenter ünlü ve toplumca takdir edilen bir sanatçı olmasına rağmen iyi bir seçim değildir. Eğer kişi tanıtımına birden

fazla örnek verilseydi, bu metnin birkaç örnekten biri olarak kitapta yer alması yerinde olurdu.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” A1 ve A2 kitaplarında ise tanınmamış sıradan kişilerin kısa tanıtım bilgileri verilmiştir. Biyografi türünde ise A2 kitabında Türkiye’nin ve dünyanın ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen’in biyografisi kısaca anlatılmıştır. 21 cümlelik metin A2 seviyesine uygundur. “Sabiha Gökçen, Atatürk’ün bu düşüncesinin doğruluğunu ispat eder” cümlesi A2 seviyesi için zor bir cümledir. “Atatürk’ün bu düşüncesini ispat eder” şeklinde olması yeterli olurdu. Çünkü ondan önce şu cümle gelmektedir. “Ona göre Türk kadını her alanda başarılı olabilir.” düşüncesini ispat eder. A2 seviyesi kitaplarında karmaşık cümleler yer almamalıdır.

“Poehali 2.1” Rusça öğretim kitabında Türkçe öğretim kitaplarında olmayan alışılmadık metinler vardır. Bu metinlerden birinde üç kişi tanıtılmaktadır (Poehali 2. 1, s. 44) Bunların birincisi bir öğretmendir ve narkotik kullanmaktadır.

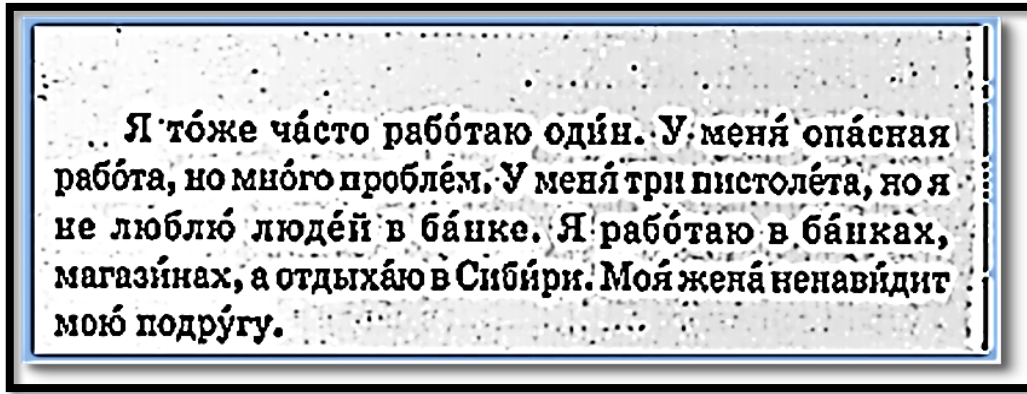
Garip Bir Öğretmen (Poehali 2. 1)

Ben eskiden üniversiteye gitmeyi severdim. Ama şimdi daha çok kulüpte dans etmeyi, parkta gezmeyi, işimi düşünmeyi seviyorum. İşte ben ilginç dersler okutuyorum ama aptal öğrenciler derslere gelmiyorlar. Bazen narkotik kullanıyorum, o zaman öğrenciler benim derslerimin çok iyi olduğunu söylüyorlar ve daha fazla dinliyorlar (Poehali 2. 1, s. 44).

Bu metinde olumsuz davranışlar sergileyen bir öğretmen anlatılmaktadır. Ana dili olarak Rusça ders kitaplarında böyle bir metnin yer alması sakıncalıdır. Ancak bu metin Rusça öğrenen yabancı yetişkinler için hazırlandığı için içerik olarak olumsuz olsa da sakıncalı değildir. Yetişkinler böyle bir öğretmenin hiçbir okulda çalıştırılmayacağını bilirler.

Polis (Poehali 2. 1)

Ben çok hatta bazen çok fazla çalışıyorum. Benim çok tehlikeli bir işim ve küçük maaşım var. Kışın ve yazın dışarda kar ve yağmur var, ben bankadan markete, marketten bankaya, lokantadan çarşıya para alınacak yerlere bakıyorum. Benim formam ve tabancam var. Ben nadiren kahvaltı yapıyorum. Öğle yemeğini akşam, akşam yemeğini gece yiyorum ve sadece cumartesi uyuyorum. Benim eşim maaşımdan nefret ediyor.

Şekil 64: Poehali 2. 1, Hırsız

Ben sık sık tek çalışıyorum. Benim tehlikeli bir işim var ama çok problemim var. Benim üç tabancam var ama ben bankadaki insanları sevmiyorum. Ben bankalarda, mağazalarda çalışıyorum ve Sibirya’da dinleniyorum çalışıyorum. Benim eşim kız arkadaşımın nefret ediyor (Poehali 2. 1, s.44). ”

Yukarıdaki metinde bir hırsız kendini tanıtıyor. Elbette dil öğretiminde olumlu durumların yanında olumsuz durumlar da verilmelidir. Fakat bu küçük paragrafta cümleleri bağlayan bağlaçlar yanlış yerde kullanılmıştır. “Ama” ve “fakat bağlaçları bir olumlu cümleden sonra olumsuz bir cümleyi bağlar ya da tam tersi olumsuz bir cümleyle olumlu bir cümleyi bağlar.

“Benim tehlikeli bir işim var ama çok problemim var.” 1. cümle ve 2. cümle olumsuz bir anlama sahiptir. Şöyle olmalıydı: Benim tehlikeli bir işim ve çok problemim var. Diğer cümle: “Benim üç tabancam var ama bankadaki insanları sevmiyorum”. Tabancayla insanları sevmemesi arasında bir anlam ilişkisi yoktur. Cümle şöyle olabilirdi: Ben bankadaki insanları sevmediğim için üç tabanca taşıyorum. Amaç sadece cümle kurmak olmamalı aynı zamanda metinde anlam bütünlüğü, cümleler arasında zıtlık ve benzerlik bakımından bir anlam ilişkisi olmalıdır.

4.4.6.2.1.2. Günlük İhtiyaca Yönelik Metinler

Günlük ihtiyaca yönelik metinler haber metni, afiş, uyarı, davetiye, yer-yön tarifi, dilekçe, burç falı, duyuru ve tabelaları içeren metinlerdir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” de yabancı bir öğrencinin dolduracağı bilgi formu, kütüphane kayıt formu, yurt başvuru formu gibi form örnekleri; emlakçı, çorbacı, terzi, tur, otel afişleri, konser ve imza günü afişleri, menü, çikolatalı kek, menemen tarifi, yolcu bileti, tiyatro bileti, ürün etiketleri uyarı panoları (s.50), internet bankacılığı (s.66), şehir tabelası, kutlama mesajları; “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” kitabında ise düğün davetiyesi, bahar şenliği afişi, hava durumu, ihbar notu, sürücü kursu ilanı, gezi programı, yerli ve yabancı film afişleri, öz geçmiş formu, kiralık daire ilanı, öz geçmiş, film tanıtımı ile ilgili örnekler; ileri seviye kitaplarda ise daha çok bilgilendirici ve açıklayıcı metinlere yer verilmiştir. Özellikle C1 kitabında diyaloglar yerine normal metinlere yer verilmiştir.

“Yeni Hitit 1” kitabında televizyon yayın akışı (s.31), yemek tarifi, mönü, ikinci el oto fiyatlarını gösteren bir ilan, kredi kartı ekstresi, kimlik kartı, elektrik faturası, burç yorumu, gazete ilanları, haberler, otel reklamı, otel personeli değerlendirme formu; “Yeni Hitit 2” kitabında öz geçmiş ve “Yeni Hitit 3” kitabında yarışmaya başvuru formu (s.145) yer almaktadır. Seviye ilerledikçe günlük hayatta kullanılan formlar, ilanlar yerini tamamen bilgilendirici metinlere bırakmıştır.

“Doroga v Rossiyu 1” kitabında günlük hayatta sık kullanılan ilan, form gibi evrak örneklerine rastlanmaktadır. “Doroga v Rossiyu 2” kitabında ise sadece birkaç ilan (s.51) vardır. “Doroga v Rossiyu 3” kitabında ise iki diyalog metni dışında günlük hayatı konu alan metinler bulunmamaktadır. “Poehali 1” hava durumu (s.57), restoran hakkında bilgi veren bir reklam tabelası (s.186), Rusya’da yaşayan yabancılara öğütler (s.222); “Poehali 2” kitabında iş ilanları (21), Sibiry mantısı tarifi, Petersburg Restoranı’nın reklamı (s.100), mönü (s.101) gibi çok az günlük ihtiyacı karşılayan metin yer almaktadır.

4.4.6.2.1.2.1. Diyalog Metinleri

Diyalog herhangi bir konuda karşılıklı konuşmadır. Dil öğretiminde faydalanılan diyaloglar tanışma, alışveriş, yer sorma, bilet satın alma, rezervasyon yapma, ev kiralama, kayıt yaptırma, doktora gitme gibi her an karşımıza çıkacak durumlarda yapılan diyaloglardır.

Diyalog metinleri de genel olarak Türkçe kitaplarında seviye ilerledikçe azalmıştır hatta “Yeni Hitit 3” kitabında günlük hayatta sık kullandığımız diyaloglar bulunmaktadır. “Okno v Rossiyu” kitabında ise diyalogların hacmi genişlemiştir. “Yeni Hitit 3” kitabının sonuna karşılıklı konuşma konuları eklenmiştir. Bu konular ünite konularına paralel şekilde düzenlenmiştir. “Doroga v Rossiyu 1 ve 2” kitaplarında çok kısa basit diyalog metinleri yer almakla birlikte Anton, Anna, İvan, Viktor, İra, Van Lin, Klara, Mariya ve Con arasında geçen uzun diyaloglar da vardır. Bu diyalogların da ismlendirilmesi öğrenci açısından kolaylık olacaktır. İsteddiği konuya kolaylıkla okuyabilecek ve tekrar edecektir. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” ve “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında başlığı olan diyalogların yanında başlıksız diyaloglar da vardır. Diyalogların çokluğu ve çeşitliliği açısından en zengin kitap “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabıdır.

Tablo 83: Diyalog Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1
Memnun Oldum (s. 4)	Merhaba (s.8)
Sınıfta İlk Gün (s. 6)	Ne, Kim, Neresi (s.12.)
Kaç Kardeşin Var? (s.15)	Manavda (s.16)
Ev Arıyorum (s.19)	Bayan Taksidi (s.28)
Kurs Kaçta (s. 28) (s.32)	Cumartesi Planı (s.30)
Tadı Damağımda (Röportaj) (s.32)	Eşimle Nasıl Tanıştık? (s.51)
Lokantada (Sipariş verme) (s.34)	Bir Şey Lazım mı? (s.56)
Öğrenciler Alışverişte (Alışveriş) (s.36),	Çınar Restoran (s.60)
Manavda (Alışveriş) (s.38)	Nasıl Ödeyeceksin? (s.62)
Olga ve Neira Elbise Mağazasında (s. 39)	Fotoğrafçıda (s.69)
Ben Çok Hastayım (Doktorada) (s.40)	Paketiniz Var! Televizyonum Bozuk (s.76)
Hastanede (s.42)	Büyük Ödül (s.80)
Dişçide (s.42)	Planımız Neydi? (s.88)
Otogarda (s.46)	Hayalim Bu Değildi (s.89)
İçinde Ne Var? (s.56)	Tuğba Evleniyormuş (s.96)
Harçlık (Bankada) (s.67)	Dedikodu İçin En Uygun Zaman (s.98)
Kahve Molası (s.70)	Çok Yorgunum (s.113)

Yeni Tarife (Telefon Operatörü) (s.74) Anıtkabir Ziyareti (s.82) Hakan'ın Yurttaki İlk Günü (s.86) Eczanede (s.103) Güzel Bir Günü Sonunda (Doğum Günü Partisi) (s.108) Tren Garında (Telefonu rica etme) (s.110)	Canın Sağolsun! Kendimi İyi Hissetmiyorum (s.136) Bekleme Odasında, Geçmiş Olsun! (s.138) Eczanede (s.139) Rezervasyonumuz Tamam (s.147) Taksici (s.47)
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	
Ağacı Sev Kampanyası (s.5) Hafta Sonu Kahvaltısı (s.13) Mağazada (s. 14) Arda Turan'la Telefon Bağlantısı (s. 17) Mehmet Topla ile Telefon Bağlantısı (s.18) Dağcılık mı Dalış mı (s. 19) Para Tuzağı (Dolandırıcı Mesajları) (s.27) Ankara'ya Hâlâ Alışamadım (s.31) Dinazorlar Geliyor! (Sergi) (s.41) Fotoğrafçılık Kursu (Reklam) (s.45) Beypazarı Gezisi (s.49) Ev Eşyaları Alımı (s.54) Türkçe Sınavı (s.59) Elbisemi Giydin mi? (s.61) Film Başlıyor (s.62) Moralim Bozuk (s.64) Canım Sıkılıyor (s.67) Bu Nasıl Çalışır (Koşu Bandı) (s.70) Tansiyon Ölçme Aleti (s.72) Ünlü Bir Matematikçi Olmak İstiyorum (s.77) Bitki Çayları (s.81) Bir Firmayla İş Görüşmesi (s. 85) Kitaplar Dile Geldi (s.86) Safranbolu (s.89)	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2
Dans Yarışması (s.5) Elif Şafak (s.14) Taşların Anlamı (s. 32) Maaşım Çabuk Bitiyor (s.36) Hangi Üniversitede Okumak İstersiniz? (s.43) Kitapçı (s.47) Ölmeden Önce Yapmanız Gereken 100 Şey (s.52) Havalimanında (s.66) Satılık Otomobil İlanı (s. 69) Kanada'da Yüksek Lisans (s.73) Masallarda Yolculuk (s. 79) Dil Sınavı (s.87)	Sana Çok Özeniyorum (Yorgunluk) (s.32) Sizinle Niye Geldim ki? (Pişmanlık) (s.36)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	
Bir Konu Bir Konuk (s. 8) Bize Sorun (Meslek Seçimi) (s. 20) Doğru Mesleği Seçmek (Panel) (s.24) Yeni Bir Başlangıç (Öz geçmiş) (s.29) İletişim Kurmak (s.32) Resimde Görünmeyen (s.62)	

Harflerle Resim (s.93) Organ Nakli (s.97) Bilgisayar Bataryası (s.102)	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5	(C1) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3
Moleküler Biyoloji ve Genetik Programı (s. 33)	Japonya'nın Şiir Geleneği (s.16)
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
	İra Evde mi? (s.56) İvan Dersin Ne Zaman Olduğunu Biliyor (s.76) Markette (s.85) Makette (s.120) Çarşıda (s.122) Siz Nasıl Dinleniyorsunuz? (s.133) Tiyatro Kasasında (s.138) Kitapçıda (s.139) Evde (s.140) Otelde (s.178) Yemeğe Davet (s.187) Restoranda (s.188) Doğum Günü (s.216) Sven Pasaportunu arıyor (s.220) Sınıf Arkadaşlarıyla Buluşma (s.228) Doktor (s.122)
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Eşi İçin Hediye (s.80) Öğrenci Bileti (s.122) Robert Alyona'nın Hoşuna Gidiyor (s.133)	Vize Almak İstiyorum (s.10) Afiyet Olsun (s.128)
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Nikol' ve Maks Pazar Günü Nerdeler? (s.92) Mona ve Con Nereye Gidiyor? (s.97) Maks ve Nikol (s.142)	Puşkin'in Evi (s.30) Knut'tan Hediye Getirdim (s.48) Mars'ta Evlenelim (s.91)
Okno v Rossiyu 1 (B2-C1)	
Hangi Ruslar İçin Rusya'da Yaşamak İyi? Hayat Kısa Sanat Edebî (s. 48) Çok İş Varsa Tasa Yok; Tasa Varsa İş Yok (s.86) Nitekim Sadece Sinema (s.128)	
Okno v Rossiyu 2 (B2-C1)	
Kim Çok Bilmek İsterse O Az Uyumludur (s. 13) Nasıl Yaşanırsa Öyle Şarkı Söylenir (s.59) Kim İnanırsa Dünyada Mutlu Olur (s.103) Kalemle Yazılmış Olan Şey (s.145) Rus Seyyahın Notları (s.185)	

4.4.6.2.1.2.2. Haber ve Reklam Metinleri

Haber metinleri, ilgi çeken güncel, siyasî veya magazin değeri olan olayların sebepleriyle nerede, nasıl, kimler arasında gerçekleştiğini anlatan yazılardır. Reklam metinleri ise, televizyon, gazete, radyo, ilan tahtası, dergi, sinema internet aracılığıyla çeşitli mal, ürün ve hizmetlerin hedef kitlelere tanıtan metinlerdir. Özellikle reklam

metinleri ya da ilanlar öğrenciler için günlük hayatta gereklidir. Eğer yabancı öğrenci Türkiye’de yaşıyorsa normal hayatını sürdürürken ilanlarla, reklamlarla sokakta, otobüste ve metro gibi pek çok yerde karşılaşmaktadır. Ancak öğrenci hedef dili başka bir ülkede öğreniyorsa o vakit sokakta bu tarz metinlerle karşılaşamayacağı için dil kitaplarında bu tarz metinlerin yer alması gerekir.

Tablo 84: Haberler ve Reklam Metinleri

A1 Gazi Yabancılar İçin Türkçe	A1-A2 Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe
Türkiye El Ele, Bolu’da Trafik Kazası (s.4) İhsan Oktay Anar’ın Son Kitabı Çıktı (s.8), Hava Durumu (S.12)	
A2 Gazi Yabancılar İçin Türkçe	
Savaş gibi Doğum Partisi (s. 11) Filenin Sultanları (s. 16)	
B1 Gazi Yabancılar İçin Türkçe	B1-B2 Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe
Ehliyetsiz Kimse Kalmasın! (Reklam) (s.44) Gezelim Görelim! (Adıyaman turu Reklam metni) (s.48) Dünyamızın Sonu mu Geliyor? (Haber) (s.54)	Kim Akıllı, Kim Deli? (s.145)
B2 Gazi Yabancılar İçin Türkçe	
C1 Gazi Yabancılar İçin Türkçe	C1 Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Japon Milyoner Rusya’da (s.171)	
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Gezi Programı (s.43) Rusya’daki İlginç Yerler (s.143)	
Okno v Rossiyu 1(B2-C1)	

4.4.6.2.1.2.3. Mektup ve Mesaj Metinleri

Uzaktaki ve yakındaki tanıdık-tanımadık insanlara veya kurumlara, durumumuzu veya talebimizi arz etmek için yazılan metinlerdir. Mektup türünde insanlar düşündüklerini daha kolay ve daha samimî bir şekilde ifade ederler. Bunun

içinde dil öğretim kitaplarında olması tercih edilen metinler arasındadır. Dil öğretim kitaplarında yer alan mektuplar, kişilerin bulundukları yerdeki durumlarını ailelerine ve arkadaşlarına anlatmak için yazdıkları mektuplardır. Bu mektupların edebî değerleri yoktur. Ancak İnternetin hayatımıza girmesiyle birlikte mektuplar yerlerini uzun ve kısa mesajlara bırakmıştır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarından hem mesajlara hem de mektuplara yer verilmiştir. “Yeni Hitit A1-A2, B1-B2” kitaplarında mektup türüne yer verilmezken C1 kitabında tek bir mektup metnine yer verilmiştir. Rusça kitaplarda ise A1 seviyesinde mektup türüne yer verilmiştir. Rusça mektuplar da bir süreklilik söz konusudur. Aynı kişilerin mektuplarıdır. Türkçe mektuplar ise farklı kişiler tarafından farklı kişilere yazılmıştır.

Tablo 85: Mektup ve Mesaj Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1
Kutlama Mesajları (s.96)Anneciğim (E postayla) (s.99) Mesajınız Var! (Mazaret Mesajları)(s.104)	
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	
Kargonuz Var! (Mesaj) (s.26) Merhaba Hazal (s.22) Mektubunuz Var! (s.21) Merhaba Murat (s.25)	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2
Merhaba Yuliya (s.7) Sosyal Paylaşım Siteleri (s.99) Elif Şafak (s.14) Mesaj (s.11) At Nalı (s.17) Okul Kütüphanesi (s.27) Yunus Emre’ye Mektup (s.60) Sayın Otel Müdürü (s.64) Şikâyet Mektubu (s. 64)	
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	
Can Dostun (s.37)	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5	(C1) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3
	Şimdiki Çocuklar Harika! (s.10)
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
Merhaba Sevgili Marta (s.252) Selam Sevgili Anne ve Baba (s.253)	Birinci Mektup (Selam Helga) (s.95) İkinci Mektup (s.109) Üçüncü Mektup (s.159)
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Okno v Rossiyu 1 (B2-C1)	
Okno v Rossiyu (B2-C1)	

Mektup

Selam, Sevgili Hel'ga!

Senin de bildiğin gibi ben şimdi St. Peterburg'da Rusça öğreniyorum. Ama şimdi ekoloji konferansındayım. Bizim okulumuz büyük değil, fakat güzel. Derslerde biz çok Rusça konuşuyoruz, okuyoruz ve yazıyoruz. Ayrıca oynuyoruz. Biz artık Rusçayı anlıyoruz. Doğru konuşuyoruz ama yavaş. Elbette burada Rusça konuşuyorlar: mağazada, sokakta, restoranda, müzede. Evde bazen televizyon seyrediyorum ama daha çok az anlıyorum. Benim Rus Arkadaşım Igor da bazen onların neyden konuştuklarını iyi anlamıyor. Bizim çok iyi öğretmenimiz var. Onun adı Anna İvonovna. Mavi gözlü sarı saçlı tıpkı senin gibi. O Rusça, Almanca ve İngilizce konuşuyor.

Ben merkezde yaşıyorum. Akşamları sık sık geziyorum. Burada güzel evler, iyi kulüpler ve restoranlar var. Ben Ermitaj'ı ziyaret ettim ve "Kuğu Gölü" balesine tiyatroya gittim. Burada çok iyi ve ilginç yaşıyorum. Seni seviyorum ve sık sık seni düşünüyorum (Poehali1, s.95).

Mektup

Merhaba, Sevgili Helga!

Nasıl yaşıyorsun, ne haber sizin sessiz küçük şehirde? Ben iyiyim. Bu güzel şehirde sadece hava kötü: Rüzgâr ve yağmur, gökyüzü gri. Ben Petersburg Üniversitesinde ilginç bir ekoloji konferansında olduğumu yazmıştım. Dil okulunda her şey normal. Ben şehrin merkezinde Sadovay Caddesi'nde yaşıyorum ve sık sık küçük parkta geziyorum. Geçen hafta ben Rus Müzesi'ne ve Mariya Tiyatrosu'na gittim. Hemen hemen her akşam Millî Kütüphane'de çalışıyorum. Bazen Meksika, İtalyan ve Rus restoranında hatta gece kulübünde akşam yemeği yiyorum. Ben seni çok düşünüyorum ve çok seviyorum. Burada her şey iyi ve bu güzel ve soğuk şehirde seni görmek istiyorum. Senin Sven' (Poehali 1, s.106).

Selam, Sevgili Helga!

Diğer mektuplarımda, nerede oldum, nereye gittim ve ne gördüm yazmıştım. Çok kısa bir süre önce Moskova'ya gezmeye gittim. Orası çok uzak değil, Trenle 8 saat gittim. Moskova tipik başkent: büyük, güzel ve zengin. Ben Balşoy Tiyatrosu'na Boris Gadunov Operası'na gittim. Ve daha Tret'yakovski Galerisi'ne, Kızıl Meydan'a, Lenin Mozalesi'ne ve kiliseler ve savorlardaki ikonlara baktım. Ünlü yazarların yaşadığı evler ve dairelerde de oldum. Bulgakov, Çehov. Oraları şimdi müze. Ben Moskova Üniversitesine ve kütüphanesine de gittim. Akşamları iyi ama çok pahalı Moskova restoranlarında yemek yedik. Moskova çok soğuk ve kar yağıyor ama biz yaya ya da metroyla çok dolaştık. Metro çok güzel özellikle merkezdeki eski istasyonlar. Evde işler nasıl? Sizde yeni bir haber var mı? Benim arkadaşlarımdan ne duydu?

Öpüyorum, Sven'in (Poehali 1, s.160).

Selam Sevgili Marta!

Ben, Moskova’da yaşadığıma ve üniversitede okuduğuma memnunum. Rusça benim çok hoşuma gidiyor. Rusça zor fakat güzel bir dil. Moskovalılar metroda, mağazada ve sokakta ne konuşuyor ben artık biraz anlıyorum. Ben artık Moskova’yı biraz biliyorum. Arbat’ta oldum, Ben Kreml’i gezmeye gitmek istiyorum.

Ben yurttta yaşıyorum. Bu, çok iyi bir yurt çünkü mağazaların, çarşının, metronun, postanın ve parkın yakınında bulunuyor. Odam büyük değil, ama çok rahat. Ben iyi bir komşum olduğu için çok memnunum. O da öğrenci, Çin’den gelmiş. O çok sepmatik bir adam. Onun adı Lyu Yan. Biz arkadaşız birlikte yaşıyoruz ve okuyoruz. O, iyi yemek yapıyor. Biliyorsun ben yemek yapmayı sevmiyorum bunun için kantinde yiyorum. Birincisi bu kolay ve kantin ucuz, ikincisi ben Rus yemeklerini çok seviyorum. Özellikle borş ve pel’meni. Pazar günü Lyu Yan Çin usulü et hazırladı, birlikte öğle yemeği yedik ve sinemaya gittik.

Marta sen Moskova’da havanın ne kadar soğuk olduğunu bilmiyorsun. Ama benim elbiselerim ince. Ben şapka, atkı, eldiven aldım ve kaban almak istiyorum. Ruslar “Kötü hava yok, kötü elbise var diyorlar. Ben de öyle düşünüyorum.

Marta aralıkta bize tatil ama beni, eve Amerika’ya bekleme. Petersburg’dan arkadaşlarım beni misafirlğe davet ettiler. Ben uzun zamandır oraya gitmek, meydanlara, sokaklara ve Petersburg müzelerine bakmak istiyorum, biliyorsun.

Senin Con Moskova’dan (Doroga v Rossiyu 1, 12. ders, s. 252).

Selam, Sevgili Annem ve Babam

Size Moskova’dan yazıyorum. Moskova’nın havası çok hoşuma gitmiyor. Burası çok soğuk. Hava çok kötü. Sonbahar-yağmur. Kış-kar. Ben sokakta gezmiyorum çünkü benim şemsiyem yok şapkam ve atkım yok. Ben bu eşyaları nereden alacağımı bilmiyorum. Üstelik Rusçayı çok kötü konuşuyorum ve mağazadan ne almak istediğimi diyemiyorum.

Ben yurttta yaşıyorum. Yurt çok eski. Burada asansör yok. Bu hoş değil. Oda çok küçük. Odada telefon yok. Ben eve telefon edemiyorum. Odada buzdolabı yok. Televizyon yok ama komşum (oda arkadaşı) var. O müzik seviyor, onun teyibi yüksek sesle çalışıyor. Ben ev ödevimi yapıyorum, o rock müzik dinliyor.

Rusça çok zor ve ben insanların sokakta, mağazada ve metroda ne dediklerini anlamıyorum. Ben evimi çok istiyorum. Siz biliyorsunuz ben yemek hazırlamayı sevmiyorum. Üniversitede kantin var ama o çok kötü. Orada her zaman sıra var ve ben Rus yemeklerini sevmiyorum.

Ben hiçbir yere gitmedim ve Moskova’da hiçbir yeri görmedim. Bizim grup Kreml’e gezmeye gitti ama ben hastaydım. Aralıkta tatilimiz var. Beni evde bekleyiniz. Ben çok yoruldum ve dinlenmek istiyorum.

Görüşmek üzere. Kızınız Mariya (Doroga v Rossiya 1, 12. ders, s.253)

Merhaba Hazal (Gazi Yabancılar İçin Türkçe),

Bu mektubu sana İngiltere’den yazıyorum. İki ay önce dil bursu kazandım ve Buraya geldim. Şu an İngiltere’nin başkenti Londra’da kalıyorum.

Ben önce biraz korktum ama şimdi buraya alıştım. Haftanın üç günü İngilizce kursuna gidiyorum. Burada farklı ülkelerden pek çok arkadaşım var. Hepimiz yavaş yavaş İngilizce öğreniyoruz ve çok iyi anlaşıyoruz. Dersler bazen çok keyifli bazen çok yorucu. Burada benim gibi iki Türk arkadaşım daha var. Ama biz İngilizceyi iyi öğrenmek için aramızda Rusça konuşuyoruz.... (Gazi Yabancılar İçin Türkçe A2, s.22).

Merhaba Yulya (Gazi Yabancılar İçin Türkçe),

Türkiye’ye gittikçe alışıyorum. Uyum sağlıyorum. Sınıf arkadaşlarımla çok iyi vakit geçiriyorum. Bugün onlarla bir filme gittik. Sen de duymuşsundur: “Buz Devri 4” bence çok eğlenceli bir film. İzlerken tekrar çocukluğuma döndüm. Seninle yaramazlık yaptığımız o günleri hatırladım. Sana kısaca filmi anlatayım: Filmin kahramanları Manny, Sid ve Diego kırılmış bir buz dağından garip bir sal yaparlar. Bu derme çatma salla büyük ve heyecanlı bir maceraya atılırlar. Ama bu yolculuk düşündükleri kadar kolay olmaz. Film izlerken çok eğlendim. Yulya, sana anlatacağım sana daha çok şey var ama geç oldu, artık uyumalıyım, yarın sabah dersim var. Görüşürüz (Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1 kitabı, s.7).

Yukarıda örnek olarak 7 mektup metni bulunmaktadır. Bunların beşi Rusça (Üç mektubu Sven Helga’ya yazmıştır) ikisi Türkçe öğretim kitaplarından alınmıştır. Mektupların hepsi de Moskova’da Rusça öğrenen gençler tarafından ailesine veya arkadaşlarına gönderilmiştir. Ama “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında İngilizce öğrenmeye giden Türk Aylin arkadaşı Hazal’a Londra’dan yazmıştır. Öğretilecek olan hedef dil İngilizce olsaydı bu mektup hedefe ulaşmak için araç olabilirdi. İnsanlar önce kendi milletlerini ve dillerini sevmelidir. Türkçe öğretim kitabına İngilizce öğrenimine dair mektup konulması yadırganmalıdır.

Kelimelerin yerinde kullanılması ile ilgili problem de vardır. “Londra’da kalıyorum”. Kalmak: olduğu, bulunduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek, belirtilen zaman kadar bulunmak. “Millî eğitim bakanı görevde kaldı, orman bakanı görevden alındı.” “Akşama bir saat kaldı”, “Şehre birkaç kilometre kalmıştı hasta yolda öldü”, “Nesi var nesi yok sattı, elinde bir şey kalmadı” insanlar otelde, arkadaşında, yolda, yurttta kalabilir hatta mecazî anlamda işini tamamlayamayıp, hedefe ulaşmadan yarı yolda kalabilir, evlenmeyip evde kalabilir. Ancak Londra’da kalmak uygun bir kullanım değildir. Londra’da yaşıyorum ya da halk arasında kalıplaştığı şekilde Londra’da oturuyorum da denilebilir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” A2 kitabındaki “Selamlar Öğretmenim” başlıklı mektup Tebrizli Doktor Hamit Mahmudî tarafından öğretmenine yazılmıştır (A2, s.61). Rusça mektuplarda Rusça konuşamamaktan yakınılırken Türkçe mektuplarda öğrenciler iyi Türkçe konuşuyorlar. Bu Türkçenin dil yapısından kaynaklanıyor olabilir. Türkçe çabuk öğrenilen bir dildir.

Yuliya’ya giden mektupta da “derme çatma” kelimesi uygun yerde kullanılmamıştır. “Derme çatma” geliş güzel toplanmış, aralarında uygunluk bulunmayan sıradan malzemelerle özensiz olarak yapılmış anlamındadır. Filmin özetini Fatmira Yuliya’ya yazarken “Manny, Sid ve Diego kırılmış bir buz dağından garip bir sal yaparlar. Bu derme çatma salla büyük ve heyecanlı bir maceraya atılırlar.” diye yazar, buzdağından kopma parçayla sal yapmıyorlar, buz dağını sal gibi kullanıyorlar. Yanlış kullanımlar öğrencinin zihninin o kelimeye takılı kalmasına sebebiyet vermekte ve öğrencide bıkkınlık yaratmaktadır.

Konuşmada tutarsızlık var. “Yuliya, sana anlatacağım sana daha çok şey var ama geç oldu, artık uyumalıyım, yarın sabah dersim var” diye yazıyor ama nedense hiçbir şey yok gibi filmi anlatıyor. Yazacak çok şeyi olan kişi filmin konusunu anlatmaz. Elektronik postayla gönderilen bu mektupta konu “eğlenceli bir film” dir. Metinler yapmacık olmamalıdır ki öğrenci de etki bıraksın. Metinler insanlarda merak uyandırmalı, üzmeli, ağlatmalı, gülümsetmeli ya da güncel bir konu hakkında bilgi vermelidir. Türkiye’den yazılan bu mektupta Yuliya, ilk kez karşılaştığı farklı bir durumu anlatabilirdi. Ama maalesef konu bir Amerikan filmi olan “Buz Devri” filmidir.

Rusya'dan yazılan mektuplar, insanlarda Rusya'ya karşı uyandırmaktadır. Rusya tanıtılırken Rusya'yla ilgili gerçek durumları da ortaya koymaktadır. Asansörsüz eski yurt binaları, küçük odalar, Rusya'nın soğuğu, Rusya'da mutsuz olup evine dönmek isteyen kişinin ruh hali de mektuplarda verilmektedir. Rusça öğretim kitaplarında yer alan mektuplardan Petersburg'un, Moskova'nın Ermitaj'ın, Arbat'ın ve hatta Rusçanın, Moskova'nın karının ve yağmurunun buram buram kokusu gelirken Türkçe mektuptan Londra ve İngiltere kokusu gelmektedir. Diğer bir mektup da "Yunus Emre'ye Mektup"tur (Gazi B1 kitabı, s.60). Bu mektup bir ölüye yazılan ilk mektup değildir. Ancak yabancı dil öğretirken bir ölüye yazılan övgü dolu sözcükler ve bazı abartılı cümleler (Seni doğduğum gün tanıdım, asırlardır şairlere sevgi kelimesini sen öğrettin) yabancı öğrencilere garip gelmektedir. Yunus Emre hakkında yazılanlar biyografi şeklinde yazılsaydı öğrencileri etkilerdi.

4.4.6.2.2. Edebî Metinler

Edebî metinler, duygu düşünce ve hayallerin insanlarda hayranlık uyandıracak şekilde estetik bir yapı içinde yazıldığı metinlerdir. Edebî metinler, hikâye, roman, anı, masal, efsane, şiir, tiyatro ve mektup gibi türlerini kapsar. Bu mektuplar sıradan mektuplar değildir, tarihî ve sanat değeri taşıyan mektuplardır. Bu tür mektuplar dil öğretim kitaplarında yer almazlar. Edebî türler içinde dil öğretimine en uygun olanı hikâye türüdür.

4.4.6.2.2.1. Hikâye, Roman ve Anı Metinleri

İnsanların başından geçen gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan metinlerdir. Bu metin türü dil öğretimi için uygundur. Sadece insanların ve mekânın çok tasvir edildiği hikâyeler dil öğretimi için uygun değildir. Dil öğretim kitaplarına mümkün olduğunca sade dille yazılmış dikkat çekici hikâyeler alınmalıdır.

Türkçe öğretim kitaplarında çok az hikâye metni yer almaktadır. Rusça öğretim kitaplarında ise tesadüflere ve güzel sonlara yer veren ilginç hikâyeler vardır. Bu hikâyelerin bazıları isimsiz metinlerdir ve bir soru ile başlamaktadır. "*Denizci ve Kız*" (Doroga v Rossiyu 2, s.137). "*Bekle Beni*" (Doroga v Rossiyu 2, s.33), "*Otobüsteki Kadın*" (Doroga v Rossiyu 2, s.140), "*Resimdeki Kız*" (Doroga v Rossiyu 2, s.146),

“Ben Ne Seviyorum” (Doroga v Rossiyu 2, s.49), “Kahvaltı” (Doroga v Rossiyu 2, s.68), “Beni Ara” (Doroga v Rossiyu 2, s.110)

“Duraktaki Kadın” hikâyesi de ilginç hikâyelerden biridir. Hikâye şöyledir: Adamın biri otobüs durağında beklemekte olan kadına yaklaşır ve selam verir; adama kadın: “Ben sizi tanımıyorum” der. Adam: “Ben de tanımıyorum” der. Adam kadının evli olduğunu, kocasının 45 yaşında olduğunu, bankada çalıştığını, kocasının müdürünün İvan İvanoviç olduğunu, onun genç karıyla onlara misafir geldiğini, onun onlara limonlu pasta hazırladığını, limonlu pastanın onların hoşuna gittiğini. Kadın şaşkınlıkla sorar: “Siz İvan İvanoviç’i tanıyor musunuz?” Adam: “Ben onları tanımıyorum ama sizi daha fazla tanıyorum, iki kızınız var, küçük kızınız öğrenci, o 19 yaşında, onun çok çalışması lazım çünkü yakında sınavları var. Büyük kızınız 23 yaşında, evli, onlar ev kiralityorlar, damadınız çok çalışmalı çünkü evin kirası var, kızınız çok dinlenmeli ve gezmeli çünkü bebek bekliyor” Kadın şaşkınlıktan baka kalır ve yine sorar: “Siz telepati mi yapıyorsunuz, düşünce mi okuyorsunuz?” Adam cevap verir: “Hayır, sadece aynı otobüste geldik” (Doroga v Rossiyu 2, s.140).

Rusça öğretim metinleri oldukça espirili metinlerdir. Rusça metinlerde kadın-erkek ilişkileri ve evlilik konularını ele alan hikâyelere de yer verilmiştir. Eş bulmak ve yuva kurmak konusu, insanların hep gündeminde olan bir meseledir. Özellikle kadınlar kendilerine bir eş (zengin olması hemen hemen her genç kadının hayalidir) bulmak için çaba sarf etmektedirler ve bu tür konular onların ilgisini ekonomi ya da diğer meselelerden daha çok çekmektedir. Bu tür metinler seçilirken haber ya da bildirim şeklinde olmamalıdır. Hikâye her zaman insanın duygularına hitap eder ve insan ruhunda izler bırakır. Haberler duyulur ve unutulur. “Yeni Hitit” kitabında yer alan “Düğün Hazırlığı” isimli metin böyle bir metindir (Yeni Hitit 1, s.82). Metinde anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde özet şeklinde verilmiştir. Metinde bir hikâye oluşturmaya yönelik unsurlar çok zayıf ve metin yetersizdir; yazar metni birdenbire “Onlar balayına çıkmayacaklar” cümlesiyle bitirmiştir. Bu cümle sonuç için uyumsuz bir cümledir.

1. *Denizci ve Kız* (Doroga v Rossiyu 2, s.137). Bu hikâyede tayfanın biri, bir liman şehrinde bir kızla tanışır, onunla bir-iki yıl mektuplaşır. Denizci onu ziyarete gelmeye karar verir. Yılbaşıdır. Kızın parası olmadığı için annesinden hediye olan yüzüğü

bozdurur, bu para sadece elmalı pasta ve kaz eti almaya yeter. Denizci şehre gelir, eli boş beğendiği kızın yanına gitmek istemez, yol üzerinde bir kuyumcu dükkânına uğrar ve kızın sattığı yüzüğü ona hediye olarak alır.

“*Bekle Beni*” bir televizyon programının adıdır. Metin başlıksız bir metindir. Metnin başında “Metni okuyunuz ve metnin kahramanıyla karşılaşp karşılaşmadığınızı söyleyiniz” şeklinde bir komut vardır. Viladimir Soçi’de dinlenmiş eve dönmektedir. Trende gelirken bir kızla yolculuk yapar. Kızın hakkında hangi üniversitede okuduğu ve adının ne olduğu dışında bir şey bilmemektedir. Kızın adı Ul’yana’dır ve Voronej Pedagoji Üniversitesinde öğrencidir. Bir ay boyunca Vladimir kızdan telefon bekler ama nafi. Telemuhabir Voronej Pedagoji Üniversitesine gider. Üniversitede iki Ul’yana vardır. Biri yazın tatile Sibiry Baykal’a diğeri ise Soçi’ye gitmiştir. Telemuhabir Ulyana’nın evine gider annesiyle konuşur, Ulyana’nın da Viladimir’le aynı duyguları paylaştığını öğrenir. Ulyana da Vladimir’in kendisini aramasını beklemektedir.

“*Düğün Marşı*” A2 seviyesinde yazılmış yine bir evlilik hikâyesidir. Lyudmila Moskova Konservatuarını bitirmiştir. İyi bir müzisyendir ve senfoni orkestrasında iş bulmuştur. Ancak maaşı azdır. Nikâh sarayında iş bulur. Başlangıçta işi çok eğlencilidir, ancak bir süre sonra mutlu genç yüzler görmek, onu rahatsız eder. O kadar ki düğün marşından nefret eder, çiftlerin biri gelir, biri gider. Müdüre daha fazla çalışamayacağını söyler. Müdürü altgeçitte mi metroda mı çalacaksın der ve bunun üzerine Lyudmila işe devam eder. Lyudmila 30 yaşındadır. Tek yaşamaktadır ve onu hiç kimse evde beklememektedir. Kemanı koltuğunun altında tüm şehri metroyla dolaşarak eve gelir. Bir gün alt geçitte harika bir müzik duyar, müzisyenlerin yanına gider, İki müzisyen çalmaktadırlar, Lyudmila’ya: “Bizimle çal” derler. Lyudmila kabul etmez ama her akşam o yere gelir ve onları dinler. Bir keresinde o da dayanamaz ve kemanını çıkarıp onlarla çalar. Caz çalmak hoşuna gider. Andrey Lyudmila’yı eve kadar uğurlar. Bir aydan sonra bayram günü ona çiçek verir ve onu restorana davet eder. Arkadaşları Yedik: “Hadi gidin siz ben çalışıyorum” der ve düğün marşını onlar için çalar. Andrey: “Ne kadar güzel fikir! Sen ne düşünüyorsun?” der. Lyudmila: “Evet, ne kadar güzel Mendel’son’un düğün marşı” der.

Tablo 86: Hikâye / Roman/ Anı Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(A1-A2) Yeni Hitit 1
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(B1-B2) Yeni Hitit 2
	Bir Okul Anısı (Anı) (s.57)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	Şehirliye Anlatmak Zor (s.96)
Eskici (Hikâye) (s.72)	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(C1) Yeni Hitit 3
Beyaz Gemi Romanının Özeti (s.82)	Beyaz Gemi (Romandan Alıntı) (s.14)
Küçük Kara Balık (Hikâye) (s. 88)	
Yusuf İle Zeliha (Hikâye) (s. 100)	
Hırsız (s. 106)	
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
	Bayan Yazar (Anı) (s.207)
	Okulda Sohbet (Anı) (s.236)
	Fyodor Şalyapin, Hayatımın Sayfalarından (Anı) (s.247)
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Bekle Beni (Hikâye) (s.34)	
Ben Ne seviyorum (Anı) (s.49)	
Sabah Kahvaltısı (Anı) (s.68)	
Ara Beni (Hikâye) (s.110)	
Denizci (Hikâye) (s.137)	
Duraktaki Kadın (Hikâye) (s.140)	
Tablodaki Kız (Hikâye) (s.146)	
Düğün Marşı (Hikâye) (s.177)	
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Eşyle Kavga Etti (s.30)	Mafya (Hikâye) (s.38)
Aptal Fransız (Hikâye) (s.67)	
İvan Batov (Hikâye) (s.92)	
Ses ve Göz (Hikâye) (s.112)	
Okno v Rossiyu 1	
Okno v Rossiyu 2	
Proje (s.173)	
Fener (s.198)	
Moskova Akşamı (s.203)	
Şeker Kreml' (s.213)	
İki Hikâye (s.230)	
Casual (Romandan alıntı) (s.238)	
Kendi Kendinize (s.243)	

Dinleme becerilerinde okuyucuda merak uyandıran ilginç metinler yer almaktadır. Örneğin, “Bayan Yazar” (s.206). Öğrenciler metinlerde kendilerinden bir şey bulmalılar ve metinlerin bir ana fikri, verdiği bir ders olmalıdır. “Düğün Marşı” hikâyesi bir kadının yalnızlığını ortaya koymakta ve aynı zamanda da “Hayat sevince güzel” mesajı vermektedir. İnsanın ruh hâli iyi olursa her şey ona güzel gelir.

4.4.6.2.2.2. Masal ve Efsane Metinleri

“Yeni Hitit 1” kitabı efsanelere yer verirken “Poehali 2. 1” kitabı masallara yer vermiştir. Bunlardan biri herkesçe bilinen bir masal olan “*Çar ve Elbise*” yani “Kral Çıplak” diğerleri ise “*Şalgam Masalı*” ile “*Maşenka ve Medved*” isimli ünlü Rus masalıdır (Poehali 2. 1. s.95). Bu masal çizgi filme uyarlanmıştır. Maşa ve Medved (2009’da üç boyutlu olarak Animmakkord stüdyosu tarafından yapılmış bir çizgi filmidir) çizgi filmi Türkiye’de de çocuklar tarafından sevilerek izlenen bir çizgi filmidir.

Rusların ünlü masalı “Repka / Şalgam” masalında da dede şalgam eker, sonra şalgam büyüyüp çekme zamanı geldiğinde çeker ama çekemez; nine de gelir, çekerler ama çekemezler. Torun gelir, hepsi birbirinden tutup çekerler ama çekemezler. Torun, köpek Juçka’yı çağırır. Yine çekemezler. Juçka kediyi çağırır, yine çekemezler. Kedi fareyi çağırır hepsi birden şalgamı çekip çıkarırlar. Kedinin ve farenin bir adı olmadığı hâlde köpeğin adı Juçka’dır. Köpek ya da kurt her zaman gökyüzünün, kedi yeryüzünün ve fare yer altının sembolüdür. Ruslar için köpek özel bir hayvandır. Masal, birlikten kuvvet doğduğu mesajını vermektedir (Doraga v Rossiyu 1, 11. Ders, s.209).

“Maşenka ve Medved” bir dinleme metnidir. Masalın paragrafları karışık verilmiştir ve öğrencilerin paragrafları sıraya dizerek bir metin oluşturması beklenmektedir. Aşağıdaki metin sıraya dizilmiştir (Poehali 1, s.245).

Maşenka ve Medved (Ayı)

Çok uzun zaman önce köyün birinde bir dede ve nine yaşardı onların tüm komşularının sevdiği akıllı ve iyi kız torunu Maşa vardı.

Yo. Bir gün komşu kızları Maşa'yı ormana davet ettiler. Maşa ormana gitti, yürüdü, yürüdü, baktı, kız arkadaşları yoktu. Nehri geçti, gölün kenarında dolaştı, kızları çağırdı, çağırdı kimse cevap vermedi. Maşa evin yolunu kaybetti ve ormandan çıkamadı.

B. Uzun süre ormanda yürüdü, ağladı, bağırdı, akşam oldu. Akşam Maşa ormanda korktu. Baktı ki bir ayı geliyor ve ayı ona: “Evde bana yardım edecek kimse yok” dedi. Maşa ayıyla birlikte onun evine gitti

A. Ayının evi büyüktü, büyük pencereleri, büyük masaları ve büyük sandalyeleri vardı. Ne yapsın, Maşa ayıya yemek hazırladı, odaları temizledi, su taşıdı, çamaşır yıkadı, akşam da ayıya masal anlattı. Eve ise gidemedi.

E. Ayı için iyiydi Maşayla yaşamak, Maşa ise eve gitmek istiyordu fakat ayı ona izin vermiyordu. Maşa onun hoşuna gidiyordu, her gün ayı ormana gidiyor, Maşa evde bekliyor. Akşam ayı eve geliyordu ki Maşa akşam yemeğini hazırlamış.

J. Kız dedesini, ninesini düşünüyor, özlüyor ve üzülüyordu. O düşündü, düşündü, bir gün ayıya lezzetli poğaçalar hazırladı ve ayıya dedi ki: “

“Eğer sen benim evden gitmemi istemiyorsan dedeme ve nineme poğaçalardan götürmelisin. Ben evde bekleyeceğim, sonra sen gel ve ben akşam yemeğini hazırlayacağım”

Ayı: “tamam” dedi..

D. Ayı ormanda gidiyordu ve sadece sepette poğaça taşımadığını fark etmiyordu.. Maşa da sepete saklanmıştı. O gölün etrafını dolaştı. Poğaçadan tatmak için durmak istiyor, Maşa ona bağılıyor: “Poğaça yeme ben her şeyi görüyorum!” O ormanı geçti, ormanı çıktı. O poğaçayı tatmak için durmak istiyor. Maşa ona bağılıyor: “Yeme poğaça, ben her şeyi görüyorum.

G. Ayı köye geldi. Köpekler birdenbire koşarak geldiler. Ayı onları görünce korktu ve ormana kaçtı. Poğaça dolu sepetle Maşa'yı orada bıraktı. Maşa eve koşarak girdi dedesi ve ninesiyle buluştu ve tüm hikâyeyi onlara anlattı.

Şekil 65: Poehali 1, Maşenka ve Medved

Türkçe kitaplarında Türklere ait masallara değil, Yunan mitolojisine ait “Eros’un Aşkı” ve “Ah Tamara” (Yeni Hitit 1, s.95) isimli iki efsaneye yer verilmiştir. “Eros’un Aşkı” (Yeni Hitit 2, s.116) metni, onuncu ünitenin “mitoloji” bölümünde yer almaktadır. Metin orta seviyenin son kuruna ait bir metindir. Metnin uzunluğu orta seviyeden yüksek seviyeye geçiş için uygundur. Metnin bulunduğu sayfada bir Eros heykeli resmi bulunmaktadır. Metin, Yunan mitolojisiyle ilgilidir. “Eros’un Aşkı”, isminden de tahmin edileceği üzere efsane özelliği taşıyan bir metindir. Eros ve

Psyche’in aşklarını anlatan efsanenin paragrafları karışık olarak verilmiş ve öğrencilerden bu paragrafları sıraya koymaları istenmiştir. Metindeki anlatım, orta seviyedeki bir öğrencinin anlayabileceği, paragrafları doğru sıralayabileceği seviyededir. Efsane türü, anlatımdaki akıcılığı ve konu açısından olağanüstülükleri barındırmasıyla ilgi çeken bir türdür. Efsane türü için Yunan mitolojisinin seçilmesi, dünyaca tanınmışlığı açısından yerinde olmuştur. Fakat mitoloji ve inançlarla ilgili 10. ünite de “Eros’un Aşkı” metninin yanı sıra Türk efsanelerinden bir metnin de bulunması, Türk kültür ve anlayışını anlatmak açısından önemli olacaktı ama maalesef böyle bir metin bulunmamaktadır.

“Eros’un Aşkı” metniyle ilgili paragraf sıralama dâhil olmak üzere beş alıştırmaya bulunmaktadır. Metinde geçen ve geçmeyen bilgilerin belirlenmesi, metne göre oluşturulan çıkarımların doğru ya da yanlış olması, metindeki durumları anlatan cümleleri tamamlama ve metinde karakterlerin birbirleriyle hangi iletişimlerini yaptıklarıyla ilgili olan bu alıştırmaların hepsi metni daha iyi anlamlandırmaya yöneliktir. Metinde, “ayaklarına kapanmak” ve “yola koyulmak” birleşik fiillerinin yalvarmak (af dilemek) ve yola çıkmak anlamlarında olduğunu belirtmek için başka örnek cümlelerden yararlanılabilirdi. Metinde kıskançlık ve merak gibi duygular geçmektedir. Bu duyguları anlatan deyimler seçilip örnek cümleler verilebilirdi.

“Yeni Hitit 2” kitabında da “Hayal Dünyası” isimli 2. ünite de iki masal vardır: *Bir Kartal Masalı* (s.33) ve *Hayal Dünyası* (s.37). “Hayal Dünyası” Oscar Wilde tarafından yazılmıştır. Bir çobanın hayal ettiklerinin gerçekleşmesi anlatılmaktadır. Bu iki masal da Türk kültürüne ait masallar değildir.

Tablo 87: Masal Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(A1-A2) Yeni Hitit 1
	Evvel Zaman İçinde (s.92)
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(B1-B2) Yeni Hitit 2
Zümrüdüanka Kuşu (s. 78) Tuz Masalı (s.80)	Hayal Dünyası (s.37)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(C1) Yeni Hitit 3
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
	Çar ve Elbise (Kral Çıplak) (s.235) Maşa ve Ayı (s.245)
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Taş Çiçek (s.36) Ay, Güneş ve Rüzgâr (s.98)	
Okno v Rossiyu 1 (B2-C1)	
Okno v Rossiyu 2 (B2-C1)	

Rusça kitaplarında yer alan Maşa ve Ayı (Poehali 1, s.245), Taş Çiçek (Doroga v Rossiyu 3, s.36), Ay, Güneş ve Rüzgâr (Doroga v Rossiyu 3, s.98) Rus halk kültürüne ait masallardır.

Tablo 88: Efsane Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(A1-A2) Yeni Hitit 1
	Nergis (s.93)
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	Ah Tamara (95)
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(B1-B2) Yeni Hitit 2
Narkisos ya da Nergis (s.86)	Eros'un Aşkı (s.116)
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe	(C1) Yeni Hitit 3
Kız Kulesi (s.7)	

Rusça kitaplarda olmayan Türkçe öğretim kitaplarında olan tek metin türü efsanedir. Efsaneler duyulan geçmiş zaman konusunu anlatmak için en uygun metin türüdür.

B1-B2-C1 seviyesindeki Türkçe öğretim kitaplarında efsane türü metinler yer almaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” kitabında yer alan “Kız Kulesi” isimli metin bir efsanedir. Kız Kulesi, İstanbul’un sembolü olan birkaç yapıdan biridir.

4.4.6.2.2.3. Tiyatro ve Piyes Metinleri

Kitaplarda tiyatro ve piyes metinlerine genel olarak yer verilmemiştir. Sadece “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” ve “Okno v Rossiyu 1” kitabında yani C1 seviyesinde piyes türü metinlere yer verilmiştir.

Tablo 89: Tiyatro/ Piyes Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit 1
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit 2
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5	(C2) Yeni Hitit 3
Ah Şu Gençler! (s.92)	
Uygarlık Çöplüğü (s.94)	
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2
Okno v Rossiyu 1 (B2-C1)	
Bir Yaz Günü (s.154)	
Okno v Rossiyu 2 (B2-C1)	

4.4.6.2.2.4. Şiir ve Şarkı Metinleri

Şiir edebî türler içinde farklı bir türdür. Şiirin dili, gündelik dilden farklı, sembol ve mecazlara dayalı bir anlatıma sahiptir. Şiirin söyleyişi ahenklidir ve ezberlemesi kolaydır. Özellikle dil bilgisi yapılarının öğretiminde şiir ve şarkılardan faydalanılabilir. Yapıya örnek olarak verilen şiirin ezberletilmesi öğrencide öğrenmenin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Şarkı sözleriyle de hem bir dil bilgisi yapısını hem de deyimleri ve kelimeleri dinleyerek daha iyi öğrenmek mümkündür.

“Zamanında”, “Cebeci İstasyonu ve Ben”, “Arkadaşım Badem Ağacı” dinleme etkinliğidir, şiir metninde boş bırakılan yerler dinlenip doldurulacaktır. “Dediler zamanla azalmış sevgiler” şarkısı bir konuşma etkinliğidir. Şiirin öyküleştirilmesi istenmektedir. “Gizli Sevda” şiiri yazma bölümünde yer almaktadır ve şiirden hareketle kısa bir öykü yazılacaktır.

Tablo 90: Şiir ve Şarkı Metinleri

(A1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1	(A1-A2) Yeni Hitit 1
(A2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2	
(B1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3	(B1-B2) Yeni Hitit 2
Zamanında (s.11) Sarı Çizmeli Mehmet Ağa (s.57) Memleket İsterim (s.63) Cebeci İstasyonu ve Sen (s. 80)	
(B2) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4	
(C1) Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5	(C1) Yeni Hitit 3
Dediler Zamanla Azalmış Sevgiler (s.46) Gizli Sevda (s. 47)	Dostlar Beni Hatırlasın (s.11) Üçüncü Şahsın Şiiri (Attila İlhan) (s.13) Gençlik Böyledir İşte (Cahit Sıtkı Tarancı (s.18) Her Şey Sende Gizli (can Yücel (s.25)
Doroga v Rossiyu 1	Poehali 1
Doroga v Rossiyu 2	Poehali 2. 1
Anna Ahmedova'nın şiiri (s.124)	Şanssızlık Adası (s.58)
Doroga v Rossiyu 3	Poehali 2. 2.
Son Sonbahara (s.77) Zafer Günü (s.79) Dost Şarkısı (s.82)	
Okno v Rossiyu 1 (B2-C1)	
İgor İrtenev'in Şiiri (s.46)	
Okno v Rossiyu 2 (B2-C1)	
Balerin (s.224) Küçük Balerin (s.225)	

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında Barış Manço’nun “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” şarkısı vardır (Gazi Türkçe C1, s.57). Bu şarkı “dinleme” bölümünde yer almaktadır ve şarkının adı verilmemiştir. “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” şarkısı bir hikâyesi olan bir şarkıdır ve onu söyleyen sanatçının da bu şarkıyla ilgili bir anısı vardır ve bu anı şöyledir:

“Sarı çizmenin moda olduğu bir zamanda İzmir esnafından birisi uşağını çağırıp tembih etmiş: — Bak Efendi! Aydın’dan Mehmet Ağa isminde birisi gelecek. Harman zamanında sarı çizme alması için on dört akçe vermiştim. Borcun vadesi geldi, bugün defterden borcunu sildim. Şimdi faytona bin, doğru istasyona. Uzun boylu, orta yaşlı, efe bıyıklı biridir, hemen tanırsın. Uşak istasyona varmış. Tren boşalmaya başlamış. Bir müddet tarife uygun adam aramışsa da nafile. Bari çizmesinden tanıyayım diye bu sefer ayakkabıları incelemeye başlamış. Ne var ki sarı çizmelerden giyen giyene. Nihayet çaresizlik içinde en benzettiği kişiye seslenmiş:

- Mehmet Ağa! Bizim bey seni konakta bekliyor.

Tesadüf bu ya, sarı çizmeli adamın adı Mehmet olup Aydın’da kendisini Ağa diye çağırırlarmış. Beraberce konağa varmışlar. Bey bakmış ki gelen sarı çizmeli ile onun borçlusu arasında bir benzerlik yok. Elindeki defterin alacak hanesine yeniden yazarken diğer yandan uşağını paylamaya başlamış. Nihayet uşak:

-Bey, demiş, burası koca bir şehir sarı çizmeli de çoktur, Mehmet Ağa da. Seninkini yaz defterine bir daha.

Barış Manço şöhrete ulaştıktan sonra bir gün arabasıyla Boğaz Köprüsü’nden geçerken biletçi arabayı durdurur. Aksilik bu ya sanatçının yanında hiç para yoktur. Biletçiye kendisini tanıtmış durumu izah etmiş. Sonra da: “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa bir gün öder hesabı” demiş. Bu söz biletçinin çok hoşuna gitmiş ve sonunda köprüden geçmesine izin vermiş. Barış Manço işte bu meşhur eserini bu olaydan sonra yazıp bestelemiştir. Bu şarkı “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” deyiminin anlamını gayet iyi anlatmaktadır. Bu deyim, bir olayı kimin yaptığı belli değilse kullanılır. Şiirde hayatın anlamı, hayatta yapılması gerekenler ve bu dünyanın fani olduğu sarı çizmeli Mehmet Ağa’nın da bir gün bu dünyadan hesabı keserek gideceği anlatılmaktadır. Kısaca şiirin ana teması dünyanın fani olduğudur. Bu şiir okunurken öğrencilere deyimim hikâyesi de anlatılır ve bu esnada “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” pek çok defa tekrarlanır. Deyim

öğretiminde bu gereklidir. Böylece öğrenci hangi durumlarda deyimini kullanacağını öğrenir.

Şiir dinleme metni olduğu için şiirde boşluklar verilmiştir. Bu etkinlik dinleme sırasında yapılacak olan bir etkinliktir. Barış Manco'nun bu şarkısı “*Farkında mısın?*” adlı üniteye yer almaktadır ve içerik olarak üniteye uygundur. Bu şarkı ile dil bilgisinden “emir kipi” öğretilir. Ancak “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabı dil bilgisi yapılarını kitaplarında göstermemektedir. Kitap daha çok anlamaya ve dinlemeye yöneliktir. Dil bilgisi yapıları kavranmadan konuşmak oldukça güçtür.

Küçük Balerin	Маленькая балерина
Ben küçük bir balerinim, Sürekli dilsizim, sürekli dilsiz. Pantomimci bile, Benden daha fazla söyler.	Я маленькая балерина, Всегда нема, всегда нема, И скажет больше пантомима, Чем я сама
Ve bugün bana kulis arkasına, Gönderdi kral, gönderdi kral Âşık-soluk nergisleri Ve Sarı Şebboy...	И мне сегодня за кулисы Прислал король, прислал король Влюбленно-бледные нарциссы И лак фиоль...
Ve güçsüzlüğün öfkesini besleyip, Tehdit dolu Kraliçe gülümsedi bana Gülümsemeyle gözyaşı...	И, затаив бессилье гнева, Полна угроз, Мне улыбнулась королева Улыбкой слез...
Küçücük odada ise Hasta annem Bale fırlarımı Dikiyor olacak.	А дома в маленькой каморке Больная мать Мне будет бальные оборки Перешивать.
Ve hiç soluk almadan Trikomu örecek Ve uykuya dalarken Bana kolay sanacak.	И будет штопать, не вздыхая, Мое трико, И будет думать, засыпая, Что мне легко.
Ben küçük bir balerinim, Sürekli dilsizim, sürekli dilsiz. Pantomimci bile, Benden daha fazla söyler.	Я маленькая балерина, Всегда нема, всегда нема, И скажет больше пантомима, Чем я сама
Ama bilir ıslak yastık Gecenin sessizliğinde, gecenin sessizliğinde Benim büyük çocukların elindeki Yorgun oyuncak olduğumu...	Но знает мокрая подушка В тиши ночей, в тиши ночей, Что я усталая игрушка Больших детей!
	N. Gruška 1938 (Okno v Rossii, 8.ünite, s:225)

Şekil 66: Okno v Rossii , Küçük Balerin

“Okno v Rossiyu” kitabında bu şiirden başka dörtlükler de vardır. Ancak nl bir şiir ve şarkı olduğu için bu şiir seçilmiştir. Şiir altı dörtlükten oluşmaktadır, şiirin kafiyeleenişi aaaa-bcbc- dede-fgfg- aaaa-hıhı şeklindeyir. Ahenkli ve ezberlenmesi kolay bir şiirdir. Şiirin cümleleri kısadır. Şiir sadece C1 seviyesinde değil, B1 ve B2 seviyelerinde de zevkle okunulabilecek bir şiirdir. “Küçük Balerin” şiiri nl Şair N. Gruşka tarafından yazılmış olup ünlü bestekâr ve müzisyen Aleksadr Vernitskiy tarafından bestelenmiştir. Bu şiir belki de tek bir balerinin gerçek hikâyesini konu almamaktadır. 19. yüzyılda Rus balesi popülerdi, bu popülerite Sovyet Dönemi’nde de devam etmiştir. Bu şiir bütün güzel ve geç Sovyet balerinleri için yazılmıştır. Genellikle fakir ailelerden gelen geç güzel kızları, sahneler huzursuz kılmıştır. Huzursuzluk aslında sadece balerinler için değil, tiyatrocular ya da şarkıcılar için de geçerlidir. Sahnelere çıkan geç kızlar fakir ailelerden geliyordu ve onların seyircileri zengin aristokratlardı. Güzel dansçılar ve şarkıcılar aristokratların cariyeleri oluyorlardı. Bunların içinden Ekaterina Gavrilovna, Matilda Nikolayevna Madayeva, Anna Ivanovna Prihunova gibi şanslıları soylularla evlenmişlerdir. Bayan şair duyduğu veya şahit olduğu hikâyelerden yola çıkararak bu toplumsal gerçeği şiirine aktarmıştır. Şiir lirik bir şiirdir. Okuyucu şiiri okurken gözünde gerçek bir hayat sahnesini canlandırmaktadır. Fakir kız sahnede bale yapmaktadır. Kral ona çiçekler göndermekte ama o kraliçenin tehdit dolu bakışları altında ezilmektedir. Tek düşüncesi bu da değildir. Fakir hayatı ve hasta annesi de onu mutsuz etmektedir. Balerinler sahnede konuşmazlar, dans ederler ama o gerçek hayatında da dilsiz ve mazlumdur.

Yabancı dil ğretiminde hikâye gibi şiirlerin seçilmesi okuyucuya fayda sağlayacaktır. Amlamlandırması zor olan soyut şiiri okuyucu kendi diline çevirmekte zorlanacak ve anlamayacaktır. Bu şiir, ahenkli bir şiirken Türkçeye evirisi yapıldığında ahengi kaybolmuştur. Ancak hikâye aynı kalmıştır. Şiirde kafiye ahengi sağlamakta ve ezberi kolaylaştırmaktadır. Şiirin tamamına tam ve zengin kafiye hâkimdir. Yabancı dil ğretiminde şarkılar ve şiirler ezberletilmelidir.

Gençlik Böyledir İşte

<u>İçimi titreten bir sestir her gün.</u> Saat her çalışında tekrar eder: "Ne yaptın tarlanı, nerede hasadın? Elin boş mu gireceksin geceye? Bir düşünsen yarıyı buldu ömrün. Gençlik böyledir işte, gelir gider; Ve kırılr sonra kolun kanadın; Koşarsın pencereden pencereye."	Ah o kadrini bilmediğim günler, <u>Koklamadan attığım gül demeti,</u> <u>Suyunu sebil ettiğim o çeşme.</u> Eserken <u>yelken açmadığım rüzgâr</u> Gel gör ki, sular batıya meyleder, Ağaçta bülbülün sesi değişti, Gölgeler yerleşiyor pencereme; Çağınız başlıyor ey hatıralar

Şekil 67: Yeni Hitit 3, Gençlik Böyledir İşte

“Gençlik Böyledir İşte” metni, ikinci üniteye yer alan şiir, ünlü şairlerimizden Cahit Sıtkı Tarancı’nın şiiridir. Şiir sekiz mısralık iki kıtadan oluşmuştur. Şiirin kafiyelenişi, ilk sekiz mısra “abcdabcd” ve sonraki sekiz mısra ise “efgkefgke” şeklindedir. İlk iki dördlük kendi içinde, sonraki iki dördlük kendi içinde kafiyelidir. Yabancılar Türkçe öğretimi için uygun özellikte anlaşılması ve okunması kolay bir şiirdir. İkinci üniteye öğretilen dil bilgisi yapısı “ulaçlardır” şiirde 2 ulaç (çalışında ve eserken) vardır ancak ulaçlardan fazla sıfat-fiiller (5 sıfat-fiil) vardır. Bir şiir metnini seçerken öğretmek istenilen yapının şiirde bulunmasına dikkat etmek gerekir. Bu şiir ulaçlar konusuna değil, sıfat-fiil konusuna daha uygundur (Yeni Hitit 3, s.18).

Şiirde ünitenin konusuna uygun olarak yaşanmak ve gençlik yıllarının yavaş yavaş sona ermesi konu edilmektedir. Şair şiirde kendini sorgulamaktadır. O yaşına kadar neler yaptığını, gençliğini neyle harcadığını, ömrünün yarısına geldiğini ve gençlik döneminin bittiğini söylemektedir. Boşa geçen ve değeri bilinmeyen günler özlemle anılmaktadır. Harcanmış anılar şairi kedere boğmaktadır. Şair akıp giden günlerin ve gençliğin artık birer hatıra olarak kaldığını belirtmektedir. Şiirde Cahit Sıtkı bu duyguları yalın, açık bir üslupla işlemiştir. Şiirde anlaşılması güç bir deyim ya da ifade bulunmamaktadır.

Soyut ve yoğun anlatım şiirde gereklidir, yoksa şiirin sıradan bir metinden farkı kalmayacaktır. Ancak bu şiirde işlenen soyutluk Türkçe öğrenen bir yabancıyı anlayabileceği derecededir. Nitekim şiirle ilgili alıştırmalar şiirin anlaşılmasını pekiştirmek üzere oluşturulmuştur. İlk alıştırmada şairin anlatmak istediğini öğrencinin

verilen cümlelerden seçmesi istenir. Şiire hâkim duygu diğer bir alıştırmada sorulmaktadır.

“Okno v Rossiyu” kitabında aynı konulu üç şiirin ilki Prigov’un “Ya Malen’kaya Balerinka”, ikincisi Natalya Gruşka’nın 3 kıtalık şiiri, üçüncüsü ise Aleksandr Verlinskiy’in Gruşka’nın şiirine ek olarak yazdığı şiirdir. Birinci şiir, balerinin sahnedeki hareketlerini, sanatını anlatırken diğer şiirler onun ruh hâlini ve hayat hikâyesini anlatmaktadır (s.224-225).

“*Briliantovaya Ruka*” (1968 yılında çevirilen film en popüler komedi filmidir. Bu filmin İstanbul sahneleri Bakü’de çekilmiştir) simli ünlü bir Rus klasiği olan filmin şarkısı ve afişine yer verilmiştir.

A1 seviyesi ve A2 seviyesinde Türkçe ve Rusça kitaplarında şarkı metni sadece “Poehali 2. 1” kitabında yer alan “Briliantovaya Ruka” filminin şarkısıdır. Oysa öğrenciler bir şarkıyı bir şiire göre daha çabuk ezberlemektedirler. Her ünite dil bilgisi yapılarıyla uyumlu popüler bir şarkıya yer verilebilirdi.

Şekil 68: Poehali 2. 1, Briliantovaya Ruka

“*Briliantovaya Ruka*” filmi, senaryoya göre Türkiye’de geçmektedir. Ancak Türkiye yerine film Bakü’de çekilmiştir. Şarkı beş kıtadır ve bir dinleme metnidir. Şarkıda bazı kelimeler değiştirilip yanlış verilmiştir. O kelimelerin yerine gelmesi gereken kelimeler dinlenip yazılacaktır (s.59, şekil 68). Aynı tür alıştırmalar “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında da yer almaktadır.

Kesinlikle her yeri, her yeri yeşillikle örtülü	Orada uğursuz vahşi- <u>öğrenciler</u> yaşıyor,
Yüzleriyle <u>muhteşem</u> , gönüllerinde iyi kalpli!	Okyanusta bir uğursuzluk <u>sehri</u> var,
Yüzleriyle <u>muhteşem</u> , gönüllerinde iyi kalpli!	Okyanusta bir uğursuzluk <u>sehri</u> var,
Orada uğursuz vahşi- <u>öğrenciler</u> yaşıyor.	Kesinlikle her yeri, her yeri yeşillikle kaplı.

Şekil 69: Poehali 2. 1, Brilliantovaya Ruka Şarkısı

Kitaptaki tek şarkı metnidir. “Dinleme” bölümünde yer almaktadır. Bu film ünlü bir Rus klasiği olan “*Elmas El*” filminin şarkısıdır. İki metin verilmiştir. Mavi yazılı olan şarkının aslıdır. Bu alıştırma öğrencinin dikkati ölçülmektedir. Şarkıda “korkunç” yerine muhteşem; “insanlar” yerine “öğrenciler” ve “ada” yerine “şehir” kelimesi getirilmiştir. Öğrenci şarkıyı dinledikten sonra metni düzeltecektir.

«Ах, вернисаж, ах, вернисаж!
Какой портрет, какой пейзаж!
Вот зимний вечер, летний зной,
А вот Венеция весной...» (Doroga v Rossiyu 1, s. 114).

“Ah, açılış günü, ah, açılış günü!
Nasıl portre, nasıl manzara!
İşte bir kış akşamı, yaz sıcaklığında,
Ve işte baharda Venedik...

Bu şarkı da yine bir metinde geçmektedir. Doğrudan şiirler verilmemiştir.

Весенней ночью думай обо мне,
И летней ночью думай обо мне,
Осенней ночью думай обо мне,
И зимней ночью думай обо мне (Doroga v Rossiyu 1, s. 281).

Bahar gecesi beni düşün,
Ve yaz gecesi beni düşün,
Güz gecesi beni düşün,
Ve kış gecesi beni düşün.

Bu şiir E. A. Evtuşenko'nun bu şiirini “ Knijnaya Vıstavka/ Kitap Sergisi” isimli metinde Anton ezberlemiştir. Cümle yapısı A1 seviyesindeki öğrenci için bilindik değildir. Seslenilen kişi erkek mi bayan mı, kaçınıcı kişi belli değildir. Ancak mevsimleri öğretmek için ideal bir şiirdir. “Doroga v Rossiyu 2” kitabında Anna Ahmedova'nın “Ebediyen/навекı” şiiri de A2 seviyesine uygun bir şiirdir.

“Doroga v Rossiyu 3” kitabında ise Yuriy Şevçuk'un ünlü şarkısı “Geçen Sonbaharda /в последнюю осень” isimli şarkısına yer verilmiştir (s.77).

4.4.7. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Kültür Unsurları

Dil öğretiminde dil ve kültürü ayrı algılamak imkânsızdır. Dil öğretim kitaplarındaki metinler hedef dilin millî kültür öğelerini ve evrensel ortak kültür öğelerini içinde barındırmalıdır. Kültürler arası etkileşim için okuma metinlerinde millî kültüre ve diğer kültürlerle ait özelliklerin karşılaştırmalı olarak verilmesi gerekir. Bu metinlerde hem hedef dilin kültür öğeleri hem de evrensel kültür öğeleri bulunmalıdır. Öğrenci bu yeni kültürü tanıırken kendi kültürüyle karşılaştırmalar yapar; farklılıkları ve benzerlikleri keşfeder. Her kültüre ait, başka milletlerde olmayan adetler, alışkanlıklar ve yemekler vardır. Bunların hepsi dile yansımaktadır.

Öğrencilerin dili iyi öğrenebilmesi ve o millete sevgi besleyebilmesi için öncelikle öğrendiği dili konuşan kişi veya topluma karşı olumlu bir bakış açısına sahip olması gerekir. Öğrencilerin topluma karşı olumlu bir bakış açısına sahip olması, o toplumun dilini öğrenme isteğini ve başarısını arttıracaktır.

Yabancı dili öğrenen kişi farklı kültürleri kavrar ve yabancı insanlar ve kültürlerle karşı önyargısız ve hoşgörülü olmayı öğrenir. Kendi kültürüne de bir yabancıнын gözüyle bakmayı öğrenir. Bunun içindir ki hedef kültürle ilgili metinlerin dil

öğretiminin temel aracı olduğu unutulmamalıdır. Yabancılar hedef dili öğretirken bu durum göz önüne alınmalı ve metinler öğrencinin kültürünü ya da başka kültürleri küçümseyecek içerikte olmamalıdır. Kültür aktarımının sağlıklı olması için özgün metinlerin seçilmelidir. Dolayısıyla dil öğretim kitaplarının dil öğrenenlerin her birinin kültüründen bahsetmesi de mümkün olmayacaktır. Tek ya da birkaç kültürü konu alan metinler olabilir. Ancak tek kültürün özelliklerini içeren kitaplar hazırlamak imkânsızdır. Fakat Rusya’da Rusça öğrenenler arasında tek milletten oluşan gruplar vardır. Rusça öğretimi yapılırken genellikle Çinliler tek gruptur. Bunun içindir ki “Doroga v Rossiyu” kitabı Çinlilere hitaben yazılmıştır ve onlara ait kültür öğelerinden bahsetmektedir. Eğer öğretmen hedef dili öğretirken öğrencilerinin kendilerini özel hissetmesini istiyorsa onlara ait kültür öğelerine göre materyaller hazırlayabilir. Türkçe ve Rusça kitaplardaki konuları şöyle sınıflandırabiliriz: Ülke coğrafyası, ülke tarihi, şehirler, ekonomi, devlet yönetimi, eğitim, dil; günlük yaşam ve toplumsal hayat (kadının toplumdaki rolü, yaşlıların hayatı, bayramlar, gelenekler), kültür-sanat-medya (Edebiyat, dergiler, gazeteler, filmler, tiyatrolar müzeler, ünlü insanların yaşamları).

“Poehali”, “Doroga v Rossiyu” ve Okno v Rossiyu” kitaplarındaki metinler Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi bağlamında karşılıklı iletişimi teşvik eden, dilin kullanımına yönelik fırsatlar yaratan, özgün, ilgi çekici metinlerdir. Bazı metinler birbiriyle bağlantılıdır ve o metinleri Modern profesyonel Rusça öğretimi insan-halk-kültür doğrultusunda kitaplarda işlenmiştir. Rusça öğretimi kitaplarında Rus zihniyeti, Rus karakteri, bilmece gibi Rus ruhu, Rusçayı sevme becerisi başarıyla işlenmiştir. Rus edebiyatının ürünleri Rus masalları, hikâyeleri, atasözlerini, deyimleri, kültürü, ülkenin doğası, tabii zenginlikleri başarıyla sunulmuştur: “Fyodor Şalyapin’in “Benim Hayatımın Sayfaları” kitabından alınan (I. Dünya Savaşı başlarken-anı), Aleksandr Orlov’un “Kahvaltı” (anı), İlyiç Levitan’ın şehri Plyos’ Moskova’daki Çistiye Prudi (Temiz Göl) Sokağı tanıtım yazıları, “Bana telefon et!”, “Tablodaki Kız”, “Düğün Marşı” (hikâye), Anna Ahmatova’nın biyografisi, Yuriy Gagarin’in Torunu (biyografi) Ernst Muldaşov, Seyyah Fyodr (biyografi), Mihayl Vasil’yeviç Lomonosov (biyografi).

“Doroga v Rossiyu” kitapları sadece Rusya’yı ve Rus kültürünü anlatmaktadır. “Avrupa Dil Portföyüne” uygunluk gösteren okuma metinleri, yeteri kadar kültürümüzü

yansıtmaktadır. Rusça kitaplarda Rusya, Moskova ve Petersburg’la, sosyal yaşamla ilgili unsurlara çömertçe yer verilmiştir.

4.4.7.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Kültür Unsurları

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 1” (A1) kitabında doğal olarak daha çok diyalog metinlerine yer vermiştir. Diyaloglar günlük konuları içermektedir. Başlangıç seviyesi için gereklidir. I. kitapta çok az uzun metin vardır. Metinlerin zorluğu A1 seviyesi için idealdir. Bu kitaptaki kültür unsurları şöyledir: İstanbul, Türkiye (s.14), Türkiye haritası, Konya, Diyarbakır, Ordu, Erzurum, Kars, Antalya şehirlerinin ve Kız kulesinin (s.23) ve THY uçaklarının resimleri (s.47) yer verilmiş; Anıtkabir (s.82); 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Yerebatan Sarnıcı, Sultanahmet Camisi, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı (s.84); Kapadokya’dan ve Tuz Gölü (s.90) gibi bize ait tarihî ve turistik yerlere; tarhana, ezogelin, mantı, ırmik tatlısı, ayran, menemen (s.33), sütlaç (s.56) gibi yemeklerden ve Sezen Aksu gibi ünlü kişilerden; Mehmet Yılmaz’ın “Mutluluk” kitabından (s.30) ve Genç Osman tiyatro eserinden (s.59) bahsedilmiştir. Ancak bunların hepsinin sadece adı geçmektedir. Ayrıntıya yer verilen metinler “Anıtkabir Ziyareti”, “Sultanahmet Meydanı”, “Kapadokya Yolu” isimli metinlerdir. A1 seviyesi kitabında millî kültür öğelerimizden birer kelimeyle bahsedilmesi normaldir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 2” kitabında; İstanbul, Ankara, Trabzon, Ege Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Erciyes Dağı, Beypazarı, İnözü Vadisi, Nemrut Dağı, Uludağ, Aksaray, Niğde, Adana, Osmaniye, Adıyaman gibi Türkiye coğrafyasına ait öğelerden, İhsan Oktay Anar, ebru sanatı, Yıldız Kenter’in bir oyunu ve “Fetih”, “Eyvah Eyvah”, “Kabadayı”, “Aşk Tesadüfleri Sever”, “Konak” gibi filmlerden bahsedilmektedir. Ayrıca Nasrettin Hoca’nın “Kazan Doğurdu” fıkrası anlatılmaktadır. Bu kitap konu bakımından değerlendirildiğinde metinlerin genelinde bize ait isimler dışında Türk ruhu hissedilmemektedir. “Sudaki Resimler” isimli metinde ebru sanatı anlatılmaktadır (s.34).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3” (B1) kitabında Türkiye’yi ve Türk kültürünü yansıtan metinlere ve ünlü klasik yapıtlardan alıntılara yer verilmemiştir. B1 seviyesi kitabında yer alan 30 metinden sadece biri bizden birini Yunus Emre’yi anlatmaktadır ki bu metin kurgu bir metindir. Abartılı bir anlatıma sahiptir. “Seni doğduğum gün

tanıdım” Yeni doğan bir bebek annesini ayırt edemezken, tanıyamazken Yunus Emre’yi tanımaktadır. “Keşke seni görebilsem seninle sohbet edebilsem” buna benzer bir ifadeye incelenen diğer dil öğretim kitaplarında rastlanmamıştır (Yunus Emre’ye Mektup, s.60).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 4” (B2) kitabında Türkiye’de yetişen tarım ürünleri sayılmıştır (s.12). Dinleme metninde Mimar Sinan’ın eserlerinden (s.17). Ayrıca Yazar Muzaffer İzgü (s.54), ünlü Matematikçi Cahit Arf (s.70) ve orta oyununun ünlü karakterleri Karagöz ve Hacivat’tan (s.76) da bahsedilmektedir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” (C1) kitabında Mimar Sinan ve eserleri, Kız Kulesi, Mostar Köprüsü gibi mimarlık sanatına ait tarihî eserler, Hıdırellez, halk oyunları, sema gibi kültür öğelerine ve “Cebeci İstasyonu ve Ben / Yavuz Bülent Bakiler”, “Arkadaşım Badem Ağacı / Aziz Nesin” gibi şairlerin şiirlerine yer verilmiştir.

“Yeni Hitit” kitapları incelendiğinde günlük hayat, alışveriş, trafik, medya, sağlık, yolculuk, iş dünyası, spor, hayaller, moda, eğitim, estetik, icatlar, sinema, hurafeler, festivaller, insana dair bazı davranışlar, edebiyat, şiir, korku, fobi, aşk, tutku, genç kalmak, para, diller, müzik gibi çok farklı evrensel konuları ele alırken İstanbul’un sesi radyosu, Türkçe kitap, yayın akışı, İstanbul, İzmir, Ankara, Ankara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, çoban salata, mantı, karnıyarık, yaprak sarma Türkiye, PTT, TEDAŞ, TCDD; Erzurum gibi Türkiye’ye ait şehirler, kurumlar ve birkaç yemek ve Türk-Müslüman isimlerine rastlanmaktadır. Aşağıdaki okuma metinlerinde Türklere ve Türk kültürüne ait unsurları bulmak mümkündür: “İstanbul” (Yeni Hitit 1, s. 42), “Yıldız Kenter” (Yeni Hitit 1, s.51), “Kapadokya” (Yeni Hitit 1, s.100), “Bir Kent” (Yeni Hitit 1, s.101), “Ne Okuyalım” (Yeni Hitit 1, s.142); “Rahmi Koç” (Yeni Hitit 2, s.14), “Anadolu’da Giyim” (Yeni Hitit 2, s.45), “Kumdan İstanbul” (Yeni Hitit 2, s.70), “Anadolu Ateşi” (Yeni Hitit 2, s.76), “TÜBİTAK” (Yeni Hitit 2, s.85), “Van Kedisi-Dinleme” (Yeni Hitit 2, s.93), “Erdemli-Dinleme” (Yeni Hitit 2, s.98), “Altın Portakal’ın Genç Yüzleri” (Yeni Hitit 2s.108), “Anadolu’nun Sırları” (Yeni Hitit 2, s.123), “Ah Nerede O Eski Bayramlar” (Yeni Hitit 2, s.128); “Âşık Veysel” (Yeni Hitit 3, s.11), “Hünkâr Beğendi” (Yeni Hitit 3, s.44), “Eski Türk Evlerinin Mimarisi” (Yeni Hitit 3, s.104).

“Yeni Hitit 1” kitabında ilk 3 üniteye diyaloglar fazladır. İlk aşama için diyalogların olması olumludur, ancak yeterince kelime öğretilmeden diyaloglara hemen geçilmesi uygun değildir. Yeni Hitit’te metinler oldukça uzundur ve A1- A2 seviyesine göre metinler zordur. “Poehali” kitabında ise basit ve anlaması kolay, kısa metinler vardır. Kitaplarda basitten karmaşığa gitme ilkesi benimsense de “Yeni Hitit Temel I” kitabında 3. Üniteden sonra birden metinler ağırlaşmaktadır. Poehali de ise dil seviyeye uygun bir şekilde devam etmektedir. “Yeni Hitit” Coşkun Aral’ın “Dünya Mutfakları ve Sağlığımız” (s. 64) isimli yazısı zor bir metindir. Bu metinden önce 4 üniteye “Geçmişten Bugüne” (s.53) metni de seviyeye göre ağırdır. Metinler A1 seviyesine uygun değildir. Kitabı hazırlayanlar bunun A2 seviyesine geçiş olduğunu 7. Üniteden itibaren A2 seviyesi metinlerin başladığını belirtmişlerdir.

“Yolculuk” ünitesi, Yeni Hitit 1 (Temel) kitabının son ünitesidir. Bu üniteye bölümler sunlardır: “Nereye Gidelim?”, “Nasıl Gidelim?”, “Tatiliniz Nasıl Geçti?” Onikinci üniteye, bir dili öğrenmeye başladığımızda öncelikle önem vermemiz gereken seyahat etmek ve seyahat araçları, tatile çıkmak ve tatilin nasıl geçtiğini anlatmak gibi temel konulara değinilir.

Yeni Hitit 1 (Temel) kitabında “Seyahat; Yollar ve Haritalara Dair Bir Röportaj, Stressiz Bir Tatil, Gemi Seyahati, Rezervasyonunuz Tamam, Manolya Oteli Stressiz Bir Tatil, Tatil Sonrası” isimli metinlerle işlenmiştir. Bu metinler dışında, havaalanı, uçak kalkış-iniş seferlerinin zaman çizelgesini gösteren ve “Üç Macera: Karada, Havada, Suda...” adı verilen bir bölüm de vardır. Konu bütününe uygun metinler; Türkçe öğrenimini Türkiye’de alan ya da Türkçe öğrenimini Türkiye dışında alırken Türkiye’ye gelme imkânı bulabilecek yabancı öğrenciler için sadece dil öğretimi açısından değil, dilini öğrendiği ülkede rahatça tatil yapılabileceğini öğrenmesi açısından da önemlidir. Turizmin yabancılara Türkçe öğretimine büyük katkısı vardır.

“Yeni Hitit 1” kitabında Türk mutfağı anlatılmadan dünya mutfakları anlatılmış (s.64). Dünya mutfaklarından sonra Türk mutfağı anlatılabilir. Coşkun Aral’ın “Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız” adlı yazısında Çin, İtalyan, Fransız ve Arap mutfaklarına yer verilirken zengin bir yemek kültürüne sahip olan Türk mutfağından ne yazık ki bahsedilmemiştir (Yeni Hitit 1, s.60). “Yeni Hitit 1” kitabında dinleme metninde “bezelyeli pilav” tarifi verilmiştir. Türklere ait geleneksel bir yemeğin tarifi

verilebilirdi. Bezelyeli pilav bizim özel yemeklerimizden değildir (Yeni Hitit 1, 5. Ünite, s.69). “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” A1 kitabında ise sütlaç ve menemen ve çikolatalı kek tarifi verilmiştir.

“Yeni Hitit 2” kitabında özellikle “Bayramlarımız” isimli 11. üniteye yer alan “Ah Nerede O Eski Bayramlar” isimli özgün metinde geçen “eskiden yer sofrasında yemek yenilmesi”, “fasıl sesi”, “Ramazan davulu”, “bayram ziyaretleri” bize özgü kültür özelliklerindedir. Yine bu üniteye “Kutlu Olsun” isimli metinde Hıdırellez anlatılmaktadır (s.130). Hıdırellez Bayramı Türk dünyasında baharda kutlanan bir bayramdır. Hıdırellez günü, Hızır ve İlyas’ın yeryüzünde buluştukları gün olarak varsayılır. İslam coğrafyasında Hıdırellez özellikle Türkiye’de kutlandığı için Türk kültürüne ait bir ögedir. Bu üniteye 6 kutlama metninden sadece ikisi Türk kültürünü tam anlamıyla yansıtmaktadır. Diğerleri Batı’ya ait veya onlardan bize geçen kutlamaları anlatmaktadır.

“Anadolu’da Giyim” adlı metinde, Anadolu’da eski Türk giyim tarzının özelliklerini vurgulamaktadır ve metin bir erkek bir kadın resmiyle tamamlanmıştır (s.45). Yöresel kıyafetler de kültür öğelerinden biridir.

“Öğrenmenin Yaşı Yok” adlı metinde 80 yaşındaki Müzeyyen Çiftçi’nin öğrenme arzusu anlatılmaktadır (s.58). Genel çerçevede bakıldığında metin bireysel ve farklı kültürlerde yaşabilecek bir olay olsa da bizim toplum yapısını göstermesi açısından önemlidir. Hâlâ ileri yaşta kadınların halk eğitim merkezlerinde Türkiye’de okuma-yazma öğrendikleri bir gerçektir.

“Altın Portakalın Genç Yüzleri” isimli metinde geçen Altın Portakal Film Festivali Türkiye’ye özgü bir festivalidir. Ancak beklenmedik şekilde ödül alan sanatçı Vildan Atasever’in seçilmesi uygun olmamıştır. Daha fazla tanınan bir sanatçıdan bahsedilseydi sinema kültürümüzü daha iyi yansıtabilirdi.

“Anadolu Ateşi” isimli metinde Türkiye’de ve dünyada ünlü olan dans topluluğu Anadolu Ateşinden bahsedilmektedir (s.76). Yerinde bir seçimdir. Bu topluluk geleneksel Türk danslarını modernize ederek ama aslını muhafaza ederek pek çok ülkede geniş seyirci kitlelerine Türkiye’yi ve Türk kültürünü en iyi şekilde gösterip Türk kültürüne dikkat çekmektedir.

“Okuyalım, İşaretleyelim” başlığı altında “Anadolu’nun Sırları” isimli metin Türklerle ait olmasa da Türklerin bin yıldır yaşadığı coğrafya Anadolu’dan gelmiş geçmiş uygarlıkların kalıntıları (Derinkuyu, Nemrut) anlatılmaktadır (s.122). Bu tarihî eserler Türkiye ile bütünleşmiştir ve bizim kültür mirasımızdır.

“Yeni Hitit 3”, 9. ünite *Yapı ve Yapım*’da Assos şehri bugünkü adıyla Behramkale köyü anlatılmaktadır (Yeni Hitit 3, s.110). Eskiden Antik bir şehir olan Assos’un doğal güzelliklerinden ve buradaki yapı yasağından bahsedilmektedir.

İstanbul

Türkiye’nin en kalabalık şehri... Burada pek çok kültür birlikte yaşıyor. İstanbul’da çeşitli dinlerin ibadet yerleri bir arada. Camiler, kiliseler, sinagoglar...

İstanbul’da iki büyük köprü var. Bunlar Boğaz köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü. Bu iki köprü Asya ve Avrupa kıtasını birbirine bağlıyor... İstanbul, tarihî yerleri ve farklı eğlence alternatifleriyle geçmişin zenginliğini bugünün renkli dünyasıyla birleştiriyor (Yeni Hitit 1, 3. Ünite, s. 24).

Metindeki son cümle yeni Türkçe öğrenen bir yabancı için zordur. Bu cümle başka türlü anlatılabilir: “İstanbul’da pek çok eski eser vardır.” “Hâlâ bazı eski gelenekler devam etmektedir.”, “İstanbul’da aynı zamanda modern ve renkli bir hayat vardır.” gibi.

4.4.7.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Kültür Unsurları

Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde Rusça kitaplarda Rus tarihî ve kültürüyle ilgili metinlerin yer alması yakın zamanda başlamamıştır. “*Rusya’nın tarihi hakkında bilgi verme durumu, 18. yüzyılda başlamıştır. 1768 yılında Jean-Baptiste Jude Charpentier tarafından yayınlanan “Elemens de la langue russe/Rus Dilinin Elementleri” adlı eserinden itibaren sürmektedir. Bu eserde, Novgorod Prensi Aleksandr Nevski Dönemi’nden (1220-1263) başlayarak Çar I. Pavel (1754-1801) Dönemi’ne kadar tarihi olaylar ve şahıslar anlatılmıştır*” (Miloslavskaya, 2011, s. 250).

“Poehali” Rusça kitabında Rus ve Hristiyan kültürü ayrıntılı anlatılırken başka kültürlerle birer kelimeyle yer verilmektedir. Kitaptaki fotoğraflar ise daha çok Rus insanına ve Rus kültürüne aittir. Elbette Titanik, Piramitler, Eyfel Kulesi, Monaliza gibi

dünya miraslarının da fotoğrafları vardır ancak bunların ya resimlerine yer verilmiş ya da tek kısa bir cümleyle anlatılmışlardır. “Poehali 1” kitabında neredeyse uzun metin yoktur. Rus kültürü ve Rusya cümlelerle ve kısa metinlerle anlatılmaktadır. Sıradan cümlelerde bile Rus tarihî şahsiyetlerine yer verilmektedir (*Pyotr I, Puşkin, İvan Petroviç Pavlov*). Örneğin, Puşkin ve onun karısı birbirlerini seviyorlardı ve mutlu oldular (s. 192). Kitapta sık sık Moskova, Petersburg ve bu şehirlerin dışında Tula, Suzdal, Kaluga ve Pskov, Kiev, Yalta gibi farklı şehirlerden de bahsedilmektedir. Diyaloglarda ve diğer örneklerde Anton, İgor, İvan, Elena, Nataşa, Anna, Mariya, geleneksel Rus isimleri kullanılmıştır. Kitapta Moskova’nın en ünlü caddesi Arbat, Park Kültür ve Balşoy Tiyatrosu’na da yer verilmiştir.

“Poehali 2. 1” kitabında I. ünitenin adı “Otobiyografi”dir. 1. alıştırmanın okuma bölümünde Viladimir Putin kendini anlatmaktadır ve kitapta *Yekaterina 2* (s.59), *Ostar Bender* (Ostar Bender İlya ilf – Yevgeniy Petrov’ın On İki Sandalye romanının kahramanıdır) (s.107), *Fiyodr Uglov, Rasputin, İvan Grozny*, gibi ünlü Ruslar; *Mariya* (Mariyinskiy) Tiyatrosu, *Restoran Mama Roma, Viladimirskiy Sabor* (63), *Nevskiy* (Peterburg) ve *Moskova* gibi kültür merkezlerinin yanında; *Moldovya* (s.69), *Karadeniz* gibi tatil yerlerinden, “Rus banyosu, soğuk duş, blin (krep)’ gibi Rus kültürünün önemli öğelerinden bahsedilmektedir: “Brilliantovaya Ruka” filmi, Rus hamamı, pel’men, şi, blini, haçapuri, borş, şaşlık İvan Grozny gibi yemekler. Ayrıca metinlerde tüm dünyada ünlü olan Charly Chaplin, Corc Buş, Pele, Ceyms Bond’dan ve vejeteryan ünlülerden (Buda, Sokrat, Platon, Leonardo do Vinci, Göte, Vagner, Şiller, Bayron, Linkoln, Tolstoy, Hitler) de bahsedilmektedir.

Yemekler

Blini Nasıl Hazırlanır? 4 bardak un, 4 bardak süt, eğer süt az ise 2 bardak yağ ve 2 bardak su, az yağ, 3 yumurta, bir kaşık şeker ve çok az tuz. Süt, un ve yumurtayı karıştırılmalı ve sıcak yağlı tavada hazırlayalım. Bundan sonra evde ne varsa ketçap hariç, havyar, marmelat, yemişler, meyveler, balık, mantar, yağ, kaymak alıp masaya koyalım. Sonra erkek-kız arkadaşlarımızı davet edelim ve lezzetli, sıcak blini yiyelim. Afiyet olsun! (Poehali1, blini, s. 173).

Geleneksel Rus Yemeği Şi

Rusların geleneksek yemeği “şi” için gerekli malzemeler verilmiştir

Şİ:1kg et, 4 lt su,1,2 kg lahana, 0,5 kg patates, 1 havuç, 0,5 bardak kaymak, 2 domates, yeşil soğan, karabiber, tuz. Şimdi yemeği hazırlamak için pazardan veya marketten gerekli malzemeleri satın alınız. Sizin sevdiğiniz yemek var mı? Onlar için hangi malzemeler gerekli? Ne kadar? (Poehali 2. 1, s. 97).

Bir dinleme metni olduğu için tarif metin şeklinde verilmemiştir.

“Dünyaca Ünlü” isimli 4. ünite “eşleyelim işaretleyelim” bölümünde verilen resimlerle alttaki yemeklerin eşleştirilmesi istenmektedir. Üç resim stragonof, hünkârbeğendi, cordon bleu, tapas, sandviç olmak üzere beş yemek ve onların tarihçesi anlatılmaktadır (s.44). Altıncı bölümde Meksika, Rus, Türk, İspanya mutfaklarının özellikleri verilmiştir (s.45). Yine “Yeni Hitit 1” kitabında yaprak sarması yapımının her aşaması resimlerle gösterilmiştir (Yeni Hitit 1, s.59). Yunanlılar ısrarla baklava, lokma, kahve, sarma, kadayıf, karnıyarık, cacık, çoban salata, musakka gibi bazı yemeklere Yunanlılar sahip çıksa da bu yemekler Akdeniz yemekleridir ve bizim kültürümüzün bir parçasıdır. Sarmayı Azeriler ve Ermeniler de yapmakla birlikte Türkiye’de daha farklı bir lezzete sahiptir. Sarmanın tarifinin kitapta verilmesi kültürümüzün tanıtımı açısından uygundur.

Rus Mutfağının Tarihinden

Siz Rus mutfağı hakkında ne biliyorsunuz? Elbette, Herkes Rus blini, havyarı, vodkaşı, şişi ve borşunu biliyor. Örneğin, blini eski zamanlarda bir hafta süreyle, taziyede, bayramlarda baharı karşılarken Maslinitsa’yı kutlarken yiyorlar. Blini güneşin sembolüdür. Havyar siyah, kırmızı ve diğer havyar çeşitleri de sadece Rusya’da geleneksel bir yiyecek değil, tüm dünyada ünlüdür. Balık da Rus mutfağında önemli bir rol oynar. Çünkü Ruslar her zaman balığı seviyorlardı (Poehali 1, s.191).

St. Petersburg

Siz Peterburg’u iyi biliyor musunuz? St. Peterburg-büyük ve güzel bir şehir. O çok eski değil ama çok ilginç. Burada büyük koleksiyon müzeleri var. *Ermitaj* ve *Rus Müzesi Saray Meydanı*, *Nevskiy Prospekt*, güzel caddeler ve büyük meydanlar, harika saraylar, anıtlar ve eşsiz mimari toplulukları vardır (Poehali 1 s.75).

St. Peterburg

St. Peterburg'da çok kanal ve köprü, çok güzel eski saraylar, parklar ve tarihî anıtlar vardır. Ayrıca yabancı ressamların çok güzel tablo koleksiyonlarının sizi beklediği çok müze vardır. Dünyada en büyük beş kütüphaneden biri olan Rusya Millî Kütüphanesi Nevskiy Prospekt'te bulunmaktadır. Bu kütüphanede 30 milyondan fazla el yazması, kitap ve dergi vardır. Bunlardan başka Blok, Dostoyevskiy ve Puşkin gibi yazar ve şairlerin müze evleri de vardır.

1) Neva'nın uzunluğu 74 km'dir 2) Derinliği 8 metre, eni ise 600 metredir. 3) Peterburg'da 86 nehir ve kanal vardır. 4) Şehirde 42 ada ve 300 köprü vardır. 5) Peterburg'da küçük ve büyük 2500 kütüphane vardır. 6) Şehirde 5 milyon kişi yaşamaktadır. 7) Peterburg'da 143 stadyum, 350 futbol sahası, 111 tenis kortu vardır. 8) Ermitaj'da 15000 tablo ve 12000 heykel vardır. 9) Şehirde 1800 ana cadde ve 835 park ve bahçe vardır (Poehali 2. 1, s.186).

Peterburg'un İlginç Gerçekleri

*Peterburg kuzey şehirlerinden en büyüğü ve en kuzeyde olan şehirdir. *Peterburg Avrupa'daki dördüncü büyük şehirdir. Paris'te 9,800000 kişi, Moskova'da 9,300000, Londra'da 6,800000 Peterburg'da 4,600000 kişi vardır. *Neva genç bir nehir, o sadece 2500 yaşında, Neva “yeni” demektir, bunun için ona yeni diyorlar. *Peterburg dünyada saraylarından dolayı şampiyondur. Burada sadece imparatorluk ailesinin 20 sarayı vardır. *Şehir 3 kere adını değiştirdi. 1914'e kadar St. Peterburg, 1924'e kadar Petrograd, 1991'e kadar Leningrad ve yeniden St. Peterburg. *Tarihte iki defa şehir hemen hemen öldü. 1917'de 2,500000 kişi vardı, ihtilalden sonra 1920'de sadece 600.000, 1941'de Leningrad'da 3,400000 kişi yaşıyordu, 1943'de yeniden sadece 600.000 kişi vardı. *Petersburg tramvayların başkentidir. Burada 600 km tramvay yolu vardır. Bunu Ginnes rekorlar kitabında okuyabilirsiniz. *Peterburg kanalları ve adalarıyla Avrupa'nın şampiyonudur. Burada 48 kanal ve nehir var. Kanallar (157) Venedik'ten fazladır. Adalar 118'dir ama köprüler (378) Venedik'ten azdır. *Peterburg'da dünyadaki en derin metro vardır. *Hayvanat bahçesinde fil olmayan tek büyük Avrupa şehridir. En son fili 1957'de Rotterdam'dan getirdiler, 1975'te güneye, Taşkent'e götürdüler. Fil Babo Taşkent'e geldi, hemen öldü. *22 Haziran “Beyaz Geceler” zamanında gün 18 saat 50 dakikadır. *Kışlık Saray'da en önemli bina Ermitaj'da 1050 oda, 1886 kapı, 1945 pencere ve 117 merdiven vardır (Poehali 2. 2, s.130).

Yukarıdaki iki metin de 13. ünite 15. alıştırma maddeler hâlinde St. Peterburg çarpıcı özellikleriyle anlatılmaktadır. Kışlık Saray Ermitaj, Yazlık Saray ve sarayın bahçesindeki fiskiyeler, İsaakiyevskiy, Neva Nehri'nden Petropavlovskaya Kalesi, Spas na Krovi'' gibi tarihî eserler resimlerle desteklenmiştir. Bu resimlerin altında isimler yazmamaktadır. Öğrencilerde merak uyandırmak için özellikle isimleri

verilmemiştir. İlk metin “Poehali 2. 1” kitabında (A2), ikinci metin ise “Poehali 2. 2” (B1) kitabında yer almaktadır. İkinci metin birinci metne göre daha ağır cümleler içermektedir. Her iki metinde de sayısal verilerden faydalanılmıştır. “Poehali 1” kitabında “Evde ısıklık çalınırsa para olmaz, sokakta para bozduran kişinin parası olmaz, sokak ayakkabısıyla eve girilmez, mendil ve bıçak hediye edilmez, çiçek hediye ederken çift edilmez, 1, 3, 5... hediye edilir, votkadan sonra bira içilmez, içerseniz başınız ağrır” gibi Rusya’da gelenek hâline gelmiş Rus inanışları ve adetleri sıralanmıştır (Poehali 1, s. 222).

“Doroga v Rossiyu 1” kitabında *Rus Müzesi, Moskova Üniversitesi, St. Peterburg Üniversitesi, Bolşoy Tiyatrosu, Arbat Sokağı, Tret’yavskiy Galerisi, Kremlin, Puşkin Müzesi, Moskova Sirki, Satira Tiyatrosu*, gibi yerler tanıtılmıştır ve *Oleg Menşikov, Anna Kurnikova, Nikolay Baskov, Nikita Mihalkov, Alla Pugaçyova, Puşkin* gibi ünlü kişilere Moskova, Tula, Kaluga, Peterburg, Suzdal, Pskov şehirleri ve Zenit Fotoğraf makinesi, şahmat oyunu (satranç) ve eskiden ve şimdi ünlü olan Rusya’nın her yerinde dükkânları olan Dom Knigi / Kitabevine (1904 yılında Petersburg’da Nevskiy Caddesi’nde Amerikanlar tarafından yapılan dev Singer mağazası ihtilalden sonra kapanmıştır ve bu dükkânda 1919 yılında Rus devleti bir ilk devlet kitabevi olan “Dom Knigi”yi açmıştır) yer verilmiştir.

“Doroga v Rossiyu 2” kitabında Rusların ünlü şahsiyetlerine yer verilmiştir: *Sergey Bodrov* (yönetmen), *Aleksandr Lavrent’yeviç Vitberg* (mimar), *Konsta*

ntin Andreyeviç (mimar), *Larisa Tıçinina* (yazar), *Pyotr Perviy* (ar), *Minin* (Kahraman), *Pojarskiy* (knyaz), *Yuriy Nagibin* (yazar), *Turgenyev* (yazar), *V. M. Vasnetsov* (ressam), *Boris Akunin* (yazar), *Tolstoy* (yazar), *Puşkin* (şair, yazar), *Lomonosov* (bilim adamı), *Garri Kasparov* (satranç şampiyonu), *Nikita Mihalkov* (yönetmen), *Filipp Kirkorov* (artist), *Aleksandr Popov* (sporcu), *Jores Alfyerov* (fizikçi), *Vyaçeslav Zaytsev* (model) *Boris Pasternak* (yazar), *Aleksandr Luyubimov* (rejisör), *Nikolay Gumilyov* (şair-yazar), *Anna Ahmetova* (şair). Rusya’da herkesçe bilinen yer isimleri de metinlerde ve alıştırılmalarda belirtilmiştir: Moskova Metrosu, Park Kültür İstasyonu, Sokolniki, Park Pobedi, Oktyabr, Kropotkin Metro İstasyonları, Puşkin Görsel Sanatlar Müzesi, Gogol Bulvarı, Lenin Kütüphanesi, Aleksandr Bahçesi (Aleksadrskiy Sad), Vorobyev Tepesi (MGU’nun bulunduğu tepe), GUM (kapalı çarşı),

Rus Tarih Müzesi, Kızıl Meydan, Vasiliy Vlajennov Katedrali, Pokrovskov Soboru, St. Peterburg Üniversitesi, Moskova Üniversitesi, Moskova Oteli, Bolşoy Tiyatro, Malıy Tiyatro, Yabancı Edebiyatlar Kütüphanesi, Kreml. Çistıye Prudu (cadde), Arbat (cadde), Baykal (göl), Soçi, Yalta, karadeniz, İrkutsk, Yaroslav, Moskova, St. Peterburg,

“Doroga v Rossıyu 3” kitabı 7. üniteden başlamaktadır ve kitap iki derstir (ünite). Dersler temalara göre ayrılmıştır. Yedinci ünitenin ismi Rusya’dır, okuma metinlerin isimleri ünitenin başında verilmiştir. Okuma metinleri şöyledir: *Rusya, Ural, Tabiat Harikası, Eşiyle Kavga Etti* (Çehov’un eseri), *P. P. Bajov* (biyografi), *Taş Çiçek* (Bajov’un hikâyesi) işlenmiştir. Okuma metinleri: *Rusya’yla İlgili Genel Veriler, Rusya Devlet Sistemi, Mariya Yelisseyeva* (Ressam), *Rusya Tarihinden, Rusya Nüfusu-Diller, Rusya Tabiatı, Faydalı Madenler, Ural, Nehirler-Göller-Denizler, Tabiat Harikası Baykal, Rusya’nın İklimi, Eşiyle Kavga Etti* (Çehov), *Pavel Petroviç Bajov, Taş Çiçek, Gezi Programı.*

“Doroga v Rossıyu” kitaplarında Rus kültürünün belirleyici öğelerinden olan tiyatro, sergi, sirk, kütüphane, kitap, dans, müzik, metro, tren, mektup sürekli tekrarlanan kelimelerdir. Kitaplarda Rusların en çok yaptıkları eylemler ise kitap okumak, kayak yapmak, televizyon seyretmek, müzik aleti çalmak, parkta gezmek, müzeye, tiyatroya, baleye gitmek ve yazın dinlenmek. Bu fiiller çok fazla tekrar edilmektedir. Bu kitapta diğer Rusça öğretim kitaplarından farklı olarak Çin ülkesine, Çinlilere ve Çin kültürüne yer verilmiştir. Bunun sebebi de kitabın hedef kitlesinin Çinliler olmasıdır. “2008-2009 öğretim yılında Rusya Üniversitelerinde eğitim alan Çinli sayısı 17300’dür. 2011 yılında ise 16.600’dür. Rus Üniversitelerinde Rusya’ya en çok öğrenci Çin’den gelmektedir. Çinli öğrencilerin sayısı 2015 yılında 18 269’a yükselmiştir (TSSPM, 2015).

Van Lin Anlatıyor

Ben tiyatroyu çok seviyorum. Moskova’ya geldim, öğrendim ki Moskova’da çok iyi tiyatrolar var. Ben öğretmenime söyledim ki tiyatro benim hoşuma gidiyor ama ben Rusçayı iyi anlamıyorum.

Öğretmenim bana bale seyretmemi önerdi çünkü bale dilini herkes anlıyor. Ruslar, Çinliler ve Amerikalılar. Kısa bir süre önce kız arkadaşımla ben tiyatrodaydık ve “Nereden

Nereye” balesini seyrettik. Bu yeni felsefî bir balet! Ünlü Çinli Balerin Van’ Su Moskova’ya geldi ve bu baleti yapmaya yardım etti. Müziğini modern Çinli kompozitorlar yazdı. Bu çok güzel müzik ve çok güzel bale. Biz kız arkadaşımınla memnuniyetle baktık bu baleye. Ben size de seyretmeyi öneriyorum (Doroga v Rossiyu, s.303).

St. Peterburg

Yazın ve kışın Turistler St. Peterburg’a geliyorlar. Onlar ne bilmek istiyorlar? Onlar orada ne görmek istiyorlar? Niçin yabancı turistler St. Peterburg’u böyle seviyorlar. Çünkü Peterburg-müzeler şehri. Burada o kadar güzel ve eski fiskiyeler var! Siz Petersburg’da oldunuz mu? Siz I. Pyotr’un anıtını gördünüz mü? Ya Ermitaj? Ya Rus Müzesi? Ya yazlık Bahçe? Peterburg Rusya’nın kültürü ve tarihi. (Doroga v Rossiyu, 15. Ders, s.306).

Birinci metinde Moskova’da bale anlatılmaktadır, ikinci metinde St. Peterburg’a sorularla dikkat çekilmektedir. En son cümleyle esas vurgulanmak istenen söylenmiştir: “Peterburg Rusya’nın kültürü ve tarihi”. Moskova ve Peterburg dünyanın en güzel ve kalabalık ilk on şehrinde ikisidir.

Suzdal Şehri

Dün biz arkadaşımınla Suzdal şehrine geziye gittik. Bir oraya otobüs ile gittik. Suzdal-eski bir Rus şehri. O bin yaşında. Orada büyük ve eski bir Kreml’, eski katedraller ve manastırlar var. Biz Suzdal’da rehberle uzun süre dolaştık ve sohbet ettik. O genç bir Rus kızı. Adı Nastya O tarihi çok seviyor ve iyi anlatıyor. O bize orada neye bakacağımızı ve nereye gideceğimizi anlattı. Biz gezerken çok fotoğraf çektik: Suzdal Kreml’ini, eski binaları, katedralleri, sokakları ve tarihî anıtları. Sonra biz arkadaşımınla büfeye gittik ve ucuz hatıra eşyalar aldık (Doroga v Rossiyu 1, s. 294).

“Okno v Rossiyu I” (B2-C1) Rusça kitabındaki bütün konular Rusya’yla alakalıdır. Örneğin; ilk metin Rusya’daki bir ailenin ekonomik durumunu anlatan “*Rusya’da Yaşamak Kim İçin İyi?*” isimli uzun diyalogdur. Sonraki ünitelerdeki metinler de Rusya’yla alakalıdır: “*Rusya Tüketici Hakları Kanunu*”, “*Fakirlik Geriliyor, Fakat Orta Sınıf Eskisi Gibi Kıtıkta*”, “*Devlet Meclisi 2008 Bütçesini Düzeltti*” ve “*Asgari Ücreti Artırdı*”, “*Ruslar Ülkenin En Önemli Probleminin Ne olduğunu düşünüyorlar?*”.

“Okno v Rossiyu 2” kitabında Rusya’da iş, öğrenim, Rus gençlerinin bakış açıları, Rusya’da yükseköğrenim, gençlerin müzik zevkleri, Rusya’da dinler, Sovyetler

Dönemi’nde dinsizlik, Rusya’da doğum oranları, Rus edebiyatından yazarların hayatları ve onların eserlerinden örnekler verilmiştir. “Okno v Rossiyu” I. ünite: Rusya’da Yaşamak Kim İçin İyi? “Konuşma” bölümünde birinci alıştırma diyalog şeklinde bir metin vardır. Aynı zamanda bu metin, bir dinleme metnidir. Metnin konusu şöyledir:

Fransız Filipp ve Rus Roman aynı üniversitede okumaktadırlar, Rus Roman’ın annesi ve babası kavga etmektedir, bu yüzden canı sıkılmaktadır. Filipp neden sıkıntılı olduğunu sorar, Roman, babasının işsiz olduğu söyler. Bu duruma Filipp şaşırır: “Ben sizin maddî durumu iyi insanlar olduğunuzu düşünmüştüm, beni yemeğe davet ettiğinizde öyle mükemmel bir masa hazırlamıştınız ki ben Rusları anlamıyorum”, der. Burada Roman Rus insanının zengin gönüllü olduğunu, misafiri sevdiğini, annesinin aşçılığını göstermek istediğini ve Rus kültüründe misafirin çarlar gibi karşılandığını ve sonrasında Sovyet Rusya yıkıldıktan sonra nasıl zengin insanlar çıktığını ve nasıl babasının işsiz kaldığını anlatmaktadır. Rusya’nın bugünkü sosyal durumuyla ilgili bir gerçek, metinde anlatılmaktadır. Okuma metninde slenklere (argo), atasözlerine, deyimlere ve yapılarla bolca yer verilmiştir:

“İstanbul” “Yeni Hitit 1” kitabında 3. ünite A1 seviyesinde bir metindir. St.Peterburg A2 seviyesinde ve 13. ünite de yer almaktadır. İstanbul daha ağır bir dille anlatılmıştır. Mesela: “St. Peterburg” isimli metinde köprü, kanal, nehir kelimeleri çoğul şekliyle verilmemiştir. Bunun sebebi (1 nehir- 1 reka- 5 rek, 1 kanal- 5 kanalov, bir köprü- 1 most- 5 mostov) sayılar konusu henüz işlenmediği için kelimeler parantez içinde verilmiştir. İstanbul metninde yer alan “Bu iki köprü Asya ve Avrupa kıtasını birbirine bağlıyor. İstanbul, tarihî yerleri ve farklı eğlence alternatifleriyle geçmişin zenginliğini bugünün renkli dünyasıyla birleştiriyor.” cümlelerini A1 seviyesindeki bir öğrenci anlayamaz. İçerik olarak incelediğimizde her iki metin de öğrenci seviyesine uygundur. Peterburg hakkında verilen bilgiler daha anlamlıdır. Şehrin en önemli özellikleri verilmiştir. Oysa İstanbul herhangi bir büyük şehir gibi anlatılmıştır. Tarihî eserlerin adı verilse de Türkiye’yi görmeyen biri için bu isimler kalıcı olmayacaktır. Her iki metin de resimlerle gösterilmiştir. İstanbul resimlerinde tarihî eserlerin adı yazarken St. Peterburg resimlerinin altında nerenin resmi oldukları yazmamaktadır.

Ayrıca St. Peterburg’la ilgili bilgilerde merak unsuru vardır. Acaba niçin hayvanat bahçesinde fil yoktur? Köprüler nasıl kalkıyorlar? Geceler neden beyaz?

İstanbul anlatılırken Sultan Ahmet Camisi'nin diğer adından ya da Galata Kulesi'nden ilk uçuşu gerçekleştiren Gazanfer Çelebi'den bahsedilebilir ve öğrencide merak uyandırılabilir.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” (A2) kitabında bir öğrenci memleketi Safranbolu hakkında 12 cümlelik sunum yapmaktadır. A2 seviyesine uygun bir metindir. Metnin başlığı yoktur (s.99). “Yedigöller” isimli metinde de Yedigöller Millî Parkı anlatılmaktadır.

“Yeni Hitit I” de Kapadokya (s.100), Balıkesir Kuş Cenneti (s.101) gibi bir coğrafya metni gibi anlatılmıştır. Rus şehirlerinden bahsederken “eski bir Rus şehri” diye sık sık vurgulanırken Kapadokya ve Balıkesir anlatılırken pek çok uygarlığın gelip geçtiği bir yer olarak bahsedilmektedir. Yine “Yeni Hitit 1”de “Stressiz Bir Tatil” başlıklı metinde İspanya anlatılmıştır (Yeni Hitit 1, s.148). İspanya yerine Antalya ya da başka bir tatil beldesi anlatılabilir.

Atıncı ders 12. ödevde, yer alan “Rus Banyosu” (s.66) isimli metinde geleneksel Rus banyosundan bahsedilmektedir. Bu metin Rus kültürünü yansıtmaları açısından oldukça önemlidir.

Rus Hamamı

Siz Rus hamamına gittiniz mi? Eğer siz Rusya'ya geldiyse, mutlaka Rus hamamına gitmelisiniz. Bu sizin kültür programınız için oldukça önemlidir. Hamamlar, Rusların hayatında her zaman önemli bir rol oynamaktadır. Çarlar ve Bolşevikler birçok defa hamamı yenilemek istediler ama gerçek hamam şimdi de bin yıl öncekiyle aynıdır.

Yunan tarihçi Herodot 2500 yıl önce Karadeniz'in kuzey kıyılarında böyle banyolar olduğunu yazmaktadır. En ünlü hamamlar: Rus, Fin, Türk ve Roma hamamlarıdır. Rus hamamı çok buharlı, sıcaklık altta 50 derece yukarıda ise 100 derece olabilir. Rus hamamına süpürgelerle gidilir. Bu çok güzel ve fevkalade bir masajdır. Fin hamamı, Rus hamamı gibi değildir. Orada buhar yoktur, o kurudur ve sıcaklığı 120-150 derecedir. Roma hamamları kulüp gibidir, orada jimnastik, masaj ve oyunlar için yerler, kütüphaneler, galeriler hatta tiyatrolar vardı. Roma hamamında yerler ılıktır ve sıcak hava duvarlardan geliyordu. Sıcaklık orada 70 derece idi. Roma hamamları çok güzellerdi. Türk hamamları da hemen hemen Roma hamamları gibidir ama o kadar sıcak değildir. Orada sıcaklık 50 derecedir.

Pyotr Perviy hamamı seviyordu ve Peterburg'da şehrin kuruluşunun ilk yıllarında hamamlar inşa etti. 20. yüzyılın başında Peterburg'da aristoklar ve işçiler için ucuz, pahalı

yaklaşık 100 hamam vardı. Mesela: Grigoriy Rasputin şimdi “Kazaçı” diye isimlendirilen Yevoroskiy hamamlarına gidiyordu. Ekim Devrimi Peterburg hamamları için bir felaket oldu. 1921 yılında şehirde sadece 21 banyo çalışıyordu.

Şimdi yeni banyolar açılıyor, Modern Ruslar ve emekliler oraya gitmeyi seviyorlar. Vladimir Putin başkanlık seçimlerinin olduğu günün akşamı dinlenmek ve sonuçları beklemek için hamama gitti. Orada atmosfer demokratik ve çok serbesttir. Hamamların çoğunda bilardo, akvaryum, kafe, spor salonları vardır. Orada kuaförler ve masörler çalışıyorlar.

Siz banyoya giderken yanınıza terlik, şapka ve havlu almalısınız. Ot süpürgeyi oradan alabilirsiniz. Hamamda öncelikle aşağıda sıcak olmayan yerde durmak sonra sıcak olan yukarıya gitmek daha iyidir. Kadınlar hamamda yüzlerine bal maskesi yaparlar. Hamamda çay, kahve, kvas ve mineralli su ve bazen vodka değil ama bira içerler. Hamamdan sonra soğuk havuzda yüzerler veya soğuk suyla duş alırlar. Rusya’da nasıl söylüyorlar, “s lohkim param” (sıhhatler olsun)!

Konu, metinde basit cümlelerle anlatılmıştır. Rusya’ya ve Rus kültürüne ait pek çok unsura yer verilmiştir. Rus hamamı, kvas, votka, Vladimir Putin, Rasputin, Ekim Devrimi, Peterburg, Pyotr Perviy, süpürge (Hamamda kullanılan süpürge şeklindeki otlarla yavaş yavaş vücuda vuruyorlar, bir nevi masaj yapıyor.) Aynı zamanda Roma, Türk ve Fin hamamlarından da bahsedilerek daha dikkat çekici hâle getirilmiştir. Hem bilgi verici hem de ilgi çekici bir metindir. Metinde kültürler arası karşılaştırma da yapılmıştır. Türkçe öğretim kitaplarında ise dünyadaki dört hamamdan biri olan Türk hamamına yer verilmemiştir.

“Poehali” kitabında az metin olsa da metinlerin kompozisyonu, paragrafların birbiriyle bağlantısı mantıklı bir şekilde oluşturulmuştur. Yazar önce kendi sakalından, 2. paragrafta Rusya’daki sakal yasakları ve sakal vergisi, 3. paragrafta tüm Amerika ve İngiltere’deki sakal yasaklarından bahsederken Afganistan’da tam tersine bir durum olduğunu, 4. ve 5. paragrafta Sovyet Rusya’da ve yazarın üniversite yıllarında sakala bakış acısının olumsuz olduğunu, 6. paragrafta sakalın etimolojisini, 7. paragrafta dünyadaki sakallı ve bıyıklı ünlü kişileri, 7. paragrafta dünyadaki tıraşlı ünlüleri, 8. paragrafta sakal ve bıyığın varoluşunun sebebinin bilinmediğini, 9. paragrafta Almanya’da yapılan bıyık ve sakal şampiyonası ve Allah’ın sakalı öylesine yaratmış olamayacağı anlatmaktadır.

Bu metinde Rus kültürü ile diğer kültürler arasında bir bağlantı kurulmuş ve daha dikkat çekici hâle getirilmiştir. Metin iki sayfaya yakındır. “Sakal” isimli okuma metninden sonra metinle ilgili 9 soru sorulmuştur. Sonra” İlginç Bir Gerçek” başlığı altında: “En uzun sakal, Hans Lengseta isimli bir Amerkan’ındı. O, 81 yaşındayken sakalının uzunluğu 5 metre 33 cm idi.” bilgisi verilmiştir. Sonrasında iki kısa fıkra anlatılmıştır.

Tablo 91: Gezi Yazısı ve Şehir Mimarisi İle İlgili Unsurlar

A1	A2
Kapadokya Yolu (s.90) Size Fikir Verebilir! (s.91)	Başkentler (s.40) İstanbul (s.42) Şehir Uyanıyor! (s.24)
A2	Kapadokya (s. 100) Bir Kent (s.101)
Yedigöller (s.88)	
B1	B1-B2
Korku Yolu (Camino de la Murte) (s.50)	
Eskişehir (s.44)	Erdemli (Dinleme) (s.100)
B2	
C1	C1
Türk Mimarisinin Işığı (s.4) Tortum Şelalesi (s.67)	Aşk Çesmesi (s.105) Assos (s.110)
Doroga v Rossiya 1 (A1)	Poehali 1 (A1)
Suzdal Şehri (s.294) Peterburg’da Bir Gün (s.322)	St. Peterburg (s.75) St. Peterburg (s.140) Mevsimler (s.78) Dairemiz (s.114)
Doroga v Rossiya 2 (A2)	Poehali 2. 1
Volga’da Şehir (s.6) Çistye Prudı (s.9) Vunderkindı (s.21) Nadir Müzeler (s.97) Bizim Yeni Evimiz (s.166) Moskova (s.185) Moskova Metrosu (s.187) Birinci Gün Moskova’da (s.189) Moskova, Kızıl Meydan (s.200) Hram Hrista Spasitelya’nın Tarihi (s.205)	St. Peterburg (s. 130)
Doroga v Rossiya 3 (B1)	Poehali 2. 2
Ural (s.18) Tabiat Harikası Baykal Gölü (s.20) Kazan, Volgograd, Astrahan (s.44) Kostroma, Yaroslavl’ (s.45) Kamçatka’ya Seyahat Ediniz (s.144)	Uzay (s.33) Everest (s.34)
Okno v Rossiya I (B2-C1)	
Sevastopol’ (s.74)	
Okno v Rossiya 2 (B2-C1)	

“Rusya’da Gençler Ne Dinliyorlar?” (6. Ünite, 43. Alıştırma, s. 91) okuma metninde diğer okuma metninde olduğu gibi ilk defa duyulan kelimeler metnin sağ tarafında verilmiştir. Kelimelerin böyle verilmesi öğrencinin kelimeyi kolayca bulmasına yardım etmektedir. Bu metinden sonra gelen 44. ve 45. alıştırmada “*İyi mi anladık, kontrol edelim.*” başlığı altında metinle ilgili sorular verilmiştir. Bu bölümde 8 ve 15 soru olmak üzere toplam 23 soru bulunmaktadır. Metinle ilgili yeterince alıştırma vardır. Bu alıştırmalar anlamaya, konuşmaya ve yazmaya ve dil bilgisini kavratmaya yönelik alıştırmalardır. Metin başarıyla işlenmiştir.

Yüksek Sesli Müzik, İçki Tüketimi Miktarını Etkiliyor

Bretani Üniversitesi bilim adamları tarafından yapılan araştırmalar barlarda ne kadar çok yüksek müzik olursa ziyaretçilerin o kadar hızlı ve çok içki tükettiğini saptadılar, France Info bildiriyor.

Deney organizatörleri 18 ile 25 yaş arasında 40 erkeği seçtiler, onları 3 cumartesi akşamı süresince düzenli yüksek müziğin çaldığı barlarda gözetlediler. Yüksek müzik daha hızlı içkilerin tüketilmesine sebebiyet veriyor. Bilim adamları iki hipotez ortaya koydular. Birinci hipotez yüksek müziğin organizma üzerindeki etkileri içmeye teşvik ediyor. İkinci hipotez yüksek müzik insanların konuşmasına engel oluyor. Bundan dolayı onlara içmekten başka bir şey kalmıyor (Okno v Rossiyu, 6. Ünite, s:121).

Modern Rus Toplumunda Din (Okno v Rossiyu, 7. ünite, 30. alıştırma, s. 127-128). Bu metnin seçilmesinin sebebi günümüzde Rusya’daki dinî hayatı anlatıyor olmasındandır. 1999’da yazılmış olan metin, makale türünde bilgilendirici bir metindir. Metinde dikkat çekilmek istenen ve yeni öğrenilecek olan kelimeler metnin yan tarafında verilmiştir. Rusça öğrenen öğrenci dilini öğrendiği insanların dinî hayatı hakkında bilgi sahibi olacaktır.

Yeni Hitit 2, “Bu Yıl Moda Ne?” başlıklı” 4. Ünite de yer alan “Anadolu’da Giyim” isimli metin kültürümüzü yansıtan sayılı metinlerden biridir. Metinde geleneksel kadın erkek giysisi tanıtılmaktadır: “*Anadolu’da giyimin önemli bir parçası da başlıklar ya da örtülerdir. Erkekler başlarına genellikle kasket takarlar. Kasket güneşe karşı koruyucu olması nedeniyle oldukça kullanışlıdır. Kadınlar ise ince kumaştan yemeni adında bir başörtüsü kullanırlar. Bu örtü renk renk, desen desendir ve kadınlar onun çevresini el işi bir örgü türüyle yani oya ile süslerler*” (s. 45).

Şekil 70: Yeni Hitit 2, Bu Yıl Moda Ne?

Dil açısından metin değerlendirildiğinde küçük bir paragrafta iki cümlede hata göze çarpmaktadır. “*Anadolu’da giyim önemli bir parçası da başlıklar ya da örtülerdir.*” Bu cümlede “başlıklar ve örtülerdir” denilmeliydi çünkü başlığın yerini örtü almıyor. Kadınlar başlıkla birlikte örtü de takıyorlar. Eğer erkek giyimi olarak başlık, kadın giyimi olarak da örtü düşünülüyorsa yine “başlıklar ve örtüler” denilmelidir. İkinci cümlede ise “*Kadınlar onun çevresini el işi bir örgü türüyle yani oya ile süslerler.*” El işi örgü türü yerine “Kadınlar kendi elleriyle örtünün kenarına oya örüyorlar” veya “Örtünün kenarına oya yapıyorlar” denilse öğrencinin cümleyi kavraması daha kolay olur. Oya elle yapılır makineyle yapılmaz (Oyanın kelime anlamı: Genellikle ipek ibrişim kullanarak iğne, mekik, tığ veya firkete ile yapılan ince dantel).

“Yeni Hitit 1, 2, 3” kitaplarında çok fazla metin vardır. Bu metinlerde modern bir insanda olması gereken evrensel değerler işlenmiştir. 12 ünite de moda, sağlık, estetik-sanat, eğitim, spor, tabiat, kişisel psikoloji, insanların ruhsal sorunları, mitoloji, hayal, sinema, küresel ısınma, bilim ve buluşlar gibi konularda en az 4-5 metin örnek olarak verilmiştir. Bu kadar metnin arasında sadece birkaç tanesi Türk kültürünü ve Türkiye’yi anlatmaktadır. Örneğin, *Anadolu’da Giyim* (s.45), *Anadolu Ateşi* (s.57), *Altın Portakal’ın Genç Yüzleri* (s.110), *Bugün Bayram*, *O Eski Bayramlar* (s.128) gibi. 9. ünite “Sinema” da iki dünya klasığı filme (*Rüzgâr Gibi Geçti*, *Casablanca*) yer verilirken Yeşilçam klasığı bir filme yer verilmemiştir.

“Yeni Hitit 3” Türkçe kitabında “Rossiyu v Okno” kitabında bulunan metinlerden farklı konulu daha fazla metinler vardır. Bu metinler aşk, ihanet, yaşlanmak, fobi, lüks, para, zenginlik, tutku, mutluluk, komedi, fobiler, okumanın önemi, şiir, zekâ, uzay, müzik, edebiyat gibi farklı konuları ele alan pek çok okuma metnini içermektedir. Aşağıda bu metinlerin bazılarının ismi verilmiştir: *Nobel Edebiyat Ödülü* (Okuma metni, s.9), *Şimdiki Çocuklar Harika* (Okuma metni, s.10), *Beyaz Gemi* (Okuma metni, s.14), *Japonya’nın Şiir Geleneği: Haikü* (Okuma metni, s.16), *Aşk mı İhanet mi?* (Okuma metni, s.22), *Büyütmek mi? Yaşlanmak mı?* (Okuma metni, s.26), *İhtiyar Delikanlı* (Okuma metni, s.28), *Aşk mı Tutku mu?* (Okuma metni, s.34), *Oryantal Dansı*, s.48), *İskoçya Denince Akla* (Okuma metni, s.52), *Dostlar Beni Hatırlasın* (Dinleme metni, s.11), *Müzik Sadece Ruhun Gıdası Değil* (Dinleme metni, s.94), *Kozmos* (Dinleme metni, 14).

“Okno v Rossiyu” kitabının metinleriyle “Yeni Hitit 3” kitabında yer alan metinler karşılaştırıldığında “Okno v Rossiyu” Rusça kitabının tamamen Rusya’yı ve Rus toplumunu konu aldığı görülmektedir. “Okno v Rossiyu” kitabında daha az metin vardır ancak bu metinler çok uzundur ve seviyeye uygundur. Metinler “Yeni Hitit” kitaplarındaki metinlerle konu bakımından karşılaştırıldığında her iki kitaptaki metinlerin bilgilendirici, açıklayıcı türde metinler olduğu, ünitelerin temalarına göre metinlerin başarıyla seçildiği, metinlerin başlıklarının metinlerin içeriğine uygun olduğu anlaşılmaktadır. Ancak “Okno v Rossiyu” konularının tamamı Rusya’yı yansıtırken “Yeni Hitit 3” kitabında sadece birkaç metnin Türkiye’yle ilgilidir: “*Eski Türk Evleri Mimarisi*”, “*Türkiye’nin En Güzel On Heykeli*”, “*Assos*”. Bu metinler Türk mimarisini ve ülkemizdeki tarihî eserlerden bahsetmektedir. Diğer metinler ise evrensel metinlerdir. Metinlerde deyimler kullanılmış ve bu deyimler koyu renkle gösterilmiştir. “Yeni Hitit” kitabındaki metinler ustalıkla seçilmiş metinlerdir. Ancak kültür öğelerine yer verilmemiştir.

“Doroga v Rossiyu 2” kitabındaki hikâyeler, insanda merak uyandıran, insanı sürükleyen ve beklenmedik bir sonla biten, tesadüflere yer veren hikâyelerdir: *Denizci ve Kız* (s.137), *Otobüsteki Kadın* (s.140), *Resimdeki Kız* (s.146) bu hikâyeler isimsizdir (s.137) ve bir soruyla başlamaktadır (bu hikâyelere konuya göre isim verilmiştir).

Rusça ve Türkçe kitaplarda sinemayla ilgili bir bölüm vardır. Bu bölümlerde sinema afişlerine yer verilmiştir. “Yeni Hitit 2” kitabında “Casablanca” ve

“Rüzgâr Gibi Geçti” filmlerinin afişlerine; “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında ise Fetih 1453, Eyvah Eyvah, Kabadayı, Konak, Selvi Boylum Al Yazmalım, Harry Putter filmlerinin afişleri verilmiştir. Rusça Kitaplarda ise “Briliantovaya Ruka” (Poehali 2. 1, s.59), Sobaç’ye Serdtse, Titanic (Poehali 2. 2, s.11) filmlerinin afişleri vardır. “Poehali” kitabı iki filmi Rus klasik filmlerinden seçmiştir.

4.4.8. Yabancılar İçin Türkçe / Rusça Öğretim Kitaplarında Deyimler ve Atasözleri

Okuma metinlerinde kalıp sözlerin de yer alması gerekir. Yabancılar dil öğretiminde dilin cümle kalıplarının öğretilmesi ve bu kalıpların günlük hayatta ne anlama geldiklerinin doğru anlatılması önemlidir. İletişimdeki zorluklar genelde dilin cümle kalıplarının ya tam anlamının bilinmemesinden ya da hiç öğretilmemiş olmasından kaynaklanır. Öğrencilere deyimlerin hikâyeleri de anlatılmalıdır. “*Deyimleri ezberlemek yetmez onların nerede, hangi durumlarda kullanıldığını öğrencinin anlaması için metinde açıklayıcı ifadeler de olması gerekir. Örneğin, “Медвежья услуга” tercümesi ‘ayı hizmeti’dir*” (Volkov, 2010, s.100). Türkçedeki deyim karşılığı “Kaş yapayım derken göz çıkarmak”tır.

Örneğin, “pireyi nallamak” deyimini Rusçada “Ustalığını göstermek” manasında oysa Türkçede “olmayacak işlerle uğraşmak” ya da “küçük şeyleri çok büyütme” anlamlarına gelmektedir. “Pireyi nallamak” deyiminin hikâyesi şöyledir:

4.4.8.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Kitaplarında Deyimler ve Atasözleri

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” (C1) kitabında “Farkında mısın?” isimli 3. bölümde “Yazma” kısmı A alıştırmasında deyim ne olduğu açıklanmış ve iki gruptaki 20 deyimle ilgili olan kelimelerin eşleştirmesi istenmiştir. B alıştırmasında verilen 7 duruma göre uygun olan deyim yazılması gerekmektedir. C alıştırmasında korku, heyecan ve öfke ifade eden deyimler sınıflandırılacaktır. “Kim Haklı” ünitesinde “konuşma” bölümünde C alıştırmasında açıklanması için atasözleri verilmiştir (Üzüm üzüme baka baka kararır, bal tutan parmağını yalar, deveyi yardan uçuran bir tutam

ottur, güneş balçıkla sıvanmaz, gülü seven dikenine katlanır, her koyun kendi bacağından asılır (s.104).

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” (C1) kitabının “Kim Haklı” isimli 5. bölümde “konuşma” kısmında atasözlerinin kültür aktarıcıları olarak her dilde önem taşıdığı belirtilmiş ve atasözleri verilmiştir: Söz gümüşse sükût altındır, Söz var iş bitirir, söz var baş yitirir, Baba oğluna bağ bağışlamış, oğlu babaya bir salkım üzüm vermemiş; Ağaç yaş iken eğilir; birlikten kuvvet doğar; damlaya damlaya göl olur; gülme komşuma, gelir başına; Ne ekersen onu biçersin; mum dibine ışık vermez; gün doğmadan neler doğar. “Yazma” bölümünde cümle tamamlama alıştırmalarında cümleler deyimlerle (göz dikmek, ağzı kulaklarına varmak, küplere binmek, etekleri tutuşmak, saman altından su yürütmek) tamamlanacaktır. Yine “yazma” bölümünde deyimlerle (burnundan solumak, etekleri zil çalmak, dilini yutmak, dili sürçmek, ağzı dili tutmak, etekleri tutuşmak, burnu sürtülmek, burnu havada olmak) resimlerin eşleştirilecektir (s.112). Deyimlerin ve atasözlerinin sıralanması öğrencinin kavraması için yeterli değildir. Deyimler ve atasözleri metinde gereken yerde kullanılarak kavratılmalıdır. Yeni Hitit kitapları bu konuda daha başarılıdır.

“Yeni Hitit 1” kitabındaki metinlerde deyimler ve atasözleri kullanılmamıştır. A1 ve A2 seviyesinde öğrenci deyim ve atasözü kullanamaz. “Yeni Hitit” kitaplarında deyimler ve atasözleri koyu renkle gösterilmiştir. “Yeni Hitit 2 ve 3” kitaplarında metinlerin çoğu bilgi verici metinler olduğu için çok fazla deyim ve atasözü kullanılmamıştır. Olay yazıları ve diyaloglar deyim ve atasözü kullanımı için daha elverişlidir. Bu kitaplarda deyimler metinlerde uygun yerlerde kullanılmıştır. Metnin içinde deyimlerin anlamını tahmin etmek çok kolaydır. Örneğin, “Oysa ekmek aslanın ağzında” (s.7); “Geldim işe tam ofise gireceğim şeytan meleğin aklını çeldi” (s.10); “Hedefi doğru seçmek işin en can alıcı noktasıdır”; “Dışarıdaki kalabalığın içinden stadyuma girebilmek için akla kararı seçtik” (s.26); “Hakem hemen oyunu başlatıp ortalığı yatıştırdı” (s.26); “Keşke sözcüğünü dillerine dolarlar”; “Ben onların uyarılarına fazla kulak asmadım (s.34); “Hiç yardımcım olmadan yolculuğa çıkarak kendimi ateşe attım” (s.38); şapka çıkartmak (s.89) gibi.

“Yeni Hitit 3” kitabında da deyimler ve atasözleri koyu harflerle yazılmıştır. Örneğin, “Alman’ın sözlerinden dolayı komşumuzun yüzü kızarmış”; “Hepimiz

gülmekten kırılıyorduk”; “Babamın adeta nutku Tutuldu” (s.10); “Genç kızın dizlerinin bağı çözülür” (s.34); “Ama gelin enine boyuna düşünelim” (s.57); “Oysa pek çok kişi zengin olmanın hayali ile yanıp tutuşur” (s.58). Atasözleri ise metnin içinde verilmeden art arda sıralanmıştır. Bu atasözleri şöyledir: Acele işe şeytan karışır; aşığa Bağdat sorulmaz, atın ölümü arpadan olsun; eşeğini sağlam kazığa bağla; önüne bakma, sonuna bak; Bin dost az, bir düşman çok; gönül ferman dinlemez, bugünün işini yarına bırakma (s.10).

4.4.8.2. Yabancılar İçin Rusça Öğretim Kitaplarında Deyimler ve Atasözleri

Rusça kitaplarında A1, A2, B1 seviyesi kitaplarındaki metinlerde deyimler ve atasözleri az kullanılmıştır. “Poehali” kitaplarında bazı ünitelerin isimleri atasözleridir. “Poehali 2.1” kitabında atasözlerine önem verilmiştir. Örneğin, 3. ders (ünite) bir atasözle başlamaktadır: “*Kim erken kalkarsa Tanrı ona (her şey) verir*” (s.28). “*İş kurt değil ki ormana kaçsın, yani işi ertelese de olur*” (Poehali 2. 1, s. 34)

“Doroga v Rossiyu” kitaplarında çok az deyim ve atasözü kullanılmıştır. Özellikle ilk iki kitapta (A1-A2) neredeyse deyim ve atasözü yoktur. Çünkü bu kitaplarda hece, kelime, cümle kuruluşu ve basit cümleler öğretilmektedir.

“Benim adım İvan. Ben Moskovyalıyım. Moskova hoşuma gidiyor. Bu büyük ve güzel bir şehir. Burada Kreml’ ve Kızıl Meydan var. Alaksandr Bahçesi ve Bolşoy Tiyatrosu var. Bu ünlü tiyatroyu herkesin bildiğini düşünüyorum.” (Doroga v Rossiyu 1, s.116).

Bu paragrafta Türkçe “avuç içi gibi bilmek” deyimini karşılığı Rusçada “*Moskova Kak na Ladoni*” / “Moskova avcumun içindedir” şeklinde kullanılmıştır. “Skol’ko let, skol’ko zim! Ya davno ne videl tebya/ Kaç yaz kaç kış geçti! Uzun zamandır ben seni görmedim (Doroga v Rossiyu 1, s.195).

“Doroga v Rossiyu 3” kitabı ise günlük konuşmaya yönelik bir kitap değildir. Kitaptaki metinler, Rusya’nın yönetimini, nüfusunu, yazarlarını, tabiatını,

madenlerini, ırmaklarını, göllerini ve denizlerini, iklimini, şehirlerini, adetlerini ve bayramlarını konu alan metinler olduğu için deyim ve atasözü kullanılmamıştır.

Kelime kalıpları da dilden dile değişmektedir. Doğum gününde kutlama cümleleri, ölünün arkasından yakınlarına baş sağlığı, hastalara geçmiş olsun cümleleri kalıplaşmış cümlelerdir. Örneğin Paskalya’da iki kişi karşılaştığında “Hristos Voskres” “Voistinu voskres” der ve üç kez öpüşürler (Doroga v Rossiyu 3, s.70). Türkçe ve Rusça kitaplarda bazı kalıplaşmış ifadeler yer verilmemiştir: Ölünün arkasından yakınına: “Başın sağ olsun, mekanı cennet olsun”; yeni bir elbise ya da ev aldığına: “Hayırlı olsun”; askere giderken veya yola çıkarken yakınlarına: “Allah kavuştursun” gibi.

(B2-C1) seviyesindeki Rusça öğretim kitaplarında deyimler daha fazla kullanılmıştır. “Okno v Rossiyu 1 ve 2” kitaplarında deyimlerin anlamları metinlerde sezdirilerek verilmiştir. Örneğin, “Kuram na smeh/tavuklar bile güler”; “Ştanı protiral/faydasız işlerle uğraşmak (Okno v Rossiyu 1, s.12); “Sıty golodnogo ne razumeyet / Aç tokun hâinden anlamaz”; “Ne udarit’ v gryaz litsom pered Frantsuzom/ Fransızın önünde yüzünü kara çıkarmamak” (Okno v Rossiyu 1, s.12); prorubil okno v Yevropu/ Avrupa’ya pencere açmak” (s. 49); “Dobroye slovo i koške priyatno/güzel söz kedinin bile hoşuna gider” gibi. “Okno v Rossiyu 1” kitabında argo kelimeler de metinlerde cümle içinde kullanılmıştır. I. ünite ikinci alıştırmada cümle veya kelime grubu şeklindeki kalıp ifadelerin argo ve üslûpbilim ifadelerinin seçilmesi isteniyor. Örneğin, “Roditeli ssoryatsya / anne-baba tartışıyorlar”; “Stariki opyat voyuyut / yaşlılar savaşıyorlar” Argoda gençler anne babalarını “ihtiyar” diye isimlendiriyorlar.“Okno v Rossiyu 2” kitabında 5. ünite “Kim çok fazla bilmek istiyorsa az uyumludur”, 6. Ünite “Nasıl yaşarsan öyle şarkı söylersin”, 7. Ünite “Maneviyata inanan kişiye bu dünya güzel olur” Bu kitapta metinlerde deyimler de kullanılmış ve alıştırmalarda verilen durumlarla deyimlerin eşleştirilmesi istenmiştir. Örneğin, “kak c lunı svalit’sya / toplumun kurallarını ve adetlerini bilmemek” (s.70); Za çto i jarit’sya yeu v adu / Bir şey için cehennemde yanmak” (s.117); “Tı greşiş’, a mı tvoy grehi Zamalivay/ sen günah işle, biz senin günahını çekelim” (s.118); “Na parog ne puskat / eşikten“Okno v Rossiyu 2” kitabında “Rus Edebiyatının Bugünü” isimli 8. Ünite Edebi metinlerde kısaca 20. ve 21.yüzyıl edebî akımlarından bahsedilmiştir. Bir yazar ya da şairin biyografisinden sonra onun bir eserine yer verilmiştir. Ünitenin adına uygun

olarak son dönem yani günümüz şair ve yazarları seçilmiştir. Bunlardan birkaçı şunlardır:

Yazar / Şair Adı-	Eser Adı
Roman Valeryeviç Sençin (1971)	Proyekt (hikâye)
Lyudmila Stefanovna Petruşevskaya (1938)	Fonarik
Viktor Olegoviç Pelevin (1962)	Taym Aut Veçernyaya
Moskva	
Vladimir Georgiyeviç Sorokin (1955)	Saharnıy Kreml'
sokmamak" (s.152).	

4.4.9. Türkçe ve Rusça Öğretim Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme

Kitaplarda yer alan etkinlik içi ve tema sonu ölçme-değerlendirme soruları, öğrencilerin anlamada güçlük çektiği alanları tespit edebilecekleri şekilde dil öğretiminin farklı evrelerini (metin öncesi hazırlık soruları, metni okurken ve dinlerken dikkatlerini ölçmek, konuyu kavratmak için metnin bitiminde konunun sonunda etkinlik değerlendirme soruları hazırlanmalıdır. Alıştırmalar ölçme-değerlendirme için yeterli olmamaktadır. Verimliliği artırmak için tema sonu soruları da mutlaka olmalıdır. Tema sorularının içeriğinde kavramlar arasında anlam ilişkisi kurma, öykü tamamlama, dil bilgisi soruları yer almalıdır.

4.4.9.1. Türkçe Öğretim Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme

“Yeni Hitit” kitaplarında, model cümleler ve dil bilgisi yapılarının öğretimi metne hazırlıktır ve dil bilgisi örneklerinden sonra gelen sorular öğrencinin kendisine bu konuda hem egzersiz yapma hem de ölçme-değerlendirme imkânı sunmaktadır. Ayrıca her seviye için Yeni Hitit çalışma kitaplarının öğrencinin sayısal olarak ölçmese de da bilgisini pekiştirmesi ve konuyu anlayıp anlamadığını kavraması açısından faydalıdır.

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” setinde müstakil iki ölçme ve değerlendirme kitabı vardır. Bunlardan biri A1-A2, diğeri ise B1-B2-C1 seviyesinde öğrencinin

performansa dayalı durumunu belirlemek için hazırlanmıştır. Bu ölçme ve değerlendirme kitapları tematik bir bütünlük içinde hazırlanmıştır. A1 seviyesi 6 temaya, A2 seviyesi ise 5 temaya ayrılmıştır. Temalar, 3, 4 ya da 5 bölümden oluşmaktadır. Her bölümün sonunda dereceleme ölçeği yer almaktadır.

Öğrencilere görev ve kazanımları, geliştirecek oldukları becerilere (dinleme-yazma veya yazma-konuşma-sunum) göre verilmiştir. Bu tarz görev ve yönergelerin verildiği egzersizler yabancı dil öğrencilerine kendini ölçmesi için bir fırsat vermektedir. Yönergeler açık uçlu soru tarzındadır. Her bölümde öğretmen tarafından kontrol yapıldıktan sonra doldurulması gereken bir dereceleme ölçeği ve hemen altında da öğretmen veya öğrencinin veya her ikisinin de yorum yapması beklenmektedir. Bu dereceleme ölçeklerinde öğrenci de seyrek olarak kendini değerlendirmektedir yani dereceleme ölçeğini öğrenci doldurmaktadır. Dereceleme ölçeklerinde evet/kısmen/hayır şeklinde değerlendirmeler vardır. Örneğin; “Fotoğraf Çekebilir miyim?” isimli bölümde öğrencinin kazanımlar ve ondan beklenen performans, konuşma becerisi doğrultusunda olmakla birlikte dereceleme ölçeğinde okuma, diyalog yazım kuralları konusundaki performansı ölçülmüştür(A1-A2 seviyesi Ölçme ve Değerlendirme, s.43). Dereceleme ölçeğinden başka kitabın 4. ünitesi 4. bölümünde itibaren dereceli puanlama anahtarıyla ölçütler (Yazma, dil bilgisi, konuşma ve canlandırma) geliştirilmeli/iyi/başarılı olmak üzere üç basamaklı olarak öğrencinin bilgi seviyesi ölçülmüştür (s.25, 51, 119, 91, 127). Dereceli puanlama anahtarında kazandırılmak istenen beceriye göre ölçütler değişmektedir. Örneğin, yazma ve sunum performansı bekleniyorsa ölçütler; içerik, yazma, çeşitlilik, materyal ve düzen şeklinde belirlenmiştir. Dereceleme ölçeklerinde bazen ölçüt bazen de ifadeler kullanılmıştır. Dereceleme ölçekleri bir özelliğin bireyde bulunma yani gözlenme sıklığını gösterir. Ancak öğrencinin dereceli puanlama anahtarıyla ölçülme sıklığının hangi aralıklarla ölçüleceği ya da neye göre belirlendiği kitabın başında açıklanmamıştır.

Aşağıdaki tabloda dinleme ve konuşma performansını ölçmeye yönelik bir dereceleme ölçeği yer almaktadır. Öğrenciye kazandırılmak istenen kazanımlar ise kısa ve basit yönlendirmeleri anlaması(dinleme), günlük hayatta sık kullanılan nesneler ve bunların kullanımlarına ilişkin basit soru ve cevap cümleleri üretmesidir.

Tablo 92: Dereceleme Ölçeği (Öğretmen)

İfadeler	Evet	Kısmen	Hayır
1. Ürünlerin tamamına doğru sıra numarası verilmiştir.			
2. Bankamatik işlemlerinin doğru bir şekilde gerçekleşir.			
3. Sınıf ortamında bankamatik işlemlerini etkili bir şekilde canlandırır.			
4. Konuşma sırasında basit yönlendirmelerde bulunur.			
5. Bankamatik vb. makinelerdeki basit yönlendirmeleri anlar.			
Çalışmanın Güçlü Yönleri			
Çalışmanın Gerçekleştirilmesi Gereken Yönleri			

(Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Ölçme ve Değerlendirme, Teknik İşlemler, Günlük Yaşamda Talimatlar, s.53).

Tablo 93: Dereceli Puanlama Anahtarı

Ölçütler	Geliştirilmeli	İyi	Başarılı
Yazma	Fırın veya çamaşır makinesine ilişkin kullanım talimatı oldukça eksik olarak hazırlanmıştır	Fırın veya çamaşır makinesine ilişkin kullanım talimatı bazı eksiklerle tamamlanmıştır.	Fırın veya çamaşır makinesine ilişkin kullanım talimatı eksiksiz olarak oluşturulmuştur.
Dilbilgisi	Talimatlarda dilbilgisi hatası oldukça fazladır.	Talimatlarda bazı dilbilgisi hataları bulunmaktadır.	Talimatlarda dilbilgisi hatası yok denecek kadar azdır.
Konuşma	Fırın veya çamaşır makinesine ilişkin kullanım talimatı konuşma sırasında oldukça eksik anlatılmıştır.	Fırın veya çamaşır makinesine ilişkin kullanım talimatı konuşma sırasında bazı eksiklerle anlatılmıştır.	Fırın veya çamaşır makinesine ilişkin kullanım talimatı konuşma sırasında eksiksiz olarak anlatılmaktadır
Canlandırma	Kullanım talimatına ilişkin canlandırmalar çok az etkilidir	Kullanım talimatına ilişkin canlandırmalar kısmen etkilidir	Kullanım talimatına ilişkin canlandırmalar oldukça etkilidir.

(Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Ölçme ve Değerlendirme, Teknik İşlemler, s.51)

Yukarıdaki ölçekten önce bir çamaşır makinesi talimatı verilmiştir. Sonrasında öğrenciden kendi çamaşır makinesi ile ilgili bilgi vermesi ve çamaşır makinesini nasıl kullandığı sorulmuştur. Bu tablonun altında öğretmenin olumlu ve olumsuz yorumunu yazması istenmiştir.

Dereceli puanlama anahtarı, her ünite ve bölümde olmamakla birlikte genellikle kitapta yer almaktadır. Çoğunlukla öğretmen tarafından değerlendirilmektedir. Dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirme, sadece iki yerde öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte yapılmaktadır (B1, B2, C1 Ölçme ve Değerlendirme, s.15, 21).

Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1-B2-C1 Ölçme ve Değerlendirme kitabı yine her seviye için 5'er tema şeklinde oluşturulmuştur, Her tema bir bölümü oluştururken temalar da 2, 3, 4 konuya(başlığa) bölünmüştür. Hemen hemen her konudan sonra dereceli puanlama ölçeği verilmiştir ve bunlar genellikle öğrenci ve öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Beklenen performans (konuşma, yazma, sunum), değişken ölçütlerle (konuşma kurallarına uyma, söz varlığından yararlanma, sesini ve beden dilini kullanma, konuşma, içerik, özgünlük, yazım ve noktalama, sözel anlatım, dilbilgisi kuralları, anlatma, ilgi çekicilik, zaman gibi) öğrenci kendini, öğretmen öğrenciyi ve değerlendirme basamakları (Oldukça başarılı, kabul edilebilir, başlangıç seviyesinde) değerlendirir (s.20)

“Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında metin öncesinde hazırlık çalışmaları yer almamaktadır. Öğrenciyi konuya odaklayacak ya da konu öncesi ölçme değerlendirme yapmasını sağlayacak etkinliklerin olmaması bir eksikliklerdir.

4.4.9.2. Rusça Öğretim Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme

“Poehali”, “Doroga v Rossiyu” ve “Okno v Rossiyu” Rusça kitaplarında metinden önce ön hazırlık çalışmaları vardır. Burada resimler ve birkaç sorunun yer aldığı konuşma etkinlikleri bulunur. Bu sorular öğrencileri konuya odaklarken aynı zamanda öğrencilerin kendilerini ölçmesini de sağlar. “Poehali” kitaplarının sonunda kısa tekrar bölümleri vardır. Ancak bu tekrar bölümü alıştırmaya şeklindedir, ölçme ve değerlendirmeden ziyade pekiştirmeyi amaçlamaktadır.

“Doroga v Rossiyu 1” kitabı hariç diğer iki kitabın sonunda öğrencinin dil seviyesini belirlemeye yönelik pek çok metin içeren dilbilgisi, yazma, okuma-anlama, konuşma becerilerini ölçen değerlendirme testleri yer almaktadır. 5 bölümde 104 soru içeren yazma testi cevaplama süresi 120 dakikadır. 4 bölüm ve 40 sorudan oluşan okuma testinin cevaplama süresi 60 dakikadır. 4 bölüm ve 30 sorudan oluşan dinleme bölümünü cevaplama süresi 30 dakikadır. Üm bölüm ve 5 sorudan oluşan konuşma testini cevaplama süresi 45 dakikadır. Bu testler pek çok metin içermektedir. Testlerin soru değerleri de kitaplarda verilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı dil olarak dil öğretimi ana dil öğretimine göre daha kapsamlıdır ve başarılı bir şekilde öğretmek için yabancı dil öğretim programlarının seviyelere (A1, A2...) ve örgün eğitim kurumlarına göre (ilkokul, orta öğretim, meslekî eğitim, konuşmaya yönelik gibi) hazırlama ve kaliteli ders materyalleri oluşturma (metinlerin çeşitliliği, ilgiye ve millete göre seçilmesi, yeniliği takip etmesi gibi) öğretmenin meslekî yeterliliği ve ders verilen ortamın uygunluğu önem arz etmektedir.

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde, yabancı dil olarak Türkçe ve Rusça öğretiminin programlarına, Türkçe ve Rusça öğretimi süresine, Türkçe ve Rusça öğretiminde ölçme ve değerlendirmeye ve Türkçe ve Rusça öğretim kitaplarına dair incelemeler sonucunda elde edilen bilgiler maddeler hâlinde sunulmuştur.

1. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında Avrupa Dil Gelişim Dosyası'ndaki ölçütlere ve her seviyeye göre Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilmiş, kazanımları, etkinlikleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme değerlendirme yolları en ince ayrıntısına kadar belirlenmiş ortak bir dil öğretim programı yoktur. Yabancılar Türkçe öğreten kurum veya kişiler, kendi tecrübelerine dayanarak ve diğer yabancı dil öğretim kitaplarından yararlanarak ders kitapları ve programlar oluşturmuşlardır.

2. Ankara Üniversitesi TÖMER'in Yabancılar İçin Türkçe öğretim programı Türkiye'deki en kapsamlı ilk programdır. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı*" isimli kitap ve tüm üniversitelerin kullanabileceği ortak bir program çerçevesi özelliği taşımasına rağmen Türkiye'de tüm üniversiteler tarafından kullanılmamaktadır.

3. Rusça programda daha çok dil bilgisi ve kültürel kazanımlarının ön plana alındığı bir programdır.

4. Gazi TÖMER'in programındaki kazanımların ölçülmesinde kullanılan soru kitapçıklarında yer alan sorular çoktan seçmeli sorulardır. Bu sorular daha çok ana dil öğretimine yönelik sorulardır. Ankara TÖMER programında yabancıların Türkçe bilgisini ölçmek için her beceri alanına dair ölçme ve değerlendirme çizelgeleri ve örnek sorular da mevcuttur. Ancak sınavlarda kullanılan örnek bir test de programda yer alabilirdi.

5. Türkçe ve Rusça ders kitaplarının öğretilme süreleri farklıdır. Rusya'da A1, A2 ve B1 seviyesi için hazırlanan programın süresi Türkiye'de A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi için hazırlanan programın süresinden daha fazladır.

6. Türkçe kitaplardaki görseller ve renkli gerçek resimlerle bezelidir ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe" kitabı çok büyük resimleriyle kitaplar arasında birinci sıradadır. Rusça kitaplar, Türkçe kitaplara göre görseller bakımından daha sadedir. Rusça kitaplarda gerçek resimlerden ziyade çizgi resimler yer almaktadır. Rusça B2-C1 kitaplarında neredeyse görseller yoktur.

7. "Gazi Yabancılar İçin Türkçe", "Yeni Hitit" ve "Doroga v Rossiyu" kitaplarında sözlük yoktur. "Poehali" kitabında sözlük vardır. Sadece "Poyehali 1" kitabının arkasında kitapta yer alan kelimelerin Almanca, Fransızca ve İngilizceleri bulunmaktadır. "Yeni Hitit I" kitabının sonunda Türkçe-İngilizce" dil bilgisi terimler sözlüğü bulunmaktadır ve ayrıca ADP ile Yeni Hitit I kitabının denkliğini gösteren ünitelere göre kazandırılacak becerileri belirten bir bölüm vardır. Ancak Poehali, Okno v Rossiyu, Doroga v Rossiyu ve Gazi TÖMER Türkçe kitaplarında bu bölüm yoktur. Türkçe dil bilgisi terimleri için Türkçe-İngilizce dil bilgisi terimler sözlüğü oluşturmak, Türkçenin dil bilgisi terimlerinin, İngilizce bilen ve Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için terimleri anlamaya yardımcı olmaktadır. İngilizcenin kıtalararası küresel bir dil olduğu ve Türkçenin dünya dili sayılan İngilizceyle karşılaştırmalı çeviri yöntemiyle öğretilmesi normaldir.

8. Rusça ve Türkçe kitaplar metinlerin sıraya dizilişi, alıştırmaların aynı şekilde devam etmesi bakımından düzenlidirler ama bu konuda en düzenlisi “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabıdır.

9. Bazı konulara az ders saati ayrılmıştır. İlk ünite selamlaşma, tanışma, millet ve ülke isimlerinin birlikte verilmesi karışıklığa sebebiyet vermektedir. Telefon numarası ve tarih söyleme alıştırmaları, acil telefon numaraları ve çoğul ekleri (-ler, -lar) girişte verilenler arasındadır. Bunların bir iki sayfaya sığdırılması, ayrıntılarıyla ve alıştırmalarla verilmemesi büyük bir hatadır. Örneğin, “Yeni Hitit 1” kitabında bir üniteye sığdırılan konuların birkaç üniteye sığdırılması gerekir. “Ne? Kim? Neresi?” bölümünde, dil bilgisi olarak “Koşaç tümcesi (Haber Kipi) – (i) nci, (y) im, -sin, (y) iz, - (siniz, -er) eklerinin kullanımı verilmiştir. Aynı ünite hem iyelik eklerinin hem de isim cümlesi eklerinin verilmesi ve bunların arasındaki farka değinilmemesi büyük bir eksikliklerdir.

10. Gazi TÖMER’in kitabının ilk bölümünde sesler verilmeden ve alfabe gereken önem verilmeden tanışma, ülke, milliyet, sayılar, meslekler, renkler, akrabalık ilişkileri, sıfatlar, vücudun bölümleri, ev ve çevre konularına yer verilmiştir. Kitabın sonunda sadece bir sayfada alfabe kelime ve resimlerle gösterilmektedir. Kitabın arkasına alfabenin konulması ilginçtir. Alfabe kitabın en son sayfasında yer almaktadır.

Türkçe öğretim kitapları cümleyle başlar, Rusça öğretim kitapları ise seslerle ve hece ile başlar. “Doroga ve Rosssiyu” ve “Poehali A1” seviyesinde öğrenciler fonetik becerilerini geliştirmeye devam eder, ancak genel olarak fonetikle birlikte dil bilgisi öğretimi de yürütülür. Dinleme çalışmaları 7-14. derslerde yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu derslerde özellikle fonetik ağırlık verilmiştir. Türkçe kitaplarda fonetiğe gereken önem verilmemiştir.

11. Rusça kitaplarda modele göre diyalog ve cümle oluşturma alıştırmaları oldukça fazladır. Günlük iletişimi sağlama konusunda Türkçe kitaplarındaki diyalog metinleri oldukça iyidir. Rusça ve Türkçe diyalog metinleri konuşma becerisini geliştirmek üzere hazırlanmıştır. Metinlerde birey ve yakın çevresi, sosyal yaşama ilişkin bilgiler, günlük yaşamda sıkça bulunan ortamlarda yapılacak işlere ilişkin

bilgiler, eğitim sistemlerine ilişkin bilgiler, kültürel etkinliklere ilişkin bilgiler, iletişim araçlarına ilişkin bilgiler, iletişime girme gibi konular işlenmiştir.

12. Türkçe öğretim kitaplarında dinleme metni öncesi etkinlik veya bu metni destekleyecek alıştırmalar yok ya da Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitabında olduğu gibi dinleme öncesi etkinlik çok azdır. Metinle ilgili soruların önceden verilmesi metni dinlemeye öğrenciyi odaklandırmaktadır. Örneğin; B2 kitabında dinleme metninden önce gelincikle ilgili iki soru sorulmuştur (s. 21). A1 kitabında etkinlikten önce kelimeler verilmiştir ve metni dinledikten sonra bu kelimelerle cümle kurulması istenmektedir (s. 31). Yeni Hitit kitaplarında dinleme öncesi etkinliklere yer verilmemiştir. Dinleme sırası ve sonrası etkinliklerine yer verilmiştir ve bu etkinlikler doldurma, tamamlama ya da var/yok-doğru/yanlış tarzındadır.

13. Rusya’da Rusça öğretim kitaplarında fiillerin aldığı hâl ekleri üzerinde önemle durulduğu hâlde Türkçe kitaplarında fiillere gereken önem verilmemiştir. Rusya’da da dil bilgisi dersi ayrı bir ders olarak verilmektedir. Ama Rusça öğretim kitaplarında sürekli dil bilgisine yer verilmekte ve metinler de dil bilgisi konularıyla bir bütünlük arz etmektedir. Okuma dersinde de metinlerde bulunan dil bilgisi yapıları ile ilgili açıklamalar yapılarak bunlar metin üzerinde gösterilmektedir. Rusçanın dil bilgisi zor olduğu için mutlaka dil bilgisi ayrı bir ders olarak da işlenmektedir.

14. Yazma becerilerini kazandırmakta hem Rusça hem Türkçe kitapları yetersiz kalmaktadır. Öğrencilerin sınavlarda en çok zorlandıkları bir konu hakkında yazı yazmaktır. Dil bilgisi sınavlarından 90-100 arasında puan alan öğrenciler yazma sınavlarından 60-70 arası puanlar almaktadırlar ki zaten geçme notu Rusça için 60 ‘tır. Hatta bazen öğretmenler öğrencilere ikinci sınav hakkı vermektedirler. Rusça kitaplarda yazım yanlışlarıyla ilgili alıştırmalara yer verilmemiştir. “Doroga v Rossiyu 1” kitabı alıştırmalarında sözlü ve yazılı öyküler olmasına rağmen, öğrencilerin konuşma ve yazma alıştırmaları yoktur. Bu durum dikkate alınmalıdır.

15. “Yeni Hitit” ve “Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında okuma metni öncesi etkinliklerine yer verilmemiş, okuma sırası ve okuma sonrası alıştırmalarına yer verilmiştir.

16. Türkçe kitaplarda kelimelerin farklı kullanımlarını gösteren alıştırmalar yer almamaktadır. Rusça kitaplarda özellikle ileri seviyede kelime bilgisi, kelime oluşturma, üslup ve deyimlerle ilgili alıştırmalarda yer almaktadır. Örneğin; “Okno v Rossiyu” kitabında metinde geçen kalıp cümlelerin ve deyimlerin eş anlamları da verilmiştir. Slava Bogu/ Slava vsevişnemu- Allah’a şükürler olsun! (Okno v Rossiyu 1, s. 89) “Doroga v Rossiyu 3” kitabında aynı kökten gelen kelimelerle cümle kurma alıştırmaları vardır. Bir dilde kelime üretmesini bilmek Türk öğrenciler için olduğu kadar yabancı öğrenciler için de önemlidir.

17. Rusça öğretim kitaplarında da “Yeni Hitit” kitaplarında olduğu gibi dil bilgisi yapıları tablo şeklinde gösterilmiştir. Metinlerin içerik ve dil bilgisi yapılarının birlikte sunumu açısından “Yeni Hitit” dil öğretimi için uygun bir kitaptır. Dil bilgisinin ayrı bir kitaptan işlenmesinden önce metinlerle bir bütünlük içinde işlenmesi öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu metinler dil bilgisi yapılarına göre düzenlenmiştir. Dil bilgisi ile paralel giden metinlerin okunması, alıştırmaların yapılması dil öğrenimini kolaylaştırmaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında metinlerde hangi yapının verildiği belli değildir. Temaya göre metinler düzenlenmiştir ve bu metinler, öğrencinin kelime hazinesini zenginleştirmeye yöneliktir. Fakat ana dil öğretimiyle ikinci dilin öğretimi tamamen farklıdır. Bunun içindir ki dil bilgisi yapıları kavratılmadan yetişkin öğrencinin konuşması zordur.

18. Kelime hazinesini zenginleştirmek için uzun, sade ve dikkat çekici hikâye tarzında metinlere de ihtiyaç vardır. “Yeni Hitit II” ders kitabında öykü türünde metinler yoktur. Türkçe ve Rusça kitaplarda özellikle B2-C1 seviyesinde yeterince şiir yer almaktadır. Temel seviye metinlerine de sık duyulan ve anlaşılması kolay şarkılar konulabilir.

19. Gazi Türkçe ve Yeni Hitit kitapları tam olarak Türk kültürünü yansıtmamaktadır. Metinlerde kültürümüze yer verilirken çarpıcı unsurlara dikkat edilmemesi ve Türk kültür öğelerini içine alan ve geleneklerimizi anlatan metinlerin az olması yabancı öğrencilerin bizi ve kültürümüzün yanlış algılamasına sebebiyet vermektedir.

20. “Yeni Hitit 2, 3” Türkçe kitaplarında ve “Okno v Rossiyu 1, 2” kitaplarında seviyeye ve metne uygun olarak deyimler atasözleri kullanılmıştır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe 5” kitabında da atasözleri ve deyimler vardır ama bunlar metinlerin içinde kavratılmamıştır. Alistirmalarda sıralanmıştır. Yeni Hitit “3 kitabı deyimlere yer verilmiştir. Ancak metinlerde atasözleri geçmemektedir. Özellikle “Yeni Hitit 3” ders kitabının son metinlerinde ünite ve konuyla bağlantılı atasözleri ve açıklamaları verilseydi hem seviyeye uygun bir çalışma yapılmış hem de Türkçe anlama ve anlatma atasözleriyle güçlendirilmiş olurdu. Bu kitaplar tam olarak Türk kültürüne uygun bir şekilde hazırlanmamıştır. Türk insanının düşüncelerini yansıtmaktadır. Kitapta yer alan metinleri okuyan insanlar Türk insanının özelliklerini bulamamaktadırlar.

21. Metinlerde evrensel konular yer vermesi açısından ilk sırada “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” kitabı gelmektedir. Özellikle de “Yeni Hitit 3” kitabında evrensel konulara daha çok yer verilmiştir. Örneğin, Japonya’nın şiir geleneğinden, İskoçya’dan, Laurel ve Hardy, Garfield, caz sanatçıları, Roma’daki Trevi Çeşmesi gibi yabancı kültürlerle ilgili öğeler ve oryantal dans gibi konulardan bahsedilmiştir. Oysa “Okno v Rossiyu” Rusça kitabında evrensel konulardan veya başka kültürden bahseden tek bir okuma metni bulunmamaktadır.

22. Makale türü metinler temel ve orta seviye kitaplarında oldukça fazladır. Öğrenciler sözlük kullandıkları hâlde makale türü metinleri anlamakta zorlanmaktadırlar. Yeni Hitit kitaplarında masallar efsaneler özenle seçilmemiş, özet şeklinde verilmiştir. Türkçe kitaplarda A1 ve A2 seviyesinde yabancılar Türkçe öğretmek için uyarlanmış masal ve hikâye metinleri yoktur. Rusça kitaplarda metinler seviyeye göre başarıyla sadeleştirilmiştir. Rus halk masalları başarılı bir şekilde dil bilgisi yapısına uygun seçilmiştir. “Şalgam Masalı” fiillerin sürükle / çek fiillerinin anlamlarındaki farkı açıklarken (Doroga v Rossiyu 1, s. 209); “Maşa ve Ayı” dil bilgisi pratiği için A1 seviyesine uyarlanarak ve çizgi resimlerle de bezenerek anlaşılır hâle getirilmiştir (Doroga v Rossiyu 1, s. 249-250).

Türkçe öğretim kitaplarında ise temel seviyeye uyarlanmış bir masala rastlanmamaktadır. “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” kitabında bir Nasrettin Hoca fıkrası vardır, bunun orijinal hâli de oldukça sade ve A2 seviyesine uygun bir metindir, yalnızca birkaç zarf fiil kullanılarak yapılmış olan birleşik cümleler basit cümle hâline

getirilmiştir (Gazi Yabancılar Türkçe 2, s. 68). Gazi Yabancılar İçin Türkçe 3 (B1) kitabında Simurg kuşunu anlatan bir efsane “Zümrüdü Anka Kuşu” yer almaktadır (s.78). Bu metin biraz kısaltılmıştır ancak sadeleştirilmemiştir. “Simurg’un yuvası etekleri bulutların üzerinde olan Kaf Dağı’nın tepesindedir” bu cümle başka türlü ifade edilebilirdi. “Simurg’un yuvası bulutların üzerindeki Kaf Dağı’nın tepesindedir”. Türkçe kitaplarındaki metinlerin dilbilgisi konularına göre hazırlanmamış olması büyük bir eksikliklerdir.

23. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında etkinlik içi değerlendirme çalışmalarına ek olarak bağımsız tema sonu ölçme değerlendirme bölümleri olmalıdır. Rusça kitaplarda Tema sonu değerlendirme soruları yoktur ancak Rusça ölçmeye yönelik genel sınav sorularına benzer örnek soruların yer aldığı Test kitapçıkları sadece “Doroga v Rossiyu” kitaplarında yer almaktadır. “Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarına paralel olarak hazırlanmış her seviyeyi ölçen iki ciltlik ölçme değerlendirme kitabı vardır. Bu kitaplar çoktan seçmeli soru türlerinin yer aldığı bir kitap değildir. Bunun içindir ki ölçerken öğrenciye öğrendiği konuları tekrar etme, uygulama ve değerlendirme imkânı vermektedir. Özellikle “Poehali” ve “Yeni Hitit” kitaplarında dil bilgisi öğrenme alanıyla ilgili sorular temel dil becerilerine yönelik sorulardan çok fazladır. Dil öğretim çalışmaları bir bütündür. Bunun için hepsine eşit ağırlık verilerek ölçülüp değerlendirilmelidir.

24. Metinlerin kolaydan zora doğru sıralanması gerekir. Ancak “Yeni Hitit” kitabında bazı metinler bu ilkeye göre sıralanmamıştır. Örneğin, *Aile Fotoğrafı* (Yeni Hitit 1, s.32) metninden önce 26. sayfada daha uzun ve daha zor bir metin olan hobilerden bahsedilmesi kolaydan zora ilkesine aykırıdır. Kişi önce kendini mi tanıtır yoksa hobilerinden mi bahseder? Kişi hobilerinden önce kendini tanıtmalıydı. Rusça öğretim kitapları basitten zora doğru sıralanmıştır.

25. Yeni Hitit veya başka Türkçe öğretim kitaplarında olmayan “Rossiyu v Okno” Rusça öğretim kitabında olan bir özellik ise öğretici ve bilgilendirici metinlerde her paragrafın yan tarafına ana fikrinin yazılmış olmasıdır.

26. Rusça kitaplarda olan göze çarpan bir husus ise kitapların hepsinde (A1, A2, B1) aynı şahısların diyalog metinlerinin kahramanı olmasıdır. Seviye ilerledikçe bu

kişilerin kendileriyle ilgili bilgileri daha teferruatlı verdikleri ve cümlelerin zorlaştığı görülür. Örneğin; “Okno v Rossiyu” kitabında (B2-C1) Filip-Roman, Poehali kitaplarında Igor Petroviç- Sven Olafson. Şahsiyetlerden biri yabancı biri Rus’tur.

5. 2. Öneriler

Bu çalışmada kurumların ve öğretmenlerin YDTÖ alanında pozitif tutum geliştirmeleri, ortak bir program, ortak sınav standarttı belirleme ve Türkçe öğretim materyallerinin seviyeye uygun nitelikli hazırlanması konusunda çözüm önerileri sunulacaktır. Bir dili, öğrenme, çok karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Yabancı dil olarak Rusça veya Türkçe öğrenme süreci öğretmen ve öğrenci etkinliklerini, öğretmen-öğrenci arasında bilgi transferini kapsayan bir iş birliği sürecidir. *“Dil öğretiminin bileşenlerinin birini bile gözden kaçırırsak başarısızlık kaçınılmazdır ve dil öğrenen bireye azap verir”* (Şukin,1990, s.7).

Bu bölümde Türkçe ve Rusça öğretim programları, Türkçe ve Rusça öğretim kitaplarında kitaplarında dil öğretim süreci, ders kitaplarının içeriği, kitaplardaki alıştırmalar, dil becerileri, ölçme değerlendirme ve metinlerin türleri konusunda önerilerde bulunulacaktır:

1. Kazanımları, etkinlikleri, konuları ve ders işleme teknikleriyle donatılmış, basamaklı kur sisteminin nasıl işleyeceğinin ayrıntılı olarak ele alındığı yabancılar için ortak bir Türkçe öğretim programına ihtiyaç vardır. Bir öğretim programının kazanımlar, konular, öğrenme/öğretme modeli, ölçme değerlendirme olmak üzere dört temel ögesi ve hatta etkinlikler olmalıdır. Üniversitelerde meslekî alanlara ve YDTÖ ilişkin programlar oluşturulmamıştır. YDT planlarına göre dersler işlenmektedir. Üniversitelerin hazırlık hatta meslek eğitimi programlarının amaçlarının tam olarak ortaya konulması, ihtiyaç duyulan içeriklerinin belirlenmesi, öğretim yöntemlerinin ve ölçme ve değerlendirme araçlarının seçimi yapılabilir.

2. Ankara Üniversitesi Türkçe Programı, Yunus Emre yeterlilik ve seviye tespit sınavları ve Gazi TÖMER’in meslekî alandaki programı geliştirilerek Türkiye’de tüm üniversitelerin uymaları gereken Türkçe ortak programı ve sınav soru kitapçıklarının çerçevesi oluşturulmalıdır. Gazi Üniversitesi TÖMER ve Ankara Üniversitesi TÖMER

“Alanlara Yönelik Meslekî Türkçe ve Akademik Yazma Eğitimi Genel Çerçeve Programı” geliştirilebilir. Türkiye’de YDTÖ kontrol mekanizması kurulabilir. Dil öğretiminin kontrol mekanizması Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılabilir.

3. Programdaki kazanımların ölçülmesinde doğru/yanlış, çoktan seçmeli, kısa cevaplı, açık uçlu, boşluk doldurmalı, eşleştirmeli gibi tek tip sorular kullanılabilir.

4. Yabancılar için Türkçe sınavlar bir merkez tarafından hazırlanmalıdır. TRKİ ve TOFEL benzeri bütün dil becerilerini ölçen ve üniversitelerce kabul gören ortak bir sınav olabilir.

5. Farklı milletlerden farklı yaş gruplarına hitap eden “Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi” kitapları hazırlanabilir. Bunlar yapılırken öncelikle Türk kültürünün doğru bir biçimde aktarıldığı metinlere yer verilebilir, çünkü her dil kendi mantığı içinde öğretilir. Metin herhangi bir sanatsal çalışmayı ifade eder. Bunun içindir ki tek düze haber ve bilgi veren metinlerin yanında sanatsal edebî metinler de kitaplara konulabilir. Ders materyallerinin hazırlanması, özen ister ve uzun bir zamana yayılmalıdır. Birkaç ayda bir komisyon tarafından oluşturulan kitaplarda pek çok eksiklikler olmaktadır. Ders kitapları hazırlanırken materyal hazırlama ilkelerine göre hazırlanabilir.

6. Dil öğretim kitaplarında dil bilgisinin metinlerle öğretilmesi ve metinlerin temalara göre ünitelendirilmesi en doğru yöntem olabilir.

7. Kitaplar A2 seviyesinden sonra farklı branşlara göre yapılabilir. Örneğin, mühendislik ve edebiyat için ayrı kitaplar hazırlanabilir. Ayrıca ders kitaplarında yer alan metinler ünlü yazarların orijinal hikâyeleri ve biyografileri olabilir. Özgün metinlerin genel yapısı bozulmadan dil seviyesine uyarlanabilir. Örneğin, fiilin zamanı değiştirilebilir, sadeleştirilebilir. İleri seviye dil öğretim kitaplarında olduğu gibi temel seviye kitaplarında da dil bilgisi konularına uygun şarkılar konulabilir.

8. Dil öğretim kitaplarına konulacak metinlerin seçimi ve düzenlenmesi yoğun bir çalışma gerektirir. Metinler seviyelere, ihtiyaçlara ve amaçlara göre seçilmelidir. Metinler temel, orta ve yüksek seviyelerde düzenlenirken hangi kelimeler ve yapıların metinlerde bulunması gerektiği konusunda araştırmalar yapılmalıdır. A1 ve A2 kitaplarında görseller öğrencilerin konuyu anlamasına yardımcı olmaktadır. Bunun

içindir ki temel seviyede her metin için görseller olmalıdır. Rusça kitaplarda yeterince görsel yoktur. Türkçe kitaplar görseller açısından zengindir. Çok büyük resimlerle kitapların doldurulması uygun değildir. Bu kitaplar büyükler için hazırlanmış kitaplardır, bunun için daha az resimli ya da küçük ve çizgi resimli olabilirler. Rusça kitaplarda metinler daha gerçek görsellerle bezenabilir.

9. A1 seviyesi Türkçe öğretim kitaplarının arkasına kitaptaki kelimeler için bir Türkçe/İngilizce sözlük ve terimler sözlüğü konulabilir.

10. Sadece öğretmen kitaplarında dil öğrenci dil öğretim ders kitaplarında da kitapları bitirme yani öğrenme süresi verilebilir.

11. Türkçe dil öğretim kitaplarında ünitelere göre ayarlanan süre konunun zorluğuna göre belirlenmelidir.

12. Türkçe öğretim kitaplarında ses bilgisi öğretimine daha uzun zaman ayrılabilir ve daha fazla önem verilebilir.

13. Türkçe öğretim kitaplarında dinleme metni öncesi etkinlik veya bu metni destekleyecek alıştırmalara yer verilebilir. Kitaplardaki dinleme metinleri doğru ve anlaşılır şekilde seslendirilmelidir. Örneğin, “geliyor” yerine “geliyo” denilmesi uygun değildir. Metin soruları doğru/ yanlış şeklinde olmamalıdır ancak dinleme metinlerinde doğru/yanlış soruları olabilir. Yazma ve konuşma için aynı tür etkinlikler yapılmamalıdır. Dinleme metinleri eğer boşluk doldurma tarzında değilse kitaplarda tamamıyla yer almalıdır. Türkçe öğretim kitaplarında dinleme metni öncesi etkinlik veya bu metni destekleyecek alıştırmalara yer verilebilir. Kitaplardaki dinleme metinleri doğru ve anlaşılır şekilde seslendirilmelidir. Örneğin, “geliyor” yerine “geliyo” denilmesi uygun değildir. Metin soruları doğru/ yanlış şeklinde olmamalıdır ancak dinleme metinlerinde doğru/yanlış soruları olabilir. Yazma ve konuşma için aynı tür etkinlikler yapılmamalıdır. Dinleme metinleri eğer boşluk doldurma tarzında değilse kitaplarda tamamıyla yer almalıdır.

14. Türkçe öğretim kitaplarında fiiller ve fiillerin aldığı hâl eklerinin üzerinde durulabilir.

15. Türkçe öğretim kitaplarında kontrollü yazma çalışmalarına ağırlık verilebilir.

16. Metinlere hazırlık yapılmadan okumaya başlanması doğru değildir. “Yeni Hitit” ve “Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe” kitaplarında metin öncesi hazırlık çalışmaları olabilir.

17. Türkçe kitaplarda özellikle ileri seviyede kelime bilgisi, kelime oluşturma, üslup ve deyimlerle ilgili kelimelerin farklı kullanımlarını gösteren alıştırmalara yer verilebilir.

18. Öğrencilerin dili iyi öğrenmesi ve o millete sevgi beslemesi için öncelikle öğrendiği dili konuşan kişi veya topluma karşı olumlu bir bakış açısına sahip olmalıdır. O topluma karşı olumlu bir bakış açısına sahip olması o toplumun dilini öğrenme isteğini ve başarısını arttıracaktır. Kültür öğeleri tam olarak öğrencilere aktarılmadığında iletişimde sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Bunun içindir ki Türkçe kitaplarda kültürün yansıtılmasına daha fazla ehemmiyet verilebilir.

19. Metinlerde ünite ve konuyla bağlantılı atasözleri ve açıklamaları verilseydi hem seviyeye uygun bir çalışma yapılmış hem de Türkçe anlama ve anlatma atasözleriyle güçlendirilmiş olurdu.

20. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında etkinlik içi değerlendirme çalışmalarına ek olarak bağımsız tema sonu ölçme değerlendirme bölümleri olabilir.

21. Aynı türde ve konuda metinler ileri seviye kitaplarda zorlaştırarak yer alabilir ve diyalogların kahramanları aynı kişiler olabilir.

KAYNAKLAR

- Abu Said (1877). *Turkish Self-Taught; or, The Dragoman for Travellers in the East, Being a New, Practical and Easy Method of Learning the Turkish Language* Londra, Franz Thimm Yayınevi.
- Ağıldere, T. (2010). XVIII. Yüzyıl Avrupasında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Önemi: Osmanlı İmparatorluğunda İstanbul Fransız Dil Oğlanları Okulu. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 693-704.
- Akar, A. (2012). Bölge Dili Olarak Türkçe. IV. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri (22-24 Aralık 2011)* s. 3-8. Muğla, Türkiye.
- Akarsu, B. (1998). *Wilhelm von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. (3. baskı). İstanbul, İnkılâp Yayınları.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim I*. (4. baskı). Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alatlı, A. (2007). *Dünya Nöbeti*. (4. baskı). İstanbul, Everest Yayınları.
- Antonova, B. E., Nahabina, M. M. Ve Tolstih, A. A. (2010). *Doroga v Rossiyu I*. (6. baskı). Moskova Devlet Üniversitesi, St. Peterburg, Zlatoust.
- Antonova, B. E., Nahabina, M. M. Ve Tolstih, A. A. (2009). *Doroga v Rossiyu II*. (4. baskı). Moskova Devlet Üniversitesi, St. Peterburg, Zlatoust.
- Antonova, B. E., Nahabina, M. M. Ve Tolstih, A. A. (2009). *Doroga v Rossiyu II*. (3. baskı). Moskova Devlet Üniversitesi, St. Peterburg, Zlatoust.
- Apaydın, Z. (1996). *Türkçe Öğreniyoruz ve The New Cambridge English Course 1 Ders Kitapları Alıştırmalarına Çözümleyici ve Eleştirisel Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Apaydın, D. (2007). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Yöntem Denemesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aref'yev, A. L. (2012). *Russkiy Yazık na Rubeje XX.-XXI. Bekov*. (I. Baskı), Moskova, Tsentr Sotsial'nogo Pronozirovaniya i Marketinga.
- Aref'yev, A. L. ve Şeregi, F. E. (2014). *İnostrannıye Studentı v Rossiyskih Vuzah*. Rus Yükseköğretim Kurumlarında Yabancılar. Moskova, Rusya Eğitim Bakanlığı. Ministterstvo Obrazovaniya i Nauki Rosiyskoy Federatsiyi Tsentr Sotsiologıçeskih İssledovaniy.
- Aref'yev, A. L (2016). *Education Of Foreign Citizens In The Higer Educational Institutions Of The Russian Federation Statistical Collection Issue 15*, Moskova, RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı Sotsioecenter.
- Arkad'yeva, E. V. Gorbanyevskaya, G.V. Kursanova, N. D ve Marçuk, İ. B. (2008). *Russkiy Yazık Kak İnostrannıy: Kogda ne Pomogayut Slovari*. (2. baskı) Moskova, Flinta Nauka.
- Arnold, E. (1891). *A Simple Translital Grammar of the Turkish Language: Compiled From Various Sources; With Dialogues and Vocabulary*. Londra, Trübner & Co.
- Atak, A (2010). *Fransızca ve Türkçedeki Yer Belirticilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Yer Belirticilerinin Öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ataöv, T. (1977). *Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri*. (1. baskı). Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Aydoğdu, E. (2011). *Bulgaristan'da Türkçe Öğretimi ve İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Barın, E. (2008). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Önemi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 135-143.
- Barın, E. (2010). Yabancılar Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan “Ecnebilere Mahsus” Elifba Kitabı Üzerine. *TÜBAR XXVII Bahar*, 121-136.
- Bayezıt, H. (2013). *Yabancı Dil Olarak İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Biçer, N. (2011). *Kıpçak Dönemi Eserlerinin Yabancılar Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research in education. An introduction to theory and methods*. (1. baskı). Massachusetts/Amerika, Allyn & Bacon, A Viacom Company.
- Bouver, V. M. (Edit.) (2002). Noam Chomsky in Conversation with Heinz Dieterich Latin America-From colonization to globalization. United States of Amerika, Praeger Publisher (Çev: Mustafa Erdem Sakınç). (I. baskı). Ankara, Ütopya Yayınevi.
- Boyd, M. C. (1842). *The Turkish Interpreter or A New Grammar of The Turkish Language*, Paris, Firmin Didot Freres 56 Rue Jacob / London, Smith Elder.
- Bozkurt, F. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Brayçevskiy, M. Yu. (1961). *K İstoriyi Rasseleniya Slavyan na Vizantiyskih Zemlyah, Vizantiyskiy Vremennik T. XIX*. (1. baskı). Leningrad, Akademiya Nauk SSSR.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986), İstanbul, Gelişim Yayınları.
- Çelebi, S. (2012). Karşılaştırmalı Vurgu Sistemleriyle Türkçe Öğretimi (Türkçe-İngilizce örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Çernışov, Ç., Poehali (2009). *Russkiy Yazık Dlya Vzroslih. Naçalnyy Kurs I, 2.1, 2.2.* (7. Baskı). St. Peterburg, Zlatoust.
- Colin, İ. (2002). *The Ottoman Empire, 1300-1650: The Structure of Power.* Hampshire, Palgrave Macmillan.
- Criss, B. (1994). *İşgal Altında İstanbul 1918-1923.* (2. baskı). İstanbul, İletişim Yayınları.
- Davids, A. L. (1832). *Grammar of The Turkish Language.* London, R. Watts Crown Court.
- Demircan, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri.* (5. baskı). İstanbul, Der Yayınları.
- Demirel, Ö. (2013). *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler.* (22. baskı). Ankara, Usem Yayınları.
- Despic, M. (2005). *Bilgi Yapısı Açısından Türkçe ile Sırpçanın Dil Öğretimi Amaçlı Karşılaştırması.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dilek, İ. (1995). *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları.* Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan S. (2011). XIX. Yüzyılda yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları: W. B. Barker örneği. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Elazığ, Fırat Üniversitesi.
- Doll, R. C. (1986) *Curriculum Improvement: Decision Making And Process.* (6. baskı). Boston, Allyn and Bacon.
- Dualı, Ş. M. (2013). Paganizmden Hristiyanlığa Rusların Din Değiştirme Nedenleri. *G. O. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (1)1, 68-69.
- D'yaçkov, M. V. (1992). *Sotsialniye Aspektı Obladeniya Nerodnim Natsionalnim Yazıkom.* (1. baskı). Orenburg/Rusya, Kafedra İnostrannih Yazıkov, İm. N. K. Krupskoy.

- Erer N. G. (2011). *Türkçe ve İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan İki Seri Kitabın Sözcük Öğretimi Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, G. ve Türk, F. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Orta Asyalı Öğrenciler. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 2 (1), 35-41.
- Ergün, M. (2009). *Eğitim Felsefesi*. (2. baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Erkır, B. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştırmalı Türkçe-İngilizce “Sözde Denkteşler (False Cognates)” Listesinin Oluşturulması ve Bu Listenin Eğitimsel Olarak Kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ertaş, K (2016). Türk Dili ve Ermeniler: Osmanlı’nın Ermeni Dilbilimcileri. *International Journal of Social Science Number*, 53 , p. 151-162
- Federalnaya Slujba Gosudarstvennoy Statistiki (2011). *Rossiya v Şifrah 2011*. Moskova, Rosstat.
- Gedik, D. (2009). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Ankara Tömer ve GaziTÖMER Örneği*. Yüksek lisans tezi, Abant-İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Gavrilov, K. A., Gradirovskiy, S.N., Pis’mennaya, Ye. Ye., Ryazantsev, S.V. ve Yatsenko, E. B. (2012). Yegorova, V.S . (Edit). *Uçebnaya Migratsiya iz Stran SNG i Baltiyi: Potentsial i Perspektivy Dlya Rossii*. Moskova, Fond Naslediye Yevraziyi. Письменная Е.Е., Рязанцев С.В., Яценко Е.Б.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya* (Çev. O. Akınhay). (1. baskı), İstanbul, Alfa Yayınevi.
- Glazunova, O. (2010). *Grammatika v Uprajneniyah i Kommentariya, Sintaksis / Grammar in Exercises and Comments, Syntax*. (I. baskı). St. Peterburg, Zlatoust.
- Good, C. V. (1973). *Dictionay of Education*. (3. baskı). New York, Mc Graw-Hill.
- Gönlübol, M. (1993). *Uluslararası Politika*. (4. baskı). Ankara, Attila Kitabevi.

- Gülbahar, B. (2014). Okul Yöneticilerinin Öğretim Programlarının Uygulanmasındaki Öğretim Liderliği Rollerini Belirlemeye Yönelik Bir Alanyazın Tarama Çalışması. *Millî Eğitim*, 201, 83-93.
- Gümüş, M. (2010). *Türkçe ve Kırgızca Dil Yapılarının Dil Öğretimi Amaçlı Karşılaştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gümüškılıç, M. (2000). Viguier ve Elemens de la Langue Turque Adlı Eseri. *İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri*, S.10 , s. 39-64.
- Günday, R. (2015). *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç ve Materyalleri*. (1. baskı). Ankara, Favori Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Dil Bilgisi Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), s.71-92.
- Gürkaynak, M. (2004). Avrupa’da Savunma ve Güvenlik. (1. baskı). Ankara, Asil Yayınları.
- Güvenç, B. (2007). *Kültürün Abc’si*. (1. baskı). İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Nemeth, G. (1916). *Türkische Grammatik*. (1. baskı). Germany, Berlin und Leipzig.
- Hagopian, V. H. (1907). *Ottoman–Turkish Conversation–Grammar; a practical method of learning the Ottoman-Turkish language*. (1. baskı). Londra, J. Groos.
- Hagopian, V. H. (1908). *Key to the Ottoman-Turkish Conversation–Grammar*. (1. baskı). London: Dulau&Co.
- Hengirmen, M. (2002). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi*. (1. baskı). Ankara, Engin Yayınevi.
- Hindoglu, A. (1829). *Theoretisch- Praktische Türkische Sprachlehre für Deutsche (Haza Kitab-ı Sarf ü Lügat-i Türki)*. (1. baskı). Wien/ Almanya. Anton Edler v. Schmid.
- Hopkins, F. L. (1877). *Elementary Grammar of The Turkish Language: With A Few Easy Exercises*. Londra, Trübner and Co. Yayınevi.

- İlgar, M. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenme Yoluyla Kelime Öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İçli, G. (2001). Küreselleşme ve Kültür, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2),163-172
- İnalcık, H. (2016). *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. Çevirmen: Ruşen Sezer (20. baskı), Ankara, Yapı Kredi Yayınları.
- İvanov, İ. S. (Red). (2013). *İnternatsionalizatsiya Rossiyskih Vuzov: Kitayskih Vuzov*. (Rapor No: 13). Moskova. Spetskniga 72.
- Kafesoğlu, İ. (1993). *Türk Millî Kültürü*. (9. baskı). İstanbul, Boğaziçi Yayınevi.
- Kadıoğlu, E. (2017). *Çocuk Eğitimi Açısından Türkçe ve Almanca İlköğretim Ders Kitaplarındaki Öyküler*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Kaplan, M. A. (1957). *System and Process in International Politics*. (1. baskı). New York, John Wiley & Sons.
- Karagöl, E. (2011). *Sir James William Redhouse ve İngilizlere Türkçe Öğretimi*. Yüksek lisans tezi, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bolu.
- Karahan L. (1989). Namık Kemal'in Türkçenin Sadeleştirilmesi Hakkındaki Düşünceleri, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.V, S.1, s.9.
- Kayaokay, İ. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Divan Şiirinden Faydalanmak: Arthur Lumley Davids'in A Grammar Of The Turkish Language Örneği. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, Volume: 21 s: 19 -40.
- Karakuş, İ. (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*. (1.baskı). Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karamzin, N. M. (1994). *İstoriya Gosudarstva Rossiyskogo*. (2. baskı). Rostov, Feniks.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (15. baskı). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlıdan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*. (1. baskı), İstanbul, Timaş Yayınları. Kartalcık, V. (2008). Rus Klasiklerinde Türkçe Sözcükler, *Bilig*, 44, 211- 214.
- Kobelev, Yu. A. ve Voronin, A. S. (1983). *Kho Şi Min*. (1. baskı). Moskova, Molodaya Gvardiya.
- Korkmaz, Z. (1974). *Cumhuriyet Döneminde Türk Dili*. (1. baskı). Ankara, Ankara Üniversitesi DTCTF Yayınları.
- Kramsch, C. (2013). Culture in Foreign Language Teaching. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, a University of California, 1(1), 57-78.
- Kulmamatov, D. S. (1994). Sredneaziatskiye Diplomaticheskiye Dokumentı i İh Russkiye Perevodı XVII. v. (2. baskı). Moskova, Prada F. 89.
- Kurat, A. N. (1999). Rusya Tarihi Başlangıçtan 1917'ye Kadar. (4.baskı). Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu, XIII. Dizi, 17.
- Kurat, Y. T. (1962). 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbinin Sebepleri. *Ankara Belleten*, Sayı:103, s. 567-592.
- Kurt, C., Aygün, E. N., Leblebici, E. ve Altınkaynak Çoşkun, Ö. (2009). *Hitit Yabancılar için Türkçe 1*. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kurt, C., Aygün, E. N., Leblebici, E. ve Altınkaynak Çoşkun, Ö. (2009). *Hitit Yabancılar için Türkçe 2*. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kurt, C., Aygün, E. N., Leblebici, E. ve Altınkaynak Çoşkun, Ö. (2009). *Hitit Yabancılar için Türkçe 3*. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Editörler) (2014). *Yabancılar İçin Türkçe A1*. (4. baskı), Kalkan Matbaası, Ankara.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Editörler) (2014). *Yabancılar İçin Türkçe A2*. (4. baskı). Kalkan Matbaası, Ankara.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Editörler) (2014). *Yabancılar İçin Türkçe B1*. (4. baskı). Gazi Üniversitesi, Kalkan Matbaası, Ankara.

- Kurt, M. ve Temur, N. (Editörler) (2014). *Yabancılar İçin Türkçe B2*. (4. baskı). Gazi Üniversitesi, Kalkan Matbaası, Ankara.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Editörler) (2014). *Yabancılar İçin Türkçe C1*. (4. baskı). Gazi Üniversitesi, Kalkan Matbaası, Ankara.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Editörler) (2014). *Yabancılar İçin Türkçe C2*. (4. baskı). Gazi Üniversitesi, Kalkan Matbaası, Ankara.
- Küçükhasaköylü, N. (2015) 18. Yüzyıl Sonunda İstanbul Sanat Ortamı ve Kozmas Komidas Kömürçian The Journal of Academic Social Science Yıl: 3, Sayı: 9, Mart 2015, s. 304-314.
- Lebedinskiy, S.İ. ve Gerbik, L. F. (2011). *Metodika Prepodavaniya Russkogo Kak İnostrannogo. Minsk, Kafedra Belorusskogo i Russkogo Yazıkov Belorusskiy Gosudarstvenniy Ekonomiçeskiy Universitet Lexicon*. Exercises. (2. baskı). St. Petersburg, Zlatoust.
- Lihaceva, V. D. (1981). *İskusstvo Vizantiyi IV-XV Veko (4.-15. yüzyıllarda Bizans Sanatı)*. (2. baskı). Leningrad, İskusstvo.
- Lozanov, O. V., Gruzdeva, N. G. Binokurtseva, E. M. (1994). *Den' za Dnem (Günden güne) I-II-III (Dlya inostrannih uçaşıhsya)*. (4.baskı). I. Экспресс, Samara, Samarskiy Dom Peçati.
- MacKenzie, C. F. (1879). *A Turkish Manual: Comprising a Condensed Grammar with Idiomatic Phrases, Exercises, and Dialogues, and Vocabulary*. Berlin/Almanya. Nabu Press (2. baskı, 12 April 2012).
- Maksimov, V. A. (1867). *Opıt İssledovaniya Tyurskih Dialektov vHudavendigyare i Karamaniyi*. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi, St. Petersburg Üniversitesi Doğu Dilleri Fakültesi, St.Petersburg.
- Malcolm, N. (1999). *Bosna'nın Kısa Tarihi*. (Çev. A. Karadağlı). İstanbul, Om Yayınevi. (Eserin orijinali 1994'de yayımlandı). Akt. Ilgar, M. ve Çangal, Ö (2013). *XV. Yüzyıldan Günümüze Bosna Hersek'te Türkçenin Durumu Ve Türkçe Öğretimi Çalışmaları Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı*

“Balkanlarda Türkçe” Həna e Plotë "Beder" Universitesi 14-16 Kasım 2013;
Tiran/Arnavutluk

Mansurova, O. Yu. (2009). Problemi Peredaçi Prostranstvennih Otnoşeniy pri Maşinnom Perevode. Vırajeniye Prostranstvennih Otnoşeniy v Tyryetskom Yazıke. *Vestnik*, Moskova, 8, 9-12.

MEB. (2007) *Tebliğler Dergisi*. Ankara, 2597, s. 426.

MEB; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2017). *Yabancı DillerTürkçe B1 Seviyesi Kurs Programı*. Ankara.

Meçkovskaya, N.B. (1994). *Sotsial'naya Lingvistika*. (1. baskı). Moskova, Aspekt Press.

Medico, M. D. (1908). *Methode Theorique et Pratique our L'enseignementde la Langue Turque. Premie re partie, Langue usuelle*. (2. baskı). Istanbul, V. & H. Der-Nersessian.

Medvedyev, R (2016). *Rusya'da Sosyalizm*. (1. baskı). Moskova, Ozon.ru.

Meşerskiy, N.A. (1981). *İstoriya Russkogo Literaturnogo Yazıka*. (1. baskı), Leningrad, Leningrad Gosudarstvenniy Universitet.

Megiser, H. (1612). *Institutionum Linguae Turcicae Libri Quatuor*. (1. baskı). Breslau/ Polonya, Lipsiae Sumptibus Authoris.

Meninskiy, F. (1680). *Thesaurus linguarum Orientalium Turcicae-Arabicae-Persicae: Lexicon Turcico-Arabico-Persicum/4 Grammatica Turcica*. (2. baskı, 2000) İstanbul, Simurg.

Mills Akyalı, S. (2014). *Ana Dili İngilizce Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dili Türkçe Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Milovanova, L. A. (2006). Profil'noye Obuçeniye İnostrannamu Yazıku Kak Faktor Razvitiya Yazıkovoy Liçnosti Volgogradskiy Universitet, *Vestnik OGU* 6 (1),

- 146-152. Mirskiy, M. B. (2005). *Organizatsiya Aptekarskogo Prikaza. Pridvorniye vrači/ Oçerki istorii*. (2. baskı). Moskova, ROSSPEN.
- Miloslavskaya, S. K. (2011). *Russkiy Kak İnostranniy v İstorii Stanovleniya Yevropeyskogo Obraza Rossiya*. (1.baskı). Flinta-Nauka, Moskova.
- Mirskiy, M. B. (2005). *Meditsina Rossii X-XX Bekov: Oçerki İstorii* (2. Bölüm Organizatsiya Aptekarskogo Prikaza. Pridvorniye Vrači). Moskova, ROSSPEN: s.10-107.
- Nahabina, T. E., Soboleva, N. İ. ve Andryuşina, N. P. (1999). *Leksiçeskiy Minimum po Russkomu Yazıku Kak İnostrannomu: Elementarniy Uroven'*. Moskova İİMO MFY; St. Peterburg, Zlatoust.
- Nestor (1110-1118). *Povesti Vremennih Let*. (Çev. Liheçeva, D.S. 1950). (1.baskı). Leningrad/Rusya, Akademiya Nauk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği.
- Oreşkova, S. F. (2005). Osmanskaya İmperiya i Rossiya v svete ih geopolitiçeskogo Razgraniçeniya. *Voprosı İstorii*, Aylık dergi. 3, s.34-46.
- Orlov, A. S ve Georgiyev, V. A., Georgiyeva, N.G. ve Sivohina, T. A. (2006). *İstoriya Rossiya*. (2. baskı). Moskova, Prospekt.
- Orlov, A.S ve Georgiyev, V. A., Georgiyeva, N.G. ve Sivohina, T. A. (2006). *İstoriya Rossiya*. (2. baskı). Moskova, Prospekt.
- Osovskiy, O. E. (1997). Oçerki İstorii Obrazovaniya i Pedagogiçeskoy Mısli Rossiyskogo Za-Rubejya (20–50-e rr. XX v.). *Materialı Vtoroy Vserossiyskoy Nauçnoy Konferentsii*, Saransk/Rusya.
- Ömür, F. (2003). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Konusunda Yazılmış Eserlerin Eleştirisi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara.
- Özçam, Ç. (1997 Ekim). Türkiye Türkçesi Dil bilgisi ile İlgili Gramer Çalışmaları Bibliyografya Denemesi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.110, 121-163.
- Özçelik, D. A. (2014). *Eğitim Programları ve Öğretim*. (3. baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık.

- Özdemir, M. (2007). *I. Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı Ülkesinde Yaşanan Göç Hareketleri*, Doktora tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,11(1), 323-343.
- Öztürk, C. (2007). *Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası*.(2. baskı) Ankara, Türk Tarih kurumu Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1942). *Son Sadrazamlar ve Başvekiller*. (1. baskı) İstanbul, Ahmet Sait Matbaası.
- Paksoy, H. M, Paksoy, S. ve Özçalıcı, M. (2012). Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uruklu Öğrencilerin Sosyal Sorunları: GAP Bölgesi Üniversiteleri Örneği. *KSÜ İİBF Dergisi*, 2(2), 85-94.
- Palii, O. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Açısından Türkçe ve Ukraynaca Dil Yapılarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Panov, M. V. (Edit.) (1968). *Russkiy Yazık i Sovyetskaya Obşestva*. (Sotsiologalingvistiçeskoye issledovaniye). 1. Leksika Sovremennogo Russkogo Literaturnogo Yazıka). Nauka, Moskova/ Rusya.
- Pirinç, D. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta 2 Örneğinde*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, Y. (2010). *Yabancı Dil Öğretiminde Söz Edimleri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pushkina, Y. (2016). *Türkçe-Rusça-Ukrayna Dili Öykü Çevirileri ve Karşılaşılan Sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Redhouse, J. W. (1846). *Grammaire Raisonnée de la Langue Ottomane*. (1. baskı). Paris, Gide Et Libraires.
- Redhouse, J. W. (1855). *The Turkish Campaigner's Vade-Mecum of Ottoman colloquial language*. (1. baskı). Pall Mall Londra/İngiltere, Thomas Harrison.
- Redhouse, J. W. (1884). *A Simplified Grammar of the Ottoman-Turkish language*. (1. baskı). Londra/İngiltere, Trübner & co.
- Rıbakova, O.N. (2014). Osobennosti Moskovskogo Diplomatıçeskogo Etiketa v Memuarah Angliyskih Putesetvennikov XVI. Veka. İrkutsk, *Molodoy Ucyonnyy*, S(2), s.652-655.
- Rıbakov, R. B., Alayev, L. B. ve Belo, V. Y. (1995). *Doğu Tarihi: Daha Yeni Dönemde Doğu (1914-1945)*. (1. baskı). Moskova, Vost. Lit.
- Riasanovsky, V. N. (1993). *A History of Russia*. (5. baskı). New York, Oxford University Press.
- Richards, J. C. and Rodgers, T. S. (1992). *Approaches And Methods İn Language Teaching-A Description And Analysis*. Cambridge, Reino Unido, Cambridge University Press.
- Riggs, E. (1856). *Outline of A Grammar of The Turkish Language*. (1. baskı). İstanbul, A. B. Churchill.
- RF Eğitim ve Bilim Bakanlığı (2015). *Обучение иностранных граждан в высших учебных заведениях Российской Федерации: Статистический сборник*. (Выпуск 12) Министерство образования и науки Российской Федерации, Moskova Центр социологических исследований.
- RF Eğitim ve Bilim Bakanlığı (2016). *Экспорт российских образовательных услуг: Статистический сборник*. (Выпуск 6) Министерство образования и науки Российской Федерации. — Moskova, Социоцентр.
- RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı (2017). *Экспорт российских образовательных услуг: Статистический сборник*. (Выпуск 7), Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, Moskova, Центр социологических исследований.

- RF Bilim ve Eğitim Bakanlığı (2018). *Экспорт российских образовательных услуг: Статистический сборник*. (Выпуск 8), Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, Moskova, ЦСПиМ.
- Sadoğlu, H. (2003). *Türkiye’de Ulusçuluk ve Dil Politikaları*. (1. baskı). İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Singhal, M. (2006). *Teaching Reading to Adult Second Language Learners: Theoretical Foundations, Pedagogical Applications, and Current Issues*. Irvine, California/ USA, The Reading Matrix Inc.
- Silahsızoğlu, E. (2004). *Öğrenme Stratejileri ve Teknikleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretim Süreçlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Skorohodov, L. Y. Ve Horohodina, O.V. (2010). *Okno v Rossiyu I*. (4. baskı) St. Peterburg, Zlatoust.
- Skorohodov, L. Y. ve Horohodina, O.V. (2010). *Okno v Rossiyu II*. (4. baskı) St. Peterburg, Zlatoust.
- Skrelina, L. M. ve Stanovaya, L. A. (2013). *İstoriya Frantsuzskogo Yazıka*. (3. baskı), Moskova, Yurayt.
- Smirnova, O. A. (2004). Frantsuzskiy Yazık v Sovremennom Mire. Nijegorod, *H.İ. Lobaçevskogo Nijegorodskiy Gosudarstvennyy Universitet Vestnik* 1, s.242-249.
- Şahin, Y. (2007). Yabancı Dil Öğretiminin Eğitimilimsel ve Dilbilimsel Temelleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), s. 465-470
- Şahin, A. ve Yeşilyurt, E. (2017). Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi Kitaplarının Bibliyografik Olarak İncelenmesi. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, C. 5, S 1, s. 102-113.
- Şakiroğlu, M. (1988). Venedik Cumhuriyeti’nin İstanbul’daki Temsilcileri: Balyoslar, Çalışmaları ve Etkinlikleri, *Tarih ve Toplum*, S.59, s. 46-54.

- Şerba, L. V. (1974). *Yazıkovaya Sisteme i Reçevaya Deyatel'nost' (I. baskı)*. Leningrad, Akad. Nauk SSSR, Otdeleniye Literaturı i Yazıka Komissiya po İstoriyi Filologičeskih Nauk, Nauka.
- Şimşek, Y. (2014). Ermeni Asıllı Türk Dilcileri ve Bunların Çalışmalarına Genel Bir Bakış. *Yeni Türkiye* (Ermeni Özel Sayısı), S.60, s.774-790.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. baskı) Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Şukin, A. N. (2003). *Metodika Prepodavaniya Russkova Yazıka Kak İnostrannoga*. Moskova, Vısşaya Şkola.
- Tapan, N. (1995). *Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yeni Bir Yöneliş Kültürlerarası Bildirişim*. Y.y.: yayl.y. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s.157.
- Tarring, C. J. (1886). *A Practical Elementary Turkish Grammar*. (1. baskı). Londra, K. Paul Trench.
- Timofeyeva, N. N. (1988). *Kommunističeskiy Universitet Trudyashiysya Vostoka (KTUV)- Tsentır İdeynoy Podgotovki Kommunističeskih İ Revolyutsionnih Kadrov Vostoka*. Doktora tezi (Kandidat Nauk), İnstitute Vostokovedeniya Akademiya Nauk SSCB, Moskova.
- Tuzcu Eken, D. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Temel Düzey Dinleme-Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzunçarşılı, İ. H. (2015). *Osmanlı Tarihi I*. (11. Baskı), Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Vardar, B. (2001). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. (1. baskı). Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.
- Vasil'yev, B. (2015). *Knyaz Svyatislov*. (1. baskı). Moskova, Ast Yayıncılık.
- Verbitskaya, L.A. Rogova, K. A. ve Tpova, T. İ. (Eds.) (2015 Eylül). Dokladı Çlenov Prezidiuma MAPRYAL, *Ruskiy Yazık i Literatura v Prostranstve Mirovoy Kulturu. 13. Kongressu MAPRYAL* (13–20 Eylül, 2015 Granada/ İspanya). St. Peterburg/Rusya. S.1, s. 5-97.

- Volkov, S. B. (2010) *Unikalniy İllustrirovanniy Frazeologicheskiy Slovar Dlya Detey*. (1. baskı). St. Peterburg, Astrel.
- Wahrmund, V. W. (1884). *Praktisches Handbuch der Osmanisch–Turkischen Sprache*. (1.baskı). Giessen/Almanya, Ricker.
- Wells, C. (1880). *A Practical Grammar the Turkish Language*. (1.baskı). Londra, Quaritch.
- Yağmur, Ö. (2014). Erken Dönem Türkçe Transkripsiyon Metinleri ve Bunların Dil Araştırmaları Açısından Önemi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, *FSM İlmî Araştırmalar, İnsan ve toplum Bilimleri Dergisi*, S.4 s.201-217.
- Yavuz, N. (2003). *Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Bazı Ders Kitaplarının Dilsel Yönlendirme Açısından Çözümlemesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yelten, M. (2005). Meninski, François de Mesgnien ve Eserleri. *DergiPark İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C.30, S.0, s.581-589.
- Yeşilyurt, E. (2016) . Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılan Kitapların Dil Öğretimi Açısından Değerlendirmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), s. 277-294.
- Yeşilyurt, E. (2015). *Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, Çanakkale.
- Yetiş, K. (2005). *Atatürk ve Türk Dili*. (1. baskı). Ankara, Atatürk Tarih ve Dil Yüksek Kurumu Yayınları, 830 / 1, C. 3.
- Yıldızçelik, S. (1996). *Öz Yabancı Aksanının Anlaşılabilirlik Üzerindeki Etkisi: Türk Öğrencilerin Sesletimi Konusunda Türkçe-İngilizce Karşılaştırmalı Sesbilimi Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz Y. ve Toktar S. (2016). Holdermann'ın Grammaire Turque'nün 1777 Tarihli Rusça Çevirisi: Turetskaya Grammatika. Fırat Üniversitesi 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (Tam Metin Bildiri / Sözlü Sunum) (Yayın No:3465039).

Yükseker, H. D. (2003). *Laleli-Moskova Mekiği: Kayıtdışı Ticaret ve Cinsiyet İlişkileri*. (1. baskı). İstanbul, İletişim Yayınları.

İnternet Kaynakları

Akademik. ru. (2016). [http:// phraseologiya. academic.ru/](http://phraseologiya.academic.ru/). ErişimTarihi:05.06.2016.

Avrupa Konseyi (2003). Общеввропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка.- М., МГЛУ, 2005. Erişim Tarihi: 01.05.2015. s.194.

British Council (2013).[https://www. britishcouncil. org/ sites/ default/files/english-effect-report- v2. pdf](https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf). Erişim Tarihi: 01.04.2017.

China ABC. (2016). <http://turkish.cri.cn/chinaabc/chapter3/chapter30101.htm>. Erişim Tarihi: 25.05.2016.

Comenius (2015). [http:// www.ua.gov. tr/docs/default-source/comenius-program% C4% B1/comenius-okul-ortakl](http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/comenius-program%C4%B1/comenius-okul-ortakl).Erişim Tarihi: 09.10.2015.

Council of Europa (2014). Language Policy, COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES: LEARNING, TEACHING, ASSESSMENT, s.11-12-13 Language Policy Unit, Strasbourg, Council of Europe, www.coe.int/lang-CEFR. Erişim tarihi: 11.09.2014.

Develi, H. (2012). Devlet-i Aliyye'nin Dil Hâlleri. *Derin Tarih*, Ekim 2012, sayı 7. https://www.academia.edu/26419078/Devlet-i_Aliyyenin_Dil_H%C3%A2lleri. Erişim Tarihi:05.10.2015.

Diriliş Postası (2017). *Bulgaristan'da Türklerin Anadile İlgisi Azaldı*. (<http://dirilispostasi.com/n-44203-bulgaristanda-turklerin-anadile-ilgisi-azaldi.html>.Erişim Tarihi: 18 Eylül 2017.).

Eltut, N. (2015). 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve İki Ülke Açısından Sonuçları. <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads>. Erişim tarihi: 05.06.2017.Göç

İdaresi. (2016). *Kitlesel Akinlar*. (http://www.goc.gov.tr/içerik/kitlesel-akinlar_558_559. Erişim Tarihi: 05.05.2016.)

ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA (2018). Feodor Chaliapin. <https://www.britannica.com/biography/Feodor-Chaliapin>. Erişim tarihi: 02.01.2018. Gundogar.org (2016). Gundogar News. Наука и образование от 16 мая 2016 г. [Электронный ресурс]. URL: http://gundogar-news.com/index.php?category_id=6&news_id=8335 (дата обращения: 7.10.2016). Erişim Tarihi: 07.10.2016.)

(Gündoğar, Eğitim ve Bilim, 2016). Gundogar News. Наука и образование от 16 мая 2016 г. [Электронный ресурс]. URL: http://gundogar-news.com/index.php?category_id=6&news_id=8335 (дата обращения: 7.10.2016).

ICEF. (2016). *UK's English Language Teaching Sector Worth £1.2 Billion*. (<http://or.icef.com/2016/02/uks-english-language-teaching-sector-worth-1-2-billion/>. Erişim Tarihi: 07.28.2016.)

IRLC (2015). *Educational Programmes and Testing*. <http://www.irlc.msu.ru/ob-institute/istoriya-instituta.html>. Erişim Tarihi: 10.03.2015.

Kırcaalihakber. (2015). *Yunanistan'da Türkçeye İlgi Artıyor*. http://www.kircaalihakber.com/?pid=3&id_news=7882. 25 Kasım 2011. Erişim Tarihi: 23.08.2015.

Kurt, M. (2010). Türkçenin Yabancılar Öğretimi. http://www.turkcede.org/images/makaleler_pdf/YTO/turkcenin-yabancilara-ogretimi.pdf. Erişim Tarihi: 04.05.2015.

Kutuzova, G. İ. (2016) Problemy Podgotovki İnostrannyh Studentov k Obuçeniye v Rossiskih Vuzah na Zanyatiyah po Ruskomu Yazıku, *Mir Russkogo Slova*, 4, 68-77. file:///C:/Users/linda/Downloads/problemy-podgotovki-inostrannyh-studentov-na-zanyatiyah-po-russkomu-yazyku-k-obucheniyu-v-rossiyskih-vuzah%20.pdf, Erişim tarihi: 2016.

- Londra Gazetesi. (2014). *10 Yılda 50 Bin Türk Vatandaşı İngiliz Oldu*. (<http://www.londragazete.com/2013/11/21/10-yilda-50-bin-turk-vatandasi-ingilizoldu/>. Erişim Tarihi: 14.05.2014).
- Linguapress.com (2017). <https://linguapress.com/grammar/english.htm>. Erişim Tarihi: 05.08. 2017.
- Mezun.com. (2016). Erasmus Programının Amaçları ve Dahilindeki Ülkeler. (<http://www.mezun.com/degisim-programlari/erasmus/erasmus-programinin-amaclari-ve-dahilindeki-ulkeler.html>. Erişim Tarihi:15.07.2016.
- MSXLABS. (2014). Firavun Tarihi. <http://www.msxlabs.org/forum/tarih/8927-firavunlar-tarihi.html#ixzz3sTmm90G9>. Erişim tarihi: 10.05. 2014.
- Ojegov, S.İ. ve Şvedova, N. Yu. (1992). Tolkovıy Slovar' Russkogo Yazıkı. <http://ozhegov.info/slovar/>. Erişim Tarihi: 01.04.2013.
- Oruçhatice. (1999). [http://www.eskieserler.com/dosyalar/mpdf%20\(468\).pdf](http://www.eskieserler.com/dosyalar/mpdf%20(468).pdf). Erişim Tarihi:06.08.2016
- R.F. Analiz Merkezi (2012). Бюллетень о состоянии российского образования // Аналит. центр при Правительстве Российской Федерации. Вып. 4. Июнь,2015. 18 с. [Электронный ресурс]. URL: <http://ac.gov.ru/files/publication/a/5474.pdf> (дата обращения: 7.10.2016). Erişim Tarihi: 07.10.2016.
- РФ Rusya Federasyonu Bilim ve Eğitim Bakanlığı Verileri (2001).(Данные Минобразования). <https://xn--80abucjiibhv9a.xn--p1ai/>. Erişim Tarihi: 01.04.2014.
- RGRU (2017). Хожение за дипломом. <https://rg.ru/2017/11/13/chislo-inostrannyh-studentov-v-rossii-vyrastet-vtroe.html>. Erişim Tarihi: 25.10.2018.
- Russkaya Planeta. (2015). <http://rusplt.ru/society/chto-ischut-v-rossii-inostrannyye-studentyi-16219.html>. Erişim tarihi: 04.05.2016.
- Russkiy Yazık (2016). http://valerytishkov.ru/cntnt/publikacii3/publikacii/russkij_yazyk_i_russkoyazychnoe_naselenie_v_stranah_sng_i_baltii.html. Erişim Tarihi: 04.05.2016.

- Sabah (2013). <https://www.sabah.com.tr/akdeniz/2013/05/07/yabancilarla-evlilikler-artiyor>. Erişim Tarihi: 14.05.2015.
- Sputnik. (2015). Rusya’da Eğitim. http://ukc-sputnik.ru/obrazovanie_v_rossii. Erişim Tarihi: 15.05.2015.
- TDK (2019). www.tdk.gov.tr.
- TELC. (2013). Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (2. baskı). Frankfurt/ Main, Almanya. <http://www.umittatlican.com/files/Pdf> Erişim Tarihi: 02.11.2014.
- TSSPM (2015). Çinli Öğrenciler, <http://www.socioprognoz.ru/files/File/2013/ChinaStudentsNew2011.pdf>. Erişim Tarihi:21.04.2016.
- Turandan Sesleniş (2016). *Dünyadaki Türk Nüfusu ve Türk İlleri*. (<http://turandanseslenis.blogspot.com.tr/2009/02/afganistan-turkleri-hazarturkmen-ve.html>). Erişim Tarihi: 05.12.2016.
- UNHCR. (2018). *Syrian Refugee Response Plan*. Erişim adresi <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.
- Volkanvarol (2014). İtalyancanın Tarihsel Gelişimi. (<http://www.volkanvarol.com/italyanca-ogreniyoruz/blog/2014/5/18/italyancanın-tarihsel-gelisimi>). Erişim Tarihi: 15.05.2014.
- WCLTA, Intercultural Tolerance (2012) 3rd World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership (WCLTA), Procedia-Social and Behavioral Sciences 93(2013), s. 810. Brussels, Belgium. Erişim Tarihi:05.06.2016.
- UNESCO (2012). *Содержание*. https://www.unipage.net/ru/student_statistics. Erişim Tarihi: 05.12.2017.
- Yabancılar için Nitelikli Faaliyet Analizi (2016). Анализ отборочных мероприятий (олимпиад) для иностранных граждан [Электронный ресурс]. URL: [http://www.globaluni.ru/\(дата обращения](http://www.globaluni.ru/(дата обращения). Erişim Tarihi: 7.10.2016.
- Yeni Şafak (2007). *Azerbaycan’da Türkçe Yasak*. (<http://www.yenisafak.com/aktuel/azerbaycanda-turkce-yasak-87497>). Erişim Tarihi: 14 Aralık 2007.

YÖK İstatistik (2016). <https://istatistik.yok.gov.tr/>Erişim Tarihi: 01.05.2016.

YÖK İstatistik (2017). <https://istatistik.yok.gov.tr/>Erişim Tarihi:04.17.2018

EKLER

Ek 1-Poehali I ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1 (Temel Seviye) Konuları

Kitap Adı	Ders, Bölüm	Konuşma	Yapı	Dil bilgisi	Fonetik	Sayfa
Poehali 1	1. Ders İsim, Meslek	İsim, Meslek	Bu kim? Bu ne? O kim?	Erkek, dişil ve orta cins isimler Kişi zamirleri	Sert ve Yumuşak sesliler Ünlülerin düşmesi	12-17
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe (editör Mustafa Kurt nezir Temur)	1. Bölüm Merhaba	Ben ve Arkadaşlarım Ben Kimim O Nasıl Biri Evim ve Çevrem				4-18
Poehali 1	1. Ders Tanışma		İsmin ne? Ne yapıyorsunuz?	İsmin –i hâli İki tür fiil çekimi	I, i Soru Cevap Vurguları	18-25
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	2. Bölüm NEREDE? NE ZAMAN? NASIL?	Hayat Nasıl Gidiyor? Tadı Damağında Öğrenciler Alışverişte Ben Çok Hastayım				24-40
Poehali 1	Onlar ne yapıyorlar?		Kız öğrenciler Erkek Öğrenciler Sözler	Çoğul Ekleri	k g h ötümlü sağır sessizler s, z, r	26-33
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	3. Bölüm DİKKAT	Otogarda Hastanede Cadde ve Sokaklar İçinde Ne Var?				44-56
Poehali 1	4. Bölüm Ailem		Bu ev kimin? Bu ev benim. Benim evim var.	İyelik Ekleri	Y Soru Cevap Vurguları	34-46
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	4. Bölüm TEKNİK İŞLEMLER	Sevgili Günlük Kumbara Bankası Kahve Molası				60-74

		Yeni Tarife				
Poehali 1	5. Bölüm Hava Durumu ve İklim		Nerede yaşıyorsunuz? Kış sizin orada Soğuk mu?	Sıfatlar Geçmiş Zaman Fiilleri	Ye, yo, yu, ya Soru cevap vurguları	47-59
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	5. Bölüm Nasıl Giderim?	Şaka Anıtkabir Ziyareti Hakan'ın Yurttaki İlk Günü Kapadokya Yolu				76-90
Poehali 1	6. Bölüm Günüm		Gündüz işte ve restorandaydım.	V, na örnekleri Zaman zarfları Kalkmak ve vermek fiilleri	Ç, l, ts vurguları	60-68
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	6. Bölüm İletişim Kuruyorum	Kutlama Mesajları Çok Yaşa! Mesajınız Var! Güzel Bir Günü'nün Sonunda				94-108
Poehali 1	7. Bölüm Sizin şehriniz güzel mi?		Bu şehir nasıl? Bu eski bir şehir	Sıfatlar ve zarflar	I, i, y, ye, ya vurguları	69-76
Poehali 1	8. Bölüm Elbise Mağazası		Sizin güzel elbiseniz var mı? Ben bu güzel elbiseyi istiyorum	Renk sıfatları Cansızların i- hâline göre çekimi	J, ş, sch (ıı) Vurguları	77-87
Poehali 1	9. Bölüm Diller ve Ülkeler		İspanya'da İspanyolca yazıyorlar ve konuşuyorlar.	Dönüşlülük zamirleri Yazmak fiili	Telaffuz zorlukları	88-95
Poehali 1	10. Bölüm TEKRAR					
Poehali 1	11. Bölüm Şehirde		Hangi şehirde? Hangi sokakta?	Sıfatlara gelen bulunma ekleri		103-109
Poehali 1	12. Bölüm Ev ve Daire		Bizim evimizde asansör var mı? Sizin evinizde misafir odası var mı?	Zamirlerin Çekim ekleri		110-115
Poehali 1	13. Bölüm Magazin		Nerede ve ne satın alıyorsunuz?	Fiillerin iki çekiminin zorluğu		116-123

	Ürünleri			“Almak” fiili		
Poehali 1	14. Bölüm Bir Haftalık Plan		Çarşamba günü buluşmam vardı.	V+ -i hâli zaman Ova ve eva ekleriyle fiiller planirovat’, tantsevat’ Vardı yapısı		124- 129
Poehali 1	15. Bölüm Yaz Tatili		Yazın biz bisiklet sürdük.	Sya’lı fiiller Edebil- becerebil-		130- 136
Poehali 1	16. Ders Kültür		Ben şehrimi çok seviyorum çümkü o çok güzeldir.	Kendi zamiri Çünkü Bundan dolayı bağlaçları		137- 145
Poehali 1	17. Ders TEKRAR					146- 150
Poehali 1	18. Ders Şehir Transportu		Ben bugün gidiyorum. Ben metroyla gidiyorum.	Hareket fiilleri (I. kısım)		151- 155
Poehali 1	19. Ders Seyahat		Siz nereye gittiniz? Siz nerede oldunuz?	Hareket fiilleri (II. Kısım)		156- 160
Poehali 1	20. Ders Taşıt		Trende seyahat etmeyi sevmiyorum.	Hareket fiilleri (II. Kısım) çoğul		161- 165
Poehali 1	21. Ders Sizde ne var ne yok.		Çay? Anna’nın yok. Anna’nın yoktu.	-in hâli tekil Önekle -in hali (Cansızlar) –i hâli		166- 173
Poehali 1	22. Ders Oteller Geziler		Nereden? Nereye? Biz neyle seyahat ediyoruz, yüzüyoruz, uçuyoruz?	Hareket fiilleri (3. kısım) İz/s+ -in hâli		174- 180
Poehali 1	23. Ders Mutfak Restoran		Şehirde kaç iyi restoran var?	Tekil sıfatların –in hâli İsim ve sıfatların çoğul –in hâli		
Poehali 1	24. Ders (TEKRAR)					193- 196
Poehali 1	25. Ders Yapmadığını söyleme, yaptığını söyle		Dün gece mektup yazıyordum. Ben üç mektup yazdım. Yarın beş mektup yazacağım.	Fiil tipi, anlamı, oluşumu, kullanımı Fiil ve ifadelerin zamanları		197- 207
Poehali 1	26. Ders Doğum Günü		Kime? Neye? Bana 25 yaş	Tekil ve çoğul isimlerin, sıfatların,		208- 217

			Bana soğuk Bana hoş geliyor.	zamirlerin -e hâli Modal (kalıcı) sözler		
Poehali 1	27. Ders Telefon	Söyleyiniz Uzatınız. Haydi konuşalım!		Emir kiplerinin kullanımı, oluşumu diye		218- 224
Poehali 1	28. Ders Biyografiya	Kiminle? Neyle? O ne olarak çalışıyor? O ne (kim) olmak istiyorum.		Tekil ve çoğul isimlerin, sıfatların, zamirlerin vasıta hâli		225- 231
Poehali 1	29. Ders Nerede ve ne zaman daha iyi?	Bu ev ondan daha iyi. Bu en güzel ev.		Kıyaslamalı ve Karşılaştırmalı yapılar		232- 239
Poehali 1	30. Ders Müze'ye nasıl girilir?	O nereye gitti? Biz nereden geldik?		Önekli hareket fiilleri		240- 249
Poehali 1	31. Ders (TEKRAR)					254- 259

Ek 2- Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Poehali 2. 1 Kitaplarında Yer Alan Konular

Kitap Adı	Ders	Konu	Metinler	Kelime ve Dil bilgisi Materyali	Yapı
Poehali 2.1	1. Ders Otobiyografi 1. Ders Otobiyografi	Kendini anlatma Özel bilgiler Anket	Vladimir Putin	Çağırarak, adlandırmak, öğretmek, öğrenmek, öğrenmek (uçit', uçit'sya, ızuçat') fiilleri	Bu kim? Ne düşünüyorsunuz? Tanışalım! N Nasıl isimlendirilir, ne denir?
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	1. Ders Haberin Var mı?	Gazete yazıları Biyografi Davetiye Röportaj	1. Haberler 2. İhsan Oktay Anar'ın Son Kitabı Çıktı! 3. Hava Durumu 4. Bir Köşe Yazısı		-mak için
Poehali 2.1	2. Ders İŞ	1. Meslek ve İş Hikâyesi 2. Maaş 3. İş İçin Aday Seçimi	1.Ödemek veya Ödememek 2.İş kurt değil, ormana kaçmayacak (İş kaçmıyor)	Rabotat'/ Podrabatıvat' / zarabatıvat'(çalışmak/ek işte çalışıp kazanmak) /kazanmak fiilleri	
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	2. Bölüm Bu Benim Dünyam	Mektup İhbar notu Mesaj Sanat	1. Mektubunuz Var! 2. kargonuz Var! 3. Çömlekçilik Kursu 4. Sudaki Resimler	İsim cümleleri Zıt anlamlı kelimeler	-mak, -mek
Poehali 2.1	3. Ders KİM ERKEN KALKARSA TANRI ONA HERŞEYİ VERİR.	1. Benim günüm 2. Zaman	1. Anna 2. Kazino	Zaman ifadeleri, -sta- (kalmak ve kalkmak gibi) köklü fiillerin yönelimleri ve -i hâli	
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	3. Bölüm DURMA, KEŞFET!	Spor dalları Fuar Ehliyet Kurslar Gezi Düğün hazırlığı	1.Küçük Bilim İnsanları 2.Ehliyetsiz Kimse Kalmasın! 3.Gezelim, görelim! 4.En İyi Arkadaşım Evleniyor!		Çünkü -DAn önce -Dİktan sonra -MAdan önce -mAkta -İp
Poehali 2. 1	4. Ders Hayat Stili			Fiil görünümleri(vid), po- önekeleri, fiillerin zaman görünümleri	
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	4. Bölüm HAYATI ÖĞRENIYO RUZ	Mektup Sinema Öz geçmiş E posta hesabı Hobiler	1.Görüntülü Telefon Görüşmesi 2. Film Başlıyor 3.E posta Hesabım 4.Bu Nasıl Çalışır?	Zıt anlamlı sözcükler Ama, ancak, fakat, ne var ki Yeterlilik birleşik fiili	İlk önce Sonra Daha sonra Biraz sonra -mak istiyorum.

		Fıkra Biyografi			
Poehali 2. 1	5. Ders Boş Zaman			Önksiz hareket fiilleri: Bir yönlü ve çok yönlü	
Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe	5. Bölüm OKUYALIM ÖĞRENELİ M	Biyografi Şehir tanıtımı	1.Sabiha Gökçen 2. Uzun Ömrün Sırları 3.Üniversiteye İlk Adım 4. Yedigöller		
Poehali 2. 1	6. Ders Dinlenme			Geçmiş zamanda hareket fiilleri, sıfatların bulundurma durumu	
Poehali 2. 1	7. Ders TEKRAR				
Poehali 2. 1	8. Ders Alışveriş			Geçişli fiiller <i>Nesti-nosit</i> '(getirmek) <i>Vezti-bozit</i> '(arabayla taşımak; gezdirmek; getirmek) <i>Vesti-vodit</i> '(sürmek, dolaştırmak, gezdirmek, götürmek)	
Poehali 2. 1	9. Ders Tepkili Müşteriler			-in hâli, nereden? Ne kadar?	
Poehali 2. 1	10. Ders Yemek ya da Yememek			C +vasita hâli ve bez + - in hali ön takılı fiiller Yest', pit' Sebeup ifadeleri: Çünkü bu yüzden gibi. Emir kipleri	
Poehali 2. 1	11. Ders Sağlık			"Bolet" fiilinin iki kullanımı Vücudun herhangi bir uzvu veya uzuvları için "bolit ve bolyat" (Diğer şahıslara göre çekimi yoktur.) kullanılırken şahıslar için "boleyet, boleyut" kullanılmaktadır.	
Poehali 2. 1	12. Ders Sağlıklı ol!			Emirlerin nesovershennıy vid ve sovershennıy vid	

				boyutları	
Poehali 2. 1	13. Ders TEKRAR 2				
Poehali 2. 1	EK Audiokurs Anahtar				
Poehali 2. 2	14. Ders Zevkler Tartışılmaz				
Poehali 2. 1	15. Ders				

Ek 3-Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe Öğretim Programı

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ TÜRKÇE ÖĞRENİM ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
(TÖMER) TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI (A1, A2, B1, B2, C1).**

A1 DÜZEYİ		DİL BECERİLERİNE YÖNELİK KAZANIMLAR			
BÖLÜM ADI	KONU	OKUMA-ANLAMA	KONUŞMA	YAZMA	DİNLEME
1. MERHABA	1. Metin: Ben ve Arkadaşlarım (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Gazete ve dergi metinlerindeki kişiler ile ilgili bilgileri (oturduğu yer, yaş vb.) anlar.	- Kendini ve birini tanıtır; basit selamlaşma ve vedalaşma kalıplarını kullanır. Karşısındaki kişiye kişisel bilgileriyle ilgili sorular sorar. - Kendisine ve başkasına ait kişisel bilgileri diğer insanlara aktarır. - Durum ve zamana uygun basit selamlaşma ve vedalaşma kalıplarını kullanır.	Meslek, yaş, adres ve hobilerine ilişkin bir form doldurur. Kendini tanıtır (adı, soyadı, doğum tarihi, milliyeti, yaşı, mesleği, öğrenim durumu, hobiler vb.).	Çok yavaş ve belirgin bir biçimde konuşulduğunda ve anlamını kavrayabilmek için yeterli aralar verildiğinde dinlediğini anlar.
	2. Metin: Ben Kimim? (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Aile ile ilgili temel kavramları anlar. (Anne, baba, kardeş, eş, çocuk; sayılar, yıl, ay, yaş, cep telefonu numarası, doğum tarihi...)	- Kendi ile ilgili ad, doğum tarihi, milliyet, meslek, adres, öğrenim durumu ile ilgili bilgileri ifade eder (Ülke, milliyet, şehir, doğum yeri, meslek, vb.). - Kendisi ve ailesi hakkında konuşur ve ailesini tanıtır.	- Meslek, yaş, adres ve hobilerine ilişkin bir form doldurabilir. - Formda kendini tanıtır (adı, soyadı, doğum tarihi, milliyeti, yaşı, mesleği, öğrenim durumu, hobiler, adlar (ülke, milliyet, şehir, doğum yeri, anne, baba, kardeş, eş, çocuk; sayılar yıl, ay, yaş, doğum tarihi...)). - Şehir, ülke, yurt; semt, cadde, sokak, evin bölümleri, büyük, küçük, kalabalık, yüksek, alçak gibi ifadeleri anlar.	- Aile ile ilgili temel kavramları anlar. (Anne, baba, kardeş, eş, çocuk; sayılar) - Yıl, ay, yaş, cep telefonu numarası, doğum tarihi gibi ifadeleri anlar. - Şehir, ülke, yurt, semt, cadde, sokak, ev numarası, evin bölümleri, büyük, küçük, kalabalık, yüksek, alçak gibi ifadeleri anlar.
	3. Metin: O Nasıl Biri? (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Gazete ve dergi metinlerindeki kişiler ile ilgili bilgileri (oturduğu yer, yaş vb.) anlar.	Kendisine ve başkasına ait kişisel bilgileri diğer insanlara aktarır.	Verilen fotoğrafa bakarak konuya uygun cümle yazar. Basit kalıplarla (kitap okumak, alışveriş yapmak,	Çok yavaş ve belirgin bir biçimde konuşulduğunda ve anlamını kavrayabilmek için

	CD'si)			futbol, sinema, tiyatro, internet...) cümleler yazar.	yeterli aralar verildiğinde dinlediğini anlar.
	4. Metin: Evim ve Çevrem (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER AI ders kitabı ve dinleme CD'si)	Sosyal ve fiziki çevre ile ilgili temel kavramları ve niteleyicileri anlar (şehir, ülke, yurt, semt, cadde, sokak, ev nu., evin bölümleri, büyük, küçük, kalabalık, yüksek, alçak...).	- Durum ve zamana uygun basit selamlaşma ve vedalaşma kalıplarını kullanır (Günaydın, iyi günler, iyi akşamlar, merhaba; Allaha ısmarladık, hoşça kal, güle güle...). - Basit bir dille, günlük hayatta neler yaptığına ilişkin bilgi verir.	- Yaşadığı yeri ve çevreyi yaşadığı evi tanıtır. - Yaşadığı sokağı, semt veya şehri kısaca tanıtır. - Oda, mutfak, banyo, ev, bahçe, vb. evin bölümleriyle ilgili sözcükleri bilir. - Yaşadığı yer ile ilgili fiziksel ve psikolojik betimlemeler yapar (iyi/kötü, büyük / küçük, temiz / pis, eski / yeni, modern, kalabalık, semt, cadde, sokak, durak, ev, apartman, pastane, postane, hastane, orada, burada, şurada vb.). - Günlük hayatta sık kullanılan nesneler ve bunların kullanımlarına ilişkin basit soru ve cevap cümleleri üretir - Çok kullanılan elektrikli aletler, mutfak, salon ve oturma odasında kullanılan eşyaları bilir. - Yer/yön belirteçleri kullanır (önünde, arkasında, içinde, dışında, arasında vb.).	

2. NEREDE, NE ZAMAN, NASIL?	1. Metin: <i>Hayat Nasıl Gidiyor?</i> (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Haftanın günleri ve günün bölümleri hakkında temel kavramları anlar - Zaman ve saat ile ilgili temel kavramları anlar. - Sosyal etkinliklerle ilgili temel kavramları anlar.	- Basit bir dille, günlük hayatta neler yaptığını ilişkin bilgi verir. - Günlük yaşama ilişkin çok kullanılan ifadelerle cümleler kurar: (saat bilgileri, günün bölümleri vb.).	Bulunduğu yeri ve buluşma yerini belirten bir not yazar. Yaşadığı yer ve yaptığı işe ilişkin basit cümleler yazar.	Bir yerden bir yere yürüyerek veya toplu taşıma araçlarıyla nasıl gidileceğini, basit yön tarifleriyle açıklandığında anlar. Basit soruları, talimatları ve yön tariflerini anlar.
	2. Metin: <i>Tadı Damağında</i> (Ders araç Gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	“Yiyecek ve içecek sipariş verir (Menü, özel veya ekstra istekler, sıcak ve soğuk yemekler, içecekler, yardımcı yemekler, tatlı ve meyveler, sos ve tatlandırıcılar) - Yemeklerle ilgili bilgi alır: acılı-acısız, kırmızı-beyaz et; rica ve istek bildirimlerinde bulunur: Lütfen çok soğuk olmasın, etin yanında da istiyorum...)	Başkalarından bir şey ister ve başkalarının kendisinden istediği bir şeyi verir (İstek, rica, yardım talebi gibi kalıp ifadeleri kullanır.).	- Bulunduğu yeri ve buluşma yerini belirten bir not yazar. - Ad durumu ekleri (-e/-de/-den), -lı/-sız, temel fiilleri kullanır.	- Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar. - Kısa ve basit yönlendirmeleri anlar.
	3. Metin: <i>Öğrenciler Alışverişte</i> (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Ne istediğini belirtip fiyat sorarak basit alışveriş metinlerini anlar. - Alışverişte ürün özellikleri, fiyat bilgileri, ödeme seçenekleri hakkında basit soruları anlar.	- Sayı, miktar, fiyat ve saat ile ilgili ifadeleri kullanır. - Somut ihtiyaçlarını karşılamak üzere alışveriş merkezlerinde alışverişle ilgili basit temel kalıpları kullanarak sorular sorar, istediklerini belirtir. - Alışveriş sonrası ödemeye ilişkin temel kalıpları kullanır, sorulara cevap verir.	Sosyal ve fiziki çevresi ile ilgili temel kavramları ve niteleyicileri belirtir.	Sayıları, fiyatları ve saatin kaç olduğunu anlar (şimdi, önce, sonra, saat, dakika, buçuk, yarım, -I geçmek, -A var, geçce, kala...).
	4. Metin: <i>Ben Çok Hastayım</i> (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Gündelik hayattaki konuşma kalıplarını bilir ve anlar (hastanede, yolculukta, alışverişte...).	Karşısındakinin durumuyla ilgili sorular sorar (Nasılsın? Bugün kendini nasıl hissediyorsun? Sağlık durumun iyi mi?).	- Durum ifade eden cümleler yazar (buradayım, geldim, iyiyim, hastayım, yorgunum vb.). - Bildirim, istek, rica, uyarı vb. durumları belirten kısa, basit notlar, mesajlar	Dikkatli ve açıkça yöneltilen soruları ve verilen talimatları anlar.

				yazar.	
3. DİKKAT!	1. Metin: Otogarda (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Yolculuk biletleri, süpermarket, bakkal tezgâhlarındaki yönlendirmeler, ürünlerin paket ve etiketlerindeki basit cümleler, hareket saati bildiren tabelalar, emanet ofisiyle ilgili bilgileri anlar.	Gerçekleşmiş veya gerçekleşecek olay, durum, etkinlik ve projelere ilişkin zaman sınırlayıcı kelimeleri kullanarak basit cümleler kurar.	- Gündelik hayattaki konuşma kalıplarını cümle içerisinde kullanır (yolculukta: pasaport, güvenlik kontrolü, terminal...) - Günlük hayatta karşılaşılan işaret ve uyarı tabelalarını (Örneğin “Havaalanı”, “Park Yeri”, “Park etmek yasaktır.”, “Sigara içmek yasaktır.” vb.) sözcükleri anlar ve bu sözcükleri cümle içerisinde kullanır.	Market, istasyon, tiyatro vb. anonsları anlar.
	2. Metin: Hastanede (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Günlük hayatta karşılaşılan işaret ve uyarı tabelalarındaki (Örneğin “Havaalanı”, “Park Yeri”, “Park etmek yasaktır.”, “Sigara içmek yasaktır.” vb.) sözcükleri ve ifadeleri anlar.			
	3. Metin: Cadde ve Sokaklar (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Günlük hayatta karşılaşılan işaret ve uyarı tabelalarındaki (Örneğin “Havaalanı”, “Park Yeri”, “Park etmek yasaktır.”, “Sigara içmek yasaktır.” vb.) sözcükleri ve ifadeleri anlar.	Günlük hayatta karşılaşılan işaret ve uyarı tabelalarındaki (Örneğin “Havaalanı”, “Park Yeri”, “Park etmek yasaktır.”, “Sigara içmek yasaktır.” vb.) sözcükleri ve ifadeleri konuşmasında kullanır.	Ad durumu ekleri (-e/-de/-den), -lı/sız, temel fiilleri kullanarak basit ifadeler yazar.	- Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar. - Kısa ve basit yönlendirmeleri anlar (evet/ hayır soruları, nereye, nereden, kim, ne, hangi, ne zaman, nasıl, ne kadar...).
	4. Metin: İçinde Ne var? (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Günlük hayatta karşılaşılan işaret ve uyarı tabelalarındaki (Örneğin “Havaalanı”, “Park Yeri”, “Park etmek yasaktır.”, “Sigara içmek yasaktır.” vb.) sözcükleri ve ifadeleri anlar. - Yolculuk biletleri, süpermarket, bakkal	- Yiyecek ve içecek isimlerini bilir. - Hangi yemeği sevdiğini, yemeğin nasıl olduğunu anlatır (acılı, sütlü...).	- Yiyecek ve içecek isimlerini bilir. - Kendi duygu ve düşüncelerini kalıp ifadeler kullanarak yazar. (Bence, bana göre...)	Sayıları, fiyatları ve saatin kaç olduğunu anlar. (Şimdi, önce, sonra, saat, dakika, buçuk, yarım, -I geçmek, -A var, geççe, kala... Ne kadar? Kaç lira? Ucuz-pahalı, indirim, kredi kartı,

		tezgâhlarındaki yönlendirmeler, ürünlerin paket ve etiketlerindeki basit cümleler, hareket saati bildiren tabelalar, emanet ofisiyle ilgili bilgileri anlar.			nakit/peşin, taksit, ödemek...)
4. TEKNİK İŞLEMLER	1. Metin: Sevgili Günlük (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Bilgisayar programlarındaki “yazdır”, “kaydet”, “kopyala” gibi en önemli komutları anlar. - Bilgisayar programlarının kullanıldığı teknik araçlarda bulunan temel komutları anlar (Yazdır”, “Sil”, “Kopyala”, “Kaydet”, “Şifrenizi giriniz”, “Evet/hayır”, “İptal”, “Kartı itiniz” ...)	Başkalarından bir şey ister ve başkalarının kendisinden istediği bir şeyi verir (Lütfen, affedersiniz, rica etsem vb. istek belirten kelimeler; önemli değil, sorun değil, rica ederim vb. yardım talebini yerine getirme ifadeleri...).	Bilgisayar komutlarını uygun yerlerde yazar ve kullanır.	Dikkatli ve açıkça yöneltilen soruları ve verilen talimatları anlar (evet/hayır soruları, nereye, nereden, kim ne, hangi, ne zaman, nasıl, ne kadar...)
	2. Metin: Kumbara Bankası (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Bilgisayar programlarındaki “yazdır”, “kaydet”, “kopyala” gibi en önemli komutları anlar.	- Başkalarından bir şey ister ve başkalarının kendisinden istediği bir şeyi verir. - Güne, duruma uygun selamlaşma ifadelerini kullanır (Günaydın, merhaba, iyi günler...). - Gerçekleşmiş veya gerçekleşecek olay, durum, etkinlik ve projelere ilişkin zaman sınırlayıcı kelimeleri kullanarak basit cümleler kurar (saat, gün, hafta, ay, mevsim, yıl; sabah, öğle, akşam, gece; geçen yıl, gelecek hafta, haftaya, seneye, ekimde, yazın...).	- Yaşadığı yer ve yaptığı işe ilişkin basit cümleler yazar. - Bir okul/iş/tatil gününde yaptığı etkinlikleri anlatan basit bir paragraf yazar.	- Sayıları, fiyatları ve saatin kaç olduğunu anlar. - Basit anonslardaki sayısal ifadeleri anlar.
	3. Metin: Kahve Molası (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Bilgisayar programlarındaki “yazdır”, “kaydet”, “kopyala” gibi en önemli komutları anlar.	- Hâl hatır sorma, selamlaşma gibi basit sohbetler gerçekleştirir. - Çok bildik ve günlük konularda basit konuşmaları başlatıp karşılık vererek basit soru ve cevaplar üretir. - Hava durumuyla ilgili sorular sorar, bu türden sorulara cevap verir (sıcak, soğuk,	Sosyal ve fiziki çevresi ile ilgili temel kavramları ve niteleyicileri belirtir.	Sayılar, zaman ve saat ile ilgili temel kavramları anlar.

			yağmurlu, karlı, açık, kapalı, bulutlu...).		
	4. Metin: Yeni Tarife (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Bilgisayar programlarındaki “yazdır”, “kaydet”, “kopyala” gibi en önemli komutları anlar.	Bir karşılıklı konuşmada, karşısındaki kişi söylenenleri yavaş bir şekilde tekrar edip söyleyerek istediklerini ifade etmesine yardımcı olduğunda, kendisini basit bir şekilde ifade eder.	Bulunduğu yeri ve buluşma yerini belirten bir not yazar.	Basit anonslardaki sayısal ifadeleri anlar.
5.NASIL GİDERİM?	1. Metin: Şaka (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder - Basit yön ifade eden, harita ve krokileri anlar. - Yazılı yön ve adres tariflerini, bunlarla ilgili temel kalıpları anlar.	Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder ve bir yerden bir yere nasıl gidileceğini anlatır.	- Bulunduğu yeri ve buluşma yerini betimleyen bir not yazar. - Ad durumu ekleri (-e/-de/-den) ile cümleler yazar.	- Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar. - Bir yerden bir yere yürüyerek veya toplu taşıma araçlarıyla nasıl gidileceğini, basit yön tarifleriyle açıklandığında anlar.
	2. Metin: Anıtkabir Ziyareti (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder (“Karşıya geçiniz”, “Sağa-sola dönünüz”, 100 metre ileride, geride.../-den e...).	Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder ve bir yerden bir yere nasıl gidileceğini anlatır.	Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder ve yazar (“Karşıya geçiniz”, “Sağa-sola dönünüz”, 100 metre ileride, geride.../-den e...).	- Bir yerden bir yere yürüyerek veya toplu taşıma araçlarıyla nasıl gidileceğini, basit yön tarifleriyle açıklandığında anlar. - Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar.
	3. Metin: Hakan'ın Yurttaki İlk Günü (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder.	- Kişilere nerede yaşadıkları, kimleri tanıdıkları ve sahip oldukları şeylere ilişkin sorular sorar, bu tür soruları yavaş ve açık sorulduğunda cevaplar. - Yaşadığı yeri, yakın çevresindeki insanları betimler (ülke, şehir, ilçe, köy, mahalle sokak, cadde, apartman, otel, pansiyon, yurt; bahçeli, iki katlı, geniş, tek odalı; merkezde, şehir dışında, deniz kenarında; nerede, kaç katlı... Aile bireyleri,	Bulunduğu yeri ve buluşma yerini betimleyen bir not yazar (semt, cadde, sokak, durak, ev, apartman, pastane, postane, hastane).	Adres tariflerini anlar, temel kalıpları bilir (sağ, sol, arka, yan, köşe, ön...).

			akrabaları, dostları, iş arkadaşları, mahalle arkadaşları; arkadaşların var mı? Ev, araba, iş yeri, hayvanlar, bilgisayar, müzik aletleri, değerli ya da önem taşıyan eşyalar; değerli/özel eşyaların neler? vb.).		
	4. Metin: Kapadokya Yolu (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder.	- Bir yerden bir yere nasıl gidileceği gibi yazılı kısa ve basit yön tariflerini takip eder. - Yaptığı bir yolculuğu, gittiği yerleri anlatır.	- Yaşadığı yer ve yaptığı işe ilişkin basit cümleler yazar. Yaşadığı yer ile ilgili fiziksel ve psikolojik betimlemeler (iyi/kötü, büyük / küçük, temiz / pis, eski / yeni, modern, kalabalık vb.) yapar. - Emir, istek, rica, teşekkür ifadeleri kullanır.	- Bir yerden bir yere yürüyerek veya toplu taşıma araçlarıyla nasıl gidileceğini, basit yön tarifleriyle açıkladığında anlar. - Adres tariflerini anlar, temel kalıpları bilir (sağ, sol, arka, yan, köşe, ön).
6.İLETİŞİM KURUYORM	1. Metin: Kutlama Mesajları (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Kartpostallardaki bayram kutlamaları gibi kısa ve basit mesajları anlar. - Özel günlerle ilgili temel kavramları anlar. - Dilek ve temenni ile ilgili temel kalıpları anlar.	- Özür diler ve özürleri kabul eder. Özür dilemeyle ilgili kalıp ifadeleri kullanır. - İstenmeyen durumlar karşısında basit cümlelerle kendini ifade eder (Özür dilerim, affedersiniz, lütfen beni affedin, kusura bakmayın; önemli değil, rica ederim, sorun değil, üzülmenize gerek yok...).	- Doğum günü, yılbaşı, bayram tebriği gibi kısa tebrik kartları yazar. - Kutlama yapılan özel günlerin adlarını bilir ve kullanır. - Dilek ve temenni ile ilgili temel kalıpları kullanır. - Kutlama mesajları yazar (yeni yıl, doğum günü, yılbaşı, sevgililer günü, anneler günü, yıl dönümler; “Mutlu yıllar”, “Kutlarım”, “Tebrik ederim.”, “Nice yıllara” ...).	- Bir yerden bir yere yürüyerek veya toplu taşıma araçlarıyla nasıl gidileceğini, basit yön tarifleriyle açıkladığında anlar. - Ulaşımla ilgili temel kalıp ve kavramları anlar (toplu taşıma araçları, durak, istasyon, bilet, ücret...)
	2. Metin: Çok Yaşa! (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	Dilek ve temenni ile ilgili temel kalıpları anlar. (Mutlu yıllar”, “Kutlarım”, “Tebrik ederim.”, “Nice yıllara...)	- Ülkelerindeki önemli gün ve bayramları anlatır. - Hoşlandığı ve hoşlanmadığı şeyleri söyler. - Sevdiği ve sevmediği şeylerle ilgili duygularını ifade eder.	Zaman ifadeleri kullanarak cümleler yazar (beş yıldır, iki yıldır, sabahtan beri...).	- Dikkatli ve açıkça yöneltilen soruları ve verilen talimatları anlar. - Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar. - Kısa ve basit yönlendirmeleri anlar (evet/hayır

					soruları, nereye, nereden, kim ne, hangi, ne zaman, nasıl, ne kadar...).
	3. Metin: Mesajınız Var! (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Arkadaş veya meslektaşlar tarafından yazılan “Saat 16.00’da geri döneceğim.” gibi basit mesajları anlar. - Kısa istek, bildirim notlarını ve bu notlardaki basit kalıpları anlar. (Şu saatte toplantı var.”, “İçeride toplantı var.”, “Ders var.”, “Kapıyı kapat.”, “Sinemadayım.”, “Akşam geç geleceğim.” ...)	Sevdiği ve sevmediği şeylerle ilgili duygularını ifade eder.	- Bulunduğu yeri ve buluşma yerini belirten bir not yazar. - Kutlama mesajları yazar.	- Dikkatli ve açıkça yöneltilen soruları ve verilen talimatları anlar. - Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar. - Kısa ve basit yönlendirmeleri anlar. (Evet/hayır soruları, nereye, nereden, kim, ne, hangi, ne zaman, nasıl, ne kadar...)
	4. Metin: Güzel Bir Günün Sonunda (Ders araç gereçleri, Gazi Üniversitesi TÖMER A1 ders kitabı ve dinleme CD'si)	- Kartpostallardaki bayram kutlamaları gibi kısa ve basit mesajları anlar. - Özel günlerle ilgili temel kavramları anlar. - Dilek ve temenni ile ilgili temel kalıpları anlar (“Mutlu yıllar”, “Kutlarım”, “Tebrik ederim.”, “Nice yıllara...).	- Başkalarından bir şey ister ve başkalarının kendisinden istediği bir şeyi verir. - İstemeye, vermeye yönelik ifadeleri kullanır (Verebilir misiniz? Alabilir miyim?).	- Yaşadığı yer ve yaptığı işe ilişkin basit cümleler yazar. - Yaptığı iş ile ilgili fiziksel ve psikolojik betimlemeler (iyi/kötü, zor / kolay, yorucu, sıkıcı / zevkli, önemli, yararlı, rahat vb.) yapar.	- Dikkatli ve açıkça yöneltilen soruları ve verilen talimatları anlar. - Temel soru kalıplarını ve kelimelerini anlar. - Kısa ve basit yönlendirmeleri anlar. (Evet/hayır soruları, nereye, nereden, kim, ne, hangi, ne zaman, nasıl, ne kadar...)

Ek 4- Sakal (“Poehali 2.2” kitabından,)

16 yaşımdayken bana bir tıraş bıçağı hediye ettiler ve ben de tıraş olmaya başladım. 5 yıl sonra tabiatla daha fazla savaşılmamaya karar verdim ve sakal bıraktım. Şöyle ki sakalı tıraş etmek için harcamayacağım zamanı artık harcamıyorum.

Farklı zamanlarda farklı sebeplerden dolayı sakalı yasakladılar. I. Nikolay devlet memurlarına ve öğrencilere sakal ve bıyık bırakmayı yasakladı. O sakal ve bıyık bırakmanın serbest düşünmenin sembolü olduğunu düşünüyordu. Fransa’da İkinci İmparatorluk Dönemi’nde de böyle düşünüyorlardı. I. Petro için tam tersi tutuculuğun ve nefretin sembolüydü. Hatta savaşta sakallılara özel bir vergi uyguluyorlardı. 1711 yılında 72 tüccar sakal bırakmak için 360 ruble ödedi. Bu çok büyük bir miktardı.

Sakal için özel vergi sadece Petro Rusyası’nda yoktu, aynı zamanda Elizabet İngilteresi’nde de vardı. 16. Yüzyılda sakallı müşteriler bazı İngiliz kulüplerinde öğle yemeği için 12 sent daha fazla ödüyorlardı. Fransa’da 16. yüzyılda sakallı insanlar mahkeme salonuna giremiyorlardı, ya Amerika eyaletlerinden Massaçuset’ta tıraş olmayan insanların hapsedebileceklerine dair bir kanun kabul etmişlerdi. Fakat her milletin kendi kanunları var. Kısa bir süre Afganistan’ı yöneten Taliban rejimi bütün erkeklere sakal bırakmayı emretti.

Sakal ve bıyığa yasaklar Sovyet Dönemi’nde de vardı. Ünlü Sunucu Aleksandr Maslakov bir demecinde SSCB Devlet Televizyon-Radyo Başkanı Lapin’in sakallı ve bıyıklı insanları televizyonda göstermeyi önermediğini anlatıyordu.

Bana tanıdığım bir yazar 1976’da Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesine girdiğinde nasıl bir özel röportaj yapmak zorunda kaldığını anlattı: Benim iyi bir arkadaşım o zaman edebiyat fakültesinde ikinci sınıfta, beni önceden uyardı: “Bıyıkları tıraş et, bıyıklı ve sakallı hiç kimse geçmiyor.” Komisyonunda edebiyat fakültesinden Moskova Şehir Komitesi, Şehir Gençler Komitesi ve KGB gibi yazarlar birliğinin 10’arlı iki grup temsilci oturuyorduk. Ben arkadaşşımdan işittim ki doğru yaptım. Benim röportaj yaptığım kişiler arasından sakallı, bıyıklı olan beş adamı reddettiler.

Sakal ve bıyığın etimolojisi çok ilginç bir konudur. 12.yüzyılın ikinci yarısında yaşayan Kutsal Roma İmparatoru I. Fridrik kızıl sakallı manasındaki “Barbarossa” adıyla tarihe geçmiştir. İtalya topraklarının büyük bölümünü ele geçiren ve M.S. 8. yüzyılın ilk yarısında Avrupa’yı savaşa sürükleyen Alman kabilesi “Uzun Sakallılar” diye adlandırılıyordu. Hâlâ Milan’da yer alan Kuzey İtalya Cumhuriyetlerinden biri “Lombardiya” ismini taşıyor.

Sakal erkeği süslüyor mu? Sakal taraftarlarının kanıtı daha fazladır. Herkes, favorileri bıyık olmasa da sakal bırakmak olan ünlü insanlardan yüzlercesini değilse de onlarcasının ismini verilebilir. II. Ramses, Büyük Karl, Platon, Evripid, Neron, Brut, Galile, Leonardo da Vinçi, Kardinal Rişeliye, Üç Silahşörler, Lev Tolstoy, Dostaevskiy, Verdi, Çaykovskiy, Karl Marks, Hoş Şi Min, Noel Baba ve Luçano Pavarotti. Liste sonsuza kadar devam edebilir. Mamafih, tıraşlı gezmeyi tercih eden büyük

insanların da isimlerini başarıyla sayılabilir. Yuliy Sezar, Napolyon, Mao Dzedun, Bah, Bethofen, Mozart, Şubert, Lamanosov, Newton.

Materyalistler, Darvinciler, her zaman bir çeşit evrim fikri aramayı severler. Fakat sakal ve bıyık hiçbir fonksiyona hemen hemen sahip değil. Onlarda gerçekten bir mana yok. Yüzü soğuktan mı koruyorlar? Ama kuzey insanında hemen hemen hiç sakal yoktur.

Altı yıl önce Alman şehri Myurtshoven’de dünya sakal ve bıyık şampiyonası oldu. Burada dünyanın 15 ülkesinden en kıllı yaklaşık 250 katılımcı karşılaştı. Bu şampiyona en iyilerin iyisi oldu, çünkü sadece Almanya’da sakal ve bıyık kulüplerinin on dördü bir aradaydı. Hayır, tesadüf değil, Allah’ın sakalı öylesine çizmesi! Metnin yazarı V. V. Celivanov (Rossiyu v Okno, 18. ders, 11. ödev, s. 57).

Ek 5-Rusya’da Gençler Ne Dinliyorlar? (“Okno v Rossiya” kitabından)

Son kırk yılda Rus müziği Batı’nın güçlü etkisi altında gelişmektedir. Rusya’da farklı sitil ve yönelimleri olan şaşırtıcı şekilde çok fazla grup bulmak mümkündür. Öyle görünüyor ki gençler yabancı gruplardan Amerikanları tercih etmektedirler. Avrupa gruplarına ise daha az duyarlıdırlar. Belirtmek gerekir ki gerçekten özgün müzisyenlerin mevcut olduğu müzik gruplarının sayısına bakmadan onların her birinde özellikle rock müzikle ilgili kendilerine has yaratıcı çizgiler vardır. Bundan dolayı rock müzikle ilgili hikâyemizi anlatmaya başlayalım.

Kino grubu 1980’lerde efsane oldu. Onun başarısı hemen hemen bütün şarkıların bestecisi ve çağların kültür figürü olan grubun lider şarkıcı Viktora Tsoya’nın yeteneğiyle açıklanabilir. O 1989 yılında bir otomobil kazasında hayatını kaybetti, bunun üzerine Kino grubunun faaliyetleri hemen hemen durdu. Kino grubunun hayranları idollerine bağlılıklarını tasavvur etmek için Moskova’da Arbat Caddesi’nde olmak gerek. Orada, tamamen imzalarla kaplı, ona adanmış Viktor Şoya duvarı var. Fanatik gruplar bu duvarın yakınında Hac gibi toplanıyorlar. Kino grubu daha popüler oluyor ve gençler onun şarkılarını gitar eşliğinde söylüyorlar.

Ariya, heavy metal çalan Rus gruplarının en ünlüsüdür belki de. Onun ilk lideri Valeriy Kipelov, cidden vokal müziği için tek olan vokallere sahip oldu.

Halk müziğini başarıyla kullanmaya devam ediyor. Gençler onu Melnitsya Grubu sayesinde yeniden keşfettiler. Bu grup, Nevesta Polaza(kızağın gelini) ve Naçnaya Kabıla (Gece Kısırağı) gibi şarkılarıyla ünlüdür. Onlar asıl halk şarkılarını icra etmiyorlar. Onlar folk-rok stillerini sunarken halk müziği etkisinde kendi bestelerini stilize ediyorlar.

Alternatif müzik tarzlarını da unutmak olmaz: Emo-kor, metal-kor, posthard-kor ve rep-kor gibi. Bu alanda tüm stilleri saymak mümkün değil. Mademki durum burada böyle, ne kadar grup o kadar stil.

Mutiy Troll, pop-rok tarzından çalışıyor. Diğer gruplardan mesela “Kino”dan hangi yönüyle ayrılıyor. O dört kişiden oluşuyor. Grubun lideri İliya Lagutenko o sadece şarkı icra etmiyor aynı zamanda beste yapıyor. Onu diğerleriyle karıştıramazsın, ona özgü sesi, şarkılarını icra ederken benzersiz tarzı vardır. “Nevesta” adlı ilk albümü çıktığında grup çok büyük başarı elde etti.

Zemfira, gerçekten popüler bir şarkıcı, o Ufa’lı, Sazrela ve Spid isimli şarkıları, zamanının hitleri oldu, bu şarkılar Zemfira’yı ünlü bir şarkıcı yapıp ünün doruklara taşıdı.

Kasta, oldukça ünlü, rep müziği tarzında çalışan Rus gruplarından biridir. Birkaç yıldır ünlüdür ve bu yöne eğilimli hayranlarının sevgilisidir.

Diskoteklerde diğer şarkıcıları da dinlemek mümkündür.

Dima Bilan, tipik popüler bir şarkıcıdır, onun şarkıları romantiktir, sesi oldukça gürdür. Bir icracı olarak onun yeterince orijinal olduğunu söyleyemeyiz. 2008 yılında o Avrupa şarkı yarışmasında

birinci oldu. Bu oldukça şeref verici, çünkü Rus şarkıcılar uluslararası modern şarkı yarışmalarını oldukça seyrek kazanıyorlar. Şarkıcı, sanat kariyerinin doruğunda böyle ünlü bir zaferin olmasından dolayı oldukça mutludur.

Maksiym, “Yıldızlar Fabrikası” adlı televizyon projesi sayesinde çok çabuk fırlayan çok ünlü hafif müzik şarkıcısıdır.

Lady Gaga, danslarıyla ünlenen, modern gruplardan biridir. Onu sık sık kulüplerde dinleyebilirsiniz. Onlar büyük bir popülerite elde ediyorlar.

Elektronik müzik ne anlama geliyor? Biz onu sorgulamaya hazır değiliz çünkü biz ondan anlamıyoruz. “XS proekt” galiba en ünlü grup oluyor. Bu grubun üyeleri pump tarzında müzik çalıyorlar ve batı tesiri altında bulunuyorlar.

Biz, size modern tarzda müzik dinleyen Rus gençlerinin tercihlerinin özetini tamamıyla verdiğimizde emin değiliz, ama biz bu konuda uzman değiliz, biz müzikseverleriz. Bundan dolayı biz sadece bize yakın olan ve anladığımız eserlerin icracıları anlattık (6. Ünite,43. Alıştırma 91).

Ek 6- St. Peterburg’da Müzik Festivali “Beyaz Gecelerin Yıldızları (Okno v Rossiyu Kitabından)

Dünya müzik- tiyatro festivali haritasında Beyaz Gecelerin Yıldızları bugün tasarım ve boyut olarak müzikal forumların yer aldığı en popüler ve muazzam festivallerden biridir.

Onun var oluşundan sonra geçen yıllar içinde o oldukça ünlü müzik forumları ve yaşça daha eski olanların popülerliğini yakalayarak bütün kıtalardaki en ünlü festivallerden birine dönüştü. Özellikle bütün bu yıllar Mariyinskiy Tiyatrosu’nun Sanat Yönetmeni Valeriy Gergiev onun kalbi ve başlıca itici gücü oldu. O, orkestra şefinin demecine göre, birinci festivali Mariyinskiy Tiyatrosu’na katılmayı kabul etmiş olan solistler topluluğundan şehre bir müzik hediyesi olarak tasarladı. İlk yılın başından itibaren unutulmayan ve seyrek icra edilen özellikte eserlere ve dünya müziğinin en iyi örneklerine yönelen bir tutum sergiledi.

Her yıl festival programını en iyi operalar ve bale gösterileri, muazzam senfonik resimler, oda müziğinin şaheserleri, tiyatro prömiyerleri oluşturmaktadır.

Son yıllarda Çaykovskiy, Bethofen, Prokofieva gibi bestecilerin eserlerinden oluşan program akışı festival afişinde yer almaktadır. Beyaz Gecelerin Yıldızları muazzam etkinlikleriyle, Vagner’in dörtlü oyununu, hatta Maler, Şostakoviç’in bütün senfonilerini sahnelemeye başladılar.

2009’da festival 60 gün sürdü, 21 Mayıs’ta başladı, 19 Temmuz’da bitti. Her yıl Mariyinskiy Tiyatrosu Moskova, St. Peterburg ve Kuzey-batı şehirleri sahnelerine çıkarak ve doğal dekorlarda gösteriler yapmayı geliştirerek festivalin sınırlarını genişletiyor.

Metinden hemen sonra festivalin program akışı verilmiştir.

Ek 7- Modern Rus Toplumunda Din (“Okno v Rossiyu” kitabından)

Rusya çok milletli ve çok dinli bir ülkedir. Rusya’da 150’den fazla millet yaşamaktadır ve 70’den fazla dini akım faaliyet göstermektedir. Ülkede meydana gelen politik, sosyal, ekonomik değişim toplumun manevi hayatına yansdı. 1990 yılında din işlerini devlet müdahalesinden kurtarıp dini organizasyonlara bırakan ve inanlara özgürce kendi inanışlarına bağlı kalmayı sağlayan dini özgürlük kanunu kabul edildi. Toplum bilincinde dinî organizasyonların prestiji yükseldi. Dine ve eski dindarlara ilgi gösteren hareketler ve dinî politik partiler kuruldu. Farklı ortamlarda -din eğitiminin yaygınlaştırılmasında, eğitim ve kültürde, hayır işlerinde, işletmelerde, ziraat, sosyal ve politik alanlarda- dini organizasyonlar özgür faaliyetlerini aktif bir şekilde yürütmektedirler.

Bunların yanında biz olumsuz bazı süreçlerin şahidi oluyoruz: Din dışında aşırı mistizm, farklı yapıda olağanüstü güçlere inanmak, dinler arası bölücülük, sözde dindar birliklerin ve yurt dışındaki dindar Rusların, büyük finans imkânlarının sahiplerinin, manevi hayatına küstahça saldırı ve dinî organizasyonların mevcut politikaya, uluslararasıdaki düşmanlıklara ve kavgalara çekilmesine sebep oluyor.

Son yıllarda yapılan hatırı sayılır sosyal araştırmalara göre kendilerini inananlara adayan tipik gruplar yaklaşık nüfusun %50’si gençleşti. Hâlen 22 yaştan 52 yaşa kadar insanlar Allah’a inananların büyük bölümünü %60’dan fazlasını oluşturuyorlar. Böylece bu araştırmalar daha kısa bir süre önce dindarlığın yaşlıların yazgısı olduğu anlayışını çürütüyorlar.

Yapılmış sayımlara göre bilgiler, inananlarla ilgili geleneksel anlayışlara şüphe götürmez düzeltmeler getiriyor. Şimdiki inananların %50’si ortaöğrenim, %33’ü yükseköğrenimli. Ayrıca bunların arasından çoğu (Ortodoks %74 ve Müslüman %19) hemen hemen her iki kişiden biri ortaöğrenimli (%55 Ortodoks, %50 Müslüman) üç kişiden biri de (%33 Ortodoks, %30 Müslüman) yükseköğrenimlidir.

Fakat birkaç analitiğin dini yeniden doğuş olarak değerlendirdikleri dinin durumunu daha derin bir şekilde anlamak için tek davranış ve inanış tarzı öneren gerçek dindarlık seviyesinin sayımı önemlidir. Nitekim sosyal araştırmalar gösteriyor ki inananların çoğu bazen dua ediyorlar, sadece birkaç dini töreni yerine getiriyorlar, sadece bazı dini bayramları kutluyorlar. İnananların bir kısmının en dindar bakış açısı belirsizlikte ve açık muhteviyatın yokluğunda ayrılıyor.

Dini durumlarla ilgili analiz sorularında tutarsız şekilde kendini inançsızmış gibi gösterenleri hesaba katmak önemlidir. Onlardan %50 kadarı dini bayramları kutlamaya katılıyor. %20’ si bazen kiliseleri ziyaret ediyor. İnanmayanların %6’sı ise dinî törenlere bile katılıyor. İnanmayanları bu davranışında geleneğin rolü anlatılıyor. Onların istekleri millî hayat tarzından ayrılmamak, kendi halklarının geleneklerini takip etmektir.

Dinî organizasyonlar, uluslararası ilişkilerde özel bir rol oynamaya başladılar. Birleşmiş toplumların ortak ideallerinin yok olduğu, millî üstünlüğün ve etnik egoizmin yaygınlaştığı modern

Rusya şartlarında dini organizasyonlar yer almalıdır. Dini organizasyonlar din yüzünden uluslararası kavgaları, gerginlikleri yumuşatmaya ya da tam tersine şiddetlendirmeye yardım edebilir. Bu bakış açısıyla hoşgörü problemi birinci plana çıkıyor. Rus din organizasyonları yaratıcılık, eğitim, aydınlatma, iyilik, çevreyi koruma ve Rusya'nın genç kuşaklarını maddî ve manevî açıdan özen gösterme alanında aktif faaliyet yürütüyorlar.

İşte “Moskova'nın Yankısı” radyosunda seslendirilmiş daha taze bilgiler: Rusların %80'i kendilerini dindar insanlar sayıyorlar, bunun yanı sıra onlardan %75'i kendilerini Ortodoks olarak isimlendiriyor. Toplumun görüşleri için anket ROMİR (Sosyal Araştırma Merkezi) başkent merkezi görevlileri ve hem de St. Peterburg Devlet Üniversitesi tarafından yapıldı. Sosyologların Verilerine göre kiliseleri, anket katılan kişilerden sadece %4 daima ziyaret ediyor

21

а) Прочитайте сказку. Скажите, кто жил в доме в лесу?

Жили-были дедушка и бабушка. И была у них внучка. Её звали Маша.

Однажды и поехали в город, а пошла в (лес)

гулять. Девочка долго гуляла и увидела в лесу , в доме —

большой , , .

А на столе — и вкусная каша.

Маша очень хотела есть. Она взяла и съела .

В это время из леса пришли большой медведь. Сначала пришёл большой медведь — папа. Потом пришла большая медведица — мама, а потом их сын — маленький медвежонок.

— Кто съел ? — сказал большой

— Кто съел ? — сказала большая

— Кто съел ? — сказал маленький .

Медведи посмотрели вокруг и увидели девочку — Машу. Маша испугалась и ...

б) Посмотрите на рисунки и скажите, как закончилась сказка?

... домой.

... очень быстро.

Скоро ... домой
и встретила ...

УРОК 12

249

Ek 9: MEB, Hayat Boyu Öğrenme Daire Başkanlığı B1 Seviyesi Türkçe Programı

• Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği

MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü web sayfasından (<http://hbggm.meb.gov.tr>) edinilebilir.

5. PROGRAMIN SÖRESİ

Yabancı Diller B1 Seviyesi Türkçe Kurs Programının toplam eğitim süresi her bir tema için 32 saat olmak üzere 320 ders saati olarak planlanmıştır.

Haftalık ders saati dağılımı, günlük 8 saati geçmemek üzere eğitim merkezinin fiziki durumu, başvuran kişi sayısı ve uygunluk saatleri göz önünde bulundurularak yaygın eğitim kurumu müdürü ve yabancı dil zümre öğretmenleri tarafından kararlaştırılır.

6. GİRİŞ KOŞULLARI

1. 17 yaşını tamamlamış olmak
2. Türkçe A2 seviyesindeki bir kursu tamamlamış ve başarıya ulaştığını belgeleyenler.
3. Türkçe A2 seviyesindeki bir kursu bitirme belgesine sahip olmayanlar için; B1 seviyesinde kursu verecek olan öğretmen/öğretmenler tarafından yapılacak olan seviye belirleme sınavı sonucuna göre Türkçe A2 seviyesinde bilgiye sahip olduğu tespit edilenler.

7. EĞİTİMCİLERİN NİTELİĞİ

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları kapsamında aylık karşılığı okutacakları derslere ilişkin çizelgede yer alan, alan öğretmenleri esas alınarak;

1. Öncelikli olarak Yaygın Eğitim Kurumlarına Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Yabancı Dil Öğretmeni ve Sınıf Öğretmeni olarak atanmış öğretmenler görev almaktadır.
2. Yaygın Eğitim Kurumlarında kadrolu Türkçe Öğretmeni, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni ve Yabancı Dil Öğretmeni bulunmadığı durumlarda Millî Eğitim Bakanlığı'nda Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Sınıf Öğretmeni ve Yabancı Dil Öğretmeni olarak atanmış öğretmenler görevlendirilir.
3. Programın uygulanmasında Millî Eğitim Bakanlığı'nda Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Sınıf Öğretmeni ve yabancı Dil Öğretmeni olarak atanmış öğretmenlerden yararlanılmadığı durumlarda aşağıdaki niteliklere sahip öğretmenler görevlendirilebilir.
 - a) Millî Eğitim Bakanlığı dışından görevlendirilecek öğretmenler için Üniversite ve fakültelerin Türkçe Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Türk Halk Bilimi mezunları, Yabancı Dil bölümü ve Sınıf Öğretmenliği mezunu olanlardan öğretmenlik formasyon bilgisine sahip olduğunu belgeleyenler.
 - b) Öğretmenlik formasyon bilgisine sahip olmayanlar için; "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sertifikası" na sahip olduğunu belgeleyenler.

8. BELGELENDİRME

- Kurs programını başarıyla tamamlayanlara Kurs Bitirme Belgesi ve bitirdiği temaları gösterir not döküm çizelgesi verilir.
- Kurs programını tamamlamadan ayrılanlara, aldıkları temaları gösterir not döküm çizelgesi verilir.

Ek 10. Fotoğraflar

Foto 1. Dobrolyubova Devlet Dilbilim Üniversitesi Rusça Yazma Dersinde

Foto 2. Minin Devlet Pedagoji Üniversitesi Rusça Dil Bilgisi Dersi

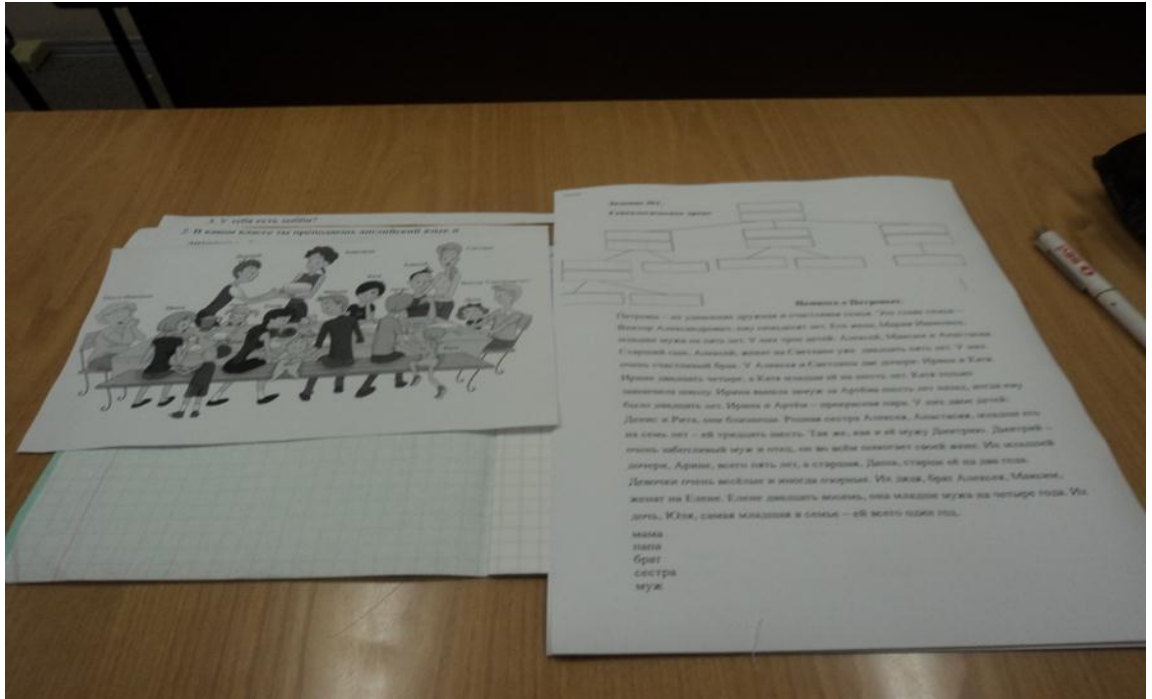

Foto 3. Nijniy Novgorod Laboçevskiy Devlet Üniversitesi Rusça Okuma Dersi

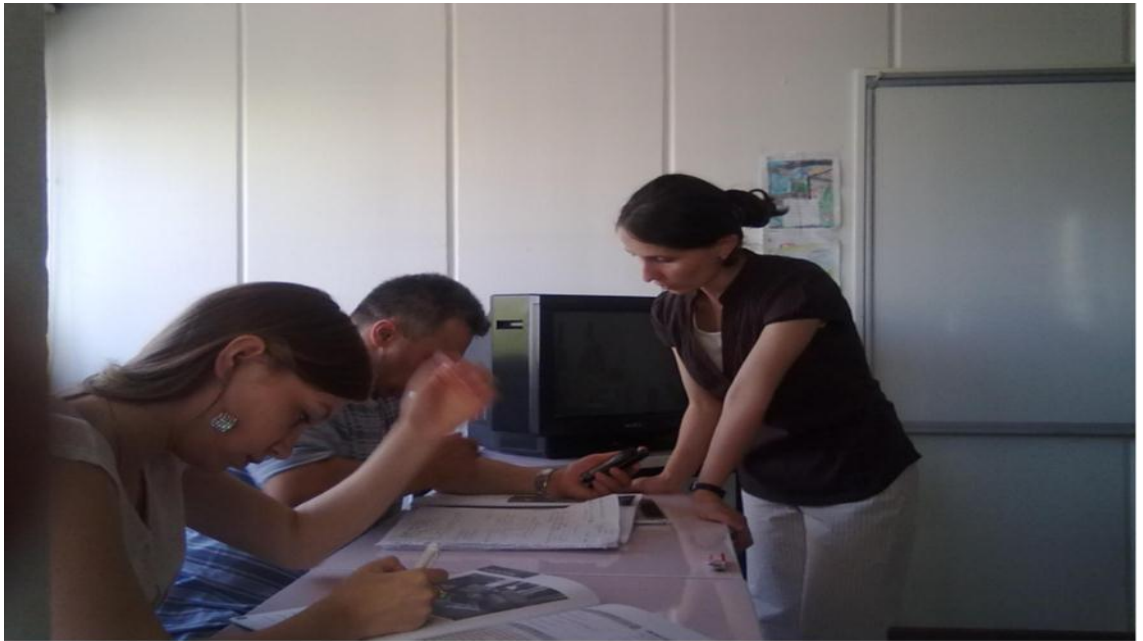

Foto .4 Ankara Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dersi

Foto 5. Ankara Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dersi

Foto 6. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dersi

Foto 7.Gazi Üniveristesi Yabancılar İçin Dil bilgisi Dersi

Yunus Emre Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı

Foto 8. Yunus Emre Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Sertifika Programı

Foto 9. Yunus Emre Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Sertifika Programı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU¹

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Ayfer KARA
Öğrenci Numarası	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Enstitü Anabilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Şener Demirel
Tez Başlığı (Türkçe)	Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Rusça Öğretiminde Kullanılan Program ve Ders Kitaplarının Karşılaştırılması

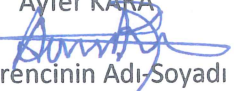
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 433... sayfalık kısmına ilişkin, 15/05/2019 tarihinde Enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 13'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ayfer KARA

Öğrencinin Adı-Soyadı
(İmzası)

¹ İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "% 25'i geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

AYFER KARA

01.05.1970 tarihinde Malatya-Hekimhan’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Hekimhan’da tamamladıktan sonra 1987 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümüne girdi. Haziran-1991’de buradan mezun oldu ve aynı yıl Malatya İmam-Hatip Lisesinde öğretmenlik mesleğine başladı.

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ana bilim dalında 1993’te başladığı yüksek lisans eğitimini “Sarban Ahmed Divanı, İnceleme-Metin” adlı tezini başarı ile sunarak Ocak-1996’da tamamladı.

Malatya, Giresun ve Adıyaman illerinde Türkçe öğretmeni olarak görevine devam etti. Aynı zamanda Türkçe formatörü olarak Türkçe öğretmenlerine seminerler verdi. 6-11 Ekim 2009’da P Comenius LL Hizmetiçi Faaliyeti kapsamında İspanya-Murcia’da “The Human Face of Digital Learning” konulu konferansa katıldı ve bu faaliyet için proje hazırladı. Kasım 2009’da Millî Eğitim Bakanlığınca Rusya Federasyonu Nizhniy Novgorod’da bulunan Dil Bilim Üniversitesinde Türk Dili Okutmanı olarak görevlendirildi. 30 Haziran 2014 yılında görev süresini doldurarak Türkiye’ye döndü. Aynı yıl Ankara Karacaören Ortaokulunda müdür yardımcısı ve Sabahattin Zaim Sosyal Bilimler Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yapmıştır. Şu anda (2018-2019 Öğretim yılı) Altındağ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak görevini sürdürmektedir.

2008 yılında Elâzığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi bölümünde doktora eğitimine başladı. Ders dönemini tamamladı ancak yurt dışındaki görevi nedeniyle doktora eğitimini geçici bir süre için dondurdu. 2012 yılından itibaren doktora çalışmasına tekrar başladı.

İngilizceden 70, Rusya'daki "Devlet Dil Sınavı"nda Rusçadan B1 seviyesinde 86,5, Moskova Devlet Üniversitesi Yabancılar İçin Rusça Sınavı C1 seviyesinde 78,5 almıştır. 2013-2014 yılları arasında doktora çalışması için Linnguistics University of Nizhny Novgorod Devlet Üniversitesinde yüksek lisans ve doktora öğrencileri için "Theory and Methods of Teaching of Foreing Languages and Cultures" derslerini (108 akademik saat); 2015 Ekim ayında Yunus Emre Enstitüsü, Ankara TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER iş birliğiyle düzenlenen "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı"nı başarıyla tamamlamış ve sertifika almıştır.

Ayfer KARA, 2 kız çocuğu annesidir. Yaklaşık 27 yıllık öğretmenlik tecrübesine sahip olup memuriyette 1. derecenin 1. kademesindedir.